

ბესიკ ალადაშვილი

უპირინაჲის საიღუფრო

თბილისი
2007

ერთი წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც გამოვიდა მეცნიერებათა დოქტორის, პროფესორის, პოლკოვნიკ ბესიკ ალადაშვილის წიგნი “სპეცსამსახურები და შპიონაჟი”.

ქართველმა მკითხველმა, რომელიც განებივრებული არ არის ამ თემატიკაზე დაწერილი, მხოლოდ დოკუმენტურ ფაქტებზე და სიუჟეტებზე აგებული ნაწარმოებებით, წიგნი დიდი ინტერესით მიიღო.

თქვენს წინ გადაშლილი ახალი წიგნიც საქართველოს, რუსეთის და სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურების არქივებისა და დოკუმენტების ანალიზის საფუძველზე შეიქმნა.

ISBN - 5-89512-243-4

საქართველოს ილია ჭავჭავაძის სახელობის
საერთაშორისო სამეცნიერო-კულტურულ-
საგანმანათლებლო კავშირი „საზოგადოება ცოდნა“

I. საქართველოს სპეცსამსახურები – ისტორია და დღევანდელი

დავით აღმაშენებლის აღმოსავლელი მასწავლებლები

დავით აღმაშენებელი სამართლიანად უნდა ჩაითვალოს იმ დიდ ეროვნულ მოღვაწედ, რომელმაც საქართველოში მსტოვრობის საქმე, მანამდე უყურადღებოდ მიტოვებული, ქვეყნის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ძლიერ ბერკეტად აქცია.

არც ერთ მის წინამორბედს და მემკვიდრეს მსტოვრობისადმი ისეთი ყურადღება არ გამოუჩენია, როგორც დავითს. ჭაბუკობაში გამეფებულს ერთბაშად უამრავი საფიქრალ-საზრუნავი დააწვა მხრებზე და ფაქტიურად შეუსვენებლად უხდებოდა მამის და წინაპრების მიერ დატოვებული პრობლემების გადაჭრა. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ, დავით IV-ის მეფობის მთელ პერიოდში ყველა მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებას და მიღწეულ წარმატებას მსტოვართაგან მოპოვებული ინფორმაციის ანალიზი და რეალიზაცია ედო საფუძვლად.

თექვსმეტი წლის ყმაწვილს იმდენი ცხოვრებისეული გამოცდილება ნამდვილად არ ექნებოდა, რომ მარტო, სხვათა რჩევა-დარიგების გარეშე გადაეწყვიტა ის ურთულესი საკითხები, რაც მსტოვრობის ინსტიტუტის ორგანიზებასთან იყო დაკავშირებული. საინტერესოა ვისგან ისწავლა მეფემ მსტოვრობის საქმე?

სულტანი, რომელსაც ეგვიპტეში გადაჩურჩულება ბაღდადში ესმოდა

თუ გავითვალისწინებთ, რომ მანამდე ქართველი მეფეები დიდად არ იწუნებდნენ თავს მსტოვრობის საქმის ორგანიზებით, უეჭველია მსტოვარ-მზვერავთა მნიშვნელობა და აუცილებლობა, დავით მეფეს თურქ-სელჩუკებისაგან ან ბიზანტიელებისგან უნდა შეესწავლა.

XI-XII-ე საუკუნეებში ბიზანტიის იმპერია საკმაოდ მძიმე დღე-ში იყო და მისაბამ მაგალითად, მით უფრო მსტოვრობის საქმეში, ნამდვილად არ გამოდგებოდა. ჩვენი ვარაუდით დავით აღმაშენებელს „მსტოვრობის ხელოვნება“ სელჩუკიანთა სულტნებისა და ვეზირებისგან უნდა გადმოეღო.

X-XI-ე საუკუნეებში ისლამურ სამყაროში ორი დიდი მმართველი მოღვაწეობდა, რომლებიც შეიძლება თანამედროვე შპიონაჟის ფუძემდებლადაც ჩავთვალოთ. ესენი იყვნენ სულტანი ადუდ აღ-დაულა და სელჩუკიანთა გამოცდილი და ეშმაკი ვეზირი ნიზამი ალ-მულკი.

მეთუ საუკუნის მეორე ნახევარში თურქ-სელჩუკთა ხალიფატი ფაქტიურად დაიშალა და ჩამოყალიბდა ცალკე სამთავროები, რომლებიც ბაღდადის ხალიფას ნომინალურად თუ ემორჩილებოდნენ. დიდი იმპერიის ერთ-ერთ ასეთ „ნატეხს“ – დასავლეთ ირანს, ბუიდების დინასტია აკონტროლებდა. ამ დინასტიის ყველაზე გამოჩენილმა წევრმა სულტან ადუდ აღ-დაულამ (გარდაიცვალა 982 წელს) შეძლო თავისი სამფლობელო კასპიის ზღვიდან ომანამდე გაეფართოებინა და თან ისე განავითარა შპიონაჟი, რომ არაბი ისტორიკოსის იბნ ალ-ჯაუზის ცნობით – ეგვიპტეში გადაჩურჩულება ბაღდადში ესმოდა და „ხალხი უკვე თავის ცოლებთან და მონებთან ერიდებოდა ღიად საუბარს“ (ქრისტეან ადამ მეცი, „მუსულმანური რენესანსი“, მოსკოვი, 1966. გვ. 32).

ეს სულტანი სახელმწიფოს მმართველობაში სიახლეების შემოტანით გამოირჩეოდა. მსტოვრობის ყოვლისმომცველი ქსელის შექმნის გარდა, ვეზირად დანიშნა ქრისტეიანი (ნასრ იბნ ჰარუნი), სახელმწიფო სტრუქტურებიდან განთავისუფლებულ ჩინოვნიკებს უმუშევრობის პერიოდში ხელფასს უნიშნავდა, ხოლო მუშაობის დაწყების შემდეგ კი გადახდილ თანხას ხელფასიდან უკეითავდა, განაახლა სპილოების ბრძოლის დროს გამოყვანა, ააშენა ხიდები, შექმნა იმ დროისათვის უმდიდრესი ბიბლიოთეკა, აფინანსებდა მეცნიერებს, მწერლებსა და პოეტებს. მეცნიერებისა და წიგნის დიდი თავყვანისმცემელი, ყოველი წაკითხული წიგნის შემდეგ უხვად ასაჩუქრებდა ლატაკებს. იმ პერიოდის არაბი და სპარსი ისტორიკოსები (იბნ-მასკავეიჰი, იბნ ალ-ჯაუზი და სხვ.) დაწერილებით აღწერდნენ აღ-დაულის წარმატებებს სახელმწიფო მმართველობის (მათ შორის მსტოვრობის ორგანიზების) კუთხით. შესაძლებელია თუ არა, რომ, ისტორიკოსთა ეს თხზულებები დავით IV-ის ან რომელიმე მისი უახლოესი მრჩეველის

(თუნდაც გიორგი მწიგნობართუხუცეს-ჭყონდიდელის) ხელში აღ-
მოჩენილიყო? ეს საკვებით რეალურად გეესახება. თანაც, თუ იმასაც
გავითვალისწინებთ, რომ: „დავით აღმაშენებელს საუცხოვოდ შესწავ-
ლილი ჰქონია მარტო ქართული მწერლობა კი არა, არამედ მაჰმადი-
ან მეცნიერთა და პოეტების თხზულებებიც“. (ივანე ჯავახიშვილი,
„ქართველი ერის ისტორია“, წიგნი II, გვ. 211) და „მეზობელთა
ერების ენები, არაბული და სპარსულიც საფუძვლიანად იცოდა“ (იქვე,
გვ. 359), ეს ვარაუდი ჭეშმარიტებასთან ახლოს უნდა იყოს. უფრო
მეტეც, დავით მეფის მემკვიდრის ის სტრიქონი, სადაც აღნიშნულია,
რომ დავითის დროს მსტოვართა შიშით მეუღლესაც ვერ უმხელდ-
ნენ საიდუმლოსო („ორგულებასა და ზაკვასა და ღალატსა რასამე
ვერვინ ღიღთა ანუ მცირეთაგანი იკადრებდა მოგონებადაცა, არა თუ
თქმად ვისდა, არცა თუ მეუღლესა და ცხედრეულსა თვისსა თანა“,
მემკვიდრე „ცხოვრება მეფეთ-მეფისა დავითისი“), აზრობრივად ძალზე
ახლოსაა არაბი ისტორიკოსის იბნ ალ-ჯაუზის ზემოთ მოყვანილ
ციტატასთან.

სპეციფიური შედარებების ამგვარი თანხვედრა შემთხვევითი არ
უნდა იყოს. აქედანაც ჩანს, რომ, დავით აღმაშენებლის უახლოესი
გარემოცვა კარგად იცნობდა და პრაქტიკულად იყენებდა უცხოელი
ისტორიკოსების ნაშრომებს.

ნიზამი ალ-მულკი — შპიონაჟის თეორეტიკოსი და ხელმძღვანელი

სელჩუკიანთა მეორე მმართველი, რომლის თხზულებითაც შეი-
ძლება დავით მეფეს ესარგებლა და მსტოვრების ფართო ქსელი
შექმნა, სელჩუკიანთა სულტნების უცვლელი ვეზირი ნიზამი ალ-
მულკი (1018-1092 წწ.) იყო.

ნიზამი ალ-მულკის ნამდვილი სახელი ჰასან იბნ-ალია. დაიბადა
ზორასანში 1018 წელს. ახალგაზრდა ასაკიდან მსახურობდა სულტ-
ნების: თოღრულ-ბეგის (1038-1063), ალფ-არსლანის (1063-1072)
და მალიქ-შაჰის (1072-1092) კარზე. მონაწილეობდა ქართველი
მეფეების წინააღმდეგ ომებში. თურქ-სელჩუკების იმპერიაში ალფ-
არსლანის და მალიქ-შაჰის დროს პირველი ვეზირის პოსტი ეკავა
და განაგებდა ყველა მნიშვნელოვან საკითხს, მათ შორის შპიონა-

უსაც. მაღიქ-შაჰის დავალებით დაწერა ტრაქტატი „სიასეტ ნამე“- „წიგნი XI საუკუნის ვეზირის მმართველობის შესახებ“. ნიზამი ალ-მულქი 1092 წელს მოკლეს. ეს ტრაქტატი, როგორც მკვლევარები (მაგ. ჰაჯი-ჰალფი, „ბიბლიოგრაფიული ენციკლოპედიის“ შემდგენელი XVII-ე საუკუნეში) ფიქრობენ დაწერილი უნდა იყოს 1076-77 ან 1091-92 წლებში.

დიდი ქართველი ისტორიკოსი ივანე ჯავახიშვილი, როდესაც დავით აღმაშენებლის საშინაო პოლიტიკას აანალიზებს და ხაზს უსვამს მეფის მიერ დიდგვაროვან აზნაურთა მზაკვრობის და შეთქმულებების სწრაფი გამოცნობის უნარს და „ყოვლისმცოდნეობას“, საკმაოდ სარკასზმულად აღნიშნავს: „რასაკვირველია, ამგვარი გულთმისნობის გამოჩენა მეფეს მხოლოდ ჯაშუშთა დახმარებით შეეძლო. ეტყობა დავით აღმაშენებელს ჯაშუშები ყოლია: ამ მხრივ სელჯუკიანთა შაჰების და კეისრების ჩვეულებას აყოლია. ჯაშუშების დახმარებით მეფე სპობდა „ორგულობასა და ზაკვასა და ღალატს“. (ივანე ჯავახიშვილი, თხზულებანი თორმეტ ტომად, ტ. VII, გვ.107). შემდეგ კი წერს: „ამგვარი წესი ბიზანტიაშიც და სპარსეთშიც იყო მიღებული და მეღიქ-შაჰის სახელგანთქმული ვეზირი ნიზამ-ულ-მულქი თვითოეულ ხელმწიფეს ურჩევდა ჯაშუშები უეჭველად ჰყოლოდა“. (იქვე, გვ.212).

მაინც რისი სწავლა შეეძლო დავით მეფეს სელჯუკიანთა ვეზირის ამ თხზულებიდან.

„სიასეტ-ნამე“ — ტრაქტატი მსტოვრობის თეორიისა და პრაქტიკის შესახებ

ამ ტრაქტატში ნიზამი იძლევა სახელმწიფოს მართვის საკუთარ ხედვას და კონკრეტულ რჩევებს აძლევს მმართველს. ერთ-ერთი რჩევაა ცენტრალიზებული მართვის აპარატის, პირადი გვარდიის და მსტოვართა ფართო ქსელის შექმნა.

ის ურჩევდა სულტანს მსტოვრები („აინი“ — ანუ „თვალები“) მიეჩინა ვეზირებისთვის, რელიგიური პირებისთვის, მხედართმთავრებისთვის, გადასახადის ამკრეფთათვის და ფაქტიურად ყველა ხელქვეითისთვის, ასევე გამოერკვიათ ჯარისა და ხალხის განწყობა — ფაქტიურად შეექმნა ყოვლისმომცველი შიდა პოლიტიკური დაზვერვა. გარდა ამისა, მსტოვრები უნდა გაეგზავნათ

სხვა ქვეყნებშიც - ვითომ ვაჭრები, მოგზაურები და ექიმები იყვნენ. ნიზამი ურჩევს სულტანს აუცილებლად იყოლიოს საჰიბ-ჰაბარები - ინფორმაციის მინისტრის და საჰიბ-ბერიდი - საკუ-რიერო სამსახურის უფროსის პროტოტიპები. ისინი უნდა ყო-ფილიყვნენ სულტანის სპეცსამსახურის ოფიციალური აგენტ-თანამშრომლები. ნიზამის აზრით განსაკუთრებით საჰიბ-ჰაბარის ყოლა იყო აუცილებელი, რაც სასულტნოს არსებობის საფუძე-ელს წარმოადგენდა. თავის ტრაქტატში ნიზამი საინფორმაციო-აგენტურული საქმიანობისთვის კადრების შერჩევას დიდ ყურა-დღებას უთმობს. ისინი უნდა ყოფილიყვნენ მორწმუნე, გამოცდილნი და პატიოსანი. საგარეო დაზვერვის კუთხით მნიშვნელოვანი ფუნ-ქცია ენიჭებოდათ ელჩებს, რომლებსაც სხვა ქვეყნებში უნდა შეეგროვებინათ მაქსიმალურად ზუსტი ინფორმაცია: ჯარის რაოდე-ნობაზე, შეიარაღებაზე, პოლიტიკურ ინტრიგებზე, ხელმწიფე-მმართველის კარზე ძალთა თანაფარდობაზე, წოდებრივ განსხ-ვაებებზე, ცალკეული სახელმწიფო მოხელეების შესახებ არსე-ბულ კომპრომატებზე და ა.შ

„მმართველის ძლიერი გონება ძლიერ ჯარზე უკეთესია“ - ურჩევდა დიდი ვეზირი ყველას. ნიზამი ალ-მულკის ტრაქტატი ფაქტიურად შპიონაჟის მზა ინსტრუქციას წარმოადგენდა და მის საფუძველზე დავით აღმაშენებელს აღარ გაუჭირებოდა მზვერავე-მსტოვართა ძლიერი და ყოვლისმომცველი ქსელის შე-ქმნა.

ბოლოს კი, ნიზამის იმ სიტყვებს მოვიყვანთ, რომელიც დღესაც აქტუალურია:

„მეფეს არ ეპატიება ოთხი ყველაზე მძიმე შეცდომის დაშვება: სახელმწიფო ღალატი, ქვეშევრდომების მიერ მეფის პარამხანის ხელყოფა, საიდუმლოების გაცემა და მოღალატეების გვერდით ყოლა“.

ძველი დროის ქართველი და უცხოელი მსტოვარ-აეშაგების შესახებ თხრობას აქ შევწყვეტთ. ეს საინტერესო და ურთულე-სი თემა განზრახული გვაქვს ცალკე შევისწავლოთ და დამოუკიდებელ ნაშრომში - „მსტოვრობის ისტორია საქართველო-ში“ ავსახოთ, რომელსაც მალე მიიღებს მკითხველი.

როგორ სჯიდა ერეკლე II „დეზერტირებს“

ოდითგანვე თუ რუსეთის პრობლემა „გზები და სულები“ იყო, საქართველო კვალიფიციური და პატრიოტი სამხედროების, მზვერაგების და დიპლომატების ნაკლებობას განიცდიდა. დავით აღმაშენებლის შემდეგ ბევრმა ქართველმა მეფემ სცადა რეგულარული ჯარის შექმნა, მაგრამ ყოველთვის უშედეგოდ. თავადებს არ სურდათ ყმების ჯარში გაშვება და ამისთვის ყოველგვარ მიზეზს ეძებდნენ. არქივებში შემორჩენილია დოკუმენტები, რომლებიც საინტერესო ინფორმაციას გვაწვდიან XVIII-ე საუკუნის მეორე ნახევარში ჯარში გაწვევის, „დეზერტირთა“ დასჯის და კომპენსაციის გადასახდელის ამოღების წესების შესახებ. უთანასწორო ბრძოლებით გაწამებულმა „პატარა კახმა“ - ერეკლე II, უშიშარმა მეომარმა და უბადლო მხედართმთავარმა, „მუდამ სახლებლად“ „მონაცვლე ლაშქარი“ შექმნა. ამისთვის კი ერთთვისანი სავალდებულო სამხედრო გაწვევა შემოიღო. სოფლების მიხედვით წინასწარ შედგენილი სიებით თითოეული მეომარი ვალდებული იყო წელიწადში ერთხელ ერთი თვით, თავისი იარაღით (მეფის ბრძანებაში მითითებული იყო ვინ - თოფით, ვინ - ფარ-ხმლით, ვინაც - შუბით), სურსათ-სანოვაგით, ცხენით თუ ქვეითად გამოცხადებულიყო „გამწვევ პუნქტში“. ერეკლეს ბრძანების შესრულების კონტროლი იასაულებს ევალეზობად და თუ ცხენი ან კაცი დააკლდებოდათ „მათ გარდებდევინებოდათ“. ეტყობა „დეზერტირობამ“ იმდენად მასიური ხასიათი მიიღო რომ, 1768 წლის 13 დეკემბრით დათარიღებულ ბრძანებაში ერეკლე მეფე იასაულ რევაზ ამილახვარს „დაკლებული კაცების დარბევას“ ანუ „ფინანსურ სანქციებს“ - ფულის ამოღებას ავალებს. მაგრამ „მონაცვლე ლაშქარში“ გაწვევა და იქ დისციპლინის დაცვა მუდმივი თავსატეხი ყოფილა. ამიტომაც ერეკლე II ბრძანებით 1773 წელს „მორიგე ჯარი“, რეგულარული არმიის ერთ-ერთი ვარიანტი, შეიქმნა. გაწვევის პირობები აქაც ანალოგიური იყო, ზოლო „დეზერტირების“ დასჯა უფრო გამკაცრდა. პირველ შეკრებაზე 5000 მეომრამდე გამოცხადებულა, რაც იმ დროისთვის ცუდი შედეგი არ იყო. „მორიგე ჯარს“ ბატონიშვილი ლევანი სარდლობდა. არსებული დოკუმენტები გვიჩვენებენ, რომ გაწვეულთა რაოდენობა კატასტროფულად მცირდებოდა. ერეკლე II 1776 წლის 29 მარტით დათარიღებულ დოკუმენტში უბრძანებს უზ-

ბაშებს (ასისტანტებს) „იასაული გაუსიონ“ იმ სოფლებს, რომელთაც „მორიგე კაცი დააკლდათ“. სოფელი ვალდებული იყო „დეზერტირი“ თავად დაეჭირა და იასაულისთვის მიეგვარა ან ექვსი თუმანი ჯარიმა თავად გადაეხადა. „დეზერტირს“ კარგად გაწკეპლიდნენ და ერთ თუმან ჯარიმასაც წართმევდნენ (საინტერესოა, რომ მეფის გადაწყვეტილებით ამ თანხას უზბაში და იასაული ინაწილებდნენ. ამიტომაც „კორუფციული გარიგებები“ მაშინ ნაკლებად იყო). ამ დოკუმენტიდან ირკვევა, რომ წინა წლებში „დეზერტირებს“ მხოლოდ წკეპლიდნენ, მაგრამ ამას შედეგი არ გამოუღია და დამატებით ფულადი ჯარიმაც იმიტომ დაწესდა. ვინც აუადმყოფობის გამო დააკლდებოდა გაწვევას, ამაზე ოქმი დგებოდა და მას გამოჯანმრთელების შემდეგ უნდა მოეხადა მოვალეობა. მკაცრი იყო ჯარიდან გაქცეულთა დასჯაც.

თავადის შვილს ერთი თუმანი, აზნაურის და მოხელეს შვილებს კი რვა მანეთი ჯარიმა უნდა გადაეხადათ. ვაჭრების და ხელოსნების შვილები კი ჯოხის ასი დარტყმით ისჯებოდნენ. გლეხის შვილს კი უკვე ორასი ჯოხისთვის უნდა გაეძლო. ჯარიდან დათხოვნა, მეთაურის ნებართვით, მაქსიმუმ ორი დღით შეიძლებოდა. თუ ვადაზე არ დაბრუნდებოდნენ, მაშინ „უნდა გალახულიყვნენ“. ჯარში დისციპლინარული სასჯელიც გალახვა იყო (ეტყობა მემკვიდრეობით ერგო დღევანდელ ქართულ ჯარს ცემა-ტყეპა და მუშტიკრივი). ჯარში ერთთვიანი (!!!) სამსახურიდან თავის დასახსნელად „ჩაწყობა“ და პროტექცია მაშინაც მოდიოდა, ოღონდ ღონე იყო „ცოტა“ მაღალი. ძველი საბუთებიდან ირკვევა, რომ „მორიგე ჯარიდან“ მეომრებს ათავისუფლებდნენ: დარეჯან დედოფალი (1778 წლის 8 მაისს მისი ბრძანებით ვინმე ბერუა კაკაშვილს ხედა ეს პატივი, ცოტა ხნის შემდეგ კი ისაია ოქრომჭედელს ეპატია), გიორგი ბატონიშვილი (მისი ბრძანებით, რომელიც 1778 წლის 5 მაისით თარიღდება, ვინმე ქანქანა ვართანა გაუშვეს სახლში, შემდეგ მას „იორამა“ მიჰყვა), ლევან ბატონიშვილი და ა.შ. თუ გავითვალისწინებთ ერეკლე მეფის ოჯახისა და შთამომავლების მრავალრიცხოვნობას, ალბათ ნახევარი ქართული ჯარი, უმაღლესი დონის პროტექციით „პატიებული“, შინ ისვენებდა. ამის შემყურე ვინც საქმეს ვერ „აწყობდა“, დროებით ტოვებდა საქართველოს. ძალზე საინტერესოა „დეზერტირთა“ ეროვნული შემადგენლობაც. როგორც ჩანს მაშინ ჯარში სამსახურიდან თავის არიდება, სამწუხაროდ, ფართოდ იყო გავრცელებული. მაგრამ უდიდესი უმრავლესობა მაინც

არაქართველები (სომხები და ებრაელები) იყვნენ. სხვადასხვა მიზეზით ჯარში გაწვევისგან თავის არიდებამ გადამწყვეტი და დამლუპველი როლი ითამაშა ალა-მაჰმად-ხანის შემოსევების დროს, როცა ერეკლე მეფემ საჭირო რაოდენობის ჯარი ვერ შეკრიბა. ფაქტია, რომ ოცი წლის მანძილზე ერეკლე მეფემ ცენტრალური ხელისუფლების სისუსტის და ქვეყანაში მართვის ადმინისტრაციული უნარჩვევების უქონლობის გამო, ვერ შეძლო საკმარის რაოდენობის, გაწვრთნილი და დისციპლინირებული რეგულარული ჯარის შექმნა. მხოლოდ თავდადება და პატრიოტიზმი კი საკმარისი არ აღმოჩნდა ქვეყნის გადარჩენისათვის. ეს პრობლემები დღესაც აქტუალურია და მწარე ისტორიული გაკვეთილი უნდა გაითვალისწინონ იმათ, ვინც ქართული ჯარის აღმშენებლობაზეა პასუხისმგებელი.

საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტი ვერის სასაფლაოზე განისვენებს?

თბილისში ივლისის მორიგი ცხელი დღე დგებოდა. გარეგნულად „მხნე და ბედნიერი“ საბჭოთა საქართველოს მოქალაქენი სამსახურებისკენ მიიჩქაროდნენ.

ოდნავ მინავლდა წინა წლების სისხლიანი რეპრესიები. ხალხიც თანდათან ივიწყებდა შინსახკომის ტყავის ქურთუკიანი ჯალათების ღამეულ სტუმრობებს, რასაც ნათესავების, მეგობრების და მეზობლების სამუდამო გაუჩინარება მოჰყვებოდა ხოლმე. რკინის მარწუხებით შებოჭილ ქვეყანაში მცხოვრებთ ფეხბურთი და ახალი გაზეთები ჟონდათ გულის გადასაყოლებლად შერჩენილი. ყოველ დღით გაზეთების შეძენა და წაკითხვა უკვე ჩვეულებად ქონდათ ქცეული სიმშვიდე მოკლებულ ადამიანებს.

1939 წლის 9 ივლისს მათი ყურადღება საქართველოს კ.პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის გაზეთ „კომუნისტის“ მეორე გვერდზე გამოქვეყნებულმა ოფიციალურმა ცნობამ მიიპყრო:

„8 ივლისის წინაღამეს, ავტომობილის კატასტროფის შედეგად, დაიღუპნენ სსრ კავშირის სრულუფლებიანი წარმომადგენელი ჩინეთში ამხ. ივანე ტროფიმის-ძე ბოკუნ-ლუგანეტი და მისი ცოლი ნინო ვალენტინის ასული.

კატასტროფა მოხდა ქალაქ ქუთაისსა და კურორტ წყალტუბოს შუა, გზატკეცილის მე-ნ კილომეტრზე.

ქუთაისის საქალაქო საბჭოს მიერ გამოყოფილმა კომისიამ გამოარკვია, რომ ავტომანქანამ ავარია განიცადა საჭესამართავის დაზიანების გამო“.

ოთხი დღის შემდეგ იგივე გაზეთი იტყობინებოდა:

„ტრაგიკულად დაღუპული ამხანაგ ლუგანეც-ორელსკის და მისი ცოლის დაკრძალვის მოსაწყობად გამოიყო მთავრობის კომისია ამხ. კოჭლამაზაშვილის თავმჯდომარეობით და ამხ. ჩერქეზიას, ლ. რუხაძის, ჯორბენაძისა და შელეგიას შემადგენლობით“.

„დაკრძალვა მოხდება ა.-წ. 14 ივლისს თბილისში საღამოს 7 საათზე. განსვენებულთა ცხედრებთან გამოსათხოვრად შესვლა დღის 2 საათიდან საღამოს 5 საათამდე წითელი არმიის სახლში.

ცხედრების გამოსვენება წითელი არმიის სახლიდან ვერის ახალ სასაფლაოზე საღამოს 6 საათზე“.

ცოტა ქვემოთ დაბეჭდილ ოფიციალური ნეკროლოგში კი საბჭოთა დიპლომატიის ბიოგრაფია იყო მოთხრობილი:

„ამხ. ლუგანეც-ორელსკი დაიბადა 1899 წელს ქ. ვოროშილოვგრადში. მონაწილეობდა სამოქალაქო ომში, როგორც პარტიზანი, წითელარმიელი, პოლიტმუშაკი, და მეთაური. პარტიაში იგი შევიდა 1920 წელს. სამოქალაქო ომის დროს საბრძოლო დამსახურებისათვის ამხ. ლუგანეც-ორელსკიმ მიიღო წარჩინების ნიშნები. მოსკოვში 1931 წელს სამხედრო აკადემიის დამთავრების შემდეგ მუშაობდა კიევში, მოსკოვში, სვერდლოვსკში, ხარკოვში და მთელ რიგ სხვა ქალაქებში.

1937 წელს ნოემბერში სსრკ სახკომსაბჭომ ამხ. ლუგანეც-ორელსკი დანიშნა სრულუფლებიან წარმომადგენელად ჩინეთში, სადაც იგი 1939 წლის მაისამდე ასრულებდა თავის პასუხსაგებ მისიას.

ამხ. ლუგანეც-ორელსკი ჩამოვიდა შვებულებაში სსრ კავშირში და სამკურნალოდ წყალტუბოს გაემგზავრა. აქ ბრმა შემთხვევამ ჩვენს რიგებს გამოსტაცა ბოლშევიკური პარტიის აქტიური წევრი და თვალსაჩინო საბჭოთა დიპლომატი.

ჩვენ მწუხარებით ვაცილებთ უდროოდ დაღუპულ ამხანაგს, რომელმაც თავისი სიცოცხლის მეტი წილი შესწირა მუშათა კლასს, ჩვენს პარტიას და საბჭოთა სახელმწიფოს.”

ნეკროლოგს ხელ აწერდნენ სსრკ-ს საგარეო საქმეთა სახ. კომისარიატის ხეკმძღვანელები: პოტიომკინი, ლოზოვსკი, დეკანოზოვი, ბოგომოლოვი და სხვები. ნეკროლოგს აკლდა საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის მოლოტოვის ხელმოწერა.

ჩინეთიდან კი ჩან კაი-ში და მისი მთავრობა გამოსთქვამდა ღიდ მწუხარებას.

მიუხედავად იმისა, რომ საბჭოთა ელჩი იმ დროს საკმაოდ მაღალ ჩინოვნიკურ საფეხურზე იდგა და უფლებებით საკავშირო მინისტრის მოადგილეს უთანაბრდებოდა, ბოვკუნ-ლუგანეცის გარდაცვალება საქართველოს მოსახლეობისთვის განსაკუთრებით იმიტომ იყო საყურადღებო და ნამდვილად დასამწუხრებელი, რომ ავტო-ავარია საქართველოში, ქუთაისის მახლობლად მოხდა და სტუმართმოყვარე „მზიურ რესპუბლიკაში” სამკურნალოდ ჩამოსული ახალგაზრდა ცოლ-ქმრის სიცოცხლე აქ დასრულდა.

დაკვირვებული მკითხველი ბევრ შეუსაბამობას აღმოაჩენდა ოფიციალურ ცნობებში: 9 ივლისს „კომუნისტი” იტყობინებოდა ბოვკუნ-ლუგანეცის, ხოლო 14 ივლისს უკვე ლუგანეც-ორელსკის

დალუპვას. რას ნიშნავდა ეს ცვლილება? რა გადაუდებელი მიზნით მიჰქროდა ღამის ორ საათზე ქუთაისისკენ საბჭოთა დიპლომატი? ელჩი ავადმოყოფობის გამო წვეთ ალკოჰოლურ სასმელს არ სვავდა და როგორ გადაიჩეხა მშრალ ამინდში ავტომობილი ხევში? მაინც რატომ კრძალავდნენ თბილისში, ვერის სასაფლაოზე პარასკევ (!) დღეს უკრაინელ კაცს? და რაც ყველაზე მთავარია, რატომ არ აწერდა ნეკროლოგს ხელს მოლოტოვი? — კითხვები კიდევ ბევრი იყო მაგრამ რეპრესიებით დაშინებული მოსახლეობა მეზობელსაც კი ვერ უმხელდა თავის ეჭვებს.

მათ რა იცოდნენ, რომ ივანე ბოეკუნი, რომელიც ლუგანეც-ორელსკის გვარით იმყოფებოდა ჩინეთში ელჩად, იმავდროულად საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტი იყო, უამრავ სახელმწიფო საიდუმლოებას ფლობდა და ამიტომაც მტერ-მოყვარის მუდმივი მეთვა-ლყურების ქვეშ იყო.

„წყალტუბოდან ქუთაისში მიმავალი ქარო“

გალაქტიონის ეს პატარა შედევერი 1938 წელს შეიქმნა. წყალტუბო-ქუთაისის გზატკეცილზე საბჭოთა დიპლომატიის უკანასკნელი საავტომობილო სრბოლა საბედისწეროდ დაემთხვა ამ ლექსის პოეტურ მარშრუტს.

ამ საინტერესო დამთხვევის გარდა, დაკვირვებული თვალი ბევრ უზუსტობას აღმოაჩენს ოფიციალურ ცნობებში. საყურადღებო და გასაოცარია ექსპერტიზის ასეთი უსწრაფესი დასკვნა: მათ ერთ დღეში ყველაფერი მოასწრეს — გავიდნენ დილის ორ საათზე მომხდარ შემთხვევაზე, შეისწავლეს ყველა დეტალი და ნიუანსი, შეადგინეს საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევის ნახაზები, დაადგინეს ავარიის გამომწვევი ურთულესი ტექნიკური(!) მიზეზები, გაამზადეს ექსპერტიზის დასკვნა და გაზეთის რედაქციაშიც მიიტანეს.

ეს იმ დროისთვის წარმოუდგენელი სისწრაფე იყო.

მაგრამ ხომ შესაძლებელია ამგვარი ოპერატიულობა გარდაცვლილის მაღალმა სახელმწიფო პოსტმა განაპირობა? ეს არგუმენტი მისაღები იქნებოდა, რომ არა ერთი „პატარა“ ნიუანსი.

„კომუნისტში“ 9 ივლისს დაბეჭდილი ამ შეტყობინებიდან ორი დღის შემდეგ, 1939 წლის 11 ივლისს, უკვე საკავშირო გაზეთმა „იზვესტიამ“ გამოაქვეყნა საბჭოთა კავშირის სატელეგრაფო სააგენ-

ტოს ოფიციალური ცნობა ქუთაისთან მომხდარი საავტომობილო ავარიის შესახებ.

ეს ინფორმაცია სიტყვა-სიტყვით იმეორებს „კომუნისტის“ 9 ივლისის ტექსტს, მხოლოდ ერთი „უმნიშვნელო“ დამატებით – რუსულ ტექსტში ავარიის შედეგად გარდაცვლილთა რიცხვი ორიდან სამამდეა გაზრდილი. ელჩს და მის მეუღლეს ავტომანქანის მძღოლი ვინმე ბორის ჩუპრინი დაემატათ.

როგორ მოუვიდათ ქართველ პარტიულ ფუნქციონერებს და მილიციის შეფებს ამგვარი შეცდომა და გამორჩათ მძღოლის გვარი? მით უფრო, რომ იმ პერიოდში გაზეთ „კომუნისტის“ ერთ-ერთი ხელმძღვანელი ბორის ნანიტაშვილი იყო, საქართველოს ცკ-ს პირველი მდივნის კანდიდ ჩარკვიანის მარჯვენა ხელი, თანამოაზრე და მეგობარი. თანაც ბატონი ბორისი, რომელსაც პირადად ვიცნობდი, ყოველთვის გამოირჩეოდა საქმისადმი დიდი გულმოდგინებით და პედანტურობით.

იქნებ მძღოლი, ბორის ჩუპრინი, „კომუნისტში“ 9 ივლისს გამოქვეყნებული ინფორმაციის შემდეგ დაიღუპა? თუმცა ეს ვერსიაც გამოსარიცხია, რადგანაც ღრმა ხევეში გადაჩენილი, ერთიანად დაღუწილი ავტომობილიდან თავიდანვე ვერავინ გადარჩებოდა. ამიტომ ეს „შეცდომა“ არც გაზეთის რედკოლეგიის და არც საქართველოს მილიციის თანამშრომლების ბრალია.

ეს შეცდომა სხვაგან დაუშვეს. იმიტომ, რომ პირველი „ქართული“ ნეკროლოგის ტექსტი, ოფიციალური ცნობა, დამკრძალავი კომისიის შემადგენლობის სია და თვით „ავტოკატასტროფის“ ვერსია კარგა ხნით ადრე იყო მომზადებული და შეთანხმებული. ვისთან?

სანამ ამ კითხვას პასუხს გავცემდეთ საბჭოთა ელჩის პიროვნებას დავუბრუნდეთ.

ვინ იყო სინამდვილეში ბოკუნ-ლუგანეცი?

ივანე ბოკუნის შესახებ ცნობები საქართველოს უშიშროების არქივებში უამრავ მსგავს საქმეებშია გაბნეული. ერთადერთი რაც შემორჩენილია, ესაა 1989-1991 წლებში საკავშირო სუკ-ის საარქივო ფონდებში ისტორიკოსებისა და პუბლიცისტების შერჩევითი დაშვების დროს მოპოვებული მცირედი დოკუმენტები. ბოკუნ-ლუგანეცის ფოტოსურათიც კი არაა შემონახული.

მისი ბიოგრაფიიდან ცნობილია, რომ ის ადრე ესერი იყო და მხოლოდ 1920 წელს გადავიდა „ბოლშევიკების“ მხარეზე. 1928 წლიდან საბჭოთა „ჩეკას“ მექანიკე, „ოგპეუ“-ში მუშაობდა. 1929-1931 წლებში სწავლობდა სამხედრო აკადემიაში. 1931 წლიდან სახელმწიფო უშიშროების ორგანოებში მსახურობდა. 1936 წელს საეციალური სადაზვერვო დაეალებით გააგზავნეს ჩინეთში, მოქმედებდა ვიცე-კონსულის საფარქვეშ. ხოლო 1937 წელს საბჭოთა პოლიტიბუროს (!) გადაწყვეტილებით ჩინეთში ელჩად დაინიშნა. მისი მეუღლეც საელჩოში მუშაობდა მშვიფრავად.

ბოეკუნი, რომელიც ჩინეთში ლუგანეც-ორელსკის გვარით იმყოფებოდა, პასუხისმგებელი იყო საბჭოური იარაღის ჩან კაი-შისთვის მიწოდებაზე, რომელიც იაპონიის არმიასთან ომობდა. ცნობილია, რომ სტალინმა ჩინეთს 1937-1939 წლებში 450 მლნ დოლარის საბრძოლო ტექნიკა და იარაღი მიაწოდა, მათ შორის: 980 თვითმფრინავი; 1300 ქვემეხი; 100-ზე მეტი ტანკი და ა.შ. გარდა ამისა საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტს მოეთხოვებოდა ჩინეთის ექსპორტის მნიშვნელოვანი წყაროს — მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში ნარკოტიკების ფარული რეალიზაციის სატრანზიტო ხაზების გაკონტროლება.

1939 წლის მარტში ბოეკუნ-ლუგანეცს სასწრაფოდ მოსკოვში ჩასვლა მოსთხოვეს, თუმცა რამდენიმე თვე არც საბჭოთა დაზვერვის და არც საგარეო საქმეთა კომისარიატის ხელმძღვანელობას მიღებაზე ის არ გამოუძახიათ.

სწორედ ამ დროს პოლიტიკური მკვლევანობების ტექნოლოგიების ერთი დიდოსტატი საბჭოთა რეზიდენტის „უხმაურო“ გაქრობის სცენარზე მუშაობდა.

წვიმს. ვერის სასაფლაოზე ივანე ბოეკუნ-ლუგანეცის და მისი მეუღლის საფლავების ძებნას ვაგრძელებ. წვიმა, მარტობა და ორგვლივ მდუმარე საფლავები ცხოვრების ამოებაზე ჩააფიქრებს კაცს. სასაფლაოს ადმინისტრაცია ვერაფრით მეხმარება — სამწუხაროდ 70 წლის წინანდელი დაკრძალვის მომსწრე აღარც კაცია შემორჩენილი და აღარც საბუთი. ძებნას კი ვაგრძელებ, მაგრამ იქნებ საფლავის კვალიც კი აღარ არსებობს? კარგა ხნის წინ, უადგილობის გამო დახურულ ვერის სასაფლაოზე, ვინმე დატოვებდა კი „ისე“, ძვირადღირებულ, თანაც უპატრონო საფლავს?

საბჭოთა დიპლომატიების განადგურება

1939 წლის 3 მაისის გამთენიისას (მაშინ ყველა სახელმწიფო სტრუქტურა სტალინის რეჟიმით მუშაობდა – დილის 4-5 საათამდე სამსახურში იყვნენ, შემდეგ დასაძინებლად სახლში მიდიოდნენ და საღამოს ექვსი საათიდან კვლავ სამსახურში ცხადდებოდნენ) საგარეო საქმეთა კომისარიატის ეზო და შემოგარენი ნაკვდ-ს ოპერატიული თანამშრომლებით გაივსო. მალე მოლოტოვი, ბერია, მალენკოვი, და მათი თანმხლები პირნი „მოგრილდნენ“ შავი „მერსედესებითა“ და ამერიკული „ბიუკებით“. სამეულმა მოულოდნელობისაგან გაოგნებულ ლიტვინოვს სამსახურიდან მოხსნის შესახებ აცნობა. უკვე ახალი სახკომის, მოლოტოვის, ბრძანებით პირდაპირ სამუშაო კაბინეტებში დაიწყეს დიპლომატიების და ტექნიკური პერსონალის დაპატიმრება. სახლში დაბრუნებულ ლიტვინოვს სამთავრობო ტელეფონი (ე.წ. „ვჩ“) უკვე გამორთული დახვდა, სამაგიეროდ დაცვა (რეალურად კი მეთვალყურეები) იყო ბერიას მიერ გაორმაგებული. ლიტვინოვს არც უცდია სტალინისთვის მიემართა, რადგანაც კარგად იცოდა, რომ ყველაფერი „ბელადის“ დავალებით კეთდებოდა. თანაც მწარედ ახსოვდა ერთი ადრინდელი შემთხვევა.

1937-1938 წლებში, როცა დააპატიმრეს და მალევე დახვრიტეს საგარეო საქმეთა სახალხო კომისრის მაქსიმ ლიტვინოვის სამი მოადგილე: კრესტინსკი, კარახანი და სტომონიაკოვი. აღელვებულმა ლიტვინოვმა სტალინთან შეხვედრისას განაცხადა: „მე თავებებში უუღლები მათ, ისინი ნამდვილი კომუნისტები არიან“, „კობამ“ უღვაშებში ჩაიცინა, ჩიბუხი გააბოლა და „პაპაშას“ (ეს ლიტვინოვის ერთ-ერთი პარტიული ფსევდონიმი იყო) უპასუხა: „ამხანაგო ლიტვინოვ, თქვენ შეგიძლიათ მხოლოდ თქვენ თავზე იყოთ პასუხისმგებელი“.

აწითლებულმა ლიტვინოვმა პატარა ბავშვივით დახარა თავი და სტალინთან პირველი შეხვედა წარმოუდგა თვალწინ.

შეხვედრა პარიზში

...1907 წლის აპრილის ბოლოს, პარიზში თბილისის ბოლშევიკების ორგანიზაციიდან რამდენიმე წევრი ჩავიდა, რომლებიც ლონდონში პარტიის მეხუთე ყრილობაზე უნდა გამგზავრებულიყვნენ.

მაშინ ლიტვინოვი პარტიის „ფინანსთა მინისტრი“ იყო. მას თანხების შეგროვება (მათ შორის დაყაჩაღების გზით) და ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებში გაფანტული ბოლშევიკებისთვის გადაგზავნა ევალებოდა. კავკასიელ დელეგატებს შორის 28 წლის ახალგაზრდა რევოლუციონერი „კობა“ – იოსებ ჯულაშვილიც იყო. უცხო ენების არცოდნის გამო „კობას“ ქალაქში სიარული უჭირდა და მისი მეგზურობა ლიტვინოვმა იკისრა – პარიზი დაათვალიერებინა, „კურტიზანებით“ განთქმულ ქალაქში „საინტერესო“ ადგილებიც აჩვენა, ლონდონზე და ინგლისელებზეც ბევრი მოუყვა. მოკლედ მეგობრებად დაშორდნენ . . . 1939 წელს კი, ლიტვინოვი დაპატიმრებას და გარდაუვალ დახვერტას სტალინის ერთმა, პირველ რიგში ბერიას და მისი ჯალათების გასაგონად, თქმულმა ფრაზამ გადაარჩინა: „პაპაშას პატიოსან რევოლუციონერად მივიჩნევთ“.

„კობამ“ ძველი დრო გაიხსენა, თუ ლიტვინოვი სხვა საქმეებისთვის შემოინახა, არავენ იცის, ფაქტია, რომ „პაპაშა“ ბერიას ხელქვეითების დაუხმარებლად, მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვალა 1951 წლის 31 დეკემბერს.

ასე შერჩევით იცოდა დიდმა საბჭოთა დიქტატორმა ადამიანთა სიცოცხლით თამაში – „ამას დახვერტა, იმას ჩამოხრჩობა, იმას კი გადარჩენა“.

საბჭოთა დიპლომატების და მზევრაკების განადგურება კი გრძელდებოდა. 1930-იანი წლების სისხლიანი რეპრესიების დროს მოსკოვში გამოძახებული ელჩები და დაზვერვის რეზიდენტები სამუდამოდ ქრებოდნენ. არავენ ცდილობდა მათი ლიკვიდაციის განსაკუთრებული ლეგენდების შექმნას. ჩინეთში საბჭოთა ელჩს და იმავდროულად დაზვერვის რეზიდენტს, როგორც ქვემოთ დაეინახა ავთ ტრაგიკული და მძიმე ბედი ელოდა. მოვლენებს ათიოდე წლით გავეუსწროთ.

მოსკოვი. 1948 წლის იანვრის პირველი რიცხვები

...პატარა, მაგრამ პროპორციულად აწყობილი ტანის ჭალარა კაცს, ჩამქრალი ჩიბუხი ხელში შერჩენია, მეორე ხელში ტელეფონის ყურმილი უჭირავს, ჩაფიქრებული შუა ოთახში დგას და საუბრობს. ჩანს საუბრის თემა იმდენად მნიშვნელოვანია, რომ წი-

თური, საკმაოდ სიმპატიური ახალგაზრდა გოგონას შემოსვლა ვერც კი შენიშნა და ყურმილში როგორც ბრძანება, ისე ჩაილაპარაკა: „Ну, автомобильная катастрофа“.

ოცი წლის შემდეგ კომუნიზმის რკინის მარწუხებს ამერიკაში გაქცეული სტალინის ქალიშვილი სეეტლანა აღილუევა, ასე იხსენებს ამ შემთხვევას:

„მე ძალზე კარგად მახსოვს ეს ინტონაცია- ეს იყო არა შეკითხვა, არამედ პასუხი. ის კი არ ეკითხებოდა, არამედ თვითონ სთავაზობდა საავტომობილო კატასტროფას. საუბარს, რომ მორჩა, მომესალმა და მითხრა: „საავტომობილო კატასტროფაში დაიღუპა მიხოელსი“.

რამდენიმე დღის შემდეგ ბელადის „წინასწარმეტყველება“ ახდა. საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტი, ებრაელთა ანტიფაშისტური კომიტეტის თავმჯდომარე და

ყირიმში ებრაელთა რესპუბლიკის (ე. წ. „ყირიმის კალიფორნიის“) შექმნის იდეის ავტორი სოლომონ მიხოელსი (ნამდვილი გვარი - ვოესი) 1948 წლის 13 იანვარს მინსკში, ოფიციალური ვერსიით საავტომობილო ავარიის შედეგად დაიღუპა.

ამ მკვლელობის „ტექნოლოგია“ სინამდვილეში კი ასეთი იყო: 1948 წლის იანვარის დასაწყისში მინსკში მყოფ მიხოელსს და მასთან მეთვალყურედ მიჩენილ კრიტიკოსს და იმავდროულად ნკვდ-ს აგენტ გოლუბოვს ბელორუსიის უშიშროების მინისტრის ლავრენტი ცანავას აგარაკზე სასიკვდილო ნემსი გაუკეთეს და შემდეგ მინსკის გარეუბანში, უშიშროების სამინისტროს კუთვნილი სატვირთო ავტომობილის „სტუდებეკერის“ საბურავებ ქვეშ ჩააგდეს. ცენტრალური გაზეთები „პრავედა“ და „იზვესტია“ სულ ცხარე ცრემლით დასტიროდნენ ტრაგიკულად დაღუპულ დიდ საბჭოთა რეჟისორს. ასეთი იყო თამაშის წესები. ომის შემდეგ მიხოელსის პიროვნება იმდენად ცნობილი იყო მსოფლიოში, რომ საბჭოთა დიქტატორი იბულებული იყო მისი თავიდან მოსაცილებლად ასეთი რთული გზა აერჩია.

პოლიტიკური მკვლელობების დიდოსტატი

ოისებ სტალინი მრავალმხრივი ნიჭით დაჯილდოებული პიროვნება რომ იყო, საკამათო არაა. პროლეტარიატის რევოლუ-

ციისათვის "კამოსთან" (სიმონ ტერ-პეტროსიანთან) ერთად ახალ-გაზრდობაში მრავალი „ექსი“ (ანუ მარტივად- ყაჩაღობა) ჰქონდა დიდი წარმატებით ჩატარებული. ისტორია გვიჩვენებს, რომ სტალინი არანაკლები წარმატებით ხელმძღვანელობდა ტერორისტული, დი-ვერსიული და უბრალოდ „ხელისშემშლელი“ პიროვნებების ლიკვი-დაციის ოპერაციების დაგეგმვას და შესრულებას. მიუხედავად იმისა, რომ დიდ ბელადს თავსატეხი და საფიქრალი არ ელეოდა, ბუნებით ეჭვიანი არავის ენდობოდა — ყველაფერს თვითონ უნდა გასცნობოდა და გაეკონტროლებინა. სპეცსამსახურების მნიშვნელოვანი ოპერა-ციების ოპერატიულ საკითხებს აუცილებლად მასთან ათანხმებდნენ. სტალინს მნიშვნელოვანი შესწორებები და შენიშვნები შეჰქონდა წარმოდგენილ გეგმებში. ხშირად კი თვითონ სთავაზობდა ორიგი-ნალურ იდეებს. მის გარეშე მაღალი რანგის მოღვაწის ვერც ლიკვი-დაციას გაბედავდნენ და ვერც „ლეგენდას“ მოიფიქრებდნენ. უფრო მეტიც, დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ „ტრაგიკულად დაღუ-პულთა“ ნეკროლოგის ტექსტებსაც მასთან ათანხმებდნენ. ეს სტალინის ხელწერა იყო.

სოლომონ მიხოელსის ლიკვიდაციის დაგეგმვა ბელადს არ გასჭირვებია, რადგან ამ საქმეში ხელი უკვე კარგად ჰქონდა გაწაფული. 1939 წლის ზაფხულში, ჩინეთში ელჩის და რეზიდენტის ივანე ბოვკუნ-ლუგანეცის და მისი მეუღლის ნინა უგაპნიკის ლიკვიდაცი-ის ოპერაციის დაგეგმვას და განხორციელებას კი რამდენიმე თვე დასჭირდა.

მაინც რამდენ საიდუმლოს ინახავს სუკ-ის არქივები?

ცნობილ რუს ისტორიკოსებს, პუბლიცისტებს და ჟურნალისტებს (დიმიტრი ვოლკოგონოვს, რომი მედვედევს, ლეონიდ მლუჩინს, კირილ სტოლიაროვს და სხვ.) ბედმა გაუღიმათ, რომ 1990-იანი წლების დასაწყისში, „პერესტროიკის“ პერიოდში, კაგებეს საარქივო ფონდის ზოგიერთი მასალის გაცნობის უფლება მისცეს. ეს საარქივო მასალები ძირითადად სტალინის დროს განხორციელებულ სისხლიან რეპრესიებს ეხებოდა. მათი, ძირითადად ობიექტური, შეფასებები, სამწუხაროდ მხ-ოლოდ რუსულენოვანი მკითხველისათვის არის ხელმისაწვდომი.

საქართველოში კი სუკ-ის არქივების შესწავლის სამუშაოება გაცილებით მცირერიცხოვანი მკვლევარებისთვის იყო ხელმისაწვდომი. პირველ რიგში უნდა აღინიშნოს პროფესორ გიორგი ციციშვილის ღვაწლი სუკ-ის არქივების შესწავლის საქმეში. ისიც უნდა ითქვას, რომ სუკ-ის მაშინდელი თავმჯდომარე ოთარ ხატიაშვილი და საარქივო სამმართველოს უფროსი მამია ალასანია ყოველმხრივ დახმარებას უწევდნენ ქართველ მკვლევარებს. შემდგომ წლებში კი სუკ-ის არქივებთან დაშვება „ქაჯეთის ციხის“ აღებას დაემსგავსა და დღესაც მხოლოდ კონიუნქტურული ნიშნით ხორციელდება – სამწუხაროდ მხოლოდ „რჩეულ“ ჟურნალისტებს და ტელეკომპანიებს უდიშით „ფორტუნა“. ამიტომ საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტის და მისი მეუღლის საქართველოში მკვლევლობის საიდუმლოების მოთხრობისას ძირითადად რუსულ წყაროების მითითება მოგვიწევს.

1939 წლის ზაფხულს საბჭოთა კავშირში ცნობილი კურორტი წყალტუბო ჩვეულად ხვდებოდა. სანატორიუმები, დასასვენებელი სახლები და სახელგანთქმული სამკურნალო აბაზანები დამსვენებლებს განუწყვეტლივ იღებდნენ. ქართული სტუმართმოყვარეობა არავის აკლდებოდა, მაგრამ გამორჩეული ყურადღებით მაინც მოსკოვიდან ჩამოსულ დიდმოხელე-ჩინოვნებს ხვდებოდნენ.

ერთ დღეს მაინც განსაკუთრებით აფორიაქდა სანატორიუმის ხელმძღვანელობა და რაიონის პარტიულ-სამეურნეო აქტივი. დაასუფთავეს ქუჩები, ბალები და სკვერები. კიდევ ერთხელ გააფრთხილეს ყოველთვის ცოტა ცუდლუტი მებუფეტები, მზარეულები და მიმტანები. საქართველოს პირველი ჩეკისტის ავქსენტის (ჭიჭიკო) რაფავას ოპერმუშაკების ჩამოსვლამ, ზომ სულ დაზაფრა ადგილობრივი ხელმძღვანელობა. მიდიოდა გამალებული მკითხაობა:

- „ნეტა ვინ ჩამოდის? ნუთუ ლავრენტი პავლოვიჩი? – კეკელუცად იკითხა ახალგაზრდა ქალმა.

- არა ქალბატონო, ბერიას სულ რამდენიმე თვეა, რაც საკავშირო შინსახკოში ჩააბარეს და დასასვენებლად ჯერ როგორ მოიცლის.

- დაბალი ხმით უპასუხა რკინიგზელის ფორმამი გამოწყობილმა შუახნის კაცმა.

- აბა მაშ თვით...? აქ დიდი პაუზა ჩამოვარდა“. მოსაუბრეები მიხვდნენ, რომ უკვე შორს შეტოპეს და ვინმეს მათი საუბრისთვის ყური რომ მოეკრა, ადვილად შესაძლებელია გამოჩენილი ცნობისმოყვარეობის გამო, მაშინვე ჭიჭიკო რაფავას დაწესებულების „სტუმრები“ გამხდარიყვნენ.

რიგითი დამსვენებლები ვერასვრით წარმოიდგენდნენ, რომ წყალტუბოში მდებარე საკავშირო შინსახკომის უწყებრივ სანატორიუმში ამტყდარი ალიაქოთის მიზეზი ჩინეთში საბჭოთა ელჩი და დაზვერვის რეზიდენტი ივანე ბოკუნ-ლუგანეცი იყო.

კიდევ უფრო დიდი იქნებოდა მათი გაოცება თუ გაიგებდნენ, რომ დასასვენებლად ჩამოდიოდა კაცი, რომლის ფიზიკური განადგურების ოპერაციის დეტალებზე თვით „დიდი ბელადი“ მუშაობდა. აღსრულება კი პირადად ლავრენტი ბერიას ევალა. ჭიჭიკო რაფაეა და მისი ჯგალათები კი „უბრალო“ შემსრულებლები უნდა ყოფილიყვნენ.

მომავალი მსხვერპლი – ივანე ბოკუნ-ლუგანეცი, რომელიც ვერა და ვერ შეეგუა ჩინეთის კლიმატს და სახსრები აწუხებდა, წყალტუბოს სამკურნალო აბაზანებზე, სიგრილეზე, ორი წლის ქალიშვილზე და ოჯახურ იდილიაზე ფიქრობდა. სტალინი, ბერია, ბოგდან(ბახჩო) ქობულოვი და ჭიჭიკო რაფაეა კი, იმაზე იტყებდნენ თავს, თუ როგორ და რა მეთოდებით გაენადგურებინათ ფიზიკურად ბოკუნების ოჯახი ისე, რომ მათი სიკვდილი საეჭვო არ ყოფილიყო.

1950-იანი წლების მიკერძოებული სასამართლო პროცესები

სტალინის გარდაცვალების და ბერიას ლიკვიდაციის შემდეგ ფარდა აეხადა სისხლიანი რეპრესიების მხოლოდ იმ ნაწილს, სადაც უპირატესად ქართველები ფიგურირებდნენ. მოსკოვში 1953 წლის 18-23 დეკემბერს და 1955 წლის 7-19 თებერვალს თბილისში ნაჩქარევად გამართულ სასამართლო სხდომებზე, სადაც ბრალდებულები დაცვის უფლებასაც კი იყვნენ მოკლებულნი, ზრუშჩოვის და მალენკოვის პირდაპირი დაავალებით ყველა ცოდვა ქართველებს აკიდეს. საქმე ისე გამოიყვანეს, თითქოს ყველაფერში მარტო სტალინი და ბერია იყვნენ დამნაშავე, ხოლო პოლიტბიუროს დანარჩენი წევრები „ფრთიანი ანგელოზები“ იყვნენ. ფაქტია, რომ დაუნდობელი რეპრესიები საბჭოთა კავშირში 1917 წლის ბოლოდან დაიწყო და ყველა რესპუბლიკას და ყველა ეროვნების ხალხს შეეხო.

კომუნისტური რეჟიმის მთავარი სპეციფიკა ის იყო, რომ „სისხლიანი ბოლშევიკური ცელი“ და „ამხანაგი მაუზერი“ არავის ინდობდა. ჯალათები სულ მალე თავად ხდებოდნენ მსხვერპლნი. 1950-იანი წლების სასამართლო პროცესებზე სიმართლემ ბოლომდე ვერ გაიმარჯვა და დაუსჯელად მიიცვალნენ: ხრუშჩოვი, მალენკოვი, მოლოტოვი, მიქოიანი, კაგანოვიჩი და კიდევ ბევრი, უდანაშაულო ადამიანთა სისხლში გასვრილი დიდი თუ პატარა „ბელადი“. ცნობილია, რომ სიკვდილამდე ცოტა ხნით ადრე მალენკოვმა ხრუშჩოვის რეპრესიებში მონაწილეობის დოკუმენტები გაუგზავნა კგბ-ს მაშინდელ შეფ იური ანდროპოვს, მაგრამ ამას შედეგი არ მოჰყოლია.

1950-იანი წლების სასამართლო პროცესებზე ბევრი რამ გაირკვა. დახვრეტა მიუსაჯეს ბოკუნ-ლუგანეცის და მისი ცოლის მკვლელებს და ორგანიზატორებს, მაგრამ მიკერძოებული და ხელოვნურად დაჩქარებული პროცესების შემდეგ ბევრი კითხვა კვლავ უპასუხოდ დარჩა. თუმცა საქმის უშუალო მონაწილეების: რაფაელს, ვლოდიმირსკის, წერეთლის და ბახჩო ქობულაშვილის ჩვენებებზე დაყრდნობით შეგვიძლია პოლიტიკური მკვლელობის ამ კონკრეტული შემთხვევის ზოგიერთი დეტალის აღდგენა.

1939 წლის 24-30 მაისი.

მოსკოვი-თბილისი-წყალტუბო

1939 წლის მაისის ბოლოს უმოქმედობით და სახსრების ტკივილით შეწუხებულმა ივანე ბოკუნმა სიხარულით მიიღო კოლეგა ჩეკისტების შეთავაზება: „ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებით შეგიძლიათ სამკურნალოდ წყალტუბოში გაემგზავროთ, თუ სურვილი გაქვთ მეუღლეც წაიყვანეთ. მატარებლის ბილეთები უკვე დაჯავშნილია. საქართველოში კი ადგილობრივი შინსახკომის მუშაკები გაფრთხილებულნი არიან და გელიან“.

„ლუბიანკაზე“ შემდგარ ამ საუბარს, მოსკოვ-თბილისის შორის „ვრ“-თი გამართული კონსულტაციები უსწრებდა წინ.

შუალაშე გადასული იყო, როცა საქართველოს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისრის აკესენტი რაფაელს კაბინეტში „ვრ“-ს ხმა გაისმა.

მცირე დოსიე: ავქსენტი ნარიკის ძე რაფავა, დაიბადა ზუგდიდის რაიონის სოფელ კორცხელში 1899 წელს. მამამისი მეწაღე იყო. დაამთავრა ზუგდიდის საეკლესიო სკოლა, შემდეგ ქუთაისის სასულიერო სემინარია. სწავლობდა გიმნაზიაში და თბილისის უნივერსიტეტში. გაიწვიეს ქართულ ჯარში, მაგრამ იქიდან გაიქცა და ბოლშევიკებს დაუკავშირდა. საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ მუშაობდა ზუგდიდში კომკავშირულ და პარტიულ თანამდებობებზე. 1924 წლის აგვისტოდან მსახურობდა საქართველოს ჩკ-ას განსაკუთრებულ განყოფილებაში. სამი წლის შემდეგ კი ამ განყოფილების უფროსი გახდა.

1930-1931 წწ. აჭარის ასსრ სახელმწიფო უშიშროების სახალხო კომისარი. 1937 წელს დანიშნეს აფხაზეთის სახკომსაბჭოს თავჯდომარედ. 1938 წლის დეკემბერში რაფავა ჯერ საქართველოს შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარი, ხოლო 1941 წლიდან სახელმწიფო უშიშროების სახკომი (შემდეგ მინისტრი) გახდა და 1948 წლამდე დაყო ამ პოსტზე. 1948-1951 წლებში საქ. სსრ იუსტიციის მინისტრი იყო. ე. წ. „მეგრელთა საქმის“ გამო 1951 წლის 10 ნოემბერს დააპატიმრეს. საქართველოს უშიშროების შიდა ციხის № 65 საკანში ავქსენტი რაფავამ ზუსტად 17 თვე დაჰყო და თავის თავზე გამოსცადა ჩეკისტური წამების მთელი ის არსენალი, რასაც თავად სხვებისთვის არ იშურებდა. მხოლოდ სტალინის გარდაცვალების შემდეგ 1953 წლის 10 აპრილს გაანთავისუფლეს ბერიას პირადი ბრძანებით და ციხიდან გამოსულიც არ იყო, რომ საქ. სსრ სახალხო კონტროლის მინისტრად დანიშნეს. ავქსენტი მეორედ უკვე ბერიას ლიკვიდაციის შემდეგ დააპატიმრეს 1953 წლის 17 ივლისს და 1955 წლის 15 ოქტომბერს დახვრიტეს.

ავქსენტის უმცროსი ძმა, ივანე რაფავა 1944-1951 წლებში საქ. სსრ პროკურორის მოადგილე იყო. „მეგრელთა საქმის“ გამო ისიც დააპატიმრეს (№ 55 საკანში მოათავსეს) და 1953 წლის აპრილში გაანთავისუფლეს. დაჭერების მეორე ტალღა მას არ შეხებია. ივანე რაფავა 1970 წელს გარდაიცვალა თბილისში.

მიუხედავად იმისა, რომ ასაკით თანატოლები იყვნენ, ჭიჭიკო რაფავას მთელი კარიერა ბერიას წყალობა იყო და ისიც ერთგულებით პასუხობდა ლავრენტის.

ავქსენტიმ ტელეფონს დახედა და ყურმილი სწრაფად აიღო. მრავალი წლის ურთიერთობის შემდეგ კარგად იცოდა, რომ ბერიას არ უყვარდა ლოდინი, მაშინვე რაიმე გესლიანს ეტყოდა. ლავრენტიმ მისალმების გარეშე დაიწყო ქართულად საუბარი, მხოლოდ ერთი-ორჯერ შეიგინა რუსულად.

- „თბილისში მატარებლით მოდის ჩვენი ელჩი ჩინეთში ბოვკუნ-ლუგანეცი, კარგად დახედი, წყალტუბოში წაიყვანე და კარგად მოაწყვე. ყურადღება არ მოაკლო. ხო კიდო, ორი ჩემი თანამშრომელიც ჩამოვა, მოუსმინე და დაეხმარე... და ყურმილი დაკიდა“. იცოდა ლავრენტიმ დროის ფასი.

ბოვკუნი უფროსობასთან საუბრის მეორე დღესვე გაემგზავრა დასასვენებლად. მატარებელი იმდენად ნელა მიზოზინებდა, რომ ელჩმა სამი დეპეშის გაგზავნა მოასწრო მეუღლისთვის. ბაქოდან კი წერილიც მისწერა და აცნობა - „კარგად ვმგზავრობო“. თბილისში მას პირადად ავქსენტი რაფაეა დახვდა, რაც ნამდვილად დიდი პატივი იყო. რაფაეა გვერდიდან არ მოსცილებია საპატიო სტუმარს, სანამ წყალტუბოს შინასახკომის სანატორიუმის „ლუქს“ ნომერში არ დააბინავა.

საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტისთვის თითქოს ყველაფერი კარგად მიდიოდა.

ორი დღის შემდეგ კი მოსკოვიდან ჩამოსულმა საკავშირო შინსახკომის „ოპერებმა“ რაფაეას საიდუმლოდ გაანდეს: ბოვკუნ-ლუგანეცი ხალხის მტერი აღმოჩნდა და ხელმძღვანელობის დავალებით ისე უნდა მოვკლათ, რომ მისმა თანამზრახველებმა ვერაფერი იეჭვონო. მოსკოვში მიღებული გადაწყვეტილებით რეზიდენტი უნდა მოეწამლათ.

რაფაეას ჩვენებიდან: „ბერიას დავურეკე და მოვახსენე, რომ ამ გეგმით ოპერაციის ჩატარება მიზანშეუწონლად მიმაჩნდა, რადგანაც ასეთი პასუხისმგებელი მუშაკის უეცარი გარდაცვალება ბევრ ეჭვს დაბადებდა. საჭირო გახდებოდა ექიმების ჩარევა, გვამის გაკვეთა და გარდაცვალების მიზეზების დადგენა და ა.შ. ცოტა ხნის შემდეგ ბერიამ მიპასუხა - „შვეკეითხები და შეგატყობინებთ“. მეორე დღეს ბერიამ დამირეკა და მითხრა, რომ ის ორი თანამშრომელი მოსკოვში დაბრუნებულიყვნენ, ხოლო მე ბოვკუნ-ლუგანეცი ფარულად დამეპატიმრებინა და მოსკოვში ეტაპით გამეგზავნა. ეს დავალება შევასრულე იმავე ღამით“.

ივანე ბოვკუნის დაპატიმრების ორდერი ავქსენტი რაფაევამ 1939 წლის 30 მაისს დაამტკიცა. სულ რამდენიმე დღის ჩამოსული ახალგაზრდა კაცის წყალტუბოდან გაუჩინარება ვერავინ შენიშნა. სანატორიუმის ხელმძღვანელობა კი რაფაევას ხელქვეითები იყვნენ და თევზივით დუმდნენ.

საინტერესოა ვის უნდა შეკითხოდა ბერია? ვინ იყო მასზე უფრო კომპეტენტური პოლიტიკური მკვლევარების ორგანიზებაში? ასეთი პროფესიონალი „რეჟისორი“ საბჭოთა კავშირში მხოლოდ ერთი იყო.

სტალინის მიერ დაწერილი სცენარის პირველი აქტი

დაპატიმრებული დაზვერვის რეზიდენტი მოსკოვში, საკავშირო შინსაკხოების სპეციალურ ე.წ. „სუხანოვსკის“ ციხეში ჩასვეს. იქ მხოლოდ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი პოლიტიკური პატიმრები იყვნენ მოთავსებული. ზურგს უკან მათ სტალინის პირად პატიმრებსაც ეძახდნენ.

1939 წლის აპრილიდან ამავე ციხეში სასტიკ წამებაში ყავდათ ბოვკუნ-ლუგანეცის უშუალო უფროსები: ყოფილი საკავშირო შინაგან საქმეთა სახკომი ეჟოვი და მისი მოადგილე ფრინოვსკი. მათ ჩინეთში საბჭოთა ელჩი დაასახელეს სტალინის წინააღმდეგ კონტრევოლუციური შეთქმულების და ანტისაბჭოთა ორგანიზაციის თანამონაწილედ. ციხეში ურთიერთდაპირისპირება რამდენჯერმე განმეორდა. ბოვკუნი ბუნებრივია ყველაფერს უარყოფდა. გამოძიებლების შეკითხვები ეხებოდა ჩინეთს, ჩან-კაი-შის რეჟიმს, მათ მიერ ოპიუმის წარმოება-რეალიზაციის კონტროლს, საბჭოთა იარაღის მიწოდებას და სხვ.

ციხის გარეთ, „თავისუფლებაზე“ კი ბოვკუნების ოჯახის ტრაგედიის კიდევ ერთი მიზანსცენა გათამაშდა. 1939 წლის ივნისის შუარიცხვებში ბოვკუნის მეუღლესთან ორი ჩეკისტი გამოცხადდა და წყალტუბოდან მეუღლის მოკითხვა და დეპეშა გადასცა (გავიხსენოთ, ამ დროს ივანე ბოვკუნი ციხეში ზის).

„მოუთმენლად გელოდები. სასწრაფოდ ჩამოდი“ – ასეთი ლაკონური იყო ტექსტი. ჩეკისტებმა მატარებლის ბილეთიც მალევე მიიტანეს და ნინა ბოვკუნ-ლუგანეცი 20 ივნისს წყალტუბოში, ქმართან გაემგზავრა. თუმცა ეს მხოლოდ მას და ახლო ნათესავებს ეგონათ, რომ სადმე გაემგზავრა. ნახევარი საათიც არ იყო გასული, რომ გვერდითა კუბიდან გამოსულმა სამმა ახალგაზრდა მამაკაცმა ქალი ძალით ჩამოსვა მატარებელიდან და ისიც „სუხანოვსკის“ ციხის (სადაც დაპატიმრებულ მაღალჩინოსანთა ცოლებიც მრავლად იყვნენ) გზას გაუყენა. ბოვკუნების სახლში კი შეეტყავეტურ-თუკიანებმა ჩხრეკა დაიწყეს.

ივნისის ბოლოს ივანე ბოვკუნ-ლუგანეცი... გაანთავისუფლეს და „გაუგებრობისთვის“ ბოდიშიც მოუხადეს და კვლავ წყალტუბოში ბედნიერი დასვენება უსურვეს. „სუხანოვსკის“ ციხიდან ვინმე გაეშვათ და თანაც მობოდიშებოდნენ? ასეთი გაუგონარი რამ მანამდე არ მომხდარა. იჩნებ საბჭოთა კავშირში მანამდე არნახული სამართლიანობისა და დემოკრატიის დღეები დგებოდა? ნუ ავჩქარდებით, რადგანაც მატარებლით მგზავრობის დროს დაპატიმრების ან ფიზიკური ლიკვიდაციის მეთოდი „დიდი რეჟისორის“ ერთ-ერთი ყველაზე საყვარელი ოპერატიული ზერხი იყო.

1939 წლის 28 ივნისს ბერიას დავალებით მოსკოვში, ბოვკუნის მეუღლის მშობლებთან ჩეკისტები გამოცხადდნენ და წყალტუბოდან მოკითხვის ღებემა გადასცეს. ძალზე თავაზიანად იქცეოდნენ, თან ბოდიში მოიხადეს - „ორიოდე დღის წინ თქვენ სახლში ჩატარებული ჩხრეკა „გაუგებრობა“ იყო და წაღებულ დოკუმენტებს და „ბრაუნინგს“ მალევე დაგიბრუნებთ“.

ამ დროს ცოლ-ქმარი კვლავ „სუხანოვსკის“ ციხეში იყვნენ გამომწყვდეულნი.

დაახლოებით ორი-სამი კვირა დასჭირდა „კრემლის დიდ რეჟისორს“, რომ ბოვკუნების ფიზიკური ლიკვიდაციის ოპერაციის ყველა წერილმანი გაეთვალა და შესაბამისი დავალებები გაეცა. ივლისის დასაწყისში ბოვკუნები ციხიდან ცალ-ცალკე გამოიყვანეს და მოსკოვი-თბილისი – წყალტუბო რეისის მატარებელის სპეციალური სალონ-ვაგონის ერთ კუბეში მოათავსეს.

ცალკე კუბეში მგზავრობდნენ მაღალჩინოსანი ჩეკისტ-კილერები, რომელთაც ყველაზე ბინძური საქმე უნდა შეესრულებინათ. ესენი იყვნენ:

- პოლკოვნიკი შალვა წერეთელი- საკავშირო შინსახკომის მე-3 სპეციალური განყოფილების უფროსი. შემდგომში საქ. სსრ უშიშროების მინისტრის პირველი მოადგილე, გენერალ-ლეიტენანტი;

- კაპიტანი ლევ ელოძიმირსკი, შინსახკომის საგამოძიებო ნაწილის უფროსის თანაშემწე. შემდგომში საგამოძიებო ნაწილის უფროსი, გენერალ-ლეიტენანტი.

- კაპიტანი ალექსანდრე მირონოვი, საკავშირო შინსახკომის შიდა საპატიმროს უფროსი. შემდგომში პოლკოვნიკი.

ისე არასდროს იოლდება ნაცნობობა, როგორც მატარებლით მრავალდღიანი მგზავრობის დროს. სალონ-ვაგონის მგზავრებიც მალე დაახლოვდნენ - ერთად სადილობდნენ, გვიანობამდე თამაშობდნენ ბანქოს, არც ქართულ კონიაკზე ამბობდნენ უარს. კილერები წყალტუბოში დასასვენებლად მიმავალ ბოეკუნებს, როგორც საქართველოში მივლინებით გაგზავნილ ჩეკისტებად გაეცნენ.

კილერების ჯგუფს შალვა წერეთელი ხელმძღვანელობდა.

მცირე დოსიე: შალვა ოთარის ძე წერეთელი დაიბადა 1894 წელს საჩხერეში. სწავლით დიდად არ გამოირჩეოდა, ალბათ უფრო პირიქით - სულ ორი კლასის განათლება მიიღო. სამაგიეროდ თავგადასავლებისა და ავანტიურის დიდი მოყვარული იყო. 1915 წელს მოხალისედ წავიდა პირველ მსოფლიო ომში, თავიც მალევე გამოიჩინა და 1916 წელს გიორგის ჯვარიც დაიმსახურა. ამის შემდეგ ტყვედ ჩაუვარდა გერმანელებს, სადაც ორი წელი დაჰყო.

საქართველოს დამოუკიდებლობის პერიოდში, 1918 წლის ბოლოდან, შტაბს-კაპიტნის ჩინით მსახურობდა ქართულ ჯარში. თუმცა გული კი მაინც ბოლშევიკებისკენ მიუწევდა. 1919 წელს ფარულად გახდა კომუნისტური პარტიის წევრი.

„საზოგადოთ ჩვენ დაგვლუპა ამნაირმა ოფიცრობამ (საუბარია მეფის რუსეთის ჯარში ნამსახურებ ოფიცრებზე -ბა.), მას არ ქონდა არავითარი პატრიოტიზმი, ყველაფერს უყურებდა გამორჩენის თვალსაზრისით ეს რუსეთუმე ხალხი იყო ნამდვილი რისხვა ჩვენი საქმისთვის” - ასე აფასებდა წლების შემდეგ ნოე ყორღანია რუსეთის იმპერიის დროშის ქვეშ მებრძოლ ქართული ეროვნების სამხედრო კადრებს.

თავადი წერეთელის რუსეთისადმი სიმპატია საქართველოს მენშევიკურ მთავრობას არ გამოპარვია და ბოლშევიკების აგენტობის ბრალდებით მას ჯერ თბილისის, ხოლო 1920 წელს ქუთაი-

სის ციხეში უკრეს თავი. ამავე ციხეში იჯდა ლავრენტი ბერიაც, რომელიც საქართველოში რუსეთის წარმომადგენლის სერგეი კიროვის ჩარევის შემდეგ, იმავე წლის ივლისში გაანთავისუფლეს. შალვამ კი ციხის ლაზარეთიდან გაქცევა მოახერხა. ერთი წელი ტყვეს აფარებდა თავს და საქართველოს დამოუკიდებელი სახელმწიფოს წინააღმდეგ პარტიზანულ ბრძოლებს აწარმოებდა. ალბათ სწორედ ამ დამსახურებისათვის ბოლშევიკებმა ის 1921 წელს მუშათა და გლეხთა მილიციის ბანდიტიზმის განყოფილების ხელმძღვანელად დანიშნეს. სავარაუდოდ ამ პერიოდიდან მოხვდა შალვა წერეთელი ჯერ საქართველოს, შემდეგ ამიერკავკასიის ჩეკას ხელმძღვანელის ლავრენტი ბერიას თვალთახედვის არეში.

ბერია იცოდა ერთგულების დაფასება. წერეთელს 1935 წლის 26 მარტს მიენიჭა სახელმწიფო უშიშროების კომისრის წოდება, ხოლო 1938 წელს მოსკოვში გადაყვანამდე, რესპუბლიკის მილიციის უფროსი იყო. ბერია მოსკოვში გადასვლისთანავე „თავისი გუნდიც“ წაიყვანა. შალვა საკავშირო შინსახკომის მე-3 განყოფილების (დაპატიმრება და ჩხრეკა) უფროსის მოადგილედ დაინიშნა. ერთი წლის შემდეგ ის უკვე ამ განყოფილების უფროსია. წერეთელი პირადად მონაწილეობდა საკავშირო შინსახკომის ყოფილი ხელმძღვანელების: ეჟოვის, ფრინოვსკის, კედროვის და სხვა მაღალჩინოსანი ჩეკისტების დაპატიმრებაში. ბერიას დავალებით ჩატარებულ სრულიად საიდუმლო ოპერაციებში დამსახურებისთვის წერეთელი 1941 წელს საქართველოს შინსახკომის პირველი მოადგილედ დანიშნეს. 1942 წლის 14 თებერვალს წერეთელს სახელმწიფო უშიშროების მე-3 რანგის კომისრის (ანუ გენერალ-მაიორის) სამხედრო წოდება მიანიჭეს. 1943 წელს თეირანის კონფერენციაზე ბერიას დავალებით ის სტალინის პირად დაცვას ხელმძღვანელობდა. ომის შემდეგ საქ.სსრ უშიშროების მინისტრის მოადგილეა, 50 წლის შესრულდა თუ არა, „საჩუქრად“ გენერალ-ლეიტენანტის სამხედრო წოდება მიანიჭეს. შალვა წერეთელი 1949 წლის დეკემბრიდან, 1953 წლის 6 ივლისამდე საქართველოს სსრ უშიშროების მინისტრის პირველი მოადგილე და სასაზღვრო ჯარების სარდალი იყო.

თითქოს ყველაფერი კარგად მიდიოდა და მის კარიერას საფრთხე არ ემუქრებოდა, როცა 1953 წლის 26 ივნისს მოულოდნელად მოსკოვში გამოიძახეს. მანამდე კი...

ჩაქუჩი — ჩეკისტების მთავარი იარაღი

შალვა წერეთლის ჩვენებიდან: „1939 წლის ზაფხულში გამოიძახა ბოგდან ქობულოვმა, მის კაბინეტში უკვე იმყოფებოდა ვლოდიმირსკი. შემდეგ ყველა შევედით ბერიასთან, რომელმაც მე დამავალა - უხმაუროდ უნდა მოხდეს ორი პირის ლიკვიდაცია და რომ უმჯობესია ავტოკატასტროფის იმიტაცია-ინსცენირება. საქართველოს შს სახკომისრის რაფავას შესაბამისი დავალება უკვე მიღებული აქვსო.

შემსრულებლებმა თავიდან არც კი იცოდნენ თუ ვინ უნდა მოეკლათ და რატომ. ბრძანება არც დოკუმენტურად გაფორმებულია - მათთვის ბერიას სიტყვიერი დავალება აუცილებელ „ფორმალობაზე“ მეტი იყო.

მატარებელი ქუთაისს, რომ მიუახლოვდა ცოლ-ქმარი კუპიდან ცალ-ცალკე გამოიყვანეს და ჩაქუჩით დახოცეს. შემდგომში ჩეკისტი-კილერები გასაგები მიზეზების გამო, სხვადასხვანაირად იხსენებდნენ ფაქტებს და ხელს ერთმენეთს ადებდნენ.

ვლოდიმირსკის ჩვენებიდან: „როდესაც მატარებელი წყალტუბოდან ქუთაისისკენ მიდიოდა, მე გამოვიყვანე ჯერ ქმარი, რომელიც წერეთელმა და მირონოვმა კეფაში ჩაქუჩის ჩარტყმით მოკლეს. შემდეგ გამოვიყვანე ცოლი, რომელიც იმავე ხერხით ასევე მათ მოკლეს”.

წერეთლის ჩვენებიდან: „ვლოდიმირსკიმ ჩაქუჩის ჩარტყმით მოკლა ქალი. მე ქმარს ჩავარტყი ჩაქუჩი, მაგრამ არ მოკვდა და შემდეგ მირონოვმა დაახრჩო. შემდეგ გვამები ტომრებში ჩავალაგეთ. ერთ პატარა სადგურზე რაფავა გველოდებოდა ავტომობილებით. გვამები ერთ-ერთ ავტოში ჩავდეთ”.

კელავ ვლოდიმირსკის ჩვენებიდან: „ერთ-ერთ სადგურზე ორი მანქანით რაფავა დაგვხვდა. გვამები ერთ ავტომობილში გადავიტანეთ და გზატკეცილზე მკვეთრ მოსახვევამდე მივედით. შემდეგ მძღოლმა მანქანა დაძრა, შემდეგ თვითონ გადმოხტა, ხოლო მანქანა ღრმა ხევისკენ მიმართა. მანქანა როცა გადავარდა, ჩვენ შემთხვევის ადგილი დაეტოვეთ. შემდეგ გამოიძახეს ავტონისპეცია და ყვე-

ლაფერი გააფორმეს, როგორც საავტომობილო კატასტროფა. ამ ყველაფრის ორგანიზება რაფაელმა გააკეთა”.

რაფაელს ჩვენებიდან: „რამდენიმე ხნის შემდეგ მოსკოვიდან ბოგდან ქობულოვმა ოპერაციის ზუსტი გეგმა შემატყობინა. თბილისში სპეცვაგონით მოსკოვიდან ჩეკისტები ჩამოვლენ და თან ბოვკუნების გვამებს ჩამოიტანენო.

მე უნდა გამეკეთებინა ავტოკატასტროფის ინსცენირება და ოფიციალური ცნობა პრესაში დაგვებეჭდა. ნეკროლოგის ტექსტიც მოსკოვიდან მოგვცეს.

წყალტუბო-ქუთაისის გზაზე ჩვენს მიერ გადაჩენილ იქნა ცარიელი მანქანა, რომელსაც წინდაწინ საჭის მართვის სისტემა გაუფუჭეთ. ავტონისპექციის მუშაკებმა, რომლებმაც სათანადო დოკუმენტაცია შეადგინეს, განაცხადათ, რომ ავტოავარიაში მოყოლილები თბილისში გავგზავნეთ სამედიცინო დახმარების აღმოსაჩენად. სინამდვილეში გვამები სასაფლაოზე დავმარხეთ, თუმცა შემდეგ ქობულოვის დავლებით ამოეთხარეთ და დიდი ტრაურით დავმარხეთ”.

შემდეგ დაკითხვებზე ავქსენტი რაფაელ ჩვენება მნიშვნელოვნად შეცვალა:

„მე-ნ კილომეტრზე მანქანა გვამებით ხევში გადავჩენეთ. გამოძახებულ იქნა ავტონისპექცია და ყველაფერი გავაფორმეთ, როგორც ავტოკატასტროფა. გვამები სასაფლაოზე გადავიტანეთ და ჩუმად დავმარხეთ, მაგრამ მეორე დღეს ბერიაძე დარეკა და დაგვავალა, რომ ჩაგვეტარებინა ისეთი ოფიციალური დაკრძალვის პროცესი, როგორც „ავტოავარიაში გარდაცვლილ საბჭოთა ელჩს“ შეეფერებოდა”.

ამის შემდეგ საქართველოს შინაგარეშო ურთიერთობებში ამოიღეს გვამები და მოაწყვეს დიდი სამგლოვიარო პროცესი ორკესტრითა და გვირგვინებით. სამგლოვიარო გვირგვინების ტევა არ იყო თბილისის წითელი არმიის სახლში, საიდანაც 1939 წლის 14 ივლისს გარდაცვლილები გამოასვენეს. ბოვკუნების ოჯახის ნათესავები და ახლობლები დაკრძალვის ცერემონიაზე არ იყვნენ თუ არ დაუშვეს უცნობია. ამიტომაც ნათესავებს ამ ოფიციალური ვერსიის არ სჯეროდათ. მათ არც იმის სჯეროდათ, რომ თბილისში ვერის სასაფლაოზე ცოლ-ქმარი ბოვკუნები და არა სხვა უპატრონო გვამები დაკრძალეს.

სულ მალე მეორე მსოფლიო ომი დაიწყო და ეს ისტორია მალევე მიეცა დავიწყებას.

თავის გადარჩენის მცდელობა

ამ ტრაგედიის მონაწილე ჩეკისტ-კილერთა ბედი მსხვერპლთა ანალოგიური იყო. ბერიას, ლევ ვლოძიმირსკის, ორდინცევს და სხვებს სისხლის სამართლი კოდექსის 58 -1-ბ მუხლი - სამშობლოს ღალატის ბრალდება წაუყენეს. საბრალდებო დასკვნაში, რომელიც საბჭოთა იურისპუდენციის „შედეგად“ შეიძლება ჩაითვალოს, ვკითხულობთ:

„ბერიამ შექმნა საბჭოთა სახელმწიფოს მტრული მოღალატური ჯგუფი, რომელმაც მიზნად დაისახა .. . ძალაუფლების ხელში ჩაგდება საბჭოთა წყობის განადგურების, კაპიტალიზმის რესტავრაციის და ბურჟუაზიის ბატონობის აღდგენის მიზნით“. უფრო მეტი, უადვოკატოდ დატოვებული ბერია და მისი უახლოესი გარემოცვა, ერთდროულად ამერიკის, ინგლისის, საფრანგეთის და გერმანიის სპეცსამსახურების აგენტობაში დაადანაშაულებს.

ბერიას სიკვდილის (თუ მკვლელობის?) დეტალები დღემდე რჩება ყოფილი საბჭოთა კავშირის, ამჟამად კი რუსეთის ერთ-ერთ მთავარ სახელმწიფო საიდუმლოებად. რუსეთის ხელისუფლება, რატომღაც კვლავ „ცხრაკლიტულებში“ ძალავს ამ საქმის საარქივო დოკუმენტებს.

ვლოძიმერსკი 1953 წლის 23 დეკემბერს დახვრიტეს. სხვებს კი მრავალწლიანი პატიმრობა მიუსაჯეს.

რაფაეა, წერეთელი, რუხაძე, ხაზანი და სხვები 1955 წლის 15 ნოემბერს დახვრიტეს. ბერის მცოდნე და ამიტომ არასასურველი მოწმეების თავიდან მოცილებით, ხრუშჩოვი და საბჭოთა პოლიტიურის ძველი წევრები ცდილობდნენ ისტორიიდან სამუდამოდ ამოეშალათ საკუთარი დანაშაულებათა კვალი.

უპასუხოდ დარჩენილი კითხვები

ამ ტრაგიკული ისტორიიდან თითქმის სამოცდაათი წელი გავიდა, თუმცა კვლავ ძალზე ბევრი კითხვაა უპასუხოდ დარჩენილი. რა საჭირო იყო მსხვერპლთა მოსკოვიდან თბილისში, მერე კი წყალტუბოში ჩაყვანა და იქ ლიკვიდაცია?

ხომ შეიძლებოდა მოსკოვშივე მოეწყოთ ავტოკატასტროფა ან სხვა „უბედური შემთხვევა“? რატომ და რა მიზნით გათამაშდა

ორმოქმედებიანი ტრაგედია? რით „დაძმასურა“ ბოვკუნ-ლუგანეცმა ასეთი „პატივისცემა“?

ბოვკუნს თუ შერისხული ლიტვინოვის ერთგულება ან ეუოვის „ანტისაბჭოთა ჯგუფში“ მონაწილეობა ბრალდებოდა, მისი ლიკვიდაცია მოსკოვში რა გაჭირდებოდა? განა ასე არ გაანადგურეს უამრავი საბჭოთა დიპლომატი, მხედართმთავარი და მზვერავი?

ჩინური კვალი ბოვკუნის ბიოგრაფიაში

საბჭოთა დაზვერვის ისტორიიდან ცნობილია, რომ 1930-იან წლებში ჩინეთში სპეციალურ სადაზვერვო დავალებებს ასრულებდნენ:

მიხეილ ბოროდინი (გრუზენბერგი), რომელიც 1951 წელს დააპატიმრეს მოსკოვში, როგორც „ამერიკის დაზვერვის აგენტი“. გარდაიცვალა გადასახლებაში.

საბჭოთა სამხედრო დაზვერვას წარმოადგენდნენ პავლე ვლადიმეროვი (ვლასოვი), რომელიც „საკლესის“ სამხედრო კორესპონდენტის საფარქვეშ მოქმედებდა მაო-ძე ღუნის გარემოცვაში, მისი კოლეგები ა. ორლოვი (ტერეზინი) და ნ. რიმარი. 1920-1940-იან წლებში ჩინეთში საბჭოთა ელჩების დასახელებისას მხოლოდ ა.იოფეს, ლ.კარახანის და ა. პანიუშინის გვარები სახელდება. ფაქტია რომ საბჭოთა საგარეო საქმეთა და დაზვერვის ისტორიებში, უცნობი მიზეზების გამო, ღღესაც გვერდს უვლიან ბოვკუნის პიროვნებას. 1970-იან წლებში გამოქვეყნებულ საბჭოთა მხედართმთავრების ჩუიკოვის და ვლადიმეროვის მემუარებში არაფერია ნათქვამი იმ პერიოდში ჩინეთში საბჭოთა ელჩსა და დაზვერვის რეზიდენტ ბოვკუნ-ლუგანეცზე, რომელთანაც ერთად რამდენიმე წელი გვერდი-გვერდ მუშაობდნენ. რით შეიძლება ეს ფაქტი აიხსნას? მხოლოდ საბჭოთა ცენზურის „ცერბერული“ სიმკაცრით?

ფაქტია, რომ ბოვკუნის პიროვნება და მისი ტრაგედია საბჭოთა დიპლომატიის და დაზვერვის ისტორიიდან შეგნებულადაა ამოგდებული. სავარაუდოა, რომ ორი დიქტატორი და მომავალი გენერალ-ისიმაუსი - სტალინი და ჩან კაი-ში საკუთარი ძალაუფლების განმტკიცებისთვის არაფერზე არ იხვედნენ უკან.

შესაძლებელია ბოვკუნებმა „საბჭოთა რევოლუციის დიქტატურისთვის“ ოპიუმის რეალიზაციით ვალუტის მოპოვების საიდუმლო შეიტყვეს და არასასურველ მოწმეებად იქცნენ, ზოლო მთელი ეს

ტრაგედია იქნებ იმისთვის გათამაშდა, რომ ოპიუმის რეალიზაციის არხი: ჩინეთი – საბჭოთა კავშირი – დასავლეთ ევროპა არ მოშლილიყო.

წერტილის დასმა ჯერ ნაადრევია

რუსეთის პროკურატურამ 1990-იანი წლების დასაწყისში ბოვკუნების რეაბილიტაცია მოახდინა, მაგრამ რატომღაც ფსბ-ს და საგარეო დაზვერვის სამსახურის არქივებში არ იქნა მოძიებული ბოვკუნის წინააღმდეგ აღძრული სისხლის სამართლის საქმის მასალები, ჩხრეკის, დაკითხვის და დაპირისპირების ოქმები და ა.შ.

ჩენი ინფორმაციით ამ საქმის ირგვლივ არსებული ოპერატიულ-აგენტურული მასალები, საბჭოთა კავშირის გენერალური პროკურორის რომან რუდენკოს მოთხოვნით 1953-1955 წლებში თბილისიდან მოსკოვში გაიგზავნა, ხოლო დაბრუნდა თუ არა უკან, ეს კი უცნობია.

ვერის სასაფლაოზე ბოვკუნების სამარხის მიგნება ვერ მოხერხდა. უცნობია იქ დაკრძალეს კი ისინი საერთოდ? ასევე უცნობია გაზეთებში გარდაცვლილად გამოცხადებული მძღოლის ბორის ჩუპრინის ზუსტი ვინაობაც, არავინ იცის არსებობდა თუ არა ეს კაცი სინამდვილეში. თბილისში ჩუპრინების სულ რამდენიმე ოჯახი ცხოვრობს, მაგრამ მათ არაფერი სმენიათ მძღოლ ჩუპრინზე და მის ტრაგიკულ ბედზე. ამ საკითხთან დაკავშირებით 50-იან წლებში დახვრეტილი ჩეკისტი-კილერებიც განსხვავებულ ჩვენებებს იძლეოდნენ. იმედი გვაქვს საქართველოს შსს-ს საარქივო ფონდებში მოხერხდება დამატებითი ინფორმაციის მოძიება და ისტორიის ამ საიდუმლო ფურცლებს ოდნავ მაინც მოუფინება ნათელი.

ინაური გამსახურდიას წინააღმდეგ

რეპრესიების სისხლიანი კალო

კახეთის ულამაზესი სოფლის თოხლიაურის თავზე, მთებში მწვანეში ჩაფლულა უძველესი „კალობის“ წმინდა გიორგის ეკლესია. გადმოცემით ყიზილბაშებმა ეკლესიის კედლებს თავშეფარებული დიდ-პატარა ერთიანად ამოწყვეტეს და სასაკლაო - „სისხლიანი კალო“ მოაწყვეს. ამის შემდეგ შეარქვეს კახელებმა ამ ადგილს „კალო უბანი“.

საუკუნეების შემდეგ ასეთივე „სისხლიანი კალო“ მოუწყვეს ბოლშევიკებმა და ჩეკა-ნკვდ-კაგებმა ქართველ ხალხს. მარტო 1937-1939 წლებში საქართველოში თხუთმეტ ათასამდე ადამიანი იქნა რეპრესირებული, მათგან ნახევარზე მეტი დახვრიტეს. საბჭოთა სპეცსამსახურებს შეეძლოთ ნებისმიერი პიროვნება არაადამიანური წამების შედეგად აეძულებინათ ნებისმიერ დოკუმენტზე მოეწერა ხელი, მათ შორის „ნებაყოფლობითი“ თანამშრომლობის ხელწერილზე, მიეცათ ოპერატიული ფსევდონიმი, საქმეში ჩაეკრათ ამ ვითომდა აგენტისაგან დაწერილი ცნობა და ა.შ. ასე ირეოდა ერთ სისხლიან სადღეებელში ჯალათი და მსხვერპლი, დამსმენი და დასმენილი.

სამწუხაროდ, კვლავ გვიხდება იმ ფაქტის გამეორება, რომ 1991 წლის შემდეგ საქართველოს სუკ-ის არქივების ის ნაწილი, რომელიც 1930-1950-იანი წლების რეპრესიებს ეხებოდა, უკვალოდაა გამქრალი. თანამედროვე რუსი ისტორიკოსების და პუბლიცისტების ნაშრომებში და ყოფილი ჩეკისტების მემუარებში აქა-იქ გვხვდება სუკ-ის იმ არქივებიდან ციტირება, რომლებიც ქართველ ინტელიგენციას ეხება. თუმცა ამ პუბლიკაციებში მოყვანილი ფაქტები ძალზე დაკვირვებულ მიდგომას საჭიროებენ. ზოგიერთმა ქართველმა მეცნიერმაც შეძლო სუკ-ის არქივებს გასცნობოდა და საყურადღებო ნაშრომიც გამოექვეყნებინა, მაგრამ უსახსრობის გამო ბევრი ახალი წიგნი კვლავ დღის სინათლეს ელის.

რეპრესიების სისხლიანმა მანქანამ ყველაზე ღრმა და მძიმე კვალი ქართველი ინტელიგენციის სულებს დაამჩნია. ბევრმა ვერ გაუძლო და ფიზიკური განადგურების შიშით იძულებულნი გახდ-

ნენ დამსმენის სახელი, ხშირად ფორმალურად ეტარებინათ. ასე მიიღეს გამოჩენილმა ქათველმა მწერლებმა, ფილოსოფოსებმა, ისტორიკოსებმა, ენათმეცნიერებმა შინსახკომში „ქვიშხეთის“, „ავგუსტოსკის“, „კონსულის“, „იურიანის“, „მაიაკოსკის“, „შმილტის“, „რაბათის“, „კადრის“ და სხვ. ოპერატიული ფსევდონიმები.

ცნობილია, რომ ავქსენტი რაფაეა ბერიას დავალებით წამებით აიძულებდა დაპატიმრებულებს ცრუ ჩვენებები მიეცათ ურთიერთზე. თუმცა ხშირად სხვანაირადაც ხდებოდა:

ოთხი მეგობარი მწერალი ერთად სადილობდა. სიმთვრალეში ერთმა „ზემოთ“ გასროლის აუცილებლობაზე სიტყვა წამოროშა. მეორე დილას საქართველოს კომპარტიის ცკ-ს პირველი მდივნის ლავრენტი ბერიას მაგიდაზე ოთხი დასმენა იდო.

სამწუხაროდ, ეს ანეკდოტი კი არა, ისტორიული ფაქტია და ოთხივე ქართველი მწერლის გვარი ცნობილია.

საბჭოთა სპეცსამსახურების მუდმივი კონტროლის ქვეშ

ჩეკა-ნკვდ-კაგებეს ერთ-ერთი მსხვერპლი დიდი ქართველი მწერალი, სიცოცხლეშივე კლასიკოსად ქცეული კონსტანტინე გამსახურდია გახდა.

1921 წლიდან მოყოლებული ის მუდმივად იყო საბჭოთა სპეც-სამსახურების ოპერატიული დამუშავების ობიექტი. აგენტების მიჩენა, თვალთვალი, ფარული მოსმენები და სხვა ე.წ. „ლიტერული ღონისძიებები“ – ყველაფერი ეს ათწლეულების მანძილზე შესაშური პედანტურობით ტარდებოდა. იკერებოდა და ივსებოდა ახალი საქმეები ძველი ბრალდებებით.

სუკ-ის იმ საიდუმლო დოკუმენტებიდან, რომელიც კონსტანტინე გამსახურდიას ეხება, განსაკუთრებულ ყურადღებას 1954 წლის მაისის დასაწყისში საქართველოს სუკ-ში შედგენილი ერთი მოხსენებითი ბარათი იმსახურებს.

საინტერესოა, თვით ის ისტორიული პერიოდი, როდესაც ეს „დახვრეტის ნებართვა“ (სხვა სახელს ნამდვილად ვერ დავარქმევთ) იწერებოდა.

ე.წ. „ბერიას საქმის“ მონაწილენი ზოგი 1953 წლის 23

დეკემბერს მოსკოვში დახვრიტეს, ზოგს კი ხანგრძლივი ვადით პატიმრობა მიუსაჯეს. თუმცა რეპრესიების ეშხში შესული ჩეკისტები ამით არ კმაყოფილდებოდნენ და ახალ მსხვერპლს ეძებდნენ.

1953 წელს საქართველოში ორი საკვანძო საკადრო დანიშნა განხორციელდა. საქართველოს ცკ-ს პირველ მდივნად ვასილ მჭავანაძე დაინიშნა.

მცირე დოსიე: ვასილ პავლეს ძე მჭავანაძე დაიბადა ქუთაისში 1902 წელს. ახალგაზრდობიდანვე სამხედრო საქმეში გაიტაცა. კადრის ოფიცერი. მეორე მსოფლიო ომის მონაწილე. 1941-1943 წწ. ლენინგრადის ფრონტზე იბრძოდა. ომის შემდგომ პერიოდში ხარკოვის, კარპატისპირეთის და კიევის სამხედრო ოლქების სამხედრო საბჭოს წევრი იყო. სამხედრო წოდება – გენერალ-ლეიტენანტი. სოციალისტური შრომის გმირის წოდება მიენიჭა 21. 09. 1962წ.

1953-1972 წწ. საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცკ-ს პირველი მდივანია.

შემდეგ პერსონალური პენსიონერი, გარდაიცვალა 1988 წელს.

მეორე დანიშვნაც არა ნაკლებ მნიშვნელოვანი იყო. მოსკოვის გადაწყვეტილებით ქართველების წინააღმდეგ რეპრესიები ისევ ქართველის ხელით უნდა ჩატარებულიყო. 1953 წლის 19 აგვისტოს ნიკიტა ხრუშჩოვის რეკომენდაციით საქართველოს შსს მინისტრად ყოფილი კავალერისტი გენერალ-ლეიტენანტი ალექსი ინაური დაინიშნა.

1954 წლის 9 მაისის დღესასწაული განსაკუთრებულად იზეიმეს თბილისში. ვასილ მჭავანაძეს სულ ცოტა ორი მიზეზი ჰქონდა ზეიმისთვის. ჯერ ერთი, მრავალი წლის განშორების შემდეგ სამშობლოში დაბრუნდა და ხრუშჩოვის დაჟინებული მოთხოვნით მოკავშირე რესპუბლიკის უმაღლეს თანამდებობაზე დაინიშნა. მეორეც, ომგამოვლილ გენერალ-ლეიტენანტს გამორჩევით უყვარდა გამარჯვების დღე. ასევე უყვარდა კაცური მოღვაწეობა და როგორც იტყვიან, არაფერი ადამიანური სისუსტე მისთვის უცხო არ იყო.

ეს იყო, რომ ათწლეულების მანძილზე საქართველოდან მოწყვეტილს ქართულად მეტყველება და წერა უჭირდა. ვასილ პავლოვიჩს, რომელსაც საკმაოდ რბილ და ტაქტიკურად ადამიანად ახასიათებდნენ მისი თანამედროვენი, სურდა საქართველოში რეპრესიების

შიშისგან თავისუფალი და სტაბილური ვითარება დაემყარებინა. მჟავანაძე პირველ რიგში საქართველოს გაწამებულ და თითქმის განადგურებულ ინტელექტუალთან აპირებდა კონტაქტების დამყარებას და 1954 წლის 30 ივნისს საქართველოს მწერალთა მეოთხე ყრილობაზე ვრცელი სიტყვაც კი წარმოთქვა. ის ყველანაირად ცდილობდა პატივისცემის მოპოვებას საზოგადოების სხვადასხვა ფენებში.

ამ დროს კი, ვასილ მჟავანაძის ზურგს უკან საქართველოს მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ უშიშროების სახელმწიფო კომიტეტში სრულიად საიდუმლო დოკუმენტი მზადდებოდა, სადაც ადგილობრივი ჩეკისტები მოსკოვისგან დაჟინებით ითხოვდნენ კონსტანტინე გამსახურდიას დაპატიმრების ნებართვას. მოხსენებით ბარათს თან ერთვოდა ტექსტი 15 გვერდზე. შემოგთავაზებთ ზოგიერთ, ყველაზე საინტერესო ადგილებს ამ ბარათიდან:

„ჩვენი ორგანოები 1925 წლის შემდეგ, პერიოდული შესვენებებით, კონსტანტინე გამსახურდიას ამუშავებდნენ (იგულისხმება თვალთვალი და აგენტურის მიგზავნა – ბ.ა.), როგორც აქტიურ ბურჟუაზიულ ნაციონალისტს. მას 1913 წლიდან კავშირი აქვს გერმანიის სადაზვერვო ორგანოებთან. 1936 წლამდე მათი დავალებით ახდენდა აგენტურის გადაბირებას და სადაზვერვო ინფორმაციის მოპოვებას. ჩვენს მიერ ამ, ანტისაბჭოთა-ნაციონალისტური აგენტურის განადგურებამ, აღკვეთა გამსახურდიას ჯაშუშური მოქმედებები. შემდგომ წლებში ოპერატიული თვალთვალის და ლიტერული ღონისძიებების შედეგად გამოვლენილ იქნა მისი საეჭვო კავშირები ინგლისის დაზვერვასთან, რისი გადამოწმებაც ჯერ ვერ მოხერხდა.

გამსახურდია გადიოდა 1947 წელს ლიკვიდირებული „საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტის“ ორგანიზაციის წევრებთან - ლ. გოთუასა და გ. გოზალიშვილთან ერთად. ის მომავალ დამოუკიდებელ საქართველოს მთავრობაში საგარეო საქმეთა მინისტრის პოსტზე უნდა დანიშნულიყო.

ანტისაბჭოთა საქმიანობის გამო ის 1922, 1924 და 1926 წლებში რამდენჯერმე იყო დაპატიმრებული ჩვენს მიერ, მაგრამ ხალხის მტრების მფარველობის გამო მას ათავისუფლებდნენ. ამჟამად ხალხის მტრის ბერიას საქმეზე დაპატიმრებულნი, რაფაეა და შარია პირადად მფარველობდნენ გამსახურდიას. - „ვითხოვთ თქვენს შუა-

მდგომლობას სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის ხელმძღვანელობასთან, რათა დაკითხულ იქნას გამსახურდია”.

ბუნებრივია მხოლოდ დაკითხვით არ შემოიფარგლებოდა ალექსი ინაურის უწყების დაინტერესება კონსტანტინე გამსახურდიას პიროვნებით.

ბოლშევიკების მიერ საქართველოს ოკუპაციის შემდეგ რეპრესიების სისხლიანი კალო მთელი დატვირთვით ამუშავდა. ძერჟინსკის ჩეკისტები დაგეშილი მწევრებივით ეძებდნენ და ანადგურებდნენ ყოველივე ეროვნულსა და ადამიანურს. ეს, შვიდი ათეული წელი გაგრძელდა და ბოროტებასა და არაკაცობას აღარ დაედო საზღვარი. ხრუშჩოვმა, მალენკოვმა და მიქოიანმა, ბერიას ერთგული ხალხის დახვედრის შემდეგ, სამსხვერპლოზე ახლა უკვე შინსახკომის მიერ გატეხილი ქართველი მწერლებისა და მეცნიერების აყვანა მონდომეს. ალბათ ცოცხლად გადარჩენა იყო მათი მთავარი დანაშაული?

საქართველოს ინტელიგენცია სისხლიან კალოს გარიდებას და ფიზიკურ გადარჩენას სხვადასხვა გზით ცდილობდა. „დათვი, რომ მოგერევა ბაბაი დაუძახეო“, ეს ზერზი თითქმის ყველამ გამოიყენა, მაგრამ ზოგს გაუძარტლა, ზოგი კი ცოცხალი ვეღარ გადარჩა. სუკ-ის არქივებიდან ირკვევა, რომ სასტიკი წამების შემდეგ ისინი იძულებულნი იყვნენ დათანხმებულიყვნენ შინსაკზომთან თანამშრომლობაზე. რა გასაკვირია - მეცნიერული ნაშრომების წერას და ლექციების კითხვას მიჩვეული ხელი და გონება, ცხელი შანთით წამებას ვერ უძლებდა.

ისინი არ იყვნენ პროფესიონალი ტერორისტები და ე.წ. „რევოლუციონერები“, მათი ნების გატეხვას საკმაოდ სწრაფად ახერხებდნენ საქართველოს შინსახკომის ჯალათები: ხაზანი (ტიციან ტაბიძის ჯალათი), საეიცკი და პარამონოვი (პროფესორ ერიკ ბედიას ჯალათები) და სხვები.

ამ დროს კურიოზებიც ხდებოდა. ცემისა და წამებისგან დაუძლურებულმა ერთ-ერთმა პროფესორმა გერმანიის სასარგებლოდ ჯაშუშობაში თანამონაწილედ... გიორგი სააკაძე დაასახელა, ამის გამგონე სახელმწიფო უშიშროების უფროსმა ლეიტენანტმა ოდესელმა ებრაელმა ალექსანდრე ხაზანმა კი გიორგი სააკაძის სასწრაფოდ დაპატიმრების სანქცია გასცა.

ცემა-წამების პროცესში მათ ხშირად უფროსობაც (ქობულოვი და რაფაეა) ეხმარებოდა. ყველაზე მნიშვნელოვან „ხალხის მტრებს“ კი ბერია პირადად უსწორდებოდა.

დაპატიმრების სანქციაზე ბერიას რეზოლუცია - „გამოიყენეთ რეჟიმი“ ცემას გულისხმობდა, ხოლო „მკაცრი რეჟიმი“ - სასტიკ ცემასა და წამებას. ხშირად სანქციისა და ორდერის გარეშე დაპატიმრებულებს პირდაპირ „დამუშავებას“ უწყობდნენ, რაც ყოველგვარი დაკითხვის გარეშე სასტიკ ცემას ნიშნავდა.

კონსტანტინე გამსახურდია „კა-გე-ბეს“ ქამანდში

აკაკი ბაქრაძის ზუსტი შედარებით: „კ. გამსახურდია ჰგავდა იმ ადამიანს, რომელსაც სახლში პური მიაქვს და უკან კბილღალრჭენილი ქოფაკი მისდევს. პური რომ შინ მიიტანოს და თავად ძაღლის დაკბენას გადაურჩეს, იძულებულია დროდადრო ნაგაზს პურის ნატეხი გადაუგდოს, დროებით შეაჩეროს და სახლში შეასწროს. მთელი ცხოვრების მანძილზე ასე გაუბოდა მწერალი უკანდაღევებულ საბჭოთა ხელისუფლებას“.

1920-იანი წლების მეორე ნახევრიდან დღე ისე არ გავიდოდა, რომ „რეაქციონერ-შოვინისტ და ანტისაბჭოთა მწერალ“ გამსახურდიას შესახებ კრიტიკული წერილი არ დაბეჭდილიყო გაზეთებში. გამსახურდია გრძნობდა, რომ „კა-გე-ბეს“ ქამანდი თანდათან ვიწროვდებოდა და ცდილობდა აქტიურად დაეცვა თავი.

დიდი მწერალი 1934 წლის მაისში თავის მტრებს ნიშნის მოგებით ახსენებდა:

„1923 წელს, საქართველოში წამოსვლის წინ, მე ასეთი დიალოგი მქონდა ქართველი ემიგრანტების ერთ-ერთ ლიდერთან პარიზში, კონკორდის მოედანზე: „მე აქ, კონკორდის მოედანზე თქვენთან სეირნობას, საქართველოს „ჩეკაში“ ჯდომა მირჩევნია და არც ერთი ბოლშევიკი მე ტყვიას არ მესვრის უმართებულოდ“.

თუმცა ცხოვრებამ აჩვენა, რომ მწერალს ბოლშევიკებზე უფრო კარგი წარმოდგენა ჰქონია, ვიდრე ისინი იმსახურებდნენ. 1924 და 1926 წელს მაინც მოუწია „ჩეკაში“ ჯდომა. მთელი ცხოვრების მანძილზე კი, „ავი ქოფაკისთვის“ პურის ნატეხების გადაგდება.

ალექსი ინაურის დავალებით 1954 წელს მომზადებულ დოკუმენტში მოყვანილი იყო საქართველოს შინსახკომის გან-

საკუთრებული განყოფილების ოპერატიული წყაროების და ინფორმატორების ცნობები გამსახურდიას ოპერატიულ-აგენტურული დამუშავების შესახებ.

კონსტანტინე გამსახურდიას შესახებ შინსახკომსა და კაგებეს ინფორმაციას ისევ მისი კოლეგები და უახლოესი მეგობრები აწვდიდნენ. ისინი თავად რომ გადარჩენილიყვნენ, სხვები უნდა გაეწირათ. ამგვარი იყო სასტიკი რეალობა.

1939 წლის 7 აპრილს ქობულოვმა და ლეკანოზოვმა ბერიას პატაკი მოუმზადეს: „ესა და ეს მოქალაქეები (გვარების მითითებით) შემდეგში მოხსენიებულნი შესაბამისად „შმიდტი“ და „რაბატი“, გადმობირებულნი არიან აგენტებად, რადგანაც თავად აღიარეს ანტისაბჭოთა მუშაობა და გერმანიის აგენტობა. ჩვენ განუუცხადეთ, რომ მათი გათავისუფლება პირობითია და მათი შემდგომი სრული რეაბილიტაცია დამოკიდებული იქნება იმაზე, თუ რამდენად პატიოსნად შეასრულებენ შინსახკომის დავალებებს“.

აგენტურული ინფორმაცია კი ათწლეულების მანძილზე „მირაკრაკებდა“ შინსახკომში. მაგალითად 1936 წლის 2 აგვისტოს ინფორმატორი „ქეიშხეთი“ იტყობინებოდა ბერიასა და რაფაელსან გამსახურდიას შეხვედრის დეტალების შესახებ.

ოპერატიული წყარო „ავგუსტოვსკი“ 1937 წლის 11 ოქტომბერს იტყობინებოდა: „ჩემთან საუბარში გამსახურდიამ განაცხადა – ბერიამ იმდენი სიკეთე გამიკეთა, იმდენჯერ გადამარჩინა, რომ ამისთვის ძალზე ღირს მადლობელი ვარო“.

ოპერატიული წყარო „კონსული“ 1939 წლის 31 ივლისს იტყობინება: „ჩემთან საუბარში გამსახურდიამ თქვა – ეჟოვს ჩემი განადგურება უნდოდა, მაგრამ ლავრენტი პავლეს ძემ მიშველაო“

„მაიაკოვსკი“ 25 სექტემბერი 1940 წელი: „სახელმწიფო გამომცემლობის სარედაქციო სექტორის გამგე ვვგენოვმა ჩემთან საუბარში განაცხადა: გამსახურდიამ თავი მოგვაბეზრა, ამ წიგნის (საუბარი იყო „დიდოსტატიის მარჯვენაზე“) გამოცემის საქმეშიც სულ ბერიას სახელით გვემუქრება“.

ოპერატიული ცნობებიდან ირკვევა, რომ გამსახურდია მორიგი წიგნის - „ბელადის ბავშვობა“, გამოცემისას წამოჭრილ ხელისშემშლელი პრობლემების გადაჭრას ბერიას ავტორიტეტის გამოყენებით ცდილობდა.

ოპერატიული წყარო „შმიდტი“ 1941 წლის 10 თებერვალს

იტყობინებოდა: „გამსახურიღია ღარჩა რა პირისპირ შალვა ნუცუ-
ბიძესთან, ბერიას სსრკ შინაგან საქმეთა სახკომად დანიშვნის შესახებ
დაიწყო საუბარი და უთხრა, არ დაგავიწყდეს, რომ მე და შენ
ბერიამ გადაგვარჩინაო“.

გამსახურდიას ირგვლივ შინსახკომის აგენტები და ინფორ-
მატორები მრავლად იყვნენ. გარდა ამისა, მისი თვალთვალი და
მოსმენა ტექნიკური საშუალებებითაც ხორციელდებოდა. რუსე-
თის სპეცსამსახურების არქივებში შემორჩენილია 1942 წლის
27 მაისს ერევნის სასტუმრო „ინტურისტში“ ქართველის მწერ-
ლისა და სომეხი ლიტერატორის გრაჩიკ გრიგორიანის საუბრის
ფარული ჩანაწერის სტენოგრამა, სადაც გამსახურდია ქება-დიდებას
არ აკლებს ბერიას.

საინტერესო ფაქტია - გამსახურდია ყოველთვის აქებდა სტა-
ლინს, ბერიას, რაფავას და სხვებს, რადგანაც ეჭვობდა, რომ მისი
თანამოსაუბრე შინსახკომთან იყო შეკრული და ეს საუბარი
უსწრაფესად ბერიასა და რაფავასთან მოხვდებოდა. მეგობრები და
კოლეგები ერთმანეთს არ ენდობოდნენ და ერთიერთზე საუბრის
შინაარსიც მეორე ღელესვე უშიშროებაში მიჰქონდათ, თან იმაზე
შიშობდნენ - „სხვამ არ მომასწროსო“.

საკამათო არ უნდა იყოს, რომ გამსახურდია თავის ინტერესებ-
ში იყენებდა ბერიას კეთილგანწყობას და არა პირიქით. ამგვარი
ტაქტიკა, რომ არა, საეჭვოა ქართული მწერლობის შედეგები „დი-
დოსტატიის მარჯვენა“ და „მთვარის მოტაცება“ ღიდი ტირაჟებით
დაბეჭდილიყო.

ბერია მწერლის ამ ეშმაკობას გვიან მიხვდა და შესაბამისი
ზომებიც გაატარა.

1947 წლის 5 სექტემბერს საქართველოს მწერალთა კავშირის
გამგეობის პლენუმზე საქ. კპ ცკ-ს მდივანმა პეტრე შარიამ ძალზე
მკაცრად გააკრიტიკა გამსახურდიას შემოქმედება, რის საფუძველზეც
მალევე ის პრეზიდიუმის შემადგენლობიდან გამოიყვანეს, ხოლო მისი
„ნოველების“ გამოცემა აკრძალეს.

საქ. კპ ცკ-ს პირველი მდივანი კანდიდ ჩარკვიანი გამსახურდი-
ას ასე ტუქსავდა და „ჭკუას არიგებდა“: „კონსტანტინე გამსახურ-
დიამ ჯერ კიდევ ბევრი უნდა იმუშაოს იმისთვის, რომ საბოლოოდ
განთავისუფლდეს ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტური იდეოლოგიის
ტყვეობიდან“.

1952 წელს გამსახურდიას „ფაშისტურ ელფერიანი ნაციონა-

ლისტის" იარლიყი მიაწებეს. აშკარა იყო მწერალს დიდი განსაცდელი ელოდა - იმ დროში ეს სასიკვდილო განაჩენის ტოლფასი იყო.

1954 წელს კი პეტრე შარიამ დაკითხვისას გამსახურდიასთან ახლო ნაცნობობა უარყო, უფრო მეტიც, „კა-გე-ბეს“ არქივებში შემონახულია მისი კურიოზული განცხადება (თუ მისი სიტყვები გამომძიებლებმა არ გააყალბეს): „უნდა ვაღიარო, რომ გამსახურდიას ნაწარმოებების კითხვა არ შემეძლო, მისი არქაული სტილისა და ენის გამო“. საინტერესოა, წაკითხული თუ არ ჰქონდა, აბა რას უწუნებდა შარია დიდ მწერალს?

ბერია კატა-თაგვობანას, რომ ეთამაშებოდა დიდ მწერალს და ომის შემდეგ მისი დაპატიმრება გადაწყვეტილი ჰქონდა, შემდეგი დოკუმენტებიდანაც დასტურდება.

საქართველოს სუკ-ში მომზადებული დოკუმენტის საფუძველზე 1954 წლის 26 მაისს გამომძიებლებმა პატიმარ ავქსენტი რაფაეას ახალ ბრალდებად უცხო ქვეყნების ჯაშუშ გამსახურდიას მფარველობა წაუყენეს.

რაფაეა თავს იცავდა და ყველაზე დიდი „კოზირს“ ბოლოს ჩამოვიდა:

„გამსახურდია თუ ჯაშუში იყო, ჩემთვის უცნობია. ანტისაბჭოთა და ნაციონალისტური შეხედულებების გამო კი, ის 1946 წელს უნდა დაგვეპატიმრებინა, რის შესახებაც მე და ჩარკვიანმა (იმ დროს საქ. კპ ცკ-ს პირველმა მდივანმა - ბ.ა.) გაგრაში აგარაკზე მყოფ სტალინს მოვახსენეთ, მაგრამ მან ამის ნება არ დაგვრთო“.

1954 წლის ივლისში დაკითხვის დროს პეტრე შარიამ შემდეგი ჩვენება მისცა: „მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ბერიამ ყოველგვარი ინტერესი დაკარგა გამსახურდიასადმი“. პეტრე შარიამ ისიც გაიხსენა, რომ 1953 წლის მაისში ბერიას მასთან საუბარში უთქვამს: „გამსახურდია თავისი წიგნების ჰონორარების და ტირაჟების გაზრდაზე ნუ ჩივის და მაწუხებს, თორემ კიდევ დავიჭერთო“.

„შმილტის“ და „რაბატის“, გამოჩენილი ქართველი მეცნიერების ვინაობა, ისევე, როგორც სხვების, ცნობილია ჩვენი საზოგადოებისათვის და მათი მორიგი შეხსენებით არ გვინდა ტკივილი მივაყენოთ მათ შთამომავლობას.

ისეთი საზარელი დრო იყო, რომ თვითგადარჩენის ინსტიქტი მძლავრობდა სულზე. რამდენად გაუძლო თავად კონსტანტინე გამსახურდიამ საბჭოთა პოლიტიკური პოლიციის ზეწოლას, ბერიას

და ინაურის მზაკერულ მეთოდებს და სულიერ ტერორს?

„მე არც ისე გლახა კურდღელი ვარ, რომ გლახა მწევარმა ღამიჭიროს“ ასე სჯეროდა დიდ მწერალს, მაგრამ მან ვერ გაითვალისწინა ლაერენტი ბერიას ერთი მზაკერული თვისება. „პენსნეანი კაცი“ მსხვერპლს ღიღხანს ირჩევდა, შემდეგ კი ნელ-ნელა, მახრახბელა პითონივით თანდათანობით ავიწროვებდა რგოლებს. შინასაკომის ჯალათები ცემის, წამების და შანტაჟის გზით თხზავდნენ „ოპერატიული აღრიცხვის საქმეს“ და ამით უკანდასახვე გზას უჭრიდნენ განწირულ მწერალს, მუსიკოსს თუ მეცნიერს.

1990-იანი წლების შუა პერიოდში ჯერ დასავლეთში, შემდეგ კი რუსეთშიც გამოიცა საბჭოთა სპეცსამსახურების ერთ-ერთი ყოფილი ხელმძღვანელის, გენერალ-ლეიტენანტ პავლე სუდოპლატოვის მემუარები. ავტორი საკმაოდ ღიად და გულახდილად საუბრობს საბჭოთა სპეცსამსახურების საქმიანობაზე და საიდუმლო ოპერაციებზე. ერთგან ის თბილისში კონსტანტინე გამსახურდიასთან შეხვედრის ეპიზოდსაც იხსენებს.

მღვდმარეობა კი შემდეგში იყო: 1942 წლის ზაფხულში გერმანიის ჯარები კავკასიას მოადგნენ. თბილისში შემოჭრის ალბათობა ძალზე დიდი იყო. ამიტომ ბერიას პირადი დავალებით სუდოპლატოვი გამოემგზავრა თბილისში, რათა შეექმნა ანტიფაშისტური იატაკქვეშა აგენტურული ქსელი, რომლის ხელმძღვანელობის ერთ-ერთი კანდიდატი კონსტანტინე გამსახურდია იყო.

სუდოპლატოვი ასე იხსენებს გამსახურდიასთან შეხვედრას:

„ის შინასაკომის ერთ-ერთი უზუცესი ინფორმატორი იყო. ჯერ კიდევ ბერიამ გადაიბირა, ნაციონალურ-სეპარატისტული და ანტისაბჭოთა განცხადებების ბრალდებით რამდენიმე დაპატიმრების შემდეგ... მე და საჯაია (საქართველოს შინასაკომის ოფიცერი – ბ.ა.) სასტუმრო „ინტურისტში“ შევხვდით პროფესორ გამსახურდიას... მე მომეჩვენა, რომ ის სანდო ადამიანი არ იყო.“

შესაბამისი საარქივო მასალების საქართველოში არ არსებობის გამო, ამჟამად თითქმის შეუძლებელია სუდოპლატოვის მოგონებების ამ ნაწილის გადამოწმება, ყველაფერი მის სინდისზე იყოს. საქართველოს სუკ-ის არქივებში, ოფიციალური ვერსიით, დოკუმენტები შემორჩენილი არ არის. საინტერესოა, რომ ამ მემუარების გამოცემის შემდეგ ჩვენთან არავის უცდია ამ ეპიზოდის გაბათილება.

ალექსი ინაურის ფენომენი

ბერიას ლიკვიდაციის შემდეგ გამსახურდიას დაპატიმრების მცდელობა ალექსი ინაურისაგან რომ მოდიოდა, სუდოპლატოვის მოგონებებიდანაც კარგად ჩანს:

„1954 წელს, როცა ბერია უკვე დახვრეტილი იყო, საქართველოს ხელისუფლებამ მოინდომა გამსახურდიასთან ანგარიშსწორება და ადგილობრივმა სუკ-მა მოსკოვს მიმართა მისი, როგორც ბერიას ხელშემწყობის დაპატიმრების სანქციის მისაღებად.”

მცირე დოსიე: *ალექსი ინაური 1908 წელს დაიბადა გორში. კადრის ოფიცერი. მეორე მსოფლიო ომის მონაწილე. 1942-1943 წწ. 34-ე კავალერიის დივიზიის მეთაური. შემდგომ წლებში მეთაურობდა სხვადასხვა შენაერთებს. 1949-1953 წწ. გერმანიაში საბჭოთა ჯარების დაჯგუფების მექანიზებული დივიზიის მეთაური. 19.08. 1953 წ. – 13.03. 1954 წ. საქართველოს შსს მინისტრი. 13.03. 1954 წ. – 24. 11. 1988 წ. საქართველოს სახელმწიფოს უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარე. 1967 წლის 17 დეკემბერს მიენიჭა გენერალ-პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება. საბჭოთა კავშირის გმირი 1985 წლის 8 მაისიდან. შემდეგ პერსონალური პენსიონერი. გარდაიცვალა 1993 წლის 28 ივნისს.*

მიუხედავად ქართული წარმოშობისა, ალექსი ინაური მოსკოვის ყურმოჭრილი მსახური იყო და თავისი ხანგრძლივი კარიერის ბოლომდე ასეთად დარჩა. ის 34 წელი იყო სუკ-ის შეფი და ამ პერიოდში ოდნევადაც არ გადაუხვევია კრემლისა და ლუბიანკის მითითებებიდან. ის თავიდანვე „სამაგალითო“, ერთგვარი „რობოტი“ შემსრულებელი იყო და ასედაც დარჩა. ვეტერან ქართველ ჩეკისტებს ინაურის პროფესიონალიზმში ყოველთვის ეპარებოდათ ეჭვი და მიაჩნდათ, რომ ყოფილი კავალერიისტი ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობის სირთულეებს ბოლომდე ვერ ჩასწვდა. სამაგიეროდ მას ბუნებით მომადლებული ჰქონდა ეშმაკობა და ინტრიგების ხლართვის ნიჭი, რამაც შეაძლებინა ასეთი რეკორდული დროით ეხელმძღვანელა საქართველოს სუკ-ისთვის და სკკპ ხუთი (!!!) გენერალური მდივანი „გამოეცვალა“ და საქ. კომპარტიის ცკ-ს სამი პირველი მდივანი (ფაქტიურად რესპუბლიკის პირველი პირები) მუდმივი ფარული კონტროლის ქვეშ ჰყოლოდა.

ინაური საქ. კომპარტიის ცკ-ს ბიუროს რიგითი წევრობას არ სჯერდებოდა და ძალაუფლებით რესპუბლიკაში მეორე კაცად ითვლებოდა. თუმცა, ცკ-ს პირველ მდივნები: ვასილ მყავანაძე, ელუარდ შევარდნაძე და ჯუმბერ პატიაშვილი საკადრო საკითხებს მასთან შეთანხმების გარეშე ვერ წყვეტდნენ.

უფრო მეტიც, ისინი უფროსოდნენ ინაურს.

ინაური აქტიურად მონაწილეობდა 1953-1988 წლებში საქართველოში მომხდარ ყველა მოვლენაში. ის ასევე აქტიურად იყო ჩართული საკავშირო დონის ინტრიგებშიც, თუნდაც 1964 წლის შემოდგომაზე ხრუშჩოვის გადაყენების მომზადებასა და ჩატარებაში.

ინაური პირველი იგებდა რესპუბლიკაში მომხდარ ყველა საყურადღებო ფაქტს, რომელსაც ჯერ პირდაპირ მოსკოვში, კაგებს შეფებს მოახსენებდა, ხოლო შემდეგ კი ცკ-ს პირველ მდივანს აცნობებდა.

1967 წლიდან საკავშირო „კა-გე-ბეს“ შეფის იური ანდროპოვის მიერ ავადსახსენებელი მე-5 (იდეოლოგიური) სამმართველოს შექმნის შემდეგ, რესპუბლიკურ სუკ-ებში მე-5 განყოფილებები შეიქმნა.

ინაური პირადად ხელმძღვანელობდა საქართველოში ეროვნულ-პატრიოტული მოძრაობის წინააღმდეგ ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობის ორგანიზებას. სწორედ მის მიერ დაგეგმილი ოპერატიული კომბინაციების შედეგად გაივსო ბევრი, ვითომ არალეგალური პოლიტპარტია და მთლიანად ეროვნული მოძრაობა ინფორმატორებითა და აგენტებით.

მოსკოვში, კიევში და თბილისში 1976 წლიდან ჰელსინკის ჯგუფები შეიქმნა. იდეოლოგიური ბრძოლის საფარქვეშ ამ ჯგუფებშიც მრავლად „ინერგებოდა“ „კა-გე-ბეს“ აგენტურა. ამ ფაქტს საკავშირო კა-გე-ბეს თავმჯდომარის ყოფილი პირველი მოადგილე, იმავდროულად მე-5 მთავარი სამმართველოს უფროსი არმიის გენერალი ფილიპ ბობკოვიც ადასტურებს თავის მემუარებში.

ინაური კი გულმოდგინეთ აგროვებდა კომპრომატებს საქართველოს პარტიულ და სამეურნეო ელიტაზე, ამიტომ ემინოდათ მისი. „ველიკორუსული“ პოლიტიკიდან ოდნავი გადახვევის მცდელობაც კრემლისთვის უსწრაფესად ხდებოდა ცნობილი.

ელუარდ შევარდნაძე, ახლაზან გამოცემულ მემუარებში იხსენებს, რომ 1978 წლის აპრილში, „დედა ენის“ ცნობილი მოვლენების დროს, ინაური ოპერტიულად, დღეში რამდენჯერმე აცნობებდა მოსკოვს თბილისში განვითარებული სიტუაციის შესახებ. არავინ იცის, რა

ეწერა იქ და როგორი ობიექტურობით ადგენდა ქართველი „ჯეიმს ბონდი“ მოსკოვისთვის ინფორმაციას. „თეთრი მელა“ იმასაც იხსენებს, რომ 1980-იანი წლების დასაწყისში ინაური წინასწარ გააფრთხილა, რომ სერგო ფარაჯანოვთან სახლში აპირებდა მისვლას. ერთი წუთით წარმოიდგინეთ საქართველოს „კა-გე-ბეს“ მე-7 განყოფილების (გარე თვალთვალი) „ოპერების“ გაოცება, როცა, ღრმა ოპერატიულ დამუშავებაში აყვანილ ფარაჯანოვს, რომელსაც სუკი-ი ათას ტყუილ-მართალ ბრალდებას უყენებდა, საქართველოს ცკ-ს პირველი მდივანი ესტუმრებოდა.

ინაური აქტიურად იყო ჩართული 1985 წლის შემდეგ დაწყებულ შიდაპარტიულ ინტრიგებში და საბუღალტრო-პატიაშვილის დაპირისპირებაში. ის ყოველთვის ძლიერის მხარეს დგებოდა და სწორედ ეს იყო მისი ხანგრძლივი კარიერის მიზეზი. ოთხმოცი წლის იყო, როცა 1988 წელს პოსტი დატოვა. ბოლო წლებში ცკ-ს ბიუროს სხდომებზე და მრავალსაათიან პარტიულ თათბირებზე ბერიკაცს ჩასთვლემდა ხოლმე, თუმცა მისი მაინც ემინოდათ. „როცა ინაურს სძინავს, მაშინაა ყველაზე საშიში“ – მხოლოდ ამ დროს და ისიც ზურგს უკან თუ გაიხუმრებდნენ საქართველოს კომპარტიის ბოსები.

1954 წელს კი, ინაური კონსტანტინე გამსახურდიას მთავარ ბრალდებად, კვლავ გერმანიის ჯაშუშობას უყენებდა. ბერიას დავალებით ვითომ ის ქართველ ინტელიგენტებს ამანტაუებდა და აიძულებდა დაემყარებინათ ფარული კავშირი გერმანიის დაზვერვასთან. ინაურის მიერ მოსკოვში გაგზავნილ დოკუმენტებში აღნიშნული იყო, რომ ბერიას დავალებით საქართველოს შინსახკომიდან გამსახურდია ყოველთვიურად დიდ თანხებს იღებდაო.

დიდი კლასიკოსი ცდილობდა ხელისუფლებისთვის პატარა „პურის ნატეხი“ გადაეგდო და 1954 წელს, როცა მისი ბედი წყდებოდა, მათ გასაგონად ამბობდა: „საქ. კპ. ცკ-ს ახალმა ხელმძღვანელობამ, რომელსაც ფრიად გაბურღული საქმეები დაუხვდა, უაქიმა მრავალ ჭრილობას – ქართველი ხალხისადმი ამ უკანასკნელ წლებში მიყენებულს და ჩვენ იმედი გვაქვს, იგივე ჩვენი ზემდგომი ორგანოები თუ შესძლებენ ჩვენი ხელოვნების ავგასეულ თავლაში დაგროვილ უწესრიგობას ბოლო მოუღონ“.

კრემლში გადაწყვიტეს, რომ იმჯერად გამსახურდიას დაკავება არ ღირდა. პირიქით, ცდილობდნენ მასთან კარგი ურთიერთობა დაემყარებინათ.

ყოფილი პარტიული მუშაკი დევი სტურუა იხსენებდა, რომ

1960-იანი წლების დასაწყისში ბიჭვინთაში დასასვენებლად მყოფ-მა ზრუშროვმა სადილზე მიიწვია ვასილ მჭავანაძე, სტურუა და კონსტანტინე გამსახურდია მეუღლითურთ. ქართული კონიაკით „ნასიამოვნებმა“ ზრუშროვის მეუღლემ – ნინა პეტროვნამ, თავად კარგად ნაპატიევმა რუსმა „ბაბამ“, გული გაუწყალა დიდ მწერალს:

- „რატომ ხართ ასე გამხადარი?“

- „გამხადარი მამალი უფრო კარგად პეპლავსო“, უპასუხია მოურიდებლად გამსახურდიას.

დასაკლავი ნეზვივით გათქვირული მთვრალი ნიკიტა და მისი ცოლი, ქარაგმას ვერ მიმხვდარან და სიხარულის ჭყლოპინი მოურთავთ.

მწერლის ამგვარი სითამამე აშკარად აჩვენებს, რომ უკვე სხვა დრო იყო და მას 1930-იანი წლების რეპრესიების უკვე აღარ ეშინოდა.

თუმცა დიდი კლასიკოსი და მისი ოჯახი „კა-გე-ბეს“ მუდმივი მეთვალყურეობის ქვეშ იყვნენ ზრუშროვის, ბრეჟნევის და გორბაჩოვის დროსაც. მათ წინააღმდეგ ოპერაციები მოსკოვში, ძირითადად „კა-გე-ბეს“ მე-5 მთავარ სამმართველოში იგეგმებოდა. შესრულება კი საქართველოს „კა-გე-ბეს“ ევალებოდა, თუმცა ხშირად ინაურიც იჩენდა ინიციატივას. კონსტანტინე გამსახურდიამ „კა-გე-ბესგან“ მხოლოდ მაშინღა მოისვენა, როცა 1975 წლის ივლისში „კოლხური კოშკის“ მიწას მიაბარეს.

დიდი მწერლის გარდაცვალების შემდეგ მთავარი სამიზნე მისი ვაჟი გახდა. ბობკოვის სიტყვებით 1980-იანი წლების შუა პერიოდში ინაურმა მოსკოვის წინაშე რამდენჯერმე დასვა ზვიად გამსახურდიას დაპატიმრების საკითხი, თუმცა „ცენტრი“ მაშინ რატომღაც არ დათანხმდა.

„კა-გე-ბეს“ გენერალ გივი ჯორბენაძეს, რომელიც წლების მანძილზე ინაურის მოადგილე იყო, გასახსენებელი ძალზე ბევრი ქონდა. სიცოცხლის ბოლო წლებში ამ სტრიქონების ავტორი დაჟინებით სთხოვდა მოგონებების დაწერას ამ და სხვა საინტერესო ფაქტების შესახებ, მაგრამ ბატონი გივი ისე გარდაიცვალა, რომ ორად-ორი ინტერვიუს გარდა, სერიოზული მეშუარები არ დაგვიტოვა.

მძიმე ბედი ხელათ კონსტანტინე გამსახურდიას, შალვა ნუცუბიძეს, სიმონ ყაუხჩიშვილს, ეუკოლ ბერიძეს და სხვა დიდ ქართველ მწერლებს, მეცნიერებსა და ხელოვნებს. ნაცვლად იმისა, რომ

თავდაუზოგავად ემუშავათ და შედეგები შეექმნათ, საბჭოთა ხელისუფლების ხრიკებისგან უზღებოდათ თავდაცვა. ისინი სხვებისგან განსხვავებით ცოცხლები დარჩნენ, თუმცა უდიდესი სულიერი ტკივილი გადაიტანეს. ზოგი მათგანისთვის ცხოვრების დარჩენილი წლები სულიერ თვითგვემად და სატანჯველად იქცა.

აღბათ მათი ტრაგიკული ბედი ჰქონდა მხედველობაში აკაკი ბაქრაძეს, როცა წერდა: „წინასწარ არავინ უწყის, ვინ რას ჩაიდენს, როცა ყურში ნემსს გაუყრიან... როცა ფეხებით თავდაყირა დაკიდებენ, როცა რკინის კეტით ძელებს დაუმტერებენ... თუ ყველაფერი ეს გადაგიტანია და არ გატეხილხარ, მაშინ გაქვს უფლება შეხედო სხვას საყვედურიანი და მპატიებელი თვალებით. მაგრამ, როცა არაფერი გემუქრება და თბილ ლოგინში არხეინად ნებიერობ, მაშინ იოლია სხვათა განკითხვა და პატიოსნების თამაში“.

ამ ნარკვევს შემდეგი ციტატით დავასრულებთ: „ნუ განიკითხავთ, რაითა არა განიკითხვნით, და... მიუტევეთ, რაითა მოგიტევეთ“.

„ტრიანონის“ კვალი საქართველოში

ჩვენს ქვეყანაში უხსოვარ დროს დინოზავრები, რომ დასერილობდნენ, ყველას კარგად მოეხსენება. ამ ოცდაათი წლის წინ, 1977 წლის მაისში კი, საქართველოს „ტრიანონიც“ ეწვია. თბილისი, ბათუმი, ბიჭვინთა და ახალი ათონი — ასეთი იყო მისი მარშრუტი. თან ძალზე მომზიბლავი ქალბატონი — ოლგა ფომინაც ახლდა, რომელსაც, როგორც საცოლეს, ისე წარუდგენდა ზოლმე ეშხში შესულ ქართველ მასპინძლებს. ქართული სტუმართმოყვარეობა საყოველთაოდაა ცნობილი, მაგრამ ამ სტუმრებს განსაკუთრებული ყურადღებით ხვდებოდნენ: იმ დროის საუკეთესო სასტუმრო „ივერიის“ ლუქს-ნომერი, საუკეთესო რესტორნები, შავი „ვოლგები“ და ა.შ. ასეთი ყურადღება გასაკვირი არ იყო, რადგანაც „ტრიანონს“ საქართველოს კომპარტიის ცკ მასპინძლობდა. მოსკოვიდან პოლიტიბიუროს წევრის, რუსაკოვის სამდივნოდან ერთი დარეკვა საკმარისი გახდა, რომ საქართველოს ცკ „ყურებზე დამდგარიყო“. სტუმრების უმაღლეს დონეზე გამასპინძლება შავი ზღვის სანაპიროზეც გაგრძელდა. ახალგაზრდა წყვილს სამთავრობო დაცვა (იგივე „კა-გე-ბეს“ 9-ე განყოფილება) თან დაჰყვებოდა.

„ტრიანონი“ (აშშ-ის დაზვერვის მიერ მინიჭებული ოპერატიული ფსევდონიმი), იგივე „აგრონომი“ („კა-გე-ბეს“ მიერ ოპერატიული დამუშავების საქმის დროს მინიჭებული ფსევდონიმი) — ასეთი იყო ამ სტუმრის, საბჭოთა დიპლომატიის და იმავედროულად 1974 წლიდან აშშ-ის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს (ცსსს) აგენტის ალექსანდრე ოგოროდნიკის ფსევდონიმი. საშუალოზე მაღალი, სპორტული აღნაგობის აგენტი-დიპლომატი დიდი წარმატებით სარგებლობდა მანდილოსნებში და თავადაც არც ერთ შანსს არ უშვებდა ხელიდან. კოლუმბიის დედაქალაქ ბოგოტაში მუშაობისას სულ მუსრი გაავლო საბჭოთა საელჩოს თანამშრომლების ცოლებს. აშშ-ს დაზვერვას მისი „დონ-ჟუანობა“ არ გამოპარვია და მომზიბლავი კოლუმბიელი პილარ სანჩესი მიუგზავნეს. შემდეგ იყო მაკომპრომეტირებული ფოტოების ჩვენება და გადაბირების კლასიკური ოპერაცია. მოსკოვში დაბრუნებისას „ტრიანონი“ საბჭოთა კავშირის საგარეო საქმეთა სამინისტროს ერთ-ერთ ყველაზე საიდუმლო — დაგეგმვისა და პროგნოზირების სამ-

მართველოში დაინიშნა. ამერიკის დაზვერვისთვის ეს ძალზე მნიშვნელოვანი პოზიცია იყო. საბჭოთა კავშირის სრულიად საიდუმლო საგარეო-პოლიტიკურ ინფორმაციას აშშ-ის სახელმწიფო მდივანი ჰენრი კისინჯერი ხშირად საბჭოთა კოლეგა ანდრეი გრომიკოზე ადრე ეცნობოდა. ამ პერიოდისთვის „ტრიანონი“ საბჭოთა სუკ-ის მეორე მთავარი სამმართველოს (კონტრდაზვერვის) მე-7 განყოფილების (რომელიც 1975 წელს შეიქმნა საბჭოთა საგარეო უწყებაში სხვა ქვეყნების აგენტურის გამოსავლენად) „დამუშავებაში“ იყო და გარე თვალთვალის ბრიგადები ერთი წუთითაც არ ტოვებდნენ უყურადღებოდ. საქართველოში გამოგზავრებად რაიმე აშკარა ხელჩასაჭიდი და შპიონობაში მამხილებელი საბუთი „კა-გე-ბეს“ არ ქონდა, თორემ შავ ზღვაზე კი არ გამოუშვებდნენ, არამედ ციმბირსაც მოანატრებდნენ. „ტრიანონის“ ვიზიტის ორი ვერსია არსებობდა: ის ან აშშ-ის დაზვერვის რეზიდენტს ან მეკავშირეს უნდა შეხვედროდა, ანდა თურქეთში აპირებდა გაქცევას. ორივე შემთხვევაში ოგოროდნიკი სრული მეთვალყურეობის ქვეშ უნდა ყოფილიყო. საინტერესოა, რომ ოგოროდნიკი ადრევე, ახალგაზრდული ორგანიზაციების კომიტეტში მუშაობის პერიოდში, თანამშრომლობდა „კა-გე-ბესთან“ და საზღვარგარეთ მივლინებების დროს მათ დავალებებსაც ასრულებდა. ამიტომ ის საკმაოდ ფრთხილად იქცეოდა – საიდუმლო ბლოკნოტი მუდამ თან დაქონდა, ხოლო შავ ჩანაწერებს უმაღლვე ანადგურებდა. ხშირად ამოწმებდა უთვალთვალეობდნენ თუ არა.

ქართველი პარტიული ჩინოვნიკების თავგამოდებაზე ზემოთ უკვე გიამბეთ, ახლა კი ქართველი „ჩეკისტების“ სულ სხვა სახის პრობლემებზე მოგიტხრობთ.

საქართველოს სუკ-ის თავმჯდომარემ გენერალ-პოლკოვნიკმა ალექსი ინაურმა მოსკოვიდან სრულიად საიდუმლო, დაშიფრული დეპეშით შემდეგი დავალება მიიღო: ოპერატიულ დამუშავებაში აუყვანათ საქართველოში დასასვენებლად მყოფი „ტრიანონი“, გამოეკლინათ მისი კონტაქტები და ფარულად გასცნობოდნენ დოკუმენტებს. ინაური ორცეცხლშუა იყო – ერთის მხრივ მოსკოველ სტუმარს ქართველი პარტიული „ბოსები“ არ სცილდებოდნენ და ცივ ნიაკს არ აკარებდნენ, მეორეს მხრივ კი საკავშირო სუკ-ის ხელმძღვანელობის დავალება „ხუთიანზე“ უნდა შეესრულებინა.

სამოცდაათ წელს მიტანებულმა ყოფილმა კავალერისტმა ჩვეული ეშმაკობა იხმარა – ამ ოპერატიული საქმისთვის სპეციალური

ჯგუფი შექმნა და ხელძღვანელადაც ერთ-ერთი ყველაზე გამოცდილი თანამშრომელი, თავისი მოადგილე (რომელსაც ბევრი მის შემცვლელადაც ასახელებდა) პოლკოვნიკი გივი ჯორბენაძე დანიშნა. გათვლა მარტივი იყო - ოპერაციის წარმატებით დასრულება მისი დამსახურება იქნებოდა, ხოლო წარუმატებლობა ჯორბენაძეს დაბრალდებოდა და მის კარიერულ წინსვლას ხაზი გადაესმებოდა.

ამერიკის დაზვერვის აგენტი თბილისში ძველ მეგობრებსაც შეხვედა, რომლებიც უკვე დაწინაურებულიყვნენ და კომკავშირიდან პარტიის ცკ-ში გადასულიყვნენ. მათთან საუბარში, განსაკუთრებით ქართული მოღვაწის დროს, ოგოროდნიკმა ბევრი საინტერესო პოლიტიკური ინფორმაცია გაიგო და სასტუმროში დაბრუნებულმა ბლოკნოტში სპეციალური შიფრით ჩაინიშნა.

„ტრიანონის“ გამოვლენაში მთავარი სიტყვა უშიშროების „შავ მუშებს“ - გარე თვალთვალის ჯგუფებს და „ოტო-ს“ (ოპერატიულ-ტექნიკურ განყოფილების) „ოპერატივნიკებს“ უნდა ეთქვათ. დიდი მცდელობისდა მიუხედავად მათ მხოლოდ ბათუმში შეძლეს ოგოროდნიკის ბლოკნოტში ჩანაწერების ფარულად გადაღება. ხოლო ერთ შემთხვევაში „ტრიანონმა“ ფაქტიურად გაშიფრა „ნარუჟკა“. ეს კი ასე მოხდა. თბილისი-ბათუმის მატარებელში ოგოროდნიკს მიმაგრებულ ერთ-ერთმა ქართველ „ოპერს“ „ტრიანონის“ კუპე შეეშალა და გამცილებელს დაუწყო გამოკითხვა. წარმოიდგინეთ რას გააკეთებდა შუახანს გადაცილებული, ბევრის მნახველი რუსი „პრავდანიცა“, როცა მის მგზავრს, რომელიც თბილისიდან დიდი პატივით გამოაცილეს, ვიღაც წვერგაუპარსავი და სახეზე ღრმამრამიანი „ბასიაკი“ კითხულობდა? გამოიცანით - პირდაპირ ოგოროდნიკთან გაეარდა და ყველაფერი წერილად ჩაუკაკლა. ეს იყო საბჭოთა კონტრაზვერვის პირველი სერიოზული შეცდომა. (მეორეს კი ისინი მოსკოვში დაუშვებენ, რის გამოც ეს ოპერაცია სრული კრახით დამთავრდება).

„ტრიანონი“ სერიოზულად შეშფოთდა. ბათუმიდან სასწრაფოდ თბილისში დარეკა და მასპინძლები საყვედურებით აავსო. თუმცა სუკ-ის მიერ „შეგდებულმა“ ოფიციალურმა ვერსიამ - „მატარებლები ქურდბაცაცებით და ხულიგნებით გაივსო და რა ვქნათო“, ოდნავ დაამშვიდა. ბათუმიდან ბიჭვინთაში გაემგზავრნენ და ოგოროდნიკს, მისდა საუბედუროდ, ეს შემთხვევა გადაავიწყდა.

საკავშირო „კა-გე-ბეში“ საქართველოში მოპოვებული დოკუ-

მენტები გაშიფრეს თუ არა, უკვე ეჭვს აღარ იწვევდა მისი ჯაშუშობა. 1977 წლის ნოემბერში უკვე საკმაო მასალა იყო თავმოყრილი და ოგოროდნიკი დააკავეს. დაკითხვასას მან აღიარა ჯაშუშობა, თან შესთავაზა ნათქვამის ქაღალდზე გადატანა. ითხოვა - „თუ შეიძლება ჩემი ოქროს „პარკერის“ კალმით დავწერო“. მიაწოდეს თუ არა ძვირფასი კალამი, ოგოროდნიკმა კალმის თავი უსწრაფესად გაკენიტა და მომენტალურად გრძნობა დაკარგა. როგორც შემდგომ გაირკვა ამერიკის დაზვერვამ ძლიერმოქმედი შხამით სავსე მინიატურული კაფსულა, რომელიც „პარკერში“ იყო ჩამონტაჟებული, „ტრიანონს“ მისივე დაჭინებული თხოვნის შემდეგ გაუგზავნა. ოგოროდნიკის სიკვდილმა, რომელიც საბჭოთა კონტრდაზვერვის შეცდომის შედეგად მოხდა, ამერიკის ბევრი აგენტი, პირველ რიგში კი სსრკ საგარეო საქმეთა სამინისტროში, გადაარჩინა დაჭერას და დახვრეტას.

როგორ ეწყობა სახელმწიფო გადატრიალება?

კაცობრიობის ისტორიაში სახელმწიფო გადატრიალება ისეთივე უძველესი მოვლენაა, როგორც სახელმწიფოს ფორმირება. პირველი სახელმწიფო გადატრიალება ალბათ მისი შექმნის მეორე დღესვე მოხდა.

დღეისთვის სახელმწიფო გადატრიალების უამრავი მოდელი არსებობს – ცენტრალურ და სამხრეთ ამერიკული, აფრიკული, აზიური, არაბული, სამხრეთ ევროპული და ა.შ. ასე, რომ ვინც ამ საქმითაა დაკავებული, წინ ფართო არჩევანი აქვს.

ქართველებმა თავმომწონედ შეიძლება განეაცხადოთ, რომ სახელმწიფო გადატრიალების თეორია და პრაქტიკა ჩვენც გავამდიდრეთ ორი რეალური და მრავალი ფიქტიური „გადატრიალებით“ და „გადატრიალების მცდელობით“.

საინტერესოა, რომ ამ „ტრიალ-ტრიალს“ საკუთარი წეს-კანონები აქვს და მხოლოდ რომელიმე პარტიის (მაგ. „დამიჭირე-გამიშვი“) ლიდერის ბატ. სამჭკუაშვილის კრიტიკული განცხადებებით ან მისი რამდენიმე ასეული მომხრის 10-10 ლარად დაფინანსებული მიტინგებით არ მოხდება. სულ მცირე ხუთი კომპონენტი მაინც უნდა არსებობდეს, რომ ვინმემ არაკონსტიტუციური გზით არსებული ხელისუფლების დამხობა შეძლოს.

უპირველესად აუცილებელია მოსახლეობის ფართო მასების რეალური და არა მოსყიდული მხარდაჭერა; მძლავრი კონტროლი მასმედიაზე (მინიმუმ ერთი პოპულარული ტელეარხი და ორი კითხვადი გაზეთი); ასეულ მილიონიანი ფინანსური რესურსები; ხარიზმული ლიდერი, რომელმაც „დემოკრატიული რეჟიმის“ იმიჯის შესაქმნელად სახელმწიფო გადატრიალების შემდგომ დანიშნულ არჩევნებში დამაჯერებლად უნდა გაიმარჯვოს (თვით გენერალმა აუგუსტინიო პინოჩეტმაც საკუთარი ძალაუფლების ლეგიტიმიზაციისათვის რამდენჯერმე ჩაატარა ჩილეში არჩევნები და გაიმარჯვა კიდევ); და რაც ყველაზე მთავარია – სპეცსამსახურების და სამხედრო შენაერთების ხელმძღვანელების ფართო მხარდაჭერა ან ლოიალობა.

რა შანსები აქვს იგორ გიორგაძეს?

სანამ ამ კითხვას პასუხს გავცემთ, ჯერ ის გავარკვიოთ ხელისუფლების სათავეში მოსვლის რა შანსები ჰქონდა პანტელეიმონის ბიჭს 2006 წლის სექტემბრის დაპატიმრებამდე. ცალი თვალთაც, რომ შევხედოთ, ზემოთ დასახელებული კომპონენტებიდან გიორგაძეს მხოლოდ ფული ჰქონდა, თანაც მის მხარდამჭერთა „მჭლე“ მიტინგები იმის დასტური იყო, რომ ფინანსებშიც უჭირდა რუსეთის ფაეორიტს. თანაც იგორი იმდენად შლეგი არ ჩანს, რომ ობიქტურ არჩევნებში ერთ-ორ პროცენტზე მეტის მოგროვების იმედი ჰქონოდა და ისიც საკუთარ ნათესავებში. მისმა პრორუსულმა პოლიტიკამ გაქცევამდე და შემდგომ ასეთივე განცხადებებმა, მისი პრესტიჟი მინუსებში გადაიყვანა. გიორგაძეს შეიარაღებული ფორმირებები თავად არ ჰყავდა (ყოველ შემთხვევაში, ჯერ-ჯერობით ამგვარი რამ საგამოძიებო ორგანოებს არ განუცხადებიათ), რომ სახელისუფლებო სამხედრო შენაერთები დაემარცხებინა. მაშინ როგორ აპირებდა სახელმწიფო გადატრიალების მოწყობას? ეს პროცესი ხელისუფლების ძალისმიერი გზით დამზობას გულისხმობს, იგორისტებს კი რამდენიმე ათეული ავტომატით (ისიც თუ ქონდათ) შეეძლოთ სპეცსამსახურებისა და თავდაცვის სამინისტროს მრავალათასიანი კონტიგენტის დამარცხება? თუ ასეა, მაშინ კარგად ყოფილა ჩვენი ძალოვანების საქმე!

აბა რისი იმედი ჰქონდა „მოუხელთებელ იგორს“? ბუნებრივია – ქვეყნის გარედან რუსეთის. საქართველოში? იქნებ სპეცსამსახურებში და ჯარში ფარულად მოქმედი ძველი და ახალი მომხრეების? გადაწყვეტით ვერაფერს ვიტყვით, მაგრამ ამ ვერსიას არსებობის უფლება აქვს. „იგორისტების“ მასიურ დაკავებებს არ მოყოლია სახელმწიფო გადატრიალების პოტენციური ორგანიზატორების და შემსრულებლების (თუ არ ჩავთვლით პაპუკაშვილს, რომელიც უკვე იმდენი წელია ძალოვანი სტრუქტურების მიღმაა, რომ საეჭვოა იქ რაიმე გავლენა და ავტორიტეტი ჰქონდეს) დაპატიმრება. თუ გიორგაძის მომხრეები მართლა გეგმავდნენ ამბოხს და გადატრიალებას, მაშინ ეს კავშირები აუცილებლად უნდა ყოფილიყო. ხომ არ იჩქარა ხელისუფლებამ? კიდევ უნდა ეცლიათ „იგორისტებში“ ჩანერგილი აგენტურისტების, რათა მათ გიორგაძის ნამდვილი მიზან-გეგმები დაედგინათ და ხელისუფლების სხვადასხვა სტრუქტურებთან შესაძლო ყველა საეჭვო კავშირი გამოველინათ.

ახლა კი მდგომარეობა უფრო გართულდა – გიორგაძის (ანუ რუსეთის) შემდგომი მოქმედებები უფრო ფარულად და საიდუმლოდ დაიგეგმება და ამიტომაც ქართული სპეცსამსახურებისთვის ძნელად გასაშიფრი გასდება.

არც ერთი იყო ამერიკელი მზვერავი და არც მეორე საქართველოს უშიშროების შეფი. ორივე რუსეთის აგენტები იყვნენ

უკვე ათ წელზე მეტია იგორ გიორგაძე, მეტ-ნაკლები პერიოდ-ულობით, საქართველოს და რუსეთის მასშედის ყურადღების ცენტრშია. თუმცა, სიმაღლედ, რომ ვთქვათ ამ პიროვნებაზე გამოქვეყნებული მასალები ძირითადად ზედაპირულია. მას ყველა შევარდნაძეზე 1995 წლის აგვისტოში განხორციელებულ ტერაქტთან დაკავშირებით იხსენებს, ამ დროს კი „მოუხელთებელი იგორი“ ძალზე ბევრი საიდუმლო სპეცოპერაციის მონაწილეა, რომლებიც მიმართული იყო საქართველოში რუსეთის იმპერიული პოლიტიკის გასატარებლად.

მცირე დოსიე: გიორგაძე იგორ პანტელეიმონის ძე, დაიბადა 1950 წელს, „კა-გე-ბეს“ მაღალჩინოსნის ოჯახში. 1968-1973 წლებში სწავლობდა მოსკოვში სსრკ სუკ-ის უმაღლეს სკოლაში. სწავლის დამთავრების შემდეგ 1995 წლის სექტემბრამდე მუშაობდა ჯერ საბჭოთა კავშირის, შემდეგ საქართველოს უშიშროების სისტემაში. 1980-იანი წლების დასაწყისში „კა-გე-ბეს“ სპეცრაზმ „კასკადის“ შემადგენლობაში მიეღობოდა იყო ავღანეთში. 1990-იანი წლების დასაწყისში მუშაობდა ჯერ საქართველოს უშიშროების კომიტეტში, შემდეგ კი თავდაცვის სამინისტროს სამხედრო დაზვერვის სამმართველოს უფროსის მოადგილედ. 1993 წლის 11 ოქტომბერს დაინიშნა საქართველოს სახელმწიფო უშიშროების მინისტრად. გენერალ-ლეიტენანტი.

სახელმწიფო გადატრიალება ზემოდან

2006 წლის სექტემბრის დასაწყისში „იგორისტების“ დაკავებამ სახელმწიფო გადატრიალების თემა კვლავ აქტუალური გახადა. თუ მივიჩნევთ, რომ სახელმწიფო გადატრიალება ქვეყნის საგარეო-პოლიტიკური კურსის რადიკალურ შეცვლასაც გულისხმობს, მაშინ ერთ-ერთი ამგვარი უსისხლო სახელმწიფო გადატრიალების ავტორი საქართველოს ექს-პრეზიდენტი ედუარდ შევარდნაძე იყო. აბა სხვა რა უნდა დავარქვათ 1993 წლის შემოდგომაზე საქართველოში მომხდარ პროცესებს, როცა თითქოს დსთ-ში შეთრევა არ იყო საკმარისი და ზედ შევარდნაძემ პრორუსული „საკადრო კარუსელი“ დააბზრიალა?

თავად განსაჯეთ, ერთ დღეს, 1993 წლის 11 ოქტომბერს, ორ უმნიშვნელოვანეს პოსტზე - უშიშროების და შსს-ს მინისტრებად, შესაბამისად იგორ გიორგაძე და შოთა კვირიაა დაინიშნენ. ექვსი თვის შემდეგ, 1994 წლის 26 აპრილს, საომარ მდგომარეობაში მყოფი ქვეყნისთვის სასიცოცხლო- თავდაცვის მინისტრის პოსტი, მაშინდელმა პრეზიდენტმა ვარდიკო ნაღბაიძეს ჩააბარა. სამივე გენერლის მჭიდრო კავშირი რუსეთთან, არც მაშინ და არც ახლა, სკოლის მოსწავლეებშიც არ იწვევს ეჭვს. გიორგაძეს სწორედ მაშინ გაეხსნა ხელფეხი, როცა უშიშროების აგენტურის არქივები ექსკლუზიურ მფლობელობაში მიიღო. ამ საიდუმლო ინფორმაციის კომპრომატად გამოყენება და აგენტურის თავისკენ გადაბირება უკვე „ტექნიკის საქმეა“, რაც იგორს ნამდვილად გააჩნია.

გიორგაძის უშიშროების „შეფობას“ უკავშირდება ერთი, დღემდე გაუხმაურებელი ფაქტი. 1993 წლის გვიან შემოდგომაზე თურქეთის ერთ-ერთ კურორტზე, ამერიკის დაზვერვის ეგიდით ჩატარდა ნარკოტიკების ტრანზიტის წინააღმდეგ მიმართული შავი ზღვის აუზის ქვეყნების სპეცსამსახურების ხელმძღვანელთა შეხვედრა, რომლის ორგანიზატორი და სულისჩამდგმელი ამერიკის დაზვერვის მაღალჩინოსანი ოლდრიჩ ეიმსი იყო. საინტერესოა, რომ ეს კონფერენცია თბილისში უნდა გამართულიყო და ეიმსი შევარდნაძეს და საქართველოს სპეცსამსახურების ხელმძღვანელებსაც შეხვდა. შემდეგ კი მხიარული პიკნიკი მოაწყვეს ბუნებაში, ყაზბეგთან ახლოს, ორმა ამერიკელმა - ეიმსმა და ვუდროფმა. პირველი ამერიკელი მზვერავის „ქურქში გახვეული“ რუსეთის უმნიშვნელოვანესი

აგენტი, მეორე კი, ქართველების დასახმარებლად სპეციალურად გამოგზავნილი ამერიკელი მზვერავი იყო. დაახლოებით ორი კვირის შემდეგ იმავე გზაზე ფრედ უდროფს მოკლავენ. უბრალო დამთხვევაა? საეჭვოა. საქართველოში შექმნილი დამაბულობისა და ქოხის გამო კონფერენცია თურქეთში ჩატარდა, სადაც რუსეთის ორი აგენტი ეიმსი და გიორგაძე ერთმანეთს შეხვდნენ. საბელისწერო სამკუთხედი: ეიმსი-უდროფი-გიორგაძე განგებამ, უფრო სწორედ რუსეთის დაზვერვამ, ღროის მოკლე პერიოდში ერთმანეთს დააკავშირა.

თურქეთში გამართულ შეხვედრაში მონაწილეობდნენ აზერბაიჯანის, აშშ-ის, ბულგარეთის, თურქეთის, რუმინეთის, რუსეთის, საქართველოს და სომხეთის სპეცსამსახურების ხელმძღვანელები. ეს შეკრება ამ რეგიონში ამერიკის „შემოღწევის“ მცდელობა უფრო იყო, ვიდრე რაიმე რეალური შედეგების მომტანი. მონაწილენი კარგად გაერთნენ, დაისვენეს, ხოლო „კრება დარჩა მზიარული“. ეიმსთან თბილისში და თურქეთში შეხვედრებისას ბუნებრივია გიორგაძეს არ ეცოდინებოდა ეიმსის რუსეთის აგენტობა, უდროფის მისიაზე საქართველოში კი, სრული ინფორმაცია ჰქონდა. რუსეთის სპეცსამსახურებსაც არ მოსდიოდათ თვალში უდროფი. მათ, ეიმსის წყალობით, თავიდანვე იცოდნენ, რომ თბილისში აშშ-ის საელჩოს პოლიტიკური განყოფილების ახალი თანამშრომელი ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს (ცსს) რეზიდენტი იყო, რომლის მთავარ ამოცანას საქართველოს სპეცსამსახურებისთვის ყოველმხრივი დახმარება წარმოადგენდა. უდროფის მკვლელობას ბევრ ფაქტორს უკავშირებდნენ და ეს თემა ცალკე, უფრო დაწვრილებითი საუბრის თემაა. დღეს კი მხოლოდ ერთ ვერსიას შეეცხებით.

უდროფი გამოცდილი მზვერავი იყო, ამიტომ ჩვენი აზრით მან სწრაფადვე გაშიფრა საქართველოს ხელისუფლებაში (უპირველესად კი: უშიშროებაში, თავდაცვის და შინაგან საქმეთა სამინისტროებში, პროკურატურაში და მინისტრთა საბჭოში) ლაღად მოქმედი რუსეთის აგენტურა, რაც საბოლოოდ მისი მკვლელობის მიზეზი გახდა. მისდა გასაკვირად ეს ხალხი ფაქტიურად ქვეყანას მართავდა — გასაგებია თუ ვის სასარგებლოდ. ეს ინფორმაცია (კონკრეტული გვარების მითითებით) უდროფმა რეზიდენტურის ინსპექტირების მიზნით 1993 წლის ივლისში თბილისში ჩამოსულ ცსს-ს მაღალჩინოსანს და მრავალი წლის ნაცნობს, ოლდრიჩ ეიმსს გაან-

დო. წარმოიდგინეთ რუსეთის აგენტის ეიმსის შეშფოთება — ეუდროფის შემდგომი მუშაობა პირდაპირ საფრთხეს უქმნიდა მისი პატრონის და ჩვენი ჩრდილოელი მეზობლის ინტერესებს და აგენტურულ ქსელს. სავარაუდოა, რომ ეიმსმა თბილისშივე შეძლო რუსეთის საგარეო დაზვერვისთვის ამ ინფორმაციის გადაცემა. ეუდროფის მოცილება მოსკოვში დაიგეგმა, სცენარი იქ დაიწერა. შემსრულებლები კი საქართველოში იყვნენ. საინტერესოა, რომ ეს საქმე დღესაც ფაქტიურად გამოუძიებელია. თუ იმ წლებში ყველაფერი გაკეთდა ამ საქმის „გაფუჭებისთვის“, დღეს რაღა გვიშლის ხელს, რომ გამოძიება სრული ობიექტურობით ჩავატაროთ?

სამწუხაროდ, ისეთ რეზონანსულ საქმეებში, როგორიცაა ეუდროფისა და სანაიას მკვლელობა, საჯაიას და ჟვანიას საექვო ვითარებაში დაღუპვა, მხოლოდ შედეგია — აისბერგის წვერივით ხილული, ზოლო უმთავრესი (ვინ და რატომ) — ჯერ-ჯერობით კვლავ დაფარულია. არადა შესაძლებელია ბევრი შემსრულებელი დღესაც სახელისუფლებო სტრუქტურებში მოღვაწეობს და მომავალში რეალურ საფრთხეს შეუქმნის ხელისუფლებას.

„რინგზე“ კვირაია გამოდის

იგორ გიორგაძე ეუდროფის მკვლელობაში პირველად და თანაც ოფიციალურად უშიშროების ყოფილმა მინისტრმა შოთა კვირაიამ დაადანაშაულა. ეს საქართველოს მთავრობის გაფართოებულ სხდომაზე 1996 წლის 19 ივლისს მოხდა. ამ სტრიქონების ავტორს საშუალება ჰქონდა ამ სხდომას დასწრებოდა და კარგად ახსოვს კვირაიას სენსაციური და დღეს მივიწყებული გამოსვლა. შევარდნაძის პერიოდში არც ერთ ძალოვან მინისტრს პირდაპირ არ დაუდანაშაულებია რუსეთის სპეცსამსახურები და „რეაქციული ძალები“ საქართველოს წინააღმდეგ სადაზვერვო-აგენტურულ საქმიანობაში. კვირაიას განცხადებით ეუდროფის მკვლელობის და შევარდნაძეზე პირველი ტერაქტის ორგანიზატორი „უცხო სპეცსამსახურების აგენტი“ იგორ გიორგაძე იყო. უშიშროების მაშინდელმა მინისტრმა საჯაროდ ეს სპეცსამსახური არ გაშიფრა, თუმცა ქვეყანა კი პირდაპირ დაასახელა და მისი პრეზიდენტი „გააფრთხილა“ კიდეც. ციტატა კვირაიას გამოსვლიდან:

„ახლა, ალბათ, დადგა ჟამი, რუსეთის სპეცსამსახურები გაერკვნენ, თუ ვინ უმაღლავს საქართველოს სამართალდამცავ ორგანოებს იგორ გიორგაძეს, რა ძალები აფინანსებენ მას, ვინ დგას მის უკან. არ არის გამორიცხული, რომ ამ ბნელმა რეაქციულმა ძალებმა თვით რუსეთის პრეზიდენტზე მიიტანონ იერიში“. კვირაიას გამოსვლას შუბლშეჭმუნნილი „დიდი ბაბუ“ ყურადღებით უსმენდა და შიგადაშიგ მოწონების ნიშნად თავს უკანტურებდა. მინისტრის მოხსენების დიდი ნაწილი საქართველოში მის მიერ გამოვლენილ უცხო ქვეყნის აგენტებს მიეძღვნა. კაცმა არ იცის, ვინ იყო მართლა აგენტი და ვინ კვირაიას პირადი მტერი. მოხსენების წაკითხვისას კარგა ხანი გაურკვეველი რჩებოდა, თუ რუსეთის რომელი სპეცსამსახურის აგენტი იყო მაშინ უკვე „მოუხელთებელი იგორი“. კვირაიამ ყველაზე დიდი სიურპრიზი, კარგი დრამატურგიით, მოხსენების ბოლოსთვის შემოინახა, ციტატა მისი გამოსვლიდან:

„დიდ იმედებს ვამყარებთ აგრეთვე ჩვენს რუს კოლეგებზე, ჩვენს მეგობრულ დამოკიდებულებაზე რუსეთის უშიშროების ფედერალური სამსახურისა და საგარეო დაზვერვის სამსახურის ხელმძღვანელებთან, ბატონებთან ანატოლი კოვალიოვთან და ვიარესლავ ტრუბნიკოვთან, რუსეთის შინაგან საქმეთა მინისტრთან – ბატონ ანატოლი კულიკოვთან“.

თუ ყველა კვირაიას მეგობარი იყო, მაშინ მტერი ვინლა იყო და ვის ემსახურებოდა გიორგაძე? რუსეთის „პაჟარნიკების“ აგენტი ზომ არ იყო? გასაოცარი იყო კვირაიას ტაქტიკა - რუსეთის ყველა სპეცსამსახური ჩამოთვალა ერთის გარდა და ჩვენი კოლმეურნეობის თავმჯდომარისა არ იყოს, რუსეთის სამხედრო დაზვერვა (გერე-უ) არ დაასახელა. ვერ მიხვდებოდნენ თუ?

უფრო გაუგებარი იყო მთავრობის სხდომაზე გიორგაძის რუსი „პატრონების“ დამალვა, მაშინ როცა, ცოტა ხნით ადრე, ჯერ კვირაიას უწყებრივმა გაზეთმა „სრულიად არასაიდუმლომ“, ზოლო შემდეგ ქართული პრესის „ფლაგმანმა“ – „საქართველოს რესპუბლიკამ“ გამოაქვეყნეს სტატია: „ორმაგი აგენტის დასასრული“, სადაც იგორ გიორგაძე პირდაპირ იყო დასახელებული „რუსეთის სამხედრო დაზვერვის რეზიდენტად ამიერკავკასიაში (ოპერატიული ფსევდონიმი „მეთექვსმეტე“)“. მაშინდელ უშიშროების სამინისტროში ეს არ იკმარეს და გიორგაძე იმავდროულად . . 1992 წლიდან დასავლეთ გერმანიის დაზვერვის აგენტად (ოპერატიული ფსევდონიმი „კომანდორი“) „გაშიფრეს“. მართლაც ტრაგიკომიკური

სიტუაცია შეიქმნა — საქართველოს უშიშროების შეფი ერთდროულად ორი მოწინააღმდეგე სპეცსამსახურის აგენტი ყოფილა. უფრო გაუგებარი და გასაოცარი მოვლენები რამდენიმე დღის შემდეგ განვითარდა, როცა საინფორმაციო სააგენტო „კავკაზ-პრესმა“ კვირაიას გამოსვლასა და ამ სტატიის დაყრდნობით ლოგიკური დასკვნა გააკეთა: „გუდროფის მკვლელობის ორგანიზატორი რუსეთის სპეცსამსახურების აგენტი გიორგაძეა, რომელიც მოსკოვში იმალება“. რუსეთის „წივილ-კივილი“ მოსალოდნელი იყო, მაგრამ გასაკვირი იყო კვირაიას პოზიცია, რომელმაც ერთ კვირაში(!) დიამეტრულად შეცვალა „პირველი ჩვენება“ და საუწყებო გაზეთის ფურცლებიდან თავზე ნაცარი წაიყარა და სულ ბოდიშები უხადა და ძმობა ეფიცა რუსეთის სპეცსამსახურებს. საინტერესოა რატომ?

სამნი ერთ ნავში

სავარაუდოა, რომ საქართველოს უშიშროების მაშინდელი მინისტრი რუსმა მეგობრებმა „შეახურეს“. მოსალოდნელიც იყო — რუსეთის იმპერიული ამბიციების დასაკმაყოფილებლად მისი ყველა სპეცსამსახური ყოველთვის ერთად და საერთო გეგმით მოქმედებდა და მოქმედებს. ასე რომ „გერე-უს“ ვის დააჩაგვრინებდნენ? მათ შორის არც რუსეთის „ფე-ეს-ბეს“, საგარეო დაზვერვისა და შსს-ს ერთგულ მეგობარს.

უშიშროების სისტემა, რამდენადაც გიორგაძის ხელმძღვანელობის დროს ანტიეროვნული პოლიტიკის გამტარებელი და აქედან გამომდინარე, ქვეყნისთვის საშიში იყო, იმდენად გროტესკული გახდა უშიშროების მინისტრად კვირაიას ყოფნის (1995 დეკემბერი -1997 ივლისი) პერიოდში. საქართველოს უშიშროების მინისტრი არ მალავდა განსაკუთრებით თბილ და მეგობრულ დამოკიდებულებას რუსეთის სპეცსამსახურების ხელმძღვანელებთან. ის პრესაში სიამაყით აცხადებდა, რომ რუსეთის „ფსბ“-ს ღირექტორებთან ისეთი ახლო მეგობრული ურთიერთობები აკავშირებდა, რომ კოვალეოვს და მის მემკვიდრეს პატრუშევს სულ ზეპირად სცოდნიათ კვირაიას კაბინეტი და თურმე ისიც კი, თუ რამდენი და რა ფერის თევზები ჰყოლია საქართველოს უშიშროების „ფხი-ზელ“ შეფს აქვარიუმში. აქ ვრცელი კომენტარი მართლაც ზედმეტია. თუმცა ის კი გასათვალისწინებელია, რომ კვირაია წლების

მანძილზე მუშაობდა რუსეთის შსს-ს სისტემაში (!). ჩვენ კი ის ვიკითხოთ, რა კონტრდაზვერვით და დაზვერვით მოქმედებებზე შეიძლება ლაპარაკი ასეთი „მეგობრობის“ დროს?

კვირაიას „გმირობა“ და რუსეთის სამხედრო დაზვერვის აგენტის „იგორ-16“ გამოვლენა კი, სავარაუდოდ იმ დიდი გეგმის ნაწილი იყო, რასაც სპეცსამსახურების ენაზე ჩაფლავებული და გაშიფრული აგენტის „ძელებზე“ ახალი აგენტურის კარიერული წინსვლისთვის პირობების შექმნა ქვია. ამას ის ფაქტიც ადასტურებს, რომ კვირაიას მხოლოდ 1996 წელს, იგორის გაქცევიდან კარგა ხნის შემდეგ, „გაახსენდა“ გიორგაძის რუსეთის და დასავლეთ გერმანიის აგენტობა. თუ ეს ინფორმაცია პქონდა რატომ მალავდა? ის ზომ მანამდე, 1992 წლიდან მოყოლებული ჯერ შსს-ს მინისტრის მოადგილე, შემდეგ ბათიაშვილის პირველი მოადგილე, ხოლო 1993 წლიდან შინაგან საქმეთა მინისტრი იყო. კვირაიას თანამდებობრივად ევალეობოდა უცხო ქვეყნის აგენტურის გამოვლენა და არა მათი ოთხი წლით დაფარვა. საინტერესოა, რომ გიორგაძის მხრიდანაც სისტემტიურად ისმოდა კვირაიას შეურაცმყოფელი ეპითეტები. ისე ჩანდა, თითქოს ისინი სამკედრო-სასიცოცხლოდ იყვნენ ერთმანეთზე წაკიდებული.

საერთოდ გიორგაძე-კვირაიას საჯარო „დაპირისპირება“ (ისევე როგორც მანამდე გიორგაძე-ასლან აბაშიძის) რუსეთის ძალოვანი სტრუქტურების ხელმძღვანელების ხშირ ცვლილებებს და მუდამ „ფზიზელი ბორისის“ კარზე გავლენის მოპოვების მცდელობას უკავშირდება. გასაგებია — როცა „პატრონები“ ჩხუბობენ, მათი ხელქვეით-„სამეგობროც“ დროებით (ხშირად სხვის დასანახავად და თვალის ასახვევად) გადაეკიდება ხოლმე ერთმანეთს. თუმცა, ქართული ანდაზისა არ იყოს: „ცოლ-ქმრის ჩხუბი რეგვენს მართალი ეგონაო“ — მალევე რიგდებოდნენ და ყოველთვის ერთ საქმეს ემსახურებოდნენ.

ასე, რომ გასამდა. ამიტომ საჭიროა „მცირე“ კორექტივი შევიტანოთ სათაურში:

„არც ერთი იყო ამერიკელი მზვერავი, არც მეორე საქართველოს უშიშროების შეფი და არც მესამე რუსეთის აგენტურასთან მორკინალი. სამივენი რუსეთის ერთგული მეგობრები იყვნენ“.

იგორ გიორგაძის „ფენომენის“ შესახებ კი ხელისუფლებას ერთ მოკრძალებულ რჩევას მივცემდით. ამ პიროვნების და მისი მომხრეების ქვეყნის სათავეში ღია ფორმით (არჩევნების ან თუნ-

დაც სახელმწიფო გადატრიალების გზით) მოსვლა გამორიცხ-
ულია. სხვათა შორის ეს კარგად იციან იგორმაც და მისმა ხე-
ლმძღვანელებმაც კრემლში. „იგორისტების“ მიტინგები და გამოს-
ვლები მიმართულია იქითკენ, რომ ამ გზით შეინიღბოს რუსეთის
მიერ საქართველოს ხელისუფლებაში ისეთი პიროვნების ან პარტიის
მოყვანა, რომელთა ეროვნული და პატრიოტული განცხადებების
უკან რუსეთის ინტერესები დაიმალება. შესაძლებელია ამ პიროვნებამ
(ან პიროვნებებმა) უკვე შეაღწიეს ხელისუფლების რომელიმე
რგოლში, პარლამენტში ან პოლიტიკურ პარტიებში. რეალური
მიზნების ამგვარი დაფარვა, სპეცსამსახურების აპრობირებული
მეთოდია. ჩვენმა სპეცსამსახურებმა ქარის წისქვილებს კი არ
უნდა სდიონ, არამედ მოვლენების სწორედ ამგვარი განვითარების
გეგმები უნდა გაშიფრონ.

საქართველოს ახდენილი ოცნება

რუსეთის სამხედრო ბაზების გაყვანაზე მიღწეული საბოლოო შეთანხმება და რუსული ტექნიკის და ცოცხალი ძალის გაყვანა საქართველოს მეგობარი ქვეყნების დიდი მონღომების შედეგად შედგა. ეს რუსეთის ხელისუფლების მიერ გეოპოლიტიკურ მარცხად იქნა აღქმული. ისინი ბოლო წუთებამდე ცდილობდნენ დროის გაწელვას. რუსეთის არგუმენტები – ბაზების გაყვანის შემაფერხებლად ტექნიკური სიძნელეების და საჭირო ფინანსური სახსრების არქონის დასახელება, ძალზე უსუსური იყო. თავად განსაჯეთ ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირის არსებობის პერიოდში სსრკ-ის გენშტაბმა გათვალა უნგრეთიდან და ჩეხოსლოვაკიიდან გაძლიერებული დივიზიების, რომელთა პირადი შემადგენლობის საერთო რიცხოვნობა 205 ათას ოფიცერსა და ჯარისკაცს ითვლიდა, წინასწარ მომზადებულ ადგილებზე გამოყვანა (საცხოვრებელი ბინების და ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობის ჩათვლით) და ოპტიმალურ პერიოდად 4-5 წელი დაასახელა. რეალურად კი ერთ წელიწადში განხორციელდა. ამ დროს კი საქართველოდან ორი სამხედრო ბაზის გაყვანისათვის, სადაც პირადი შემადგენლობა 3000 კაცს არ აღემატებოდა, 14-15 წლიანი პერიოდის მოთხოვნა, უკვე გეოპოლიტიკა კი არა, აშკარა ცინიზმი იყო. გასულ წელს რუსული ბაზების გაყვანის დაწყებით, ზოლო 2006 წლის მარტში ოფიციალურ დოკუმენტზე ხელმოწერით კომპრომისის მიღწევა მოხერხდა. ბაზები თუ მართლაც 2008 წლის ბოლომდე დატოვებენ საქართველოს ტერიტორიას, ეს იმ დიდი ისტორიული მიზნის აღსრულება იქნება, რაზედაც ორი საუკუნის მანძილზე ოცნებობდნენ ჩვენი წინაპრები.

რას ითხოვს რუსეთი სამხედრო ბაზების ნაცვლად?

რუსეთი ძალზე მძიმედ ეთხოვება იმპერიულ ამბიციებს. ასევე იყო სამხედრო ბაზების გაყვანის შესახებ მოლაპარაკებების დროსაც – რუსეთის ხელისუფლება ყველანაირად ცდილობდა დროის გაჭიმვას, მოსალოდნელია რომ ასევე იქნება მომავალშიც, რადგანაც რუსეთი ვერ თმობს სამხრეთ კავკასიაში და ახლო აღმოსავლეთში სამხედრო-პოლიტიკური თვალსაზრისით ერთ-ერთ ყველაზე გეო-

სტრატეგიულად მნიშვნელოვან ქვეყანას – საქართველოს. რუსეთი ცდილობს სამხედრო ბაზები (რომლებიც სიმაღლე რომ ვთქვათ აღჭურვილობითა და პირადი შემადგენლობის მომზადების დონით გასული საუკუნის საბჭოთა გადმონაშთი იყო) გაცილებით მობილური და ეფექტიანი სტრუქტურით ჩაანაცვლოს. ესაა ერთობლივი ანტიტერორისტული ცენტრი. სავარაუდოდ შერჩეულია ტერიტორია – ბათუმის სამხედრო ბაზა.

ტერორიზმი, რომ XXI-ე საუკუნის უმთავრესი საფრთხეა უკვე არაერთხელ დაერწმუნებულვართ. ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის ყველაზე თანამედროვე მეთოდების შერჩევა მთელი მსოფლიოს პრობლემაა. საქართველოს სპეცსამსახურებიც შეძლებისდაგვარად ებრძოდნენ და ებრძვიან ტერორიზმს, რაშიც უდიდეს დახმარებას აშშ გვიწევს. ჩვენი ჩრდილოელი მეზობელი კი მხოლოდ სიტყვით და კარგად ორგანიზებული პიარით „გვეხმარება“. რეალურად კი თვითონ უზსნის სამხრეთის საზღვრებს სხვადასხვა რეჟულის კარგად შეიარაღებულ „ბოვეიკებს“ და დაუბრკოლებლად ატარებს საქართველოსკენ, უმთავრესად კი პანკისის ხეობისკენ. ამ მზაკვრული პოლიტიკის გამო წლების მანძილზე „პანკისის პრობლემა“ (რომელიც თვით რუსეთმა შეგვიქმნა) პუტინისთვის ის ბერკეტი იყო, რომლითაც წარმატებით ახდენდა ზეწოლას შევარდნაძის ხელისუფლებაზე და „საქართველო ტერორისტების მოსამზადებელი ბაზაა“-ს ხშირი ძახილით შეცდომაში შეჰყავდა დასავლეთის ქვეყნები.

საქართველოს ხელისუფლებამაც იმ პერიოდში „ჩათრევას ჩაყოლა ამჯობინა“ და 2002-2003 წლებში რუსეთის „ფსბ“-სთან ერთად საქართველოს უშიშროების სამინისტრომ რამდენიმე ჩეჩენი (რუსების მტკიცებით – ტერორისტები): ადამ დეკუშვი, იუსუფ კრიშამხალოვი და სხვ. დააკავა და რუსეთის მხარეს გადასცა. იმ პერიოდში საქართველოს სპეცსამსახურებში გამოიკვეთა ხელმძღვანელი მუშაკების ორი ჯგუფი – ერთნი აშშ-ს სპეცსამსახურების დახმარებით ებრძოდნენ ტერორისტებს, ხოლო მეორენი რუსეთის სპეცსამსახურების ოპერატიული ინფორმაციით სარგებლობდნენ და რეალურად მათი მითითებებით მოქმედებდნენ. ორივე ჯგუფი კი შევარდნაძის ლოცვა-კურთხევით და სრული მხარდაჭერით სარგებლობდა. ასეთი იყო ახლო წარსულში შევარდნაძის აშშ-სა და რუსეთს შორის „დაბალანსების პოლიტიკა“, რის საშუალებითაც ის პოსტს ინარჩუნებდა.

შესაძლო საქართველო-რუსეთის ერთობლივი ანტიტერორისტული ცენტრის (შემოკლებით ატც) დადებით და უარყოფით მხარეებზე ობიექტური წარმოდგენა, რომ შეგვექმნას, მისი უკვე არსებული პროტოტიპის – „დსთ-ს ატც“-ს ხუთწლიან საქმიანობა გავაანალიზოთ.

დსთ-ს ატც-ს შექმნის ისტორია

დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის შექმნა და საბჭოთა კავშირის შენარჩუნება, ოდნავ ტრანსფორმირებული სახით, თავიდანვე რუსეთის ინტერესებში იყო და ამ გეოპოლიტიკურ სივრცეში მისი ჰეგემონიის შენარჩუნება-აღდგენას ისახავდა მიზნად.

რუსეთის პირველმა პრეზიდენტმა ბორის ელცინმა, თავად ყოფილმა საბჭოთა კომპარტიის ბოსმა, მაქსიმალურად შეუწყო ხელი ყოფილ რესპუბლიკებში თავისი კოლეგების – ადგილობრივი პარტიული ფუნქციონერების დაბრუნებას. რუსეთმა საქართველოსა და აზერბაიჯანში მოამზადა ეროვნული ხელისუფლებების სამხედრო ძალით დამხობის გეგმა და განახორციელა კიდეც, რის შედეგადაც დააბრუნეს შევარდნაძე და მუთალიბოვი. შუა აზიის ყოფილ რესპუბლიკებში კი კომპარტიის ფუნქციონერებს (ნაზარბაევს, კარიმოვს, ნიაზოვს და აკაევს) შეუნარჩუნეს პოსტები. ხოლო უკრაინის, ბელორუსიისა და მოლდავეთის პროდასავლური მთავრობები 1990-იანი წლების შუა პერიოდში პრორუსული ძალებით შეცვალა.

მრავალჯერ აგვიღნიშნავს, რომ რუსეთის გეოპოლიტიკური ინტერესების გატარებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია ამ ქვეყნის სპეცსამსახურებს, რომელთაც თავის მხრივ ძალზე ძლიერი ანალიტიკური სამსახურები ჰყავთ და არც ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებში აგენტურის ნაკლებობას უჩივიან.

რუსეთის სპეცსამსახურები მრავალჯერადი ოპერატიული კომინაციების გათამაშებით დსთ-ს ქვეყნებში ხელოვნურად ქმნიდნენ სახელმწიფო გადატრიალების ან პრეზიდენტზე თავდასხმის იმიტაციას და შემდეგ თავად გამოდიოდნენ მხსნელის როლში. მსოფლიო ტერორიზმის გლობალურმა საფრთხემ რუსეთის სპეცსამსახურებს სულზე მოუსწრო, მათ უკვე აღარ სჭირდებოდათ დსთ-ს ქვეყნების საშინაო საქმეებში ჩარევის სხვა საბაბის ძებნა.

საქართველოს, აზერბაიჯანის, უზბეკეთის, თურქმენეთის, ყაზახე-

თის, ტაჯიკეთის და ყირგიზეთის პრეზიდენტებს ტერორიზმის არსებული და მოგონილი საფრთხით აშანტაჟებდნენ. მათ რამდენჯერმე მოუწყვეს ტერაქტი-გაფრთხილება და სახელმწიფო გადატრიალების მცდელობა (საინტერესოა, რომ მიუხედავად ამისა, ამ ქვეყნების ლიდერებს „ბედი სწყალობდათ“ და ყოველთვის უვნებლად გამოდიოდნენ ხიფათიდან). ამგვარი შანტაჟის პოლიტიკა განსაკუთრებით გაძლიერდა, უფრო მიზნამიმართული და დაუნდობელი გახდა ხელისუფლების სათავეში პუტინის და მისი გუნდის (უპირველესად თავდაცვის მინისტრის სერგეი ივანოვის) მოსვლის შემდეგ. სწორედ კრემლის კაბინეტებში დაიბადა ღსთ-ს ქვეყნების ერთობლივი ანტიტერორისტული ცენტრის შექმნის იდეა, რომელიც შემდეგ, პუტინის თხოვნით, შუა აზიის „ტურამ“ – ყაზახეთის პრეზიდენტმა ნურსულთან ნაზარბაევმა გაახმოვანა და საკუთარ ინიციატივად გამოაცხადა.

ღსთ-ს ანტიტერორისტული ცენტრი 2000 წლის 20 ივნისს შეიქმნა. მისი მთავარი ფუნქცია (ყოველ შემთხვევაში ოფიციალურად გაცხადებული) ღსთ-ს 11 წევრი ქვეყნის ანტიტერორისტული მოქმედებების კოორდინაციაა. ამ ქალაქზე შექმნილ ღსთ-ს მორიგ ბიუროკრატიულ ორგანოს „სული“ მხოლოდ ექვსი თვის შემდეგ შთაბერეს, როცა 2000 წლის დეკემბერში მინსკში ღსთ-ს წევრი ქვეყნების მეთაურებმა ხელი მოაწერეს ატც-ს დებულებას. ამ სტრუქტურის შტატი 60 კაცით, ყოველწლიური ბიუჯეტი – დაახლოებით 1 მლნ დოლარით განისაზღვრა. ხარჯების 50% რუსეთს უნდა დაეფარა, ხოლო დანარჩენი – სხვა ქვეყნებზე გადანაწილდებოდა.

ხელმძღვანელი იმ ქვეყნის წარმომადგენელი უნდა ყოფილიყო, სადაც ატც-ს შტაბ-ბინა განთავსდებოდა. ბუნებრივია რუსეთმა მოსკოვში მიუჩინა ბინა ღსთ-ს ახალ სტრუქტურას და უმაღლესი კაცი (გენერალ-პოლკოვნიკი ბორის მილნიკოვი, რომელიც იმავდროულად „ფსბ“-ს დირექტორის მოადგილეა) გაიყვანა ღსთ-ს ატც-ს შეფად. პირველ მოადგილედ კი „ბუნებრივია“ ყაზახეთის წარმომადგენელი (გენერალ-მაიორი ბექსულთან სარსეკოვი) დაუნიშნა.

ახალი, ვითომ კოლექტიური, ღსთ-ს ანტიტერორისტული სპეცსამსახურის სტრუქტურა და საქმიანობის „კეთილშობილური“ მიზნები (ინფორმაციის გაცვლა, ერთობლივი მეთოდური და სამეცნიერო მუშაობა ანტიტერორისტულ თემატიკაზე, სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციების ჩატარება, სამეთაურო-სამშტაბო და ოპერატიული-

ტაქტიკური სწავლებები, ეროვნული კადრების გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება და ა.შ.) ბოლომდე მაინც ვერ მალავენ იმ ფაქტს, რომ სინამდვილეში ეს ყველაფერი ერთი ქვეყნის - რუსეთის, ოპერატიულ-აგენტურულ ინტერესებს ემსახურება. თავად განსაჯეთ, ატც-ს მთავარი ქვედანაყოფი — ოპერატიული განყოფილება, რუსეთის „ფსბ“-ს ხელმძღვანელობით გეგმავს კოლექტიურ ანტიტერორისტულ სპეცოპერაციებს; „ფსბ“-ს სპეცდავალებათა ცენტრის ინსტრუქტორების ხელმძღვანელობით ამზადებს დსთ-ს ქვეყნების სპეცსამსახურების შესაბამის კადრებს, როგორც მოსკოვში, ასევე ადგილზე, რისთვისაც რეგულარულად ჩადიან ატც-ს წევრ ქვეყნებში და ადგილზე არჩევენ მომავალ თანამშრომლებს. ეს ყველაფერი კი ადგილზე ოპერატიული ვითარების შეწავლის და აგენტურის „დავერობეების“ კარგად აპრობირებული მეთოდია.

ატც-ს მეორე დანაყოფი — სიტუაციური ანალიზის, მონიტორინგისა და რეალიზაციის გეგმების მომზადების განყოფილება დსთ-ს ქვეყნებიდან ოპერატიული ინფორმაციის (ტერორისტული ორგანიზაციები, მათი წევრები და მეთაურები, პიროვნებები და ორგანიზაციები, რომლებიც მათ ეხმარებიან და ა.შ.) მიღებასა და გადამუშავებაზე ზრუნავს. რეალურად კი ამ განყოფილების მთავარი და დაფარული ამოცანა დსთ-ს ქვეყნებში ოპერატიული (პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური, სამხედრო და ა.შ.) მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის მოპოვება, ანალიზი და შესაბამის მოქმედებათა გეგმების მომზადებაა.

კრემლის მიზანია მაქსიმალურად „ახლოდან“ აკონტროლოს ყოფილი მოკავშირე რესპუბლიკები, რისთვისაც ის ცდილობს საკუთარი სპეცსამსახურების პარალელური, თუნდაც დუბლირებული დსთ-ს ატც-ს რეგიონალური სტრუქტურების შექმნით ფლობდეს ოპერატიულ ვითარებას, არჩევდეს აგენტურას ეროვნულ კადრებში და ა.შ.

ამ მიზნით 2001 წელს ყირგიზეთის დედაქალაქ ბიშკეკში შეიქმნა დსთ-ს ატც-ს ცენტრალური აზიის განყოფილება, რომელიც გარკვეული პერიოდის შემდეგ ტაშკენტში გადაიტანეს. უზბეკეთი მანამდე ფაქტიურად არ მონაწილედა დსთ-ს ატც-ს მუშაობაში. სიტუაცია რადიკალურად შეიცვალა 2005 წლის ანდიჟანის მოვლენების შემდეგ. როდესაც კარიმოვის რეჟიმს საფრთხე დაემუქრა, უზბეკეთი გამოვიდა „სსუაშის“ რეგიონალური ორგანიზაციიდან, აშშ-ს მოსთხ-

ოვა სამხედრო ბაზის დაუყოვნებლივ გაყვანა და დიდი მადლიერებით მიიღო რუსეთის „მეგობრული მხარდაჭერა“. თუმცა საეჭვოა ამ „ჩახუტებამ“ დიდხანს გასტანოს, რადგანაც რუსეთის მთავარ სტრატეგიულ პარტნიორად შუა აზიაში მაინც ყაზახეთი რჩება, ხოლო ნაზარბაევის და კარიმოვის დაძაბული პირადი ურთიერთობა და ქიშპობა საყოველთაოდაა ცნობილი. ამასთან ერთად უზბეკეთის პრეზიდენტი კარიმოვიც საკმაოდ ჭკვიანია იმისთვის, რომ მიხვდეს – ტაშკენტში მდებარე დსთ-ს ანტიტერორისტული ცენტრის რეგიონალურ განყოფილებას ისეთივე წარმატებით შეუძლია ტერაქტის და სახელმწიფო გადატრიალების დაგეგმვა და განხორციელება, როგორც ტერორიზმთან ბრძოლა.

დსთ-ს ატც-ს მეორე რეგიონალური ფილიალი – კავკასიის განყოფილება 2002 წლისთვის ვლადიკავკაზში უნდა გახსნილიყო, მაგრამ რუსეთმა მაშინ რატომღაც თავი შეიკავა. უკვე ნათელი ხდება, რომ მას უფრო შორს მიმავალი და ხელსაყრელი გათვლები ჰქონდა – აეშულებინა საქართველოს ხელისუფლება სამხედრო ბაზების გაყვანის სანაცვლოდ „ერთობლივ“ ანტიტერორისტული ცენტრის (დისლოკაციის ადგილი – ბათუმის სამხედრო ბაზის ტერიტორია) შექმნაზე.

რუსეთის სპეცსამსახურების შეთანხმებული მოქმედება

პრეზიდენტ პუტინის გადაწყვეტილებით დსთ-ს ატც-ს სპეცდონისძიებებში რუსეთის მხრიდან მონაწილეობა (რეალურად კი ხელმძღვანელობა – ბ.ა.) „ფსბ“-ს ავალია. თუმცა არც რუსეთის სხვა სპეცსამსახურები დარჩნენ უფუნქციოდ. მათ ევალებათ სხვადასხვა ხერხებით და მეთოდებით (მათ შორის აგენტურის ამოქმედებით და ოპერატიული კომბინაციებით) „დაარწმუნონ“ საქართველოს ხელისუფლება, რომ ბათუმში ერთობლივი ატც-ს შექმნა ყველაზე მინიმალური დანაკარგია სამხედრო ბაზების გაყვანის სანაცვლოდ.

ამისთვის რუსეთი, მიზნის მიღწევის ოდითგანვე ცნობილი ორი ხერხიდან, რატომღაც მხოლოდ ერთს (ალბათ უფრო კარგად რომ

გამოსდის იმიტომ), საქართველოს ხელისუფლების დაშინების წლების მანძილზე კარგად აპრობირებულ მეთოდს მიმართავს.

2005 წლის 20 დეკემბერს რუსეთის საგარეო დაზვერვის შეფმა სერგეი ლებედევმა ძალზე მნიშვნელოვანი ოფიციალური განცხადება გააკეთა, რომელიც სამწუხაროდ ქართული მასმედიის ყურადღების მიღმა დარჩა, თუმცა იმედია ჩვენი სპეცსამსახურები მაინც გაეცნობოდნენ ყურადღებით. რუსეთის „მთავარი მზვერავის“ განცხადებით დსთ-ს ზოგიერთი ქვეყნის, აქ უმთავრესად უკრაინა, საქართველო და მოლდავეთი იგულისხმა, „ნატოს“-კენ სწრაფვა რუსეთს აიძულებს დაიწყოს „მუშაობა“ ამ ქვეყნების წინააღმდეგ. მანამდე, 1992 წელს ალმა-ათაში ხელმოწერილი შეთანხმების თანახმად, დსთ-ს სპეცსამსახურებს ერთმანეთის წინააღმდეგ ოპერატიულ-აგენტურული მოქმედებები არ უნდა ჩაეტარებინათ. ბუნებრივია ამ სატყუარათი მხოლოდ ჩვენაირები იტყუებდნენ თავს. კონფლიქტი ცხინვალის რეგიონში, ფართომასშტაბიანი ომი აფხაზეთში – ეს ყველაფერი რუსეთის სპეცსამსახურების დაგეგმილი იყო. ჩვენი ჩრდილოელი მეზობელი შემდგომ წლებშიც გალაღებული მოქმედებდა და მოქმედებს. ამის დასტურია, თუნდაც 2005 წელს მათი სპეცსამსახურების აქტიური ოპერატიული მუშაობა ცხინვალისა და სამცხე-ჯავახეთის რეგიონებში, რაც ჯერ მხოლოდ მოსამზადებელ სადემონსტრაციო-პროვოკაციულ ხასიათს ატარებს, მაგრამ სამწუხაროდ გარკვეულ ეტაპზე რუსეთს ძალუძს სისხლიანი შეტაკებების ინიცირებაც.

რუსეთის მთავარი „შტირლიცის“ – ლებედევის განცხადება ზუსტად იმ პერიოდში, როცა სამხედრო ბაზების გაყვანის საკითხი წყდებოდა, შემთხვევითი არ არის და უკვე სპეცსამსახურების დუელში ოფიციალურად გამოწვევის ნიშნად ხელთათმანის გადმოგდებას ნიშნავს.

რა საფრთხე იმალება „ერთობლივი ატც-ის“
შექმნის მიღმა?

საერთოდ სპეცსამსახურების მჭიდრო თანამშრომლობა და მეგობრობა ოჯახებით მეგობრობას წააგავს, სადაც ორივე მხარემ ერთმანეთზე ყველაფერი იცის და ამ ცოდნას ერთმანეთის წინააღმ-

დეგ არ იყენებს. ამავე დროს საყურადღებოა, რომ სპეცსამსახურებს შორის სრული ნდობა, თვით სტრატეგიულ პარტნიორ ქვეყნებს (მაგ. აშშ-სა და ისრაელს) შორისაც კი შეუძლებელია, რადგანაც არ არსებობენ მეგობარი სპეცსამსახურები, არსებობენ მხოლოდ მეგობარი ქვეყნების სპეცსამსახურები. რუსეთი კი ამ როლში ძნელად წარმოსადგენია, რადგანაც საქართველოს მიმართ აშკარა ნეოიმპერიალისტურ პოლიტიკას წლების მანძილზე ატარებს და ამას არც მალავს.

რუსეთის ამბიციები ბოლო სამი-ოთხი წელია ჩრდილო კავკასიის რეგიონიდან (სადაც, როგორც ზემოთ ითქვა, თავდაპირველად დსთ-ს ატც-ს ფილიალს ხსნიდნენ, რაც ნამდვილად გამართლებული იქნებოდა) სამხრეთ კავკასიაში და მცირე აზიაში შემოიჭრა. აქედან უფრო იოლია ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობის წარმოება, როგორც საქართველოს, ისე თურქეთის წინააღმდეგ და თანაც ბათუმი ნატო-ს ახალ წევრ-ქვეყნებთან (რუმინეთი და ბულგარეთი) ტერიტორიულად საკმაოდ ახლოს იმყოფება.

რუსეთის მიზანია დსთ-ს ატც-ს საქმიანობაში ჩართოს დსთ-ს ქვეყნების ყველა ძალოვანი სამინისტრო და სამართალდამცავი სტრუქტურა და ამ გზით აწარმოოს ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობა იმ მოცულობით, რაც თუნდაც ეგვიპტესა და სირიაში 1960-1970-იან წლებში ჰქონდა. „კგბ“ და „გრუ“ ამ ქვეყნების თავდაცვის უწყებებისა და სპეცსამსახურების ხელმძღვანელებს სულ „დასტა-დასტად“ „ავერობოვებდა“.

ერთობლივი ატც-ს შექმნით რუსეთს სურს საქართველოს ტერიტორიაზე დააფუძნოს „ფსბ“-ს ფილიალი და უფრო ეფექტიანი გახადოს ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობა. თანაც „ფილიალის“ შენახვის ხარჯებიც შეუმცირდება, რადგანაც ამ, საქართველოს წინააღმდეგ მოქმედი „ერთობლივი შპიონური საწარმოს“ დაფინანსება ჩვენ ხელისუფლებასაც მოუხდება.

გათვალისწინებულია „სრული ციკლის“ სპეცსამსახურის ახალი სტრუქტურის შექმნა, რომელიც გააერთიანებს ინფორმაციის მოპოვებას ოპერატიული-ტექნიკური მეთოდებით, მის ანალიზს და რეალიზაციას. გამოცდილ ანალიტიკოსებთან და მზვერაკებთან ერთად იქ სადაზვერვო-დივერსიული ოპერაციების „ასებიც“ იქნებიან, რომლებიც ანტიტერორისტულ თუ ტერორისტულ ოპერაციებს იმისდა მიხედვით ჩაატარებენ, თუ რა ბრძანება ექნებათ მოსკოვიდან.

ფაქტია რომ, რუსეთს სურს ტერორიზმთან ბრძოლის კეთილშობილური იდეებით ახალი სადაზვერვო-დღევრისიული საბრძოლო დანაყოფის შექმნის მცდელობა შენიღბოს და ანტიტერორისტული ცენტრის სპეციალისტების „კომუფლიაჟით“ „ფსბ“-ს მზვერავები ჩამოგვიყვანოს ბათუმში. თითქოს ისე გვაკლია მათი აგენტურა!

ყოველივე ზემოთქმულის შემდეგ საკამათო არ უნდა იყოს, რომ რუსეთ-საქართველოს ერთობლივი ატც-ს შექმნა, ამ ისტორიულ ეტაპზე, ჩვენი ქვეყნის სტრატეგიულ ინტერესებში არ შედის. ამის დასასაბუთებლად მრავალი ობიექტური არგუმენტი არსებობს, კერძოდ:

რა საჭიროა ახალი ატც-ს შექმნა, როდესაც უკვე არსებობს დსთ-ს ატც და საქართველო მის საქმიანობაში გარკვეულ მონაწილეობას წლების მანძილზე იღებს? დაუსვა საქართველოს ხელისუფლებიდან ვინმემ ეს კითხვა რუს კოლეგებს? საეჭვოა.

ასევე სახეზეა პანკისის ხეობაში რუსეთ-საქართველოს ერთობლივი ანტიტერორისტული საქმიანობის გამოცდილება და თუ საჭირო გახდა კვლავ შეიძლება ერჯერადი(!) თანამშრომლობა. იყო კი ამის შეხსენება რუსული მხარისთვის? ესეც საეჭვოა.

რა არგუმენტებით ასაბუთებს რუსეთი ატც-ს ბათუმში განლაგებას, იქიდან რომელ ტერორისტებს უნდა ებრძოლონ? იმ ჩეჩენ ბოვეიკებს ზომ არაა, რომლებიც საზაფხულო „არდადეგებზე“ აჭარის პლიაჟებს ეწვევიან გასარუჯად?

ან ანტიტერორისტული ოპერაციების წარმატებით ჩატარების რა დადებითი გამოცდილება აქვს თავად რუსეთს, რომ სხვას ასწავლოს?

ეროვნული ინტერესების დაცვა მართო რუსეთის უფლება და პრეროგატივა არ არის, ასეთივე უფლება ყველა ქვეყანას, მათ შორის საქართველოსაც, აქვს. ჩვენი ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების დასაცავად კი კომპეტენტური და პატრიოტი კადრების გარდა, ხელისუფლების ყველა შტოს ერთიანი პოზიცია და პროფესიონალიზმია საჭირო.

საქართველოს ხელისუფლებას ერთ მოკრძალებულ რჩევას მივაწვდით — რუსეთს შევთავაზოთ ანტიტერორისტული ცენტრი იმ სტრატეგიული პარტნიორი და საუკუნოვანი მეგობარი (სამხრეთ კავკასიაში ერთადერთი!) ქვეყნის ტერიტორიაზე შექმნას, რომლის ღვინოებიც თურმე ხარისხით მსოფლიოში „მხოლოდ“ ფრანგულს რომ ჩამორჩება.

ვის ხელში იქნება „ამერიკული ქოლგა“?

ჩვენი ქვეყნის ბელა თუ უბედობა, რომ მრავალი საუკუნეების მანძილზე საქართველოს საგარეო და საშინაო პოლიტიკა სხვა ქვეყნების დედაქალაქებში წყდებოდა და წყდება. საუკუნეების მანძილზე ქართველი მეფეები ევროპისა და ახლო აღმოსავლეთის სახელმწიფოების „ქოლგის“ ქვეშ ამაოდ ეძებდნენ ხსნას. „ცივი ომის“ პერიოდის დამთავრების და საბჭოთა კავშირის დანგრევის შემდეგაც ძალზე დიდხანს, საქართველო, აშშ-ის და ევროპის წამყვანი ქვეყნების მხოლოდ პერიფერიული ყურადღების ობიექტად რჩებოდა. ჩვენთან ვიზიტს, ამ ქვეყნის ლიდერები ბალტიის ქვეყნებსა და უკრაინაში ჩასვლას ამჯობინებდნენ.

უფრო მეტიც, ექს-პრეზიდენტ შევარდნაძისადმი ყურადღებაც მხოლოდ ერთგვარი დიპლომატიური და „ჯენტლმენური ჟესტი“ იყო მისი ძველი დამსახურებების გამო.

საბედნიეროდ მდგომარეობა კარდინალურად შეიცვალა და 2004-2007 წლები ნამდვილად უნდა ჩაითვალოს დიდ მიღწევად საქართველოს საგარეო პოლიტიკაში, რაც საქართველოს პრეზიდენტის არნახულ და აუცილებელ დიპლომატიურ აქტიურობასთან ერთად, ჩვენს ქვეყანაში აშშ-ის პრეზიდენტის ვიზიტმაც განაპირობა. საერთაშორისო პოლიტიკურ ურთიერთობებში შემთხვევით არაფერი ხდება და ჯორჯ ბუშის ვიზიტიც ისე იყო დაგეგმილი, რომ ამერიკის პრეზიდენტის მიერ გამოჩენილი დამატებითი ყურადღების ემოციურ ჟესტებს გარე და შიდა მტრებისთვის ის ახალი რეალობა და ტენდენციები უნდა დაენახებინათ, რაც 2004 წელს დაწყებულ აშშ – საქართველოს ურთიერთობების თვისობრივად ახალი ეტაპს მოჰყვა.

სწორედ აშშ-ის პრინციპული პოზიციის შედეგია რუსეთის ბაზების გაყვანაზე მიღწეული საბოლოო შეთანხმება.

თუმცა აქ ერთი ფაქტორია აუცილებლად მხედველობაში მისაღები – აშშ-ის მხრიდან პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სამხედრო თანამშრომლობაზე გარანტიების მიღება, ავტომატურად, ჩვენი ძალისხმევის გარეშე, ძლიერი სახელმწიფოს ასამენებლად საკმარისი არ იქნება. „ამერიკულ ქოლგას“ მტკიცე ქართული მარჯვენა უნდა ამაგრებდეს, რაც თავის მხრივ ცივი და პატრიოტული გონებით უნდა იმართებოდეს. გაუაზრებელი და გაუთვლელი „სპეცოპერა-

ციები” და „მუსკულების ჩვენება” კონფლიქტის ზონაში, რაც უზ-
ვად იყო 2004-2005 წლებში, უნდა დამთავრდეს. მეგობარმა ქვეყ-
ნებმა მრავალჯერ გააფრთხილეს საქართველოს ხელისუფლება ძალ-
ისმიერი გზით კონფლიქტების მოგვარების არაპერსპექტიულობაში.

ქართველი ჩინოვნიკი „რემბოების” უაზრო ფახი-ფუხს და და-
პირებებს შედეგად, არა მხოლოდ უარყოფითი საერთაშორისო
რეზონანსი, არამედ სეპარატისტების სამხედრო და მორალური გა-
ძლიერებაც მოჰყვა. კონფლიქტების ძალისმიერი მეთოდებით მოგ-
ვარების გარკვეული შანსი გასული საუკუნის 90-იანი წლების
შუა პერიოდში გვქონდა, რაც ჩვენდა სავალალოდ ხელიდან გაუშ-
ვით. ეხლა კი, ევროპას ჩვენი კონფლიქტების მოგვარებაზე მეტად
ცივი ზამთრის და გაზომადარაგების პრობლემები უფრო აღელვებს.
არც აშშ-ი იქნება ახალი „ბათქა-ბუთქით” გახარებული. გარდა
ამისა, ომსაც ცოდნა უნდა. სამწუხაროდ ზოგიერთ ქართველ „სამხედრო
სტრატეგს”, რატომღაც არ უნდა იმ უბრალო ჭეშმარიტების და-
ჯერება, რომ სანამ ჩვენ ვერ ვაკონტროლებთ აფხაზეთის და ცხინ-
ვალის რეგიონის საზღვრებს რუსეთთან, მანამ სეპარატისტების
უზრუნველყოფა სამხედრო ტექნიკითა და ცოცხალი ძალით, სამ-
წუხაროდ, შეუფერხებლად მოხდება. ამ პირობებში კი, ჩვენი, ჯერ
კიდევ ჩამოყალიბების ეტაპზე მყოფი სამხედრო ძალები საბოლოო
მიზნის მიღწევას – ტერიტორიების დაბრუნებას, ხანგრძლივი დროით
შენარჩუნებას და მშვიდობიანი თანაცხოვრებისთვის პირობების შექმნას,
ვერ შეძლებენ.

ასე რომ, კონფლიქტების ძალისმიერი გზით მოგვარება, ამ ეტაპზე,
მარცხისთვის წინასწარაა განწირული და ამიტომ, როცა არსებობს
მშვიდობიანი დარეგულირების თუნდაც ერთი შანსი, ჩვენმა ხე-
ლისუფლებამ ის უნდა გამოიყენოს.

დავიწყებული თუ დაფასებული სპეცსამსახურები? არჩევანი საქართველოს ხელისუფლებაზეა

საქართველოს ხელისუფლება ცდილობს ბევრი რეფორმა სხვა ქვეყნების მაგალითის გათვალისწინებით ჩაატაროს. ეს ნამდვილად გამართლებული მიდგომაა. მიზანშეწონილი იქნება, თუ ხელისუფლება იმ მდიდარ გამოცდილებას გაითვალისწინებს, რაც „ნატო“-ს წევრ ქვეყნებს სპეცსამსახურების თანამშრომლების სახელფასო და საპენსიო უზრუნველყოფის მხრივ აქვთ დაგროვილი. უპირველესად მხედველობაში მისაღები, რომ სპეცსამსახურის თანამშრომლის „ოქროს ხანა“ 30-60 წლის ასაკია. ამ დროისთვის ყალიბდება კვალიფიკაციის, უნარ-ჩვევების და გამოცდილების ის აუცილებელი რესურსი, რომელიც მეტად სპეციფიკური დავალებების შესასრულებლად საჭირო. თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებას, რომ ერთი ოპერატიული თანამშრომლის სათანადო ღონეზე მომზადებას 4-5 წელი სწავლა და პრაქტიკული მეცადინეობები და სულ ცოტა 40-50 ათასი დოლარი სჭირდება, მაშინ გასაგები იქნება, თუ რატომ უფრო ხილდებიან სხვა ქვეყნებში მაღალი კვალიფიკაციის „ოპერებსა“ და ანალიტიკოსებს. ინგლისის სპეცსამსახურების ხელმძღვანელებს არაერთხელ განუცხადებიათ, რომ თანამშრომელი, რომელიც ყველაზე სახიფათო და ექსტრაორდინალურ დავალებებს ასრულებს, უნდა გრძნობდეს მაქსიმალურ მორალურ და მატერიალურ მხარდაჭერას ქვეყნისა და ამ ორგანიზაციისაგან. მათი სიტყვა და საქმე კი, ერთმანეთს არ სცილდება.

ჩვენი ქვეყნის სპეცსამსახურებსა და შეიარაღებულ ძალებში კი, უმნიშვნელო გამონაკლისის გარდა, 30-35 წლის ასაკზე უფროსი, სათანადო ოპერატიული და ანალიტიკური მუშაობის გამოცდილების მქონე თანამშრომელი თითქმის აღარ დარჩა, მით უფრო საშუალო, მაღალ და უმაღლესს სამეთაურო პოსტებზე.

სპეცსამსახურის თანამშრომლის მომზადება ძალზე დიდ ფინანსურ ხარჯებთან არის დაკავშირებული და ამიტომ უცხოეთის სპეცსამსახურებში ცდილობენ მაქსიმალური დიდი პერიოდით შეინარჩუნონ საჭირო თანამშრომელი, შეუქმნან მათ აუცილებელი მატერიალური და სოციალური პირობები. მაღალი ანაზღაურება ის ერთ-ერთი უმთავრესი წინაპირობაა, რომელმაც უნდა აამაღლოს

სპეცსამსახურის თანამშრომლის მოტივაცია. ამჟამად მსოფლიოს ყველაზე ძლიერ სპეცსამსახურებში ხელფასის შემდეგი ნიხრი

მოქმედებს: ოპერატიული თანამშრომელი 3-6, ქვედანაყოფის უფროსი — 6-9, ხოლო ორგანიზაციის ხელმძღვანელები — 9-15 ათასს დოლარს იღებენ თვეში.

ხელფასის გარდა უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია სამხედრო პირისა და სპეცსამსახურის თანამშრომლის სოციალური დაცვა და საპენსიო უზრუნველყოფა. აშშ-ში დაზვერვისა და კონტრაზვერვის თანამშრომლების პენსიაზე გასვლის ზღვარია — 62 (თუმცა ქვეყნის პრეზიდენტს შეუძლია განსაკუთრებულ შემთხვევაში გადაწიოს ეს ვადა), გერმანიაში — 60, ხოლო დიდ ბრიტანეთში — 55 წელი. პენსიაზე გასვლა შესაძლებელია შემდეგ შემთხვევებში: 1. ზღვრული ასაკის მიღწევისას; 2. თანამშრომლის პირადი სურვილით; 3. ადმინისტრაციის ინიციატივით.

აშშ-ის ცსს-ში მოქმედებს პენსიაზე გასვლის შემდეგი ორი სისტემა:

ა. იმ პირებზე, რომლებიც სამსახურს ასრულებენ ქვეყნის შიგნით, ვრცელდება სახელწიფო მოხელის საპენსიო სისტემა;

ბ. იმ თანამშრომლებზე, რომლებიც ქვეყნის გარეთ ასრულებენ დავალებებს ვრცელდება სპეციალური საპენსიო სისტემა.

1964 წელს მიღებული კანონის თანახმად ცსს-ს იმ თანამშრომლებს, რომელთაც საზღვარგარეთ მუშაობის 20 წლიანი სტაჟი ჰქონდათ, პენსიაზე გასვლა გაცილებით ადრე — 50 წლის მიღწევის შემდეგ შეეძლოთ. 1977 წელს მიღებული კანონით კი ეს ვადა 45 წლამდე შემცირდა.

საპენსიო თანხის მოცულობა დამოკიდებულია: წელთა ნამსახურეობაზე, სამსახურის გავლის ადგილზე, ხელფასის მოცულობაზე და სხვა ფაქტორებზე. როგორც წესი ეს თანხა შეადგენს ცსს-ში მუშაობისას მიღებული ყველაზე მაღალი ხელფასის 70-85 %-ს.

პენსიაზე გასვლის შემდეგ ყოფილ თანამშრომლებს სპეცსამსახურები კი არ ივიწყებენ, არამედ აქტიურად იყენებენ მათ უნიკალურ ცოდნასა და გამოცდილებას. ბევრი ქვეყნის სპეცსამსახურს კადრების განყოფილებაში გახსნილი აქვს სპეციალური ბიურო, რომელსაც პენსიაზე გასული თანამშრომლების „სამოქალაქო სექტორში“ შრომითი მოწყობა ევალება. ზოგიერთ შემთხვევაში „პენსიონერები“ აქტიურად არიან ჩართულნი ოპერატიულ მუშაობაში. ხოლო საკონსულტაციო და სალექციო საქმიანობა მათი ერთ-ერთი სასიამოვნო „მოვალეობა“ ხდება. ძალზე საინტერესოა სპეცსამსახურის ვეტერანებთან (ანუ იმ პირებთან, რომლებსაც ასაკის ან ჯანმრთე-

ლობის გამო აქტიური მოღვაწეობის გაგრძელება აღარ შეუძლიათ) დამოკიდებულების ტრადიცია. ქვეყნის და სპეცსამსახურების ხელმძღვანელები ცდილობენ მაქსიმალური მზრუნველობა და ადამიანური ყურადღება გამოიჩინონ მათი და მათი ოჯახების მიმართ (ეს იქნება სადღესასწაულო დღეების მილოცვა თუ სხვადასხვა პრობლემების გადაჭრაში თანადგომა).

სპეცსამსახურის სიძლიერე მხოლოდ შეიარაღებისა და უახლესი მოსასმენი აპარატურის შეძენით არ განისაზღვრება. ყოფილი თუ ამჟამინდელი თანამშრომლებისადმი ყურადღებიანი დამოკიდებულება, მათი მატერიალური უზრუნველყოფა და სოციალური დაცვა უფრო ზრდის და ამაღლებს სპეცსამსახურის ავტორიტეტსა და პრესტიჟს, ვიდრე ძვირადღირებული სპეცტექნიკა.

II. შპიონაჟის საიდუმლო ფურცლები

საბჭოთა სპეცსამსახურების ყველაზე საიდუმლო დანაყოფები

დღეს მთელ მსოფლიოში სპეციალური დანიშნულების დანაყოფების (ე.წ. „სპეცნაზის“) განსაკუთრებული მრავალფეროვნებაა. თითქმის არ არსებობს ქვეყანა, რომელიც „მოდას“ არ იყოს აყოლილი და ასეთი სახის დანაყოფები არ გააჩნდეს. საქმე უკვე კურიოზამდე მიდის - „სპეცნაზს“ ქმნიან არა მარტო ძალოვანი და სამართალდამცავი უწყებები, არამედ წმინდა ეკონომიკური შინაარსის ორგანიზაციებიც — მაგ. ფინანსთა სამინისტრო, საბაჟო და საგადასახადო დეპარტამენტები და ა.შ.

საბჭოთა და შემდეგ რუსეთის „სპეცნაზები“ სამართლიანად ითვლებოდა და ითვლება ერთ-ერთ ყველაზე მიზანსწრაფულ და დაუნდობელ დანაყოფებად, რომლებიც მიუხედავად იმისა, რომ გაცილებით ჩამორჩებოდნენ მოწინააღმდეგეს ტექნიკური აღჭურვისა და დაფინანსების მხრივ, ფანტიზმის ხარჯზე, ხშირად პირადი შემადგენლობის დიდი მსხვერპლისდა მიუხედავად, დასახულ მიზანს მაინც აღწევდნენ.

საბჭოთა „სპეცნაზის“ შექმნის მოკლე ისტორია

საბჭოთა კავშირი იყო ერთ-ერთი პირველი ქვეყანა სადაც სპეციალური დანიშნულების დანაყოფები (ე.წ. „სპეცნაზები“) შეიქმნა. „ზენიტი“, „ვიმპელი“, „კასკადი“, „ალფა“, „ომეგა“, „კობალტი“, „ვიტიზი“, „რუსიჩი“ — ეს საბჭოთა „სპეცნაზების“ არასრული ჩამონათვალია. იმ პერიოდში ამ სახის დანაყოფები მხოლოდ „კგბ“-ს (საგარეო დაზვერვას), თავდაცვის სამინისტროს (უშუალოდ „გრუ“-ს) და შინაგან საქმეთა სამინისტროს ჰყავდა. მათგან ყველაზე ადრე შეიქმნა და ამის გამო განსაკუთრებული საბრძოლო გამოცდილება „გრუ“-ს სადაზვერვო-ღივერსიულ დანაყოფებს გააჩნ-

დათ.

თავად საბჭოთა სამხედრო დაზვერვა „გრუ“ 1918 წლის 21 ოქტომბერს შეიქმნა. მისი ძირითადი ფუნქციები განვლილ პერიოდში დიდად არ შეცვლილა, ესაა: სამხედრო სტრატეგიული და ოპერატიული დაზვერვა; სამხედრო-ტექნიკური და სამხედრო-პოლიტიკური ინფორმაციის მოპოვება; კოსმოსური და ელექტრონული დაზვერვა, სადაზვერვო-დივერსიული ოპერაციების ჩატარება მოწინააღმდეგის ზურგში და სხვ.

საინტერესოა, რომ „გრუ“ „კგბ“-„ფსბ“-სთან შედარებით ყოველთვის უფრო საიმედო და შედეგიან უწყებად ითვლებოდა და ამჟამადაც ასე არის. მის რიგებში ყოველთვის უფრო ნაკლები მოღალატე იყო და თანაც მისი სადაზვერვო „პროდუქცია“ უფრო მაღალი ხარისხითაც გამოირჩეოდა.

„გრუ“-ს „სპეცნაზები“ მონაწილეობდნენ საბჭოთა კავშირის და შემდგომ რუსეთის მიერ განხორციელებულ ყველა ოფიციალურ შეიარაღებულ კონფლიქტში და ფარულ სპეცოპერაციაში. ეს სპეც-სამსახური და მისი სადაზვერვო-დივერსიული დანაყოფები განსაკუთრებული აქტიურობით გამოირჩეოდნენ საქართველოს წინააღმდეგ დაგეგმილ და განხორციელებულ, როგორც „ღია“ ოპერაციებში (პრეზიდენტ გამსახურდიას დამხობა, სამაჩაბლოსა და აფხაზეთის სამხედრო კონფლიქტები), ასევე მრავალ, ჯერ კიდევ გაუხმაურებელ სპეცოპერაციაში.

ყველაფერი კი საბჭოთა არმიისა და ფლოტის რეგულარულ დანაყოფებში მცირერიცხოვანი და მობილური სადაზვერვო-დივერსიული და პარტიზანული ჯგუფების შექმნით დაიწყო.

გასული სუენის 20-იანი წლების დასაწყისში სამოქალაქო ომის დროს დასავლეთის ფრონტზე მოქმედი ბოლშევიკების პარტიზანული ჯგუფების ბაზაზე ჩამოყალიბდა საბჭოთა არმიის პირველი სპეცდანაყოფები – „არალეგალური სამხედრო ორგანიზაცია“, რომელთა ძირითადი ამოცანა იყო ე. წ. „აქტიური დაზვერვის“ (დივერსიების და ტერაქტების) ორგანიზება მეზობელი დამოუკიდებელი (უპირველესად პოლონეთის, რუმინეთის და ბალტიისპირეთის) ქვეყნების ტერიტორიაზე. სტრუქტურულად ისინი შესაბამისი სამხედრო ოლქების დაქვემდებარებაში იყვნენ და სისტემატურად მონაწილეობდნენ საერთო-საჯარისო წვრთნებში. კიევში, მინსკში, ხარკოვში და მოსკოვში იმ პერიოდში მოქმედებდა დივერსანტებისა და პარ-

ტიზანების მოსამზადებელი სპეცსკოლები. 1930 წლის ივლისში განხორციელდა პირველი საპარაშუტო დესანტის გადმოსხმა ვორ-ონეჟთან ახლოს, ხოლო 1938 წელს ჩატარდა წყალქვეშა ნაღვი SC-112-დან სადაზვერვო-დივერსიული ჯგუფის პირველი წყალქვეშა მდგომარეობიდან დესანტირება.

საბჭოთა სამხედრო „სპეცნაზის“ პროფესიონალიზმის ამაღლებისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო 1936-1939 წლებში ესპანეთის სამოქალაქო ომში მონაწილეობის პერიოდი. საბჭოთა ბელადი იოსებ სტალინი სხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე, სხვათა ომში აგზავნიდა საჯარისო დანაყოფებს, მფრინავებს და სპეცსამსახურის თანამშრომლებს საბრძოლო გამოცდილების მისაღებად და ოსტატობის დასახვეწად. ესპანეთის სამოქალაქო ომში საბჭოთა პარტიზანული რაზმები აფეთქებდნენ ხიდებს, საავტომობილო გზებს და რკინიგზის ლიანდაგებს. ამგვარი გამოცდილება მათ ძალზე გამოადგათ გერმანელების წინააღმდეგ პარტიზანულ ბრძოლებში.

მეორე მსოფლიო ომის დაწყებისთანავე – 1941 წლის აგვისტოში, ბალტიის ფლოტის ნაწილებში სადაზვერვო-დივერსიული ოპერაციების ჩასატარებლად შეიქმნა პირველი განსაკუთრებული დანიშნულების დანაყოფი 146 კაცის საშტატო შემადგენლობით, რომლებიც მთლიანად მყვინთავებით იყო დაკომპლექტებული.

1941-1945 წლების პერიოდი ფართო მასშტაბიანი სადაზვერვო-დივერსიული და პარტიზანული მოქმედებებით გამოირჩეოდა, რასაც გერმანელებმა რეალურად ვერანაირი კონტრზომები ვერ დაუპირისპირეს. მეორე მსოფლიო ომში მიღწეულ გამარჯვებაში თავისი მნიშვნელოვანი წვლილი სწორედ პარტიზანულმა დაჯგუფებებმა შეიტანეს.

1950 წელს საბჭოთა სამხედრო დაზვერვის „გრუ“-ს დაქვემდებარებაში 46 ასეული შეიქმნა, თითოეული 120 კაცის შემადგენლობით დაკომპლექტდა. მეთაურები უპირატესად სამხედრო დაზვერვის ოფიცრებიდან იყვნენ შერჩეულნი.

1953 წელს, როდესაც საბჭოთა შეიარაღებული ძალების შემცირება დაიწყო, დარჩა მხოლოდ 11 სპეციალური დანიშნულების ასეული.

1956 წელს ბალტიის ფლოტში შეიქმნა საზღვაო „სპეცნაზის“ პირველი დანაყოფები. ხოლო მომდევნო წელს სამხედრო ოლქებსა და აღმოსავლეთ ევროპაში დისლოცირებულ საბჭოთა ჯარების

ჯგუფებში შეიქმნა ხუთი სპეცდანიშნულების ბატალიონი (მათ შორის 43-ე ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქში).

1963 წელ გენშტაბის ღირეპტივით 10 სამხედრო (მათ შორის ამიერკავკასიის) ოლქში, დაიწყო ცალკეული კადრირებული სპეცდანიშნულების ბრიგადების (თითოეული 1700 კაცის შემადგენლობით) ფორმირება. ამ პერიოდიდან მოყოლებული საბჭოთა სამხედრო დაზვერვა სისტემატურად მართავდა ფართომასშტაბიან სწავლებებს, რომლებიც მაქსიმალურად იყო მიახლოებული საბრძოლო ვითარებასთან.

სპეციალური დანიშნულების მზვერავი-ოფიცრების მოსამზადებლად 1968 წელს რიაზანის საჰაერო-სადესანტო სამეთაურო სასწავლებლის კურსანტებისგან შეიქმნა მეცხრე ასეული, რომლებიც გაძლიერებულ სამხედრო მომზადებასთან ერთად სწავლობდნენ ინგლისურ, გერმანულ, თურქულ, ფრანგულ, ჩინურ და სხვ. ენებს, იმისდა მიხედვით თუ რა გეოგრაფიული მიმართულებებით იგეგმებოდა მათი გამოყენება. 1977 წლიდან კი „სპეცნაზის“ ოფიცრების მოსამზადებლად ფრუნჯეს სახელობის სამხედრო აკადემიაში დაზვერვის ფაკულტეტზე შეიქმნა სპეციალური სასწავლო ჯგუფები.

რუსეთის სპეცსამსახურებთან დაახლოებული ექსპერტებისა და ჟურნალისტების მონაცემებით 1970-1985 წლებში საბჭოთა არმი-აში 13 სპეცდანიშნულების ბრიგადა, სულ 15-20 ათასი კაცის შემადგენლობით იყო. ყოფილი საბჭოთა სამხედრო მზვერავის, შემდეგ ინგლისში გაქცეული ვიქტორ სუვოროვის (იგივე რეზუნის) გათვლებით კი, საბჭოთა კავშირის სამხედრო დაზვერვის დაქვემდებარებაში ამ პერიოდში 24 ბრიგადა და 95 ათასი კაცი იყო. როგორც ვხედავთ განსხვავება თვალში საცემია და ჩვენი აზრით ჭეშმარიტება სადღაც შუაში უნდა ვეძიოთ. სუვოროვის მონაცემები ოდნავ გაზვიადებული ჩანს, რადგანაც თუ გავითვალისწინებთ, რომ „სპეცნაზში“ ჩარიცხვის პროცედურა ძალზე გამკაცრებული იყო და მრავალი ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ტესტის გავლის შემდეგ 1000-დან მხოლოდ 10-12 კაცის (ანუ 1-1,2 %-ის) ჩარიცხვა ხდებოდა, 95 ათასი საშტატო ადგილის სრულად დასაკომპლექტებლად 9-10 მილიონი კანდიდატის შემოწმება იქნებოდა აუცილებელი, რაც იმ დროისთვისაც კი, შეუძლებელი იყო.

მხედველობაში თუ მივიღებთ, რომ ავღანეთის ომში მონაწილე სამხედრო „სპეცნაზის“ ბრიგადების პირადი შემადგენლობა საშუა-

ლოდ 2500 კაცს შეადგენდა, მაშინ დაერწმუნდებით რომ ყველაზე ექსტრემალურ პერიოდშიც კი „გრუ“-ს „სპეცნაზში“ მაქსიმუმ 50-60 ათასი მებრძოლი იყო. თვით ეს ციფრიც საკმარისია იმისთვის, რომ კიდევ ერთხელ დაერწმუნდეთ საბჭოთა კავშირის იმპერიალისტურ მიზნებში. გასული საუკუნის 50-იანი წლებიდან დაწყებული მსოფლიოში არც ერთ რამდენადმე სერიოზულ ომს და სამხედრო კონფლიქტს არ ჩაუვლია საბჭოთა „სპეცნაზის“ მონაწილეობის გარეშე. ვიეტნამი, ანგოლა, ეთიოპია, მოზამბიკი, ნიკარაგუა — ეს არასრული ჩამონათვალია იმ ქვეყნებისა, სადაც საბჭოთა იმპერია სამხედრო ძალით და სადაზვერვო-დივერსიული მეთოდებით საკუთარი პოლიტიკის გატარებას ცდილობდა, მაგრამ მისთვის საბედისწერო ავღანეთის შიდაპოლიტიკურ საქმეებში ჩარევა და მრავალწლიანი სამოქალაქო ომის პროვოცირება გახდა.

საბჭოთა სამხედრო „სპეცნაზი“ ავღანეთის ომში

„გრუ“-ს „სპეცნაზის“ შესაძლებლობების ნამდვილი გამოცდა ავღანეთის ომში მოხდა. 1979 წლის მაისის დასაწყისში „გრუ“-ს უფროსის არმიის გენერალ ივანოვსკის დავალებით პოლკოვნიკმა კოლესნიკმა დაიწყო 154-ე ცალკეული სპეციალური დანიშნულების რაზმის ფორმირება. ჯარისკაცთა და ოფიცერთა საერთო შემადგენლობა 520-ს აღწევდა, რომლებიც იმ დროისათვის ყველაზე თანამედროვე საბჭოთა იარაღით იყვნენ აღჭურვილნი. ამ დანაყოფის მთავარი თავისებურება ის იყო, რომ პირადი შემადგენლობა ნაციონალურ-რელიგიური ნიშნით შეირჩა და მხოლოდ უზბეკი, ტაჯიკი და თურქმენი ეროვნების მებრძოლებით დაკომპლექტდა. ამიტომაც ავღანეთის ომის ისტორიაში ეს რაზმი „მუსულმანური ბატალიონის“ სახელწოდებით შევიდა. მის მეთაურად დაინიშნა მაიორი ჰალბაევი. ავღანეთის არმიის ფორმაში ეკიპირებული, შესაბამისი ავღანური დოკუმენტებით უზრუნველყოფილი ბატალიონი 1979 წლის 19-20 ნოემბერს ან-12-ის ტიპის თვითმფრინავებით ბაგრამში გადაიყვანეს, ხოლო მძიმე ტექნიკა (ბმპ-1 და ბტრ-60პპ) ან-22 „ანთით“ გადაიტანეს. „მუსულმანური ბატალიონი“ ქაბულის შემოგარენში ავღანეთის პრეზიდენტის ჰაფიზულა ამინის

რეზიდენციის „გასაძლიერებლად“ (სინამდვილეში კი მისი სასახლის — „თაჯ-ბეკის“ შტურმით ასაღებად) გადაისროლეს.

იმ პერიოდში ავღანეთში რთული შიდაპოლიტიკური ვითარება იყო. პრეზიდენტი ამინი, რომელიც ქვეყნის სათავეში პრეზიდენტ თარაკის ლიკვიდაციის შემდეგ მოვიდა, საკუთარი ძალაუფლების გამყარებას საბჭოთა არმიის დახმარებით გეგმავდა. მისი არაერთი თხოვნა ჯარის შეყვანის შესახებ საბჭოთა პოლიტბიურომ 1979 წლის ბოლოს დააკმაყოფილა. ამინის პიროვნების ირგვლივ სერიოზული დაპირისპირება იყო საბჭოთა ხელმძღვანელობაში. თავდაცვის სამინისტრო და სამხედროები მას უჭერდნენ მხარს, ხოლო „კგბ“-ს შეფი იური ანდროპოვი ამინის ლიკვიდაციას და მის ადგილზე ბაბრაქ ქარმალის (რომელიც იმ დროისათვის საბჭოთა საგარეო დაზვერვის მეთვალყურეობის ქვეშ იყო და ჩეხოსლოვაკიდან ადევნებდა მოვლენებს თვალს) მოყვანას მოითხოვდა. ანდროპოვმა შეძლო ბრეჟნევის დარწმუნება და პოლიტბიურომ ავღანეთში საბჭოთა ჯარების შეყვანის აუცილებელ წინაპირობად პრეზიდენტ ამინის ლიკვიდაციის და სახელმწიფო გადატრიალების საიდუმლო გადაწყვეტილება მიიღო.

პრეზიდენტი ამინი ახალ რეზიდენციაში „თაჯ-ბეკის“ სასახლეში „ნებივრობდა“ თავის მრავალრიცხოვან ცოლებთან და ყველაზე ცუდ სიზმარშიც კი ვერ წარმოიდგენდა „რუსი ძმების“ ამგვარ ეერაგობას.

საინტერესოა, რომ თავის დროზე „თაჯ-ბეკის“ სასახლის დაცვის სისტემა საბჭოთა „კგბ“-ს მე-9 სამმართველოს სპეციალისტებმა შეიმუშავეს და მაქსიმალურად გამოიყენეს რთული რელიეფი და ადგილმდებარეობა. სასახლისკენ მიმავალი ერთადერთი სპირალური გზა იმდენად ვიწრო იყო, რომ მოძრაობა მხოლოდ ერთი მიმართულებით შეიძლებოდა, გარდა ამისა ზედა წერტილიდან შესაძლებელი იყო გზის სრული გაკონტროლება. ამ ფუნქციას ამინის დაცვის მიერ მიწაში ჩაფლული და კარგად შენიღბული ტ-55 მოდელის ორი ტანკი ასრულებდა.

1979 წლის 21 დეკემბერს „მუსულმანურმა ბატალიონმა“, ავღანელებთან შეთანხმებით დისლოკაციის ადგილი — პრეზიდენტ ამინის დაცვის ორ ბატალიონს შორის, დაიკავა და შტურმისთვის მზადებას შეუდგა. სამხედრო ოპერაციაში აქტიურად მონაწილეობდა „კგბ“-ს „სპეცნაზიც“ — „გრომი“ (მეთაური მაიორი სემიონოვი)

და „ზენიტი“ (მეთაური – მაიორი რომანოვი), საერთო ხელმძღვანელობა პოლკოვნიკ ბოიარინოვს ევალებოდა. ოპერაციას კოდური სახელწოდება „შტორმი-333“ შეურჩიეს.

ოთხი-ხუთი დღის მრავალფეროვანი დეზინფორმაციული მუშაობის შედეგად საბჭოთა სპეცსამსახურებმა შეძლეს ავღანეთის პრეზიდენტის პირადი დაცვისა და მისი ერთგული საჯარისო ნაწილების მეთაურთა ყურადღების მოდუნება.

ამინს იმდენად სჯეროდა „რუსი ძმების“, რომ მხოლოდ საბჭოთა სამხედროების და ექიმების რჩევებს და მკურნალობის მეთოდებს ენდობოდა. აღსანიშნავია, რომ ამინის ლიკვიდაცია ჯერ მოწამულით სცადეს. მის ახლო წრეში ჩანერგილი იყო უზბეკი ეროვნების „კგბ“-ს აგენტი, რომელიც პირადი მზარეულის ფუნქციებს ასრულებდა. მან 27 დეკემბერს სცადა ამინის, მისი ოჯახის წევრების და სტუმრების მოწამელა და საჭმელში საწამლაჲ ჩაუყარა. თუმცა ავღანეთის პრეზიდენტი და მისი ახლობლები მხოლოდ შეუძლოდ შეიქმნენ და სასწრაფოდ ექიმები გამოიძახეს. ამიტომაც იყო, რომ შტურმის მომენტში ამინთან საბჭოთა მედპერსონალი იმყოფებოდა. ექიმებმა, რომლებიც ბუნებრივია დაგეგმილი ოპერაციის კურსში არ იყვნენ, შეძლეს ამინის და სხვა მოწამლულების გადარჩენა. შემდეგ შტურმის დროს კი ერთ-ერთი საბჭოთა ექიმი, პოლკოვნიკი კუზნეჩენკოვი, „სპეცნაზის“ ნასროლი ბრმა ტყვიით გარდაიცვალა.

საბჭოთა სპეცსამსახურებს ხელთ ჰქონდათ რეზიდენტის დეტალური გეგმა (ოთახების და კომუნიკაციების განლაგება) და ინფორმაცია დაცვის რაოდენობის და საცეცხლე წერტილების განლაგების შესახებ.

შტურმის წინ „სპეცნაზის“ მებრძოლებს პოლიტსწავლებები ჩატარეს და ყოველგვარი ეჭვის გასაფანტავად „საიდუმლოდ“ გაანდეს, რომ პრეზიდენტი ამინი ავღანელი ხალხის მოღალატე და „ამერიკის აგენტი“ იყო და ამიტომაც მისი და მისი ოჯახის ლიკვიდაცია საბჭოთა კავშირის „ინტერნაციონალური ვალია“. თუმცა ეს ვერსია მხოლოდ „სპეცნაზელების“ ღიმილს იწვევდა და მათ კონტრკითხვაზე „თუ ამინი ამერიკის აგენტია, მაშინ საბჭოთა ჯარების შემოყვანას რატომ გეთხოვსო?“, საბჭოთა „კომისრები“ პასუხს ვეღარ პოულობდნენ.

შტურმი 27 დეკემბერს საღამოს დაიწყო. პრეზიდენტი ამინი და ავღანელი სამხედროები კარგა ხანს ვერ იჯერებდნენ, რომ მათ

„რუსი ძმები“ დაესხნენ თავს. კავშირგაბმულობის არსების მწყობრიდან გამოყვანის გამო, რაც „კგბ“-ს სპეციალისტებმა შტურმამდე ნახევარი საათით ადრე მოახდინეს, ამინმა ვერ შეძლო დახმარების გამოძახება. ყველაფერი 43 წუთში დამთავრდა. ამინი და მისი ოჯახის წევრები, მათ შორის ხუთი და რვა წლის ვაჟები, დაუნდობლად ამოჟლიტეს.

საბჭოთა „სპეცნაზში“ მსხვერპლი მნიშვნელოვანი იყო, რაც ავლანელების „დამსახურება“ ნაკლებად იყო. სიბნელეში საბჭოთა სამხედროები თავად ზოცავდნენ ერთმანეთს.

ავლანეთში სახელმწიფო გადატრიალების და ამინის ლიკვიდაციის გეგმები იმდენად გასაიდუმლოებული იყო, რომ ამის შესახებ საბჭოთა ელჩმა ავლანეთში და „გრუ“-ს რეზიდენტმა მხოლოდ მეორე დღეს — 28 დეკემბერს, უკვე მომხდარი ფაქტის შემდეგ შეიტყვეს.

საბჭოთა ჯარების შეყვანა ავლანეთში ის საბედისწერო ნაბიჯი აღმოჩნდა, რომელმაც დააჩქარა საბჭოთა იმპერიის დანგრევა.

სამხედრო „სპეცნაზის“ ნაკრძალი ლაგოდეხში

როგორც უკვე ავლნიშნეთ 1957 წელს ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის სტრუქტურაში ჩამოყალიბდა 43-ე სპეციალური დანიშნულების ბატალიონი და მისი დისლოკაციის ადგილად კახეთის ერთ-ერთი ულამაზესი კუთხე — ლაგოდეხი შეირჩა. ექვსი წლის შემდეგ ამ ბატალიონის ბაზაზე კადრირებული სპეცდანიშნულების ბრიგადა შეიქმნა, რომელიც აქტიურად მონაწილეობდა საბჭოთა სამხედრო „სპეცნაზის“ ყველა ოპერაციაში.

1980 წლის 29 თებერვალს ლაგოდეხში დისლოცირებული 12 ბრიგადის შემადგენლობაში შეიქმნა 173-ე სპეცდანიშნულების ცალკეული რაზმი, რომელიც ავლანეთში 1984 წელს შეიყვანეს. ავლანეთიდან 1988 წლის ნოემბერში გამოყვანის შემდეგ მისი დისლოკაციის ადგილი როსტოვის ოლქი იყო. ეს დანაყოფი უშუალოდ მონაწილეობდა თბილისსა და ბაქოში მშვიდობიანი დემონსტრაციების სისხლიან დარბევაში, ყარაბაღის ომში, ოსეთ-ინგუშეთის კონფლიქტში და ჩეჩნეთში მიმდინარე საომარ ოპერაციებში.

საბჭოთა კავშირის ოფიციალურ დაშლამდე ლაგოდეხის 12 ბრიგადა ფორმალურად თუ არსებობდა — რუსეთმა თითქმის სრულად გაიტანა

შეიარაღება, ხოლო პირადი შემადგენლობიდან დარჩენილი იყო მხოლოდ დაცვის უზრუნველყოფის ასეული. 1993 წლის იანვარში, როდესაც რუსეთმა ბრიგადის ოფიციალურად გაუქმების გადაწყვეტილება მიიღო საწყობებში იყო 300-მდე ავტომატი და ტყვიამურქვევი, ცოტათუნი ტყვია-წამალი. მიუხედავად ასეთი უმნიშვნელო რაოდენობისა რუსმა სამხედროებმა იარაღის საქართველოს მხარისთვის გადაცემაზე უარი განაცხადეს და 1993 წლის იანვრის დასაწყისში ცხრა სატვირთო ავტომანქანით ვაზიანის სამხედრო საწყობებში გადატანა მოინდომეს. რუსეთის მხარის ოფიციალური ვერსიით საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს სამხედრო ნაწილებმა იარაღის მუქარით შეძლეს აღნიშნული იარაღისა და საბრძოლო მასალების ხელში ჩაგდება. თუმცა მაშინვე გავრცელდა მეორე, უფრო სარწმუნო ვერსია იმის შესახებ, რომ რუსმა სამხედროებმა, კერძოდ კი, კარგად ცნობილმა ბეჰაევმა, იარაღი დიდ ფულად მიყიდეს კიტოვანს და შეიარაღებული დაპირისპირება მხოლოდ ორივე მხარის მიერ გათამაშებული სპექტაკლი იყო. იმ პერიოდში აფხაზებიც შეუფერხებლად იღებდნენ იარაღს რუსეთისაგან, უფრო თანამედროვეს და სრულიად უფასოდ. აი, ამგვარი მეთოდებით ცდილობდა რუსეთი აფხაზეთის კონფლიქტის გაღვივებას და ფართო მასშტაბიან ომში გადაზრდას, რასაც სამწუხაროდ მიაღწია კიდევ.

საბჭოთა (რუსეთის) სამხედრო „სპეცნაზი“ 1990-2007 წლებში

აღლანეთიდან ჯარების გამოყვანის შემდეგ სამხედრო „სპეცნაზის“ მოქმედებების არეალი საბჭოთა კავშირის ტერიტორია და დამოუკიდებლობის მსურველი რესპუბლიკების „მორჯულება“ გახდა. დადასტურებული ფაქტია, რომ იმ პერიოდის ყველა ტრაგიკული მოვლენა – თბილისში, ბაქოში, ვილნიუსში და რიგაში სამხედრო „სპეცნაზის“ უშუალო მონაწილეობით მოხდა. ისინი უწყობდნენ ხელს აგრეთვე ყარაბაღის ომის ესკალაციას აზერბაიჯანი-სომხეთს შორის მდგომარეობის კიდევ უფრო დაძაბვას.

საბჭოთა კავშირის დაშლის აგონიური პროცესები სამხედრო „სპეცნაზის“ აქტიური მონაწილეობით მიმდინარეობდა. 1991 წლის ბოლოსათვის ყოფილი იმპერიის ტერიტორიაზე სამხედრო „სპეც-

ნახის" 13 ბრიგადა (12 საზმელეთო და ერთი საზღვაო) იყო. ამათგან 10 იმ ყოფილ რესპუბლიკებს დარჩათ, რომელთა ტერიტორიაზეც იყვნენ დისლოცირებული (მათ შორის 4-4 რუსეთს და უკრაინას, 1-1 ბელორუსსა და უზბეკეთს), ხოლო სამი ბრიგადა დაიშალა.

რუსეთის ოთხი ბრიგადიდან 1994 წელს ორი „გრუ“-დან საჰაერო-სადესანტო ჯარებს გადაეცა. ამჟამად სამხედრო დაზვერვის დაქვემდებარებაშია 16-ე (დისლოკაციის ადგილი – რიაზანის ოლქი, ჩუჩკოვო) და 22-ე (მოსკოვის ოლქი, კუბინკა) ბრიგადები.

არის სერიოზული ვარაუდი და ვერსიები, რომ „გრუ“ და მისი „სპეცნაზი“ ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლიკებში იმ პერიოდში მომხდარი ყველა სახელმწიფო გადატრიალების ინიციატორი და აქტიური მონაწილე იყო. აზერბაიჯანში ელჩიბეის ეროვნული ხელისუფლების აღიევით, ხოლო საქართველოში გამსახურდიას – შევარდნაძით ჩანაცვლებას რუსეთის სპეცსამსახურების გარეშე არ ჩაუვლია. კონფლიქტები სამაჩაბლოსა და აფხაზეთში, სამოქლაქო ომი ასევე მათ მიერ იყო პროვოცირებული. საბრძოლო და სადაზვერვო-დოქტრინულ ოპერაციებსაც ისინი გეგმავდნენ და ახორციელებდნენ.

გასულ წლებში რუსეთის სამხედრო „სპეცნაზი“ უშუალოდ მონაწილეობდა გროზნოს, დაღესტნისა და ჩეჩნეთის ტერიტორიაზე მიმდინარე საბრძოლო ოპერაციებში.

2000 წლის 24 ოქტომბერს მოსკოვში დიდი პომპეზურობით აღნიშნეს სამხედრო „სპეცნაზის“ შექმნის 50 წლის იუბილე. თუმცა ბოლო პერიოდში მოსკოვში, ბესლანში და ნალჩიკში მომხდარი ტერაქტები და ჩეჩნეთში მიმდინარე სამხედრო შეტაკებები ადასტურებს, რომ მათი ზეიმი ჯერ ნაადრევია.

„სპეცნაზების“ „ბუმი“ საქართველოში

საქართველოში დღეისთვის არსებული ამ სახის სპეცდანაყოფების შექმნაზე პირდაპირი ზეგავლენა 1990-იანი წლების დასაწყისში რუსეთის შესაბამის სტრუქტურებში მიმდინარე ცვლილებებმა მოახდინა. ჩვენთან თავდაპირველად „სპეცნაზები“ შეიქმნა თავდაცვის, უშიშროების და შინაგან საქმეთა სამინისტროებში, სახელმწიფო დაცვის სპეცსამსახურში, ხოლო შემდეგ კი იუსტიციისა და

ფინანსთა სამინისტროებში. ამ დროს ჩვენი ქვეყნის სოციალურ-პოლიტიკური და ეკონომიკური სპეციფიკა ნაკლებად იყო გათვალისწინებული.

ამ ფუნქციონალურ „აჯაფსანდალში“ თითქმის დაიკარგა „სპეცდანაყოფების“ უმთავრესი და უპირველესი დანიშნულება, კერძოდ:

1. სადაზვერვო-დივერსიული და პარტიზანული ოპერაციების ჩატარება მოწინააღმდეგის ზურგში;

2. სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურების სადაზვერვო-დივერსიული ჯგუფების წინააღმდეგ ბრძოლა ქვეყნის შიგნით;

3. ტერორისტების განეიტრალება.

ჩვენ ქვეყანაში უფრო შორს წავიდნენ და ამჟამად სხვადასხვა უწყებების „სპეცნაზის“ მებრძოლებს ხან პატიმრების „დასაწყნარებლად“, ხან გაბრაზებული მოჭიდავეების „ბეჭებზე დასადებად“ და ხანაც კაფე-ბარებში სალაროს აპარატების დასაღუქად (!!) იყენებენ.

კგბ-ს ქილერები

ამჟამად საუბარი გვექნება საბჭოთა უშიშროების სამსახურების („სკდ“-„კგბ“) სპეციალურ სადაზვერვო-დივერსიულ და „სალიკვი-დაციო“ დანაყოფებზე.

სპეცსამსახურების „კლასიკური“ ოპერატიული საქმიანობა სამ ძირითად, ერთმანეთთან მჭიდროდ დაკავშირებულ მიმართულებას მოიცავს, ესაა:

1. ინფორმაციის მოპოვება;

2. მისი ანალიზი და შესაბამისი მოქმედებების დაგეგმვა;

3. რეალიზაცია.

ზემოაღნიშნული თითოეული ეტაპი უმნიშვნელოვანესია დასახული ამოცანის შესასრულებლად. აგენტურული მუშაობითა და ტექნიკური საშუალებებით მოპოვებულ საიდუმლო ინფორმაციას მაღალი დონის ობიექტური ანალიზი სჭირდება, რის საფუძველზეც მუშავდება ოპერატიულ მოქმედებათა გეგმა.

ბოლო, მესამე ეტაპზე კი ეს, ქალაქზე დასახული ღონისძიებები, პრაქტიკულად უნდა განხორციელდეს.

სპეცსამსახურების ორგანიზაციული სტრუქტურა ზემოაღნიშნული სამი ძირითადი მიმართულების შესაბამისადაა აგებული. ამ-

ჟამად მოგითხოვთ სპეცსამსახურების საქმიანობის ერთ-ერთ ყველაზე ფარულ და გასაიდუმლოებულ მიმართულებაზე — რეალიზაციაზე.

ყველა ქვეყნის სპეცსამსახურს საიდუმლო ინფორმაციის მოპოვებასა და დეზინფორმაციული ღონისძიებების ჩატარებასთან ერთად, ასევე უხდება „ბინძური“ და „სისხლიანი“ ოპერაციების (პოლიტიკური მკვლელობა, ტერაქტი, ოპერატიული დაინტერესების ობიექტის დროებით მწყობრიდან გამოყვანა და ა.შ.) ორგანიზება. ამ ამოცანებისთვის მათ სტრუქტურებში შექმნილია სპეციალური დანაყოფები, რომლებიც ჩვეულებრივ რაიმე ნეიტრალურ სახელს არიან ამოფარებულნი, რადგანაც სპეცოპერაციების მომზადება და ჩატარება მაქსიმალურად ფარულად უწევთ. გარდა ამისა, თვით დამდგარი შედეგიც (მაგ. რომელიმე „მეგობარი“ ქვეყნის პოლიტიკური მოღვაწის მოულოდნელი გარდაცვალება „გულის შეტევით“, „შემთხვევითი ავტოავარიით“ ან „გაზით გაგუდვით“ — რეალურად კი მათი ლიკვიდაცია ან თუნდაც მეზობელი ქვეყნის პრეზიდენტობის რეალური კანდიდატის მოწამვლა და საარჩევნო კამპანიას დროებით ჩამოცილება) ისე უნდა იყოს შენიღბული და ფარავდეს რეალურ კვალს, რომ სიმართლის დადგენა შეუძლებელი გახდეს. არც ერთ სპეცსამსახურს არ სურს გაამჟღავნოს უშუალო კავშირი პიროვნების ლიკვიდაციასთან, დივერსიებსა და ტერაქტებთან, რადგანაც ანალოგიური სპეცაქცია შეიძლება თავადვე უკან მოუბრუნდეს.

პოლიტიკური მოწინააღმდეგეების ფიზიკური განადგურების უახლესი ხერხებისა და საშუალებების გამოგონებაში სხვადასხვა ქვეყნის სპეცსამსახურებს შორის ყოველთვის იყო და არის ფარული „შეჯიბრი“.

პოლიტიკური მკვლელობისა და სხვა ქვეყნების ტერიტორიაზე დივერსიებისა და ტერაქტების ორგანიზების მხრივ საბჭოთა სპეცსამსახურები ყოველთვის ლიდერობდნენ და გამოირჩეოდნენ „ნოვატორული“ იდეებითა და შემსრულებლების სიმრავლით. ისინი განსაკუთრებულ სისასტიკეს იჩენდნენ ემიგრანტული ორგანიზაციების ლიდერების და მოწინააღმდეგის მხარეზე გადასული თავისი ყოფილი თანამშრომლების ლიკვიდაციის დროს.

საბჭოთა „წითელი ტერორი“ 1918-1929 წლებში

რუსეთში „წითელი ტერორის“ დამწყები და ხელმძღვანელი „ჩკ“-ს პირველი შეფი ფელიქს ძერჟინსკი იყო. საბჭოთა „რეპრესიების მანქანის“ ძირითად ამოცანას ის ამგვარად აყალიბებდა: „ჩეკას მუშაკები რევოლუციის ჯარისკაცები არიან და ისინი ჯამუშების ძეხნას ვერ დაიწყებენ. ისეთ მებრძოლ ორგანოს, როგორც ჩეკაა, არ შეიძლება პოლიციის ფუნქციები დაეკისროს. ჩეკასთვის ყველაზე მთავარი დახვერტის უფლებაა“.

„ჩკ“-ამ მიიღო დავალება ყოველგვარი გასამართლების გარეშე დაეხვრიტათ ბოლშევიკების პოლიტიკური მოწინააღმდეგენი (მონარქისტები, კადეტები, მემარჯვენე ესერები და მენშევიკები), „ცნობილი და აშკარა კონტრევოლუციონერები“ და აღექვეთათ „ბურჟუაზიული და ბულვარული“ პრესის გავრცელება. ამ დავალების შემსრულებლები ბევრი მოიძებნა ბოლშევიკთა რიგებში. ზოგიერთი მონაცემებით მხოლოდ 1918-1922 წლებში 300 ათასზე მეტი ადამიანი დახვერტეს. მათ შორის ბევრი უცხოეთის მოქალაქე იყო. „წითელი ტერორი“ ოდნავ შესუსტდა ძერჟინსკის გარდაცვალების შემდეგ. „ნეპის“ პერიოდში საბჭოთა სპეცსამსახურები სტალინის პოლიტიკური მოწინააღმდეგეების ლიკვიდაციისგან დროებით თავს იკავებდნენ და ძირითადად უცხოეთში იძულებით ემიგრაციაში აგზავნიდნენ. ეს გრძელდებოდა სულ სამი-ოთხი წელი, სანამ საბჭოთა ბელადი პოზიციებს გაიმყარებდა და ერთგულ კადრებს ყველაზე მნიშვნელოვან პოსტებზე დანიშნავდა.

საბჭოთა უშიშროების სპეცდანაყოფების „აქტიური ღონისძიებები“ 1930-1941 წლებში

1930 წლამდე პოლიტიკური მკვლელობების და რეპრესიების ჩასატარებლად ცალკე სპეცდანაყოფი არ არსებობდა და ამ ოპერაციებს „ვჩკ-ოგპუ“-ს ოპერატიული თანამშრომლები ასრულებდნენ.

ინდივიდუალური ტერორის ოპერაციები ტარდებოდა, როგორც საბჭოთა კავშირის შიგნით, ასევე ევროპის, აზიისა და ამერიკის ქვეყნებში. საზღვარგარეთ პოლიტიკური მკვლელობების და დივერსიული ოპერაციების ჩატარებას გაერთიანებული სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს („ოგპუ“-ს) საგარეო დაზვერვის განყოფილების („ინო“-ს) არალეგალური დაზვერვის ქვეგანყოფილება ხელმძღვანელობდა. ეს დანაყოფი ყველაზე გასაიდუმლოებული იყო

და საზღვარგარეთ სხვადასხვა საფარქვეშ მყოფი არალეგალური საბჭოთა აგენტურის კურიერებას „კარგად უთავსებდა“ საბჭოთა რეჟიმისათვის არასასურველი პირების ლიკვიდაციას. იმ პერიოდში ეს ორი პროფესია — სადაზვერვო-აგენტურული მუშაობა და ქილერობა, საბჭოთა დაზვერვაში ფაქტიურად იდენტური იყო. 1920-1940-იან წლებში არალეგალურ დაზვერვაში მსახურობდნენ ყველაზე მომზადებული და დაუნდობელი საბჭოთა მზვერავი - „ქილერები“: ბლუმკინი, სერებრიანსკი, ორლოვი, ეიტინგონი, სუდოპლატოვი, კოროტკოვი და სხვ.

მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში დივერსიული და ტერორისტული ოპერაციების ჩატარებაში საბჭოთა დაზვერვას აქტიურად ეხმარებოდნენ „კომუნისტური ინტერნაციონალის“ (კომინტერნის) წევრები — სხვადასხვა ქვეყნების კომუნისტები.

სანამ დიდი საბჭოთა დიქტატორი — სტალინი ცოცხალი იყო, სპეცსამსახურების რეორგანიზაცია მხოლოდ მისი გეგმებით ხორციელდებოდა და ყველა მნიშვნელოვანი ლიკვიდაციის ოპერაციების და ტერაქტების ოპერატიულ საკითხებს აუცილებლად მასთან ათანხმებდნენ. სტალინს შესწორებები და შენიშვნები შეიქმნდა წარმოდგენილ გეგმებში. 1930 წლის 30 იანვარს გამართულ პოლიტბიუროს სხდომაზე განხილული იქნა საბჭოთა დაზვერვის რეორგანიზაციის საკითხები და სტალინის მოთხოვნით მოღალატეების და ემიგრაციის ლიდერების ლიკვიდაციის, საზღვარგარეთ დივერსიებისა და ტერაქტების ჩასატარებლად შეიქმნა სპეციალური ჯგუფი, რომლის ხელმძღვანელად ცნობილი მზვერავი-ქილერი იაკობ სერებრიანსკი დაინიშნა. „იამას ჯგუფი“, როგორც შემდეგ მას უწოდეს, პირდაპირ შინაგან საქმეთა საზალხო კომისარს ექვემდებარებოდა. სულ რაღაც ორ-სამ წელში ამ სპეცჯგუფმა ევროპის, აზიის და ამერიკის ქვეყნებში 12 დამოუკიდებელი რეზიდენტურა შექმნა. „იამას ჯგუფმა“ იმ წლებში მრავალი, ძალზე რეზონანსული „აქტიური ღონისძიება“ ჩაატარა, კერძოდ: რუსი ემიგრანტი-გენერალის კუტეპოვის პარიზიდან მოტაცება; თურქეთში საბჭოთა დაზვერვის ყოფილი რეზიდენტის აგაბეკოვის პარიზში ლიკვიდაცია; ტროცკის არქივის მოპარვა და მოსკოვში გადაგზავნა; ცნობილი ტროცკისტების — ანდრე ნინის და რუდოლფ კლემენტეს ლიკვიდაცია; უცხოეთში დარჩენილი საბჭოთა მზვერავის პორეცკის მკვლელობა და სხვ. ამ სპეცჯგუფის წევრების — სუდოპლატო-

ვის და ეიტინგონის ზელმძღვანელობით შემუშავებული ოპერაციის შედეგად საბჭოთა აგენტმა რამონ მარკადერმა 1940 წლის 20 აგვისტოს სასიკვდილოდ დაჭრა ლევ ტროცკი, რომელიც მეორე დღეს გარდაიცვალა. „სტალინის ლიკვიდატორებმა“ 1941 წლის თებერვალში ვაშინგტონში მოკლეს აშშ-ში გაქცეული ყოფილი საბჭოთა სამხედრო მზვერავი ვალტერ კრივიცი.

აღნიშნული დავალებები პირადად სტალინისგან მოდიოდა, რომელიც ხშირად თვითონ სთავაზობდა ლიკვიდაციის და ტერაქტების მოწყობის ორიგინალურ იდეებს. მაგალითად ასე იყო უკრაინის ნაციონალური ორგანიზაციის ლიდერის ევგენი კონოვალეცის ლიკვიდაციის დროს. მოახსენეს რა, რომ კონოვალეცს ძალზე უყვარს შოკოლადი, სტალინმა სუდოპლატოვს, საბჭოთა სპეცოპერაციების ლიდოსტატს, მაშინვე ურჩია ამ სისუსტის გამოყენება. დანარჩენი უკვე შინსახკომის ოპერატიულ-ტექნიკური განყოფილების „ჯადოქრებზე“ იყო დამოკიდებული. მართლაც სულ მალე შოკოლადის ყუთის ფორმის ასაფეთქებელი მოწყობილობა მზად იყო. პორიზონტალურ მდგომარეობაში ის ავტომატურად მოდიოდა მოქმედებაში. სუდოპლატოვმა 1938 წლის 23 მაისს როტერდამში რესტორან „ატლანტაში“ კონოვალეცს დამშვიდობებისას მაგიდაზე დაუტოვა „სტალინის საჩუქარი“ და რამდენიმე წუთში ოპერაცია უკვე დამთავრებული იყო.

საბჭოთა უშიშროების „სპეცნაზი“ 1941-1953 წლებში

სტალინმა დაუფასა სუდოპლატოვს მონდომება და 1941 წლის 5 იელისს ის სადაზვერვო-ღივერსიული სპეცგვუსის მეთაურად დანიშნა. სამი თვის შემდეგ ეს სპეცგვუსი უკვე განყოფილებად გადაკეთდა და მის დაქვემდებარებაში შეიქმნა საბჭოთა უშიშროების ორგანოებში პირველი საბრძოლო, სპეცოპერაციების და სადაზვერვო-ღივერსიული დანაყოფი – განსაკუთრებული დანიშნულების ცალკეული მოტომსროლელთა ბრიგადა. ცნობილია, რომ მეორე მსოფლიო ომში საბჭოთა კავშირის გამარჯვებაში განსაკუთრებული წვლილი პარტიზანულმა მოძრაობამ და სადაზვერვო-ღივერსიულმა დანაყოფებმა შეიტანეს. უნდა ვაღიაროთ, რომ იოსებ სტალინი ომის დასაწყისშივე მიხვდა პარტიზანული და ღივერსიული ოპერაციების მნიშვნელობას, რაზეც მეტყველებს ის ფაქტიც, რომ

ომის ყველაზე მძიმე და გადამწყვეტ ფაზაში მან გააგრძელა სპეციალური დანიშნულების დანაყოფების გაძლიერება. 1942 წლის 18 იანვარს სუდოპლატოვის განყოფილების ბაზაზე შეიქმნა „ნკვდ“-ს მე-4 სამმართველო, რომლის ფუნქციები იყო: მოწინააღმდეგის ზურგში დაზვერვის, ტერორისა და დივერსიების ორგანიზება, და რაც მთავარია – პარტიზანული მოძრაობის ხელმძღვანელობა. სუდოპლატოვის ერთ-ერთ მოადგილედ დაინიშნა უშიშროების მაიორი ვარლამ კაკუჩაია (1905-1982წწ.), ლავრენტი ბერიას ერთ-ერთი ყველაზე ერთგული კადრი.

მეორე მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ, როგორც ცნობილია, ყოფილ მოკავშირეებს შორის მალევე დაიწყო ახალი, უკვე ფარული დაპირისპირება – „ცივი ომი“. საბჭოთა დიქტატორმა მისთვის დამახასიათებელი ეშმაკობით და შორსმჭვრეტელობით გათვალა, რომ ატომური იარაღის ხანაში, სპეცდანიშნულების მობილური სადაზვერვო-დივერსიული დანაყოფების მნიშვნელობა და მოქმედების არეალი უფრო გაფართოვდებოდა. ომის შემდეგ სამხედრო დაზვერვის სპეცდანაყოფებთან ერთად მნიშვნელოვანი რეორგანიზაცია განიცადეს უშიშროების ორგანოების სპეციალური დანიშნულების დანაყოფებმაც. 1946 წლის 4 მაისს სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს სტრუქტურაში, ადრე არსებული ქვედანაყოფების ბაზაზე, შეიქმნა სრულიად საიდუმლო განყოფილება „დრ“, რომლის ძირითადი ფუნქციები იყო: დივერსიების, ინდივიდუალური ტერორის (!) და აგენტურულ-სადაზვერვო ღონისძიებების ჩატარება საზღვარგარეთ და ქვეყნის შიგნით (!). ამ განყოფილების უფროსად კვლავ გენერალ-ლეიტენანტი სუდოპლატოვი დაინიშნა.

საბჭოთა კავშირის ისტორიაში ომის შემდგომი პერიოდი გამოირჩევა სწორედ პოლიტიკური მკვლევლობების – ინდივიდუალური ტერორის განსაკუთრებული სიმრავლით, რაშიც უმნიშვნელოვანესი „წელილი“ განყოფილება „დრ“-საც მიუძღვის.

სპეციალური აქციები – ასე ნიღბავდნენ საბჭოთა სპეცსამსახურები პოლიტიკური ოპონენტების, მოღალატეების ან თუნდაც უკვე „ძალზე“ ბევრისმცოდნე თანამშრომლების ლიკვიდაციას.

პოლიტიკური მკვლევლობები, არასასურველი აუიოტაჟის და მითქმა-მოთქმის თავიდან ასაცილებლად, როგორც წესი სპეცმედიკამენტების, ქიმიური შენაერთების და შხამების გამოყენებით სრულდებოდა. ლიკვიდაციის ამ მეთოდების, ზერხებისა და სპეციარალის

დამუშავებას და უშუალო შესრულებას „ნაკვ-კვბ“-ს ყველაზე საიდუმლო ოპერატიული დანაყოფები ახორციელებდნენ, რომელთაც გენერალ-ლეიტენენტი პავლე სუდოპლატოვი მეთაურობდა. 1940-იანი წლების მეორე ნახევარში საბჭოთა უშიშროების სპეცდანაყოფებმა მთელი რიგი პოლიტიკური მკვლელობები დაგეგმეს და განახორციელეს.

1947 წელი უშიშროების სპეცდანაყოფების ლიკვიდატორებისთვის ძალზე დატვირთული იყო. იმ წლის ზაფხულში უშიშროების ყველაზე საიდუმლო „სპეცსაკანში“ უნგრეთიდან „სმერშ“-ის მიერ მოტაცებული შვედი დიპლომატი რაულ ვალენბერგი მიიყვანეს და ვითომდა მკურნალობისთვის გათვალისწინებული სასიკვდილო ინექცია გაუკეთეს.

ვალენბერგის ლიკვიდაციის ფაქტს ადრე საბჭოთა, ამჟამად კი რუსეთის ზელისუფლება კვლავ უარყოფს.

სპეცდანაყოფები პირნათლად ასრულებდნენ პარტიის, მთავრობის და პირადად სტალინის დავალებებს. თავად სტალინი დიდი წარმატებით ხელმძღვანელობდა ტერორისტული, დივერსიული და უბრალოდ „ხელისშემშლელი“ პიროვნებების ლიკვიდაციის ოპერაციების დაგეგმვასა და შესრულებას. პოლიტიკური მკვლელობების შესანიღბად იმ პერიოდში ოპერატიულ დოკუმენტებში იყენებდნენ ტერმინს „სპეციალური წესით ჩატარებული აქცია“.

1950 წლის შემოდგომაზე საბჭოთა ბელადმა სპეცსამსახურების კიდევ ერთი სერიოზული რეორგანიზაცია განახორციელა, რომელიც უპირველესად სპეციალური დანიშნულების დანაყოფებს შეეხო. სტალინმა გადაწყვიტა უშიშროების სამინისტროს სტრუქტურაში არსებული „დრ“ განყოფილების (დივერსიების, ინდივიდუალური ტერორის და აგენტურულ-სადაზვერვო ღონისძიებების ჩატარება საზღვარგარეთ და ქვეყნის შიგნით) ბაზაზე ორი დამოუკიდებელი დანაყოფი შეექმნა.

პოლიტბიუროს 1950 წლის 9 სექტემბრის სრულიად საიდუმლო დადგენილების თანახმად უშიშროების სამინისტროს სტრუქტურაში შეიქმნა: ბიურო №1 (საზღვარგარეთ, უპირველესად აშშ-სა და „ნატოს“ სხვა წევრ ქვეყნებში დივერსიების და ტერორის ორგანიზება, უფროსად დაინიშნა გენერალ-ლეიტენანტი სუდოპლატოვი) და ბიურო №2 (საბჭოთა კავშირის შიგნით მკვლელობების, მოტაცებების და ტერორების ჩატარება) გენერალ-ლეიტენანტ ვიქ-

ტორ დროზდოვის ხელმძღვანელობით. ორივე ბიუროს დამოუკიდებელი სამმართველოს სტატუსი ჰქონდათ და უშუალოდ მინისტრს ექვემდებარებოდნენ.

1952 წელს №1 ბიუროს, სტალინის გადაწყვეტილებით, დაევალა 1917 წელს რუსეთის დროებითი მთავრობის ყოფილი მეთაურის, უკვე საკმაოდ მოხუცი კერენსკის, უკრაინის ნაციონალური მოძრაობის ლიდერის სტეფან ბანდერას და იუგოსლავიის ლიდერის ტიტოს საიდუმლო ლიკვიდაციის გეგმების მომზადება. აღნიშნული ოპერაციები უნდა განეხორციელებინათ საზღვარგარეთ ღრმა იატაკქვეშეთში მოქმედ საბჭოთა დაზვერვის „ბოლშევიკ-ტერორისტების“ მობილურ ჯგუფებს. თუმცა სტალინის გარდაცვალების შემდეგ საკმაოდ მოძლიერებულმა შინაგან საქმეთა (სადაც უშიშროების სამინისტროც გაერთიანდა) ახალმა მინისტრმა ლავრენტი ბერიამ შეაჩერა აღნიშნული ტერორისტული ოპერაციების დაგეგმვა. ბერიას დიდი გეგმები ჰქონდა, როგორც საგარეო პოლიტიკური, ასევე საშინაო სოციალურ-ეკონომიკური, საკმაოდ რადიკალური რეფორმების ჩასატარებლად. რეორგანიზაცია შეეხო უშიშროების სამინისტროს სპეციალურ ოპერაციათა დანაყოფებსაც.

შსს მინისტრის 1953 წლის 30 მაისის ბრძანებით ბიურო №1 და ბიურო №2 ბაზაზე შეიქმნა სსრკ შსს-ს მე-9 განყოფილება (ინდივიდუალური ტერორისა და დივერსიების ორგანიზება). უფროსად დაინიშნა ბერიას ერთგული კადრი, გენერალ-ლეიტენანტი პავლე სუდოპლატოვი. აღნიშნული ოპერაციების ჩასატარებლად განყოფილების განკარგულებაში იყო განსაკუთრებული დანიშნულების სპეციალური საბრძოლო ბრიგადა. ბერიას დავალებით სუდოპლატოვმა მოამზადა ევროპაში განლაგებულ აშშ-ის სამხედრო ბაზებსა და სხვა სტრატეგიულ (დაახლოებით 150) ობიექტზე დივერსიების და ტერაქტების მოწყობის დეტალური გეგმა, რომელიც ომის შემთხვევაში უნდა ამოქმედებულიყო. სუდოპლატოვმა ამ განყოფილებაში მაღალ თანამდებობებზე დააბრუნა უშიშროებიდან ადრე დათხოვნილი გამოცდილი მზვერავე-ლიკვიდატორები: ეიტინგონი, სერებრიანსკი, ვასილევსკი, ცოლ-ქმარი ზარუბინები, სემიონოვი, ტაუბმანი და სხვები.

1953 წლის 26 ივნისს ლავრენტი ბერია, ოფიციალური ვერსიით, დააპატიმრეს, რეალურად კი — მოკლეს. ამას ბერიას ერთგული კადრების დაპატიმრება მოჰყვა. მე-9 განყოფილება კი 1953 წლის 31 ივლისს გააუქმეს.

1953 წლის სექტემბერში, ორი თვით ადრე გაუქმებული 9-ე განყოფილების ნაცვლად, შეიქმნა 12-ე (სპეციალური) განყოფილება. საბჭოთა სპეცსამსახურების „სულის“ უკეთ გასაგებად აუცილებელია უფრო დაწვრილებით შევჩერდეთ ამ ერთ-ერთი ყველაზე საიდუმლო განყოფილების ფუნქციებზე. კერძოდ მისი ამოცანები შემდეგი იყო:

-საზღვარგარეთ სამხედრო-სტრატეგიულ ობიექტებზე დივერსიების ჩატარება;

— საბჭოთა კავშირის მოწინააღმდეგე პიროვნებების (პოლიტიკოსების, სპეცსამსახურის თანამშრომლების, სამხედროების და ა.შ.) ფიზიკური ლიკვიდაცია და ტერორის განხორციელება;

-ცალკეული პიროვნებების მოტაცება და საბჭოთა კავშირში გადაყვანა და ა.შ.

განყოფილების სამტატო რიცხოვნობა 82 კაცს შეადგენდა, რომლებიც 10 რეგიონალურ ქვედანაყოფში ირიცხებოდნენ.

1954 წლის 13 მარტს სსრკ შსს-ს ცალკე გამოყოფილი სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტი. არალეგალური დაზვერვის სამმართველო აღდგენილი იქნა „კგბ“-ს საგარეო დაზვერვის მთავარ სამმართველოში. „სისხლიანი საქმეების“, დივერსიების და საბოტაჟის ახალმა სტრუქტურამ, უკვე მე-13 განყოფილების სახელწოდებით, არალეგალურ დაზვერვაში დაიღო ბინა. ფუნქციები კი იგივე დარჩა.

სტალინის და ბერიას გარდაცვალების შემდეგ, 1954 წელს ხრუშჩოვმა, თავად რეპრესიებში არანაკლებ გასვრილმა, საბჭოთა უშიშროების სტრუქტურაში არსებული სპეცაქციების (ანუ საბჭოთა კავშირის ან პირადად მისი ხელმძღვანელებისათვის არასასურველი პირების ლიკვიდაციის) დანაყოფები ვითომდა გააუქმა. სინამდვილეში კი ეს ფუნქციები მე-13 განყოფილებას გადაეცა. პოლიტიკური მკვლევარების შემკვეთი და ფაქტიურად მთავარი ტერორისტული ორგანიზაცია, იმ წლებში საბჭოთა პოლიტიკური და პირადად ნიკიტა ხრუშჩოვი იყო. ტერორისტული აქციები კვლავ საბჭოთა კავშირის ფარული საგარეო პოლიტიკის განუყოფელ ნაწილად რჩებოდა. ამას ადასტურებს თუნდაც ის ფაქტი, რომ 1950-იანი წლების შუა პერიოდში პოლიტიკურად „კგბ“-ს ემიგრანტული და ნაციონალური (პირველ რიგში უკრაინული) ორგანიზაციების ლიდერების: ალექსანდრე ტრუშნოვიჩის, გიორგი ოკოლოვიჩის,

სტეპან ბანდერას და ლევ რებეტის ფიზიკური ლიკვიდაციის ბრძანება გასცა. „ქილერების“ კანდიდატურებიც უმაღლეს პარტიულ ინსტანციაში – პოლიტბიუროში მტკიცდებოდა.

მე-13 განყოფილების ფუნქციებში საბჭოთა სპეცსამსახურების გაქცეული თანამშრომლების ლიკვიდაციაც შედიოდა. 1957 წლის სექტემბერში საბჭოთა ლიკვიდატორებმა ყოფილი კოლეგის – ხოხლოვის რადიოაქტიური ტალიით მოწამვლა სცადეს, მაგრამ ხოხლოვი შემთხვევით გადარჩა. ამ ფაქტების შემდეგ ამტყდარმა დიდმა საერთაშორისო სკანდალმა, როგორც ჩანს სათანადოდ ვერ იმოქმედა საბჭოთა ხელმძღვანელობაზე და მათ „კგბ“-ს ახალი დივერსიები და მკვლევობები დააევალეს.

1956 წლის ოქტომბერში საბჭოთა არალეგალური დაზვერვის „სპეცნაწილები“ აქტიურად მონაწილეობდნენ ბუდაპეშტში პროვოკაციების ორგანიზებაში, რასაც საბჭოთა ჯარების უნგრეთში შეჭრა და დიდი სისხლისღვრა მოჰყვა.

ანდროპოვმა 1968 წელს ჩეხოსლოვაკიაში წარმოქმნილი მღელვარების ჩასახშობად უნგრეთის (სადაც იგი საბჭოთა ელჩი იყო) გამოცდილება გაიხსენა. საბჭოთა უშიშროების არალეგალური დაზვერვის „სპეცრაზმების“ წევრები, რომლებიც სხვადასხვა ქვეყნებიდან ჩავიდნენ პრაღაში, აკრავდნენ ანტისაბჭოთა პროკლამაციებს, აწყობდნენ პროვოკაციებს, თავს ესხმოდნენ საბჭოთა ოფიცრებს და ჯარისკაცებს (!!!) – ეს ყველაფერი კეთდებოდა იმ მიზნით, რომ მსოფლიო საზოგადოების თვალში გაემაართლებინათ საბჭოთა ჯარების ჩეხოსლოვაკიაში შეჭრა.

კვალის მაქსიმალურად დასაფარად მკვლევობების, დივერსიების და ტერაქტების ჩატარებას, კომპრომეტირებული დაზვერვის მე-13 განყოფილების ნაცვლად, უკვე „კგბ“-ს „ს“ სამმართველოს (არალეგალური დაზვერვა) განყოფილება „ვ“ აწარმოებდა. მისი ფუნქციები და შტატი უფრო ფართოვდებოდა, როცა მოულოდნელად 1971 წელს, ამ განყოფილების ერთ-ერთი ოფიცერი ოლეგ ლიალინი ინგლისში გაიქცა. მან დაწვრილებით აღწერა განყოფილება „ვ“-ს ფუნქციები, სრულიად საიდუმლო გეგმები (დივერსიების მოწყობა ლონდონში, პარიზში, რომსა და ევროპის სხვა დედაქალაქებში) და დაასახელა მისთვის ცნობილი მზვერავეები. ლონდონის რეზიდენტურის თანამშრომლებს უნდა შეერჩიათ დიდი ბრიტანეთის ხელისუფლების ყველაზე გავლენიანი წევრები, დაეწესებინათ მათზე

თვალთვალს და მომზადდებნათ კრიზისულ სიტუაციაში მათი ლიკვიდაციის კონკრეტული გეგმები. ამ ინფორმაციის გაზიარების შემდეგ ინგლისიდან 105 საბჭოთა მზვერავი გამოაძევეს. ეს იყო საბჭოთა სპეცსამსახურების ყველაზე დიდი და სამარცხვინო მარცხი.

ამის შემდეგ სადამსჯელო ღონისძიებებმაც არ დააყოვნა და საბჭოთა პოლიტბიუროს (!) საიდუმლო გადაწყვეტილებით განყოფილება „ვ“ გაუქმდა.

1960-იანი წლების ბოლოდან „კგბ“ ცდილობდა ფართომასშტაბიანი სადაზვერვო-დივერსიული ოპერაციები და „სისხლიანი საქმეები“ შეძლებისდაგვარად უცხოეთის ექსტრემისტული და ტერორისტული ორგანიზაციების ხელით ეკეთებინა და თვითონ ჩრდილში დარჩენილიყო.

საბჭოთა კავშირი თავისი არსებობის მანძილზე სახელმწიფო ტერორიზმის ცენტრი იყო. თუ ტერაქტები და დივერსიები კაპიტალისტური ქვეყნების წინააღმდეგ იყო მიმართული, ის მსოფლიოს თითქმის ყველა ტერორისტულ ორგანიზაციას უწევდა ფინანსურ და სამხედრო დახმარებას, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში თვით „სატანასაც“ კი შეეკვრებოდა.

1967 წელს არაბული ქვეყნების ისრაელისგან განცდილი სასტიკი მარცხის შემდეგ, რასაც მოსკოვში საკუთარ დამარცხებადაც მიიჩნევდნენ, საბჭოთა პოლიტბიურომ მიიღო საიდუმლო დადგენილება არაბი მებრძოლების სამხედრო-დივერსიული მომზადების გაძლიერების შესახებ. ხუთ წელიწადში შეიღ ათასზე მეტმა პალესტინელმა, ეგვიპტელმა, სირიელმა და ერაყელმა გაიარა სამხედრო-დივერსიული მომზადების სრული კურსი საბჭოთა კავშირში – ბაქოს, ტაშკენტის, სიმფეროპოლისა და ოდესის სპეციალურ საიდუმლო სამხედრო ნაწილებში. ასეთივე მომზადებას გადიოდნენ არაბი და სამხრეთ ამერიკელი ტერორისტები აღმოსავლეთ ევროპის სოციალისტურ ქვეყნებში (ძირითადად ჩეხოსლოვაკიაში, პოლონეთში, აღმოსავლეთ გერმანიასა და ბულგარეთში).

უცხოელი დივერსანტ-ტერორისტების მომზადების ძირითადი ცენტრი, რომელიც 1965 წლიდან მოქმედებდა, მდებარეობდა სიმფეროპოლსა და ალუშტას შორის, რომელსაც თვალისასახვევად 165-ე სასწავლო ცენტრი ერქვა. 1980 წლიდან ის უკვე სიმფეროპოლის გაერთიანებული სამხედრო სასწავლებელის სახელს ატარებ-

და. დაარსების დღიდან — სსრკ-ს დაშლამდე მხოლოდ ამ ცენტრში სადაზვერვო-დივერსიული მომზადება (ხიდეების, რკინიგზების და ავტომობილების აფეთქება, თვითმფრინავების ჩამოგდება, მძევლების აყვანა და სხვა კიდევ ბევრი ტერორისტული „სიბრძნე“) გაიარა განვითარებადი ქვეყნების 18-20 ათასმა „ბოევიკმა“.

მომზადების პროცესში ძალზე ბევრი პალესტინელი იყო, როგორც იასერ არაფატის მეომრები, ასევე, კონკურენტი დაჯგუფებების „ბოევიკები“. პალესტინელი ტერორისტების მოქმედების არეალის მხოლოდ ჩამოთვლაც გვიჩვენებს, თუ ტერაქტების რაოდენ გრანდიოზული გეგმები ჰქონდათ მათ: აშშ-ის, ევროპის, ისრაელის, საუდის არაბეთის, სპარსეთის ყურის სხვა ქვეყნების სამხედრო ნაწილები, სამრეწველო ობიექტები და სამოქალაქო დაწესებულებები (კაფე-ბარები, კინოთეატრები, დისკოტეკები და ა.შ.) თავდასხმის ძირითადი ობიექტები იყო.

საბჭოთა სპეცსამსახურები ცდილობდნენ მაქსიმალურად გაეკონტროლებინათ ტერორისტები და მათი ხელით თავისი საქმეებიც მოეგვარებინათ. ამ ტერორისტული ოპერაციებისათვის „ბოევიკებს“ ხშირად თანამედროვე იარაღი და ოპერატიულ-ტექნიკური საშუალებები გადაეცემოდათ. ეს ფინანსური, ტექნიკური და ორგანიზაციული დახმარებები საბჭოთა კავშირის ხელმძღვანელობის უმაღლეს დონეზე — პოლიტბიუროს სხდომაზე წყდებოდა.

საბჭოთა სპეცსამსახურები, პოლიტბიუროს დავალებით ფარულად აწვდიდნენ ფულსა და იარაღს „ირლანდიის რევოლუციური არმიის“ მებრძოლებს და „ეტა“-ს ბასკ სეპარატისტებს.

სამხედრო-დივერსიული ჯგუფების მომზადებას „კგბ“-ს პირველი მთავარი სამმართველოს (საგარეო დაზვერვის) ჯერ განყოფილება „ვ“, ხოლო შემდეგ კი მე-8 განყოფილება (საზღვარგარეთ დივერსიების, მკვლელობებისა და ტერაქტების ძირითადი ორგანიზატორი) ახორციელებდნენ.

საბჭოთა უშიშროების სისტემაში სპეციალური სადაზვერვო-დივერსიული ჯგუფებისთვის კადრების მიზნობრივი მომზადება შედარებით გვიან, 1969 წლიდან დაიწყო. ამ წელს „კგბ“-ს უმაღლესი სკოლის შემადგენლობაში შეიქმნა „ოფიცერთა შემადგენლობის სრულყოფის კურსები“. ოპერატიულად ის დაზვერვას ექვემდებარებოდა. „კურსების“ მთავარი ამოცანა იყო უშიშროების ოპერატიული თანამშრომლების გადამზადება, გარკვეულწილად კვალი-

ფიკაციის შეცვლა და „გაზრდა“ „ბოვეიკებად“. მათი გამოყენება იგეგმებოდა მოწინააღმდეგის ტერიტორიაზე ან საბრძოლო ვითარების ღროს მტრის ღრმა ზურგში. „კურსების“ ხანგრძლივობა შვიდი თვე იყო. სასწავლო პროგრამა აერთიანებდა სპეციალურ ფიზიკურ, საცეცხლე, საჰაერო-სადესანტო, სამთო მომზადებას. საბრძოლო მომზადება ითვალისწინებდა პარტიზანული ბრძოლის და დივერსიების ჩატარების ტაქტიკის, დანაღმების და ტიპოგრაფიის გაძლიერებულ თეორიულ და პრაქტიკულ სწავლებას. „კურსების“ მოსამზადებელ ბაზად შერჩეული იყო საბჭოთა სპეცსამსახურების დივერსანტების და ლიკვიდატორების „ისტორიული სამჭედლო“ – მოსკოვთან ახლოს მდებარე ბალაშიხა.

ავღანეთში სახელმწიფო გადატრიალების მოსაწყობად „კურსების“ შემადგენლობიდან შეიქმნა ერთი ჯგუფი „ზენიტის“ სახელწოდებით, რომელიც აქტიურად მონაწილეობდა ავღანეთის პრეზიდენტ ამინის სასახლის შტურმში, ქაბულის სასიცოცხლო და სტრატეგიული ობიექტების მწყობრიდან გამოყვანაში და ა.შ.

ავღანეთში შეჭრიდან სულ 5-6 თვეში გამოჩნდა საბჭოთა რევულუციური სამხედრო ნაწილების უუნარობა და სისუსტე პარტიზანულ ბრძოლებში „მოჯაჰედების“ წინააღმდეგ. ეს არც იყო გასაკვირი, რადგანაც საბჭოთა დამპყრობლებს არც საბრძოლო და არც მორალური უპირატესობა არ შეიძლებოდა ჰქონოდათ. საბჭოთა პოლიტიბიუროს დანაშაულებრივმა გადაწყვეტილებამ უამრავი ჯარისკაცის, ოფიცრის და მშვიდობიანი მოსახლის სიცოცხლე შეიწირა, განსაკუთრებით ომის პირველ თვეებში. ამ ვითარებაში ავღანეთის ომის მთავარი ავტორები „კა-გე-ბეს“ შეფი ანდროპოვი და თავდაცვის მინისტრი უსტინოვი იღებენ ფორმალურად სწორ გადაწყვეტილებას – ავღანელ პარტიზანებს დაუპირისპირონ მობილური, სპეციალური დანიშნულების სადაზვერვო-დივერსიული ჯგუფები.

ავღანეთის ომში საბჭოთა სამხედრო „სპეცნაზის“ მონაწილეობის შესახებ ზემოთ უკვე მოგითხრეთ, ამჟამად კი ვნახოთ, თუ რა შესძლო „კგბ“-ს „სპეცნაზმა“.

1980 წლის ივნისში „კგბ“-ს „განსაკუთრებული დანიშნულების ცალკეული ბრიგადის“ ბაზაზე შეიქმნა სპეციალური დანიშნულების ჯგუფი „კასკადი“, რომლის პირადი შემადგენლობა დაახლოებით ათასი კაცი, ხოლო მეთაური პოლკოვნიკი ლაზარენკო იყო.

„კასკადს“ თავიდანვე ურთულესი და შეიძლება ითქვას შეუს-

რულებელი ამოცანები დაუსახეს. თავად განსაჯეთ: პარტიზანების წინააღმდეგ ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობის ორგანიზება და მის საფუძველზე მე-40 არმიის უზრუნველყოფა საჭირო ინფორმაციით; ავღანეთის უშიშროების ორგანოების შექმნა; საბჭოთა კავშირისა და ავღანეთის რეჟიმის მოწინააღმდეგეთა ფიზიკური ლიკვიდაცია და სხვ.

ავღანეთის ნაციონალური, ეთნიკური, რელიგიური და სხვა თავისებურებებიდან გამომდინარე ეს ამოცანები ობიექტურად შეუსრულებელი იყო, თანაც იმ პირობებში, როცა „კასკადის“ პირადი შემადგენლობის უმრავლესობამ არ იცოდა ადგილობრივი ენები და დიალექტები, ადამ-წესები, არ ჰქონდათ პარტიზანული ბრძოლების გამოცდილება და ა.შ.

„კასკადის“ საქმიანობა ავღანეთში რომ მთლად წარმატებული არ იყო, ამაზე მეტყველებს თუნდაც ის ფაქტი, რომ უკვე 1983 წლის გაზაფხულზე, ჯერ კიდევ მაშინდელი საბჭოთა „გენსეკის“, „კასკადის“ შექმნის მთავარი ინიციატორის იური ანდროპოვის სიცოცხლეშივე ეს „სპეცნაზი“ ავღანეთიდან გამოიყვანეს. „კასკადი“ – „ომეგამ“ შეცვალა, რომლის ძირითადი ფუნქციაც ავღანეთის უშიშროების სამინისტროს ხელმძღვანელობის მრჩეველთა საქმიანობით შემოიფარგლებოდა. „ომეგამ“ მხოლოდ ერთი წელი გაძლო და ის 1984 აპრილში გაიყვანეს ავღანეთიდან.

ყალბი დოლარები მსოფლიო რეკოლუციისთვის

1920-იანი წლების ბოლოს შავი დღეები დაუდგა საბჭოთა კავშირს. მსოფლიოს წამყვანმა ქვეყნებმა დიპლომატიური ურთიერთობა გაწყვეტეს მოსკოვთან, თან ეკონომიკური სანქციებიც დაუწესეს. ამ პირობებში საბჭოთა იმპერია უცხოური ვალუტის გარეშე ღარჩა და საზღვარგარეთ სურსათის და მანქანა-დანადგარების შესაძენი ფულიც კი არ ქონდა. საბჭოთა დაზვერვაც მტკივნეულად განიცდიდა უცხოური ვალუტის ნაკლებობას.

ამ რთულ ვითარებაში სტალინმა გაიხსენა, რომ ნაპოლეონ ბონაპარტიც ცნობილი „ყალბისმქმნელი“ იყო - საფრანგეთის მთავრობაში შექმნა სპეციალური დაწესებულება, რომელიც 1806-1812 წლებში ფარულად ბეჭდავდა ავსტრიულ, პრუსიულ, ინგლისურ და რუსულ ბანკნოტებს. ამით ნაპოლეონი თან ამ ქვეყნების ფულად-საკრედიტო სისტემას არყევდა, თან ომსაც აფინანსებდა. „ეკონომიკური ომის“ ამ მეთოდს შემდეგ წლებშიც ფართოდ იყენებდნენ: იაპონელები - რუსეთის, ზოლო პირველი მსოფლიო ომის დროს, გერმანია - საფრანგეთის და ინგლისის წინააღმდეგ.

საბჭოთა ბელადმა ყალბი დოლარების დაბეჭდვის და გასაღების ოპერაციის ჩატარება სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელს გენერალ იან ბერზინს დაავალა. საბჭოთა მზვერავები დაეაღების შესრულებას შეუდგნენ. როგორც შემდგომ აღმოჩნდა ყალბი ბანკნოტების ბეჭდვის ტექნიკური მხარე უფრო იოლი საქმე იყო, ვიდრე მისი ფარული გასაღება. ვარშავა, ჟენევა, ბუქარესტი, ბერლინი, ვენა, სოფია და ბელგრადი საბჭოთა კავშირში დაბეჭდილი ყალბი ას დოლარიანების გასაღების ცენტრებად იქცნენ. ამ „ქალაქების ომს“ საბჭოთა სამხედრო დაზვერვის რეზიდენტები ხელმძღვანელობდნენ. კუპიურები აშშ-დან ჩამოტანილ სპეციალურ ქალაქებზე იბეჭდებოდა და ბეჭდვის ხარისხი იმდენად მაღალი იყო, რომ სპეციალური აპარატურის გარეშე სიყალბის გამოვლენა შეუძლებელი გახლდათ.

ყალბი ფულის გასაღების საქმეში აქტიურად იყვნენ ჩართული ადგილობრივი კომუნისტური პარტიების ფარული წევრები: გერმანიაში - ფრანც ფიშერი, ზოლო აშშ-ში - ვალენტინ ბარტენი.

საბჭოთა დაზვერვამ სხვადასხვა ოპერატიული კომბინაციების

შედგად და აგენტ პაულ როტის მონაწილეობით შეძლო ბერლინში მდებარე, 1848 წელს დაარსებული კომერციული ბანკის „სასენდ მარტინი“-ს შეძენა. ყალბი დოლარები შეძლევი სქემით „თეთრდუბოდა“: ბანკოტები ჯერ გერმანიის „დოიჩე ბანკში“ ხდებოდა, იქიდან კი აშშ-ში – „ნეშნლ სიტი ბანკში“.

მეორე სქემა უკვე მთლიანად კრიმინალური იყო. ამერიკის სხვადასხვა ქალაქებში (უმთავრესად ჩიკაგოში, ლოს-ანჯელესში, ნიუ-იორკში და სხვ.) მოქმედი საბჭოთა სამხედრო დაზვერვის ლეგალური და არალეგალური რეზიდენტები უკავშირდებოდნენ სანდო შუამავლებს, რომლებიც თავის მხრივ ფულის „გათეთრებისთვის“ ადგილობრივ ბანდიტურ დაჯგუფებებთან ამყარებდნენ კონტაქტს. „ჯენტლმენური“ შეთანხებით ყოველი ყალბი ასი დოლარიდან – სამოცდაათი დოლარი საბჭოთა მხარეს უნდა დაბრუნებოდა.

1929-1934 წლებში საბჭოთა დაზვერვამ სხვადასხვა სქემით რამდენიმე ათეული მილიონი ყალბი დოლარი გაასაღა. სტალინის მიერ დასახული ამოცანა შესრულდა და ბევრმა საბჭოთა მზვერავემა ვადამდელი წოდება, ფასიანი საჩუქარი და დაწინაურება მიიღო. თუმცა მათ არ იცოდნენ, რომ „ხელმწიფის“ წყალობა თუ კეთილგანწყობა ძალზე სახიფათოა – საბჭოთა სამხედრო მზვერავთა უმრავლესობა 1937-1938 წლების „დიდი რეპრესიების“ მსხვერპლი გახდა.

რატომ უფროთხოდა რონალდ რეიგანი ჰამერს?

საქცსამსახურების ისტორიაში ბევრი მაგალითია იმისა, თუ როგორ ხდებოდა მდიდარი და ცნობილი პიროვნებები „გავლენის აგენტები“. ზოგი მხოლოდ ერთი ქვეყნის სასარგებლოდ მოქმედებდა, ზოგი კი მრავალი ქვეყნის უმაღლეს პოლიტიკურ წრეებში იყო მიღებული და კულუარულ ინფორმაციას, საკუთარი ბიზნესის მაქსიმალური ხელშეწყობის რეჟიმზე „ცვლიდა“. ბევრ მათგანზე არსებობს დასაბუთებული ეჭვი, რომ ისინი საბჭოთა დაზვერვის „გავლენის აგენტები“ იყვნენ და სანაცვლოდ ანაზღაურებას – მილიონობით დოლარს განსაკუთრებით ხელსაყრელი და ექსკლუზიური კონტრაქტებიდან იღებდნენ. ვიქტორ როტმილდი, რობერტ მაქსველი და არმანდ ჰამერი – ისინი არიან გამორჩეულნი მულტიმილიონერების და მილიონერების იმ დიდი სი-იდან, რომელთა ბიზნესი საბჭოთა კავშირის პოლიტიკურ ლიდერებთან და საქცსამსახურებთან კარგი კონტაქტების შედეგად აყვავდა. სანაცვლოდ ისინიც თავს არ ზოგავდნენ კომუნისტური იმპერიისთვის დადებითი იმიჯის შესაქმნელად.

„ერიდეთ ჰამერს!“ - ამ სიტყვებით მიმართა 1980 წელს, აშშ-ის ახლად არჩეულ პრეზიდენტ რონალდ რეიგანს, საფრანგეთის დაზვერვის გამოცდილმა და ემმაკმა შეფმა ალექსანდრ დე მარანშმა. თავიდანვე უნდა განემარტოთ, რომ მას მხედველობაში არ ჰქონია ამერიკის არმიის სიამაყე, ყველგანმავალი ჯიპი „ჰამერი“. ვეტერანი ფრანგი შვედრავე გულისხმობდა არანაკლებ ცნობილ ჰამერს – მულტიმილიონერს, კომპანია „ოქსიდენტალ პეტროლეუმის“ მფლობელს, საბჭოთა ლიდერების – ლენინის, ზრუშკოვის, ბრეჟნევის და გორბაჩოვის მეგობარ, ოთხმოცდაორი წლის არმანდ ჰამერს. გაკვირვებულმა რეიგანმა „ჰოლიუდურად“ აზიდა წარბები და ჩაეკითხა:

– „ჰამერს? ის ხომ ყოველგვარი მხედება? ისიც იმ საპარიკმახეროში დადის, სადაც მე“.

– „აი ხომ ხედავთ!“ – გაუხარდა ფრანგს.

ვინ იყო ჰამერი და რატომ უნდა მორიდებოდა რეიგანი მასთან კონტაქტებს?

არმანდ ჰამერი 1898 წელს ამერიკაში, რუსი ებრაელის ოჯახში დაიბადა. 1921 წელს დაამთავრა კოლუმბიის უნივერსიტეტის სამედიცინო კოლეჯი. არმანდის მამას, იულიუსს ჰამერს, რამდენიმე ფარმაცევტული ფირმა ჰქონდა და ახალგზრდა საბჭოთა რესპუბლიკას

სამოქალაქო ომის დროს წამლებით ამარაგებდა. ბოლშევიკებმა მიღებული მედიკამენტების ღირებულება არ გადაიხადეს და სწორედ ვალის (იმ დროისათვის ასტრონომიური თანხის – 150 ათასი დოლარის) დასაბრუნებლად ჩავიდა არმანდ ჰამერი 1921 წელს მოსკოვში. ლენინთან შეხვედრის შემდეგ, მიუხედავად იმისა, რომ ვალის დაბრუნებაზე უარი მიიღო, ჰამერი კმაყოფილი იყო. მათ ერთმანეთს, როგორც ორმა ბიზნესმენმა, ისე კარგად გაუგეს. ლენინმა ახალგაზრდა ამერიკელს, ვალის სანაცვლოდ, ძალზე ხელსაყრელი ვარიანტები შესთავაზა. რუსეთიდან ოქროს, ხე-ტყის, ხიზილალის და ბეწვეულის შეუფერხებელი ექსპორტი ჰამერისთვის მართლაც ციდან მოვლენილი საჩუქარივით იყო. თუმცა უფრო მნიშვნელოვანი რუსეთის უკანასკნელი მეფის, ნიკოლოზ II-ის ოჯახის და რომანოვების დინასტიის ნახატებისა და ხელოვნების ნიმუშების კოლექციის ჩალის ფასად ხელში ჩაგდება აღმოჩნდა. ამ გზით 1921-1930 და 1961-1987 წლებში ჰამერმა მოახერხა მსოფლიოში ერთ-ერთი უმდიდრესი კოლექციის შექმნა, რომელიც დრო და დრო გამოიფენებოდა სხვადასხვა ქვეყნებში (სხვათა შორის 1980-იანი წლების შუა პერიოდში ისინი თბილისშიც იყო წარმოდგენილი).

1924 წელს ჰამერის მონაწილეობით აშშ-ში შეიქმნა „ამტორგი“ – ერთობლივი ამერიკული სავაჭრო ორგანიზაცია. საბჭოთა კავშირში ბიზნესის წარმოებაში მას დიდ დახმარებას უწევდა... „ჩეკას“ თავმჯდომარე ფელიქს ძერჟინსკი. საფიქრებელია, რომ სწორედ მამინ დაიწყო ჰამერის ოპერატიული დამუშავება. სარწმუნო ვერსიით ახალგაზრდა ამერიკელს „ჩეკამ“ ბოშური სიმღერების შემსრულებელი, ულამაზესი ქალბატონი ოლგა ვადინა მიუგზავნა. 1927 წელს ისინი დაქორწინდნენ. ამერიკაში დაბრუნების შემდეგაც მრავალი წელი ჰამერი მეუღლის ამკარა გავლენის ქვეშ იყო.

იმ პერიოდში აშშ-ი არ ცნობდა საბჭოთა კავშირს, როგორც დამოუკიდებელ სახელმწიფოს, ამიტომ „ამტორგს“ უნდა შეესრულებინა როგორც სავაჭრო, ასევე დიპლომატიური წარმომადგენლობის ფუნქციები. ამავდროულად ეს ორგანიზაცია იყო ამერიკაში საბჭოთა დაზვერვის ერთადერთი ლეგალური „სახურავი“, სადაც, საელჩოს გახსნამდე, თავს აფარებდნენ საბჭოთა მზევრავები და ოპერატიულ-აგენტურულ ოპერაციებს გეგმავდნენ.

თავის მხრივ არმანდ ჰამერი მოსვენებას არ აძლევდა აშშ-ის ახლად არჩეულ პრეზიდენტ ფრანკლინ რუზველტს და საბჭოთა

კავშირთან დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარებას სთხოვდა. მართლაც 1933 წელს აშშ-მა საბჭოთა კავშირი, როგორც დამოუკიდებელი ქვეყანა აღიარა.

ჰამერს ურთიერთობა ვერ აეწყო „დიდ ბელადთან“ – სტალინთან, რის გამო თითქმის ოცდაათი წელი ის მოსკოვში არ ჩასულა. სამაგიეროდ, შორიდან არ აკლებდა ქება-დიდებას საბჭოთა იმპერიას. ზრუშკოვის ე.წ. „დათბობის“ წლებში არმანდ ჰამერს „მეორე სენტქა“ გაეხსნა და ახალი ენერგიით შეუდგა „კრემლის“ ლობიერებას მთელ მსოფლიოში და არც საკუთარი მილიონების „კეთებას“ ივიწყებდა. ბრეჟნევის პერიოდში მოსკოვი ცდილობდა ჰამერის შესაძლებლობები ახალი საბჭოთა ინიციატივის - „განიარაღების პროგრამის“ შესასრულებლად, კრედიტების მისაღებად და აშშ-ში საბჭოთა ექსპორტის გასაფართოებლად გამოეყენებინა. 1978 წელს „ამხანაგი მილიარდერი“, ასე ეძახდნენ ჰამერს პარტიული ბოსები, დიდი ზარ-ზეიმით დააჯილდოვეს „ხალხთა მეგობრობის“ ორდენით. შემდგომ წლებშიც, განსაკუთრებით კი გორბაჩოვის დროს, ჰამერი დაუღალავად ასრულებდა „მთავარი საბჭოთა ლობისტის“ ფუნქციებს. ის 1990 წლის 10 დეკემბერს, ოთხმოცდათორმეტი წლის ასაკში გარდაიცვალა. მემკვიდრეები მოუთმენლად ელოდნენ ანდერძის გახსნას. მათდა გასაკვირად ჰამერის ვალები ბევრად აჭარბებდნენ მის ქონებას. იმედგაცრუებული უახლოესი ნათესავები დაკრძალვის პროცესაც კი არ დასწრებიან.

III. სპეცსამსახურების ოპერატიულ-აგენტურული საქმიანობის შუქ-ჩრდილები

ამერიკის დაზვერვის მორიგი მარცხი

აშშ-ის დაზვერვა სერიოზულ კრიზისშია. ეტყობა სადაზვერვო საქმიანობის მთავარი აქცენტების სამშობლოდან შორს, მსოფლიოს დასალიერში (ერაყი, ირანი და ავღანეთი გვაქვს მხედველობაში) გადატანამ იმდენად გამოფიტა ერთ ღროს უძლიერესი ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს ფინანსური და აგენტურული რესურსები, რომ ყურის ძირში (ცენტრალურ და ლათინურ ამერიკაში) მიმდინარე სახიფათო პროცესებს უკვე ვეღარ აკონტროლებს.

ამის კიდევ ერთი დადასტურება 2006 წლის 3 დეკემბერს ვენესუელაში საპრეზიდენტო არჩევნებში ექსცენტრული უგო ჩავესის დამაჯერებელი გამარჯვება იყო.

ვენესუელა ჩვენგან ძალზე შორსაა, მაგრამ იქ მიმდინარე პროცესები პირდაპირ აისახება საქართველოს ეკონომიკასა და ნავთობ-პროდუქტების ფასებზე. არ დაგვავიწყდეს, რომ ვენესუელა ნავთობის მოპოვების მოცულობით მსოფლიოში მეხუთე ადგილზეა და მსოფლიო ფასების ზრდაზეც ამიტომ ახდენს ზეგავლენას.

აშშ-ის დაზვერვამ (უმთავრესად კი ცსს და ეროვნული უშიშროების სააგენტომ) „ლათინური სოციალიზმის“ ნელი მოქმედების „ნაღმების“ ფორმირების პროცესი ვერ გათვალა და ვერც რამენაირად შეუშალა ხელი.

თუმცა ამჟამად სიტუაცია იმდენად რთულია, რომ ლათინური ამერიკის ახალი „წითელი პრეზიდენტები“ მსოფლიოს ენერგეტიკული სტაბილურობის საფრთხედ და „ატომურ ბომბებად“ იქცნენ. ეკონომიკურ არასტაბილურობასთან ერთად სახეზეა მნიშვნელოვანი პოლიტიკური კრიზისიც. ვენესუელის პრეზიდენტმა უგო ჩავესმა, ბოლივიის -ევო მორალესმა, ნიკარაგუას – საბჭოთა სპეცსამსახურების მიერ გამოზრდილმა დანიელ ორტეგამ და ახალმა ეკვადორელმა „მარქსმა“ – რაფაელ კორეამ, კუბის „მარილზე მი-

მაველ" ფიდელთან ერთად, „სოციალისტური რევოლუციის" მოწყობა განიზრახეს და სამხრეთიდან „წითელი ღობე" აღმართეს აშშ-ს წინააღმდეგ.

ამ პირობებში ამერიკის მთავარი მოკავშირის, მექსიკის პოლიტიკური მდგომარეობაც „აიწონა-დაიწონას" თამაშს წააგავს. ახლად არჩეულმა პრეზიდენტმა სულ უმნიშვნელო უპირატესობით გაიმარჯვა და მექსიკა ბეწვზე გადაურჩა „გაწითლებას". ამიტომ მსოფლიოს ამ, ნავთობით ერთ-ერთ უმდიდრეს ქვეყანაშიც პოლიტიკური მდგომარეობა ძალზე რთულია. ცსს-ს ყოფილი დირექტორი ბილ ქეისი, რომელმაც ჯანმრთელობა ნიკარაგუელი დანიელ ორტეგას წინააღმდეგ ბრძოლას შეაღია, სიბრაზისგან ალბათ მეორედ მოკვდებოდა ორტეგას გაპრეზიდენტება რომ გაეგო.

რუსეთიც მშვენივრად სარგებლობს აშშ-ის პოზიციის სერიოზული დასუსტებით. მიმდინარე წელს ვენესუელასთან უკვე გააფორმა კონტრაქტი 3 მლრდ დოლარის ღირებულების სამხედრო იარაღის მიყიდვაზე. პარალელურად ნავთობ-გიგანტი „ლუკოილიც" ცდილობს ვენესუელიდან გამოძევებული ამერიკული და ევროპული ფირმები ჩაანაცვლოს. ბოლივიაში კი „გაზპრომი" შეიჭრა და უახლოეს პერიოდში 2 მლრდ დოლარის ინვესტირებას აპირებს ბუნებრივი გაზის მოპოვებაში.

აშშ-ის დაზვერვის ძლიერი მხარე ყოველთვის იყო სხვადასხვა ქვეყნებში ოპერატიულ-აგენტურული გზებით ინფორმაციის მოპოვება და აქტიური მონაწილეობა საგარეო პოლიტიკური კურსის დაგეგმვასა და რეალიზაციაში. 1950-1990-იან წლებში თავიდან აცილებულ იქნა ჰონდურასის, ჩილეს, ნიკარაგუას, მექსიკის და სხვ. „გაწითლება".

თუმცა ამასთან ერთად, ამერიკის დაზვერვას ბევრი მწარე დამარცხებაც ახსოვს: მათ ვერ გათვალეს ირანის შაჰის რეზა ფეჰლუვის რეჟიმის დამხობა და ქვეყნის სათავეში რელიგიური ლიდერების მოსვლა; ასევე გამოეპარათ საბჭოთა იმპერიის დანგრევის შემდეგ რუსეთის ჰეგემონიის გაძლიერება სამხრეთ კავკასიასა და შუა აზიაში; სერიოზული შეცდომები ჰქონდათ ერაყის ატომური პოტენციალის შეფასებისას; მნიშვნელოვან პრობლემებს აწყდებიან ტერორიზმთან ბრძოლაში, რისი ტრაგიკული დადასტურებაც 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტი იყო.

ახლი კი სამხრეთ ამერიკის სულ ცოტა, ხუთი ქვეყანის „წითელი" პრეზიდენტი ცდილობს საკუთარი მოსახლეობა დაარწმუნოს,

რომ მათი №1 - მტერი აშშ-ია. „უფროსი მეგობრების“ კანდიდატურებიც უკვე ცნობილია – კუბა, ირანი, ბელორუსი და რუსეთი.

რუსეთის სპეცსამსახურები, უპირველესად საგარეო დაზვერვის სამსახური და სამხედრო დაზვერვა, ააქტიურებენ ამ ქვეყნებში ანტიამერიკულ დეზინფორმაციულ ოპერაციებს. მათ ზომ „შორს წასვლაც“ არ სჭირდებათ – კა-გე-ბეს მრავალწლიანი გამოცდილება წინ არა აქვთ?

აშშ-ის ცენტრალური დაზვერვის დირექტორის პოსტზე უკანასკნელ სამ წელში სამი ხელმძღვანელი შეიცვალა და ამ „საკადრო კარუსელის“ პირობებში ამერიკის დაზვერვას სტრატეგიული მიზნების და პრიორიტეტების გამოკვეთა ძალზე გაუჭირდა. საბჭოთა იმპერიის დაშლის შემდეგ ეტყობა ეიფორიამ იმძლავრა და ამერიკელი „ჯეიმს ბონდები“ მოდუნდნენ. სამწუხარო შედეგიც უკვე სახეზეა.

ამის დასტურია თუნდაც ის, რომ ამერიკის დაზვერვაში ცვლილებები კვლავ გრძელდება.

2007 წლის 5 იანვარს აშშ-ის პრეზიდენტმა ჯორჯ ბუშმა ეროვნული დაზვერვის დირექტორად ანუ ყველა ამერიკელი მზვერავის „შეფად“, გადამდგარი ვიცე-ადმირალი მაიკლ მაქკონელი დანიშნა. ამიერიდან სწორედ მას უნდა დაექვემდებაროს აშშ-ის 16 სადაზვერვო ორგანიზაცია. წინა დირექტორის ჯონ ნეგროპონტეს გადადგომამ (რომელიც აშშ-ის სახელმწიფო მდივნის კონდოლიზა რაისის მოადგილედ დაინიშნა) კიდევ ერთხელ დაადასტურა, რომ ამერიკის დაზვერვა საკმაოდ ღრმა კრიზისშია. პრობლემები ჯერ კიდევ ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს დირექტორის ჯონ ტენეტის პერიოდში, ამ რვა-ცხრა წლის წინ დაიწყო. ამერიკელი „ჯეიმს ბონდების“ კუნთების დასუსტება აშკარად ერაყის ომის ღროს გამოჩნდა – ისინი აბსოლუტურად მოუშზადებელნი აღმოჩნდნენ პარტიზანული ომის პირობებში სადაზვერვო და ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობისთვის. მოსალოდნელია, რომ პრეზიდენტ ბუშის მიერ ღიდი დაგვიანებით გაკეთებული ცვლილებები შეიარაღებული ძალებისა და სპეცსამსახურების ხელმძღვანელობაში რეალურ შედეგს ვერ მოიტანს.

ამერიკელი მზვერავი დაბრუნდა, მხოლოდ სხვა ამპლუაში

რობერტ გეითსის, ცნობილი ამერიკელი მზვერავის, 1991-1992 წლებში ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს დირექტორის აშშ-ის თავდაცვის მინისტრად დანიშვნა შემთხვევით და რიგით მოვლენად ნამდვილად არ უნდა ჩაითვალოს. ღონაღდ რამსფელდის შეცვლა მხოლოდ დემოკრატიის გამარჯვებას არ უკავშირდება. აქ უმთავრესი მაინც ერაყის პრობლემის მოუგვარებლობა და ამერიკელთა მხრიდან საკმაოდ დიდი მსხვერპლი იყო. მოვლენების განვითარებამ დაგვანახა, რომ რამსფელდის ხისტმა, ძირითადად სამხედრო ძალაზე დამყარებულმა ტაქტიკამ და სპეცსამსახურების ოპერაციების მეორე პლანზე გადაწევამ არ გაამართლა. პარტიზანულ და ტერორისტულ დაჯგუფებებთან მძიმე შეიარაღებით ბრძოლა არაუფექტიანი აღმოჩნდა.

დღე არ გავა, რომ ერაყში თავისი სისასტიკით შემადრწუნებელი ტერაქტი არ მოხდეს, რომელსაც ძირითადად მშვიდობიანი მოსახლეობის სიცოცხლე ეწირება. აშშ-ის არმია უძლურია, ხოლო ტერორისტები დასახულ მიზანს აღწევენ.

სამწუხაროა, რომ ამერიკის ადმინისტრაციაში მხოლოდ მაშინ შემოთქმენ, როცა „აღმოაჩინეს“, რომ მხოლოდ სამხედრო ოპერაცია წარმატებას ვერ მოიტანდა. რეალურია საშიშროება, რომ ამერიკა ერაყში ისევ ჩარჩეს და დამარცხდეს, როგორც საბჭოთა კავშირი - ავღანეთში.

ერაყში შექმნილ ამგვარ რთულ, პოლიტიკურ და ოპერატიულ ვითარებაში ბობ გეითსის დაბრუნება მნიშვნელოს, რომ აშშ-ის ადმინისტრაცია აპირებს აქცენტი სპეცსამსახურების უფრო ფართო გამოყენებაზე გადაიტანოს. ახალ თავდაცვის მინისტრს შეუძლია ამ ამოცანის გადაჭრა. მისი ბიოგრაფია საკმაოდ საინტერესოა. გეითსი დაიბადა 1943 წ. არის ისტორიის მაგისტრი და რუსული ენისა და ლიტერატურის დოქტორი. 1966 წლიდან ის ამერიკის დაზვერვაში ოფიცრის თანაშემწის თანამდებობით იწყებს მუშაობას. 1974-1979 წლებში აშშ-ის უშიშროების საბჭოს აპარატში მოღვაწეობს. 1979 წლიდან კი ცსს-ს ცენტრალურ აპარატშია და საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ გეგმავს სპეცოპერაციებს. 1982 წელს დააწინაურეს და ცსს-ს დირექტორის მოადგილედ დანიშნეს. 1987 წლის

თებერვლიდან ასრულებდა ღირეპტორის მოვალებას, მაგრამ კონგრესმა თანამდებობაზე არ დაამტკიცა „ირან-კონტრას“ საქმეში მონაწილეობის გამო. ის ყოველთვის „ბუშების გუნდის“ წევრი იყო. 1991 წლის ნოემბერში პრეზიდენტმა ბუშმა-უფროსმა გეითსი ცსს-ს ღირეპტორად დანიშნა. ამ პერიოდში ის რამდენჯერმე შეხვდა რუსეთის საგარეო დაზვერვის მაშინდელ შეფს, ქართველების „დიდ დოსტ“ ევგენი პრიმაკოვს. ქლინთონის გაპრეზიდენტების შემდეგ გეითსმა თანამდებობა დატოვა და მემუარების წერას შეუდგა.

გეითსის კანდიდატურას თავდაცვის მინისტრის პოსტზე სუსტი მხარეც აქვს, რადგანაც ის პირველ რიგში მაღალი დონის ანალიტიკოსია და ოპერატიული საქმიანობის გამოცდილება ნაკლებად აქვს. ერაყში კი „ტერორიზმის ჯინი“ უკვე კარგა ხანია, რაც ბოთლიდანაა ამოშვებული და ძნელი სათქმელია აშშ-ის სამხედრო ხელმძღვანელობის ტაქტიკის შეცვლის მცდელობები რეალურ შედეგს როდის გამოიღებს.

„წითელი არმია“ ჯორებთან დამარცხდა

აღმოსავლური კალენდრით 2007 წელი „წითელი გოჭის“ წელია, ცხოველებიდან, გოჭთან (ტახთან) ერთად, უყურადღებოდ თითქმის არაავინაა დარჩენილი, მათ შორის ცხენიც. დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ თუ კაცობრიობის ისტორია ომების ისტორიაა, მაშინ ცხენსაც, ამ კეთილშობილ და ლამაზ ცხოველსაც, უნდა დაეუფასოთ საუკუნეების მანძილზე გაწეული შრომა. იმიტომ, რომ ომი ცხენის გარეშე, დაახლოებით იგივეა, რაც „უპატარძლო ქორწილი“ (იმედია საპატარძლოები არ გვიწყენენ). თუმცა არსებობს ისეთი რელიგიური და კლიმატური სიძნელებები, მიუდგომელი მთებისა და უღელტეხილების სახით, სადაც ცხენიც კი უძლურია.

აი, ამ დროს გამოდის „საომარ სცენაზე“ ბუნების ბიოლოგიური საოცრება – ჯორი, რომელსაც უცხოელები „მულს“ ეძახიან. საინტერესოა ჯორის „გენეტიკური საიდუმლო“ – ის „ბიჭი“ ვირისა და „გოგონა“ ცხენის „დიდი სიყვარულის“ ნაყოფია და როგორც წესი, შთამომავლობას არ ტოვებს. საუკუნეების მანძილზე საქართველოდან ცხენი და ჯორი მრავლად გაჰყვდათ გასაყიდად უცხოეთში, რადგანაც ისინი განსაკუთრებული გამძლეობით გამოირჩეოდნენ. მაღალ მთებში ომის დროს, დაახლოებით 5-6 ათასი მეტრის სიმაღლეზე, ჯორი შეუცვლელი სატრანსპორტო საშუალებაა და სადაც ცხენიც კი მალე იღლება, რომ არაფერი ვთქვათ „ტოიოტას“ მარკის ჯიპებზე. ერთადერთი ჯორია, რომელსაც ძალუძს მძიმე ტვირთის დაუღლეი ზიდვა. „ავღანეთის ხაფანგი“ ბოლო და ყველაზე მძიმე დარტყმა იყო საბჭოთა იმპერიისთვის. ამერიკამ ძალზე ოსტატურად „მოქსოვა“

ავღანური „ბადე“ და კრემლს საშუალება მისცა უფრო და უფრო ღრმად „ჩახვეულიყო“ საგარეო და საშინაო პოლიტიკურ და ფინანსურ პრობლემებში.

თავის მხრივ აშშ-ის ადმინისტრაცია სისტემატურად უზრდიდა ავღანელ პარტიზანებს სამხედრო დახმარებას, რაც წელიწადში დაახლოებით 60 ათას ტონა შეიარაღებას აღწევდა. ეს უზარმაზარი ტვირთი, ურთულესი მარშრუტებით პაკისტანიდან ავღანეთში, 5-6 ათასი მეტრის სიმაღლეზე იყო გადასატანი და დაახლოებით 250-300 საიდუმლო ბაზაზე მისატანი. იმ პერიოდში ცსს-ს რეზიდენტი ავღანეთში მილთონ ბირდენი იყო, რომელიც პირადად ხელმძღვ-

ანელობდა ამ ოპერაციებს.

ურთულესი სატრანსპორტო ამოცანა შემდეგნაირად წყდებოდა: ტრაილერებიდან და სატვირთო ავტომობილებიდან ტყვია-წამალი და შეიარაღება იტვირთებოდა მსუბუქ პიკაპებზე და „ჯიპებზე“, შემდეგ - 4 ათას მეტრ სიმაღლეზე კი - ჯორებზე. აბა ჯორების გარეშე 60 ათასს ტონა შეიარაღებას როგორ მიაწვდიდნენ მიუვალ მთებში დაბანაკებულ ავღანელ მოჯაჰედებს? ტყვია-წამლის გარეშე კი პარტიზანები მალევე დამარცხდებოდნენ.

ცსს-ს ყოველწლიურად რამდენიმე ათასი ჯორი სჭირდებოდა, რომელთაც ძირითადად ჩინეთში ყიდულობდნენ და პაკისტანში განლაგებულ სამხედრო-საწვრთნელ ბაზებზე გადაჰყავდათ. პარალელურად ავღანეთიდან ახალგაზრდა პარტიზანები - მომავალი მეჯორეები, ანუ „მძღოლები“ ჩამოჰყავდათ, რომლებიც ჯორებს წვრთნიდნენ. ორივე ერვეოდა ერთმანეთს. ჯორი სწავლობდა ბრძანების შესრულებას. მთავარი იყო, რომ სროლის და აფეთქებების ხმაზე ჯორი, ცხენივით არ დამფრთხალიყო და ადგილზე ჩამჯდარიყო. მეტად საინტერესო იყო ჯორების შესყიდვის პროცესი. დაზვერვის რეზიდენტი ბირდენი ცსს-ს მთავარ ოფისში, ლენგლიში აგზავნიდა „განსაკუთრებით საიდუმლო“ შიფრ-დეკემას, სადაც მოცემული იყო „განაცხადი ჯორების შეძენაზე“. თავის მხრივ ცსს-ს შტაბ-ბინა ძალ-ღონეს არ იშურებდა, რათა სასწრაფოდ მიეწოდებინა ბირდენისთვის საჭირო რაოდენობის ჯანმრთელი ჯორები.

გადაჭარბებული არ იქნება თუ ვიტყვით, რომ ამ, ერთი შეხედვით კურიოზულმა „საიდუმლო ოპერაციამ“ ღიდად გადაწყვიტა ავღანეთის ომის ბედი.

ირანის ბირთვული იარაღის შექმნის საიდუმლო

ისლამური რევოლუციის და ირანის შაჰის, რეზა ფეჰლევის გაქცევის შემდეგ, აშშ-ის ადმინისტრაციის მიერ ირანი ყოველთვის განიხილებოდა, როგორც ქვეყანა, საიდანაც ტერორიზმის მთავარი საფრთხე მოდიოდა. თავის მხრივ ირანის სასულიერო ლიდერები და სამოქალაქო ხელისუფლება ამერიკას სატანას უწოდებდნენ და არც მალავდნენ იმ ფაქტს, რომ მუსულმან ტერორისტებს ფულით და იარაღით ეხმარებოდნენ. ამ ქვეყნის ტერიტორია შესაფერის მოსამზადებელ ბაზას წარმოადგენდა აშშ-ის, ისრაელისა და მათ მოკავშირეთა წინააღმდეგ ტერორისტული აქტების მოსამზადებლად. სხვადასხვა ობიექტური თუ სუბიექტური მიზეზების გამო აშშ-ის ხელისუფლებამ დროულად ვერ შეძლო ხელი შეეშალა ირანის ბირთვული ამბიციებისთვის და დღეს მსოფლიო სერიოზული ბირთვული კრიზისის წინაშეა, რაც შესაძლებელია ატომურ კონფლიქტშიც კი გადაიზარდოს.

ირანის ბირთვული პროგრამის (საიდანაც უკვე ერთი ნაბიჯია ატომური იარაღის წარმოებაამდე) განხორციელება შესაძლებელი გახდა ორი ფაქტორის თანხვედრის შედეგად. პირველი ფაქტორი ობიექტურია და ირანის ბუნებრივ რესურსებს უკავშირდება. ნავთობისა და ბუნებრივი გაზის რესურსების რეალიზაციის შედეგად მიღებულ თანხებს მთლიანად ირანის ავტორიტარული ხელისუფლება განკარგავს და თუ საით წარმართავს ამ უზარმაზარ „ფინანსურ იარაღს“, ეს მხოლოდ მათ კეთილგონიერებაზეა დამოკიდებული. თუმცა ბირთვული იარაღის შესაქმნელად მხოლოდ ფული საკმარისი არაა. საჭიროა აგრეთვე შესაბამისი ტექნოლოგიები და სამეცნიერო კადრები. ეს კი ირანს საიდან უნდა ჰქონოდა?

სწორედ მეორე ფაქტორის — სპეცსამსახურების ამოქმედებით შეძლო ირანის ხელისუფლებამ ბირთვული პოტენციალის ამ აუცილებელი კომპონენტების მოპოვება, რის შემდეგაც ეს ქვეყანა XXI საუკუნის დასაწყისში მსოფლიოს ყველაზე დიდ თავისუფლებად იქცა.

უკანასკნელი ოცი წლის მანძილზე ირანის სპეცსამსახურების მიზანმიმართული ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობა და ზოგიერთი ქვეყნის ფარული დახმარება იყო ის გადამწყვეტი ფაქტორი, რომელიც ირანის დღევანდელ ხელისუფლებას საშუალებას აძლევს

ლიად დაემუქროს ისრაელსა და აშშ-ს. ასე რომ, პირდაპირ შეიძლება განეაცხადოთ — ირანის სამხედრო და ბირთვული პროგრამების მთავარი შემოქმედნი ირანის სპეცსამსახურები არიან.

ირანის ისლამური რესპუბლიკის რეჟიმი ამჟამად შემდეგ სპეცსამსახურებს ემყარება:

1. ინფორმაციის სამინისტრო (1979 წლამდე ამ ფუნქციებს „სავაკი“ — დაზვერვისა და უშიშროების ორგანიზაცია ასრულებდა);

2. სპეციალური ოპერაციების გაერთიანებული კომიტეტი;

3. დაზვერვისა და უშიშროების სამინისტრო;

4. ისლამური რევოლუციის გუშაგთა კორპუსი;

5. სამხედრო დაზვერვა.

სპეცსამსახურების ამგვარი სიმრავლე, რაც ხშირად ოპერატიული საქმიანობის დუბლირებას იწვევს, ირანის რეჟიმის შიდაპოლიტიკური მდგომარეობითა და ქვეყანაში მოქმედი პოლიტიკური, რელიგიური და სოციალური ძალების დაპირისპირებითაა გამოწვეული.

ირანმა სპეცსამსახურების რეორგანიზაცია თანამედროვე ფორმით მხოლოდ XX საუკუნის მეორე ნახევარში დაასრულა, როცა 1956 წელს „სავაკი“ შეიქმნა. მანამდე კი — 1953 წელს ცსს-მ და მი-ნ-მა დაგეგმეს და განახორციელეს ამერიკულ-ინგლისური საიდუმლო ოპერაცია „აიაქსი“, რის შედეგადაც ირანის მემარცხენე ძალების პროსაბჭოთა მთავრობა პრემიერ-მინისტრ მოჰამედ მოსადიკის მეთაურობით დაემხო და ქვეყანაში რეზა ფეჰლევით დაბრუნდა. ამ ოპერაციას ხელმძღვანელობდა ქერმით რუზველტი, აშშ-ის ერთ-ერთი პრეზიდენტის თეოდორ რუზველტის შვილიშვილი. ამ სახელმწიფო გადატრიალებაში აქტიურად მონაწილეობდა შაჰის პირადი დაცვის უფროსი პოლკოვნიკი ნემათოლა ნასირი, რომელიც შემდგომ წლებში „სავაკს“ ხელმძღვანელობდა. ირანის სპეცსამსახურების ფორმირების პროცესში აქტიურად მონაწილეობდნენ აშშ-ს ცსს, ღილი ბრიტანეთის მი-ნ და ისრაელის „მოსადი“. თავიდანვე ეს სპეცსამსახური ირანის შაჰის - მოჰამედ რეზა ფეჰლევის რეჟიმის საიდუმლო პოლიციად და შიდაპოლიტიკური რეპრესიების ინსტრუმენტად იქცა.

იმ პერიოდში „სავაკის“ მთავარი ფუნქცია ირანის განვითარებულ, ცივილურ და ისლამური ფუნდამენტალიზმისგან თავისუფალ

ქვეყნად გარდაქმნისთვის ხელშეწყობა იყო. თურქეთის მაგალითი, სადაც სამხედრო ძალები და სპეცსამსახურები აკონტროლებდნენ დასავლური განვითარების გზაზე მდგომ ქვეყანას, ირანის შაჰისთვის ძალზე მიმზიდველი იყო.

უნდა ითქვას, რომ „სავაკი“ შაჰის მტრების წინააღმდეგ მოქმედებებში კანონის დაცვას დიდად არ დაგიდევდათ და 1956-1979 წლებში ტერორში ჰყავდა ირანის მთელი მოსახლეობა. მიუხედავად ამისა, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ „სავაკმა“ მაინც ვერ შეძლო შაჰის რეჟიმის გადარჩენა.

1970-იანი წლების დასაწყისში „სავაკში“ 5000 ოფიციალური თანამშრომელი და ოცჯერ მეტი აგენტი და ინფორმატორი ირიცხებოდა. ირანში ისინი აქტიურ კონტრდაზვერვით მოქმედებებს ატარებდნენ, როგორც საბჭოთა დაზვერვის და შაჰის ოპოზიციის მიმართ, ასევე უყურადღებოდ არ ტოვებდნენ აშშ-ის დაზვერვასაც. ქვეყნის გარეთ „სავაკის“ მთავარი სამიზნე ეგვიპტის, სირიის და საბჭოთა კავშირის სპეცსამსახურები იყვნენ. 1979 წლის თებერვალში ირანის ისლამურმა ასამბლეამ დაშალა „სავაკი“, ხოლო ნასირი და კიდევ 19 მაღალჩინოსანი ოფიცერი დახვრიტეს. საფრანგეთიდან ტრიუმფატორად დაბრუნებულმა აიათოლა ჰომეინიმ „სავაკის“ არქივები გაანადგურა და საკუთარი საიდუმლო პოლიციურ-რეპრესიული სპეცსამსახურის შექმნა დაიწყო.

ირანში მოვლენები შემდეგნაირად ვითარდებოდა - 1984 წელს ინფორმაციის და ეროვნული უშიშროების სამინისტრო ინფორმაციის სამინისტროდ გადაკეთდა, თუმცა ფუნქციები იგივე დარჩა. შემდგომ წლებში მას ხელმძღვანელებდნენ შესაბამისად მოჰამედ რეიშაჰრი, ალი ფალაჰიანი, დორი ნაჯაფაბედი და ალი იუნესი, რომლებიც ყველაფერს აკეთებდნენ ირანის ჩვეულებრივი და ბირთვული შეიარაღების გასაუმჯობესებლად. ალი იუნესი ირანის ყველაზე კონსერვატორული ფრთის წარმომადგენლად ითვლება, სწორედ მისი ხელმძღვანელობის პერიოდში მოხდა ირანის ბირთვული პროგრამის განსაკუთრებული დაჩქარება, რისთვისაც იუნესიმ საგარეო ორიენტირებიც შესაბამისად შეცვალა. 2000 წლიდან ირანის სპეცსამსახურებმა ძალზე მჭიდრო კონტაქტი დაამყარეს რუსეთის, სომხეთის და ბელორუსიის თავდაცვის სამინისტროებთან და სპეცსამსახურებთან. იმავე წლის სექტემბერში შედგა ალი იუნესისა და მაშინდელი რუსეთის უშიშროების საბჭოს მდივნის, პუტინის ყვე-

ლაზე სანდო ჩინოვნიკის, სერგეი ივანოვის გასაიდუმლოებული შეხვედრა. ამჟამად ინფორმაციის სამინისტროს შტატში 4000 კაცი და ათჯერ მეტი აგენტი და ინფორმატორია. ეს სპეცსამსახური მსოფლიოს 40-ზე მეტ ქვეყანაში, მათ შორის საქართველოშიც, მოქმედებს. უკვე გამოკვეთილია პარტნიორებიც: ირანი — რუსეთი — სომხეთი, რომელთანაც ახალი საგარეო-პოლიტიკური და სამხედრო-ეკონომიკური თანამშრომლობის ღერძი ყალიბდება. იმის გარკვევა, თუ ვინ იქნება ძირითადი მოწინააღმდეგე და ვის საპირისპიროდ იქნება მიმართული ეს „ღერძი“, მკითხველს არ გაუჭირდება.

ამჟამად ირანის ინფორმაციის მინისტრი კოორდინაციას უწევს ყველა სხვა სპეცსამსახურის და სადაზვერვო-დღევრისიულ-ტერორისტული დაჯგუფებების საქმიანობას. ისლამური რევოლუციის შემდეგ ირანის ნავთობისა და გაზის უზარმაზარი რესურსები და მათი ექსპორტისგან მიღებული მილიარდობით დოლარი ახალ საერო-სასულიერო ხელისუფლებას ჩაუვარდა ხელში და მათაც ამ თანხებით უახლესი სამხედრო იარაღის, სარაკეტო დანადგარების და ბირთვული ტექნოლოგიების წარმოება-შეძენა დაისახეს მთავარ მიზნად.

აშშ-ის სპეცსამსახურების ფართოდ დახუჭული თვალები

აშშ-ის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტო, ისევე როგორც საბჭოთა სპეცსამსახურები, აქტიურად მონაწილეობდნენ ირანის „შიდაპოლიტიკურ სამზარეულოში“. შაჰის დროს ამერიკელებს 50-75 მზვერავი ჰყავდათ ირანში, რომლებიც „სავაკთან“ მჭიდროდ თანამშრომლობდნენ. მათი მთავარი მოწინააღმდეგე საბჭოთა დაზვერვა იყო. 1974 წელს ცსს-მ ირანში მოქმედი 67 საბჭოთა მზვერავი გამოავლინა და სიები „სავაკს“ გადასცა. შაჰის ნებართვით ამერიკის ეროვნული უშიშროების სააგენტომ ირანში რადიო-ელექტრონული მოსმენის რამდენიმე ობიექტი ააგო, რომლებიც საბჭოთა კავშირის, ეგვიპტის, ერაყის, სირიის და სხვა არაბული ქვეყნების ტერიტორიაზე ტექნიკურ დაზვერვას ახორციელებდნენ.

ისლამური რევოლუციის შემდეგ ცსს-ს უდიდესი ობიექტური პრობლემები ჰქონდა და აქვს ირანში აგენტურის ინფილტრაცი-

ის (ანუ შეგზავნის და იქ დამკვიდრების) მხრივ. ობიექტურობა მოითხოვს, აღინიშნოს რომ ირანის მსგავს რელიგიური დიქტატურის ქვეყნებში აგენტურული მუშაობა ისტორიულად ურთულესი საქმეა. მნიშვნელოვანი სპეციფიკა ისაა, რომ აგენტურული შეღწევა ასეთ ქვეყნებში თითქმის შეუძლებელი იყო და არის. იქ არ არსებობდა რეალური და ძლიერი შიდა ოპოზიცია, რომელთანაც შეიძლება ოპერატიული მუშაობა და კარგი სადაზვერვო პოზიციების მოპოვება-გამაგრება, გართულებული იყო ინფორმაციის სანდო წყაროს გადმოხილება. ალბათ ეს იყო ძირითადი მიზეზი იმისა, რომ აშშ-ის სპეცსამსახურებს 1979 წლის ისლამური რევოლუცია და ქვეყნის სათავეში ფუნდამენტალისტების მოსვლა გამოეპარათ, რაც დღეისათვის ამ სპეცსამსახურების ერთერთ ყველაზე დიდ მარცხად უნდა მივიჩნიოთ.

ამჟამად ირანში სახეზეა საბჭოთა კავშირის 1950-1990 წლების ჩაკეტილი ადმინისტრაციული მოდელი — „რკინის ფარდა“, მხოლოდ უფრო რთული — რელიგიური სპეციფიკით. ქვეყანას მთლიანად პოლიცია და სპეცსამსახურები აკონტროლებენ, ხოლო ზოგიერთი ინფორმაციით ისინი ხელმძღვანელობენ აგრეთვე ყველაზე სასტიკ ტერორისტულ დაჯგუფებებსაც.

დასავლეთის სპეცსამსახურების ინფორმაციით ირანი ყოველწლიურად რამდენიმე ათეულ მლნ დოლარს ხარჯავს სხვადასხვა ტერორისტული ჯგუფების დასაფინანსებლად.

უკვე თვრამეტი წელი გავიდა და აშშ-ის სპეცსამსახურები ირანის მიმართულებით სრულ ფიასკოს განიცდიან. 1980 წელს მათ ვერ შეძლეს თეირანში დატყვევებული მძევლების გათავისუფლება (უფრი მეტიც: იმ სპეცოპერაციის დაგეგმვა, შესრულება და შედეგები უპრიანი იქნება შეეაფასოთ, როგორც სამარცხვინო ისეთი ზესახელმწიფოსთვის, როგორიც აშშ-ია), წლების მანძილზე ვერ შეუშალეს ხელი ირანის ბირთვული პროგრამის განხორციელებას და უახლესი სარაკეტო დანადგარებით აღჭურვას, ვერ აღკვეთეს ირანის, როგორც ტერორისტთა მოსამზადებელ სამხედრო ბაზად და თავშესაფრად ჩამოყალიბება და ა.შ.

რუსეთის ორმაგი თამაში

საბჭოთა კავშირი ჯერ კიდევ სტალინის დროიდან „თვალებით ჭამდა“ ირანს და ცდილობდა სამხრეთ კავკასიის საგარეო-პოლიტიკურ ჭადრაკის დაფაზე თურქეთის საპირწონედ გამოეყენებინა. ისტორიულად ირანში აქტიურად მოქმედებდნენ საბჭოთა სპეც-სამსახურები, რისი დადასტურება იყო თუნდაც 1943 წელს თეირანში ჩატარებული ინგლისის პრემიერ-მინისტრ ჩერჩილის, აშშ-ის პრეზიდენტ რუზველტის და საბჭოთა ბელადის – სტალინის საიდუმლო შეხვედრა. გერმანიის დაზვერვამ მაშინ ვერ შეძლო სამეულის მოლაპარაკების ჩაშლა და ამ ქვეყნებს შორის მტრობის ჩამოგდება, რაც შემდგომ მეორე მსოფლიო ომში დამარცხებად დაუჯდა. ირანში საბჭოთა დაზვერვის სამსახურში ძირითადად აზერბაიჯანელი და სომეხი ეროვნების ემიგრანტები და საბჭოთა მოქალაქეები (მაგ. ატაკიშიევი, ალახვერდოვი, ალაიანცი, ვართანიანი და სხვები) იყვნენ, რომლებიც სხვადასხვა მიზეზის გამო თანამშრომლობდნენ საბჭოთა კავშირთან. ბევრი მათგანი საბჭოთა არალეგალურ დაზვერვაში ათწლეულების მანძილზე დარჩა. 1953 წელს ამერიკელების ჩარევით (რაზეც ზემოთ უკვე გვქონდა საუბარი) ირანის პრემიერ-მინისტრი მოსადიკი ახალგაზრდა შაჰმა მუჰამედ რეზა ფეჰლევიმ შეცვალა და ქვეყანაში ეკონომიკური და სოციალური რეფორმების გატარება დაიწყო. იმ პერიოდში ირანში მრავლად იყვნენ ამერიკელი, ინგლისელი და ფრანგი სამხედრო მრჩეველები და ამ ქვეყნების სპეცსამსახურების ოფიციალური წარმომადგენლები. საბჭოთა კავშირი განზე დარჩა და ამ დანაკარგის ანაზღაურება ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობის გააქტიურებით სცადა. საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტურა საელჩოს საფარქვეშ მოქმედებდა და მას 1970-1979 წლებში საელჩოს პირველი მდივანი დიმიტრი კუზმინი ხელმძღვანელობდა. შაჰი რეზა ფეჰლევი ცდილობდა ჩრდილოელ მეზობელთან უპირატესად ეკონომიკური კავშირები დაემყარებინა. იმ პერიოდში დამთავრდა ირან-სსრკ გაზსადენის მშენებლობა და დაიწყო ძალზე იაფი ბუნებრივი გაზის იმპორტი ირანიდან. ამ ხელშეკრულებიდან საბჭოთა კავშირი კოლოსალურ მოგებას იღებდა, რადგანაც იაფ ირანულ გაზს თვითონ მოიხმარდა, ხოლო დასავლეთ და აღმოსავლეთ ევროპას ციმბირის გაზს რამდენჯერმე ძვირად აწვდიდა.

დასავლეთის ქვეყნების პოზიციების გამყარება ირანში და თურქეთის ნატო-ს წევრობა საბჭოთა იმპერიისთვის მნიშვნელოვანი გეოპოლიტიკური მარცხი იყო. ამიტომაც შაჰის რეჟიმის დამხობა საბჭოთა დაზვერვის უპირველეს ამოცანას წარმოადგენდა. კუზმინს კავშირზე ჰყავდა ირანის ოპოზიციის ლიდერები (მაგ. პასან ფარზანი) და შეიარაღებული ძალების გენშტაბის გენერლები, რომლებიც ფარულად გამოთქვამდნენ უკმაყოფილებას შაჰის რეჟიმით. ერთ-ერთი მათგანი გენერალი მოჰარაბი, რომელიც რევულარულად აწვდიდა საიდუმლო სამხედრო ინფორმაციას საბჭოთა დაზვერვას, „სვაკ“-მა დააპატიმრა და სასამართლოს გადაწყვეტილებით, 1978 წელს დახვრიტეს.

უფრო გაუმართლა „კგბ“-ს მეორე აგენტს, ირანის განათლების მაღალჩინოსან მოხელეს ალი რაბანის, რომელიც ჯერ კიდევ 1940-იანი წლებიდან მუშაობდა საბჭოთა დაზვერვაზე. რაბანი, რომლის კურატორი მაიორი ევგენი ვენედიქტოვი იყო, 1977 წელს დააკავეს. სასამართლომ სასიკვდილო განაჩენი გამოუტანა, თუმცა შაჰმა საბჭოთა აგენტი შეიწყალა და პატიმრობით შეუცვალა.

იმ დროისათვის შაჰის რეჟიმი იმდენად იყო დასუსტებული, რომ რამდენიმე თვეში სტუდენტებისა და რელიგიური დაჯგუფებების მრავალათასიან საპროტესტო გამოსვლებს ვეღარ გაუძლო და ისლამური რევოლუციის შემდეგ დაემხო. ქვეყანაში მთელი ხელისუფლება შიიტმა ფუნდამენტალისტებმა აიღეს, რომელთაც აიათოლა ჰომეინი ხელმძღვანელობდა. საბჭოთა „კგბ“-ს შეფმა იური ანდროპოვმა მომენტალური რეაგირება მოახდინა და ირანში საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტად შედარებით ახალგაზრდა ლეონიდ შებარშინი დანიშნა. მას დაეველა ირან-საბჭოთა კავშირის ურთიერთობების გასაუმჯობესებლად შესაბამისი ოპერატიულ-აგენტურული ღონისძიებების გატარება. თუმცა მალევე „კოვზი ნაცარში ჩაუვარდათ“, როდესაც აიათოლა ჰომეინიმ ამერიკაც და საბჭოთა კავშირიც ერთნაირად გამოაცხადა სატანად და ირანის მტრებად. ირანში დაიწყო რეპრესიები საბჭოთა დაზვერვის მთავარი დასაყრდენის — ირანის სახალხო პარტიის (თუდე) წინააღმდეგ. საბჭოთა აგენტურას აიათოლები ყველგან ეძებდნენ, მათ შორის ირანის სპეცსამსახურებშიც. 1984 წელს, საბჭოთა დაზვერვასთან თანამშრომლობის ბრალდებით, დააპატიმრეს თავად ირანის ინფორმაციის და ეროვნული უშიშროების სამინისტროს მეფი ჰოსეინ ფარდუსთი.

შებარშინი 1983 წლის დასაწყისამდე რჩებოდა რეზიდენტად, ვერანაირ წარმატებას ვერ მიაღწია და უკან, „ცენტრში“ დაბრუნებული, ახალ თანამდებობაზე დაქვეითებით დანიშნეს. შემდგომ წლებში შებარშინს მხსნელად გორბაჩოვის „პერესტროიკა“ მოველინა — 1989 წელს ის საბჭოთა დაზვერვის უფროსად დაინიშნა, ხოლო 1991 წლის „აგვისტოს პუტჩის“ შემდეგ მოკლე პერიოდით „კგბ“-ს თავმჯდომარის მოვალეობასაც ასრულებდა.

საბჭოთა კავშირი ყოველთვის თავს იკავებდა ირანისთვის უახლესი (მით უმეტეს ბირთვული) სამეცნიერო გამოკვლევების და ტექნოლოგიების მიყიდვისა ან სამეცნიერო კადრებით დახმარებისაგან. მიზეზიც გასაგები იყო — შაჰის დროს ირანში ამერიკელები დომინირებდნენ, ხოლო შემდგომ ჰომეინის ხელისუფლების მოქმედებები ძალზე ძნელად პროგნოზირებადი იყო.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ აშშ-ის ყველაზე დიდი თავისუფალი იმ ატომური პოტენციალის და მასობრივი განადგურების იარაღის გაკონტროლება გახდა, რაც ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების ტერიტორიაზე აღმოჩნდა გაფანტული. აშშ-ის სპეცსამსახურები ცდილობდნენ თავიდან აეცილებინათ ატომური ტექნოლოგიების, ურანის და მისი ნარჩენების, ატომური იარაღის და კვალფიციური სამეცნიერო კადრების ტერორისტების და ტერორისტული ქვეყნების ხელში მოხვედრა. ეკონომიკური და სამხედრო დახმარებების ხელშეკრულებები მხოლოდ იმ პირობით ფორმდებოდა, თუ აშშ მიიღებდა ორმაგ ტექნოლოგიებზე კონტროლის სრულ გარანტიას. მასობრივი განადგურების იარაღის წარმოების ტექნოლოგიების, სამეცნიერო-ტექნიკური გამოკვლევების და ინფორმაციის, აგრეთვე სამეცნიერო მომსახურების ექსპორტი პოსტსაბჭოთა ქვეყნების კანონმდებლობით უნდა აკრძალულიყო. ამერიკის განსაკუთრებული ყურადღება რუსეთისა და უკრაინისკენ იყო მიმართული, რადგანაც ამ ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების ტერიტორიაზე იყო უმეტესად განლაგებული ბირთვული რაკეტები, ბირთვული ტექნოლოგიების საწარმოები და სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრები. თუ გავიხსენებთ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომი პერიოდის ქაოსს და მატერიალურ გაჭირვებას, გასაკვირი სრულიადაც არ იქნება, თუ რესურსებით მდიდარ და ბირთვული იარაღის შექმნაზე მეოცნებე რომელიმე ქვეყნის სპეცსამსახურს მოეხერხებინა და შეეძინა შესაბამისი ტექნოლოგიები, ნედლეული და გადაებირებინა მეცნიერ-

სპეციალისტები. აშშ-მ რუსეთი აიძულა, რომ პრავალმილიარდიანი დახმარების სანაცვლოდ წასულიყო მასობრივი განადგურების იარაღის გავრცელების და ორმაგი ტექნოლოგიების ექსპორტის აკრძალვაზე. ელცინის პრეზიდენტობის პერიოდში რუსეთის სპეცსამსახურებმა რამდენიმე ამგვარი შემთხვევა აღკვეთეს. კერძოდ 1992 წლის ნოემბერში შეჩერებულ იქნა სარაკეტო დარგის რუსი სპეციალისტების დიდი ჯგუფის ჩრდილოეთ კორეაში სამუშაოდ წასვლა.

უნდა ითქვას, რომ 1992-1998 წლის ბოლომდე რუსეთის „ფსბ“ საკმაოდ აქტიურ ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებებს ატარებდა ირანის დაზვერვის წინააღმდეგ. 1997 წლის ნოემბერში „ფსბ“-მ დააკავა მოსკოვში ირანის საელჩოს თანამშრომელი რეზა თეიმური, რომელიც რუსეთის მოქალაქისგან სარაკეტო ძრავების ტექნიკურ დოკუმენტაციას ყიდულობდა.

იმავე წლის ივნისში რუსეთიდან გააძევეს ირანის სამხედრო დელეგაციის წევრი აზიზ მასუდი, რომელიც რუსეთის მოქალაქისგან სამხედრო ავიაციის თანამედროვე ტექნიკური დოკუმენტაციის მიღებას ცდილობდა.

იმავე წელს ირანულმა სამრეწველო ჯგუფმა (რეალურად კი ირანის დაზვერვის რეზიდენტურამ) „სანამ“ რუსეთის ერთ-ერთ საწარმოში სარაკეტო ძრავის სხვადასხვა კომპონენტების დამზადება აირგადადგაჩი მოწყობილობის დამზადების ხელშეკრულებით შენიღბა. გარდა ამისა ამ კომპანიის წარმომადგენლები ცდილობდნენ მიეღოთ ინფორმაცია უახლეს სარაკეტო-კოსმოსურ, საავიაციო, ბირთვულ და ლაზერულ ტექნოლოგიებზე, რისთვისაც ფულს არ იშურებდნენ. მათ ძალზე „მეგობრული“ კონტაქტები დაამყარეს რუსეთის სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსის ელიტასთან. ირანის დაზვერვას შორის მიმავალი გეგმები ჰქონდა – სანაქტ-პეტერბურგში არსებულ ბალტიის სახელმწიფო ტექნიკურ უნივერსიტეტში მათ „სტუდენტთა“ დიდი ღესანტი მიაველინეს. 1998 წლის იანვარში „სანამ“-ს რუსეთის ტერიტორიაზე საქმიანობა აეკრძალა.

ირანის სპეცსამსახურებმა შეძლეს რუსეთის ერთ-ერთ წამყვან ტექნიკურ უმაღლეს სასწავლებელში (ჩვენი ინფორმაციით „მოსკოვის საავიაციო ინსტიტუტში“) ძლიერი ოპერატიული პოზიციების მოპოვება და დიდი ანაზღაურების სანაცვლოდ სპეციალიტთა ჯგუფის გადამზერება. მიზანი – უახლესი სარაკეტო ტექნოლოგიების დამუშავება და ირანისთვის გადაცემა იყო.

იმავე წელს ირანის მოქალაქემ ალი მაზიდი მუჰამედიმ შეძლო, მოსკოვში დროებით მცხოვრები სამი ტაჯიკი პიროვნების დახმარებით ლეგირებული ფოლადის დიდი პარტიის შეძენა ფარულად ირანში გადატანის მიზნით. სტრატეგიული ტვირთი აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე დააკავეს.

საინტერესოა ის ფაქტი, რომ რუსეთის კონტრდაზვერვის („ფსბ“-ს) განსაკუთრებული აქტიურობა ირანის სპეცსამსახურების წინააღმდეგ 1995-1998 წლებზე მოდის, როდესაც ამ სპეცსამსახურს სტეპაშინი და შემდეგ კოვალისოვი ხელმძღვანელობდნენ. 1998 წლის მეორე ნახევარში „ფსბ“-ს ღირექტორად პუტინი დაინიშნა. ამ პერიოდიდან კარდინალურად შეიცვალა სამხრეთ კავკასიაში „ფსბ“-ს საქმიანობის პრიორიტეტები და მთავარი ძალები „ნატოს“ აქტიური წევრი ქვეყნის თურქეთის და ისტორიულად ყოველთვის „შუაში გაჭეჭყილი“ საქართველოს წინააღმდეგ იქნა მიმართული.

პუტინის პრეზიდენტად დანიშვნის შემდეგ ირანის ბირთვული პროგრამა რუსეთ-ამერიკის „პოლიტიკური ვაჭრობის“ ის ძირითადი კომპონენტი გახდა, რომელსაც რუსეთი მაშინ მოიმარჯვებს, როცა უჭირს. რუსეთი ოფიციალურად ეთანხმება გაეროს მიერ მიღებულ ბირთვული იარაღის წარმოების აკრძალვის დადგენილებებს, კვერს უკრავს ამერიკას ირანის ბირთვული პოტენციალის გაფართოების საშიშროების შესახებ, სინამდვილეში კი თავად აქეზებს (პოლიტიკური მხარდაჭერით და ტექნიკური დახმარებით) ირანის ზღვარგასულ ჯიუტობას.

უკვე მერამდენე წელია ირანი და რუსეთი შეხმატებილებულად თამაშობენ „პინგ-პონგს“ — აი ღლეს შევექმნით ურანის გამამდიდრებელ ერთობლივ საწარმოს რუსეთის ტერიტორიაზე, აი ხვალო. მერე აღმოჩნდება, რომ ირანელები მხოლოდ ექსკურსიაზე იყვნენ მოსკოვში და არავითარი ერთობლივი საწარმო არ უნდათ. შემდეგ „როსატომის“ შეფი, საქართველოში დაბადებული, ყოფილი „კინდერ სიურპრიზ-რუსეთის პრემიერი“ სერგეი კირიენკო ჩააკითხავთ თეირანში და ირანელებთან შეხვედრის შემდეგ პიონერული ღიმილით ამცნობს მოთმინებადაკარგულ და შეშფოთებულ მსოფლიოს — გეშველათ შეთანხმება უკვე მიღწეულიაო, მაგრამ მისი წამოსვლა და ირანელების ემმაკურად თვალეზმოჭუტული და უარყოფელი განცხადება ერთია...

ასე გრძელდებოდა თვეობით, ამასობაში კი ირანი გამალებით

ბუშაობდა ბირთვული იარაღის შექმნაზე, მისი პრეზიდენტი მაჰმუდ აჰმად-ნევეჯადი კვლავ მწვავე და სახიფათო განცხადებებს აკეთებს. ამასობაში ნავთობზე მსოფლიო ფასების ზრდა ყველა ისტორიულ რეკორდს ხსნის, ეს კი ვის აძლევს ხელს? ისევ და ისევ ამ ორ მოთამაშეს, მათ ხელისუფლებას და განსაკუთრებით სათავეში მყოფ პიროვნებებს, რადგანაც საინტერესო დამთხვევის წყალობით ორივე ქვეყანაში ნავთობს, გაზსა და ყველა ბუნებრივ სიმდიდრეს და მათი ექსპორტიდან მიღებულ მილიარდებს თავად აკონტროლებენ.

ირანელი ფიზიკოსი „მოსადის“ მსხვერპლი გახდა?

2007 წლის 15 იანვარს 44 წლის ასაკში, გაურკვეველ ვითარებაში გარდაიცვალა ირანელი ფიზიკოსი არდემირ ჰასანპური. მისი სიკვდილის შესახებ ინფორმაცია მსოფლიო მასმედიამ 21 იანვარს გაავრცელა. ამის შემდეგ ირანის სახელმწიფო ტელევიზიამაც დაადასტურა ფიზიკოსის გარდაცვალება და მიზეზად აირით მოწამვლა დაასახელა, თუმცა რაიმე დამატებითი დოკუმენტური მასალები არ გამოქვეყნებულა. ჰასანპური ირანის ატომური ბომბის ერთ-ერთ ავტორად ითვლებოდა. 2003 წელს ის „ისლამური რესპუბლიკის საუკეთესო სამხედრო მეცნიერად“ დაასახელეს. 2005 წლიდან კი ელექტრომაგნიტური ტექნოლოგიების სამეცნიერო-კვლევით ცენტრს ხელმძღვანელობდა, ხოლო ერთი წლის შემდეგ, ჰასანპურს ირანის ყველაზე პრესტიჟული ჯილდო – ზარაზმის პრემია მიენიჭა. მისმა სიკვდილმა კიდევ უფრო დაძაბა ირანის ბირთვული პროგრამის (საიდანაც უკვე ერთი ნაბიჯია ატომური იარაღის წარმოებამდე) ირგვლივ ატეხილი მრავალწლიანი სკანდალი.

არდემირ ჰასანპურს მჭიდრო კავშირი ჰქონდა რუს ფიზიკოსებთან და სავარაუდოა, რომ რუსეთის ატომურ კვლევით ცენტრებშიც მრავალჯერ იყო მივლინებული.

რუსეთი ირანის წინააღმდეგ პოლიტიკურ-ეკონომიკური სანქციების შემოღების და სამხედრო ოპერაციის კატეგორიული წინააღმდეგია, რადგანაც დღევანდელ „გაყინულ კონფლიქტს“ და საერთაშორისო დაძაბულობას პოლიტიკურ დივიდენდებთან ერთად მოსკოვისთვის უდიდესი ფინანსური მოგებაც მოაქვს.

ორივე მოთამაშეს ამგვარი პატური სიტუაციის შენარჩუნება განუსაზღვრელი დროით აწეობს, რადგანაც სწორედ ნათობის ექსპორტია მათი ბიუჯეტის შევსების მთავარი წყარო.

ამ გაურკვევლობის საბურველქვეშ ჰასანაშურის გარდაცვალებამ მრავალი ვერსია წარმოშვა. მისი როლი ირანის ატომურ პროგრამაში მართლაც უდიდესი იყო და თუ ის სპეცსამსახურებმა მოკლეს, მაშინ ამ ოპერაციის უკან უპირველესად ისრაელის დაზვერვა „მოსადი“ უნდა მოვიაზროთ. სპეცსამსახურებიდან ერთადერთ მას შეუძლია ამგვარი ფარული სპეცოპერაციის უხმაუროდ განხორციელება და კვალის წაშლა.

P.S. ობიექტურობის დაცვის მიზნით მკითხველს უნდა ვაცნობოთ, რომ აღნიშნულ თემაზე ჟურნალ „არსენალის“ 2006 წლის ივნისის ნომერში გამოქვეყნებულ მასალას საქართველოში ირანის ისლამური რესპუბლიკის საელჩოს გამოხმაურება და ოფიციალური წერილი მოჰყვა.

ირანის მხარე არ დაეთანხმა ჩვენს მიერ გამოთქმულ შეფასებებს, რაც მათი უფლებაა. ჩვენი აზრით კი, დრო და განვითარებული მოვლენები გვიჩვენებს, თუ ვის მხარეზეა სიმართლე.

აშშ-ის სპეცსამსახურების აქტიურობის შედეგი

ატომური ენერგეტიკის საერთაშორისო სააგენტოს ინფორმაციით 1993 – 2002 წლებში მხოლოდ ცენტრალური აზიის რეგიონიდან ბირთვული მასალების უკანონო რეალიზაციის და ტრანსპორტირების 181 შემთხვევაა აღრიცხული. ხოლო, მხოლოდ 2005 წელს მსოფლიოში რადიოაქტიური ნივთიერებების არალეგალური ტრანსპორტირების და დაკარგვის 103 შემთხვევა დაფიქსირდა. ექსპერტების აზრით დღემდე არალეგალურად რეალიზებული ურანის საერთო რაოდენობა 50 კგ-ს აღწევს, საიდანაც სავარაუდოდ 40 კგ ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზეა დაკარგული.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ არსებული ქაოსით კარგად სარგებლობდნენ დაუფინანსებელი სამეცნიერო ცენტრები და უხელფასოდ დარჩენილი ფიზიკოსები. ისინი მზად იყვნენ კარგი ანაზღაურების შემთხვევაში რადიოაქტიური და ტოქსიკური ნივთიერებები ნებისმიერისთვის მიეყიდათ. ამგვარ „სიმიდრეზე“ მოთხოვნა მაშინაც და დღესაც ძალზე მაღალია. ძირითადი მომხმარებლები ირანი, პაკისტანი, ინდოეთი, ჩრდილოეთ კორეა და ლიბია იყვნენ და არიან. „ჭუჭყიანი ბომბის“ დამზადება კი ყველა ტერორისტული და ექსტრემისტული ორგანიზაციის „ბავშვობის ოცნებაა“.

აი ამგვარ ურთულეს სიტუაციაში უხდებათ სპეცსამსახურებს რადიოაქტიური და ტოქსიკური ნივთიერებების შესაძლო წყაროების, გამსაღებლების და ტრანსპორტირების ძირითადი არხების გამოვლენა და ლიკვიდაცია. ბუნებრივია დამნაშავე თავად არ ჩაბარდება, ამიტომაც სპეცსამსახურები ხშირად ატარებენ პროვოცირების ოპერატიულ-აგენტურული ოპერაციას, როდესაც აკრძალული ნივთიერების შემსყიდველი სპეცსამსახურის თანამშრომელი ან აგენტია. ის ცდილობს დანაშაულში ეჭვმიტანილი ნივთიერი მტკიცებულებებით იყოს დაკავებული.

1990-იანი წლების დასაწყისში დასავლეთ გერმანიის დაზვერვამ („ბნდ“) რუსეთის სპეცსამსახურების ფარულად, ძალზე მნიშვნელოვანი ოპერატიულ-აგენტურული ოპერაცია ჩაატარა და გერმანიის ტერიტორიაზე შეიტყუა რადიოაქტიური ნივთიერებების რუსი გამსაღებლები, სადაც მათი დაპატიმრება მოხდა. რუსეთის ხელისუფლება მაშინაც უკმაყოფილებას გამოთქვამდა და კატეგორიულად

უარყოფდა ურანის რუსულ წარმოშობას.

რუსეთის სპეცსამსახურების ინფორმაციით მათ 2003 წლის აგვისტოში „საკონტროლო შესყიდვის“ დროს დააკავეს მურმან-სკის „ატომფლოტის“ დირექტორის მოადგილე ალექსანდრე ტოულა-კოვი, რომელსაც სპეციალური კონტეინერში მოთავსებული 1 კგ რადიოაქტიური ნივთიერება აღმოაჩნდა.

2006 წლის შემოდგომაზე თბილისში რუსეთის მოქალაქე ოლეგ ხილცაგოვის დაკავებაც ზომ, ანალოგიური წარმატებული ოპერაციაა, ოღონდ ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს ხელმძღვანელობით ჩატარებული და გასაკვირია რატომ გაღიზიანდა რუსეთის ხელისუფლება?

ალბათ იმიტომ რომ, სპეცოპერაცია მათ გარეშე დაიგეგმა და განხორციელდა.

„უჩინარი კაცი“ სამუდამოდ წავიდა

მნიშვნელობა არა აქვს ვის როგორი დამოკიდებულება ჰქონდა პირადად მასთან. ზოგს უყვარდა, ზოგს კი სძულდა. თუმცა ყველა ერთხმად აღიარებდა მის უდიდეს პროფესიონალიზმს. მარკუს (რუსები მას „მიშა“-ს ეძახდნენ) ვოლფის გარდაცვალება მოულოდნელი არ ყოფილა. ღრმად მოხუცებული ბოლო წლებში ბევრს ავადმყოფობდა, 83 წელიც არაა მცირე ასაკი. მან მთელი ეპოქა შექმნა დაზვერვაში, სადაც 1951 წელს დაიწყო მუშაობა. მომავალი „უსახო კაცის“ ბიოგრაფია კი ასეთი იყო.

გერმანელი ებრაელის, ცნობილი დრამატურგის და კომუნისტის ფრიდრიხ ვოლფის უმცროს ვაჟს ჰიტლერულ გერმანიაში მძიმე ბავშვობა ჰქონდა. მეორე მსოფლიო ომის დაწყების წინ ვოლფების მთელი ოჯახი მოსკოვში გადავიდა საცხოვრებლად. მარკუსი ომის პერიოდში რადიოკომენტატორობდა და ანტიფაშისტური გადაცემები მიჰყავდა. ომის შემდეგ დიპლომატიურ სამუშაოზე იყო, როდესაც მოულოდნელად ბერლინში გამოიძახეს. 1951 წლის ზაფხულში მარკუსმა დიდი ცნობისმოყვარეობით შეაღო ბერლინის ერთ-ერთი ჩვეულებრივი შენობის კარი, რომლის აბრაზე ეწერა: „ეკონომიკური კვლევების ინსტიტუტი“. სწორედ ამ სახელწოდების ქვეშ ინიღბებოდა სოციალისტური გერმანიის ახლადშექმნილი დაზვერვა, რომლის მთავარი ამოცანები რვა გერმანელმა, ოთხი საბჭოთა კა-გე-ბეს „კონსულტანტის“ კარნახით ჩამოაყალიბა. ვოლფი ჯერ ერთ-ერთ განყოფილებას ხელმძღვანელობდა, ხოლო 1952 წლის დეკემბერს დაზვერვის უფროსად დაინიშნა. ერთი წლის შემდეგ დაზვერვა გდრ-ის უშიშროების სამინისტროს შეურთდა, რომელსაც ჯერ ცნობილი ტერორისტ-კომუნისტი ერნსტ ვოლგებერი, ხოლო შემდეგ კი ერის მიღკე ხელმძღვანელობდნენ. მოუხდავად იმის, რომ ვოლფი, მიღკეს ნიჭსა და შესაძლებლობებზე ძალზე დაბალი წარმოდგენის იყო, მისი ხელმძღვანელობით თითქმის 35 წელი მოუხდა მუშაობა. შეიძლება ითქვას, რომ ვოლფი მზერავად დაიბადა. მისი ორიგინალური და ახალი იდეები თავიდან არარეალური რომ ჩანდა, ყოველთვის ეფექტიანი შედეგით მთავრდებოდა. სწორედ მან შექმნა „შპიონი რომეოს“ მთელი პლეადა. მისი დავალებით გდრ-ის ახალგაზრდა სიმპატიური მამაკაცი-მზერავეები ფარულად იგზავნებოდნენ დასავლეთ გერმანიაში, სადაც გფრ-ის სახელმწიფო სტრუქტურებში (უპირველესად კი კანცლერის აპარატში, პოლიციასა და საეკსპრესო-

ურებში) და „ნატოს“ შტაბ-ბინაში მომუშავე „ბალზაკის ასაკის“ მდი-
ვან ქალბატონ-საქალბატონებზე იწყებდნენ „ნადირობას“. შემდეგ კი
„ფურებადღე შეყვარებული“ ქალები ჩანთებით ეზიდებოდნენ საიდუმლო
ლოკუმენტებს. ეს ოპერაციები, რომლებიც ძალზე უმნიშვნელო თანხები
ვღებოდა, ვოლფს საშუალებას აძლევდა გურ-ის საშინაო და საგარეო
პოლიტიკაზე და „ნატოს“ გეგმებზე ამომწურავი ინფორმაცია პქონოდა.

„სექს შპიონაჟის“ მეთოდების გარდა ვოლფის არსენალში კიდევ
სხვა მრავალი ხერხი იყო, რომელსაც ის დიდი წარმატებით იყენებ-
და. კონსპირაციის დიდოსტატი 25 წელი ისე დასეირნობდა ევროპის
ქალაქებში, რომ მისი ვინაობა და ფოტოსურათიც კი დასაველეთის
სპეცსამსახურებისთვის უცნობი იყო. ამიტომაც შეარქვეს „უჩინარი
კაცი“. მისი მრავალწლიანი ფარული დაპირისპირება მილკესთან
1986 წლის 27 ნოემბერს დასრულდა – ვოლფი პენსიაზე გაუშვეს.
„ბერლინის კედლის“ დაცემის და გერმანიის გაერთიანების შემდეგ
ვოლფის დაპატიმრების სანქცია გაიცა. მარკუსმა ცოლთან ერთად
თავი მოსკოვს შეაფარა, მაგრამ ერთ წელში, 1991 წლის აგვისტოს
„პუტჩის“ შემდეგ, იძულებული გახდა გერმანიაში დაბრუნებულიყო,
სადაც დააპატიმრეს კიდევ. ვოლფს 1993 წლის 6 დეკემბერს ექვსი
წლით თავისუფლების აღკვეთა მიუსაჯეს, თუმცა გირაოს გადახ-
დის შემდეგ გაათავისუფლეს. 1995 წელს კი გერმანიის ფედერ-
ალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომ სასჯელი მოუხსნა.

ამის შემდეგ, გარდაცვალებამდე ვოლფი წყნარ ცხოვრებას ეწეოდა,
დაწერა და გამოსცა რამდენიმე ძალზე საინტერესო წიგნი.

საყოველთაოდ აღიარებული ფაქტია, რომ მარკუს ვოლფის ხე-
ლმძღვანელობის დროს აღმოსავლეთ გერმანიის დაზვერვა, ისრაელის
და დიდი ბრიტანეთის დაზვერვებთან ერთად, მსოფლიოს ყველაზე
მობილური და ეფექტიანი სპეცსამსახური იყო.

მსოფლიოში ახალი სახის სპეცსამსახური იქმნება?

მსოფლიოს ეკონომიკურად მაღალგანვითარებულ ქვეყნებში უკანასკნელი სამი-ოთხი წელია ერთი მნიშვნელოვანი ტენდენცია შეიმჩნევა. თუ აქამდე ეკონომიკური შპიონაჟი ძირითადად სახელმწიფოს პრეროგატივა იყო, ზოლო კერძო ფირმები თავის კონკურენტებზე საიდუმლო ინფორმაციის (ფირმის რეალური საფინანსო-ეკონომიკური მდგომარეობა, საბირჟო მანიპულაციები, გაკოტების საშიშროება და ა.შ.) მოგროვებით შიგადაშოგ „ერთობოდნენ“, ამჟამად უკვე გამოიკვეთა საინტერესო კანონზომიერება. აშშ-ში, საფრანგეთში, დიდ ბრიტანეთში და ზოგიერთ სხვა ქვეყანაში, ეკონომიკური დაზვერვის ფუნქციების დიდ ნაწილს სპეციალურად შექმნილი, კერძო ბიზნესდაზვერვის სააგენტოები და ბიუროები ასრულებენ. ეკონომიკური გლობალიზაციის პირობებში ეკონომიკურ დაზვერვას პრიორიტეტული მნიშვნელობა ენიჭება. თუ აქამდე სახელმწიფო სპეცსამსახურები ეხმარებოდნენ ეროვნულ კორპორაციებს ინსაიდური (წინმსწრები) ინფორმაციის მოპოვებაში (რაც ხშირად ვერ იძლეოდა და მეგობარ ქვეყნებს შორის სერიოზული დაპირისპირების მიზეზი ხდებოდა), ამჟამად ახლადშექმნილ ბიზნესდაზვერვის კერძო სააგენტოებს ძალუბთ ოპერატიულ-აგენტურული მეთოდებით ინფორმაციის მოპოვება, საინფორმაციო ბანკის შექმნა და ინფორმაციით - ამ, დღეისათვის ყველაზე ძვირადღირებული პროდუქციით, ვაჭრობა. აღნიშნული სააგენტოები სახელმწიფო სპეცსამსახურებთან კოორდინირებულად მოქმედებენ ეროვნული ეკონომიკური ინტერესების დასაცავად. ისინი მოიპოვებენ მონაცემებს უცხოური კონკურენტი ფირმების საწარმოო და მარკეტინგული გეგმების, ფინანსური მდგომარეობის, საკადრო შემადგენლობის ძლიერი და სუსტი მხარების და სხვ. შესახებ. ასევე ძალზე სერიოზულად მუშაობენ „ტოპმენეჯერების“ გადაბირებაზე.

ამ სააგენტოებში ხელმძღვანელ თანამდებობებზე ხშირად სპეცსამსახურების ყოფილი გამოცდილი მაღალჩინოსნები მუშაობენ. სხვადასხვა მმართველობით რგოლებშიც ბევრია სპეცსამსახურების ყოფილი ოპერატიული თანამშრომელი.

განვლილი პერიოდი გვიჩვენებს, რომ ეს კერძო სტრუქტურები გაცილებით ოპერატიული და მოქნილი არიან, ვიდრე ოფიციალური სპეცსამსახურები. თანაც, მათი სადაზვერვო მოქმედების გამჟღავნების შემთხვევაში, სკანდალი სახელმწიფო სტრუქტურას კი არა, მხოლოდ კერძო სამართლის სუბიექტს შეეხება და თავიდან იქნება აცილებული საერთაშორისო გართულებები.

IV. რუსეთის ძნელი გზა დემოკრატიისაკენ

მეზობელო კარისაო...

ჩვენ დიდ ჩრდილოელ მეზობელს, რომელსაც საუკუნეების მანძილზე ვერ გაურკვევია საკუთარი იმპერიული ინტერესები და მიზნები თუ როგორ შენიღბოს უფრო კარგად ქართველებზე „ზრუნვითა და ფიქრით“, ერთი უმნიშვნელოვანესი ისტორიული ფუნქცია არ უნდა დავეუკარგოთ. რუსეთის იმპერია, მეზობლებისადმი უხეში და აგრესიული საგარეო პოლიტიკის გამო, ყოველთვის იყო ერთგვარი გამომაფხიზლებელი და შემაკავშირებელი. „ჩრდილოელი დათვის“ მოუხეშავი ქმედებები აფხიზლებდა მის მეზობლებს და შეკავშირებისაკენ უბიძგებდა.

2005 წლის დეკემბერში უკრაინის წინააღმდეგ აშკარა ბრძოლას „ბუნებრივი გაზის“ ბერკეტით ფასების სამჯერ გაზრდა მოჰყვა. ერთი თვის შემდეგ კი რუსეთმა საქართველოს მოუწყო ენერგეტიკული ბლოკადა. მანამდე ციტრუსების შეტანა აკრძალა საქართველოდან, რამაც ქართველ გლეხებს დიდი ზარალი მიაყენა. 2006 წლის მარტიდან კი ქართული ღვინის, სხვა ალკოჰოლური სასმელების და მინერალური წყლების შეტანა აიკრძალა – ასეთია რუსეთის მიერ წარმოებული გამოუცხადებელი ეკონომიკური და პოლიტიკური ომის მოკლე ქრონიკა.

რუსეთის უმთავრესი პრობლემა, ისტორიულად და ამჟამადაც, მისი იმპერიული ამბიციებია. ეს ქვეყანა ყოველთვის ძნელად და „დიდი ტკივილებით“ თმობს იმპერიულ აზროვნებას და მესიანურ როლზე პრეტენზიას, არა მარტო სლავურ სამყაროში, არამედ მისი უახლოესი მეზობლების მიმართაც.

„ეს არს ჩვენი ბოლო და გადამწყვეტი ბრძოლა“ – ეს ციტატა „კომუნისტური ინტერნაციონალიდან“ რუსეთის ხელისუფლების შინაგან ლოზუნგად და ფარულ მანიფესტად არის ქცეული. თუ დაეაკვირდებით ამ მოწოდებით სულდგმულობდა რვა ათეული წლის მანძილზე სახელწოდებით საბჭოთა, ხოლო შინაარსით რუსეთის იმპერია. ამჟამადაც რუსეთი ცდილობს ყველანაირი,

დაშვებული თუ მიუღებელი ხერხებით და მეთოდებით იბრძო-
ლოს საკუთარი ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოებისთვის. ეს
დადებით ფაქტად მანამდე შეიძლება დარჩეს, სანამ სხვა ქვეყნებ-
ის ეროვნულ ინტერესებს არ დაეჯახება. შემდეგ კი ეს „სტრატე-
გია“ უკვე იმპერიული პოლიტიკის მექანიზმად იქცევა.

საგარეო პოლიტიკაში რუსეთი ყოველთვის „სტაიერია“, ვი-
დრე „სპრინტერი“. ეს ქვეყანა ხანგრძლივ ისტორიულ პერიოდე-
ბზე გათვლილ პოლიტიკას აწარმოებს, რაც არამართო მისი
უზარმაზარი და უკიდევანო ტერიტორიით, არამედ უკვე მოსახ-
ლეობისა და ხელისუფლების მენტალიტეტით იყო და არის
განპირობებული. საუკუნეების მანძილზე განვითარდა და ჩამოყ-
ალიბდა საკმაოდ საინტერესო ფენომენი – ერთი შეხედვით მოუხ-
ეშავი და „ბუნჩულა დათვის“ ვერაგობა და ეშმაკობა“, როცა
შეიძლება დაიხიო უკან, დამარცხდე და დათმო ცალკეული ბრძოლე-
ბი, მაგრამ მოიგო ომი. გავიხსენოთ თუნდაც ნაპოლეონისა და
პიტლერის დამარცხება უკვე წაგებულ ომებში.

1991 წლის დეკემბრის შემდეგაც ბევრს ეგონა, რომ საბჭოთა
კავშირი სამუდამოდ ისტორიის კუთვნილება გახდა და შესა-
ძლებელი იყო რუსეთში დემოკრატიული რეფორმების ჩატარება.
1992-1999 წლებში აშშ-ისა და ევროპის ქვეყნების მრავალმ-
ილიარდიანი დახმარება რუსეთის ხელისუფლებამ ახალი, „სახ-
ელმწიფო კაპიტალიზმის“ ბაზაზე დაფუძნებული იმპერიის (სა-
დაც დემოკრატიის ელემენტები უკვე ფორმალურადაც აღარ
მუშაობს) აღსადგენად გამოიყენა. ეს ტენდენცია განსაკუთრებით
პუტინის პრეზიდენტად დანიშვნის(!) შემდეგ გაძლიერდა. ამჟა-
მადაც, რუსეთის ხელისუფლება, რომელსაც ამ ქვეყნის მასშტაბი
ხშირად „ლენინგრადის ჯგუფად“ მოიხსენიებს, ცდილობს ნელა,
მაგრამ მტკიცედ იმოძრაოს სტრატეგიული მიზნების მისაღწე-
ვად. მათი ერთ-ერთი მთავარი გეოპოლიტიკური მიზანი კი, რომელ-
საც არც მალავენ და „რუსეთის ეროვნული უსაფრთხოების
კონცეფციაში“ ასახელებენ, პოსტსაბჭოთა რესპუბლიკებზე სრული
პოლიტიკური და ეკონომიკური კონტროლია.

ეს ქვეყანა ყოველთვის მძიმედ ეგუება მარცხს. მისი პირველი
დამარცხება „ვარდების რევოლუცია“ იყო. თუმცა ის ახალ რე-
ალობას მშვიდად შეხვდა, „დემოკრატიზაცია“ წაითამაშა და შე-
ვარდნაძე და აბაშიძე წყნარად „ჩამოწერა“. მაგრამ ყველაზე

დიდი პრობლემა წინ ელოდა – ეს იყო ჯორჯ ბუშის აშშ-ის პრეზიდენტად მეორე ვადით არჩევა, რის შემდეგაც ამერიკის ადმინისტრაცია უფრო მტკიცე და დაუინებელი გახდა საკუთარი გეოპოლიტიკური ინტერესების არამართო დაფიქსირებაში, არამედ განხორციელებაშიც. ამას უკვე რუსეთისთვის უმძიმესი შედეგი – „ნარინჯისფერი რევოლუცია“ და უკრაინის დაკარგვა მოჰყვა.

მიუხედავად მისთვის არახელსაყრელი პოლიტიკური რეალობისა რუსეთის ხელისუფლება რევანშზე ფიქრობს. პერიოდიც უკვე განსაზღვრულია – 2009 წლის გაზაფხული. შედგენილია შესაბამისი გეგმაც, სადაც ძირითადი შემსრულებლები თავდაცვის სამინისტრო, სპეცსამსახურები, საგარეო საქმეთა სამინისტრო და „გაზპრომი“ არიან. რუსეთის პროგნოზით მათთვის ხელსაყრელი საგარეო პოლიტიკური ვითარება 2008 წლის ბოლოს უნდა დადგეს, როცა აშშ-ში რესპუბლიკელები სავარაუდოდ დამარცხდებიან და დემოკრატიული პარტია, როგორც ყოველთვის, ამერიკის საშინაო პრობლემებზე გააკეთებს ყურადღების აქცენტირებას. ეს კი რუსეთს საშუალებას მისცემს ისე აქტიურად იმოქმედოს, როგორც „ცუდლუტი“ და „მოგულავე“ ბილ კლინტონის პრეზიდენტობის პერიოდში. მანამდე იქნება საპრეზიდენტო არჩევნები:

საქართველოში, უკრაინაში და თავად რუსეთში. პირველ ორ ქვეყანაში ეკონომიკური, პოლიტიკური და სოციალური სიტუაციის გამწვავება მრავალი მიზეზის გამო, რუსეთს, სამწუხაროდ, არ გაუჭირდება. რასაც, მათი გეგმით, არასასურველი პრეზიდენტების – სააკაშვილის და იუშჩენკოს შეცვლა უნდა მოჰყვეს. ბევრისთვის მოულოდნელად გათვალისწინებულია ახალი პრეზიდენტის არჩევა რუსეთშიც. არა, პუტინი არსად წავა და კვლავ იქნება ამ ქვეყნის მმართველი. მხოლოდ ის უკვე კულისებიდან, რეალური და არაფორმალური ბერკეტებით შეეცდება „რევანშის“ დასახული გეგმის განხორციელებას. ამ პოლიტიკურ „პასეანსში“ მხოლოდ ერთი „უმნიშვნელო“ დეტალია გასარკვევი:

ვინ იქნება პუტინის მემკვიდრე?

მსოფლიო დიდი ყურადღებით ადევნებს თვალს რუსეთის სახელისუფლებო კულუარებში მიმდინარე მოვლენებს.

მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთში საპრეზიდენტო არჩევნებამდე საკმაო დროა დარჩენილი, ეს კითხვა სულაც არ არის ნაა-

დრევი ან რიტორიკული. იმ ფონზე, როცა პუტინი ცდილობს „დემოკრატიზაცია“ ითამაშოს და საჯაროდ უარს აცხადებს მესამე ვადით ხელისუფლების სათავეში, რაიმე ფორმით, დარჩენაზე, ძალზე მნიშვნელოვანია თუ ვის დანიშნავს საქართველოს „კეთილდღეობაზე“ ზრუნვითა და ფიქრით გადაღლილი პუტინი მემკვიდრედ.

ძირითადი „საკონკურსო მოთხოვნები“ ცნობილია: ის უნდა იყოს აუცილებლად ლენინგრადელი, ყოფილი „კა-გე-ბე-შნიკი“ და რაც უმთავრესია – პუტინის დიდი ხნის მეგობარი და ერთგული კადრი. ყოველივე ეს კი იმისთვისაა საჭირო, რომ რუსეთს არაფორმალურად კვლავ დღევანდელი პრეზიდენტი მართავდეს. ამ ეტაპზე პუტინის გარემოცვაში ამ კრიტერიუმებს სრულად მხოლოდ საქართველოს „დიდი მეგობარი“, რუსეთის პირველი ვიცე-პრემიერი სერგეი ივანოვი აკმაყოფილებს. ის ერთი წლით უმცროსია პუტინზე, ლენინგრადშია დაბადებული, დაამთავრა ლენინგრადის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, სადაც მოხდა მათი გაცნობა. 1976 წლიდან (23 წლის ასაკიდან) „კა-გე-ბე-შია“, სამი წლის შემდეგ საგარეო დაზვერვის ხაზით სპეცმივლინებებით იყო კენიასა და შევდეთში, 1998 წელს, პუტინმა უშიშროების ფედერალური სამსახურის დირექტორად დანიშნვიდან სულ მალე, ივანოვი თავის მოადგილედ წაიყვანა და ამ სპეცსამსახურის „ტვინის ცენტრის“ – ანალიზის, პროგნოზირებისა და სტრატეგიული დაგეგმარების დეპარტამენტის ხელმძღვანელობა ჩააბარა. 1999 წლის 15 ნოემბერს კი, როცა თავად პუტინი რუსეთის მთავრობის თავმჯდომარედ დაინიშნა, ივანოვმა უშიშროების საბჭოს მდივნის პეტად მნიშვნელოვანი პოსტი დაიკავა. 2001 წლიდან კი ის უკვე რუსეთის თავდაცვის მინისტრია. სერგეი ივანოვი ბოლო ორ პოსტზე ყოფნისას აშკარად ცილდებოდა უშუალო მოვალეობების ჩარჩოებს და თავისი მოგვარის რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის „ახმეტელი“ იგორ ივანოვის გვერდის ავლით ძალზე მწვავე საგარეო-პოლიტიკურ განცხადებებს აკეთებდა.

2007 წელს სერგეი ივანოვის პირველ ვიცე-პრემიერად დანიშვნით მისი, როგორც საჯარო პოლიტიკოსის ლეგიტიმაცია მოხდა. თუ ის, მანამდეც, მაგრამ უწყებრივი სუბორდინაციის დარღვევით, აქტიურად ერეოდა რუსეთის საგარეო და

საშინაო პოლიტიკაში, ახალი პოსტი მას საშუალებას აძლევს უკვე ოფიციალურად გააკონტროლოს სპეცსამსახურების, შსს-ს და გიგანტური სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსის მუშაობა.

რუსეთის ამჟამინდელი პრემიერი, მიხეილ ფრადკოვი რომ დროებითი ფიგურა იყო, ეს ადრევე ჩანდა. სავარაუდოა, რომ მისი შემცვლელი პრეზიდენტის პოსტსაც მალევე დაიკავებს.

ამჟამად უკვე მიმდინარეობს ფარული დაპირისპირება ფრადკოვსა და ივანოვს შორის, რისი მიზეზიც რუსეთის ყველაზე გემრიელი „ლუკმის“ და უდიდესი ფინანსური რესურსის – სამხედრო-სამრეწველო კომპლექსის გაკონტროლებაა. პარალელურად დაიწყო სერგეი ივანოვის საპრეზიდენტო „რასკრუტკაც“. ის ცდილობს უბრალო რუსი „მუჟიკის“ მოსაწონი სვლები გააკეთოს – ჯერ აშშ-ს და ნატოს დაემუქრა „ცერად“. შემდეგ საჯარისო ნაწილების და სამხედრო საწარმოების ინსპექტირებისას კი ძალზე მნიშვნელოვანი განცხადება გააკეთა: „...თავდაცვითი საწარმოების აქციონირებამ და უცხოური კაპიტალის მოზიდვამ არ გაამართლა. ისინი კვლავ სახაზინო საწარმოები გახდებიან და სრულ სახელმწიფო დაფინანსებაზე გადავლენ“. თან რუსული იარაღი აქო. 2005 წლის ბოლოს რუსეთის ყველაზე „ყურმოჭრილი მეგობარი“ ქვეყნების თავდაცვის მინისტრები დაიბარა მოსკოვში და შემპარავად შეახსენა, არ დაგავიწყდეთ ყველანი დაკავშირებული იყავით და ხართ რუსეთის გენშტაბის აკადემიასთან (შეიძლება ამ ფრაზით რუსეთის სამხედრო დაზვერვის არქივებში მათზე არსებულ მასალებზეც მიაწიწნა). მისთვის დამახასიათებელი ჩინოვნიკური უფერულობის გასაქარწყლებად „ცსკა“-ს საფეხბურთო გუნდის მოთამაშეებს შეხვდა, ერთ-ორჯერ უშნოდ აკენწლა ბურთი (რითაც ალბათ რუს ფეხბურთის „ფანებში“ ქულების ჩაწერას ცდილობდა) და ფეხბურთელები „ჩაის“ დასაღევად მიიპატიჟა.

სერგეი ივანოვი, რუსეთის დღევანდელ ხელისუფლებაში ერთ-ერთი ყველაზე „იმპერიულად“ მოაზროვნე პიროვნება, რეალურად რუსეთის „მეორე კაცი“ გახდა. „პირველობამდე“ ერთი წელი აცილებს. თუ ის შეძლებს ამ „პოლიტიკური მართონის“ დაძლევას და პრეზიდენტად გახდომას, მაშინ რუსეთის სპეცსამსახურების მიერ საქართველოს წინააღმდეგ მიმართუ-

ლი ღონისძიებები უფრო აგრესიული და დაუნდობელი გახდება.

საუკუნეები მიდის, რუსეთის პოლიტიკა კი იგივე რჩება

ნებისმიერი ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოება მხოლოდ სამხედრო სიძლიერით, სპეცსამსახურების სიჩაუქით ან დიდი ეკონომიკური მიღწევებით არ განისაზღვრება. საგარეო პოლიტიკა და დიპლომატია კიდევ ერთი ის სფეროა, სადაც ასევე წყდება ქვეყნის ბედი.

ყველა წელი რაღაცით ჰგავს ერთმანეთს, მაგრამ სხვადასხვა ქვეყნებისთვის ყველა წელი ძალზე განსხვავებულია. იმედია მკითხველი არ დაგვძრახავს დიდი რუსი კლასიკოსის ცნობილი სიტყვების ჩვენეული ინტერპრეტაციის გამო. მით უფრო, რომ გვსურს თუ არ გვსურს, უკვე ორი ასეული წელია საქართველოში პოლიტიკურ, ეკონომიკურ და სოციალურ „ამინდს“ სამწუხაროდ ჩრდილოელი მეზობლის მოქმედებები განაპირობებს.

რუსეთის პოლიტიკური სტრიპტიზი

2006-2007 წლები გადაუჭარბებლად შეიძლება შევაფასოთ, როგორც რუსეთის სპეცსამსახურების არნახული გააქტოვების პერიოდად. საქართველოს დიდი „მეგობრები“- რუსეთის პრეზიდენტი პუტინი და ყოფილი თავდაცვის მინისტრი სერგეი ივანოვი უკვე აღარ მაღავენენ მტრულ დამოკიდებულებას საქართველოს მიმართ. მათ მიერ „დაგე- შილი“ რუსეთის პოლიტელიტა და სპეცსამსახურების ხელმძღვანელები, ზოგი აშკარა განცხადებებით, ზოგი კი ფარული მოქმედებებით, საქართველოსადმი მტრობაში ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ.

გასული წელი რუსეთის საგარეო დაზვერვის შეფის სერგეი ლებელევის ძალზე მნიშვნელოვანი ოფიციალური განცხადებით დაიწყო - მისი სიტყვებით დსთ-ს ზოგიერთი ქვეყნის, აქ უმთავრესად უკრაინა, საქართველო და მოლდავეთი იგულისხმება, ნატოს-კენ სწრაფვა რუსეთს აიძულებს დაიწყოს „მუშაობა“ ამ ქვეყნების წინააღმდეგ. მართლაც 2006 წელს ჩვენმა ჩრდილოელმა მეზობელმა ძალზე გააქტიურა ოპერატიულ-აგენტურული მოქმედებები. განსაკუთრე- ბით თბილისში, ასევე ცხინვალისა და სამცხე-ჯავახეთის რეგიონებ- ში, რაც ჯერ მხოლოდ მოსამზადებელ სადემინფორმაციო-პროვოკა- ციულ ხასიათს ატარებს, მაგრამ სამწუხაროდ, დამდეგ წელს რუსეთს ძალუძს სისხლიანი შეტაკებების ინსპირირებაც. მანამდე კი სპეც- სამსახურების „სცენაზე“ რუსეთის სამხედრო დაზვერვა (გე-რე-უ) „იწონებდა“ საქვეყნოდ თავს.

„გრუ“-ს აგენტთა სკანდალი

გასულ წელს რუსეთის სპეცსამსახურების ყველაზე დიდი მარცხი, საქართველოში მოქმედი გე-რე-უს მზვერავების და აგენტურის ნაწილის გამოვლენა და 2006 წლის 27 სექტემბერს მათი დაკავება იყო. სახეზეა ისტორიული ფაქტი – მსოფლიოს ერთ-ერთი უძლიერესი სპეცსამსახურის სერიოზული ჩავარდნა საქართველოში და მისი პრესტიჟის შერყევა საერთაშორისო მასშტაბით. სწორედ ეს იყო ის რეალური მიზეზი, რამაც რუსეთში წარმოუდგენელი ისტერია გამოიწვია. კგბ-ს მარცხს მიჩვეულებმა, „დაუმარცხებელი“ და „შეუღარებელი“ სამხედრო დაზვერვის – „გრუ“-ს ერთი წაბორძიკება (თანაც საქართველოში, სადაც

ყოველთვის თავისუფალ რეჟიმში მოქმედებდნენ) ძალზე მტკივნეულად აღიქვას.

საჭიროა, რომ მომავალშიც არ მოვაკლოთ მათ „ცივი შხაპი“, მხოლოდ უფრო გააზრებული და კოორდინირებული მოქმედებებით.

რუსეთის ამჟამინდელმა ხელისუფლებამ ფაქტიურად აღადგინა საბჭოთა კავშირის სპეცსამსახურების მიერ 1920-1990-იანი წლებში ფართოდ გამოყენებული პოლიტიკური მკვლევლობების პრაქტიკა. იმის დასტური, რომ ამ მიმართულებით პუტინის რუსეთის სპეცსამსახურები კარგა ხანია მზად იყვნენ და მხოლოდ ხელსაყრელ მომენტს ელოდებოდნენ, იყო „ფე-ეს-ბეს“ ყოფილი პოდპოლკოვნიკის ალექსანდრე ლიტვინენკოს მკვლელობა ლონდონში.

ალექსანდრე ლიტვინენკო რადიოაქტიური ნივთიერება „პოლონიუმ-210“-ით (ეს ერთ-ერთი უიშვიათესი რადიაციული ნივთიერებაა და მის მიღება ურთულესი საქმეა) მოწამლეს 2006 წლის 1 ნოემბერს ლონდონში, რის შედეგად 23 ნოემბერს გარდაიცვალა. გამოძიებას „სკოტლანდ იარდი“ აწარმოებდა. მათ მალევე გაარკვიეს ამ პოლიტიკური მკვლევლობის მოტივი, შემკვეთები და შემსრულებლები. ამ ეტაპზე უკვე შეგვიძლია დარწმუნებით და ღიად ვთქვათ, რომ კვალს მოსკოვში მივყავართ. მთავარი ეჭვიმიტანილის, ყოფილი სპეცსამსახურის ოფიცრის ალექსანდრე ლუგოვოის ლონდონისთვის გადაცემას კრემლი არ აპირებს. საქმე „დიპლომატიურ ომამდეც“ კი მივიდა.

აქ განსაკუთრებით საყურადღებოა ის, რომ ლიტვინენკოს მკვლელობამ დასაბამი მისცა „გამოცხადებული სახელმწიფო ტერორის ქრონიკას“ უკვე საზღვარგარეთ და რუსეთის სპეცსამსახურების შემდეგი სავარაუდო მსხვერპლიც შეიძლება ყველა ის პოლიტიკოსი, ექსპერტი თუ ჟურნალისტი გახდეს, რომელიც რუსეთის ხელისუფლების პოლიტიკას აკრიტიკებს. მკვლევლებზე ინდულგენცია კი, რუსეთის კანონმდებლობით უკვე გაცემულია.

ლიტვინენკოს მკვლელობის დეტალებზე უფრო დაწვრილებით შევექცეოთ თავში გვექნება საუბარი.

რად უნდა მგელს ცხვრის ქურჭი?

პუტინის პრეზიდენტობის ბოლო წლებში გამოიკვეთა რუსეთის საგარეო პოლიტიკის ახალი ტენდენცია – მისი გეოპოლიტიკური ინტერესები უფრო გაცხადდა, უფრო აგრესიული გახდა

და ელცინისა და „ადრინდელი პუტინის“ პერიოდისთვის დამახასიათებელი „სიმორცხვე“ დაკარგა. რუსეთი უკვე აღარ თამაშობს ცხერის ქურქში გახვეული მგლის როლს. ეს მას აღარ სჭირდება. მის ქმედებებში მგლურმა ინსტიქტმა იმძლავრა და მოჩვენებითი წესიერება რაღად უნდა? მსოფლიო არენაზე ის უკვე ღიად აცხადებს – „მსურს ამ რეგიონში ჩემი სტრატეგიული ინტერესები დავაფიქსირო, მსურს ამა და ამ ქვეყანაში მყავდეს მოკავეშირე (რეალურად მარიონეტი – ბ.ა.) ხელისუფლება. ამას მივალწვე ჩემს ხელთ არსებული ყველა (იგულისხმება: ეკონომიკური, პოლიტიკური, სამხედრო, სპეცსამსახურების და ა.შ. – ბ.ა.) ღია თუ ფარული ბერკეტით“.

რუსეთმა 2005 წელს კარგად „იმუშავა“ და უზბეკეთი „დაიბრუნა“. ჯერ „სუუამ“-ს და აშშ-ს ჩამოაცილა, ხოლო შემდეგ კი „დიდ“ ხელშეკრულებაზეც მოაწერინა ხელი ქარიძოვს. შემდეგი მისი სამიზნე „ნარინჯისფერი“ უკრაინა იყო. ცხადია იანუკოვიჩი რომ ყოფილიყო უკრაინის პრეზიდენტი, მას შუა ზამთარში, გაზის ოთხჯერ გაძვირებით არ დაემუქრებოდნენ. ამ ეტაპზე უკრაინამ შეძლო „გაზის შანტაჟისგან“ თავის დაღწევა, მაგრამ რა მოხდება 2007 წლის შემოდგომაზე მორიგი საპარლამენტო არჩევნების დროს?

2005 წელს საქართველოსთვისაც საშიში ტენდენცია გამოიკვეთა. რუსეთი სეპარატისტული რეჟიმების გადასარჩენად ახალ ტაქტიკას იყენებს. ეს არის საერთაშორისო ანალოგიების მოძებნის და მათი აპელირებით კონფლიქტების მოგვარების ხელოვნური გაჭიანურება. „გაყინული“ კონფლიქტების „გაყინულ“ მოლაპარაკებებისაკენ წაყვანით რუსეთი მომავალშიც ეცდება მაქსიმალურად შეაფერხოს სეპარატისტების მორჯულება.

რუსეთის ახალი „ხაფანგები“

საქართველოში რუსეთის ყოფილმა ელჩმა ვლადიმირ ჩხიკეიშვილმა პირველმა გაახმოვანა რუსეთის ხელისუფლების ახალი სტრატეგია - საქართველოში კონფლიქტების მოგვარების დროში „გაწელვის“ გარდაუვალობის და „ფრთხილი და მოზომილი მიდგომების“ აუცილებლობის შესახებ. ეს რუსეთისთვის ჩვეული დიპლომატიური ფანდია, რომელსაც ახასიათებს „გაყავი და იბატონე“-ს პოლიტიკა და რისთვისაც ყველაზე კარგი გზა კონფლიქტების „გაყინვაა“. რუსეთს აფხაზეთის, მით უფრო ცხინვალის დამოუკიდებლობა არანაირად არ აწყობს, რადგანაც ამ შემთხვევაში რუსეთს ერმაკის გაცოცხლებაც ვეღარ უშველის და ფედერაციის შემადგენლობიდან გასვლის მსურველი რესპუბლიკების და ოლქების რიგი დაუდგება. რუსეთის ელჩის განცხადებას მორიგ დიპლომატიურ რიტორიკად ჩავთვლიდით, რომ არა ახალი, მეტად საშიში პრეცედენტი - კვიპროსის და კოსოვოს ურთულესი, დრმა ისტორიული ფესვების მქონე ეთნო- და რელიგიური კონფლიქტების „შემთხვევითი“ გახსენება - „აი ხომ ხედავთ, კვიპროსის პრობლემა 30 წელზე მეტია მსოფლიოს ჯერ ვერ გადაუწყვეტია და თქვენ ითხოვთ აფხაზეთის და ცხინვალის რეგიონის პრობლემების ასე სწრაფად მოგვარებას?“ - დაახლოებით ეს განაცხადა ელჩმა.

რუსეთის ელჩი პიროვნულად და ადამიანურად ძალზე შესაბრა-ლია, რადგანაც გამოცდილი და ძლიერი დიპლომატი - ამერიკანისტი, რამდენიმე წლის წინ მისთვის მოულოდნელად დანიშნეს საქართველოში, თავის ისტორიულ სამშობლოში და ესლა, უნდა თუ არა, რუსეთის იმპერიული პოლიტიკის გახმოვანება და საქართველოს მიმართ კრემლის, როგორც წესი არამეგობრული, დიპლომატიური სვლების გამართლება უწევს. ადვილი წარმოსადგენია ის „სადისტური სიამოვნება“, რასაც მოსკოვში, ქართველი ეროვნების ელჩის - საქართველოს წინააღმდეგ გამოყენება იწვევს.

ამ კონფლიქტების მცირე ისტორიის გაცნობის შემდეგაც ნათელია, რომ მას არანაირი ანალოგია არა აქვს საქართველოს შიდა პრობლემებთან. მაშინ რა უნდა რუსეთს და რომელ სიზმარში დაესიზმრათ კვიპროსი და კოსოვო?

ბუნებრივია ელჩი თავის თავს ამგვარ იმპროვიზაციის უფლებას ვერასდიდებით მისცემდა და მან მხოლოდ კრემლიდან მიღებული

მორიგი დირექტივა გაახმოვანა. ამიტომ საქმე გვაქვს საქართველოსთვის ძალზე საშიშ ტენდენციასთან. რუსეთს ჩვენი ტერიტორიების ფაქტიური ანექსია, სეპარატისტებისთვის რუსული პასპორტების გაცემა, იქ უძრავი ქონების შესყიდვა და მათთვის სამხედრო ტექნიკის გადაცემა აღარ აკმაყოფილებს. მოსკოვი სეპარატისტული რეჟიმების გადასარჩენად საერთაშორისო ანალოგიების მოძებნის და ამით აპელირების საშუალებით კონფლიქტების მოგვარების ხელოვნური გაჭიანურების და ამჟამინდელი ფაქტიური მდგომარეობის „დე იურედ“ აღიარების ახალ ეტაპზე გადავიდა.

ყველა საერთაშორისო იურიდიული ნორმით უკანონო, მაგრამ რეალურად არსებულ სეპარატისტულ რეჟიმებს არსებობის გახანგრძლივებისათვის სამართლებრივი ბაზის მოძებნა ჰაერივით სჭირდებათ და სწორედ ამიტომაც რუსეთმა „სრულიად შემთხვევით“ გაიხსენა რამდენიმე ათასი კილომეტრით დაცილებული, აბსოლუტურად სხვა ისტორიული ფაქტების შედეგად მომხდარი სამწუხარო მოვლენები — კვიპროსის და კოსოვოს ურთულესი ეთნიკური, რელიგიური და შეიძლება ითქვას, უკვე გენეტიკური კონფლიქტი, რომელიც რეალურად საუკუნეების მანძილზე მიმდინარეობს და ორი ათეული წელია მათი მოგვარება ჩიხშია შესული.

ჯერჯერობით უცნობია რუსეთის რომელ უწყებაში — საგარეო საქმეთა სამინისტროს თუ რომელიმე სპეცსამსახურის კაბინეტებში იშვა ეს, ჩვენთვის მეტად სახიფათო გეგმა, მაგრამ ფაქტია — მოსკოვი კვიპროსის და კოსოვოს „კარტს“ შემთხვევით არ ჩამოვიდა მოლაპარაკების მაგიდაზე. რუსეთი ყოველთვის საბერძნეთის პარტნიორი იყო და კვიპროსის ბერძნულ მოსახლეობას უჭერდა ცალსახად მხარს. საპირისპირო მხარეს თურქეთი, ზოგიერთი მუსულმანური ქვეყანა და ამჟამად აზერბაიჯანი არიან. პატარა კუნძულის კონფლიქტი უკვე დიდ გეოპოლიტიკურ სიბრტყეშია გადაყვანილი, რაც კიდევ უფრო ართულებს მის მოგვარებას. ასევე „კბილებით იცავს“ რუსეთი სერბეთის ტერიტორიულ მთლიანობასაც. სამაგიეროდ მხარს უჭერს სეპარატისტებს საქართველოსა და მოლდოვაში. ამაზე მეტი „ორმაგი სტანდარტები“ გაგონილა?

რუსეთმა მიგვანიშნა, რომ კონფლიქტებში „პატური სიტუაციის“ ანალოგიები არსებობს და თანაც თუ ჩვენი სტრატეგიული პარტნიორი თურქეთი, ახლა უკვე აზერბაიჯანთან ერთად, ცდილობს სეპარატისტული „ჩრდილოეთ კვიპროსის თურქული რესპუბლიკის“

გაეროს მიერ დაწესებული საერთაშორისო იზოლაციიდან და საეაჭრო-სატრანსპორტო ბლოკადიდან გამოყვანას, ხოლო „დასავლეთი“ ღიად ლობირებს კოსოვოს დამოუკიდებლობას, რატომ არ შეიძლება იგივე რუსეთმაც მოიმოქმედოს აფხაზეთთან და ცხინვალის რეგიონთან მიმართებაში (რასაც ის უკვე წლების მანძილზე ფაქტიურად აკეთებს), მხოლოდ ეხლა უკვე ოფიციალურად?

თანაც ამ პარალელით რუსეთს უნდა გვიჩვენოს გაეროს და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების სრული უსუსურობა ამ და სხვა კონფლიქტების მოგვარებაში. ჩვენ ჩრდილოელ მეზობელს კიდევ ბევრი: კურდღლის, მგლის და დათვის „ხაფანგი“ აქვს ჩვენთვის გამზადებული და ჯერ კედელზე ჩამოკიდებული.

მთავარია, რომ ჩვენი ხელისუფლება მომზადებული შეხედეს ამ პოტენციურ საფრთხეებს, დრო არ დაკარგოს და წინასწარ შეიმუშავოს ადეკვატური საპასუხო სვლები, რათა პროფესიონალურად აეუაროთ გვერდი ჩრდილოელი „დათვის ხაფანგებს“.

სად მუშავდება სუამ-ის დაშლის გეგმები?

დასამალი არაა, რომ საერთაშორისო რეგიონული ორგანიზაცია სუამ-ი (საქართველო, უკრაინა, აზერბაიჯანი და მოლდოვა) 1997 წელს აშშ-ის იდეითა და ფინანსებით შეიქმნა.

ყოველგვარი კონკურენტი თუ უბრალოდ ალტერნატიული საერთაშორისო გაერთიანებებისადმი, რომლებიც მასში შემავალი ქვეყნების ეროვნულ ინტერესებს ოდნავ თუ მაინც ითვალისწინებენ, „ალერგია“ რუსეთს — საბჭოთა კავშირისგან მემკვიდრეობით ერგო. საბჭოთა სპეცსამსახურების საქმიანობაში განსაკუთრებული ადგილი ყოველთვის გეოგრაფიული პრინციპით შექმნილ განყოფილებებს ეკავათ. ისინი ოპერატიულ-აგენტურული და ოპერატიულ-ტექნიკური დაზვერვის მეთოდებით საკმაოდ სრულ ინფორმაციას მოიპოვებდნენ ცალკეული ქვეყნების პოლიტიკური, ეკონომიკური, სამხედრო, სოციალური და ა.შ. მდგომარეობის შესახებ, ანალიზებდნენ მას და შემდეგ რეალიზაციის კონკრეტულ გეგმებს ადგენდნენ. ბევრი ისტორიული მაგალითიდან მხოლოდ ერთი გავიხსენოთ. 1955 წელს ერაყმა, თურქეთმა, ირანმა და დიდმა ბრიტანეთმა ხელი მოაწერეს ე.წ. „ბაღდადის პაქტს“ და შექმნეს ნავთობით უმდიდრესი, საკმაოდ ძლიერი საერთაშორისო გაერთიანება, რომლის საგარეო კურსი არ ჯდებოდა საბჭოთა კავშირის გეგმებში. „კა-გე-ბეს“ პირველი სამმართველოს (საგარეო დაზვერვა) 8-ე განყოფილებას, რომელიც ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებზე „მუშაობდა“, სულ ოთხი წელი დასჭირდა იმისთვის, რომ ბლოკიდან ერაყი „გამოეყვანა“, რასაც „ბაღდადის პაქტის“ ავტომატური დაშლა მოჰყვა.

ამჟამად უკვე რუსეთი და მისი სპეცსამსახურები აგრძელებენ „დიად მემკვიდრეობას“. მათი მთავარი სამიზნე ეხლა ის ყოფილი რესპუბლიკებია, რომლებიც ცდილობენ სსრკ-ს დაშლის შემდეგ რუსეთის იმპერიული „მზრუნველობისგან“ დისტანცირებული საგარეო და საშინაო პოლიტიკა გაატარონ.

სუუამ-ის შექმნის და მნიშვნელოვანი მოვლენების მოკლე რეტოსპექტივა კი ასეთია. 1997 წლის 10 ოქტომბერს სტრასბურგში მიმდინარე ევროსაბჭოს სამიტის მონაწილე ქვეყნებიდან რამდენიმემ (საქართველომ, უკრაინამ, აზერბაიჯანმა და მოლდოვამ) ხელი მოაწერა ერთობლივ კომუნიკეს, სადაც გაცხადებული იყო საფრთხ-

ეებთან და რისკებთან (პირველ რიგში სეპარატიზმთან) ბრძოლის ერთიანი მიდგომები, ევროპულ და ტრანსატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის აუცილებლობის ხედვები და ა.შ. აქედან გამომდინარე შეიქმნა გაერთიანება, რომელსაც მოკრძალებული (რათა ზოგიერთი ქვეყანა არ გაელიზიანებინა) „პოლიტიკურ-საკონსულტაციო“ მიზნები ჰქონდა. 1999 წლის 24 აპრილს ნატო-ს ვაშინგტონონის სამიტზე ამ გაერთიანებას კიდევ ერთი ქვეყანა – უზბეკეთი შეემატა და შესაბამისად სახელწოდებაც უკვე „სუუამ“-ი გახდა. იმ ეტაპზე საქმიანობის ძირითადი მიმართულებები ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და სამხედრო თანამშრომლობის ფართო ასპექტებს აერთიანებდა. ნათელი იყო, რომ ეს ახალი რეგიონული საერთაშორისო გაერთიანება რომელიმე ქვეყნის წინააღმდეგ კი არ იყო მიმართული, არამედ მისი წევრი ქვეყნების ეროვნული ინტერესების დაცვას ისახავდა მიზნად.

როგორც ყოველთვის რუსეთის ხელისუფლება სხვაგვარად ფიქრობდა, მაგრამ იმ პერიოდში აქტიური მოქმედებებისაგან, უამრავი საშინაო პრობლემის გამო ვერ იცლიდა. ეს ის პერიოდი, როცა რუსეთის მაშინდელი პრეზიდენტი ელცინი – სმას, გულის ოპერაციებსა და მემკვიდრეს შერჩევაზე ფიქრებს შორის თავისუფალ პერიოდში, ხანდახან სახელმწიფო დოკუმენტებსაც აწერდა ხოლმე ხელს. რუსეთის „ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციაში“, რომელიც 1997 წლის 17 დეკემბერსაა დამტკიცებული, ამიერკავკასიასა და ცენტრალურ აზიაში რუსეთის გავლენის შესუსტება ეროვნული ინტერესების რეალიზაციის ერთ-ერთ მთავარ საფრთხედსა და სახელებული. მართლაც რომ საოცარია – ქვეყანას უამრავი საშინაო პრობლემა ჰქონდეს და მაინც „სანადიროდ გარეთ გარბოდეს“. სუუამ-ის წევრი ქვეყნების ლიდერები თავს ძალიან არ იწუხებდნენ, წელიწადში ერთი-ორჯერ შეხვდებოდნენ, „გამოაცხობდნენ“ ახალ კომუნიკეს, თან აშშ-ს „ეკეკლუცებოდნენ“, თან რუსეთს „ეხუტებოდნენ“ და ძმობას ეფიცებოდნენ. „ჩრდილოელი დათვის“ გაბრაზება არც ერთს არ აწყობდა, რადგანაც ისინი (შვედარდნაძე, ალიევი, კუჩმა, ქარიშოვი და ვორონინი) რუსეთმა დასვა პრეზიდენტების პოსტებზე და თან, მათზე ზემოქმედების უამრავი, ღია თუ ფარული, ბერკეტი დაიტოვა. რუსეთის პრეზიდენტად „დანიშნისთანავე“ ყოფილმა „კაკებებშიკმა“ პუტინმა ძალზე ხისტი და დაუნდობელი საგარეო და საშინაო პოლიტიკის გატარება დაიწყო. მას

აღიზიანებდა ნატო-სუუამ-ის თვით ჩანასახოვანი კავშირებიც კი. პირველად თითო კუჩმას დაუქნია და შედეგმაც არ დააყოვნა. 2001 წლის 6-7 ივნისს, იალტაში გამართულ სუუამ-ის სამიტზე ძალზე შეშინებულმა და დამფრთხალმა უკრაინის პრეზიდენტმა ლეონიდ კუჩმამ საწყლად განაცხადა: ნუ გავხდით ამ გაერთიანებას სამხედრო-პოლიტიკურ ალიანსად, მხოლოდ ეკონომიკურ საკითხებზე ვიმსჯელოთო. სასწრაფოდ ქართველი კოლეგაც დაეთანხმა – სუუამი არავის წინააღმდეგ არაა მიმართულიო. მოკლედ ერთმანეთს ასწრებდნენ, რათა რუსეთისთვის ყმობა დაედასტურებინათ.

იალტის სამიტი იყო ძალზე სერიოზული უკან დახევა. იქ მიღებულ „იალტის ქარტიაში“ საერთოდ აღარაა ნახსენები ერთობლივი სამშვიდობო საქმიანობა, ურთიერთდახმარების აუცილებლობა რეგიონული კონფლიქტების დარეგულირებისას და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებთან თანამშრომლობის გააქტიურება. გაჩნდა წინააღმდეგობა მანამდე უკვე შეთანხმებული საკითხების (კერძოდ თავისუფალი ვაჭრობის ზონის ფორმირების) ირგვლივ. 2003 წლის მაისში რუსეთმა სუუამ-ის საპირწონედ დსთ-ს ექვსი ქვეყნის (რუსეთი, სომხეთი, ბელორუსი, ყაზახეთი, ყირგიზეთი და ტაჯიკეთი) სამხედრო-პოლიტიკური ბლოკი – „კოლექტიური უსაფრთხოების წევრი ქვეყნების ორგანიზაცია“ შექმნა, თან სამხედრო კომპონენტი – „სწრაფი რეაგირების კოლექტიური ძალებიც“ იურიდიულად გააფორმა. რუსეთის სპეცსამსახურებმა მომავალ წლებშიც „კარგად“ იმუშავეს, 2005 წელს სუუამ-ი „წელში გატეხეს“ და ერთი „უ“ – უზბეკეთი მოაკლეს. რომ არა „ვარდების“ და „ნარინჯისფერი“ რევოლუციები, ასევე მოლდოვას კარდინალური შემობრუნება „დასავლეთისკენ“, სუუამი აქამდე არ იარსებებდა.

თითქმის ათი წელი გავიდა და ამ ორგანიზაციის ნორმატიული ბაზა ჯერ ძალზე მწირია და ძირითადად „ჩარჩო“ დოკუმენტებით შემოიფარგლება. მიუხედავად მთელი რიგი დადებითი მომენტებისა სუუამ-ს ჯერ კიდევ ბევრი პრობლემები აქვს გადასაჭრელი. მათ შორის საიდუმლოების დაცვა და შიდა უსაფრთხოება. ორივე ფეხით მოიკოჭლებს სამართალდამცავი სტრუქტურების და სპეცსამსახურების ერთობლივი საქმიანობა საერთო ეკონომიკური და პოლიტიკური პრობლემების გადასაჭრელად. ამ დროს კი რუსეთი ახალ ზაფანებს ამზადებს.

ერთ-ერთი ზაფანგი საქართველოში მცხოვრებ სხვადასხვა ეროვნების ხალხს შორის შუღლის და დაპირისპირების პროვოცირებაა.

მეთოდები მოგიძველდათ „ბატონებო“!

ქართველთა და სომეხთა შორის შულის გაღვივებას ისახავს მიზნად ახალქალაქისა და ახალციხის ქუჩებში პერიოდულად პროვოკაციული პროკლამაციების გამოჩენა. ანტისომხურ მუქარაშემცველ პროკლამაციებს მთიური „ახალციხის გამანთავისუფლებელი ბრიგადა“ აწერდა ხელს, პროვოკაციის ავტორებს ერთი პატარა ნაჭერწკლის ანთება სჭირდებოდა, რათა შემდგომ, უკვე დიდ ცეცხლზე „მოითბონ ხელები“.

ამ პროვოკაციებში შორიდანაც კარგად ჩანს „ჩრდილოელი დათვის ყურები“.

ისტორიული გამოცდილება კი, მართლაც შთამბეჭდავი აქვთ — ბუდაპეშტი, პრაღა, თბილისი, ბაქო, ვილნიუსი, რიგა — აი „კვბ-გრუ“-ს სისხლიანი პროვოკაციების მცირე ჩამონათვალი.

ბუდაპეშტი, 1956 წლის ოქტომბერი. „კვბ“-ს თავგდომარის, სეროვის ბრძანებით ბუდაპეშტში გამოგონილი გვარებით სხვადასხვა ქოიუნების 20-ზე მეტი სუკის აგენტი ჩავიდა. ისინი ქალაქის ქუჩებში აკრავდნენ პროვოკაციულ პროკლამაციებს და თავს ესხმოდნენ საბჭოთა ჯარისკაცებს. ყველაფერი ეს კი მიმართული იყო იქითკენ, რომ გაემართლებინათ საბჭოთა სამხედრო ძალის ჩარევა მშვიდობიანი დემონსტრაციების წინააღმდეგ.

პრაღა, 1968 წლის აგვისტო. „კვბ“-ს 30-ზე მეტი არაღვეა-ლური აგენტი სხვადასხვა ქვეყნებიდან ტურისტების სახით ჩავიდა ჩეხოსლოვაკიის დედაქალაქში. ღამ-ღამობით ისინი ქუჩებში აკრავდნენ პროვოკაციულ პლაკატებს, ლოზუნგებსა და პროკლამაციებს, სადაც კომუნისტების ფიზიკური განადგურებისკენ მოუწოდებდნენ პრაღელებს. „კვბ“ და „გრუ“ ამას არ სჯერდებოდა — ჩეხოსლოვაკიის მთელს ტერიტორიაზე მალავდნენ იარაღს და შემდეგ თავადვე „პოულობდნენ“. მეორე დღესვე საბჭოთა პრესაში (უპირველესად „პრაღა“ და „იზვესტია“ აქტიურობდა) იბეჭდებოდა სტატიები, რომლებიც ჩეხოსლოვაკიაში კონტრევოლუციური ძალების გააქტიურებასა და მათ მიერ სამხედრო აჯანყების მომზადებაზე გაპყვიროდნენ.

საქართველოშიც იგივე პროვოკაცია მზადდება. არ უნდა რუსეთის ბაზების გაყვანა და რა ქნას? თუმცა, რაც არ უნდა მოიძოქმელოს მაინც მოუწევს.

ჩვენ კი, ერთი რამ შეგვიძლია მათ ვურჩიოთ — ახლა XXI სუკუნეა „ბატონო“ „ფე-ს-ზე — გერე-უშნიკებო“, მეთოდები მოგიძველდათ და უკვე სასაცილოდ მეორდებით!

შემთხვევითობა თუ წინასწარ დაგეგმილი პროვოკაციები?

უკანასკნელი 2-3 წლის ყველაზე დიდი გაუგებრობა ლამის საუკუნის ტერორისტად მონათლული ვოვა არუთინიანის პიროვნებაა. კაცი წყნარად იჯდა სახლში, კითხულობდა ყველაზე კაცურ ჟურნალ „არსენალს“, უყვარდა გარეთ, ბაღჩაში მუშაობა და ამავე დროს სარდაფში ქიმიური ნივთიერებების მთელი საწყობი ჰქონია, თან თურმე აშშ-ის პრეზიდენტის მოკვლას გეგმავდა! ბრაუო, ბრაუო ვოვა, რამდენს ასწრებდი!

გაუგებრობა არშემდგარი ტერაქტის იარაღის პოვნიდან დაიწყო – კარგა ხანს არ იჯერებდნენ, რომ ის ხელყუმბარა, ქარხნული წესით დამზადებული და საბრძოლო მდგომარეობაში მყოფი იყო. ამოქმედების შემთხვევაში ის ახლო მყოფებს სასიკედილოდ დააზიანებდა, თუმცა უფრო მძიმე შედეგი აფეთქების შედეგად გამოწვეულ პანიკას ექნებოდა. და რაც ყველაზე მთავარია – ტერორიზმში ბრალდებული არუთინიანი მიზანს, აშშ-ის პრეზიდენტის მოკვლას, ვერანაირად ვერ შეძლებდა. ჩვენი ვერსიით, თუ ბუშზე თავდასხმა იგეგმებოდა, მაშინ არუთინიანის ქმედება მხოლოდ ყურადღების გადასატანად და კვალის ასაბნევად თუ გამოდგებოდა. ძირითად „მისიას“ კი, საყოველთაო ქაოსში, სხვები შეასრულებდნენ. მეორე ვერსიით, ამ ტერაქტის განხორციელებით ჩვენი „მეგობრები“ მიზნად ისახავდნენ მსოფლიოს გასაგონად კიდევ ერთხელ განეცხადებინათ „საქართველოს, როგორც არშემდგარი სახელმწიფოს“ მათეული ფორმულირების რეალურობის შესახებ.

სრული გაუგებრობა იყო არუთინიანის დაკავების ოპერაცია 2005 წლის 20 ივლისს ვაშლიჯვარში, რომელიც სამწუხაროდ ტრაგიკულად დასრულდა. ამ შემთხვევამ ერთი ნიშანდობლივი და სამომავლოდ გასათვალისწინებელი კანონზომიერება დაგვანახა – დამნაშავის დასაკავებლად ფულადი ჯილდოს დაწესებაც საკმაოდ სათუთი და საშიში „იარაღია“.

თითქოსდა საშინაო სკანდალები არ გვეოფნისო და 2005 წელს „ბმპ“-ეების სკანდალით საერთაშორისო ასპარეზზეც „წარმოვჩინდით“. თან ჩვენი ერთ-ერთი სტრატეგიული პარტნიორი – უკრაინაც „ეასახელეთ“.

ამ აბსურდულ მოვლენას სულ სამად-სამი ვერსია აქვს.

1. ყოფილ ქართველ სამხედრო მაღალჩინოსნებს, რომლებსაც უვარგისი ტექნიკის შეძენას უყენებენ ბრალად, ან უკრაინის სახელმწიფო კონცერნ „უკრსპეცექსპორტის“ ხელმძღვანელებთან ერთად საერთაშორისო მაფიოზური ჯგუფი უნდა შეექმნათ, ქვეყნისთვის უაღლატათ-ჯართში ჩასაბარებელ ტექნიკაში მილიონები გადაეხადათ და თავი საციხოდ წინასწარ გაეწირათ. ამ ვერსიის აბსურდულობაზე ის ფაქტიც მეტყველებს, რომ 40 ერთეული სამხედრო ტექნიკა 40 კილო გაფუჭებული ხახვი არ არის, რომ სადმე ორმოშო ჩაყარო და ერთი თვის შემდეგ ჯარისკაცების სადილში გახარჯულად ჩამოწერო.

2. უკრაინის მხარეს ოსტატურად უნდა გაეცურებინა გამოცდილი ქართველი სპეციალისტები და უვარგისი ტექნიკა შეეჩერებინა, რაც ნაკლებად სარწმუნოა.

3. ყველაზე რეალურია ის, რომ ეს სამხედრო ტექნიკა თავიდანვე გამართული იყო, მაგრამ არასწორი ექსპლუატაციის გამო თანდათან გამოვიდა მწყობრიდან, რისი აღიარებაც მაშინდელ თავდაცვის მინისტრს ხელს არ აძლევდა.

ეს არც უნდა იყოს გასაკვირი, რადგანაც 2005 წელს ქვეყნის მთავარი სამხედრო სტრუქტურა, გენშტაბი, რომლის უშუალო საქმე სამხედრო ტექნიკის მიღება და მოვლა-პატრონობაა, იმ პერიოდში თავდაცვის სამინისტროს გაურკვეველი შინაარსის დანამატად იყო ქცეული. თავად თავდაცვის სამინისტროში კი მრავალი კანონდარღვევა ხდებოდა.

V. შპიონაჟის სპეციფიკა

არალეგალური დაზვერვა – შპიონაჟის „უმაღლესი პილოტაჟი“

2006 წლის 15 ნოემბერს საღამოს, კანადაში, მონრეალის საერთაშორისო აეროპორტში თვითმფრინავის ბორტზე ასვლისას ამ ქვეყნის კონტრდაზვერვამ დააკავა კანადის მოქალაქე, ვინმე პოლ უილიამ ჰემელი. ამ ქვეყნის სპეცსამსახურების ინფორმაციით ეს პიროვნება რუსეთის დაზვერვის არალეგალური აგენტია. საბჭოთა, შემდგომ რუსეთის დაზვერვისათვის კანადა ყოველთვის „გემრიელი ლუქმა“ იყო.

ზუსტად ათი წლის წინ კანადის უშიშროების და დაზვერვის თანამშრომლებმა ტორონტოში დააკავეს ცოლ-ქმარი იენ და ლორა ლამბერტები, რომლებიც კანადის ხელისუფლების განცხადებით სინამდვილეში ჯერ საბჭოთა კავშირის, შემდეგ კი რუსეთის არალეგალური აგენტები – დიმიტრი და ელენე ოლშევსკები იყვნენ. მრავალი წელი ცხოვრობდნენ ფარულად კანადაში და სადაზვერვო საქმიანობას ეწოდნენ.

თუ არტილერია ოდითგან „ომის ღმერთად“ ითვლებოდა, არალეგალური დაზვერვა ყოველთვის იყო სპეცსამსახურების საქმიანობის „უმაღლესი პილოტაჟი“. უცხო ქვეყანაში დიპლომატიის მუნდირით დაცული და თბილ კაბინეტში მოკალათებული მზვერავის რისკი, ახლოსაც კი ვერ მივა არალეგალური აგენტის ყოველდღიურ ნერვულ სტრესთან და მრავალწლიან, სხვის გვარს ამოფარებულ ფარულ ცხოვრებასთან. მას ზომ ყველაფერი (გვარ-სახელი, ბიოგრაფია, წარმატებები თუ პრობლემები) მოპარული აქვს და უცხო ქვეყანაში გამოამკარავების მუდმივი შიშით ცხოვრობს, რადგანაც დაპატიმრების შემთხვევაში მას ძალზე მძიმე სასჯელი ელის.

არალეგალური დაზვერვის სფეროში საკმაოდ დიდი მიღწევები ჰქონდა საბჭოთა იმპერიას. უნდა აღინიშნოს, რომ 1930-იანი წლებიდან მოყოლებული, საბჭოთა კავშირში თითქმის არ შექმნილა სამხედრო ან მშვიდობიანი დანიშნულების რაიმე მნიშვნელოვანი პროდუქცია (ატომური იარაღიდან დაწყებული და საკერავი მანქანებით დამთავრებული), რომლის წარმოებისათვის აუცილებელი ტექნოლოგიები, საპროექტო დოკუმენტაცია, ნედლეული, მასალები და ა.შ. სრულად ან მნიშვნელოვანწილად სხვა ქვეყნებიდან არ იყო არალეგალური დაზვერვის მიერ „მოპოვებული“ ანუ მოპარული.

არალეგალური პოზიციებიდან დაზვერვა ურთულესი პროცესია. ის მოითხოვს ყველა წვრილმანის შესწავლას და გათვალისწინებას. საბჭოთა „არალეგალები“ მრავალწლიანი ფარული აგენტურული მუშაობის დაწყების წინ საში თვიდან -ორ წლამდე სპეციალურ მომზადებას გადიოდნენ. მომზადება ორ ეტაპად ტარდებოდა. პირველ ეტაპზე დაწვრილებით სწავლობდნენ იმ ქვეყნის ისტორიას, კულტურას, არქიტექტურას, წეს-ჩვეულებებს და ა.შ., სადაც ფარულად უნდა ეცხოვრათ. მეორე ეტაპზე უკვე ოპერატიული ტექნიკის გამოყენებას ასწავლიდნენ. პარალელურად დაძაბულ რეჟიმში მუშაობდა კგბ-ს „ს“ (არალეგალური დაზვერვის) სამმართველო. მისი 2-ე - „დოკუმენტაციისა და ლეგენდირების განყოფილების“ ოპერატიული თანამშრომლები მთელ მსოფლიოში, როგორც წესი სხვადასხვა ქვეყნის სასაფლაოებზე და საეკლესიო წიგნებში, ეძებდნენ ბავშვობაში გარდაცვლილების გვარებს, ამის საფუძველზე ქმნიდნენ ხელოვნურ ბიოგრაფიებს და ლეგენდებს (რაც შემდეგ არალეგალ მზვერავს ზეპირად უნდა სცოდნოდა), ამზადებდნენ ყალბ დოკუმენტებს და ა.შ.

„არალეგალების“ მთავარი ამოცანა იყო: აგენტების გადამირება, საიდუმლო დოკუმენტაციის ხელში ჩაგდება, საბჭოთა აგენტებს ოპერატიული შორის კავშირის უზრუნველყოფა, პოლიტიკური მკვლევარების და დივერსიების მომზადება და ჩატარება და სხვ.

საბჭოთა არალეგალური დაზვერვის ყველაზე საიდუმლო და „სისხლიანი“ დანაყოფი 8-ე (შემდეგ 13-ე, ბოლოს კი „ჟ“) განყოფილება იყო, რომელიც საზღვარგარეთ დივერსიებს, საბოტაჟს, გატაცებებს და პოლიტიკურ მკვლევარებს აწყოდა. ამ განყოფილების მიერ მხოლოდ 1950-1991 -იან წლებში შესრულდა მრავალი პოლიტიკური მკვლევარობა, რომელთაგან დღის სინათლეზე ჯერ მხოლოდ ნაწილია (ბანდერას, რებეტის, მარკოვის და სხვ.) გამოტანილი.

თავის დროზე საბჭოთა ხელისუფლებამ არალეგალური მზვერავებისგან კერპები შექმნა და ისინი გმირებად შერაცხა. ცოლ-ქმარი კროგერების (კონენების), აბელის (ვილიამ ფიშერის), გორდონ ლონსდეილის (კონონ მოლოდის) და სხვ. შესახებ იღებდნენ დოკუმენტურ და მხატვრულ ფილმებს (თუნდაც „მკედარი სეზონი“), წერდნენ წიგნებს და დახურულ დისერტაციებს და ა.შ.

დღეს რუსეთის „კა-გე-ბემნიკი“ ხელისუფლება აგრძელებს ამ „გმირულ ეპოპეას“, მაგრამ მართლაც ასეთი გმირები და „სუპერმენები“ იყვნენ ეს და სხვა საბჭოთა „არალეგალები“?

საბჭოთა სპეცსამსახურების კერპების მსხვერვეა

*„ბრძალ თავჯანისცემა რისიმე, თუ ვისიმე, კერპთ-
მსახურებაა და ყოველს მონობაზე უარესი და
უკადრისი მონობაა“.*

ილია ჭავჭავაძე

გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ყოფილი საბჭოთა კავშირი 70 წელსაც ვერ გაძლებდა და ადრევე გაქრებოდა მსოფლიო პოლიტიკური რუქიდან, რომ არა მისი საიდუმლო პოლიტიკური პოლიცია: ვკ-გპუ-ოგპუ-ნკვდ-მგბ-მედ-კგბ – სახელწოდებები იცვლებოდა, პოლიტიკური ტერორი კი გრძელდებოდა.

საბჭოთა იმპერია მითებით, სიმბოლოებით, კერპებითა და ბეზღებით ატყუებდა და იტყუებდა თავს. ეს, ყველა ტოტალიტარული რეჟიმის აუცილებელი მოთხოვნა კია, მაგრამ, საბჭოთა იმპერიაში ტყუილი სახელმწიფო იდეოლოგიის რანგში იყო აყვანილი.

პოლიტიკა, ხელოვნება, მწერლობა, სპორტი, ქვანახშირის მოპოვება თუ სოფლის მეურნეობა – ყველა მიმართულებით იქმნებოდა მითები და ლეგენდები. პარალელურად, როგორც სათბურში, ისე „გამოჰყავდათ“ ხელოვნური „ახალი დროის გმირები“ – კერპები. რეალობაში კი: ტყუილი, ტყუილი, ტყუილი. პომოსოვეტიკუსი ათწლეულების მანძილზე ამ ვირტუალურ სამყაროში ცხოვრობდამთი საყოველთაო კეთილდღეობის შესახებ და „კომუნიზმის“ მოლოდინი.

ამავე დროს მავზოლეუმში კაი ხნის გარდაცვლილი „დიდი ბელადი“ განისვენებდა და წლიდან-წლამდე პატარავდებოდა – მისი პოლიტიკური მემკვიდრეები კი, მის უკვდავებას ქადაგებდნენ.

მოსახლეობა სურსათის შესაძენად რიგებში ათენებდა და აღამებდა, კომუნისტური პროპაგანდა კი ხალხს კომუნიზმის მოახლოებითა და საყოველთაო კეთილდღეობით ატყუებდა.

სსრკ-ს არსებობის მანძილზე „წითელი ტერორი“ მძვინვარებდა – მილიონობით ადამიანს ხვრეტდნენ და „ლაგერებში“ აღაპობდნენ – საბჭოთა „ბელადები“ კი სიტყვით, პუშკინიზმს ქადაგებდნენ.

ბუნებრივია, მითების და კერპების გარეშე ვერც საბჭოთა იმპერიის რეპრესიების მთავარი იარაღი – სპეცსამსახურები იარსებებდნენ.

ფელიქს ძერჟინსკი, იური ანდროპოვი, რიპარდ ზორგე, რუდოლფ აბელი (იგივე უილიამ ფიშერი) – აი იმ ხელშეუხებელი „ჩეკისტ“-კერაების ძალზე მოკლე სია, რომელთა „უნიკალურ“ ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობასა და „დიდ ადამიანურ თვისებებზე“ ლეგენდებს თხზავდნენ და მომავალ „ჩეკისტებს“ მათ მაგალითზე ზრდიდნენ.

მრავალი წელი გაეიდა ამ პიროვნებების გარდაცვალებიდან და მკვანმა შეიძლება იფიქროს – „რა გაუჭირეს მაგ ხალხს საქმე, დააყენონ საფლავში“. სამწუხაროდ, არც ასე მარტივად არის საქმე, რადგანაც ამ ლეგენდებით საზრდოობენ დღევანდელი რუსეთის სპეცსამსახურები, რომლებიც საქართველოს და ქართველი პოლიტიკოსების წინააღმდეგ სწორედ ძველ „ჩეკისტურ“ მეთოდებს იყენებენ.

ყოფილი საბჭოთა სპეცსამსახურების („კგბ“-სა და „გრუ“-ს) სამართალმემკვიდრე რუსეთის სპეცსამსახურების საქმიანობა, ამჟამად მიმართულია უკვე დამოუკიდებელ სახელმწიფოებში (საქართველო, უკრაინა, მოლდოვა და ბალტიის ქვეყნები) მდგომარეობის დესტაბილიზაციისაკენ.

ამიტომ, საბჭოთა სპეცსამსახურების მითები და ხელოვნურად შეკოწიწებული კერაები, აუცილებლად უნდა დაიმსხვრეს, რათა, რუსეთის (იგივე საბჭოთა) იმპერიის აღდგენასა და ძველი კა-გებეს „გაცოცხლებას“ მონატრებულ რუსეთის ხელისუფლებას, ერთ-ერთი მძლავრი დასაყრდენი გამოეცალოს ხელიდან. ეს ის სარეველა ბალახია, რომელიც ფესვიანადაა ამოსაძირკვი.

იმპერიული აზროვნება რომ საშიშად სიცოცხლისუნარიანია ეს, რუსეთში ჩატარებულმა ერთ-ერთმა ბოლო სოციოლოგიურმა გამოკითხვამაც დაადასტურა, როცა საბჭოთა იმპერიის, ოდნავ ტრანსფორმირებული სახით აღდგენის მომხრე გამოკითხულთა ნახევარზე მეტი აღმოჩნდა.

ჩვენ შევეცდებით ობიექტურად, დოკუმენტურ წყაროებზე დაყრდნობით შევაფასოთ ამ კერაების პროფესიონალიზმი და ადამიანური თვისებები.

„რკინის ფელიქსის“ საიდუმლო

საბჭოთა პერიოდში გამოირჩეულ პატივში იყო ფელიქს ბერჟინსკი – „საგანგებო კომისიის“ (ჩე-კას) პირველი თავმჯდომარე. მსოფლიოში ასეთი პატივი არც ერთი საეცსამსახურის ხელმძღვანელს არ ღირსებია. მასზე იქმნებოდა ფილმები, იწერებოდა წიგნები, მას ზატაუნდენ და ბერწაუნდენ, მის ძეგლთან საზეიმო ფიცს დებდნენ და მასზე, როგორც „ჩეკისტურ ღვთაებაზე“, ისე „ლოცულობდნენ“.

საბჭოთა საეცსამსახურების ახალგაზრდა თანამშრომლებს „რკინის ფელიქსის“ ოპერატიულ გამჭრიახობაზე, კომუნისტურ თავმდაბლობაზე, პატიოსნებასა და სიმტკიცეზე ლეგენდებს უყვებოდნენ. უფრო მეტიც, მითები და ტყუილები მისი პროფესიონალიზმის შესახებ საეცსამსახურების სახელმძღვანელოებში იყო შეტანილი (მაგ. „ელჩების შეთქმულება“, „ოპერაცია „ტრესტი“ და ა.შ.) და მომავალ „ჩეკისტებს“ ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობის, როგორც უდიდეს მაგალითებს, ისე ასწავლიდნენ და დღესაც ასწავლიან, მხოლოდ, უკვე რუსეთის საეცსამსახურების აკადემიებში.

მაინც ვინ იყო ფელიქს ბერჟინსკი და რა „მწვერვალებს“ მიაღწია მან?

ბერჟინსკი 1877 წლის 11 სექტემბერს დაიბადა პოლონეთში, შეძლებულ ოჯახში. ერთ-ერთი ვერსიით დედა პოლონელი ჰყავდა, მამა – ებრაელი. ზოგიერთი კომუნისტი ბიოგრაფის ცნობით პატარა ფელიქსი ბავშვობიდან უუნდერკინდი იყო, სინამდვილეში კი გიმნაზიაში სწავლისას არაფრით გამოირჩეოდა, უფრო მეტიც, ერთ კლასში მეორე წელსაც კი დარჩენილა. ერთადერთი საგანი, რომელსაც შედარებით კარგად სწავლობდა „ღვთის კანონი“ ყოფილა (საოცარი, რომ შემდგომ წლებში, ბერჟინსკი, სწორედ ეკლესია-მონასტრებს და საეკლესიო პირებს უსწორდებოდა განსაკუთრებული სისასტიკით).

მამა ადრე გარდაეცვალა და ეტყობა დედას უჭირდა რვა ბავშვის სათანადო ყურადღებით აღზრდა. ფელიქსმა სწავლაზე ადრევე აიყარა გული, დაუახლოვდა კრიმინალურ ტიპებს და ზულიგნობისთვის (გერმანულის მასწავლებელს ზელი გაარტყა) გიმნაზიიდან გარიცხეს. აქედან იწყება მისი მონაწილეობა პოლიტიკურ წრეებში – თავდაპირველად „ებრაელი ახალგაზრდობის“ არალეგა-

ლური ორგანიზაციის ერთ-ერთი „ბოვეიკი“ იყო, ხოლო 1894 წელს ლიტვის სოციალ-დემოკრატიული ჯგუფის წევრი გახდა. დედის გარდაცვალების შემდეგ დარჩენილი მემკვიდრეობა, ფელიქსმა ლუდხანებში და საროსკიპოებში გაანიავა.

მომდევნო წლებში ძერჟინსკი, რომელსაც, არც სახლი ჰქონდა და არც ფული, თანაც მუშაობაც არ სურდა, აქტიურად ჩაერთო ლიტვის და პოლონეთის (რომლებიც მაშინ რუსეთის იმპერიაში შედიოდნენ) ტერიტორიაზე „ექსებისა“ (ანუ დაყაჩაღების) და ტერაქტების ორგანიზებაში. ის ცდილობდა შეექმნა კარგად ორგანიზებული ტერორისტული ჯგუფები და ისინი მკაცრ დისციპლინას და პარტიულ კონტროლს დაექვემდებარებინა. ამ პერიოდში, სხვადასხვა წყაროები ფელიქს ახასიათებენ, როგორც დაუნდობელ „ბოვეიკს“, რომლისთვისაც უცხო იყო შეცოდების გრძნობა. ის რამდენჯერმე დააკავეს დანაშაულის ადგილზე, საკმარისი იყო ნივთმტკიცებებიც, მაგრამ რუსეთის „ოხრანკა“, რატომღაც ყოველთვის რბილი და გულმოდრწაღე იყო მის მიმართ – ექვსჯერ დაკავებულ ძერჟინსკის მხოლოდ ადმინისტრაციული წესით გადასახლებას უსჯიდნენ.

ჩვენ შორს ვართ იმ აზრისგან, რომ მომავალი პირველი „ჩეკისტები“ „ოხრანკის“ აგენტი იყო (ამგვარი ტყეილი გაუერცელეს შემდგომ სტალინს), უფრო სავარაუდოა, რომ რუსეთის მაშინდელი ხელისუფლება სერიოზულ მოწინააღმდეგეებად არ სთვლიდა ახალგაზრდა „ბოვეიკებს“. რამდენიმე შემთხვევაში კი, როგორც ძერჟინსკი თავად იხსენებდა, სასჯელის შემსუბუქებისთვის მან ქრთამი გადაუხადა პოლიციის ჩინოვნიკებს.

დაყაჩაღებების შედეგად წარომეული ფულის დიდ ნაწილს ფელიქსი თავად ხარჯავდა – XX საუკუნის დასაწყისში მან ევროპის ყველა კურორტი მოიარა. ძვირადღირებული სასტუმროები, კაზინოები, მდიდრული და მოდური ჩასაცმელი და სხვა მრავალი ამქვეყნიური სიამოვნება, ძერჟინსკის ახალგაზრდობიდანვე უყვარდა.

არსებობს ინფორმაცია, რომ ამ წლებში ფელიქსი, რომელსაც ექიმებმა ე.წ. „ცირიკულარული ფსიქოზის“ დიაგნოზი დაუდგინეს, ევროპის ერთ-ერთ ფსიქიატრიულ კლინიკაში ხანგრძლივად მკურნალობდა. თუმცა ძალზე საეჭვოა, რომ მკურნალობამ დადებითი შედეგი გამოიღო.

1917 წლის თებერვლის რევოლუციას ფელიქსი „ბუტირკის“ ციხეში შეხვდა, მანამდე კი სწორედ იქ გამოიმუშავა მან პირველი

„ხელფასი“ – კერვა ისწავლა და პატიმრებს ტანსაცმელს უკერავდა.

მიუხედავად იმისა, რომ „ბოლშევიკების“ პარტიის წევრი არასოდეს ყოფილა, რევოლუციის შემდეგ, ალბათ გაითვალისწინეს რამისი დიდი გამოცდილება ტერაქტების, „ექსპეზის“ და ოხრანაკასთან ურთიერთობის მხრივ, ძერჟინსკი პარტიის ცკ-ში შეიყვანეს და ყველაზე „ნაცნობი სფერო“ – შინაგან საქმეთა კომისარიატი ჩააბარეს.

ზოგადად კი, ყველა რევოლუციას აქვს მოთხოვნილება „ბოევიკებზე“, განსაკუთრებით, თუ ისინი ნაციონალურ უმცირესობებს წარმოადგენენ.

„ბოლშევიკები“ იმ პერიოდში შედარებით „ინტელექტუალურად“ (ლენინი, ტროცკი, ბუხარინი და სხვ.) და „ბოევიკურად“ (სტალინი, კამო, ძერჟინსკი და სხვ.) იყოფოდნენ. შემდგომმა ისტორიულმა პროცესებმა გვიჩვენეს, რომ „ბოევიკებმა“ ჯერ პირველებს მოუღეს ბოლო, ხოლო შემდეგ კი, ისე დაჭამეს ერთმანეთი, როგორც ჭაბუა ამირეჯიბის ნაწარმოების ერთ-ერთი პერსონაჟის – თორიას – „კაციჭამია ვირთხებმა“.

თუმცა, ეს ყველაფერი ოცი წლის მერე მოხდება, როცა „რკინის ფელიქსი“, მისდა საბედნიეროდ, უკვე გარდაცვლილი იყო.

1917 წლის 7 დეკემბერს „ბოლშევიკებმა“ შექმნეს „კონტრრევოლუციასა და საბოტაჟთან ბრძოლის რუსეთის საგანგებო კომისია“ („ეჩკ“), რომლის თავმჯდომარედაც (ყურადღება მივაქციოთ – მისსივე თხოვნით!) 20 დეკემბერს ძერჟინსკი დანიშნეს.

რა ევალეობოდა სახელმწიფო ტერორიზმის ახალი ორგანოს პირველ ხელმძღვანელს? მდიდრების ქონების კონფისკაცია (ანუ რეალურად დაყაჩაღება), სხვა პარტიებში აგენტურის შეგზავნა, „ხალხის მტრების“ ანუ იდეური მოწინააღმდეგეების სიების შედგენა და შემდგომი ზომების მიღება (ე. ი. ლიკვიდაცია) და ა.შ. – ანუ ფაქტურად ყველაფერი ის, რასაც ძერჟინსკი მანამდეც აკეთებდა, ოღონდ იმ განსხვავებით, რომ ეხლა უკვე რევოლუციის და სახელმწიფოს სახელით დაუსჯელად მოქმედება შეეძლო.

ახალი რეპრესიული სტრუქტურის თანამშრომლები ძირითადად გუშინდელი „ბოევიკები“ იყვნენ. იმ წლებში, როცა ყველაფერი ჭირდა, მათ შორის უნიფორმაც, ძერჟინსკიმ მარტივად გადაწყვიტა ეს პრობლემა და „ანტანტის“ ჯარების მფრინავებისთვის განკუთვ-

ნილი ტყავის ქურთუკები, რომლებიც შემთხვევით ჩაუვარდათ ხელში, დაურიგა პირველ „ჩეკისტებს“. მრავალი ათეული წლის მანძილზე ტყავისქურთუკიანი ადამიანები რეპრესიების მთავარ სიმბოლოდ იქცნენ და შიშის ზარს სცემდნენ ყველას.

„ჩკ“-ს ფუნქციებს ბერჟინსკი შემდეგში ხედავდა: „ჩკ“-ს მუშაკები რევოლუციის ჯარისკაცები არიან და ისინი შპიონების ძებნას ვერ დაიწყებენ. ისეთ მებრძოლ ორგანოს, როგორიც ჩკ-აა არ შეიძლება პოლიციის ფუნქციები გადაეცეს. ჩკ-სთვის ყველაზე მთავარია „დახვერვების უფლება“ — წერდა იმ პერიოდში ის.

„რკინის ფელიქსი“ თავის ქვეშევრდომებს კონკრეტულ და „ნათელ“ დავალებებს აძლევდა:

„1. გამოიყენეთ ფარული თანამშრომლები.

2. ამოიღეთ მიმოქცევიდან (ანუ დახვერიტეთ — ბ. ა.) მონარქისტ-კადეტების, მემარჯვენე ესერების და მენშევიკების ყველაზე გამოჩენილი და აქტიური ხელმძღვანელები.

3. აიყვანეთ აღრიცხვაზე და დააწესეთ თვალთვალი გენერლებზე და ოფიცრებზე.

დააწესეთ მეთვალყურეობა წითელი არმიის მეთაურთა შემადგენლობაზე, კლუბებზე, წრეებზე და სკოლებზე.

4. დახვერიტეთ ცნობილი და აშკარა კონტრევოლუციონერები, სპეკულიანტები, მძარცველები და მექრთამეები.

5. პროვინციებში აღკვეთეთ ბურჟუაზიული და ბულვარული პრესის გავრცელება“.

1918 წლის 29 აგვისტოს სტუდენტ-ესერმა ლეონიდ კანეგის-ერმა მოკლა ცნობილი ბოლშევიკი მოსე ურიცკი, მეორე დღეს კი, დაჭრეს ლენინი. ეს ორი ტერაქტი გახდა ბოლშევიკების მიერ „წითელი ტერორის“ გამოცხადების საბაბი.

მოსახლეობის დაჭერებმა და ადგილზე დახვერვებმა კიდევ უფრო მასიური ხასიათი მიიღო. ერთ-ერთ ასეთ კურიოზულ, და ამავე დროს, საშინელ ფაქტს ლენინის მდივანი ფოტიევა ასე იხსენებდა: „მთავრობის ერთ-ერთ სხდომაზე ლენინმა ბერჟინსკის მისწერა:

- რამდენი კონტრევოლუციონერი გვყავს ამჟამად ციხეში?

- დაახლოებით 1500, იმავე ბარათს მიაწერა პირველმა „ჩეკისტმა“.

ლენინმა, რატომღაც ჩაიცინა, ამ ციფრთან ჯვარი დასვა და ისევ ბერჟინსკის დაუბრუნა. „რკინის ფელიქსმა“ სხდომა მაშინვე დატოვა“.

იმავე საღამოს უკლებლივ ყველა დაპატიმრებული დახვრიტეს. მხოლოდ მეორე დღეს გაირკვა, რომ „დიდ ბელადს“ ჩვევად ჰქონია, როცა რაიმე მასალას გაეცნობოდა და გაარკვევდა, ჯგვარი უნდა დაესვა. ძერჟინსკიმ კი ეს 1500 კაცის ლიკვიდაციის მოთხოვნად გაიგო და დაუყოვნებლივ შეასრულა „ბრძანება“. თუმცა, როდესაც ეს ყველაფერი გაირკვა, არც ერთს დიდად არ უნალღვლია და მხიარულად გააგრძელეს წინა დღეს დაწყებული სხდომა. ზოგიერთი მონაცემებით, მხოლოდ 1917-1921 წლებში „ჩეკისტების“ მიერ დახვრეტილ იქნა 300 ათასამდე ადამიანი.

1919 წლის მარტში ძერჟინსკი დააწინაურეს – შინაგან საქმეთა სახალხო კომისრად დანიშნეს და „ეჩკ“-ც მას დაუქვემდებარეს. „ბოლშევეკების“ ბევრი ლიდერი ხელავედა მასიური „წითელი ტერორის“ დამლუპველ შედეგებს, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საზღვარგარეთის თვალში და ცდილობდა ოდნავ მაინც შეელამაზებინა და კანონისთვის დაექვემდებარებინა „რკინის ფელიქსის“ ფანატიზმი.

განსაკუთრებით მძაფრად უპირისპირდებოდნენ ძერჟინსკის საგარეო საქმეთა და ოუსტიციის კომისრები – ჩიჩერინი და კრილენკო. ჩიჩერინი მთავარ ხელისშემშლელებად „ჩეკისტებს“ ასახელებდა. მისი სიტყვებით: „გპუ ყოველთვის ცდილობდა დიპლომატიების მოტყუებას და ფაქტების მიჩქმალვას... უცხოელების დაჭერები ჩვენთან შეუთანხმებლად მილიონ საერთაშორისო სკანდალს იწვევდა. მრავალი წლის შემდეგ ირკვეოდა, რომ უცხოელებს უკანონოდ ხვრეტდნენ (უცხოელები არ შეიძლება სასამართლოს გარეშე დახვრიტო) ჩვენ კი არაფერი ვიცოდით.

გპუ საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარიატს კლასობრივი მტერივით ექცეოდა. მუდმივად ცდილობდა საელჩოების მძლოლების, შეეიცარების და ა.შ. ძალდატანებით გადაბირებას. საბჭოთა საელჩოებზე და ჩემზე მუდმივი მეთვალყურეობა და თვალთვალი ველური მეთოდებითა და ხერხებით ხორციელდებოდა“.

ამ ორი უწყების „საქმეების გარჩევა“ ხშირად პოლიტიბიუროს სხდომებზე ხდებოდა, მაგრამ დაპირისპირება (განსაკუთრებით უცხოეთში საბჭოთა ელჩსა და დაზვერვის რეზიდენტს შორის) ამჟამადაც, უკვე რუსეთის სინამდვილეში, ძალზე ხშირია.

ჩიჩერინის კრიტიკას „ჩეკისტები“ მათთვის ჩვეული ბინძური მეთოდებით პასუხობდნენ, კერძოდ ხმები გაუვრცელეს, რომ ის პო-

მოსეკსუალი იყო და დიპლომატიაშიც ბევრი არაფერი გაეგებოდა.

ძერჟინსკის მეორე მოწინააღმდეგე იუსტიციის სახალხო კომისარი ნიკოლაი კრილენკო იყო. ის წლების მანძილზე გასაოცარი შეუპოვრობით ამხელდა „ერკ“-ს უკანონო ქმედებებს და მოითხოვდა ამ სისტემის მის დაქვემდებარებაში გადაცემას. მაგრამ ლენინი ყოველთვის ძერჟინსკის მხარეზე იყო. 1922 წლის მარტში ის დაუფარავად აღიარებდა: „კანონმა არ უნდა შეცვალოს ტერორი. ამის დაპირება თავისმოტყუება იქნება და მეტი არაფერი“.

„რკინის ფელიქსიც“ აგრძელებდა „შემოქმედებით“ მოღვაწეობას — თანდათან „ერკ“-მ საზოგადოების ყველა ფენაში შეელწია და ფარული კონტროლი დააწესა. ამას შემდეგი მაგალითიც ადასტურებს. 1920 წლის დეკემბერში „ერკ“-ას საიდუმლო განყოფილების უფროსი სამსონოვი ძერჟინსკის მოახსენებდა:

„ამ დრომდე „ერკ“ აწარმოებდა მხოლოდ მართლმადიდებელი, როგორც ყველაზე ძლიერი და ღიდი, ეკლესიის გახრწნას, რაც საკმარისი არ არის, რადგანაც რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არის სხვა, არანაკლები სიძლიერის რელიგიები, მაგ. ისლამი და სხვ. სადაც ჩვენ მოგვიწევს ნაბიჯ-ნაბიჯ შევიტანოთ ისეთივე გახრწნა, რაც მართლმადიდებელ ეკლესიაში“.

ძერჟინსკი თავის თავში აერთიანებდა ფანატიზმსა და ბოროტებას. ის ხშირად თვითონ აწარმოებდა დაკეცულთა დაკითხვას, რაც არაერთხელ დახვრეტით დასრულებულა. არქებში შემორჩენილია „ერკ“-ს კოლეგიის სხდომის ოქმი, სადაც „პირველ ჩეკისტს“ რბილად საყვედურობენ პირადად ჩატარებული დახვრეტების გამო. იმ პერიოდში მას „წმინდა მკელული“ შეარქვეს და ზურგს უკან თანამშრომლები ასე მოიხსენიებდნენ. საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე პირველი საკონცენტრაციო ბანაკებიც „რკინის ფელიქსის“ ინიციატივით ააგეს.

ძერჟინსკი აქტიურად მონაწილეობდა ე.წ. „ქართული უკლონისტების“ საქმეში.

1922 წელს საქართველოს რესპუბლიკის კომპარტიის ხელმძღვანელებმა (მდივანმა, მახარაძემ, ქავთარაძემ და სხვ.) ლენინთან უჩივლეს ამიერკავკასიის სამხარეო კომიტეტის პირველ მდივან სერგო ორჯონიკიძეს.

„რკინის სერგოსთან“ პიროვნული კონფლიქტის მოგვარების გარდა, ისინი მოითხოვდნენ შუალედური რგოლის — სამხარეო კომიტეტის გაუქმებას და საქართველოს პირდაპირ შესვლას საბ-

ჭოთა კავშირის შემადგენლობაში. აი სულ ეს იყო მათი „პატრიოტული“ მოთხოვნები. ლენინმა, სტალინს და ძერჟინსკის დააეალა ამ საკითხებში სასწრაფოდ გარკვევა. მათ კი, ორჯონიკიძის მხარე დაიჭირეს და ქართველი კომუნისტების ეს მოთხოვნა, ნაციონალიზმისა და სეპარატიზმის გამოვლინებად ჩათვალეს.

გაეცნო რა ამ მოხსენებას, ლენინმა – სტალინს, ძერჟინსკის და ორჯონიკიძეს სულ ველიკორუსი შოვინისტები ეძახა. ძერჟინსკის მოხსნა უკვე გადაწყვეტილი იყო, როდესაც ლენინის ჯანმრთელობა სერიოზულად გაუარესდა, დაკარგა მეტყველების უნარი და ვეღარც გამოძვრობინდა.

ლენინისა და ტროცკის დამოკიდებულება ძერჟინსკისადმი, ცალკე საუბრის თემაა. ფაქტია, რომ „დიდი ბელადი“ ფელიქსს საშუალო დონის პოლიტიკოსად და ორგანიზატორად სთვლიდა. პოლიტიკურის წევრობაც არ აღირსა. ტროცკი კი, პირდაპირ აცხადებდა, რომ: „ძერჟინსკის დამოუკიდებელი აზრი არ ჰქონდა – ის ყოველთვის საჭიროებდა ვინმეს მხრიდან უშუალო ხელმძღვანელობას. ის არ იყო ორგანიზატორი“ და ა.შ.

კომუნისტური ფარისევლობა იქიდანაც ჩანს, რომ მიუხედავად ამგვარი შეფასებებისა, ძერჟინსკის ყოველთვის მაღალ და საპასუხისმგებლო პოსტებს ანდობდნენ.

1926 წელს ძერჟინსკის გარდაცვალებისთანავე დაიწყო მასზე ლეგენდების და მითების შექმნა. თითქმის ორი ათეული წელი „პირველი ჩეკისტის“ – „რკინის ფელიქსის“ ხელის მტევნების და სახის ნიღაბი კაგებეს მუზეუმში ესვენა. 1950-იანი წლების ბოლოს მოსკოვში, ლუბიანკაზე ძერჟინსკის უზარმაზარი მონუმენტი აღმართეს, რომელიც საბჭოთა სადამსჯელო სისტემის სიმბოლოდ იქცა. 1991 წლის აგვისტოში ძერჟინსკის ძეგლის დამხობით უნდა დასრულებულიყო საბჭოთა იმპერიის არსებობა, რაც ფორმალურად იმავე წლის დეკემბერში მოხდა კიდევ. თუმცა, მხოლოდ ქაღალდზე, რადგანაც ძველი იმპერიის აღდგენაზე რუსეთში ბევრი, არამარტო ოცნებობს, არამედ კონკრეტულ გეგმებსაც ადგენს. ისინი ფიქრობენ, რომ „რკინის ფელიქსი“ დროებით ისვენებს და თავის დროს ელის.

რუსეთში ძერჟინსკის აჩრდილი „დაძრწის“

ყველას ეგონა, რომ ძერჟინსკის ძეგლისა და ბუესტების აღებით საბჭოთა კავშირში ტოტალიტარული რეჟიმი დასრულდა. თუმცა რუსეთის ხელისუფლება ჩანს, სხვაგვარად ფიქრობს.

2006 წლის 8 ნოემბერს, „მილიციის დღეზე“ ორი დღით ადრე (ისე საინტერესოა საქართველოს პოლიცია, რაღა მინცდამინც 10 ნოემბერს აღნიშნავს „პროფესიულ დღესასწაულს“, რა სხვა დღეები შემოგვაკლდა თუ?) მოსკოვში, ცნობილ პეტროვკა 38-ის ეზოში, სადაც მოსკოვის შინაგან საქმეთა მთავარი სამმართველო მდებარეობს, საბჭოთა „კონცლაგერების“ დამაარსებლის ფელიქს ძერჟინსკის, 1991 წლის აგვისტოში მოხსნილი და (როგორც აღმოჩნდა საიმედოდ შენახული) ბუესტი დააბრუნეს. არ გაგეცინოთ – თურმე „ვეტერან ჩეკისტთა მოთხოვნით“.

ისე, რას დადგამენ და რას მოხსნიან, ეს მათი საქმეა, რომ არა ერთი ყველასთვის კარგად ცნობილი გარემოება – ძერჟინსკი და მისი მონუმენტები საბჭოთა ტოტალიტარიზმის სიმბოლო იყო და „რკინის ფელიქსის“ დარუნება ძველ ადგილზე რუსეთის დღევანდელი ხელისუფლების მიერ არჩეულ პოლიტიკურ პრიორიტეტებზე მიგვანიშნებს. გუშინ საბჭოთა ჰიმნი აღადგინეს, დღეს – ძერჟინსკი „გააცოცხლეს“. რა იქნება ხვალ? იმპერიის აღდგენა?

ჩვენი აზრით კი ეს დრო აღარასოდეს მოვა.

რიპარდ ზორგე — მითი და სინამდვილე

მეორე მსოფლიო ომის წინ საბჭოთა სამხედრო დაზვერვამ აზიასა და ევროპაში იაპონიისა და გერმანიის წინააღმდეგ მოქმედი რამდენიმე აგენტურული ჯგუფი შექმნა. მათგან ყველაზე შედეგიანი ჯერ ჩინეთში, ხოლო შემდეგ იაპონიაში მოქმედი „რამზაის“ ანუ რიპარდ ზორგეს აგენტურული ჯგუფი იყო.

1920-იანი წლების ბოლოს „კომინტერნის“ სადაზვერვო განყოფილების მიერ გადაბირებული ახალგაზრდა გერმანელი კომუნისტი, მეცნიერი და ნიჭიერი ჟურნალისტი რიპარდ ზორგეს სახელი წლების შემდეგ მითიური გახდა. მას მიაწერდნენ დაუჯერებელ პროფესიონალიზმს და სიმამაცეს, მისგან სათაყვანებელი კერპი შექმნეს და მისი სახელი მთლიანად საბჭოთა დაზვერვის ძლიერების სიმბოლოდ აქციეს. რეალურად კი „რამზაის“ სადაზვერვო საქმიანობა ძალზე „შუქ-ჩრდილიანი“ იყო.

რიპარდ ზორგე 1895 წელს დაიბადა ბაქოში, მამა გერმანელი, დედა კი რუსი ყავდა. ბავშვობაში „იკას“ ეძახდნენ და ეს სახელი შემდეგ წლებშიც შემორჩა. XX სუკუნის დასაწყისში ოჯახი გერმანიაში დაბრუნდა. ზორგე მონაწილეობდა პირველ მსოფლიო ომში, სადაც მძიმედ დაიჭრა ფეხში, რის გამოც მთელი ცხოვრება კოჭლობდა. 1925 წელს გაემგზავრა საბჭოთა კავშირში და „კომინტერნის“ სისტემაში დაიწყო მოღვაწეობა. 1929 წელს საბჭოთა სამხედრო დაზვერვის შეფმა იან ბერზინმა მასთან მუშაობა შესთავაზა.

1930 წლიდან ზორგე, რომელიც გერმანელი ჟურნალისტის ლეგენდით მოქმედებდა, ჯერ გერმანიაში, შემდეგ კი ჩინეთსა და მანჯურიასში მიაგვლინეს. 1933 წლის 6 სექტემბერს გერმანული გაზეთის „ფრანკფურტენ ცაიტუნგის“ საკუთარი კორესპონდენტი რიპარდ ზორგე უკვე ტოკიოში გამოჩნდა. ორ წელში მან ინტერნაციონალური სადაზვერვო ჯგუფი შექმნა.

ზორგეს ჯგუფის უღაო წარმატებად იაპონიაში ოპერატიულ-აგენტურული საქმიანობა უნდა მივიჩნიოთ. თავად „რამზაი“ ტოკიოში გერმანიის საელჩოს ხშირი და სასურველი სტუმარი იყო. ერთი პერიოდი საელჩოს პრეს-ატაშეს პოსტიც ეკავა. მეგობრობდა იაპონიაში გერმანიის ელჩთან ეიგენ ოტთან, განსაკუთრებით ახლო ურთიერთობა კი მის მეუღლესთან - პელგასთან ჰქონდა. საერთოდ ზორგე რეგულარულად უთავსებდა ერთმანეთს ამურულ თავგადა-

საელებს, უგონოდ სმას, მოტოციკლით „ჯირითს“ და აგენტურულ საქმიანობას. განუწყვეტელი ლოთობის გამო ზორგეს იმდენად მძიმე ავარიები მოუხდა, რომ ეჭიმებმა რამდენჯერმე ხელახლა „ააწყვეს“.

საინტერესოა, რომ იაპონიის კონტრაზვერვამ სულ სათითაოდ გადათვალა „რამზაის“ მიჯნურები და პედანტურად დააფიქსირა: იაპონიაში ყოფნის რვა წლის მანძილზე ზორგეს 40-ამდე სხვადასხვა ეროვნების მანდილოსნისთვის „გაუკრავს კბილი“.

საბოლოო ჯამში სწორედ ავანტურიზმი, უდისციპლინობა და კონსპირაციის ელემენტარული წესების უგულვებელყოფა გახდა 1941 წლის შემოდგომაზე მისი სადაზვერვო ჯგუფის ჩაყარდნის მიზეზი.

ზორგეს ჯგუფმა საბჭოთა ხელისუფლებას ორი უმნიშვნელოვანესი ოპერატიული ინფორმაცია მიაწოდა, რომელთგან ერთმა დიდი გავლენა მოახდინა მოსკოვის გადარჩენაში.

1941 წლის გაზაფხულიდან მოყოლებული „რამზაი“ სისტემატურად აცნობებდა ცენტრს გერმანიის საომარი მზადების შესახებ და უთითებდა საბჭოთა კავშირზე თავდასხმის საყარადო თარიღებს. სხვადასხვა მიზეზების გამო „დიდი ბელადი“ – სტალინი, ზორგეს და სხვა მზვერაგების ანალოგიურ შეტყობინებებს... ინგლისის პროვოკაციად მიიჩნევდა და არ ითვალისწინებდა.

ზორგეს მეორე შეტყობინება ომში გერმანიის მოკავშირე – იაპონიის ჩართვას ეხებოდა. ზორგეს იაპონელმა აგენტებმა შეძლეს უტყუარი ინფორმაციის მოპოვება იმის შესახებ, რომ 1941 წელს იაპონია საბჭოთა კავშირს თავს არ დაესხმოდა. ამან საშუალება მისცა სტალინს, რომ შორეულ აღმოსავლეთში დისლოცირებული დივიზიები დასავლეთის ფრონტზე, მოსკოვის გასამაგრებლად გადაესროლა.

რიკარდ ზორგე 1941 წლის 18 ოქტომბერს დილას დააკავეს, როცა გერმანიის ელჩის მეუღლის ვილიდან დარდიმანდულად გამოდიოდა. იაპონელი გამომძიებლები საკმაოდ კორექტულად ეყრობოდნენ ზორგეს. არ ყოფილა ცემის ან წამების შემთხვევები. ამის მიუხედავად, ერთ „მშვენიერ“ ღღეს „რამზაიმ“ საბეჭდი მანქანა მოითხოვა და... ყველაფერი ჩამოარაკრაკა.

იაპონელები გაოცებული კითხულობდნენ ზორგეს ჩვენებებს, ეცნობოდნენ სხვადასხვა ქვეყნებში მისი ოპერატიულ-ავანტურული

ბუშაობის სრულიად საიდუმლო ფაქტებს. „რამზაიმ“ პირადი ინიციატივით იაპონიის კონტრდაზვერვას გადასცა: საბჭოთა კავშირში პოლიტიკური და სადაზვერვო გადაწყვეტილებების მიღების სქემა ანუ „შიდა სამზარეულო“; „კომინტერნის“ სადაზვერვო საქმიანობის საიდუმლო დეტალები; იაპონიაში და ჩინეთში საბჭოთა აგენტურის ზუსტი მონაცემები; მოსკოვთან კავშირის შიფრ-კოდები და ა.შ.

ასე, რომ საბჭოთა დაზვერვის კერპმა მოლაყბე დიაცივით „გუდა მოხსნა“ და მტერს ყველაფერი ჩაუკაკლა. ზორგეს ეს „გმირობა“ სტალინისთვის მაღევე გახდა ცნობილი და ამის შემდეგ რა გასაკვირია, რომ საბჭოთა დიქტატორს თითი არ გაუნძრევია „რამზაის“ დასახსნელად. სამი წელი ელოდნენ იაპონელები საბჭოთა კავშირის წინადადებას, მერე კი 1944 წლის 7 ნოემბერს რიპარდ ზორგე ჩამოახრჩეს.

„ომის ღმერთი“ — არტილერია თუ სამხედრო დაზვერვა?

დღეისათვის გლობალიზაციის და ინტეგრაციის საკითხები მართლაც ეკონომიკის სფეროს როდი ეხება. სახეზეა სამხედრო-პოლიტიკური ნიშნის მიხედვით ქვეყნების დაახლოება ან დაპირისპირება. ამ პროცესში კი სპეცსამსახურების როლი და მნიშვნელობა ძალზე დიდია. შეიარაღებული ძალების რიცხოვნობას და სამხედრო ტექნიკის რაოდენობას გადამწყვეტი მნიშვნელობა ალარ აქვს და თუ ადრე ომის ბედს არტილერია წყვეტდა, ამჟამად „ომის ღმერთი“ უკვე სამხედრო დაზვერვაა.

სამხედრო დაზვერვის მთავარი საკუთრივ მის ვიწრო სპეციალიზაციაში გამოიხატება — ეს სტრუქტურა იქნება სამხედრო და პოლიტიკურ სფეროებში შეძლვი ძირითადი ამოცანების შესასრულებლად:

1. სამხედრო, სამხედრო-პოლიტიკური და სამხედრო სამეცნიერო-ტექნიკური ინფორმაციის მოპოვება;

2. ინფორმაციის პირველადი დამუშავება და ანალიზი;

3. კონკრეტული რეკომენდაციების მომზადება ქვეყნის პოლიტიკური და სამხედრო ხელმძღვანელობისათვის.

4. საბრძოლო ოპერაციების წინ ტაქტიკური და სტრატეგიული ინფორმაციის მოპოვება, ანალიზი და მისი გამოყენება საბრძოლო გეგმაში;

5. მოწინააღმდეგის ზურგში დივერსიების ჩატარება.

სამხედრო დაზვერვის ერთიანი სტრუქტურის შექმნა მაშინ იძლევა რეალურ შედეგებს, თუ უკვე არსებობს და გამართულად მოქმედებს შეიარაღებული ძალების ცალკეულ სახეობათა (სახმელეთო ჯარების, ავიაციის, საზღვაო ფლოტის და ა.შ.) დაზვერვის დანაყოფები. ერთიანმა სამხედრო დაზვერვამ სწორედ მათი ოპერატიული საქმიანობის კოორდინაცია (ინფორმაციის შეგვრება, ერთიანი სურათის შექმნა და სხვ.) უნდა მოახდინოს. ინფორმაციის მოპოვება ხდება, ძირითადად აგენტურული, ტექნიკური (კოსმოსური და რადიოელექტრონული დაზვერვა) და „ღია“ (სამხედრო ატაშეების მიერ) მეთოდებით. ზედმეტია იმაზე საუბარი, რომ შეეიცარული საათის მექანიზმივით ზუსტად მომართული სამხედრო დაზვერვის გარეშე წარმატების მიღწევა სულ მცირე სამხედრო ოპერაციაშიც კი შეუძლებელია.

ისრაელის სამხედრო დაზვერვა

ისრაელის სამხედრო დაზვერვა „აჰაფ მოდიინ“-ი, შემოკლებით „ამან“-ი დღეისათვის სამართლიანად ითვლება მსოფლიოს ერთ-ერთი უძლიერეს სპეცსამსახურად. ზოგადად ისრაელმა, რომელიც დაარსების პირველ წლებში სოციალისტური ორიენტაციის იყო, სპეცსამსახურების სახეობები და სტრუქტურა საბჭოთა კავშირის ანალოგიურად ააგო. საგარეო დაზვერვა („მოსადი“), კონტრაზვერვა („შინ-ბეთი“) და სამხედრო დაზვერვა („ამან“-ი) ახლად შექმნილი სახელმწიფოს უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მთავარ ინსტრუმენტებად იქცნენ. მაშინაც და დღესაც ისრაელის სპეცსამსახურები სამი ნიშნით გამოირჩეოდნენ და გამოირჩევიან სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურებისაგან.

ისინი არიან: ყველაზე მცირერიცხოვანნი; განსაკუთრებით ფანატიკურები და განსაკუთრებით დაუნდობლები.

„ამან“-ის ისტორია ისრაელის სახელმწიფოს შექმნის პირველივე დღეებიდან დაიწყო. თავდაპირველად „სამხედრო დაზვერვის სამსახური“ ისრაელის გენერალური შტაბის ოპერატიული სამმართველოს სტრუქტურაში იყო და 1948 წლის ივლისში რეორგანიზებული „ში“ (ისრაელის არალეგალური სამხედრო შენაერთების „ჰაგანას“ სადაზვერვო დანაყოფი) მაგივრად შეიქმნა. სამხედრო დაზვერვის სამსახური პირველივე დღიდან არაბულ ქვეყნებთან მიმდინარე საომარ დაპირისპირებაში ჩაერთო. შემდგომ პერიოდშიც ეს უწყება ყოველთვის საომარი კონფლიქტების თუ ფარული სპეცოპერაციების წინა ხაზზე იყო. დიდმა პატრიოტიზმმა, ახალგაზრდა და ბრძოლებში გამოცდილი კადრების ოპტიმალურმა შეხამებამ ეს სპეცსამსახური სულ მალე, ჯერ რეგიონში, შემდეგ კი მთელს მსოფლიოში ანგარიშგასაწევ ძალად აქცია. 1953 წელს „სამხედრო დაზვერვის სამსახურის“ სტატუსი გაიზარდა და ის ისრაელის „შეიარაღებული ძალების დაზვერვის სამმართველოდ“ გარდაიქმნა. სწორედ მაშინ მიიღო „ამან“-ის სახელწოდება.

სტატუსის გაზრდამ სადაზვერვო არეალის გაფართოებაც გამოიწვია. თუ მანამდე ისრაელის სამხედრო დაზვერვის ოპერატიული დაინტერესების რეგიონები არაბული ქვეყნები და ჩრდილოეთ აფრიკა იყო, 1955 წლიდან ამ ჩამონათვალს საბჭოთა კავშირი, ჩინეთი და სხვა სოციალისტური ქვეყნები დაემატნენ. ამის მიზეზი

ამ ქვეყნების მიერ არაბული სამყაროს (უპირველესად ეგვიპტის, სირიის და ერაყის) შეიარაღებითა და სამხედრო სპეციალისტებით დახმარების მრავალჯერადი გაზრდა იყო. იმ პერიოდში „ამან“-ის ფუნქციებში შედიოდა: არაბული ქვეყნების სამხედრო ძალებზე ინფორმაციის მოპოვება, ისრაელის პრესის ცენზურა, სამხედრო კონტრაზვერვა, შიფრ-კოდების შემუშავება და მათი გამოყენების კონტროლი, სამხედრო ატაშეების კურირება, რადიოელექტრონული დაზვერვა და დივერსიების ჩატარება.

„ამან“-ის მიერ მოპოვებული ინფორმაცია, როგორც წესი, ყოველთვის მაღალი ხარისხით, დიდი სიზუსტითა და ობიექტურობით გამოირჩეოდა. თუმცა ისრაელის სამხედრო-პოლიტიკური ხელმძღვანელობა ხშირად იგნორირებდა სამხედრო დაზვერვის ინფორმაციას და უპირატესობას მისი კონკურენტის „მოსადის“ (რომელსაც გაცილებით უკეთ შეეძლო პიარ-სპეცოპერაციების ორგანიზება და საკუთარი რეკლამა) მუშაობას ანიჭებდა.

„ამან“-ის სტრუქტურა

„ამან“-ი უშუალოდ ისრაელის შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის უფროსს ექვემდებარება. მისი ფუნქციები წლების მანძილზე დიდად არ შეცვლილა. ის აერთიანებს საჯარისო დაზვერვას „ჰელ მოდინ“-ს და სახმელეთო ჯარების დაზვერვას „მოდინ სადე“.

„ამან“-ი ექვსი დეპარტამენტისგან შედგება, რომელთაგან წამყვანია: ინფორმაციის მოპოვების დეპარტამენტი (აზორციელებს ღია და ფარული მეთოდებით ინფორმაციის მოპოვებას) და ანალიტიკური დეპარტამენტი. ეს უკანასკნელი სამხედრო დაზვერვის ყველაზე დიდი დანაყოფია და იქ 3 ათასზე მეტი თანამშრომელი მუშაობს. ამ დეპარტამენტის სტრუქტურა აგებულია გეოგრაფიული და ფუნქციონალური პრინციპების ოპტიმალური შეხამებით.

ისრაელის სამხედრო-საჰაერო ძალებს და სამხედრო-საზღვაო ფლოტს საკუთარი მცირერიცხოვანი სადაზვერვო დანაყოფები აქვთ.

ამჟამად „ამან“-ის რიგებში დაახლოებით 7-8 ათასი თანამშრომელია. სამხედრო დაზვერვის სტრუქტურაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია სპეციალური დანიშნულების სადაზვერვო-დივერსიულ დანაყოფებს.

სამხედრო დაზვერვის „სპეცრაზმი“

სამხედრო დაზვერვას საკუთარი სპეციალური დანიშნულების რაზმები – „საიერეთი“, ჰყავს. მათგან ყველაზე ელიტურია „საიერეთ მათკალი“, რომელიც მხოლოდ გენერალური შტაბის უფროსს და „ამან“-ის შეფს ემორჩილება. ის 1960 წელს შეიქმნა მოწინააღმდეგის ზურგში დივერსიების ჩასატარებლად.

მისი კოდური სახელწოდება იყო „ჯგუფი 269“ და მის შესახებ მხოლოდ რამდენიმე პირმა თუ იცოდა. „საიერეთ მათკალი“ სამხედრო დაზვერვის მიერ დაგეგმილი ოპერაციების გარდა, აქტიურად მონაწილეობდა აგრეთვე „მოსადის“, „შინ-ბეთის“ და „ლაკამის“ მიერ ჩატარებულ სპეცოპერაციებშიც.

ისინი იყენებენ სადაზვერვო-დივერსიული რაზმების ტრადიციულ ტაქტიკას: მოქმედებენ მცირე ჯგუფებად (სულ 3-4 მებრძოლი), აქვთ მაღალი დონის საბრძოლო და ფიზიკური მომზადება, აღჭურვილნი არიან უახლესი ცეცხლსასროლი იარაღითა და ტექნიკური საშუალებებით.

ისრაელის სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელები

მრავალი წლის მანძილზე ისრაელის სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელის ეინაობა მკაცრად იყო გასაიდუმლოებული. ეს მხოლოდ ბოლო წლებში გახდა ცნობილი. რამდენიმე მათგანისთვის ეს საშსახური დიდი კარიერული ტრამპლინი აღმოჩნდა და მათ ისრაელის პრეზიდენტის (ჰაიმ ჰერცოგი) და პრემიერ-მინისტრის (ეჰუდ ბარაკი) პოსტიც კი დაიკავეს. ამჟამად ჩვენ შესაძლებლობა გვაქვს სრულად წარმოვიდგინოთ „ამან“-ის ხელმძღვანელთა გვარები და სამხედრო დაზვერვის სათავეში ყოფნის წლები:

1. ისერ ბერი	(1947-1949);
2. პოლკოვნიკი ჰაიმ ჰერცოგი	(1949-1950);
3. პოლკოვნიკი ბენიამინ ჰიბლი	(1950-1955);
4. გენერალ-მაიორი იუპოშაუთ ჰარკაბი	(1955-1959);
5. გენერალ-მაიორი ჰაიმ ჰერცოგი	(1959-1962);
6. გენერალ-მაიორი მეირ ამითი	(1962-1963);

7. გენერალ-მაიორი აარონ იარივი (1964-1972);
8. გენერალ-მაიორი ელიაჰუ ზეირა (1972-1974);
9. გენერალ-მაიორი შლომო ჰაზითი (1974-1978);
10. გენერალ-მაიორი იეგოშუა საგუი (1979-1983);
11. გენერალ-მაიორი ეჰუდ ბარაკი (1984-1985);
12. გენერალ-მაიორი ამნომ შახაკ (1986-1991);
13. გენერალ-მაიორი იური საგუი (1991-1995);
14. გენერალ-მაიორი მოშე იალონი (1995 -1998);
15. გენერალ-მაიორი ამოს მალკა (1998-2003);
16. გენერალ-მაიორი აარონ ზევი-ფარკაში (2003-2006);
17. გენერალ-მაიორი ამოს იადლინი (2006 -).

„ამან“-ის გაძლიერებაში განსაკუთრებით დიდი წვლილი მიუძღვის მეირ ამითს და აარონ იარივის, რომლებმაც აღკვეთეს ავანტურისტულ-პარტიზანული და რომანტიკული მიდგომა სპეცოპერაციების დაგეგმვისა და ჩატარების დროს, და სამხედრო დაზვერვა მაღალპროფესიონალურ სპეცსამსახურად აქციეს. მათ აგენტურულ დაზვერვასთან ერთად სულ უფრო ფართოდ დაიწყეს რადიოელექტრონული დაზვერვის გამოყენება სპეცოპერაციების დაგეგმვის დროს. სამხედრო დაზვერვაში მიღწეული წარმატებების გამო მეირ ამითი მალევე „მოსადის“ ღირექტორად გადაიყვანეს, ხოლო მისი შემცვლელი აარონ იარივი რვა წელი დარჩა „ამან“-ის შეფად.

„ამან“-ის წარმატებები და შეცდომები

ისრაელის პოლიტიკურ და სადაზვერვო წრეებში სპეცსამსახურების ეფექტიანობის მთავარ ათვლის წერტილად დღემდე ორი ისტორიული თარიღია მიჩნეული. პირველი, 1967 წლის „ექვსდღიანი ომია“, როდესაც სპეცსამსახურებმა (უპირველესად „ამან“-მა) ისრაელის გამარჯვება უზრუნველყვეს, ხოლო მეორე, 1973 წლის ოქტომბრის დასაწყისში, არაბული ქვეყნების მოულოდნელი თავდასხმის წინ, სპეცსამსახურების (ამ შემთხვევაშიც პირველ რიგში „ამან“-ის) სრული უმოქმედობა იყო.

სამხედრო დაზვერვის როლი ისრაელის ატომური პროექტის შექმნაში

გასული საუკუნის 60-იან წლებში ისრაელის სახელმწიფოს ხელმძღვანელებმა მთავარ ამოცანად დაისახეს ატომური იარაღის შექმნა. ამისთვის მათ უპირველესად სჭირდებოდათ: ტექნოლოგიები, ნედლეული და სპეციალისტები. პრემიერ-მინისტრ დავით ბენ-გურიონის დაეალებით „ატომური პროექტის“ ტექნოლოგიური და რესურსული უზრუნველყოფა „ამან“-ს დაევალა. იმ წლებში ისრაელი ატომური რეაქტორების საფრანგეთში, ხოლო მძიმე წყლის შეძენას ნორვეგიაში ცდილობდა. „ამან“-ის დიდი ძალისხმევის შედეგად ისრაელმა 1961 წელს შეძლო 24 მეგავატიანი ატომური რეაქტორის დამონტაჟება დიმონში, რაც ატომური იარაღის შექმნის წარმატებით დაწყების გადამწყვეტი ფაქტორი გახდა.

„ექსდლიანი ომი“ — „ამან“-ის ტრიუმფის დასაწყისი

დღემდე ისრაელის სამხედრო დაზვერვის ყველაზე დიდ წარმატებად 1967 წლის ივნისში „ექსდლიანი ომის“ დროს განხორციელებული სპეცოპერაცია ითვლება, როდესაც „ამან“-მა შეძლო ეგვიპტის, სირიის და იორდანის შეიარაღებული ძალების (სამხედრო-საჰაერო და საზღვაო შენაერთების, რადიოლოკატორების, აეროდრომების) შესახებ ზუსტი ინფორმაციის მოპოვება. პარალელურად სამხედრო დაზვერვა ეგვიპტის პრეზიდენტის ნასერის და იორდანის მეფე ჰუსეინის სატელეფონო საუბრებს უსმენდა. სადაზვერვო ინფორმაციის ანალიზმა აჩვენა, რომ არაბული სამყარო ომისთვის ემზადებოდა. ისრაელმა შეძლო დასწრება და გამარჯვება, რაც დიდად განაპირობა „ამან“-ის შეფის არონ იარივის ახლებურმა მიდგომამ სადაზვერვო ოპერაციების დაგეგმვისა და განხორციელებისადმი. მისმა თანამშრომლებმა დაამუშავეს სპეციალური კომპიუტერული პროგრამა, სადაც დიდი მოცულობის სადაზვერვო ინფორმაციის ანალიზის შედეგად დაწერილებით იყო მოცემული

არაბული ქვეყნების შეიარაღებული ძალების თითოეული დანაყოფის დისლოკაციის ზუსტი კოორდინატი, მორიგეობისა და პატრულირების წესი, გათვლილი იყო სამხედრო ოპერაციათა შესაძლო განვითარების სხვადასხვა სცენარი და სიტუაციური მოდელი. ეს მიდგომა რადიკალურად განსხვავდებოდა ათწლეულით ადრე ისრაელის სპეცსამსახურების მუშაობის რომანტიკულ-აგენტურისტული სტილისგან. „ამან“-ისგან მიღებული ზუსტი ინფორმაციის წყალობით ისრაელის ავიაციამ და არტილერიამ ზუსტი დარტყმებით ექვს საათში (!) გაანადგურა ეგვიპტის საჰაერო ძალების, სატანკო შენაერთების და საზღვაო ზომაღლების დიდი ნაწილი. სირიის და იორდანის ჯარები კი ზუთ დღეში თითქმის აღარ არსებობდა.

როდის საუზმობენ ეგვიპტელი მფრინავები?

ისრაელის გამარჯვება „ექვსდღიან ომში“ მნიშვნელოვნად განაპირობა „ამან“-ის მიერ მოპოვებულმა ერთმა, თითქოსდა უმნიშვნელო ინფორმაციამ. სამხედრო დაზვერვის აგენტი, რომელიც ეგვიპტის ერთ-ერთ სამხედრო-საავიაციო ბაზაზე მოქმედებდა, იტყობინებოდა, რომ უკანასკნელი ორი კვირის მანძილზე ეგვიპტელი მფრინავები უჩვეულოდ ადრე, დილის 7.20 სთ-ზე, საუზმობდნენ და შემდეგ დასაძინებლად ყაზარმებში მიდიოდნენ. ამ ფაქტმა დააინტერესა „ამან“-ის ანალიტიკოსები. მათ სხვადასხვა სადაზვერვო წყაროებიდან მიღებული ინფორმაციის შეჯერების შედეგად დაადგინეს, რომ ეგვიპტის მთავარსარდლობის გადაწყვეტილებით ქვეყნის სამხედრო-საჰაერო ძალები საბრძოლო მზადყოფნის რეჟიმში გადასულიყვნენ და საჰაერო სივრცეს დილის ოთხიდან შეიღ საათამდე პატრულირებდნენ, შემდეგ სადილობდნენ და დასაძინებლად მიდიოდნენ. ანალოგიურ რეჟიმში მოქმედებდნენ სირიისა და იორდანის სამხედრო-საჰაერო ძალებიც. ეს ცნობები საკმარისი გახდა იმისთვის, რომ ისრაელის ავიაციას შეტევა დილის 7.45 სთ-ზე დაეწყო. ამ ტაქტიკის შედეგად ომის პირველივე დღეს ეგვიპტემ 304 თვითმფრინავი დაკარგა 419-დან, სირიამ - 53 (112-დან), ზოლო იორდანამ 28 - 28 იდან! არაბული ქვეყნების სამხედრო ავიაციის 70-80 % ომის პირველივე საათებში განადგურდა.

ისრაელმა დაიკავა მდინარე იორდანის დასავლეთ სანაპირო, სინაის ნახევარკუნძული, ლაზას სექტორი და სირიის გოლანის სიმაღლეები. სირიის დედაქალაქ დამასკომდე 25 კმ (ანუ იმდენივე, რაც თბილისიდან მცხეთამდეა) იყო დარჩენილი. საბჭოთა კავშირი რომ არ ჩარეულიყო, ისრაელი ამ არაბული ქვეყნების დედაქალაქებში გამართავდა გამარჯვების აღლუმებს.

ცაში აწეული საბჭოთა რადარი

„ამან“-ის სპეცოპერაციებიდან ერთ-ერთია განსაკუთრებით საინტერესო. 1960-იანი წლების ბოლოს ისრაელის შეიარაღებულ ძალებს ღიდ ზიანს აყენებდა სუეცის არხის ახლოს მდებარე ეგვიპტის რადიოლოკაციური სადგური, რომელიც საბჭოთა კავშირის მიერ იყო დამონტაჟებული. 1969 წლის 26 დეკემბრის ღამეს „საიერეთის“ მებრძოლებმა სპეცოპერაციის შედეგად ეგვიპტელი ჯარისკაცების დაცვა „მოხსნეს“ და „სადგურის“ ტერიტორიაზე შეიჭრნენ. რადარის აფეთქება და უკან დაბრუნება მათთვის ღიდ სირთულეს არ წარმოადგენდა, მაგრამ სამხედრო დაზვერვის მებრძოლებმა უფრო მეტი გააკეთეს - 7 ტონიანი რადარი ორი ექტმფრენით ადგილს მოსწყვიტეს და ისრაელის ტერიტორიაზე დაუზიანებლად გადმოიტანეს. სამხედრო ბაზაზე ებრაელმა სპეციალისტება დაწერილებით შეისწავლეს უახლესი საბჭოთა ტექნიკა და შემდეგ ინფორმაციის ნაწილი ამერიკელებსაც კი უწყალობეს.

წარმატებების უარყოფითი მხარე

ამ წარმატებებმა „დათვური სამსახური“ გაუწია ისრაელის სპეცსამსახურებს და უპირველესად „ამან“-ს. მისმა შეფმა აარონ იარივიმ, თავდაცვის მინისტრის მოშე დაიანის მხარდაჭერით, შეძლო „ექვს-ღიანი ომის“ შემდეგ სამხედრო დაზვერვის გავლენის სფეროები არნახულად გაეფართოებინა და საგარეო დაზვერვის („მოსადის“) ფუნქციებში შეჭრილიყო. პოლიტიკა, ეკონომიკა, დიპლომატია, დემოგრაფია და სამეცნიერო კვლევები უკვე „ამან“-ის სპეცოპერაციების სფეროებად იქცნენ. „მოსადს“ მისთვის უჩვეულო და შედარებით უმნიშვნელო ფუნქციები დარჩა. ყოველივე ამან სამხედრო

დაზვერვაში ყოვლისშემძლეობის ეიფორია და ყურადღების მოდუნება გამოიწვია, რაც სულ მალე ძალზე ძვირი დაუჯდა ისრაელის სახლმწიფოს.

გოლდა მეირმა სტალინის შეცდომა გაიმეორა

ისრაელის სამხედრო დაზვერვის ყველაზე დიდი წარმატებლობა 1973 წლის 6 ოქტომბერს, ებრაელთა დიდი ღღესასწაულის „იომ კიპურის“ (მიტევებისა და ცოდვების მონანიების) დღეს დაიწყო. ეგვიპტის, სირიის და იორდანიის ჯარების შეტევას ისრაელის არმია და სპეცსამსახურები სრულიად მოუმზადებელი შეხვდნენ. მხოლოდ 6 ოქტომბრის დილის სამ საათზე მიხვდა „ამან“-ის შეფი ელიაჰუ ზეირა, რომ უდიდესი შეცდომა დაუშვა. მთელი თვის მანძილზე აგენტები ატყობინებდნენ, რომ ეგვიპტესა და სირიაში სამხედრო შენაერთების გამალებული გადაადგილება და საომარი მზადება შეინიშნებოდა, მათ მიიღეს უახლესი საბჭოთა სარაკეტო კომპლექსები, დონორებისგან აგროვებდნენ სისხლს, ჩაატარეს საყოველთაო მობილიზაცია და ა.შ., მაგრამ ეს ყველაფერი სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელს ეგვიპტისა და საბჭოთა კავშირის სპეცსამსახურების კარგად დაგეგმილ ღეზინფორმაციის ოპერაციად მიაჩნდა. ერთადერთი „მოსადი“ იყო, რომელიც მოსალოდნელი თავდასხმის შესახებ ქვეყნის ხელისუფლებას აფრთხილებდა. ისრაელის პრემიერ-მინისტრი, „ყველა ებრაელის დედა“, გოლდა მეირი ძალზე ფრთხილობდა, ის ცდილობდა პირველს არ დაეწყო ომი და ისრაელი აგრესორად არ მიჩნეულიყო. ამიტომაც არაბული ქვეყნების შეტევა იმდენად მოულოდნელი აღმოჩნდა, რომ თვით ქვეყნის ყოფნა-არყოფნის ბედი ბეწვზე ეკიდა. ისრაელის უმაღლესი ხელისუფლება იმდენად იყო შეშფოთებული არაბული ქვეყნების ჯარების წარმატებებით, რომ მათ წინააღმდეგ „არატრადიციული“ ანუ ატომური იარაღის გამოყენებასაც არ გამორიცხავდა. თავდაცვის მინისტრ მოშე დაიანის ბრძანებით „იერიჰონ“-ის სარაკეტო დანაყოფები და „ფანტომ“-ის ტიპის თვითმფრინავები მომზადებული იყვნენ ატომური ჭურვების გამოსაყენებლად.

დაძაბული ბრძოლების შემდეგ, დიდი მსხვერპლის ფასად (ამ ომში ისრაელმა 3 ათასამდე ჯარისკაცი, 900 ტანკი და 250

თვითმფრინავი დაკარგა) ისრაელმა მაინც მოახერხა გამარჯვების მიღწევა. 1973 წლის 16 ოქტომბერს ისრაელის ტანკებმა სუეცის არხის ფორსირება შეძლეს და ეგვიპტის ტერიტორიაზე შეიჭრნენ. საბჭოთა კავშირის ჩარევის გამო ისრაელი კვლავ იძულებული გახდა ჯარები საკუთარ ტერიტორიაზე დაებრუნებინა.

ფაქტია, რომ გოლდა მეიერმა იოსებ სტალინის შეცდომა გაიმეორა, ზუსტ ინფორმაციას არ ენდო და ქვეყანა კრიტიკულ მდგომარეობაში ჩააყენა. ამის გამო 1974 წელს პოსტები დატოვეს პრემიერ-მინისტრმა გოლდა მეიერმა, თავდაცვის მინისტრმა მოშე დაიანმა და სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელმა ელიაჰუ ზეირამ.

წარმატებები გრძელდება - მძევლების განთავისუფლება

საკადრო გადაადგილებებმა და ხელისუფლების მხრიდან კონტროლის გაძლიერებამ „ამან“-ი აიძულა უფრო რეალურად შეეხედა ფაქტებისათვის და ეიფორიული მდგომარეობიდან გამოსულიყო. შემდგომ წლებში მის ძველ ფუნქციებს ახალი და შეიძლება ითქვას, ყველაზე მნიშვნელოვანი ამოცანა — ტერორიზმთან ბრძოლა დაემატა.

1976 წლის 27 ივნისს უგანდის აეროპორტ ენტებეში ბოინგ 707-ის დაშვებამ „ამან“-ს ბევრი თავსატეხი და, როგორც ბოლოს გაირკვა, მორიგი „დაფნის გვირგვინიც“ მოუტანა. ფრანგული „აერ ფრანსის“ ავიალაინერი, რომელიც თელავივ-პარიზის რეისს ასრულებდა, ტერორისტებმა ჩაიგდეს ხელში. მათ დაშვებისთანავე გაანთავისუფლეს ყველა მგზავრი, გარდა 82 ებრაელისა. ეროვნული ნიშნის მიხედვით ამგვარი გადარჩევა, ტერორისტების არაბულ წარმომადგენლობას უკვე ეჭვ ქვეშ არ აყენებდა. მდგომარეობას ისიც ართულებდა, რომ უგანდელი დიქტატორი იდი ამინი არც თვითონ ცდილობდა მძევლების განთავისუფლებას და არც ისრაელისთვის დახმარების გაწევა სურდა. ტერორისტები 40 პალესტინელი „ბოევიკის“ დაუყოვნებლივ განთავისუფლებას მოითხოვდნენ, სხვა შემთხვევაში კი მძევლების დახოცვით იმუქრებოდნენ. ამ ექსტრემალურ სიტუაციაში ისრაელის ხელისუფლება არ წავიდა ტერორისტებთან მოლაპარაკებაზე და სპეცოპერაციის ჩატარება გადაწყვიტა.

1976 წლის 3 ივლისის „საიერეთ მათკალის“ რამდენიმე რაზმი, „პერკულესის“ ტიპის თვითმფრინავებით (მათ შორის ერთ „ბორტზე“ პოსპიტალი იყო განლაგებული), ღამით ისე დაეშვა ენტებს აეროპორტში, გაანადგურა ტერორისტები და გაანთავისუფლა მძევლები, რომ უგანდის ხელისუფლება აზრზეც ვერ მოვიდა. შეტაკებების დროს აეროპორტის დაცვის 45 წევრი მოკლეს, ხოლო მძევლებიდან ორი დაიღუპა. ისრაელის სამხედრო დაზვერვის სპეცრაზმის მებრძოლებიდან დაიღუპა ერთ-ერთი რაზმის მეთაური, ვიცე-პოლკოვნიკი იონათან ნეთანიაჰუ, 1990-იანი წლების მეორე ნახევარში ისრაელის მომავალი პრემიერ-მინისტრის ბენიამინ ნეთანიაჰუს უფროსი ძმა.

ეს სპეცოპერაცია იმით იყო განსაკუთრებული და გამორჩეული, რომ „საიერეთმა“ რამდენიმე ათასი კილომეტრით დაშორებულ წერტილში, უცხო და მტრულად განწყობილ ქვეყანაში, მინიმალური მსხვერპლით ჩაატარა წარმატებული ოპერაცია.

შემდეგი გამორჩეული სპეცოპერაცია 1988 წელს ტუნისში განხორციელდა. „მოსადის“ მიერ დაგეგმილი ოპერაცია ისრაელის სამხედრო-საზღვაო ძალების სპეცრაზმმა „საიერეთ-13“-მა ჩაატარა და ცნობილი პალესტინელი „ბოვეიკის“ აბუ ჯიხადის ლიკვიდაცია მოახდინა. თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ ტერორისტების და „ბოვეიკების“ წინააღმდეგ ამგვარი „ლიკვიდაციის სპეცოპერაციების“ განხორციელება (რომლებიც 1990-2006 წლებში მიმდინარეობდა და ალბათ მომავალშიც გაგრძელდება) პრობლემის საბოლოოდ გადაწყვეტის საუკეთესო გზა ნამდვილად არ არის. სპეცსამსახურების ამგვარი მოქმედებები, როგორც წესი, ახალ ტერორისტულ ტალღას წარმოშობს და მშვიდობიანი მოსახლეობის მსხვერპლს იწვევს.

„ამან“-ი დღეს

XXI-ე საუკუნის დასაწყისში ისრაელის სამხედრო დაზვერვის ზემოთ უკვე ჩამოთვლილ ამოცანებს ერთი დაემატა, ესაა ისრაელის სახელმწიფოსადმი მტრულად განწყობილ ქვეყნებში მასობრივი განადგურების (უპირველესად ატომური, ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური) იარაღის შექმნისთვის ხელის შეშლა. თუ 40-45 წლის წინ ისრაელი თავად იყო „მღვერის“ როლში და ყველაფერს

აკეთებდა, რათა მსოფლიოში მეექვსე ატომური სახელმწიფო გამხდარიყო (რასაც 1960-იანი წლების ბოლოს მიაღწია), ამჟამად ის ყოველნაირად ცდილობს აღკვეთოს ბირთვული იარაღის შექმნის მცდელობა ირანის ისლამურ რესპუბლიკაში. ერაყის ატომური პროექტის „თამუზის“ ჩაშლა ისრაელის სპეცსამსახურებმა ორჯერ წარმატებით განახორციელეს. პირველად „მოსადის“ და „ამან“-ის მიერ მოპოვებული ინფორმაციის გამოყენებით 1981 წლის 4 ივნისს ისრაელის კუთვნილმა „ -15“ და „ -16“-ებმა დაბომბეს და მიწასთან გაასწორეს ერაყის ატომური რეაქტორი ბაღდადთან ახლოს.

მეორედ კი, 2003 წლის გაზაფხულზე, მაშინ როცა აშშ-ისა და მისი მოკავშირეების მიერ დაწყებულ ომს საღამო ჰუსეინის წინააღმდეგ, ისრაელის სპეცსამსახურების მიერ მიწოდებული ინფორმაცია დაედო საფუძვლად. მართალია ერაყის ტერიტორიაზე ატომური იარაღი ჯერ-ჯერობით მიკვლეული არ არის, მაგრამ ჰუსეინის რეჟიმი დამხოზილია, ერაყში ძალზე რთული საშინაო ვითარებაა და არაბულ სამყაროს ისრაელისთვის ჯერ არ სცალია. ეს ყველაფერი კი საბოლოო ჯამში ისრაელის წისქვილზე ასხავს წყალს. ამჟამად „ამან“-ის და „მოსადის“ გლობალური ამოცანა ირანის „ატომური პროექტის“ ჩაშლაა. თუმცა ჩანს, რომ ისრაელის სპეცსამსახურებს ძალზე უჭირთ მრავალ „უხილავ ფრონტზე“ ბრძოლა. სავარაუდოა რომ საღაზვერეო – ფინანსური, ადამიანური და ტექნიკური რესურსების არაოპტიმალური განაწილება და გამოყენება გახდა 2006 წლის ზაფხულში „ლიბანის კამპანიის“ მოუშზადებლად დაწყების და უსახელოდ დასრულების მიზეზი.

რუსეთის სამხედრო დაზვერვა

მსოფლიოში ერთ-ერთი უძველესი სამხედრო დაზვერვა – რუსეთის შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის დაზვერვის მთავარი სამმართველო – გრუ, სხვა ქვეყნების ანალოგიური სპეც-სამსახურებისაგან, მართლაც, რომ ბევრი კომპონენტით (აქ დადებითიც იგულისხმება და უარყოფითიც) იყო და არის გამორჩეული.

ისრაელის სამხედრო დაზვერვა -ამანისგან განსხვავებით რუსეთის (ადრე საბჭოთა) გრუ არასდროს განიცდიდა დაფინანსების ნაკლებობას და კომუნიტური ხელისუფლება სამხედრო დაზვერვისთვის მატერიალურ, საკადრო და ფინანსურ რესურსებს არ იშურებდა. თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ ზშირად გრუ-ს მუშაობის ეფექტიანობისა და მისი საბოლოო „სადაზვერვო პროდუქტის“ ხარისხი ბევრად ჩამორჩებოდა მასზე გაწეულ დანახარჯებს.

აშშ-ისა და სხვა დემოკრატიული ქვეყნების სამხედრო დაზვერვებისგან განსხვავებით კი, გრუ არასდროს იყო საშინაო თუ საერთაშორისო ნორმებისა და კანონების „მორჩილი“ სპეცსამსახური. მისი მთავარი დევიზი იყო და არის: „მიზანი ამართლებს საშუალებას“.

ათწლეულების მანძილზე იქმნებოდა ჯერ რუსეთის, შემდეგ კი საბჭოთა კავშირის სამხედრო დაზვერვის უძლეველობის მითი. იმპერიული აზროვნების რუსი პოლიტიკოსები არც ამჟამად მალავენ ამ საეჭვო სიამაყეს. საინტერესოა მართლაც ასე ყოვლისშემძლე და დაუმარცხებელია „გრუ“?

რუსეთის სამხედრო დაზვერვის შექმნის ისტორია

რუსეთის იმპერიაში სამხედრო დაზვერვის შექმნის ოფიციალურ თარიღად 1810 წლის იანვარი მიჩნეული, როცა მაშინდელმა სამხედრო მინისტრმა ბარკლაი-დე-ტოლმა თავის უწყებაში სპეციალური ორგანო - „საიდუმლო საქმეთა ექსპედიცია“ შექმნა. მისი ფუნქციები იყო:

- სტრატეგიული დაზვერვა (სხვა ქვეყნების სტრატეგიული მნიშვნელობის საიდუმლო ინფორმაციის და დოკუმენტების მოპოვება);

- ოპერატიულ-ტაქტიკური დაზვერვა (რუსეთის საზღვრებთან ახლოს მოწინააღმდეგის სამხედრო ძალების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება);

- კონტრდაზვერვა (მოწინააღმდეგის აგენტურის გამოვლენა და განეიტრალება).

ამის პარალელურად, რუსი სამხედრო მზვერავები, დიპლომატების საფარქვეშ მოქმედებისათვის გაიგზავნენ სხვადასხვა ქვეყნებში. თუმცა რუსეთის იმპერატორ ალექსანდრე I საიდუმლო ბრძანებით მოწინააღმდეგის ტერიტორიაზე არაღვგალური სამხედრო დაზვერვა ასევე უნდა ეწარმოებინათ: მღვდლებს, ვაჭრებს, „პუტანკებს“, ექიმებს და წერილ ჩინოვნიკებს.

1836 წელს რუსეთის სამხედრო სამინისტროს გენშტაბში შეიქმნა სპეციალური სადაზვერვო ქვეგანყოფილება (სულ ათამდე საშტატო ერთეულით), რომელიც საკუთარი აგენტურული ქსელის არქონის გამო, მხოლოდ რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტროდან მიღებული სადაზვერვო ინფორმაციის ანალიზით იყო დაკავებული. სამხედრო დაზვერვისადმი ამგვარმა უყურადღებობამ თავი იჩინა ყირიმის ომის დროს, სადაც რუსეთმა მწარე დამარცხება იგემა.

1863 წელს რუსეთის გენშტაბში ჩამოყალიბდა ორი სადაზვერვო განყოფილება: ერთი ტერიტორიული (აზიის ქვეყნებში სამხედრო ინფორმაციის შეკრების მიზნით), ხოლო მეორე ფუნქციური (სამხედრო მზვერავების და აგენტურული ქსელების ხელმძღვანელობის მიზნით). ორივე სტრუქტურაში ერთად მხოლოდ 22 თანამშრომელი ირიცხებოდა.

1867-1903 წლებში რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ძირითადი ორგანო მთავარი შტაბის სამხედრო-სამეცნიერო კომიტეტის კანცელარია იყო. ამ პერიოდში მომხდარმა რუსეთ-თურქეთის (1877-1878 წ.წ.) და რუსეთ-იაპონიის (1904-1905) ომებში წარუმატებლობამ ნათლად აჩვენა რუსეთის სამხედრო დაზვერვის პრობლემები, პირველ რიგში კი აგენტურული დაზვერვის სისუსტე. რუსეთის იმპერიაში მხოლოდ ამის შემდეგ დაიწყო აგენტების მოპოვებისათვის განსაკუთრებული ყურადღების დათმობა და დაზვერვის ორი მთავარი ფუნქციის: ინფორმაციის მოპოვების და გადამუშავების (ანალიზი და რეალიზაცია) გაძიჯვნა. პირველი მსოფლიო ომის წინ რუსეთის სამხედრო დაზვერვამ შეძლო ევროპის ქვეყნებში რამდენიმე მნიშვნელოვანი აგენტის გადაბირება. მათგან ყველაზე ძვირფასი ალფრედ რედლი იყო.

პოლკოვნიკ რედლის საიდუმლო

ავსტრო-უნგრეთის არმიის მე-8 კორპუსის შტაბის უფროსი პოლკოვნიკი ალფრედ რედლი რუსეთის იმპერიის სამხედრო დაზვერვის ყველაზე გამორჩეული აგენტი იყო. XX-ე საუკუნის დასაწყისიდან ის რეგულარულად აწვდიდა რუსეთის გენშტაბს საიდუმლო ინფორმაციას, რისთვისაც მაღალ გასამრჯელოსაც იღებდა. 1913 წლის მარტის პირველ რიცხვებში ავსტრიის კონტრდაზვერვამ ეჭვი აიღო რედლიზე და გარე თვალთვალი დაუწესა. გამოცდილ მზვერავს არ გამოპარვია, რომ უკვე კონტრდაზვერვის „მარწუხებში“ იყო და იმავე წლის 24 მაისს რედლიმ თავი მოიკლა.

მნიშვნელოვანი აგენტის დაკარგვის ფაქტმა ძალზე უარყოფითად იმოქმედა რუსეთის სამხედრო წარმატებებზე პირველი მსოფლიო ომის საწყის პერიოდში.

გრუ - ლენინის და ტროცკის პირმშო

საბჭოთა სამხედრო დაზვერვა რუსეთის იმპერიის გენერალური შტაბის სადაზვერვო სამმართველოს პირდაპირი მემკვიდრე იყო და მისი ისტორია 1918 წლის 21 ოქტომბრიდან იწყება.

1917 წლის ოქტომბრის სამხედრო გადატრიალების შემდეგ ლენინმა, ტროცკიმ და სხვა ბოლშევიკებმა მოპოვებული ძალაუფლების შესანარჩუნებლად აქცენტი ძალისმიერ მეთოდებზე გააკეთეს. განსაკუთრებული ფუნქცია „საგანგებო კომისიას“ (ჩკ-ას) უნდა შეესრულებინა, სამხედრო დაზვერვას კი შემდეგი ამოცანები დაუსახეს:

1. სხვა ქვეყნების შეიარაღებული ძალების შესწავლა;
2. სხვა ქვეყნების სამხედრო ეკონომიკური პოტენციალის შესწავლა;
3. უცხო ქვეყნების თავდაცვითი გეგმების მოპოვება და ანალიზი;
4. სხვა ქვეყნების საგარეო პოლიტიკის ანალიზი;

ლენინის ბრძანებით მეფის რუსეთის ყოფილი სამხედრო სპეციალისტები, მათ შორის სამხედრო დაზვერვის ხაზით, ახლად შექმნილ სპეცსამსახურებში დატოვეს. ეს ლენინის ეშმაკური ჩანაფიქრი

იყო - პირველ ეტაპზე მაქსიმალურად გამოეყენებინა ძველი ოფიცრების ცოდნა და გამოცდილება, შემდეგ კი... შემდეგ ეს „პრობლემა“ სტალინმა „მოაგვარა“ და თითქმის ყველა მეფის ოფიცერი 1930-იანი წლების სისხლიანი რეპრესიების მსხვერპლნი გახდნენ.

1918-1942 წლებში საბჭოთა სამხედრო დაზვერვამ მრავალჯერ შეიცვალა სახელწოდება: 1934 წლამდე იყო წითელი არმიის შტაბის სადაზვერვო სამმართველო (სადაც გაერთიანებული იყო, როგორც საჯარისო, ასევე აგენტურული დაზვერვის და შიფრ-კოდების დანაყოფები), თანამშრომელთა რაოდენობა 90-275 კაცამდე იცვლებოდა.

1934 წლის ნოემბრიდან ეწოდებოდა წითელი არმიის სადაზვერვო სამმართველო, რომელიც თავდაცვის სახალხო კომისარიატის მე-5 სამმართველოს დასახელებას იყო შეფარებული. თანამშრომელთა რაოდენობა 600-დე გაიზარდა. მას პარალელურად დაემატა სამხედრო ტექნიკური და რადიო დაზვერვის, სამხედრო ცენზურის და სპეცტექნიკის განყოფილებები. ცალკე განყოფილებად გამოიყო სპეციალურ დავალებათა (ანუ რეალურად დივერსიების, პოლიტიკური მკვლევლობების, ტერაქტების და დეზინფორმაციის) დანაყოფი.

1942 წლის 16 თებერვალს სტალინის ბრძანებით შეიქმნა წითელი არმიის გენშტაბის მთავარი სადაზვერვო სამმართველო, რომელსაც ექვემდებარებოდნენ ფრონტის, არმიის, კორპუსის, დივიზიის და პოლკის სადაზვერვო დანაყოფები.

ამის პარალელურად ჩამოყალიბდა სამხედრო დაზვერვის სამმართველო, რომელიც უშუალოდ თავდაცვის მინისტრს (ე.გ. პირადად სტალინს) ექვემდებარებოდა. ამ სტრუქტურებმა 1945 წლის ივნისამდე იარსება. შემდეგ კი ისინი გაერთიანდა გენშტაბის მთავარ სადაზვერვო სამმართველოში.

1947 წლის მარტში სტალინის გადაწყვეტილებით პოლიტიკური და სამხედრო დაზვერვის სტრუქტურები გაერთიანდა და შეიქმნა „სადაზვერვო მონსტრი“ ინფორმაციის კომიტეტის სახით. აქ აშკარად ჩანდა, რომ სტალინს სურდა მიეხამა ამერიკელებისათვის და შეექმნა ერთიანი ცენტრალური დაზვერვა. ახალი სტრუქტურის პირველი ხელმძღვანელი მოლოტოვი გახდა. ამ რეორგანიზაციამ დიდი ქაოსი და ბიუროკრატიული პრობლემები წარმოქმნა. განსაკუთრებით უკმაყოფილებას სამხედროები გამოსთქვამდნენ. მათ

შემდეგ დაერწმუნებინათ სტალინი ამ გადაწყვეტილების მცდარობაში და 1949 წლის იანვარში სამხედრო დაზვერვა კვლავ დაუბრუნდა გენშტაბს, ამჯერად მე-2 მთავარი სამმართველოს დასახელებით.

სტალინის გარდაცვალების შემდეგ სამხედრო დაზვერვის მუდმივი რეორგანიზაცია შეწყდა. უფრო სტაბილური გახდა საკადრო პოლიტიკაც.

შემდგომ პერიოდში გრუ, კვბ-ფსბ-სვრ-თან შედარებით ყოველთვის უფრო საიმედო და შედეგიან უწყებად ითვლებოდა და ამჟამადაც ასე არის. მის რიგებში ყოველთვის უფრო ნაკლები მოღალატე იყო და თანაც მისი სადაზვერვო „პროდუქცია“ უფრო მაღალი ხარისხითაც გამოირჩეოდა.

ამავე დროს ის გაცილებით მცირერიცხოვანი იყო, ვიდრე კვბ და დაფინანსებითაც ბევრად ჩამოუვარდებოდა კოლეგებს. თუმცა ყვლაზე საინტერესო ის ფაქტია, რომ სამხედრო დაზვერვა, შექმნის პირველი დღიდან, თვითონ იყო ოპერატიულ-აგენტურული დამუშავების ობიექტი. თავდაპირველად „ჩკ“-ას და ნკვდ-ს „ოპერები“ ამოწმებდნენ სამხედრო მზვერავებს და როგორც „ხალხის მტრებს“ შეუბრალებლად ზვრეტდნენ, შემდეგ სტალინის პირში „სმერმა“ („სმერტ შპინამ“ – ასე იშიფრება ეს სახელწოდება) გაავლო მუსრი საბჭოთა სამხედრო დაზვერვის თანამშრომლებს და აგენტებს. ბოლოს კი კვბ-მ ჩაიგდო ხელში გრუ-ს კონტროლი. პოლიტიკურ დაზვერვას „ოდერების“ სახით აგენტურა ჰყავდა „ჩანერგილი“ გრუ-ში, რომლებიც სამხედრო მზვერავების კეთილსაიმედობას და კომუნისტური რეჟიმისადმი ლოიალურობას აფასებდნენ. კვბ-ს კადრების სამმართველოს ნებართვის გარეშე ვერც ერთი სამხედრო მზვერავი უცხოეთში სამსახურებრივი მივლინებით ვერ გაემგზავრებოდა.

რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ორგანიზაციული სტრუქტურა

გრუ 12 ძირითადი სამმართველოსგან და რამდენიმე დამხმარე სტრუქტურისგან შედგება.

I სამმართველო – ახორციელებს აგენტურულ დაზვერვას (აქ შედის ხუთი დამოუკიდებელი სამმართველო, რომლებიც ევროპის ცალკეული ქვეყნებზე „მუშაობენ“);

II სამმართველოს ოპერატიულ-აგენტურული საქმიანობის ძირითადი მიმართულება: ჩრდილოეთ და სამხრეთ ამერიკა, ინგლისი, ავსტრალია, აზალი ზელანდია;

III სამმართველოს – აზიის ქვეყნები;

IV სამმართველოს – აფრიკის ქვეყნები;

V სამმართველო – ახორციელებს სამხედრო ობიექტების ოპერატიულ-ტექნიკური დაზვერვას;

VI სამმართველო – ახორციელებს ელექტრონულ და რადიოტექნიკურ დაზვერვას, მ.შ. კოსმოსურ დაზვერვას;

VII სამმართველო – მუშაობს „ნატოს“ წინააღმდეგ, აერთიანებს ექვს ტერიტორიულ სამმართველოს;

VIII სამმართველოს მას წინასწარ დადგენილი ქვეყნების ჯგუფი არა აქვს და მუშაობს სპეციალურ დავალებებზე;

IX სამმართველო – ახორციელებს სამხედრო ტექნოლოგიების შესახებ ინფორმაციის და ნიმუშების მოპოვებასა;

X სამმართველოს საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია: სამხედრო ეკონომიკა, სამხედრო შესყიდვები, ეკონომიკური უსაფრთხოება;

XI სამმართველო – ახორციელებს სხვა ქვეყნებში სტრატეგიული ბირთვული პოტენციალის შესწავლას;

XII სამმართველო – ძირითადი ფუნქციაა სადაზვერვო-დივერსიული სპეცოპერაციების ჩატარება.

გარდა ამისა გრუ-ს სტრუქტურაში შედის: ოპერატიულ-ტექნიკური სამმართველო; შიფრ-სამსახური; სამხედრო-დიპლომატიური აკადემია და ორი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი.

ამჟამად რუსეთის სამხედრო დაზვერვის „კლასიკური“ ოპერატიული საქმიანობა სამ ძირითად, ერთმანეთთან მჭიდროდ დაკავშირებულ მიმართულებას მოიცავს, ესაა:

1. ინფორმაციის მოპოვება;
2. მისი ანალიზი და შესაბამისი მოქმედებების დაგეგმვა;
3. რეალიზაცია.

ზემოაღნიშნული თითოეული ეტაპი უმნიშვნელოვანესია დასახული ამოცანის შესასრულებლად. აგენტურული მუშაობითა და ტექნიკური საშუალებებით მოპოვებულ საიდუმლო ინფორმაციას მაღალი ღონის ობიექტური ანალიზი სჭირდება, რის საფუძველზეც მუშავდება ოპერატიულ მოქმედებათა გეგმა. მიჩნეულია, რომ ეს, მეორე ეტაპი, იყო საბჭოთა და რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ყველაზე სუსტი წერტილი. ბოლო, მესამე ეტაპზე კი, დასახული ღონისძიებები პრაქტიკულად უნდა განხორციელდეს.

რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელები

წარმოგიდგენთ საბჭოთა და რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ხელმძღვანელთა გვარებს და ამ პოსტზე მუშაობის წლებს:

1. სემიონ არალოვი (1918-1919);
2. სერგეი გუსევი (ნამდვილი სახელი და გვარი იაკობ დრაბკინი) (1919, იენისი-დეკემბერი);
3. გიორგი პიატაკოვი (1920, იანვარი-თებერვალი);
დაზვრიტეს 1937წ.
4. ვლადიმერ აუსემი (1920, თებერვალი-იენისი)
5. იან ლენცმანი (1920-1921);
დაზვრიტეს 1939წ.
6. არვიდ ზეიბოტი (1921-1924);
7. იან ბერზინი (1924-1935, 1937);
დაზვრიტეს 1937წ.
8. სემიონ ურიცკი (1935-1937);
დაზვრიტეს 1938წ.
9. სემიონ გენდინი (1937-1938);
დაზვრიტეს 1939წ.
10. ალექსანდრე ორლოვი (1938-1939);
დაზვრიტეს 1940წ.
11. ივან პროსკუროვი (1939-1941);

დახვრითეს 1941წ.

12. ფიოდორ გოლიკოვი	(1940-1941);
13. ალექსეი პანფილოვი	(1941-1942);
14. ივან ილიჩოვი	(1942-1945);
15. ფიოდორ კუზნეცოვი	(1945-1947);
16. ნიკოლაი ტრუსოვი	(1947-1949);
17. მატვეი ზახაროვი	(1949-1952);
18. მიხეილ შალინი	(1952-1956,
1957-1958);
19. სერგეი შტემენკო	(1956-1957);
20. ივან სეროვი	(1958-1963);
21. პეტრე ივაშუტინი	(1963-1986);
22. კლადლენ მიხაილოვი	(1986-1991);
23. ევგენი ტიმოხინი	(1991-1992);
24. ფედორ ლადიგინი	(1992-1997);
25. ვალენტინ კორაბელნიკოვი	(1997 წლიდან დღემდე).

საბჭოთა სამხედრო დაზვერვის სპეცრაზმებზე და მათ მოქმედებაზე ავლანეთის ომში, წიგნის მეორე თავში უკვე ვისაუბრეთ.

საბჭოთა (რუსეთის) სამხედრო დაზვერვა 1990-2006 წლებში

ავლანეთიდან ჯარების გამოყვანის შემდეგ სამხედრო დაზვერვის და მისი „სპეცნაზის“ მოქმედებების არეალი საბჭოთა კავშირის ტერიტორია და დამოუკიდებლობის მსურველი რესპუბლიკების „მორჯულება“ გახდა. დადასტურებული ფაქტია, რომ იმ პერიოდის ყველა ტრაგიკული მოვლენა – თბილისში, ბაქოში, ვილნიუსში და რიგში სამხედრო დაზვერვის „სპეცნაზის“ უშუალო მონაწილეობით მოხდა. ისინი უწყობდნენ ხელს აგრეთვე ყარაბაღის ომის ესკალაციას და აზერბაიჯან-სომხეთს შორის მდგომარეობის კიდევ უფრო დაძაბვას.

საბჭოთა კავშირის დაშლის აგონიური პროცესები სამხედრო „სპეცნაზის“ აქტიური მონაწილეობით მიმდინარეობდა. 1991 წლის

ბოლოსათვის ყოფილი იმპერიის ტერიტორიაზე სამხედრო „სპეცნაზის“ 13 ბრიგადა (12 სახმელეთო და ერთი საზღვაო) იყო. ამათგან 10 იმ ყოფილ რესპუბლიკებს დარჩათ, რომელთა ტერიტორიაზეც იყვნენ დისლოცირებული (მათ შორის 4-4 რუსეთს და უკრაინას, 1-1 ბელორუსსა და უზბეკეთს), ხოლო სამი ბრიგადა დაიშალა.

რუსეთის ოთხი ბრიგადიდან 1994 წელს ორი „გრუ“-დან საქაერო-სადესანტო ჯარებს გადაეცა. ამჟამად სამხედრო დაზვერვის დაქვემდებარებაშია 16-ე (დისლოკაციის ადგილი – რიაზანის ოლქი, ქალაქი ჩუჩკოვო) და 22-ე (მოსკოვის ოლქი, ქალაქი კუბინკა) ბრიგადები.

კონფლიქტები საქართველოს ტერიტორიაზე სამაჩაბლოსა და აფხაზეთში, ასევე სამოქალაქო ომი – მათ მიერ იყო პროვოცირებული. საბრძოლო და სადაზვერვო-დივერსიულ ოპერაციებსაც ისინი გეგმავდნენ და ახორციელებდნენ.

გასულ წლებში რუსეთის სამხედრო „სპეცნაზი“ უშუალოდ მონაწილეობდა გროზნოს, დაღესტნისა და ჩეჩნეთის ტერიტორიაზე მიმდინარე საბრძოლო ოპერაციებში.

2000 წლის 24 ოქტომბერს მოსკოვში დიდი პომპეზურობით აღნიშნეს სამხედრო „სპეცნაზის“ შექმნის 50 წლის იუბილე. თუმცა ბოლო პერიოდში მოსკოვში, ბესლანში და ნალჩიკში მომხდარი ტერაქტები და ჩეჩნეთში კვლავ მიმდინარე პერიოდული სამხედრო შეტაკებები ადასტურებენ, რომ მათი ზეიმი ჯერ ნაადრევია.

გრუ-ს მოქმედება დამოუკიდებელ საქართველოში

ზემოთ უკვე ავლნიშნეთ, რომ საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ რუსეთის სამხედრო დაზვერვის მოქმედებების არეალმა ყოფილი საბჭოთა კავშირის ტერიტორია მოიცვა და მათი მთავარი ამოცანა დამოუკიდებლობის მსურველი რესპუბლიკების „მორჯულება“ გახდა.

კონფლიქტები სამაჩაბლოსა და აფხაზეთში, პრეზიდენტ გამსახურდიას დამხობა, სამოქალაქო ომი ასევე მათ მიერ იყო პროვოცირებული. საბრძოლო და სადაზვერვო-დივერსიულ ოპერაციებსაც ისინი გეგმავდნენ და ახორციელებდნენ.

საქართველოს სპეცსამსახურების ხელმძღვანელების მტკიცებით, გერე-უს სპეცრაზმების ხელი ურევია 2005 წლის თებერვალში გორში მომხდარ ტერაქტში, როდესაც სამი ადამიანი დაიღუპა.

2006 წლის სექტემბრის ბოლოს ელვის უსწრაფესად განვითარებულმა „მზვერავების სკანდალმა“, რაც საქართველოში რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ოთხი ოფიცრის და რამდენიმე მათი ადგილობრივი აგენტურის ნაწილის დაკავებამ გამოიწვია, ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობები სერიოზულად დაძაბა. ყველა სუვერენულ ქვეყანას აქვს უფლება დაიცვას საკუთარი ეროვნული ინტერესები და უსაფრთხოება. რუსეთის ხელისუფლება კი, რატომღაც თვლის, რომ მათმა სპეცსამსახურებმა და აგენტურამ აქტიურად, ძალზე აგრესიულად და რაც ყველაზე გასაკვირია - დაუსჯელად უნდა იმოქმედოს საქართველოში. მეორე საკითხია, რომ რუსეთის სამხედრო დაზვერვის ოფიცრების დაკავების, მტკიცებულობების ამოღების და საზოგადოების ინფორმირების პროცესები და პროცედურები, ნამდვილად არაპროფესიონალურად და არადამაჯერებლად ჩაატარეს საქართველოს სპეცსამსახურებმა. ამ მხრივ უფრო კარგი შედეგები მათ აზერბაიჯანელ კოლეგებს ქონდათ.

გრუ-ს მოქმედებები კავკასიაში

უკვე ავლნიშნეთ, რომ გრუ უწყობდა ხელს ყარაბახის ომის ესკალაციას და აზერბაიჯან-სომხეთს შორის მდგომარეობის კიდევ უფრო დაძაბვას. ასევე ფაქტია, რომ სამხრეთ კავკასიაში, იმ პერიოდში მომხდარი ყველა სახელმწიფო გადატრიალების ერთ-ერთი ინიციატორი და აქტიური მონაწილე რუსეთის სამხედრო დაზვერვა იყო. აზერბაიჯანში ელჩობის ეროვნული ხელისუფლების ალიევი, ზოლო საქართველოში გამსახურდიას – შევარდნაძით ჩანაცვლებას რუსეთის სპეცსამსახურები, მათ შორის უპირველესად გრუ ხელმძღვანელობდა. რუსეთის პრეზიდენტად ყოფილი კა-გე-ბეს თანამშრომლის პუტინის დანიშვნის შემდეგ რუსეთ-აზერბაიჯანის და რუსეთ-სომხეთის ურთიერთობები განსაკუთრებით დათბა. პუტინი რამდენჯერმე ეწვია ბაქოსა და ერევანს, ალიევიც ჩადიოდა მოსკოვში. უეცრად ამ იდილიურად „მოწმენდილ ცაზე“ სეტყვის ღრუბლები გაჩნდა – 2002 წლის ივლისში აზერბაიჯანის უშიშროების

ორგანოებმა დააკავეს ამ ქვეყნის სამი მოქალაქე: სეიარ ახუნდოვი (პროფესიით მძღოლი), სერგეი ნამაზოვი (მატარებლის მემანქანე, ყარაბაღის ომის მონაწილე) და მუბარაზ ახუნდოვი (უძუშეყარი). მათ ბრალად ედებოდათ რუსეთის სამხედრო დაზვერვის სასარგებლოდ ჯაშუშობა და საიდუმლო ინფორმაციის მოპოვება-გადაცემა. სარწმუნო წყაროებიდან ცნობილი გახდა, რომ მათ გარდა დააკავეს რუსეთის გრუ-ს რამდენიმე თანამშრომელიც, მაგრამ თვით ფაქტი და მათი ვინაობა, ალიევის გადაწყვეტილებით, არ განმარტებულა. ის სპეცსამსახურების დაუწერელი კანონებით მოქმედებდა და ამ „კოზირს“ რუსეთთან მომავალი „პოლიტიკური ვაჭრობისთვის“ ინახავდა.

ეს ფარული დაპირისპირება რამდენიმე თვე გრძელდებოდა. გარეგნულად ორივე არ იტყობდა სერიოზული პრობლემის არსებობას. ამ პერიოდში რუსეთის ხელისუფლების მაღალჩინოსნები რამდენჯერმე ეწვივნენ ბაქოს. რუსეთის ეროვნული უშიშროების საბჭოს მღვიანმა, ქართველი ძლოვნების „ყონაღმა“, ერთ დროს ყოვლისშემძლე ჯლადიმერ რუშაილომ სულ ხელები და წარბები ასავსავა – რა სამხედრო დაზვერვა და რისი რუსეთი, ეგენი აზერბაიჯანის მოქალაქენი არიან და საცოდავებს გრუ გაგონილიც არ ეწებათო. მოკლედ სულ ცხარე ცრემლები ყარა. რეალურად კი გამალებული ფარული მოლაპარაკებები მიდიოდა ალიევთან. თუმცა აღმოსავლეთის „ბებერმა მგელმა“ არაფერი დათმო. გრუ-ს ოფიცრები უხმაუროდ კი გააძევა ქვეყნიდან, მაგრამ აზერბაიჯანის მოქალაქეთა სასამართლო პროცესის გამართვა და რუსეთის შპიონაჟში მხილება მაინც არ გადაიფიქრა.

გრუ-ს ჯაშუშები განსასჯელთა სკამზე

თუ დაგაკვირდებით, დავინახავთ, რომ რუსეთის სპეცსამსახურები ძირითად დასაყრდენს მატერიალურად და სოციალურად გაჭირვებულ ფენებში პოულობენ.

ასე იყო ბაქოში, ასეა თბილისში და სხვაგანაც. ამგვარი მიდგომა რუსეთის ბიუჯეტს ეკონომიას კი აძლევს, თუმცა აგენტების საიმედოებაზე რა მოგახსენოთ. ფულს უფროთხილდებიან, მაგრამ ნათქვამია „ბუნწი ორჯერ იხდისო“.

2003 წლის 24 თებერვალს ბაქოში სასამართლო პროცესი გაიმართა. საქმის განხილვის დახურული რეჟიმის მოუხდავად მასმედი-

სათვის ბევრი რამ გახდა ცნობილი. სამივე ბრალდებულმა აღიარა დანაშაული. დადგინდა, რომ ისინი გრუ-ს ერთ-ერთი დანაყოფის რუსეთის კასპიის ფლოტილიის სამხედრო-სადაზვერვო ორგანოს თანამშრომლებმა „დააქერბოვეს“ საბჭოთა კავშირის დამლამდე ცოტა ხნით ადრე. ორი-სამი წელი კონტაქტები შეწყდა, თუმცა 1993 წლიდან მათ განაახლეს საიღუმლო ინფორმაციის მოპოვება და გრუთვის მიწოდება. გამოძიების ცნობით სამივე ჯაშუშმა 1994 წელს ნოვოროსისკში გაიარა ორკვირიანი სპეცმომზადება. მათ გადაეცათ რადიოსადგურები და ფული.

საინტერესოა, რომ განაჩენის გამოტანის დღეს ბაქოს ოფიციალური ვიზიტით ეწვია მაშინდელი რუსეთის თავდაცვის მინისტრი სერგეი ივანოვი. მაგრამ კერაფრის შეცვლა ვერ მოახერხა – სამივე ჯაშუშს 10-11 წლით თავისუფლების აღკვეთა მოუსაჯეს. თანაც რუსეთის სამხედრო დაზვერვა საქვეყნოდ გამოაჭენეს.

აშშ-ის სპეცსამსახურები

ამერიკას, როგორც წესი ყველა სახელმწიფო სტრუქტურა მეტად თავისებურად და საინტერესოდ აქვს ორგანიზებული. ამ ქვეყნის შექმნის და განვითარების ისტორია გვიჩვენებს, რომ სამხედრო-პოლიტიკური და ეკონომიკური პროფილის სამინისტროები და უწყებები აშშ-ის ტერიტორიული სიდიდის, გეოგრაფიული მდებარეობის და შიდაპოლიტიკური პრიორიტეტების გათვალისწინებით იქმნებოდა. ამიტომაც არის დღეისთვის ამერიკაში - 50 შტატი, 12 ეროვნული ბანკი (ანუ ფედერალური სარეზერვო სისტემა) და 13 სპეცსამსახური.

აშშ-ში, გარდა „წმინდა“ სახის სპეცსამსახურებისა (ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტო, გამოძიების ფედერალური ბიურო და თავდაცვის სამინისტროს სადაზვერვო სააგენტო), მთელ რიგ სახელმწიფო უწყებებს გააჩნიათ საკუთარი სპეცსამსახურები. კერძოდ:

I. სახელმწიფო დეპარტამენტის დაქვემდებარებაში მოქმედებს „დაზვერვისა და კვლევების სამმართველო“, რომელიც უზრუნველყოფს საგარეო პოლიტიკური, სამხედრო, ეკონომიკური და სხვ. ინფორმაციის მოპოვებას, ანალიზს და ქვეყნის უმაღლესი თანამდებობის პირთათვის წარდგენას. შტატში 500 თანამშრომელია, წლიური ბიუჯეტი კი 80 მლნ. დოლარს შეადგენს.

II. ფინანსთა სამინისტროს შემადგენლობაში მოქმედებენ:

1. „აშშ-ის საიდუმლო სამსახური“, (შტატი - 2200 თანამშრომელი), რომელიც უზრუნველყოფს ორი ძირითადი ფუნქციის შესრულებას:

ა. ქვეყნის უმაღლეს თანამდებობის პირთა და მათი ოჯახის წევრების, უცხოეთის ოფიციალური დელეგაციების, აშშ-ის ტერიტორიაზე განლაგებული სხვა ქვეყნების საელჩოების და საკონსულოების დაცვა;

ბ. ეროვნული საფინანსო სისტემის დაცვა (ყალბი ფულის, საკრედიტო ბარათების და ფასიანი ქაღალდების დამზადების და გავრცელების, ასევე „ფულის გათეთრების“ წინააღმდეგ ბრძოლა).

2. „სადაზვერვო უზრუნველყოფის სამსახური“ - მას ევალება მსოფლიოში საფინანსო-სავალუტო სფეროში მიმდინარე მოვლენების და ტენდენციების ანალიზი, სხვა ქვეყნების საფინანსო-ეკონომიკური განვითარების შესახებ ღია ინფორმაციის მოძიება,

ანალიზი და რეკომენდაციების მომზადება.

III. აშშ-ის ენერგეტიკის სამინისტროს დაქვემდებარებაში მოქმედებს „ეროვნული უსაფრთხოებისა და დაზვერვის სამმართველო“ (შტატი – 300 თანამშრომელი, ბიუჯეტი – 40 მლნ. დოლარი). იქ შეისწავლიან რუსეთის, ჩინეთის, ირანის, ჩრდილოეთ კორეის და სხვა ქვეყნების ბირთვულ პროგრამებს, მონაწილეობენ ბირთვული იარაღის გამოცდის აღმოჩენის საპაერო-კოსმოსური დაზვერვის სისტემების დამუშავებაში და სხვ.

IV. აშშ-ის იუსტიციის სამინისტროს სტრუქტურაში მოქმედებს „ნარკოტიკებთან ბრძოლის ადმინისტრაცია“ (შტატი – 1000 თანამშრომელი, ბიუჯეტი – 250 მლნ. დოლარი).

აშშ-ის სამხედრო დაზვერვა

ჩვენი ამჟამინდელი თემა აშშ-ის სამხედრო დაზვერვა (მისი შექმნის ისტორია, სტრუქტურა, ხელმძღვანელები, ძლიერი და სუსტი მხარეები, წარმატებული და წარუმატებელი სპეცოპერაციები, სპეციალური დანიშნულების რაზმები და სხვ.) იქნება.

ლეგენდარული ნათან ჰეილი

პირველ ამერიკელ მზვერავად ნათან ჰეილი ითვლება, რომელიც ინგლისელებმა 1776 წლის სექტემბერში ჩამოახრჩეს. ამის შემდეგ მოყვარული მზვერავი ამერიკის ეროვნული გმირი გახდა და მისი ძეგლი აშშ-ის დედაქალაქ ვაშინგტონში აღმართეს. ყველაფერი კი ასე დაიწყო.

ამერიკელი კოლონისტები დამოუკიდებელი ქვეყნის შექმნისათვის თავდაუზოგავად იბრძოდნენ. მათი მოწინააღმდეგე კი, მაშინ მსოფლიოში უძლიერესი დიდი ბრიტანეთის არმია იყო. ამერიკელთა ლაშქარს გენერალი ჯორჯ ვაშინგტონი ხელმძღვანელობდა, რომელიც იარაღთან და ფულთან ერთად მზვერავების დიდ ნაკლებობას განიცდიდა. მზვერავის სახიფათო მოვალეობის შესრულებას ამერიკის რიგითი პატრიოტი მოქალაქეები ცდილობდნენ. ერთ-ერთი ასეთი იყო ნათან ჰეილი. ის ცდილობდა ინგლისის არმიის ზურგში ჯორჯ ვაშინგტონის დავალებები შეესრულებინა, თუმცა არ გაუმართლა – მოწინააღმდეგემ ამახილა და სიკვდილით დასაჯეს.

ამის შემდეგ ჯორჯ ვაშინგტონის გადაწყვეტილებით შეიქმნა „საიდუმლო სამსახურის ბიურო“, რომელშიც ათიოდე პატრიოტი იყო. ისინი მოქმედებდნენ ნიუ-იორკში, სადაც ინგლისის არმიის შტაბი იყო დაბანაკებული. ამერიკელმა მზვერავებმა აგენტურული საქმიანობის შესანიშნავად მანქეტენზე დიდი მალაზია გახსნეს, რომელიც ფარული გეგმებისთვის მშვენიერ საფარს წარმოადგენდა. აკურატულმა და პედანტმა ამერიკის პირველმა პრეზიდენტმა საიდუმლო საბუთებში, რომელიც ასეული წლის შემდეგ გახსნეს, დააფიქსირა, რომ 1776-1181 წლებში „ბიუროს“ საქმიანობისთვის 17617 დოლარი დაიხარჯა.

აშშ-ში, სამხედრო დაზვერვა, როგორც დამოუკიდებელი სტრუქტურა მხოლოდ XIX საუკუნის ბოლოს, 1885 წელს შეიქმნა და მას „სამხედრო ინფორმაციის სამმართველო“ ერქვა. შტატი სულ ორი თანამშრომლისგან შედგებოდა: ოფიცერი და კლერკი. მათი ძირითადი მოვალეობა იყო სახელმწიფო დეპარტამენტიდან მიღებული ინფორმაციის ანალიზი, საგაზეთო სტატიების შეგროვება და სხვა ღია ინფორმაციის საფუძველზე მოკლე ანგარიშის შედგენა.

სამხედრო ინფორმაციის მოპოვების წყაროების გაფართოების მიზნით 1889 წელს აშშ-ის ადმინისტრაციამ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნების დელაქალაქებში სამხედრო ატაშეები გააგზავნა. თავდაპირველად ატაშეების დაფინანსება ბიუჯეტში არ იყო გათვალისწინებული და მათ ყველა ხარჯის გასტუმრება საკუთარი ჯიბიდან უხდებოდათ.

ეს კურიოზული მდგომარეობა მხოლოდ XIX საუკუნის ბოლოს შეიცვალა და სამხედრო ინფორმაციის სამმართველო, როგორც სრულფასოვანი და დამოუკიდებელი სადაზვერვო სტრუქტურა ისე ამოქმედდა. აშშ-ის შეიარაღებული ძალების ისტორიაში მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო 1903 წელს გენერალური შტაბის შექმნა. სამხედრო დაზვერვის დანაყოფი ახალი სტრუქტურის შემადგენლობაში მე-2-ე განყოფილების დასახელებით შევიდა. თუმცა სულ მალე, გაურკვეველი მიზეზების გამო, სამხედრო დაზვერვის განყოფილება, რატომღაც აშშ-ის არმიის სამხედრო კოლეჯს შეუერთეს. ეს გადაწყვეტილება ფაქტიურად სამხედრო-სახმელეთო დაზვერვის ლიკვიდაციის ტოლფასი აღმოჩნდა. ასე, რომ მხოლოდ საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში არ იღებენ არალოგიკურ გადაწყვეტილებებს.

სამხედრო დაზვერვის სამმართველო, როგორც დამოუკიდებელი დანაყოფი მხოლოდ 1917 წლის მაისის დასაწყისში, აშშ-ის პირველ მსოფლიო ომში ჩართვიდან ერთი თვის შემდეგ აღდგა. 1918 წლ-

ისტების სამმართველო სამი სტრუქტურული ერთეულისგან (დაზვერვისა და კონტრდაზვერვის განყოფილებები, ასევე შიფრების ბიურო) შედგებოდა, სადაც 300 სამხედრო და ათასამდე სამოქალაქო პირი მუშაობდა. პირველი მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ სამხედრო დაზვერვამ მნიშვნელოვანი რეორგანიზაცია განიცადა. შემცირდა შტატები (დარჩა 200-დე თანამშრომელი), შეიცვალა ფუნქციები - სამხედრო დაზვერვის სამმართველო ტოპოგრაფიული რუკების დამზადებით, აეროფოტოგადაღებების ანალიზით და კონტრდაზვერვითი სამუშაოებით შემოიფარგლა.

მეორე მსოფლიო ომის დაწყების შემდეგ აშშ-ის საჯარისო სამხედრო დაზვერვის როლი და ფუნქციები მნიშვნელოვნად გაიზარდა. შესაბამისად დიდი იყო ამ დანაყოფის წვლილი გერმანიის არმიის დამარცხებაშიც. შემდგომ პერიოდში კი სამხედრო დაზვერვის სამმართველოს სიძლიერე და პრესტიჟი მუდმივად მცირდებოდა. 1945 წელს შეიქმნა არმიის უსაფრთხოების სააგენტო, რომელსაც დაუქვემდებარეს სამხედრო კავშირგაბმულობის ყველა დანაყოფი, პირადი შემაღენლობისა და ინფრასტრუქტურის ჩათვლით. 1952 წელს კი ეს სააგენტო ახლად შექმნილ ეროვნული უსაფრთხოების სააგენტოს გადაეცა.

აშშ-ის სახმელეთო სამხედრო დაზვერვის სუსტი მხარეები განსაკუთრებით თვალში საცემი კორეის ომის დროს გახდა. გავრცელებული ინფორმაციით ამ დანაყოფის აგენტებს პარაშუტით გადმოხტომის ვარჯიშები მიწაზე უტარდებოდათ და ისინი, თვითმფრინავების ნაცვლად სწრაფად მიმავალი ჯიპებიდან ხტებოდნენ.

აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალების დაზვერვა

სამხედრო დაზვერვის ამ სახეობას საფუძველი 1916 წელს ჩაეყარა, როცა გენერალმა ჯონ პერშინგმა ამბოხებული მექსიკელების წინააღმდეგ სადამსჯელო ექსპედიცია მოაწყო 15 ბიპლანისგან შემდგარი ავიაესკადრილით. პირველი მსოფლიო ომის დროს ამერიკელები სადაზვერვო ოპერაციებისას თვითმფრინავებთან ერთად ხშირად იყენებდნენ საჰაერო ბურთებს. 1918 წელს შეიქმნა საარმიო საავიაციო სამსახური, რომელშიც რამდენიმე ავიაესკადრილია და სადაზვერვო საჰაერო ბურთების 23 ასეული შედიოდა ამ სამსახურს 1926 წლიდან საარმიო საავიაციო კორპუსი ეწოდა. ამ დანაყოფმა

აქტიური მონაწილეობა მიიღო მეორე მსოფლიო ომში.

1947 წელს აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალების, როგორც ცალკე საჯარისო სახეობის შექმნის შემდეგ საჰაერო დაზვერვის დანაყოფებიც მის შემადგენლობაში გადაიტანეს. ამ დანაყოფის მთავარი სამიზნე საბჭოთა კავშირი და ე.წ. სოციალისტური ბანაკის ქვეყნები იყვნენ. საინტერესოა, რომ ამერიკელების ყველაზე ეფექტიანი და საამაყო სადაზვერვო თვითმფრინავი უ-2, სამხედრო-საჰაერო ძალების სადაზვერვო დანაყოფების შეიარაღებაში კი არ იყო, არამედ მხოლოდ ცენტრალურ სადაზვერვო სააგენტოს ექვემდებარებოდა.

1993 წლის 1 ოქტომბრიდან სამხედრო-საჰაერო ძალების სადაზვერვო სამსახურის დასახელება შეიცვალა და ამჟამად ის საჰაერო დაზვერვის სააგენტოდ იწოდება. მისი შტაბ-ბინა ტეხასში კელის ავიაბაზაზეა განთავსებული. ამ სადაზვერვო დანაყოფის პერსონალი 15 ათასზე მეტია, მათგან 12,5 ათასი სამხედროდამსახურე, ხოლო დანარჩენი სამოქალაქო პირები არიან. სააგენტოს წლიური ბიუჯეტი თითქმის საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ტოლია და 1,8 მლრდ დოლარს აჭარბებს.

სამხედრო-საზღვაო ძალების დაზვერვა

დაზვერვის ეს დანაყოფი ამერიკაში უძველესია - ის 1882 წელს შეიქმნა. ეს ბუნებრივია, რადგანაც აშშ მსოფლიოს ერთ-ერთი უძლიერესი საზღვაო სახელმწიფო იყო და არის. მეორე მსოფლიო ომის დროს საზღვაო ძალების დაზვერვამ განსაკუთრებით გამოიჩინა თავი. წლების მანძილზე ეს სადაზვერვო დანაყოფი ასრულებს, როგორც ოპერატიული საზღვაო, ასევე საზღვაო-ტექნიკური დაზვერვის ფუნქციებსაც.

1993 წელს სამხედრო-საზღვაო დაზვერვის სხვადასხვა დანაყოფები, მათ შორის საზღვაო ფეხოსანთა სადაზვერვო კორპუსი, გაერთიანდა და შეიქმნა საზღვაო დაზვერვის სამმართველო. სადაც მსახურობს 17 ათასამდე კაცი, ხოლო ბიუჯეტი - 1,3 მლრდ დოლარია.

სანაპირო დაცვის სადაზვერვო სამსახური

ოფიციალური სტატუსით აშშ-ის სანაპირო დაცვა ესაა ტრანსპორტის სამინისტროს დაქვემდებარებაში არსებული გასამხედროე-

ბული საზღვაო სამსახური. ამგვარი უწყებრივი სტატუსის მიუხედავად სანაპირო დაცვა, ოთხ (არმია, სამხედრო-საჰაერო ძალები, სამხედრო საზღვაო ძალები და საზღვაო ფეხოსანთა კორპუსი) სახეობასთან ერთად აშშ-ის შეიარაღებული ძალების ერთ-ერთ სახეობადაა მიჩნეული. აქედან გამომდინარე, სანაპირო დაცვის სადაზვერვო დანაყოფიც ამერიკის სამხედრო დაზვერვის სტრუქტურაში მოქცეული.

აშშ-ის სანაპირო დაცვის დაზვერვის ძირითად ფუნქციებია: ნარკოტიკების კონტრაბანდის აღკვეთა, საზღვაო ეკოლოგიური დანაშაულებების და საზღვაო ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლა.

აშშ-ის თავდაცვის სამინისტროს დაზვერვის სააგენტო

აშშ-ის შეიარაღებული ძალების სხვადასხვა, დაქუცმაცებული სადაზვერვო დანაყოფების კოორდინაციის მიზნით 1961 წლის 1 ოქტომბერს თავდაცვის სამინისტროსა და შტაბების უფროსების კომიტეტთან შეიქმნა ახალი ცენტრალიზებულ სადაზვერვო ორგანო - თავდაცვის სამინისტროს დაზვერვის სააგენტო (თსდს). ვინაიდან ის არის აშშ-ის სადაზვერვო საზოგადოების წევრი, ამიტომ ექვემდებარება, როგორც თავდაცვის მინისტრს, ისევე ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს დირექტორს.

თსდს-ს შექმნის ისტორია

სამხედრო დაზვერვის ერთიანი, ცენტრალიზებული ორგანო შეიძლება არც კი შექმნილიყო, რომ არა ამერიკის ახალი, ენერგიული და ამბიციური პრეზიდენტის ჯონ კენედის დიდი მონღომება. მას გვერდში ამოუდგა ახალი თავდაცვის მინისტრი რობერტ მაკნამარა. მანამდე აშშ-ის შეიარაღებულ ძალებში სადაზვერვო საქმიანობა დუბლირებული იყო და არაკოორდინირებულ რეჟიმში ხორციელდებოდა. სამხედრო და სამხედრო-ტექნიკური ინფორმაციის მოპოვებას შეიარაღებული ძალების ცალკეული დანაყოფები თავისი „გემოვნების“ მიხედვით აწარმოებდნენ. ისინი ცალკეულ სადაზვერვო ფრაგმენტებს მოიპოვებდნენ და ქვეყანაში არ იყო სტრუქტურა, რომელიც ამ ფრაგმენტებიდან ერთიან სამხედრო-სადაზვერ-

ვო „მოზაიკურ პანოს“ შექმნიდა. შეიარაღებული ძალების ყოველ ჯგუფს თავისი სადაზვერვო სამსახური ჰყავდა და უშუალოდ „თავისი“ ჯგუფის ინტერესებიდან გამომდინარე მოქმედებდა. დაზვერვის სამსახურებს შორის არ ხდებოდა ინფორმაციის გაცელა და ოპერაციების კოორდინირება.

ამგვარი გათიშულობა მრავალ პრობლემას ქმნიდა. უმაღლესი სამხედრო პირები საყვედურს გამოთქამდნენ სადაზვერვო სამსახურების შეუთანხმებელი მუშაობისა და მათ შორის არსებულ ინტრიგების გამო. აი ამგვარი ქაოსური მდგომარეობა დახვდათ აშშ-ს ახალ პრეზიდენტს და თავდაცვის მინისტრს.

ამიტომაც ქვეყნის პირველმა პირმა, თავდაც ყოფილმა სამხედრო ოფიცერმა, ახალი უწყების შექმნა გადაწყვიტა, რომელიც ყველა სამხედრო-სადაზვერვო დანაყოფის კოორდინირებას განახორციელებდა.

1961 წლის 5 მაისს თავდაცვის მინისტრ მაკნამარას თსდს-ს კონცეფცია წარუდგინეს, რომლის თანახმადაც მანამდე არსებული ცალკეული სამხედრო-სადაზვერვო დანაყოფები არ უქმდებოდა, თუმცა ფუნქციები მნიშვნელოვნად უმცირდებოდათ. მათ რჩებოდათ: დაზვერვის კადრების შერჩევა და მომზადება, სამხედრო დაზვერვის ტაქტიკის შემუშავება, შინაგანი უსაფრთხოება და სამხედრო კონტრდაზვერვა.

ბევლი სტრუქტურების ხელმძღვანელები საკმაოდ დიდ ფარულ წინააღმდეგობას უწევდნენ თსდს –ს შექმნას, მაგრამ, როგორც იტყვიან „ძალა აღმართს ხნავსო“ და 1961 წლის 1 ოქტომბერს სააგენტომ საქმიანობა დაიწყო. თავდაპირველად 25 თანამშრომელი იყო, შემდეგ კი ფუნქციების ზრდასთან ერთად, შტატებიც იზრდებოდა. 1963 წლის დასაწყისში შეიქმნა ანალიტიკური ცენტრი, მოგვიანებით – მონაცემთა ავტომატური დამუშავების ცენტრი, სამეცნიერო-ტექნიკური დაზვერვის დეპარტამენტი და ა.შ.

1965 წლის 1 ივლისს თსდს-ს დაქვემდებარებაში გადავიდა სამხედრო ატაშეების ინსტიტუტი, ხოლო შემდეგ კი სამხედრო ტყვეებთან მუშაობის უწყებათაშორისი კომიტეტი.

წლები გადიოდა, მაგრამ თსდს-მ მაინც ვერ შეძლო დამდგარიყო მოქიშპე სამხედრო სპეცსამსახურებზე მაღლა და ერთიანი სამხედრო დაზვერვის სამსახურის შექმნის კენედის და მაკნამარას გეგმა ფაქტიურად ჩაიშალა.

1970 წლის ივლისში განხორციელდა თსდს სტრუქტურის მორიგი ცვლილება და შეიქმნა შეფასების დირექტორატი.

ვიეტნამში ომის დასრულების შემდეგ მნიშვნელოვნად შემცირდა სამხედრო მზვერავთა რაოდენობა. 1975 წელს სამტატო რიცხონობა 1968 წელთან შედარებით 31 %-ით შემცირდა და 4600 კაცს შეადგენდა.

ამასთან ერთად ახალმა პრეზიდენტმა ჯერალდ ფორდმა და კონგრესმა დაიწყეს აშშ-ის სპეცსამსახურების საქმიანობის შესწავლა. წარმომადგენლობით პალატაში შეიქმნა პაიკის, ხოლო სენატში – ჩერჩის კომისია. 1976წ თებერვალში პაიკის კომისიამ შეიტანა წინადადება თსდს-ს, როგორც დამოუკიდებელი ორგანიზაციის გაუქმების შესახებ, რადგანაც გავრცელებული აზრით ის სხვა სპეცსამსახურების საქმიანობას დუბლირებდა.

მართლაც, ათწლეულების მანძილზე სამხედრო დაზვერვა ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს ჩრდილში რჩებოდა და მეორეხარისხოვან სადაზვერვო დანაყოფად ითვლებოდა. არავინ მალავდა, რომ ამ სტრუქტურაში ინტელექტუალი კადრები სანთლით იყო საძებნი. თსდს-ში მუშაობა იმდენად არაპრესტიჟულად ითვლებოდა, რომ ახალი, პერსპექტიული კადრები იქ არ მიდიოდნენ.

ამას რამდენიმე ობიექტური მიზეზი ჰქონდა.

ჯერ ერთი, სამხედრო დაზვერვას საზღვარგარეთ აგენტურული მუშაობა (გადაბირება და ოპერატიული კონტაქტები) აუცილებლად ცსს-სთან უნდა შეეთანხმებინა, მეორეც, 1980 წელს თსდს თანამშრომელთა 60% სამოქალაქო პირები იყვნენ, რაც მნიშვნელოვნად ასუსტებდა საშემსრულებო და საფინანსო დისციპლინას. გასული საუკუნის 80-იანი წლების ბოლოს თსდს დიდ ფინანსურ სკანდალში გაება (საქმე ეხებოდა რამდენიმე უფროსი ოფიცირის მიერ მნიშვნელოვანი თანხების არამიზნობრივ განკარგვას) და ამერიკის მასმედია ამ თემას ყველანაირად ატრიალებდა.

ამიტომაც იყო, რომ თსდს-ს ანალიტიკოსები და ოპერატიული თანამშრომლები ციდან ვარსკვლავებს არ წყვეტდნენ.

სპარსეთის ყურეში პირველი ომის დროს 1991 წელს, 2000 სამხედრო მზვერავი გრილი და კეთილმოწყობილი კაბინეტებიდან პირდაპირ „უდაბნოს ფრონტის“ წინა ხაზზე მიაგვლინეს. თუმცა, ვეებერთელა „სადაზვერვო ღესანტის“ მიუხედავად, სამხედრო მეთაურები კვლავ უკმაყოფილო იყვნენ სადაზვერვო ინფორმაციის საიმედოობითა და ოპერატიულობით.

კარგად ჩანს, რომ თსდს არსებობის საკითხი ბევრჯერ ეკიდა ბეწვზე, თუმცა საღმა აზრმა მაინც გაიმარჯვა.

დიდი ყურადღება მიექცა თსდს მუშაობის სრულყოფას მას შემდეგ, რაც მასაჩუსეტსის ტექნოლოგიური ინსტიტუტის რექტორი, პროფესორი ქიმიკოსი ჯონ დეიჩი 1993 წელს აშშ-ის თავდაცვის მინისტრის მოადგილედ დაინიშნა. ერთი წლის შემდეგ თსდს-ის სტრუქტურაში შეიქმნა აგენტურული დაზვერვის სამსახური. სამხედრო დაზვერვის სამმართველოს უცხოურ აგენტურასთან პირდაპირი მუშაობის უფლება მიეცა. 1995 ჯონ დეიჩი პრეზიდენტმა კლინტონმა აშშ-ის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს დირექტორად და ამერიკის ყველა სადაზვერვო დანაყოფის ხელმძღვანელად დანიშნა. დეიჩი მაქსიმალურად უწყობდა ხელს სამხედრო დაზვერვის, როგორც ერთიანი სადაზვერვო სისტემის სრულყოფილებიან და ეფექტიან „მოთამაშედ“ ჩამოყალიბებას.

1996 წელს აშშ-ის კონგრესმა მიიღო კანონი ამერიკის სპეცსამსახურების ფარული („ჩრდილოვანი“) დაფინანსების შესახებ. სამხედრო მზვერავებს ოპერატიული ოპერაციების საფარად და ლეგენდირებისთვის კომერციული ფირმების შექმნის უფლება მიეცათ, რაც მანამდე მხოლოდ ცსს და გამოძიების ფედერალურ ბიუროს ჰქონდათ. აშშ-ის სამხედრო მზვერავები უცხოეთში ძირითადად ამერიკის საელჩოს სამხედრო ატაშეს აპარატს „აფარებენ თავს“ და „უფროს ძმას“ – ცსს-ს რეზიდენტს ემორჩილებიან. საზღვარგარეთ ყველა აგენტურულ ოპერაციას ცსს ხელმძღვანელობს და „ნაღებსაც“ ის ხდის.

თსდს-ს სტრუქტურა

თსდს-ს დირექტორი არის თავდაცვის მინისტრისა და შტაბების უფროსთა გაერთიანებული კომიტეტის თავმჯდომარის მთავარი მრჩეველი დაზვერვის საკითხებში. ის ასევე მეთაურობს სამხედრო დაზვერვის საბჭოს, რომელიც კოორდინაციას უწევს სამხედრო დაზვერვის ყველა სტრუქტურის საქმიანობას. დირექტორის გარდა, თსდს-ის უმაღლეს ხელმძღვანელობაში შედიან:

დირექტორის მოადგილე; თსდს-ის შტაბის უფროსი, რომელსაც თავის მხრივ ექვემდებარება

- აღმასრულებელი სამდივნო;
- გენერალური ინსპექტორი (დაკავებულია დისციპლინარული შემოწმებების და სამსახურობრივი გამოძიებების ჩატარებით);

- გენერალური მრჩეველი;
- უფროსი მრჩეველი საკადრო საკითხებში;
- სადაზვერვო პროგრამების და ოპერაციების დაგეგმვის განყოფილება. შეიმუშავებს სადაზვერვო პროგრამებს, განსაზღვრავს ამოცანების პრიორიტეტულობას და აკონტროლებს სამხედრო დაზვერვის საშასხურის მიერ მათ შესრულებას, გეგმავს ბიუჯეტს.

- საფინანსო რევიზორი.

თსდს-ის შტაბ-ბინა მდებარეობს პენტაგონში. თუმცა ქვედანაყოფების ნაწილი განლაგებულია სხვა ადგილებშიც. ასე მაგალითად, შეიარაღებული ძალების სამედიცინო დაზვერვითი ცენტრი განლაგებულია სამხედრო ბაზა ფრედერიკზე (მერილენდი), ხოლო კოსმოსური დაზვერვის ცენტრი – აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალების პანტსვილის (ალაბამა) ბაზაზე.

თსდს-ის სტრუქტურა შეიძლება დავყოთ სამ ჯგუფად:

1. ინფორმაციის მოპოვების;
2. ინფორმაციის დამუშავებისა და ანალიზის;
3. პირველი და მეორე დანაყოფების საქმიანობის მხარდაჭერა და ყოველმხრივი უზრუნველყოფა.

ინფორმაციის მომპოვებელი დანაყოფებია:

- სადაზვერვო ოპერაციების დირექტორატი; აგროვებს სადაზვერვო ინფორმაციის ძირითად მომხმარებელთა მოთხოვნებს, ხელმძღვანელობს სამხედრო აგენტურის დაზვერვით ოპერაციებს. ასევე დაკავებულია აგენტურული დაზვერვისთვის საჭირო სპეცმოწყობილობების შემუშავებით.

ამ დირექტორატში ორ განყოფილება შედის.

პირველი მათგანი პასუხისმგებელია აგენტურულ დაზვერვაზე, ხოლო მეორე ხელმძღვანელობს სამხედრო ატაშეების სისტემას.

- ტექნიკური დაზვერვის დირექტორატი შეიქმნა 1996 წელს. დაკავებულია ტექნიკური დაზვერვის წარმოებითა და სხვა ქვეყნების შეიარაღების ტაქტიკურ-ტექნიკური მახასიათებლების შეფასებით.

დამამუშავებელ სტრუქტურებს შეიძლება მივაკუთვნოთ:

ინფორმაციის დამუშავებისა და ანალიზის დანაყოფები, კერძოდ:

- ანალიზისა და სადაზვერვო პროდუქციის შეფასების დირექტორატი, რომელიც ახორციელებს მიღებული სადაზვერვო ინფორ-

მაციის დამუშავებასა და ანალიზს, ანალიტიკური პროდუქციით ამარაგებს შესაბამის მკაცრად განსაზღვრულ მომხმარებლებს.

ღირექტორატს ექვემდებარება კოსმოსური დაზვერვის ცენტრი და შეიარაღებული ძალების სამედიცინო დაზვერვის ცენტრი.

- გაერთიანებული შტაბის დაზვერვის ღირექტორატი. შეიქმნა 1974 წელს. მუშაობს 24 საათის განმავლობაში, ხუთ ცვლად და პენტაგონისთვის ამზადებს ოპერატიულ სადაზვერვო ინფორმაციას.

კრიზისული სიტუაციის წარმოქმნის შემთხვევაში ეს ღირექტორატი ოპერატიული ინფორმაციის ცენტრი ხდება, სადაც თავს იყრის მთელი სადაზვერვო მონაცემები, რომლებიც ანალიტიკური დამუშავების მერე დაუყონებლივ მიეწოდება თავდაცვის მინისტრსა და შტაბების უფროსთა გაერთიანებულ კომიტეტს. ღირექტორატის უფრო „პროზაულ“ საქმიანობას მიეკუთვნება სამხედრო დაზვერვის დოქტრინის შემუშავება და განახლება.

- პოლიტიკური მხარდაჭერის ღირექტორატი. განკუთვნილია დროული და კვალიფიციური სადაზვერვო ინფორმაციის მისაწოდებლად აშშ-ს უმაღლესი პოლიტიკური ხელმძღვანელობისათვის.

დამხმარე დანაყოფებია:

- ადმინისტრაციული ღირექტორატი, რომელიც აერთიანებს: კონტრადაზვერვის და საშინაო უსაფრთხოების სამსახურს; კადრების განყოფილებას; საინჟინრო-ტექნიკურ განყოფილებას; მომარაგების განყოფილებას; სამხედრო დაზვერვის გაერთიანებულ სასწავლო ცენტრს.

- საინფორმაციო სამსახურებისა და სისტემების ღირექტორატი პასუხისმგებელია მონაცემთა ბაზის შექმნაზე, მომხმარებლებისთვის ინფორმაციის ავტომატიზებულ გადაგზავნაზე. მის ფუნქციებში ასევე შედის სადაზვერვო არქივების განკარგვა.

დღეისათვის თსდს-ში მუშაობს 7000-ზე მეტი სამხედრო და სამოქალაქო პირი. მიუხედავად იმისა, რომ სამხედრო დაზვერვის ეს სტრუქტურა ყალიბდებოდა როგორც წმინდა სამხედრო სამსახური, დღეისათვის სამოქალაქო სპეციალისტები შეადგენენ პერსონალის ორ-მესამედს. თსდს-ის ბიუჯეტი შეადგენს დაახლოებით 1 მლრდ. დოლარს.

„კადრები წყვეტენ ყველაფერს“

სამხედრო მზერაების კადრების მთავარი „სამჭედლო“ სამხედრო დაზვერვის გაერთიანებული კოლეჯია, რომელიც ავიაბაზა „ბოლინგ“-ის (ვამინგტონი) ტერიტორიაზე მდებარეობს. კოლეჯი დაარსდა 1962 წლის ოქტომბერში. ამჟამად არის სრულფასოვანი უმაღლესი სასწავლებელი და კურსდამთავრებულებს ანიჭებს „სადაზვერვო მეცნიერებათა ბაკალავრის“ ხარისხს. 1980 წლიდან კოლეჯს „სტრატეგიული დაზვერვის სფეროში მაგისტრის“ სამეცნიერო ხარისხის მინიჭების უფლება აქვს. კოლეჯში სწავლობენ, როგორც სამხედრო პირები, ასევე სამოქალაქო სპეციალისტები და კვალიფიკაციის ამაღლების მსურველები. კოლეჯი ამზადებს ასევე სამხედრო ატაშეებს. თსდს-ის პერსონალის გარდა კოლეჯში სწავლობენ სხვა სადაზვერვო უწყებების თანამშრომლებიც.

თავდაცვის სამინისტროს დაზვერვის სააგენტოს დირექტორები:

1. 1.10. 1961 – 15.09. 1969

გენერალ-ლეიტენანტი

ჯოზეფ ფრენსის კეროლი.

2. 09. 1969 – 08. 1972

გენერალ-ლეიტენანტი

დონალდ ბენეტი;

3. 08. 1972 – 09. 1974

ვიცე ადმირალი

ვინსენტ დე პუა;

4. 09. 1974 – 12. 1975

გენერალ-ლეიტენანტი
დანიელ გრეხემი,

5. 01. – 05. 1976	(მოვალეობის შემსრულებელი)
გენერალ-ლეიტენანტი
იუდჯინ ტიგე;
6. 05. 1976 -08. 1977	გენერალ-ლეიტენანტი
სეპუელ უილიამსი;
6. 09. 1981 –09. 1985	გენერალ-ლეიტენანტი
ჯეიმს უილიამსი;
7. 10. 1985 – 01. 1989	გენერალ-ლეიტენანტი
ლეონარდ პეტრუსი;
8. 01. 1989 – 09. 1991	გენერალ-ლეიტენანტი
გარი სოისტერი;
9. 09. – 11. 1991	(მოვალეობის შემსრულებელი)
დენის ედჯი;
10. 11. 1991 – 1.09. 1995	გენერალ-ლეიტენანტი
ჯეიმს კლეპერი;
11. 09. 1995 – 02. 1996	გენერალ-ლეიტენანტი
კენეტ მინიგენი;
12. 02. 1996–27. 07. 1999	გენერალ-ლეიტენანტი
პატრიკ ჰიუზი;
13. 27.07. 1999 – 07. 2002	ვიცე-ადმირალი
ტომას უილსონი;
14. 07. 2002 – 11. 2005	ვიცე-ადმირალი ლოუელი;
15. 11. 2005 - დღემდე	გენერალ-მაიორი
მაიკლ მაპლესი.

თსდს-ის სპეცოპერაციები

ამერიკელი სამხედრო მზვერავების ოპერატიული გმირობების ისტორიები ნაკლებადაა ცნობილი. საფიქრებელია, რომ ამ საქმეებს გრიფი „სრულიად საიდუმლო“ ჯერ არ მოხსნია და საზოგადოებისთვის ჯერაც ხელმძღვანელობელია. ამჟამად რამდენიმე სპეცოპერაციაზე მოგითხრობთ.

თსდს-ის როლი სალევადო ალიენდეს რეჟიმის დამხობაში

ჩილეს დედაქალაქ სანტიაგოში ამერიკის საელჩოს სამხედრო ატაშეს საიმედო კონტაქტები ჰქონდა ჩილეს ეროვნული არმიის უმაღლეს ოფიცრებთან. 1970 წლის სექტემბრის საპრეზიდენტო არჩევნებში სამხედროები, რომლებსაც გენერალი რენე შნეიდერი მეთაურობდა, სოციალისტების ლიდერის სალევადო ალიენდეს წინააღმდეგ გამოსვლას არ აპირებდნენ. საჭირო იყო მათი გადაბირება ან განეიტრალება.

ცენტრალური დაზვერვის ხელმძღვანელობის გადაწყვეტილებით საილუმო ოპერაციაში სამხედრო დაზვერვაც ჩაერთო. მისი ძირითადი ამოცანა იყო ჩილეს არმიაში არსებული განწყობის შესწავლა და ინფორმაციის შეგროვება. შემდგომ ეტაპზე კი სამხედრო დაზვერვა აქტიურად ჩაერთო სახელმწიფო გადატრიალების ორგანიზებაში. თუმცა, როგორც ცნობილია აშშ-ის სპეცსამსახურებმა ვერ შეძლეს ხელი შეემაღლა ალიენდეს გაპრეზიდენტებისთვის. მხოლოდ სამი წლის შემდეგ, 1973 წლის სექტემბერში მოახერხა ცის-მ სამხედრო გადატრიალების მოწყობა და ჩილეს სათავეში გენერალი პინოჩეტის მოყვანა.

ამერიკის სამხედრო დაზვერვის მარცხი ერევანში

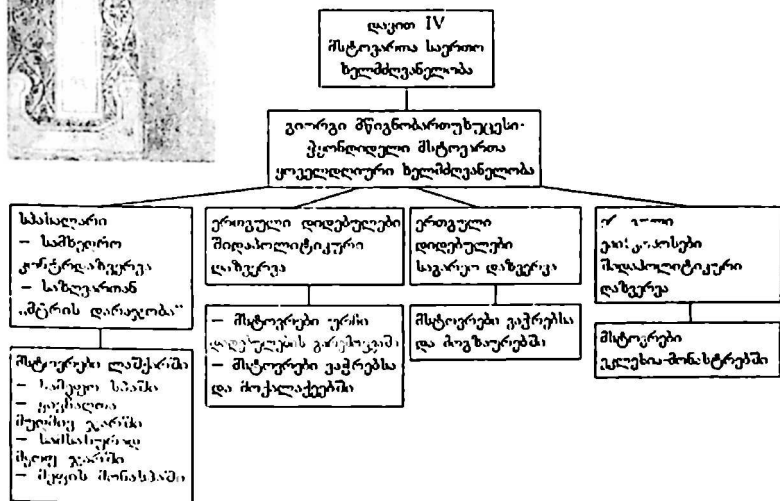
ამ ეტაპზე ერთადერთი ცნობილი „ოპერატიული კომბინაცია“, სადაც თსდს მონაწილეობდა, ჩვენს მეზობლად სომხეთის დედაქალაქ ერევანში ჩატარდა. ამ ოპერაციის ანალიზი გვაფიქრებინებს, რომ ამერიკის სამხედრო დაზვერვამ კი არ გადაიბირა ორი სომეხი ეროვნების მოქალაქე, არამედ თავად გაება საბჭოთა კონტრდაზვერვის მიერ ოსტატურად დაგებულ მახეში.

1970-იანი წლების დასაწყისში ცის-მ და თსდს-მ ერევანში ერთობლივად ჩაატარეს ოპერაცია და სომხეთის სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის მე-7 განყოფილების (გარე თვალთვალი) ოფიცერი გრიგორიანი და „აეროფლოტის“ ერევნის განყოფილების თანამშრომელი კაპოიანი, თავის გუნებაში საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე მოქმედ მცირერიცხოვან აგენტურას მიათვალეს. თუმცა სულ მალე „წარმატებული“ ოპერაცია სრული კრახით დასრულდა.

ყველაფერი კი ასე დაიწყო. ამერიკელებს, კერძოდ კი სამხედრო

დავით აღმაშენებლის მიერ შექმნილი მსგოვართა ორგანიზაცია (რომლის პირობითი სტრუქტურა სქემაზეა მოცემული) ერთ-ერთი უძლიერესი იყო იმ პერიოდში.

ერეკლე II

გიორგი XII

ერეკლე II-ს სურდა ძლიერი არმიის და მსგოვრების ქსელის შექმნა, მაგრამ მემკვიდრეებმა ეერ გაუმართლეს

პოლიტიკური მკვლევარების ღიდ რეკი-
სორს იოსებ სგალინს (მარცხნივ), მსახიობის
ნიკი და გარდასახვის ოსტატობა ბუნებით
პქონდა მომადლებული. სგალინს და კავა-
ნოვიჩს მართლაც რომ სამსიარულოდ აქვთ
საქმე. მოსკოვი 1930-იანი წლები.

სისხლიანი რეპრესიების მთავარი ორგანიზატორი და
შემსრულებელი ლაერენცი ბერია მეულესთან და ერთგულ
ხელქეითებთან – ლუღვიგოვთან და ორდინცევთან ერთად.

აექსენტი რაზუაეა - გენერალი და პატიმარი

შალვა წერეთელი- გენერალი და პატიმარი

დრონი მეუობენ . . .

ნიკოლოზ რუსაძე - გენერალი და პატიმარი

პეტრე შარია -
სისხლიანი რეპრესიების ერთ-ერთი იდეოლოგი

აი ასე, "პატარა პიონერივით"
ემსახურებოდა ალექსი ინაური
"კრემლს". სურათზე მარცხნიდან
მარჯვნივ: ინაური, ბრეჟნევი და მჟავანაძე

ქართველი "ჯეიმს ბონდი"
- ალექსი ინაური

კონსტანტინე გამსახურდია
მთელი ცხოვრება საბჭოთა
"ავი ქოფაკისგან"
თავდაღწევას ცდილობდა

გრეგოლ წერეთელი

ივანე ჯავახიშვილი

გიორგი ჩუბინიშვილი
და შალვა ნუცუბიძე

დიდი ქართველი მეცნიერების და პაგრიოგების მცირე
ნაწილი, რომელთა ცხოვრებასაც საბჭოთა რეპრესიებმა მძიმე
კვალი დაამჩნია

*“ტრიანონი” (ა.ოგოროდნიკი)
სულაც არ წააგავდა დინოზავრს*

*ასე სვენებ-სვენებით მართავდა იური ანდროპოვი ჯერ სუკ-ს
და შემდეგ მთელ საბჭოთა იმპერიას (მუსაელიანის ფოტო)*

ვინ არ იცნობს “მოუხელთებელ”
ივორ გიორგაძეს? თუმცა მთავარი
იმის გარკვევაა, თუ ვის
შემოპარებას გეგმავს რუსეთი
“გიორგაძის სკანდალებს” მიღმა

შოთა კვირიაძე ძალზე
აქტიურად მონაწილეობდა
საქართველოში 1991 წლიდან
მომხდარ მოვლენებში

ოლდრიჩ ეიმსი –
საბჭოთა და რუსეთის აგენტი
ამერიკის ღაზვერვაში

სამნი ერთ ნაეში . . .

რუსეთის პრეზიდენტი პუტინი და
მისი ყველაზე რეალური მემკვიდრე
სერგეი ივანოვი

რუსეთის უშიშროების
ფედერალური სამსახურის
დირექტორი პატრუშევი

რუსეთის სამხედრო
დაზვერვის უფროსი
კორაბელნიკოვი

რუსეთის სავარგო დაზვერვის
სამსახურის ყოფილი
უფროსი ლებედევი

საიღუმლო არაა, რომ რუსეთს სპეცსამსახურების ეს გენერლები მართავენ და საქართველოს წინააღმდეგ ახალ-ახალ პროვოკაციებსაც ისინი გეგმავენ

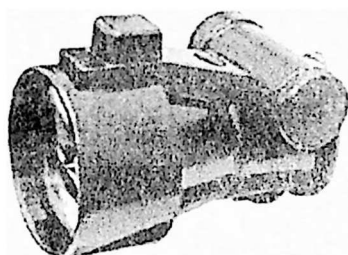
არმანდ ჰამერისგან “შეშინებულ” აშშ-ის პრეზიდენტ რონალდ რეიგანს ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს დირექტორი ბილ კეისი ამხნეებს

თავად ჰამერი მოსკოვშია და ინსტრუქციებს პირადად ბრეჟნევისგან იღებს (მუსაელიანის ფოტო)

ფარულად მოსასმენი და
გადამღები "ზოჭოების" აღმომჩენი აპარატურა

ჩინელმა მფრინავმა ვან კეიმ
სიცოცხლე გაწირა " გიგანტური
ზოჭოს" დაზიანებისთვის. ღირდა კი?

ამერიკული "გიგანტური ზოჭო"
ჩინელებმა სერიოზულად დააზიანეს

დახურული
ბინოკლიდან
„ხედვის“
გამო აშშ-ის
ადმინისტრაციას
მთელი
ლათინური
ამერიკა
„გაუწითლდა“

ვენესუელის პრეზიდენტი უგო
ჩავესი, რუსეთის და ირანის
წაქეზებით მსოფლიოში ახალ
ანტიამერიკულ ბლოკს ქმნის

მას გვერდით ნიკარაგუას პრეზიდენტი დანიელ ორტეგა უდგას,
რომელთანაც ფარულ ბრიძოლას ბევრმა ამერიკელმა მზერაუმ და
ჩინოვნიკმა შეაღია ჯანმრთელობა და თანაშემწეობა. სურათზე –
ორტეგას კრემლში ანდროპოვი მასპინძლობს (მუსაელოანის ფოტო).

ბრეჟნევის ყველაზე მეტად
ორდენები და კაცური
კოცნა უყვარდა

ბრეჟნევი და აშშ-ის პრეზიდენტი ჯერალდ ფორდი. "რუსული
დათვი" ამერიკულზე გაცილებით საშიშად გამოიყურება.

ბრეჟნევი და ფიდელ
კასტრო კუბელი
დიქტატორის ახალ
კატერს "ასველებენ".
ქართულ ღვინოს
ქართული ფიალებით
სულ სხვა გემო აქვს.

საბჭოთა პრეზიდენტი
მიხეილ გორბაჩოვი
მაგიდის ქვეშაც
ამერიკის აგენტებს
ეძებდა

ამერიკელი მზვერავი
მილტონ ბირდენი
ჯორეების მთავარი
სპეციალისტი იყო
ავღანეთში

ირანის პრეზიდენტის ოცნება?

ასე ამარცხებდნენ
ჯორეები
საბჭოთა არმიას

ახალგაზრდა იური
ანდროპოვი და მისი
პირველი მეუღლე

სუკ-ის ყოვლისშემძლე
შეფი იური ანდროპოვი
აღმოსავლეთ გერმანიის
და ზვერვის
ხელმძღვანელს მარკუს
ვოლფს საბჭოთა
ჯილდოს გადასცემს

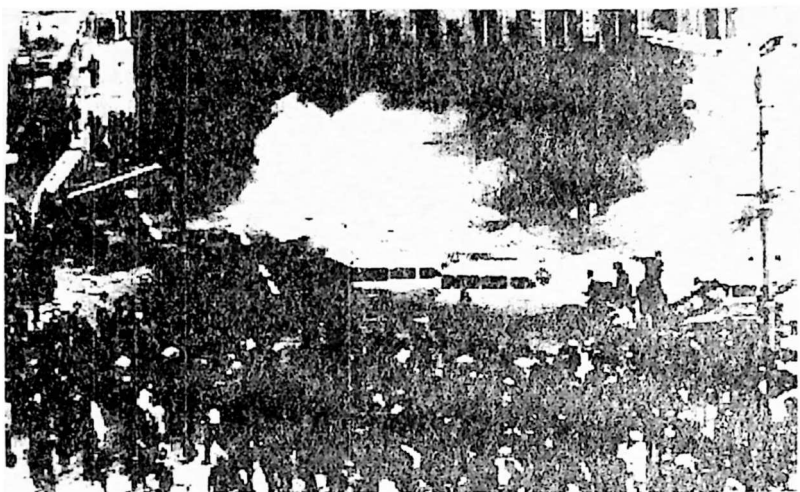
ანდროპოვის ერთ-ერთი
უკანასკნელი ფოტო...

რუსეთის
 „პოლიტიკური
 სტრიპტიზის“
 ერთ-ერთი
 მთავარი გმირი
 სერგეი ივანოვი
 კვალიფიკაციას
 მოსკოვის
 სტრიპტიზ-ბარებში
 იმაღლებს

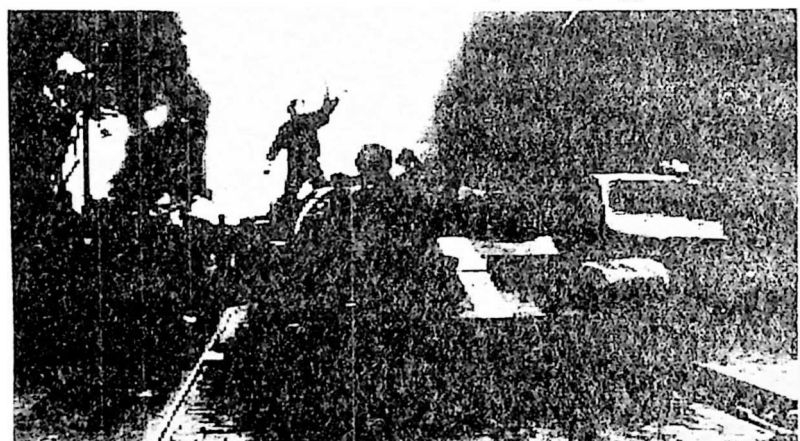

რუსეთის ყოფილი ელჩისთვის
 საქართველოში ვლადიმერ
 ჩხიკეიშვილისთვის თბილისში მუშაობა
 ნამდვილი წამება იყო

ბაბჭოთა ხპეცხამსახურების პროოკაციების და დეზინფორმაციების შედეგი - სიხზლში ჩაზშობილი "პრადის რეკოლუცია". პრალა 1968 წლის აგვიხტო

საბჭოთა ტანკები პრალაში.

ორმოცი წლის შემდეგ უკვე რუსეთის ხელისუფლება ოცნებობს თავისი ტანკები თბილისში, რუსთაველის პროსპექტზე იხილოს

საბჭოთა არალეგალური
და ზეერეის ოფიცერი
იური დროზდოვი
დასაქმეთ გერმანიაში
ინსპექტორ კლეიტნერის
გვარით მოქმედებდა და
ნეოფაშისტურ
ორგანიზაციებს ქმნიდა

ოცდაათი წლის შეზღუდუ უკვე
არალეგალური და ზეერეის
ხელმძღვანელის რანგში, გენ-
ერალ-მაიორი იური დროზდოვი

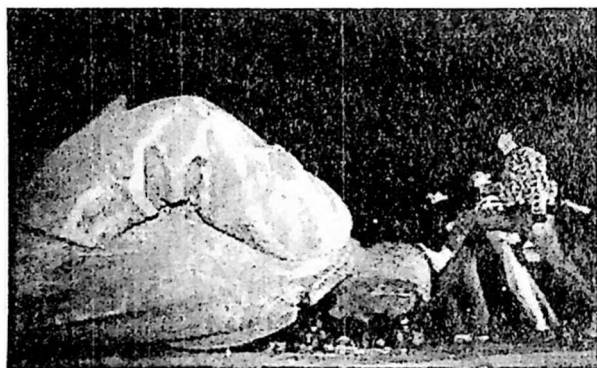

რიჰარდ ზორგე (მარცხნივ) და მისი
საოცრად მიაშიტი მფარველი, გერმანიის
ელჩი იაპონიაში იოგენ ოტი, რომელსაც
ზორგე ბევრ "ფრონტზე" ამარცხებდა

კარგად ჩანს, რომ
ისრაელის პრემიერ-
მინისტრ გოლდა მეირთან
ხუმრობა არ შეიძლებოდა

ბერჯინსკის შესახებ შეთხზული
მითებით რუსეთის ხელისუფლება
კვლავ თავს იტყუებს

პირველი ამერიკელი მზვერავის ნათან ჰეილის სიკვდილით
დასჯის პროცესი დიდი ბრიტანეთის ჯარებმა
საზალხო სანაზაობად აქციეს

ბერლუსკონი და პუტინი საოცრად კარგად უგებდნენ ერთმანეთს. რუსეთის პრეზიდენტს არც ახალ იტალიის პრემიერ-მინისტრ რომანო პროდიისთან აქვს პრობლემები. ყველაფერში კა-გე-ბეს არქივები ხომ არაა “დაშნაშვე”?

ლიტვინენკო- ჯანშრთელი და მოწამელის შემდეგ.
მან ძალზე ბევრი იცოდა?

რომის პაპი ბენედიქტ XVI
დღესაც რუსეთის
სპეცსამსახურების
მთავარი სამიზნეა

ვარშავის არქიეპისკოპოსი
სტანისლავ ეელგუსი
იძულებული გახდა თავადვე
დაედასტურებინა საბჭოთა
დაზვერვის აგენტობა და
გადამდგარიყო

ლატვიის პრეზიდენტი
ვაირა-ვიკე ფრეიბერგე
ლუსტრაციის პროცესს
დიდი სიფრთხილით ეკიდება

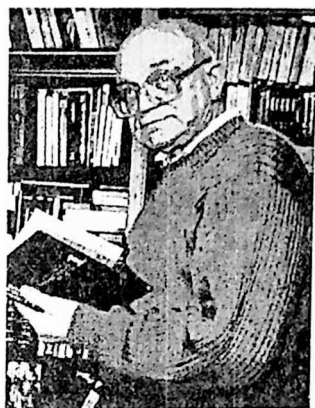

აწ გარდაცვლილი ორი ცნობილი საერთაშორისო
ტერორისტი: იასერ არაფატი(მარცხნივ) და
საღამ ჰუსეინი ყოველთვის შეთანხმებულად მოქმედებდნენ.

*XXI-ე საუკუნის ტერორისტები უფრო
ინტელექტუალურად მოქმედებენ*

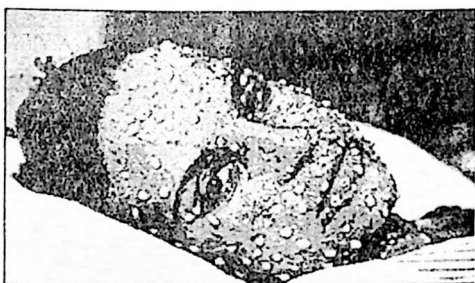

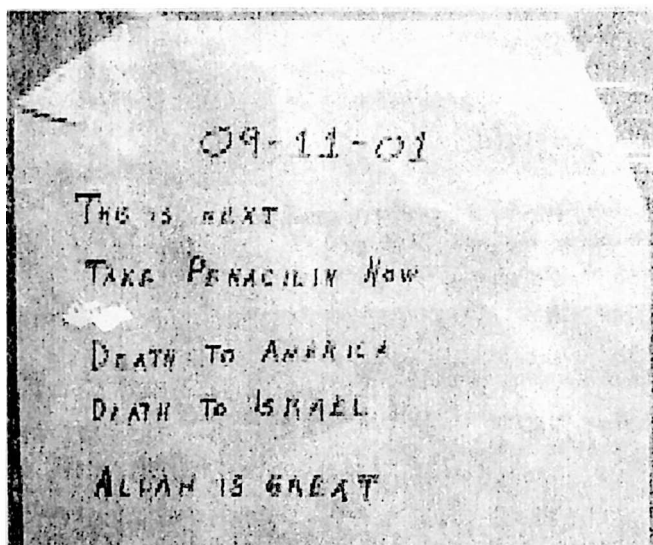
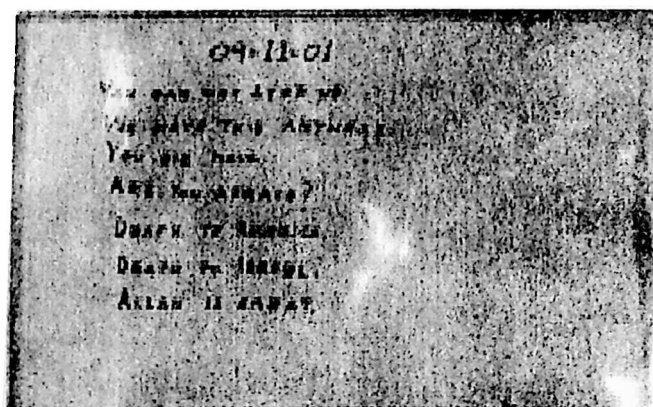
საბჭოთა ბიოლოგიური იარაღის
ერთ-ერთი შემქმნელი პროფესორი
კენეტუან ალიბეკოვი ამერიკაში გაიქცა
და საიდუმლო პროგრამები აშშ-ის
სპეცსამსახურებს გაუმხილა

რუსი პროფესორი
ლევ ფეოდოროვი
აქტიურად ამზელს
ბიოლოგიური იარაღის
შექმნის საბჭოთა და
რუსეთის გეგმებს

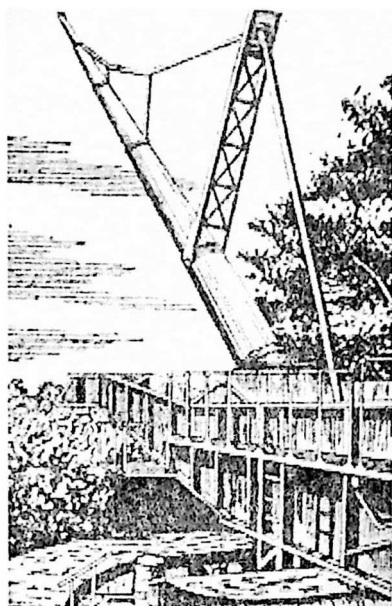
ასე გამოიყურება ერთ-ერთი ყველაზე
საშიში ბიოლოგიური იარაღის –
“ყვავილის ვირუსის” მსხვერპლი

იაპონური სექტის “აუმ სინრიკეს”
ხელმძღვანელი სიოკო ასახარა ბიოლოგიური
და ქიმიური იარაღით მსოფლიოს განადგურებაზე ოცნებობდა

ამგვარი წერილები მიიღეს 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტების შემდეგ აშშ-ის ზოგიერთ სამინისტროსა და უწყებაში. ეს წერილები “ციმბირის წყლულის” ბაქტერიებით იყო დამუშავებული და მძიმე დაავადებას იწვევდა

გიგანტური
ქვეშეზღუდვის „ბებია“ –
გერმანული
„დიდი ბერტა“.
1918წ.

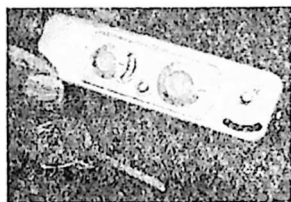
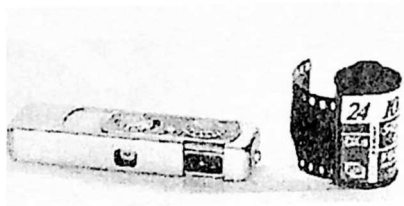
კანადელი მეცნიერი
ჯერალდ ბული...

...და მისი „სუპერქვემეზი“,
რომელიც სადამ ქუსეინის
შეკვეთით მზადდებოდა

„მინოქსის“ შემქმნელი ვალტერ ზაპის ცხოვრების
ორი პერიოდი

„მინოქსი“ ყველა შვიონის საოცნებო ფოტოაპარატი იყო

ვინ იცის,
პრეზიდენტ
პუტინს, როგორც
ყოფილ მზევრავს,
„მინოქსი“
ფეხსაცმელში
აქვს
ჩამონტაჟებული
და ეხლა
ობიექტივს
ასწორებს?

სტალინი კარგ ხასიათზეა. ფინეთის მთელი ხელმძღვანელობა
 მოწიწებით ეახლა კრემლში და საბჭოთა კავშირისთვის
 ხელსაყრელ ხელშეკრულებაზე მოაწერა ხელი. საბჭოთა
 დიქტატორის გვერდით მდგომი ექვსი ფინელი მინისტრიდან და
 პოლიტიკოსიდან ოთხი – ენკელი (საგარეო საქმეთა მინისტრი),
 ლეინო (შინაგან საქმეთა მინისტრი), კეკონენი (ფინეთის
 პარლამენტის ვიცე-სპიკერი და მომავალი პრეზიდენტი) და
 პელტონენი (პარლამენტის დეპუტატი) საბჭოთა აგენტები იყვნენ.
 სურათზე – სსრკ-ის საგარეო საქმეთა მინისტრი მოლოტოვი
 ხელს აწერს ხელშეკრულებას. მოსკოვი, 1948 წლის 6 აპრილი.

ცოლ-ქმარი ზოია
და ბორის რიბკინები
ერთად
აკონტროლებდნენ
ფინეთსა და
შვედეთში
საბჭოთა დაზვერვის
აგენტურას.

საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტი
ფინეთში ელისეი სინიციანი

საბჭოთა დაზვერვის ერთ-ერთი
ყველაზე ძვირფასი აგენტი,
ცნობილი ფინელი
პოლიტიკოსი და მწერალი
ჰელმა ვუიოლიიოკი.

ინდოეთის პრემიერ-მინისტრი
ინდირა განდი და ერაყის
პრეზიდენტი სადამ ჰუსეინი
„კრემლის“ ფავორიტები იყვნენ

ინდოეთის
პრემიერ-მინისტრი
რაჯივ განდი

რაჯივ განდის ქვრივი
სონია განდი, რომლის
პოლიტიკურ ასპარეზზე
წარმატებული სტარტი
რუსეთის
სპეცსამსახურების
დამსახურებად მიიჩნევა.

ლოკემენგურად ღადასგურე-
ბულია, რომ ინდირა განდის და
მისი უაყის რაჯივ განდის პოლი-
ტიკურ კარიერას საბჭოთა დაბვე-
რეა აფინანსებდა.

საბჭოთა დაზვერვის აგენტი აშშ-ის
სამხედრო-საზღვაო ფლოტში გლენ
სოუტერი (იგივე მიხეილ ორლოვი).
მისი გარდაცვალების ნამდვილი
მიზეზები დღესაც
საიდუმლოა.

საბჭოთა „იდეოლოგიური კონტრდაზვერვის“ ერთ-ერთი
ხელმძღვანელი ფილიპ ბობკოვი (სურათზე მარცხნივ)
ყველა სისტემას კარგად ერგებოდა

ბრეუნევი
ნადირობისას.
როცა სასმელი
ნანადირევზე
გაცილებით მეტია...

რუსეთის
პრეზიდენტი ელცინი
ყოველთვის
ეურადღებით
„უსმენდა“ ხალხს.

რუსეთის
ამჟამინდელ
პრეზიდენტ პუტინს
უყვარს ძალის
დემონსტრირება

ასე ერთობიან ბელადები.

სანკტ-პეტერბურგის მერი ანატოლი სობჩაკი (სურათზე – ცენტრში) მოსახლეობას ხედება. მარცხნივ პირველი „ვემოვნებით“ ჩაცმული აზალგაზრდა კი რუსეთის მომავალი პრეზიდენტი ვლადიმერ პუტინია. საინტერესოა სობჩაკი ცოცხალი, რომ ყოფილიყო პუტინი პრეზიდენტი გახდებოდა?

რომელ რუსს არ უყვარს
„ბორჯომი“, მაგრამ
რაგომ მალავენ?

„სამი მუშეიტერი“

საცოდავი ცხენი თავის გაწევისათვის
რომ ვერ ახერხებს

რაიმე მსგავსებას
ხომ არ ეძებს?

უკრაინის პრეზიდენტი
იუშენკო მტრების
ზრიკებით, ზოლო
რუსეთის პრეზიდენტი
პუტინი ობიექტურად
ძალზე წააგავენ
ცნობილი პოლანდიელი
ჟურმწერის ბოსხის
პერსონაჟებს.

„გამო, გეყო ღედაკაცო“!

ატაშეს პრიჩარდს, კაპოიანმა პირადად გადასცა წერილი, სადაც თანამშრომლობას სთავაზობდა. 1973 წელს ახალი აგენტების გადმოსაბირებლად ერევანში სამხედრო მზვერავი ჯონ უაითჰედი მიავლინეს. ამის შემდეგ „აგენტებთან“ კონტაქტი მხოლოდ სამალაგების მეშვეობით ხდებოდა. 1975 წელს სამალავიდან ინფორმაციის ამოღების დროს დააკავეს ამერიკელი სამხედრო მზვერავი ედმუნდ კელი. ფაქტია, რომ საბჭოთა კონტრდაზვერვამ თავად დაგეგმა ეს ოპერაცია და ბოლომდე სრულად აკონტროლებდა. ამის შედეგად გამოავლინეს და ქვეყნიდან გააძევეს დიპლომატიური საფარის ქვეშ მოქმედი ამერიკელი მზვერავები, დაადგინეს ამერიკის დაზვერვის ინტერესთა სფერო, მათი ოპერატიული მუშაობის მეთოდები და ა.შ.

უცხო ქვეყნების აგენტურა სამხედრო დაზვერვის სააგენტოში

საინტერესო და მნიშვნელოვანი ფაქტია, რომ საბჭოთა დაზვერვა, აშშ-ის სხვა სპეცსამსახურებისგან განსხვავებით, ნაკლებ ყურადღებას უთმობდა აგენტურის გადაბირებას თხდს-ში. დღეისათვის არც ერთი საბჭოთა ან რუსი აგენტის ვინაობა არ არის ცნობილი. სამაგიეროდ აქტიურობდნენ სხვა ქვეყნები.

1978 წელს ლიბიის (!!!) დაზვერვამ გადაბირა თხდს-ს თანამშრომელი ვალდო დაბერსტიანი, რომელიც წლების მანძილზე საიდუმლო ინფორმაციას აწვდიდა მოამარ კადაფის რეჟიმს. „ორმაგი აგენტობის“ გამჟღავნების შემდეგ ვალდომ თავი მოიკლა.

2001 წლის 20 სექტემბერს, როცა მსოფლიო ტერაქტებით გამოწვეული შოკიდან ჯერ არ გამოსულიყო, მოხდა არანაკლებ სკანდალური ფაქტი. დააკავეს აშშ-ის თავდაცვის სამინისტროს სამხედრო დაზვერვის სააგენტოს ანალიზისა და სადაზვერვო პროდუქციის შეფასების დირექტორატის თანამშრომელი, ანალიტიკოსი ანა ბელენ მონტესი. მას ბრალად ედებოდა კუბის სასარგებლოდ სადაზვერვო საქმიანობა. როგორც დადასტურდა კუბის აგენტი, საკმაოდ მომზიბლავი ანა, სამხრეთ ამერიკაში აშშ-ის საიდუმლო სამხედრო სპეცოპერაციების შესახებ ინფორმაციას აწვდიდა ფიდელ კასტროს.

ანა მონტესი 2002 წლის 16 ოქტომბერს გაასამართლეს და 25 წლით პატიმრობა მოუსაჯეს.

VI. პოლიტიკური მკვლევლობების საუკუნე

პოლიტიკური მკვლევლობები გრძელდება,
ავტორი კვლავ იგივეა?

პოლიტიკური მკვლევლობისა და ტერაქტების ორგანიზების მხრივ საბჭოთა სპეცსამსახურები ყოველთვის ლიდერები იყვნენ და „ნოვატორული“ იდეებით გამოირჩეოდნენ. „ნკვდ-კვბ“-ს სისტემაში 1930-იანი წლებიდან მოქმედებდა საიდუმლო ტოკსიკოლოგიური ლაბორატორია „X“, სადაც დამზადებული შხამებით და მომწავლელი ნივთიერებებით საბჭოთა ბელადები შინ და გარეთ პოლიტიკურ მოწინააღმდეგეებს ანადგურებდნენ.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ რუსეთი წარმატებით აგრძელებს ამ ესტაფეტას. ეს ერთხელ კიდევ 2004 წელს, უკრაინაში საპრეზიდენტო არჩევნების წინ დადასტურდა, როცა ყველაზე რეალური და პროდასავლურად განწყობილი კანდიდატი ვიქტორ იუშენკო დიოქსინით მოწამლეს. ეს შემთხვევა სამწუხაროდ ჯერ კიდევ ბოლომდე არ არის გამოძიებული და ყველა დეტალი ჯერ კიდევ ვერ გაირკვა. რამდენიმე თვით ადრე კი რუსეთის სპეცსამსახურებმა მიზანს მიაღწიეს და მსხვერპლი, ჩეჩნეთის ყოფილი ვიცე-პრეზიდენტი ზელიმხან იანდარბიევი, 2004 წლის 13 თებერვალს ყატარის დედაქალაქ დოჰაში ააფეთქეს.

საინტერესოა, რომ 2004 წლის 13 თებერვლის ტერაქტი პირველი ამ სახის დანაშაული იყო ყატარის ისტორიაში. მათ შესაბამისი კანონებიც არ ჰქონდათ და მხოლოდ 16 თებერვალს მიიღეს კანონი ტერორიზმთან ბრძოლის შესახებ, რომელიც ტერაქტების ორგანიზატორებს და შემსრულებლებს სიკვდილით დასჯას ან სამუდამო პატიმრობას ითვალისწინებს.

2006 წლის დასაწყისში ორი რუსი ტერორისტ-ლიკვიდატორი ყატარმა რუსეთის მხარეს გადასცა, რათა სასჯელი რუსეთის სატუსაღოში მოეხდათ. სინამდვილეში კი ისინი საკმაოდ შეღავათიან რეჟიმში (დაახლოებით, როგორიც კომფორტულ პირობებში შინა პატიმრობაა) „იხდიან სასჯელს“.

მკვლელობის ნებართვას რუსეთის დუმა იძლევა

რუსეთის ხელისუფლებამ გადაწყვიტა „დე იურე“ დაემტკიცებინა ის, რასაც „დე ფაქტო“ აკეთებდა ანუ პოლიტიკური მკვლელობების და ტერაქტების ჩატარება (ბუნებრივია საზღვარგარეთ, თორემ რუსეთში რაც და როგორც უნდათ, იმას აკეთებენ) ოფიციალურად დაეკანონებინა. 2006 წლის ზაფხულიდან რუსეთის სპეცსამსახურების (საგარეო დაზვერვის, „ფე-ეს-ბე“-ეს, და „გე-რე-უ“-ს) „სისხლიანი საქმეების“ დიღოსტატებს უკვე ოფიციალურად შეუძლიათ ტერორიზმში და სხვა სახელმწიფო დანაშაულში სასამართლო პროცესზე დაუსწრებლად გასამართლებულების და სიკვდილმისჯილების განაჩენის სისრულეში მოყვანა. ეს სკანდალური გადაწყვეტილება საერთაშორისო სამართლის ნორმების უხეში დარღვევაა და ნონსენსია. თუმცა ამას ყურადღებას რუსეთში ვინ აქცევს?

როგორც ზემოთ ავლენიშნეთ რუსეთის ამჟამინდელმა ხელისუფლებამ, რომელიც ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირს მისტირის და „წითელი ტერორის“ დამაარსებლის ფელიქს ძერჟინსკის აჩრდილზე ლოცულობს, ფაქტიურად აღადგინა საბჭოთა კავშირის სპეცსამსახურების მიერ 1920-1990-იანი წლებში ფართოდ გამოყენებული პოლიტიკური მკვლელობების პრაქტიკა. მაშინ დახურულ რეჟიმში იღებდნენ რომელიმე პოლიტიკური ოპონენტის და გაქცეული „კა-გე-ბეს“ ან „გე-რე-უს“ თანამშრომლის ლიკვიდაციის საიდუმლო გადაწყვეტილებას. ასეთი იყო: კონოვალეცის, ტროცკის, კრიევიცკის, მიხოელსის, ბანდერას, რებეტის, მარკოვის და სხვა განხმაურებული პოლიტიკური მკვლელობები. ოციოცდაათი წლის წინ მიღებული ზოგიერთი სასიკვდილო განაჩენი (მაგ. რეზუნ-სუეოროვის და გორდიევსკის მიმართ) შეუსრულებელია და დღესაც ძალაშია. არაა გამორიცხული, რომ ამ მიმართულებით პუტინის რუსეთის სპეცსამსახურები კარგა ხანია მზად არიან და მხოლოდ ხელსაყრელ დროს ელოდებიან.

საბჭოთა ლიკვიდაციების ოპერაციების ორგანიზატორები და უშუალო შემსრულებლები (სერებრიანსკი, კოროტკოვი, სუდოპლატოვი, ეიტინგონი, მარკადერი, სტაშინსკი, კალუგინი და სხვ.) „დახურული“ ბრძანებებით ორდენებით ჯილდოვდებოდნენ. თუმცა „პერესტროიკის“ პერიოდში საბჭოთა პროკურატურას რამ-

დენიშე „ლიკვიდატორზე“ (პირველ რიგში პავლე სუდოპლათოვზე და ოლეგ კალუგინზე) სისხლის სამართლის საქმის აღძვრის მცირე მცდელობა ჰქონდა, მაგრამ დროულად მოიყვანეს გონს – ისინი ქვეყნისთვის სასარგებლო საქმეს აკეთებდნენო და საქმე დახურეს. ეს მკვლელობები მხოლოდ „ისტორიულ ფაქტებად“ დარჩა და მართლმსაჯულებამ ვერ გაიმარჯვა.

იმ ფონზე, როცა პრეზიდენტ პუტინს საქვეყნოდ თავი მოაქვს რუსეთის სპეცსამსახურების სიძლიერით და „წარმატებული“ ანტიტერორისტული ოპერაციებით, 2006 წლის ზაფხულში რუსი დიპლომატების ერაყში მკვლელობის ფაქტი საკმაოდ მძიმე დარტყმა იყო რუსეთის ხელისუფლებისათვის. ამ ტრაგიკულმა შემთხვევამ კარდინალურად შეცვალა რუსეთის სპეცსამსახურების საქმიანობის გეოგრაფიული არეალი და მოქმედების მეთოდები. ცვლილებები უშიშროების ფედერალურ სამსახურს („ფე-ეს-ბე“-ს), საგარეო დაზვერვას („ეს-ვე-ერს“) და სამხედრო დაზვერვას („გე-ერ-უ“) შეეხო. კერძოდ კი, 2006 წლის ივნისის ბოლოს რუსეთის სახელმწიფო სათათბიროში დახურულ კარს მიღმა განიხილეს და მალევე მიიღეს რუსეთის სპეცსამსახურების „სპეცნაზებისთვის“ საზღვარგარეთ სპეცოპერაციების ჩატარების ნებადამრთველი კანონპროექტი.

ამ დრომდე საჭიროების შემთხვევაში ადგილობრივი ხელისუფლებასთან შეთანხმებით ტერორისტებისა და მათი ბაზების მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში განადგურების უფლება მხოლოდ აშშ-ის ცსს-ს ჰქონდა. პუტინიც ცდილობს არ ჩამორჩეს აშშ-ს. ყველაფერში ამერიკის მიბაძვა რუსეთისათვის შეიძლება ისევე დამლუპველი გამოდგეს, როგორც საბჭოთა კავშირი დააქცია თავის დროზე პუტინის ისტორიული წინამორბედის – ნიკიტა ხრუშჩოვის ლოზუნგმა: „დაეწიოთ და გაუვსწროთ ამერიკას“.

ერთია შენი ქვეყნის სპეცსამსახურს შენვე მიანიჭო სხვა სუვერენულ სახელმწიფოთა ტერიტორიაზე სპეცოპერაციების (თუნდაც ტერორისტთა და მათი ბაზების ლიკვიდაციის) ჩატარების უფლება, ხოლო მეორე და გადამწყვეტია იმ ქვეყნის ხელისუფლებისგან გქონდეს ამაზე ოფიციალური ნებართვა. ამერიკამ საზღვარგარეთ ანტიტერორისტული სპეცოპერაციების (მათ შორის ლიკვიდაციის) ჩატარებისთვის მოსამზადებელი სამუშაოები დაახლოებით 30 წლის წინ დაიწყო, როცა ამოქმედდა მისი მეგობარი

ქვეყნების (ეგვიპტე, საუდის არაბეთი, ალჟირი, იორდანია და სხვ.) სპეცსამსახურების ფინანსური და ტექნიკური დახმარების პროგრამები. ასევე გაფორმდა შესაბამისი სახელმწიფოთაშორისი ხელშეკრულებები. ამის შემდეგ ადგილობრივი სპეცსამსახურების ცალკეული (ძირითადად მაინც დამხმარე – გარე თვალთვალის, ოპერატიულ-ტექნიკური და სხვ.) დანაყოფები აქტიურად მონაწილეობდნენ ცსს-ს ოპერაციებში. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ამერიკა ასევე ეხმარებოდა ყოფილი საბჭოთა რესპუბლიკების სპეცსამსახურებს. მათ შორის იყვნენ და არიან საქართველოს სპეცსამსახურები – კონტრაზვერვა, დაზვერვა და სახელმწიფო დაცვა. ამიტომაც ამერიკელებს ერთობლივი ანტიტერორისტული ოპერაციების ჩატარების მორალური უფლება უდავოდ აქვთ.

ალექსანდრე ლიტვინენკოს მკვლელობა

ალექსანდრე ლიტვინენკოს გარდაცვალებიდან თითქმის წელი გავიდა, მკვლელობაში ეჭვმიტანილები რუსეთის სპეცსამსახურის ყოფილი ოფიცრები სათანადოდ დაკითხულებიც კი არა არიან. დიდი ბრიტანეთის „სქოთლანდ-იარდის“ გამოძიებლები რუსეთის ხელისუფლების მხრიდან დიდ წინააღმდეგობას წააწყდნენ მთავარი ეჭვმიტანილების ანდრეი ლუგოვის და დიმიტრი კოვტუნის მათთვის გადაცემის საკითხში. დანამდვილებითაა ცნობილი, ის რომ ლიტვინენკო პოლონიუმ-210-ით მოწამლეს და ეჭვს არ იწვევს, რომ ეს შემთხვევა XXI-ე საუკუნის ერთ-ერთი ყველაზე რეზონანსული პოლიტიკური მკვლელობა იქნება.

ალექსანდრე ლიტვინენკოს სახელი პერიოდულად ჩნდებოდა რუსულ და მსოფლიო მასმედიაში. საბჭოთა კა-გე-ბეს სამხედრო კონტრაზვერვის და შემდეგ რუსეთის ფე-ეს-ბეს ოპერატიული თანამშრომელი, პოდპოლკოვნიკი ლიტვინენკო ყურადღების ცენტრში მას შემდეგ მოექცა, როდესაც 1998 წლის 20 მარტს ცნობილ ბიზნესმენ-პოლიტიკოს ბორის ბერეზოვსკისთან მივიდა და განუცხადა, რომ ფე-ეს-ბეს ხელმძღვანელობამ მას და კიდევ რამდენიმე თანამშრომელს ბერეზოვსკის ლიკვიდაცია დააევა. ამ ინფორმაციამ, რომელსაც რამდენიმე თვის შემდეგ ხმაურიანი პრესკონფერენცია მოჰყვა, გრიგალ „კატრინასავით“ გადაუარა რუსულ და უცხოურ მასმედიაში. ზუპრობა საქმე ზომ არ იყო – რუსეთის სპეცსამსახური გეგმადა ქვეყნის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პოლიტიკური ფიგურის, ყოფილი რუსეთის უშიშროების საბჭოს მდივნის მოადგილის, შემდეგ კი დსთ-ს აღმასრულებელი მდივნის ლიკვიდაციას.

სპეცსამსახურების ისტორიაში ეს მეორე შემთხვევა იყო, როცა ქილერი მომავალ მსხვერპლთან გამოცხადდა და საიდუმლო გაუმხილა.

ისტორიული პარალელი:

1954 წლის თებერვალში „კგბ“-ს კაპიტან ნიკოლაი ზოხლოვს, ანტისაბჭოთა გამოსვლებით ცნობილი ემიგრაციის ერთ-ერთი ლიდერის გიორგი ოკოლოვიჩის ლიკვიდაცია დაევა. ზოხლოვი, გაეშვებოდა რა დასავლეთ გერმანიაში ოპერაციის შესასრულებლად, ყველასგან მოულოდნელად სახლში ესტუმრა მომავალ მსხ-

ვერპლს – ოკოლოვიჩის და ყველაფერში გამოუტყდა. იმავე წლის 20 აპრილს გამართულ პრესკონფერენციაზე ზოხლოვმა საჯაროდ ამხილა საბჭოთა კავშირი პოლიტიკური მკვლევარების ორგანიზებაში. ეს უკვე „კა-გე-ბეს“ პირდაპირი გამოწვევა იყო. ზოხლოვის ლიკვიდაციის საიდუმლო ბრძანება საბჭოთა იმპერიის ხელმძღვანელებმა გასცეს. 1957 წლის 15 სექტემბერს ფარანგ-ფურტში კა-გე-ბეს გაქცეული კაპიტანი ქიმიური ნივთიერება თალიუმით მოწამლეს. ზოხლოვიც ლიტვინენკოს ბედს გაიზიარებდა, რომ არა დროული სამედიცინო ჩარევა და მრავალთვიანი მკურნალობა აშშ-ის სამხედრო პოსაჰიტალში.

დაეუბრუნდეთ ლიტვინენკოს საქმეს. მისი პირდაპირი ბრალდების შემდეგ რუსეთის პროკურატურამ სისხლის სამართლის საქმე კი აღძრა, მაგრამ ცხრა თვის მანძილზე ხელი არ გაუწმრევია. სწორედ ამის შემდეგ, 1998 წლის 13 ნოემბერს ბერეზოვსკიმ გაზეთ „კომერსანტში“ ძალზე კრიტიკული წერილით მიმართა ფე-ეს-ბეს მაშინ ახლად დანიშნულ შეფს – ვლადიმერ პუტინს.

1998 წლის 17 ნოემბერს ფე-ეს-ბეს ხუთმა ოფიცერმა: პოლკოვნიკმა ლიტვინენკომ, პოლკოვნიკმა შებალინმა, მაიორებმა შჩეგლოვმა და პონკინმა, ასევე უფროსმა ლეიტენანტმა ლატიშონოკმა მოსკოვში პრესკონფერენციაზე პირდაპირ განაცხადეს, რომ მათ დავალებული ქონდათ ბერეზოვსკის და ფე-ეს-ბეს ყოფილი ოფიცრის ტრეპაშკინის ლიკვიდაცია.

ამ წერილის და პრესკონფერენციის საპასუხოდ პუტინმა ნადირობა დაიწყო ჯერ ლიტვინენკოზე, შემდეგ კი თავად ბერეზოვსკიზე. 1999 წლის მარტში ლიტვინენკოს ხელოვნურად სხვა საქმე „შეუკერეს“ და „ლეფორტოვოში“ უკრეს თავი. ის მხოლოდ ათი თვის შემდეგ, ბორის ბერეზოვსკის დიდი ძალისხმევის შედეგად გაათავისუფლეს გაუსვლელობის ხელწერილით. ამის შემდეგაც პროვოკაციები მის წინააღმდეგ არ შეწყვეტილა. ამის გამო 2000 წლის ნოემბერში ის ფარულად გაემგზავრა ლონდონში და პოლიტიკური თავშესაფარი ითხოვა. აქედან იწყება ლიტვინენკოს ღია ბრძოლა რუსეთის სპეცსამსახურების წინააღმდეგ. 2001 წლის ზაფხულში მან გამოსცა წიგნი – „ფე-ეს-ბე აფეთქებს მოსკოვს“ რომელმაც დიდი სკანდალი გამოიწვია მსოფლიოში, რადგანაც რუსეთში 1998-2000 წლებში მომხდარ ტერაქტებში ლიტვინენკომ ქვეყნის ახალი პრეზიდენტი და რუსეთის სპეცსამსახურები დაადანაშაულა.

ყოველივე ამის შემდეგ მასზე და ჩვენ პოლიტიკურ დევნილებზე- იანდარიბევზე და ახმად ზაკაევზე, ისევე როგორც ბერე- ზოვსკიზე, რუსეთის სპეცსამსახურებმა „ნადირობის სეზონი“ გახს- ნილად გამოაცხადეს.

ალექსანდრე ლიტვინენკოს რადიოაქტიური ნივთიერება „პოლონი- უმ-210“-ით (ეს ერთ-ერთი უიშვიათესი რადიაციული ნივთიერებაა და მისი მიღება ურთულესი საქმეა) მოწამლეს 2006 წლის 1 ნოემბერს ლონდონში, რის შედეგად 23 ნოემბერს გარდაიცვალა. აქ განსაკუთრე- ბით საყურადღებოა ის საშიში ტენდენცია, რაც უკანასკნელი შეიდი- რვა წელია რუსეთში შეიმჩნევა.

კერძოდ კი, პუტინის პოლიტიკური ფიგურის გაძლიერების პარალე- ლურად, განსაკუთრებით იმატა „ტრაგიკულმა შემთხვევებმა“ და პუტინის პოლიტიკური ოპონენტები ან ყველაზე რეალური კონკურენ- ტები საიდუმლო ვითარებში იღუპებიან, რომელი ერთი ჩამოვთვალ- თო: გენერალი და გუბერნატორი ალექსანდრე ლეხედი, ჟურნალ- ისტები არტიომ ბოროვიკი და ანა პოლიტკოვსკაია, ცნობილი ექიმი სერგეი ფიოდოროვი და მრავალი სხვა.

იანდარიბევის და ლიტვინენკოს მკვლელობამ კი დასაბამი მისცა „გამოცხადებული სახელმწიფო ტერორის ქრონიკას“ უკვე საზღ- ვარგარეთ და რუსეთის სპეცსამსახურების შემდეგი საგარაუდო მსხვერპლის ვინაობაც ცნობილია. მკვლელებზე ინდულგენცია კი, როგორც ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, რუსეთის კანონმდებლობით უკვე გაცემულია.

ლიტვინენკოს მკვლელობის ვერსიები

ლიტვინენკო ჯერ კიდევ ლონდონის საავადმყოფოში სიკვდილს ებრძოდა, როცა რუსეთის მასმედიაში დეზინფორმაციული შეტევა დაიწყო. გამოძიებისთვის კვალი რომ აებნია, რუსეთის სპეცსამსახ- ურებმა სასწრაფოს გაავრცელეს რამდენიმე ვერსია.

ერთის მიხედვით ვითომ ლიტვინენკო და იტალიელი ექსპერტი სკარამელა რადიოაქტიული ნივთიერებებით ვაჭრობდნენ და ამ დროს მოიწამლნენ. ამ ვერსიის მთელი აბსურდულობა „სკოტლანდ იარდ- მა“ მაღვეე დაამტკიცა. აღმოჩნდა, რომ ლიტვინენკოს ორგანიზმში არსებული პოლონიუმ-210-ის დოზა ოცჯერ აღემატებოდა სასიკვდი- ლო დოზას და მისი ღირებულება დაახლოებით . . . ათი მილიონი

დოლარი იყო. რა გამოდის - ლიტვინენკო რადიქტიულ ნივთიერებას კარაქიანი პურივით ჭამდა?

მეორე ვერსიაც ასეთივე „ჭკვიანური“ იყო. უცბადვე გამოჩნდა ახალგაზრდა რუსი გოგონა, ინგლისის ეესტმინსტერის უნივერსიტეტის ასპირანტი ვინმე იულია სვეტლიჩნაია, რომელმაც „მორცხვად“ განაცხადა - ლიტვინენკოს რუს ოლიგარქებზე და პოლიტიკოსებზე კომპრომატები ჰქონდა და მე შემომთავაზა მათი დაშანტაჟებით ფულის შოვნაო. ნუთუ ასეთი მიაშიტი იყო ფე-ეს-ბეს პოლკოვნიკი, რომ ცხვირმოუხოცავ „ბავშვებთან“ ერთად ამგვარი საეჭვო ბიზნესი დაეწყო?

რუსეთის ხელისუფლებისთვის ყველაზე მომგებიანი მესამე ვერსია იყო, რომლის მიხედვითაც ლიტვინენკო თავიდან მოიცილა... მისმა მფარველმა ბორის ბერეზოვსკიმ. ამ ვერსიებმა სერიოზული დააბნიეს საზოგადოება. ჭეშმარიტება კი სხაგან არის საძიებელი.

იტალიური კვალი

საბჭოთა სპეცსამსახურების საქმიანობა მსოფლიოს მრავალ ქვეანაში გასცდა მხოლოდ შპიონაჟის საზღვრებს და სხვა, სუვერენული ქვეყნის პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და ა.შ. ცხოვრების აქტიურ მანიპულირებად იქცა.

ერთ-ერთი ასეთი ქვეყანა იტალია იყო. ბევრი საიდუმლო ინფორმაცია ცნობილი მას შემდეგ გახდა, რაც იტალიაში მუშაობას შეუდგა საპარლამენტო კომისია სენატორ პაოლო გუცანტის ხელმძღვანელობით. 2002 წლიდან ამ ქვეყანაში მოქმედებს სპეციალური კანონი, რომელის თანახმადაც გამოძიებულ უნდა იქნეს საბჭოთა სპეცსამსახურების ფარული საქმიანობა იტალიაში.

„გუცანტის კომისიამ“, რომლის ერთ-ერთი აქტიური წევრია მარიო სკარამელა, სხვადასხვა საარქივო მასალების, ძირითადად კი „მიტროხინის არქივის“, ანალიზის შედეგად ძალზე მძიმე სურათი მიიღო.

„მიტროხინის არქივებში“ სულ 260 იტალიელის გვარი იყო. აღმოჩნდა რომ საბჭოთა სპეცსამსახურებზე მუშაობდა იტალიის პოლიტიკური ელიტის, მასმედიის, სამართალდამცავების და ა.შ. ათეულობით წარმომადგენელი. მათ შორის იტალიის სოციალისტური პარტიის ერთ-ერთი ლიდერი ფრანჩესკო დე მარტინო; ეერო-

პარლამენტის დეპუტატი იან გავრონსკი; ცნობილი იტალიელი ჟურნალისტები, პარლამენტის აპარატის თანამშრომლები, იტალიის შსს-მაღალჩინოსნები და ა.შ

ეს „გავლენის აგენტები“ ძალზე ფაქიზად და ფრთხილად ამკვიდრებდნენ აზრს იტალია-რუსეთის (საბჭოთა კავშირის) „საუკუნოვან ძმობაზე“, საერთაშორისო მშვიდობის მნიშვნელობაზე და ორივე ქვეყნისთვის საერთო მტრის (ბუნებრივია აშშ-ის) არსებობაზე. რეალურად კი ცდილობდნენ კრემლის მიერ ნაკარნახევი საშინაო და საგარეო პოლიტიკის გატარებას. დასაყვებელია ის ფაქტი, რომ იტალიის სპეცსამსახურებს, რომლებსაც რამდენიმე წელია ხელთ აქვთ „მიტროხინის არქივის“ იტალიური ნაწილი, არაფერი გაუკეთებიათ „კა-გე-ბეს“ აგენტურის გამოსაგლეხად. ამიტომაც იყო რომ, „გუცანტის კომისია“ ძალზე დიდ წინააღმდეგობებს წააწყდა. ქვეყნის შიგნით კრიტიკას და მასზე კომპრომატების ქექვას კიდევ შეეგუებოდა კაცი, აი 2005 წლის ბოლოს კი მასზე თავდასხმის მცდელობა უკვე სერიოზული გაფრთხილება იყო. დასამადლი არაა, რომ ბევრი ექსპერტი და ანალიტიკოსი პუტინ-ბერლუსკონის დიდ „ძმობა-მეგობრობის“ მიღმა სხვა, უფრო „მარტივ“ და პროზაულ კვალზე ეჭვობს. ამ მეგობრობის იმედით ორიოდ წლის წინ ბერლუსკონიმ რუსეთის პრეზიდენტს ერთი „პატარა“ დახმარება სთხოვა – იქნებ კა-გე-ბეს ის არქივები გამიხსნა და ჩამახედო ჩემ ლამაზ ქვეყანას რომ ეხებაო.

მიამიტი ბერლუსკონი დღესაც პასუხს ელის...

იტალიის საპარლამენტო არჩევნებში სოციალისტების გამარჯვება და რომანო პროდის პრემიერ-მინისტრად არჩევა რუსეთის ხელისუფლებისთვის ძალზე კარგი შედეგი იყო. თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტს, რომ საბჭოთა და რუსულ სპეცსამსახურებს იტალიელ სოციალისტებში ყველაზე მეტი დასაყრდენი ჰქონდათ და აქვთ, არ არის გამორიცხული, რომ პროდის ახალ მთავრობაშიც არიან ის პოლიტიკოსები, რომელთა რუსეთის სპეცსამსახურებთან ფარული კავშირების შესახებ ლიტვინენკოს რაიმე ინფორმაცია ჰქონოდა, ან პოლო გუცანტის, სკარამელას მეშვეობით, ამ პოლიტიკოსებზე ინფორმაციის დასაზუსტებლად ლიტვინენკოს და მისი ძველი კავშირების გამოყენება მოენდომებინა. აი სწორედ აქ უნდა ვეძებოთ ჩამარხული „ძაღლის თავი“.

სავარაუდოდ გუცანტი-სკარამელა-ლიტვინენკოს ერთობლივმა მუშაობამ შეაშფოთა კრემლი, მათ შორს შეედლოთ „გაეთხარათ“ და

„მიტროხინის არქივებში“ ოპერატიულ ფსევდონიმებს ამოფარებული კა-გე-ბეს აგენტურა გაეშიფრათ. ამიტომ, უპირველესად საჭირო იყო ლიტვინენკოს, როგორც ბევრი საიდუმლო ინფორმაციის მცოდნის თავიდან მოცილება, თანაც კვალის მაქსიმალურად აბნევა. ეს კი მათ წარმატებით შეძლეს. უფრო მეტიც, რუსეთის საპეცსამსახურებმა შეძლეს მათი ერთ-ერთი ყველაზე სერიოზული და საშიში კონკურენტის, დიდი ბრიტანეთის კონტრდაზვერვის (მი-5) ხელმძღვანელის ელიზა მანინგემ-ბულერის „თავიდან მოცილება“ – ქ-ნმა ელიზამ 2006 წლის 15 დეკემბერს გადადგომის შესახებ ოფიციალურად განაცხადა.

კონტრდაზვერვაში გატარებული 33 წელი

მცირე დოსიე: ქ-ნი ელიზა მანინგემ-ბულერი 1948 წელს დაიბადა, დაამთავრა ოქსფორდი, საში წელი მასწავლებლობდა და უცხად, 1974 წელს ყველასგან მოულოდნელად მსოფლიოს ერთ-ერთ უძლიერეს საპეცსამსახურში – მი 5 –ში დაიწყო მოღვაწეობა. პირველივე დღიდან საბჭოთა შპიონებს დასდევდა და საკმაოდ წარმატებითაც. მას მნიშვნელოვანი წვლილი მიუძღვის ინგლისში კა-გე-ბეს რეზიდენტის ოლეგ ვორდივესკის გადმოხვედრაში. შეძლომ წლებში კონტრტერორიზმის მიმართულებით მუშაობდა და ანტი-ტერორისტულ სამმართველოს ხელმძღვანელობდა. 1997 წელს დაინიშნა მი-5-ის გენდირექტორის მოადგილედ (მისი საკუთარო სფერო ძალზე პიკანტური იყო – გარე თვალთვალი და ფარული მოსმენები), ხოლო 2002 წლის დეკემბერში დაინიშნა კონტრდაზვერვის შეფად. ის მეორე ქალი იყო, სტელა რემინგტონის შემდეგ, რომელსაც დიდი ბრიტანეთის საპეცსამსახურის გენერალურ დირექტორობა ანდეს.

2007 წლის დასაწყისში, როცა ქ-ნი ელიზა პოსტი ოფიციალურად დატოვა, 33 წელი შესრულდა, რაც ის კონტრდაზვერვაში მოღვაწეობდა. მართლაც რომ შთამბეჭდავია. ერაყში წარუმატებელი ოპერაციების და 2005 წელს ლონდონში მომხდარი ტერაქტების მიუხედავად, მის კარიერას საფრთხე კიდევ დიდხანს არ დაემუქრებოდა, რომ არა ალექსანდრე ლიტვინენკოს მოწამელა ლონდონის ცენტრში.

ეს საბედისწერო შემთხვევა ის ბოლო წვეთი აღმოჩნდა, რომელ-

მაც დიდი ბრიტანეთის ხელისუფლების მოთმინების ფიალა აავსო. ლიტვინენკო რუსეთის სპეცსამსახურების ნადირობის ობიექტი, რომ იყო, ეს მრავალი წელია ყველასთვის ცნობილია. ამ პირობებში მი-5-ის ხელმძღვანელობას განსაკუთრებული ყურადღება (უპირველესად გარე მეთვალყურეობა და ფარული მოსმენები) და სიფრთხილე უნდა გამოეჩინა ლიტვინენკოს მიმართ.

ამ დროს კი, მართლაც რა საოცარი ბედოვლათობა და დოყლაპობა უნდა გამოიჩინოს კონტრაზერვამ, რომ დღისით-შუისით რუსეთის სპეცსამსახურების რამდენიმე თანამშრომელმა ინგლისში მოახდინოს ლიტვინენკოს ლიკვიდაცია. უფრო მეტიც, რუსეთის სპეცსამსახურების მიერ განხორციელებული ამ ტერაქტის (ეს რომ მათი ნახელავია, ეჭვი უკვე აღარავის ეპარება) იარაღი, რადიაციული ნივთიერება პოლონიუმ – 210, იმდენად საშიშია გარეშე პირებისთვის, რომ შეშფოთება გიჟყრობს როცა შესაძლო შედეგებს წარმოიდგენ.

რუსეთის სპეცსამსახურებმა ლიტვინენკოს ლიკვიდაციით ერთგვარი სამაგიერო გადაუხადეს ქ-ნ ელიზა მანინგემ-ბულერს, მათ ჯერ კიდევ მწარედ ახსოვთ გორდიევსკის მოსკოვიდან გაქცევის ფაქტი და ამ ოპერაციაში მი-5-ის ამჟამინდელი ხელმძღვანელის მონაწილეობა. რუსეთის სპეცსამსახურების ამგვარი თავისუფალი მოქმედება ლონდონში ეს უკვე პირდაპირი გამოწვევაა, საინტერესოა რა საპასუხო ზომებს მიიღებენ ბრიტანელები?

ვინ მოწამლა ლიტვინენკო?

დანაშაულის ჩამდენი კონკრეტული პირის თუ პირთა ჯგუფის დასახელება, სანამ სასამართლო განაჩენი არ გამოცხადდება, უდანაშაულობის პრეზუმციიდან გამომდინარე ჯერ-ჯერობით ნაადრევია. ამ ეტაპზე მხოლოდ ის შეგვიძლია დარწმუნებით და ღიად ეთქვას, რომ კვალს მოსკოვში მივყავართ.

იბედი ვიჭონით, რომ მკვლელობის მოტივი, შემკვეთებისა და შემსრულებლების ვინაობა მალევე გაირკვევა და ისინი სათანადოდ დაისჯებიან.

რა კავშირშია რუსი მზვერავის იდუმალი გარდაცვალება ლიტვინენკოს სიკვდილთან?

2006 წლის ოქტომბრის ბოლოს ლონდონში მოულოდნელად, 41 წლის ასაკში გარდაიცვალა რუსეთის მუდმივი წარმომადგენელი საერთაშორისო საზღვაო ორგანიზაციაში იგორ პონომარევი. ლონდონის ერთ-ერთ თეატრში ყოფნისას პონომარევი მოულოდნელად შეუძლოდ გახდა, საავადმოყოფოში გადაყვანის შემდეგ რამდენიმე ლიტრი წყალი დალია და... გარდაიცვალა.

სიკვდილის მიზეზად ინფარქტი დასახელდა, რუსეთის საელჩოში გვამის გაკვეთაზე და ექსპერტიზაზე უარი განაცხადა და ცხედარი სასწრაფოდ მოსკოვში გადაასვენეს. ეს სამწუხარო შემთხვევა ჩვენს განსაკუთრებულ ყურადღებას რამდენიმე მიზეზის გამო იმსახურებს.

პონომარევის მიერ დაკავებული პოსტი, როგორც წესი ჯერ კიდევ „კა-გე-ბედან“ მოყოლებული, დაზვერვის „სახურავი“ იყო და ამიტომაც გარდაცვლილის ნამდვილი პროფესია – რუსეთის საგარეო დაზვერვის თანამშრომლობა, ეჭვს არ იწვევს. ამასთან ერთად, ექსპერტ-ტოქსიკოლოგების განცხადებით, შეუჩერებელი წყურვილის გრძნობა ქიმიური ნივთიერება თალიუმით მოწამლების დროსაა დამახასიათებელი. ბოლოს კი, რაც ყველაზე საინტერესოა, გარდაცვლილი ინფორმაციით პონომარევის 2006 წლის 1 ნოემბერს მონაწილეობა უნდა მიეღო ლიტვინენკოსა და იტალიელი მარიო სკარამელას ლონდონის სუმი-ბარში შეხვედრაში. ამ სამი ფაქტორის ურთიერთკავშირი კიდევ ერთხელ გვარწმუნებს, რომ ლიტვინენკოს მკვლელობა უმაღლეს სახელმწიფო დონეზე იყო დაგეგმილი და რეალიზებული.

VII. კვლავ ლუსტრაციის შესახებ

როდის გამოვავლენთ აგენტებს?

საქართველოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში კარგა ხანია დამკვიდრდა აგენტების გამოვლენის და ლუსტრაციის კანონპროექტების წერის მოდა. ამაში ცუდი არაფერი იქნებოდა, რომ არა გაუმართლებელი აჩქარება და ფართო საზოგადოებრივი განხილვისგან თავის არიდება.

სხვადასხვა პარტიების ლიდერების მიერ ერთმანეთის „კრემლის“ აგენტობაში დადანაშაულების პრაქტიკა ქართულ პოლიტიკაში ჯერ კიდევ 1980-იანი წლების ბოლოდან დაინერგა და ჩვენს ქვეყანას მხოლოდ პოლიტიკური არასტაბილურობა მოუტანა. მას შემდეგ მრავალი წელი გავიდა, მაგრამ „კა-გე-ბეს“ არქივების შესწავლისა და აგენტურის ლუსტრაციის პრობლემა კვლავ არაა გადაწყვეტილი. საპარლამენტო ოპოზიციასა და უმრავლესობას შორის გამართული დისკუსიებიდან ჩანს, რომ ეს ძალზე რთული და ფაქიზი საკითხი, სამწუხაროდ პოლიტიკური დაპირისპირებისა და ვაჭრობის საგნად იქცა.

ჯერ კიდევ 2005 წელს საპარლამენტო ოპოზიციამ „დემოკრატიული ფრონტის“ მიერ შემუშავებული კანონპროექტი ვერა და ვერ ეღიროს საპარლამენტო განხილვას. ამის მიზეზი ამ დოკუმენტის ამკარა სისუსტესა და უხარისხობაზე მეტად, ალბათ მისი ოპოზიციური წარმომადგენლობაა. ამიტომაც დაამუშავა „თავისუფლების ინსტიტუტმა“ ლუსტრაციის ახალი პროექტი. სამწუხაროდ, ორივე დოკუმენტს ის მსგავსება აქვს, რომ სიჩქარისა და პოლიტიკური კონიუნქტურის დამლა აზის. ორივე დოკუმენტის ავტორებისთვის ალბათ პირველობა უფრო მთავარი იყო, ვიდრე ხარისხი. ამ პროექტებში ლუსტრაციის ურთულესი საკითხებისადმი, ცოტა არ იყოს, დიდიტანტური მიდგომა ჩანს. ვინც ბევრს ლაპარაკობს ლუსტრაციაზე, აგენტების გამოვლენაზე და სხვის შესაძლო აგენტობაზე, რატომღაც ჰგონიათ, რომ ეს მათთვის ინდულგენცია იქნება.

არსებობს რეალური საშიშროება, რომ ამ შეჯიბრში პოლიტიკური ქულების მოპოვებას ქვეყნის ეროვნული უსაფრთხოების ინტერესები შეეწირება. საჭიროა შორს გავიხედოთ, რათა

ლუსტრაციის მართლაცდა აუცილებელი პროცესი, პოლიტიკური ანგარიშსწორების და საზოგადოებრივი დაპირისპირების საგნად არ იქცეს. ამ დოკუმენტების ავტორებს, რატომღაც არ უნდათ გაიგონ, რომ ლუსტრაციის პროცესის სირთულე სპეცსამსახურების ოპერატიული საქმიანობის სპეციფიკითაა განპირობებული. სავსებით რეალურია, რომ ლუსტრაციის პროცესის გაუაზრებლად და ნაჩქარევად დაწყების შედეგად წარმოქმნილი პოლიტიკური და სოციალური არასტაბილურობა და დაძაბულობის საერთო ფონი გამოიყენონ ჩვენი ქვეყნის არაკეთილმოსურნეებმა, აქტიურად ჩაერთონ ამ პროცესებში და დეზინფორმაციული განცხადებებით „ამღვრეულ წყალში“ თევზი დაიჭირონ. მერე კი ბევრს მოუწევს იმის მტკიცება, რომ „აქლემი არ არის“ ანუ „კგბ“-სთან არ თანამშრომლობდა.

ლუსტრაციის, როგორც ყველა სხვა რთული პოლიტიკური, მორალური და იურიდიული პრობლემის გადაჭრა ლოგიკურ თანმიმდევრობას და საღ განსჯას მოითხოვს. უპირველესად გასარკვევია, თუ როგორია „სუკ“-ის არქივების დღევანდელი მდგომარეობა, რა რეალური ბაზა გაგვაჩნია ლუსტრაციის პროცესის დასაწყებად და რა დოკუმენტურ წყაროებს უნდა ვენდოთ. რა კრიტერიუმებით, სამართლებრივი ბაზით და რომელი არქივებით უნდა ვისარგებლოთ აგენტების დასახელებისას?

„სადაა გარანტია იმისა, რომ ბევრი პოლიტიკოსი თავად არ არის „დავერბოვებული“ და უცხო ქვეყნების სპეცსამსახურებისაგან არ იღებს მოქმედების ინსტრუქციებს?

მათი აგენტობის დამადასტურებელი დოკუმენტაცია ზომ დიდი ხნის წინ იქნება არქივებიდან გატანილი“? – ამგვარი კითხვა საქართველოს რიგით ამომრჩეველს რომ დაებადოს, პასუხის გაცემა და თავის მართლება ბევრ პოლიტიკოსს მოუწევს, და არა იმიტომ, რომ მართლაც აგენტები იყვნენ, არამედ არქივების არასაიმედოობის გამო.

ვის ხელთაა „სუკ“-ის არქივები?

საქართველოს შსს-ს ოფიციალური ინფორმაციით 1921 წლიდან მოყოლებული 1991 წლის დასაწყისამდე სუკ-ის საარქივო ფონდმა დაახლოებით 230 000 სააღრიცხვო ერთეული შეადგ-

ინა. ამის შემდეგ კი ცნობილი დრამატული მოვლენები განვითარდა. ოფიციალური ვერსიით, 1991-1992 მოვლენების დროს, როცა „სუკ“-ის და შსს-ს შენობები დაიწვა (თუმცა არსებობს მრავალი სარწმუნო ცნობა იმისა, რომ არქივები სპეციალურად დაწვეს) არქივების ღირდი ნაწილი – 210 000 ანუ 80% საარქივო ერთეული განადგურდა. არაოფიციალური ვერსიით კი ცეცხლი, სახანძრო მანქანები და უამრავი ხალხი – ეს იყო რუსეთის სპეცსამსახურების დაგეგმილი და წარმატებით გამხორციელებული ოპერაციის დეტალები (სადაც არქივების გატანაში ყველაზე მეტად დაინტერესებული „სუკ“-ის ფარული თანამშრომლები და აგენტურა მონაწილეობდა). ასევე ცნობილია, რომ არქივები პურის გადასაზიდი სატვირთო მანქანებით ფარულად გაიტანეს.

ცეცხლში დაწვას თუ საქართველოდან გატანას გადარჩენილი, თუმცა დასველებული და დაზიანებული 20 000 საარქივო ერთეული 1992 წლის იანვარში განთავსდა საქართველოს სახელმწიფო არქივის სარდაფში, იატაკზე. ყოველგვარი ტემპერატურული რეჟიმის და შენახვის ნორმების დაცვის გარეშე.

ვის ეცალა მაშინ ამისთვის?

თუმცა არა, სულ მალე გამოჩნდა ძალზე დაინტერესებული პირი, რომლის ბრძანებითაც არქივების ნარჩენები 1995 წლის გაზაფხულზე უშიშროების სამინისტროს კვლევითი ინსტიტუტის „მოდულის“ შენობაში გადაიტანეს და კარგადაც გადაარჩიეს (თუმცა სტელაჟების უქონლობის გამო კვლავ ძირს დაყარეს). არ გაინტერესებთ ვინ იყო მაშინ საქართველოს უშიშროების მინისტრი, ვისი ბრძანებითაც მოხდა არქივების „მოდულში“ გადატანა? გამოიცანით, ღიახ სწორედ ტერორისტულ აქტებში ეჭვმიტანილი იგორ გიორგაძე, რომელიც არქივების გადატანიდან სულ რაღაც სამ თვეში საქართველოდან გაიქცა და ვინ იცის, რა საიდუმლო დოკუმენტები არ გააყოლა ხელს. გიორგაძე 1993-1995 წლებში ეთპიროვნულად მართავდა საქართველოს უშიშროების სამინისტროს და მას გაუჭირდებოდა არქივების განადგურება, ასლების გაკეთება ან გაყალბებული საარქივო დოკუმენტების „შეცურება“?

ბატონო პოლიტიკოსებო, გიფიქრიათ ამ პრობლემაზე?

რა მდგომარეობაა დღეს „სუკ“-ის არქივებში?

შსს-ს და უშიშროების სამინისტროების გაერთიანების შემდეგ ორივე უწყების არქივები გაერთიანდა, რომლებიც ამჟამად შსს საარქივო სამმართველოს სტრუქტურაშია. დოკუმენტები განთავსებულია შსს-ს ადმინისტრაციულ შენობაში (ესაა შსს-ს კუთვნილი საარქივო მასალები) გულუას ქუჩაზე და ვაჟა-ფშაველას პროსპექტზე მდებარე „მოდულის“ კორპუსში (იქ „სუკ“-ის არქივებია).

ამჟამად შსს-ს ოფიციალური ინფორმაციით, საარქივო ფონდებში შენახულია ათამდე დასახელების საარქივო ერთეულები, მათ შორის: სისხლის სამართლის საარქივო საქმეები 16 000 მეტი; ე.წ. „სამეულების“ სხდომის ოქმები – 475 ტომი; ძირითადად 1921-1938 წლებში გასამართლებულთა, გადასახლებულთა და დახვეწილთა სიები.

საარქივო ფონდებში ყველაზე მრავალრიცხოვანია სისხლის სამართლის საარქივო ფონდი, რომელიც 1921-1990 წლების პერიოდს მოიცავს. მათ შორის: პოლიტიკური მოტივით გასამართლებული პირების საქმეები – 10 000-მდე; „სამშობლოს ღალატის“ მუხლით გასამართლებული პირების საქმეები – 3 000-მდე; სხვადასხვა მუხლებით გასამართლებულ პირთა საქმეები – 2 000-მდე.

შსს-ს ოფიციალური ცნობით განადგურებული საარქივო მასალების თემატური რაოდენობა 33 დასახელებას, ხოლო რიცხობრივი რაოდენობა 210 000 საარქივო ერთეულს მოიცავს. მათ შორის განადგურებულია:

ოპერატიული აღრიცხვის საარქივო საქმეები – 8 000 მეტი; ოპერატიული აღრიცხვის საარქივო საქმეები, რომელთაც ისტორიული ფასეულობა აქვთ – 1 300 მეტი;

საარქივო ლიტერული საქმეები – 3000 მეტი; ოპერატიული შერჩევები – 1000 მეტი; ოპერატიული აღრიცხვის მოქმედი და საარქივო საქმეების განადგურების აქტები – 300 ტომზე მეტი; სხვადასხვა საარქივო ფონდებისა და სხვა საქმეების განადგურების აქტები – 200 ტომზე მეტი; საქართველოს „სუკ“-ის ყოფილ თანამშრომელთა პირადი საქმეები – 22 000 ტომზე მეტი; საიდუმლო საქმისწარმოების მასალები – 7000 მეტი;

ე.წ. „მეგრელთა“ საქმეში გამსვლელ პირთა და მოწმეების დაკითხვის ოქმები – 20 ტომი; 1956 წლის 9 მარტის მოვლენების ამსახველი მასალები – 12 მარტი;

საქართველოში უცხოეთის მოქალაქეების არაკანონიერ ქმედებებზე შექმნილი სამეთვალყურეო-აგენტურული მასალები – 20 ტომი; ქართველ ემიგრანტთა შესახებ მასალები – 50 ერთეულზე მეტი; სხვადასხვა ქვეყნების საკონსულოებისა და სადაზვერვო ჯგუფების საქმიანობის ამსახველი მასალები – 34 ტომი; საქართველოში მოქმედი სხვადასხვა პარტიების მუშაობის ამსახველი მასალები და რაც ყველაზე მთავარია – განადგურებულად ითვლება ცალკეულ პიროვნებებზე შედგენილი 220 000 სააღრიცხვო ბარათზე მეტი.

ყურადღებით დავაკვირდეთ, ოფიციალურად განადგურებულადაა მიჩნეული „სუკ“-ის ის საარქივო მასალები, რომლებიც ლუსტრაციის პროცესის დაწყებისთვისაა აუცილებელი. ლუსტრაციას, მაქსიმალურად მოწესრიგებული არქივების პირობებშიც კი, უამრავი ობიექტური მორალური და პოლიტიკური პრობლემები აქვს.

საქართველოს სპეცსამსახურების არქივების დღევანდელი მდგომარეობა, ობიექტური თუ სუბიექტური მიზეზების გამო, იმდენად სავალალოა, რომ აღმასრულებელ ხელისუფლებას ნამდვილად გაუჭირდება საარქივო ერთეულების ზუსტი რიცხვის დასახელება და მათ სრულ სანდოობაზე თავის დადება. არ არსებობს იმის გარანტია, რომ მრავალი წლის მანძილზე იქიდან რაიმე დოკუმენტი არ ამოიღეს ან პირიქით – არ „შეაცურეს“? ამიტომ ვინმეს პაპის ან პაპის-პაპის „ერკ“-„ნკვდ“-კვბ“-სთან თანამშრომლობის რაიმე დოკუმენტის (რომლის ნამდვილობას ვერც ერთი მხარე ვერ დაამტკიცებს და ვერც უარყოფს) ჰაერში აფრიალდება, საზოგადოების ერთიანობას და სიმშვიდეს ნამდვილად ვერ შეუწყობს ხელს.

სანდო საარქივო მასალების უქონლობის გამო არაზუსტ არქივებზე დაყრდნობით, ჩვენ კარგ შანსს მივცემთ ჩვენს მოწინააღმდეგეს და მხოლოდ საზოგადოებრივ დაპირისპირებას გავალვივებთ, რადგანაც ფარულ თანამშრომელს ვერ დაუტკიცებ აგენტობას, ხოლო შტატიანი თანამშრომლების სისხლის სამართლის დევნას ვერ მოვახერხებთ, რადგანაც ისინი მაშინ არსებული ქვეყნის კანონებით მოქმედებდნენ. სამაგიეროდ ამ დაძაბულობას და ქაოსს, ჩვენი მოქალაქეების შანტაჟისათვის ან მათთვის არასა-

სურველი, ნამდვილი პატრიოტი პიროვნებების წინააღმდეგ საზოგადოებრივი აზრის ასამხედრებლად, უმაღლესი გამოიყენებენ სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურები.

„სუკ“-ის არქივების განსაიდუმლოებას წინ უნდა უსწრებდეს არქივებში არსებული მდგომარეობის შესწავლა და ობიექტური შეფასება, რისთვისაც უნდა შეიქმნას შესაბამისი საზოგადოებრივი სტრუქტურა, რომელიც შეისწავლის არქივებს და დაადგენს მათ რეალურ მდგომარეობას.

ამგვარი საზოგადოებრივი კომისიის სასწრაფოდ შექმნა იმიტომაცაა აუცილებელი, რომ არქივების შენახვის ამჟამინდელი მდგომარეობა (საჭირო რაოდენობის სტელაჟების უქონლობის გამო დოკუმენტების უმრავლესობა კვლავ ძირს აწყვია; ტემპერატურული რეჟიმი და სანიტარული ნორმები არ შეეფერება სტანდარტებს; თანამშრომელთა საშტატო რაოდენობა არაა საკმარისი და ა.შ.) საარქივო მასალების გაფუჭებას იწვევს.

რა ბედი ელის „სუკ“-ის არქივებს?

სამ წელზე მეტი გავიდა მას შემდეგ, რაც „ვარდების რევოლუციის“ გარიჟრაჟზე, 2004 წლის 18 თებერვალს, საქართველოს პრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა, უშიშროების ახალი მინისტრის ზურაბ ადგიშვილის წარდგენისას „სუკ“-ის ძველი, ისტორიული მნიშვნელობის არქივების გახსნა აღმასრულებელ ხელისუფლებას დაავალა. მას შემდეგ კი რეალურად არაფერი არ შეცვლილა. პირიქით – დღეს უშიშროების არქივებთან დაშვება მეცნიერების, ექსპერტებისა და ჟურნალისტებისთვის პრაქტიკულად შეუძლებელია და „სუკ“-ის არქივები კვლავ „ცხრაკლიტულს“ მიღმა. საინტერესოა, რატომ არ სრულდება პრეზიდენტის დავალება?

„კუდიანებზე ნადირობა“ დაიწყო?

დღეს უშიშროების არქივებთან დაშვება მეცნიერების, ექსპერტებისა და ჟურნალისტებისთვის პრაქტიკულად შეუძლებელია და „სუკ“-ის არქივები კვლავ „ცხრაკლიტულს“ მიღმა. ხელისუფლებამ პოლიტესაით დაიბანა ხელი და საბჭოთა სპეცსამსახურების არქივების გახსნის და აფრთხილების ლესტრაციის პროცესი თვითღინებაზე მიუშვა. უკვე ადრევე, რომ

საქართველოში მოქმედი საბჭოთა სპეცსამსახურების აგენტურის საარქივო მასალების გახსნის ძალზე რთული და ფაქიზი საკითხი, სამართლებრივი სიბრტყიდან „აორთქლად“ და სამწესხაროდ საგაზეთო სენსაციების, პოლიტიკური დაპირისპირებისა და ვაჭრობის საგნად იქცა. საზოგადოებაში ლუსტრაციის ურთულესი საკითხებისადმი, ცოტა არ იყოს დილეტანტური მიდგომა. ზოგიერთი საინფორმაციო საშუალებისთვის ეს თემა უკვე მოძებნიან და ადვილად გასაყიდ „საქონლად“ იქცა. ერთ-ერთმა ქართულმა გაზეთმა 2007 წლის მაისში „კაგებეს აგენტების სიების“ ბეჭდვა დაიწყო. თავადვე აღიარებენ, რომ აგენტების მონაცემების ქსეროასლები „შემოუღდეს“ (?). მათ კი აჯახეს და სენსაციური სათაურით: „კაგებეს აგენტებო, ძრწოდეთ! თქვენი ვინაობა ცნობილია“, გაზეთის მთელ გვერდებზე, კაცმა არ იცის ვისგან „შეგდებული“, გაურკვეველი სიები დაბეჭდეს. მათი სიტყვებით „სუკის“ აგენტთა სიის გამოქვეყნებას („ლუსტრირებას“) იწყებენ. თან ირწმუნებიან: „ამ აგენტების მეტსახელების უკან ცნობილი პიროვნებები იმალებიან და არამარტო მათი ვინაობა ჩვენთვის ცნობილი, არამედ იმათი ვინაობაც, ვინც ისინი აგენტებად გადაიბირა“. ძალზე თამამი განცხადება ბატონებო! საინტერესოა, რომელ არქივებზე დაყრდნობით კეთდება ამგვარი განცხადება?

რა ობიექტური კრიტერიუმებით შემოწმდა და პროფესიონალური ანალიზით დაადგინდა, რომ ევ „შემოგდებული“ ქსეროასლები სარწმუნოა? თვით გაზეთის მიერ დაბეჭდილ „სიებში“ იმდენი მონაცემია (ეროვნება, სპეციალობა, პარტიულობა, განათლება, სამუშაო ადგილი გადაბირების დროს და გადაბირების თარიღი), რომ ბევრი ე.წ. „აგენტის“ ნამდვილი ვინაობის დადგენა დიდ სირთულეს არ წარმოადგენს.

მაგალითად დიდი შერლოკ პოლშობა არ უნდა იმის დადგენას, რომ აგენტი მეტსახელად „იურა“ სინამდვილეში ვინაა, თუ ვიცი, რომ 1985 წლის 10 მაისისთვის ის მძლეოსნობის სპორტულ სკოლაში მუშაობდა, იყო კომკავშირელი, საშუალო-ტექნიკური განათლებით და თანაც რუსი ეროვნების. ანდა აგენტი „სავანელი“, ებრაელი, სკკპ წევრი, რომელიც სახელმწიფო ტელერადიოკომიტეტში მუშაობდა. განა რამდენი ებრაული ეროვნების, თანაც პარტიის წევრი იქნებოდა 1972 წლის 29 სექტემბრისთვის ამ ორგანიზაციაში? თუნდაც აგენტი მეტსახელად „ალექსანდრე“, ეროვნებით რუსი, უპარტიო, არასრული უმაღლესი განათლებით, ხმის ოპერატორთა შემოქმედებითი გაერთიანების თავმჯდომარე 1987 წლის 26 ივნისისთვის. ეს ხომ პირდაპირი მინიშნებაა? რამდენი რუსი თავმჯდომარე ეყოლებოდა ამ შემოქმედებით კავშირს 1987 წელს? ან კი რამდენი უზბეკი ეროვნების პარტიის წევრი

მუშაობდა საქართველოს პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში მასწავლებლად 1986 წლის ივლისისთვის, რომ მისმა თანამშრომლებმა აგენტ „ელუარდში“ ვერ ამოიცნონ? არც კომკავშირულ და უმაღლეს დამთავრებულ აგენტ „მაიკოს“ გაუმართლა, ის 1988 წლის 7 სექტემბრისთვის საქართველოს თეატრალურ მოღვაწეთა კავშირის კონსულტანტი ყოფილა, როდესაც ამ გაზეთის ინფორმაციით საქართველოს სუკ-ის მე-5 განყოფილების პირველი ქვეგანყოფილების აგენტადაა დასახელებული. მისი ნამდვილი ვინაობის ამოცნობა ყოფილი თანამშრომლებისთვის ზომ არც ისე რთული იქნება?

მაგრამ უდანაშაულობის პრეზუმპციას რა ეუყოთ? სპეცსამსახურების არქივებთან და მათ აგენტურასთან დამოკიდებულების ეს ფორმა აშკარად მცდარი და მოუღებელია.

ამ დროს, მაქსიმალურად მოწესრიგებული სპეცსამსახურების არქივების პირობებშიც კი, უამრავი ობიექტურად თანმდევი მორალურ-პოლიტიკური პრობლემები იქმნება. ამიტომ ამგვარი „ქსეროქსების“ ჰერში აფრიალება, საზოგადოების ერთიანობას და სიმშვიდეს ნამდვილად ვერ შეუწყობს ხელს. სამწუხაროდ ამ გზით ვერც სიმართლეს დავადგენთ.

ნუ მოკლავთ არქივარიუსებს!

ბულგარეთი 2007 წლის 1 იანვარს ევროკავშირის წევრი გახდა. ამ რთულ გზაზე ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება კომუნისტური პერიოდის საიდუმლო არქივების გახსნა და ლუსტრაციის კანონის მიღება იყო. მიმდინარე წლის ნოემბრის დასაწყისში ბულგარეთის პარლამენტმა მიიღო დადგენილება 1944 წლის სექტემბერ – 1991 წლის ივლისის პერიოდის ყველა არქივის განსაიდუმლოების შესახებ. საინტერესო კი მართლაც ბევრი იქნება: 1978 წელს ლონდონში ბულგარელი დისიდენტის გიორგი მარკოვის მკვლელობის დეტალები, 1981 წლის 13 მაისს რომის პაპ იოან პავლე II-ზე თავდასხმის შემსრულებელთა ვინაობა და ა.შ.

2006 წლის ნოემბრის ბოლოს ბულგარეთის დაზვერვის სამსახურის ცენტრალური არქივის დირექტორი 61 წლის ბოჟიდარ დოიჩევი მოკლული იპოვეს სამუშაო კაბინეტში. დოიჩევი დიდი პერიოდი მუშაობდა ბულგარეთის უშიშროების ორგანოებში, 1990 წლიდან კი ცენტრალური არქივის დირექტორად დაინიშნა. ამ შემთხვევამ სერიოზული ეჭვი დაბადა, რადგანაც მასმედიის ინფორმაციით არქივების გახსნის მოწინააღმდეგე ქვეყნის პირველი პირები ყოფილან. ამიტომ არ გამორიცხავენ, რომ დოიჩევს შანტაჟის გზით აიძულებდნენ არქივების ყველაზე „ბოძბა“ კართოტეკები გაენადგურებინა.

ლუსტრაციის პროცესს უამრავი „წყალქვეშა რიფი“ და ხშირად გაუთვალისწინებელი მოვლენები ახლავს თან, რომელიც მაქსიმალურად წინდაწინ უნდა გაითვალისწინოთ. ლუსტრაციის პროცესში ყველაზე დიდი „განძი“ და იმავდროულად ყველაზე დიდი პრობლემა არქივებია.

სპეცსამსახურების ამ ყველაზე საიდუმლო და ძვირფას „განძს“ ერთი შეხედვით უმნიშვნელო და წმინდა წყლის ბიუროკრატი – არქივარიუსი „დარაჯობს“. სწორედ ამ პიროვნებაზეა ბევრად დამოკიდებული არქივების სიზუსტე და ხელშეუხებლობა. საინტერესოა ვის ხელთაა და რამდენადაა დაცული დღეს საქართველოს სპეცსამსახურების არქივები? ვის შუძლია „შეაცუროს“ ან ამოიღოს ოპერატიული აღრიცხვის ბარათები და სხვა დოკუმენტაცია? სამწუხაროდ არქივებთან დაშვება, თუნდაც კანონის ფარგლებში - სამეცნიერო და ჟურნალისტური მიზნებით, იმდენადაა ხელოვნურად გართულებული, რომ ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა ჭირს. ამ პირობებში კი ობიექტური ლუსტრაციის კანონის მიღებას სერიოზული პრობლემები ექნება.

პოლონელი არქიეპისკოპოსი აგენტი იყო?

მიმდინარე წლის 7 იანვარს კათოლიკურ სამყაროში უდიდესი სკანდალი მოხდა.

ყველაფერი კი ძალზე ჩვეულებრივ დაიწყო. 2006 წლის 6 დეკემბერს რომის პაპმა ბენედიქტ XVI-ემ პოლონეთის ერთ-ერთი ქალაქის პლოცკის 67 წლის ეპისკოპოსი სტანისლავ ველგუსი ვარშავის არქიეპისკოპოსად დანიშნა. ეს გადაწყვეტილება ნიშანი იყო იმისა, რომ ველგუსი მოკლე ხანში მსოფლიოში ერთ-ერთი უძლიერესი პოლონეთის კათოლიკური ეკლესიის ხელმძღვანელი გახდებოდა. მას უნდა შეეცვალა ცნობილი ანტიკომუნისტი მოღვაწე, კარდინალი იუზეფ გლემპი, რომელიც პოლონეთის კათოლიკურ ეკლესიას 1981 წლიდან, ყველაზე მძიმე პერიოდში ხელმძღვანელობდა.

მცირე დოსიე: *სტანისლავ ველგუსი 1939 წელს დაიბადა, 1962 წელს მღვდლად აკურთხეს, წლების მანძილზე იყო ლუბლინის კათოლიკური უნივერსიტეტის დოქტორი, ხოლო 1989-1998 წლებში – ამ უნივერსიტეტის რექტორი. 1999 წლის მაისში რომის პაპმა იოანე პავლე II-ემ პლოცკის ეპისკოპოსად აკურთხა.*

პოლონეთის პრეზიდენტი ლეხ კაჩინსკი ველგუსის ვარშავის არქიეპისკოპოსად დანიშვნის სასტიკი წინააღმდეგი იყო, თუმცა ვატიკანმა თავისი გადაწყვეტილება მაინც არ შეცვალა. სწორედ მაშინ გამოჩნდა პოლონურ გაზეთებში ველგუსის წინააღმდეგ მიმართული სტატიები – არქიეპისკოპოსს კომუნისტური პოლონეთის უშიშროების სამსახურთან თანამშრომლობაში სდებდნენ ბრალს. ამ სკანდალური ინფორმაციის შემდეგ პოლონეთის „სახალხო ხსოვნის ინსტიტუტში“ – ლუსტრაციის მთავარ სტრუქტურაში საპეციალური კომისია შეიქმნა, რომელმაც საპეცსამსახურის არქივებში არსებული ველგუსის პირადი საქმის შესწავლის შემდეგ უშიშროების ორგანოებთან მისი თანამშრომლობა დაადასტურა. გაირკვა, რომ არქიეპისკოპოსი, ოპერატიული ფსევდონიმით – „გრეი“, თითქმის 20 წელი აწვდიდა ინფორმაციას უშიშროებას.

2007 წლის 7 იანვრამდე ველგუსი უარყოფდა ამ ბრალდებებს და მოულოდნელად კათედრალურ ტაძარში შეკრებილი მრავალი მორწმუნის წინაშე საჯაროდ აღიარა აგენტობა. შეცბუნებულ ვა-

ტიკანს სხვა რაღა დარჩენოდა და არქივისკოპოსს გადაწყვეტილება მოუწონა.

პოლონელი ექსპერტების აზრით, პოლონეთის კათოლიკური ეკლესიის მსახურთა 15-20 % „კომუნისტურ“ სპეცსამსახურებთან თანამშრომლობდა. ეს მართლაც რომ შემაშფოთებელი და დამაფიქრებელი ფაქტია. ტყუპი ძმები კაჩინსკები ცდილობენ, რომ პოლონეთი ძველი, „კომუნისტური“ აგენტურისგან გაწმინდონ, რაც ჩვენი ხელისუფლებისთვისაც სამაგალითო და მისაბაძი მაგალითი უნდა გახდეს.

რისი ეშინია ლატვიის პრეზიდენტს?

ჯერ კიდევ 2006 წლის 26 ოქტომბერს ლატვიის სეიმმა ჩვენთვის მეტად საყურადღებო კანონი მიიღო, რომელიც ავალეზდა აღმასრულებელ ხელისუფლებას 2007 წლის 1 მარტიდან დაეწყო ლატვიის იმ მოქალქეთა გვარების გამოქვეყნება, რომლებიც საბჭოთა „კა-გე-ბესა“ და „გე-რე-უსთან“ თანამშრომლობდნენ. ეს „ბედნიერება“ 450-მდე ადამიანს ემუქრებოდა. ყოფილი საბჭოთა აგენტურის გამოვლენა ლატვიაში, ჩვენგან განსხვავებით, ადრევე დაიწყო.

პირველ რიგში „კგბ“-ს არქივების შესასწავლად „ტოტალიტარიზმის შედეგების დოკუმენტაციის ცენტრი“ შექმნეს, ხოლო 1994 წლიდან მოქმედი კანონის მიხედვით „კგბ“-ს შტატიან და ფარულ თანამშრომლებს ათი წლის მანძილზე ეკრძალებოდათ საპარლამენტო არჩევნებში მონაწილეობა, სახელმწიფო სამსახური, მათ შორის უპირველესად სამართალდამცავ უწყებებში. ის დეპუტატი, რომელსაც წარსულში „კგბ“-სთან ფარული თანამშრომლობის ფაქტი დაუდასტურებოდა, პარლამენტს ტოვებდა. ზოგიერთ პოლიტიკოსს სამართლიანად მიაჩნდა, რომ საბჭოთა კავშირის დაშლის წინ კრემლი რესპუბლიკებში მოქმედ აგენტურაზე მნიშვნელოვან საიდუმლო ინფორმაციას არქივებში არ დატოვებდა.

ბალტიისპრეთის სამივე ქვეყანაში ერთი მიდგომით მოქმედებდნენ. უნდა გავითვალისწინოთ ის გარემოებაც, რომ ეს ქვეყნები ყოველთვის გმობდნენ "მოლოტოვ-რიბენტროპის პაქტს" და 1940 წელს საბჭოთა კავშირის მიერ მათი „ნებაყოფლობითი შეერთება" – ანექსიად, ჯერ კიდევ სსრკ-ს დაშლამდე იყო ოფიციალურად აღიარებული. ამიტომაც საბჭოთა კავშირის სპეცსამსახურები ამ ქვეყნებში დამოუკიდებლობის აქტის მიღებისთანავე კანონგარეშედ გამოაცხადეს. ეს კარგი შანსი ჩვენ გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში გაუუშვით ხელიდან.

ლატვიაში ყველა მოუთმენლად ელოდა აგენტების, ფარული თანამშრომლების თუ ინფორმატორების გვარ-სახელების, დაბადების წელის, ოპერატიული ფსევდონიმის, „დავერბოვკების" თარიღის, იმ დროს დაკავებული თანამდებობის და სხვ. ინფორმაციის გამოქვეყნებას. ამ კანონპროექტს პარლამენტმა „მწვანე შუქი" უკვე მესამედ მისცა, მაგრამ წინა ორი მცდელობა ლატვიის პრეზ-

იდენტმა ვაირა ვიკ-ფრაიბერგემ დაბლოკა. ეს კანონი უკვე 2006 წლის 1 ნოემბერს უნდა შესულიყო ძალაში, თუმცა ქალბატონ პრეზიდენტმა ბოლო ვეტოს უფლება გამოიყენა და ვადა გადასწია. ის პრინციპულად წინააღმდეგია ამ სახით კანონის მიღებისა და აი რატომ: მისი აზრით მხოლოდ აგენტების დასახელება, იმ გარემოების მიუთითებლად თუ რა სფეროებში (კრიმინალურში თუ იდეოლოგიურში) თანამშრომლობდნენ ისინი სპეცსამსახურებთან, უსამართლობა და ადამიანის უფლებების სერიოზული დარღვევაა. ლატვიის პრეზიდენტის აზრით, მსგავსი ლუსტრაცია უარყოფით შედეგს უფრო მოიტანს, ვიდრე დადებითს.

მართლაც გასათვალისწინებელია ლუსტრაციის პროცესში დაშვებული შეცდომის შედეგად მოსალოდნელი უმძიმესი მორალური, იურიდიული და პოლიტიკური ნეგატიური შედეგები. ასე რომ, ლატვიის პრეზიდენტის სიფრთხილე საფუძვლიანია.

VIII. საერთაშორისო ტერორიზმი

საერთაშორისო ტერორიზმი: გუშინ, დღეს, ხვალ

გუშინ

სსრკ-ს არსებობის მანძილზე, ეს ქვეყანა ღიად თუ ფარულად ყოველთვის მონაწილეობდა ტერაქტების ორგანიზებაში. უფრო მეტიც, შეიძლება პირდაპირ ითქვას, რომ საერთაშორისო ტერორიზმის სათავეებთან საბჭოთა სპეცსამსახურები იდგნენ.

„მსოფლიო რევოლუციის“ მოზღუნის სურვილი, „ინტერნაციონალური სოლიდარობა“ და სხვა მრავალი ლოზუნგის უკან ჩვეულებრივი, სისხლიანი ტერაქტები იდგა. ეკონომიკური დივერსიები და საბოტაჟი, რაც საბჭოთა სპეცსამსახურების ყოველდღიურ საქმიანობას წარმოადგენდა, დღევანდელი საერთაშორისო ტერორიზმის საფუძველი და სათავე გახდა. საბჭოთა კავშირი არსებობის მანძილზე სახელმწიფო ტერორიზმის ცენტრი იყო და მსოფლიოს თითქმის ყველა ტერორისტულ ორგანიზაციას უწევდა ფინანსურ და სამხედრო დახმარებას — თუ ტერაქტები „საზიზღარი კაპიტალისტების“ წინააღმდეგ იყო მიმართული.

სამხედრო-დივერსიული ჯგუფების მომზადებას „კგბ“-ს პირველი მთავარი სამმართველოს (საგარეო დაზვერვის) მე-8 განყოფილება (საზღვარგარეთ დივერსიების, მკვლევლობებისა და ტერაქტების ძირითადი ორგანიზატორი) ახორციელებდა. ანალოგიური სტრუქტურა იყო შექმნილი სამხედრო დაზვერვაშიც.

ამ, სრულიად საიდუმლო დანაყოფების მიერ განხორციელებული მკვლევლობებისა და ტერაქტების შესახებ დაწერილებით უკვე გვეყონდა საუბარი. ამჯერად კი საბჭოთა სპეცსამსახურების მიერ უცხოელი ტერორისტების მომზადების საიდუმლო ფაქტებზე შევჩერდებით.

1967 წელს არაბული ქვეყნების ისრაელისგან განცდილი სასტიკი მარცხის შემდეგ, რასაც მოსკოვში საკუთარ დამარცხებადაც მიიჩნევდნენ, საბჭოთა პოლიტიბურომ მიიღო საიდუმლო დადგენილება არაბი მებრძოლების სამხედრო-დივერსიული მომზადების გაძლიერების შესახებ. ხუთ წელიწადში შეიღ ათასზე მეტმა პალესტინელმა,

ეკვიპტელმა, სირიელმა და ერაყელმა გაიარა სამხედრო-ღივერსიული მომზადების სრული კურსი საბჭოთა კავშირში – ბაქოს, ტაშკენტის, სიმფეროპოლისა და ოდესის სპეციალურ საიდუმლო სამხედრო ნაწილებში. ასეთივე მომზადებას გადიოდნენ არაბი და სამხრეთ ამერიკელი ტერორისტები აღმოსავლეთ ევროპის სოციალისტურ ქვეყნებში (ძირითადად ჩეხოსლოვაკიაში, პოლონეთში, აღმოსავლეთ გერმანიასა და ბულგარეთში).

უცხოელი სამხედრო მოსამსახურეების მომზადების ძირითადი ცენტრი, რომელიც 1965 წლიდან მოქმედებდა, მდებარეობდა სიმფეროპოლსა და ალუშტას შორის, რომელსაც თვალისასახვევად 165-ე სასწავლო ცენტრი ერქვა. 1980 წლიდან ის უკვე სიმფეროპოლის გაერთიანებული სამხედრო სასწავლებელის სახელს ატარებდა. დაარსების დღიდან – სსრკ-ს დაშლამდე მხოლოდ ამ ცენტრში სადაზვერვო-ღივერსიული მომზადება (ხილების, რკინიგზების და ავტომობილების აფეთქება, თვითმფრინავების ჩამოგდება, მძევლების აყვანა და სხვა კიდევ ბევრი ტერორისტული „სიბრძნე“) გაიარა განვითარებადი ქვეყნების 18-20 ათასმა „ბოვეიკმა“.

მომზადების პროცესში ძალზე ბევრი პალესტინელი იყო, როგორც იასერ არაფატის მეომრები, ასევე, კონკურენტი დაჯგუფებების „ბოვეიკები“. პალესტინელი ტერორისტების მოქმედების არეალის მხოლოდ ჩამოთვლაც გვიჩვენებს, თუ ტერაქტების რაოდენ გრანდიოზული გეგმები ჰქონდათ მათ: აშშ-ის, ევროპის, ისრაელის, საუდის არაბეთის, სპარსეთის ყურის სხვა ქვეყნების სამხედრო ნაწილები, სამრეწველო ობიექტები და სამოქალაქო დაწესებულებები (კაფებარები, კინოთეატრები, დისკოტეკები და ა.შ.) თავდასხმის ძირითადი ობიექტები იყო.

საბჭოთა სპეცსამსახურები ცდილობდნენ მაქსიმალურად გაეკონტროლებინათ ტერორისტები და მათი ხელით თავისი საქმეებიც მოეგვარებინათ. ამ ტერორისტული ოპერაციებისათვის „ბოვეიკებს“ ხშირად თანამედროვე იარაღი და ოპერატიულ-ტექნიკური საშუალებები გადაეცემოდათ. ეს ფინანსური, ტექნიკური და ორგანიზაციული დახმარებები საბჭოთა კავშირის ხელმძღვანელობის უმაღლეს დონეზე – პოლიტბიუროს სხდომაზე წყდებოდა.

საბჭოთა სპეცსამსახურები, პოლიტბიუროს დავალებით ფარულად აწვდიდნენ ფულსა და იარაღს „ირლანდიის რევოლუციური არმიის“ მებრძოლებს და „ეტა“-ს ბასკ სეპარატისტებს.

ობიექტურობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ თავის მხრივ აშშ-იც

არ ჩამორჩებოდა საბჭოთა კავშირს. ყოველწლიურად ასეულობით მილიონი დოლარი იხარჯებოდა ნიკარაგუელი „კონტრას“-ის და ავღანელი „მოჯაჰედების“ მომზადებისთვის.

ავღანეთში საბჭოთა ჯარების შეყვანის შემდეგ აშშ ყოველწლიურად ეხმარებოდა ავღანელ პარტიზანებს „შურაების“ (ასე შეარქვეს ავღანელებმა საბჭოთა მეომრებს) წინააღმდეგ ბრძოლაში. ფინანსური და სამხედრო დახმარებები ერთი დღითაც არ წყდებოდა. თუ საერთაშორისო მასშედიამი გავრცელებულ ინფორმაციებს დავეყრდნობით სწორედ ამერიკელთა ძალისხმევით შეიქმნა „თალიბანების“ ორგანიზაცია, რომელმაც თანდათანობით იმდენად მძლავრი მუტაცია განიცადა, იმდენად მაგრა „გაუტია“ ფუნდამენტალისტური და ექსტრემისტული ისლამის მიმართულებით, რომ ისევ აშშ-ს მოუხდა მათი მორჯულება.

დღეს

დღე არ გავა, რომ მსოფლიოს რომელიმე კუთხეში ტერაქტი არ მოხდეს, რომელსაც ყოველდღიურად ათეულობით მშვიდობიანი ადამიანის სიცოცხლე ეწირება.

ბოლო დროის თითქმის ყველა ტერაქტის უკან ჯერ-ჯერობით მოუხელთებელი მილიონერი უსამა ბენ ლადენი მოიაზრება. მისი დაფინანსებით უპირველესად ისლამისტი ფანატიკოსი ტერორისტები სარგებლობენ. უცხოეთის სპეცსამსახურების ცნობით 1990-იანი წლების დასაწყისში ირანი ყოველწლიურად 500 მლნ დოლარით აფინანსებდა ტერორისტულ ორგანიზაციებს და ექსტრემისტულ ჯგუფებს ერაყში, ალჟირში, პალესტინაში და ა.შ. განვიხილო პერიოდში მნიშვნელოვნად შეიცვალა ტერორიზმის ბუნება და მოტივაცია. დღეს ტერორისტები ფანატიკოსი-რევოლუციონერები და „ბოევნიკი“-კამიკაძეები აღარ არიან. მათ უკან უკვე მძლავრი საფინანსო და სამხედრო-სამრეწველო ჯგუფები, მილიონერები და მილიარდერები დგანან. ბოლო დროს ტერორიზმი პრაგმატული გახდა და ბევრი მას, განსაკუთრებით მძევლების აყვანას, როგორც ძალზე მომგებიან ბიზნესს, ისე უყურებს.

სამწუხაროდ ჯერ-ჯერობით სპეცსამსახურები აშკარად მარცხდებიან ტერორიზმთან ბრძოლაში, რასაც ჩვენი აზრით რამდენიმე მიზეზი აქვს.

რუსეთის მაგალითი

რუსეთის მმართველი წრეების მთავარი პოლიტიკური შეცდომა ის იყო, რომ რუსეთის იმპერიის აღდგენის ილუზიით გონებადაბნეულებმა, სეპარატისტული ტერორიზმის და ექსტრემიზმის „ჯინი“ 1990-1993 წლებში ბოთლიდან ამოუშვეს. მათი დახმარებით ოსმა და აფხაზმა სეპარატისტებმა, რუსეთის სპეცსამსახურების მიერ შექმნილი „ჩრდილოეთ ხალხთა კონფედერაციის“ თანადგომით, რუსეთის არმიის და „სპეცნაზის“ აქტიური მონაწილეობით აფხაზეთის და სამაჩაბლოს ასეულ ათასობით მშვიდობიანი ქართველი მოსახლეობა გამოაძევეს მშობლიური სახლებიდან. ამ ტრაგიკული მოვლენებიდან სულ ერთი წელი იყო გასული, როცა რუსეთს ეს „ავი საქმე“ წინ – ჩეჩნეთში, დაღესტანში, ნალჩიკში კიდევ ბევრგან დახვდა. ორმაგი სტანდარტები საგარეო პოლიტიკაში რუსეთის დიდი სისუსტეა. როდესაც რუსეთის ხელისუფალნი აცხადებენ, რომ ჩეჩნები – ტერორისტები არიან, ხოლო აფხაზი და ოსი „ბოვეიკები“ – „თავისუფლებისთვის მებრძოლი პარტიზანები“ – ამგვარი უსამართლო მიდგომით ეს ქვეყანა, სამწუხაროდ, „შორს ვერ გაფრინდება“.

სამხედრო თვალსაზრისით კი, რუსეთის მთავარი შეცდომა ანტიტერორისტული ოპერაციების ორგანიზაციისა და დაგეგმვის დაბალი დონე, აგენტურული დაზვერვის არყოლა, პარტიზანების წინააღმდეგ არმიისა და მძიმე ტექნიკის გამოყენება და ე. წ. „ზაჩისტკების“ დროს მშვიდობიანი მოსახლეობის დაწიოკებაა.

2004 წლის 16 აგვისტოს რუსეთის პრეზიდენტი კრემლში შინაგანი ჯარის 12 პოლკოვნიკს შეხვდა. მათ უნდა უხელმძღვანელონ ჩრდილოეთ კავკასიის რეგიონში ახლადშექმნილ „ოპერატიული მართვის ჯგუფებს“, სადაც გაერთიანდნენ უშიშროების ფედერალური სამსახურის, შსს-ს, შინაგანი ჯარების და საგანგებო სიტუაციათა სამინისტროს ადგილობრივი ქვედანაყოფები.

ფაქტიურად ანტიტერორისტული ოპერაციების ჩატარების პროგატივა სპეცსამსახურებიდან და „სპეცნაზიდან“ – შინაგან ჯარებს გადაეცა, რომელსაც აგენტურული გზებით ინფორმაციის მოპოვების, ანალიზის, და თუნდაც ქალაქში პარტიზანული ბრძოლის მინიმალური გამოცდილება აქვს. რუსეთი ცდილობს მილიციის ოფიცრების ხელმძღვანელობით და მძიმე საბრძოლო ტექნიკის

გამოყენებით დაამარცხოს „ბოვეიკების“ მცირე, მაგრამ ძალზე მობილური ჯგუფები. ეს ჩანაფიქრი კი წინასწარაა განწირული მარცხისთვის, რაც ნალჩიკში განვითარებულმა მოვლენებმა კიდევ ერთხელ დაადასტურა.

ყაბარდო-ბალყარეთის დედაქალაქში გამოჩნდა, რომ რუსეთის სპეცსამსახურები და ძალოვანი სამინისტროები კვლავ ძველი, საბჭოთა მეთოდებით მოქმედებენ. 3000 „ფედერალი“ რამდენიმე დღის მანძილზე მძიმე საბრძოლო ტექნიკის დახმარებით ებრძოდა მსუბუქი ავტომატური იარაღით შეიარაღებულ ასამდე „ბოვეიკს“. დაიღუპა და დაიჭრა ასზე მეტი „ფედერალი“, 80-მდე „ბოვეიკი“ და 70-მდე მშვიდობიანი მოქალაქე. ყოველივე ამის შემდეგ რუსეთის ოფიციაში ჩატარებულ ოპერაციას „ტრიუმფალურს“ უწოდებს. რეალობის არაადეკვატური შეფასება და შეცდომების დაფარვა, რუსეთის ხელისუფლების სისუსტის გამოვლინებაა.

რუსეთის ეს მწარე გამოცდილება ჩვენთვის კარგი გაკვეთილი უნდა გახდეს. არმიით და შეიარაღებული ძალებით საკუთარ ქვეყანაში, საკუთარი, თუნდაც იმ მომენტში სეპარატისტული იდეების მატარებელი (და არა იარაღით მებრძოლი) მოქალაქეების წინააღმდეგ ბრძოლაში საბოლოო გამარჯვების მიღწევა მხოლოდ ილუზია და დროებითი მოვლენაა. საბოლოო და სამუდამო მშვიდობის დამყარება მხოლოდ პოლიტიკური, ეკონომიკური და პრევენციული ანტიტერორისტული და ანტისეპარატისტული ღონისძიებების (მათ შორის უპირველესად სპეცსამსახურების შესაძლებლობების სრულად გამოყენების) გზითაა შესაძლებელი.

აშშ-ის ხელისუფლების შეცდომა

მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნებში ტერაქტების შეუწყვეტელი სერიები გვიჩვენებს, თუ რაოდენ უსუსური შეიძლება გახდნენ მსოფლიოს უძლიერესი სპეცსამსახურები, როცა უდიდეს სტრატეგიულ შეცდომას დაუშვებენ და საერთაშორისო ტერორიზმის წინააღმდეგ ოპერატიულ-აგენტურული მეთოდების ფართო არსენალიდან აშკარა და გამოკვეთილ უპირატესობას ოპერატიული ტექნიკის გამოყენებას მიანიჭებენ. ფარული მოსმენების (კოსმოსური თანამგზავრიდან, ფიჭური თუ ჩვეულებრივი ტელეფონებიდან) გზით ინფორმაციის მოპოვება ძალზე მნიშვნელოვანია, მაგრამ თუ ის არ იქნა გაჯერებული

აგენტურული ანუ „ცოცხალი წყაროებიდან“ მოპოვებული ინფორმაციით, მაშინ საბედისწერო შეცდომის დაშვების ალბათობა ძალზე დიდია. ასე მოხდა 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტების დროს, როცა აშშ-ის სპეცსამსახურებს - ცსს-ს, გფბ-ს და ეუს-ს მომავალი ტერაქტების შესახებ, ელექტრონული დაზვერვის შედეგად მიღებული, სხვადასხვა „ინფორმაციული ნაგლეჯები“ ჰქონდათ, მაგრამ ვერ შეძლეს ერთიანი სურათის შექმნა და ტერორისტების მოქმედებათა პროგნოზირება.

ტექნიკური საშუალებებით მოპოვებული ინფორმაციის გადაუმოწმებლობას ბევრჯერ უკუშედეგი მოუტანია. დაზვერვის რომელ სახეობას – კოსმოსიდან, რადიოელექტრონულს თუ აგენტურულს უნდა მიეცეს უპირატესობა ტერორიზმთან ბრძოლის დროს?

ამჟამად ტექნიკური საშუალებებით იმდენი ინფორმაციის „დაჭერა“ ხდება, რომ მათი გადამუშავება ფიზიკურად ვეღარ ხერხდება და მთავარ პრობლემად ინფორმაციის ანალიზი იქცა. ამ დროს ვერ ესწრება ინფორმაციის დიდი მასივის ერთმანეთთან დაკავშირება, ტერორისტთა შემდგომი სვლების გათვლა და მოქმედების პროგნოზირება. აგენტურული და ტექნიკური დაზვერვები ავსებენ ერთმანეთს, თუმცა პირველს მთელი რიგი უპირატესობები გააჩნია, რასაც კოსმოსური მზვერავ-თანამგზავრიდან და სატელეფონო მოსმენებიდან ვერ დაადგენ, კერძოდ: ტერორისტთა პიროვნებების, მათი ძლიერი და სუსტი მხარეების განსაზღვრა; მათი მოქმედებების მეთოდებისა და ტაქტიკის; ფინანსური რესურსებისა და იარაღის მიღების წყაროებისა და არხების; ტერორისტთა ბაზების და ბანაკების ზუსტი განლაგების დადგენა. ამ ინფორმაციის მოპოვება და შესაბამისი ღონისძიებების გატარება ტერაქტამდე უნდა მოხდეს, რათა ტერორისტებმა მიზნის მიღწევა ვერ შესძლონ.

აშშ-ის, დიდი ბრიტანეთის, საფრანგეთის და ზოგიერთი სხვა ქვეყნის სპეცსამსახურების მიერ აგენტურულ მუშაობაზე ყურადღების შემცირება რამდენიმე მიზეზით იყო გამოწვეული.

ჯერ, ერთი 1960-90-იან წლებში სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის არნახულმა წარმატებებმა „დათვური სამსახური“ გაუწიეს მსოფლიოს წამყვან სპეცსამსახურებს. დაირღვა ბალანსი ტექნიკურ და აგენტურულ დაზვერვებს შორის – პირველის სასარგებლოდ. ჩამოყალიბდა სტერეოტიპი და მითი იმის შესახებ, რომ: „თუ კოსმოსური მზვერავ-თანამგზავრიდან ასანთის კოლოფს დავინახავთ და ავტომობილის ნომრებს წავიკითხავთ, მაშინ ტერორისტები ვე-

ლარ გაგვექცევინა". ამის გამო, ბოლო 40 წელია, მსოფლიოს წამყვანმა სპეცსამსახურებმა მკვეთრად შეამცირეს აგენტურის გადმობირების ხარჯები.

მეორე მიზეზი „ცივი ომის" დამთავრება და საბჭოთა კავშირის დანგრევა იყო. გამარჯვების ეიფორიაში მყოფმა ამერიკელმა კანონმდებლებმა ძალზე შეამცირეს დაზვერვის ხარჯები. ერაყელი დიქტატორის სადამ ჰუსეინის წინააღმდეგ მიმართული ოპერაციები გაცილებით ნაკლები მსხვერპლით დამთავრდებოდა და საომარი კამპანია ასე ძვირი არ დაჯდებოდა, ცსს-ს და მი-ნ სათანადო თანხები ჰუსეინის ახლო (უპირველესად მისი შვილების) გარემოცვაში აგენტურის გადმოსაბირებლად რომ დაეხარჯათ. სწორედ ამაზეა ნათქვამი — „ბუნწი ორჯერ იხდისო".

მესამე მიზეზი კი, თვით ტერორისტების მიერ ტაქტიკის შეცვლაა. ტერორისტებმა უკვე დიდი ხანია გაშიფრეს სხვადასხვა ქვეყნის სპეცსამსახურების მიერ შექმნილი სპეცპროგრამა, რომელიც განსაკუთრებულ სიტყვებზე („პრეზიდენტი", „ბომბი" და სხვ.) რეაგირებს და ამ საუბრებს ავტომატურ რეჟიმში იწერს. „ალქაიდა", „ჰეზბოლაჰი" და სხვა ტერორისტული და ექსტრემისტული ჯგუფები უკვე მოსმენებისაგან მაქსიმალურად დაცულ კავშირგაბმულობის არხებს და ტექნიკურ საშუალებებს იყენებენ, ან საუბრის დროს ადრევე დათქმულ პირობით ტერმინებს ხმარობენ, როცა „პრეზიდენტი" — სანტექნიკოსი, „ბომბი" — კი ტყემალია.

ისიც უნდა ითქვას, რომ ცსს-ს უდიდესი ობიექტური პრობლემები ჰქონდა და აქვს ტერორისტულ ჯგუფებში აგენტურის შეგზავნის და იქ დამკვიდრების მხრივ. ობიექტურობა მოითხოვს, რომ აღინიშნოს — დიქტატორული რეჟიმების ქვეყნებში აგენტურული მუშაობა ისტორიულად ურთულესი საქმეა. ერაყის, ირანის, ავღანეთის, როგორც კლასიკური აღმოსავლური დიქტატორული ქვეყნების მნიშვნელოვანი სპეციფიკა ისაა, რომ აგენტურული შეღწევა ასეთ ქვეყნებში თითქმის შეუძლებელი იყო და არის.

ბევრი „დავერობეკებული აგენტი", შეაღწევდა თუ არა ტერორისტულ ორგანიზაციაში, სწრაფადვე მათ მხარეს გადადიოდა, რამაც გადამწყვეტი მომენტი რელიგიური („ურწმუნოთა წინააღმდეგ მებრძოლი ისლამის") ფაქტორი იყო.

ტერორისტულ ჯგუფებში აგენტურული მუშაობის დამაბრკოლებელი ფაქტორია აგრეთვე იქ არსებული ღრმა ნათესაური კავშირი და გადაწყვეტილებების მიმღები ხელმძღვანელი ჯგუფის მცირე-

რიცხოვნობა.

ამერიკის დაზვერვის ერთ-ერთი ფსიქიატრი, მრავალწლიანი დაკვირვების შემდეგ აცხადებს, რომ „ალქაიდას“ ჯგუფებში მყოფი ტერორისტების 60%-ზე მეტი მრავალი წლის მანძილზე იცნობდა ერთმანეთს, ხოლო 20% კი ნათესავეები იყვნენ. ცნობილი პალესტინელი ტერორისტის აბუ-ნიდალის ორგანიზაციაში ტრადიციულად მხოლოდ ნათესავეებს იღებდნენ. საკუთარი სურვილით და ინიციატივით იქ მისულს ტყვეა არ ასცდებოდა.

მოუხედავად იმისა, რომ მთელ მსოფლიოში „ალ-ქაიდას“ ქსელთან მრავალ ათას ტერორისტს აქვს მჭიდრო კავშირი, საბოლოო გადაწყვეტილებას ტერაქტების ჩატარებაზე 200-300 კაცისგან შემდგარი, ძალზე ღრმა კონსპირაციაში მყოფი ჯგუფი იღებს, რომელსაც სულ რამდენიმე პიროვნება აკონტროლებს. ამჟამად ამ ტერორისტული ორგანიზაციის ოპერატიულ შტაბს ხელმძღვანელობს საიფალ ადელი, რომელიც ირანს აფარებს თავს.

ახლად შექმნილმა აშშ-ის ეროვნული დაზვერვის ოფისმა (რომელმაც კოორდინაცია უნდა გაუწიოს ამ ქვეყნის 15 სპეცსამსახურის ერთობლივ მოქმედებებს ტერორიზმის წინააღმდეგ) გამოაქვეყნა სტრატეგიული გეგმა, სადაც ძირითად პრიორიტეტად ოპერატიული და ანალიტიკური მუშაობის გაძლიერება, ხოლო ძირითად მეთოდად კი „აგრესიული კონტრდაზვერვა“ (ტერორისტულ ორგანიზაციებში აგენტურული შეღწევა) არის დასახული.

პრეზიდენტ ბუშის გადაწყვეტილებით ცსს-მ 2010 წლამდე უნდა გააორმაგოს აგენტურის, ანალიტიკოსებისა და ექსპერტების რაოდენობა. ოფიციალურ სტრუქტურებთან ერთად ენერგიულად ამოქმედდნენ სხვადასხვა არასამთავრობო ორგანიზაციები და ფონდები. კერძოდ კარდინალურად შეიცვალა ჯერ კიდევ 2001 წელს, აშშ-ის დაზვერვის დასახმარებლად შექმნილი „პეტ რობერტსის სახელობის ფონდის“ საქმიანობის პრიორიტეტები. ეს ფონდი, რომლის მოცულობა ოთხი მლნ. დოლარია, სტიპენდიებს უნიშნავს სტრატეგიული სპეციალობების (ანთროპოლოგიის, უცხო ენების, უპირველესად –არაბულის, ჩინურის, ფარსის, პუშტუს და სხვ.) შემსწავლელ წარჩინებულ სტუდენტებს – იმ პირობით, რომ ისინი სწავლის დასრულების შემდეგ მუშაობას ამერიკის დაზვერვაში დაიწყებენ.

სამწუხაროა, რომ ამერიკის დაზვერვაში მხოლოდ მაშინ შემოედნენ, როცა აღმოაჩინეს, რომ არ ჰყავდათ საიმედო არაოფი-

ციალური „სახურავის“ ქვეშ მოქმედი ფარული აგენტების საჭირო რაოდენობა, განსაკუთრებით აზიისა და ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებში.

მათ გაიმეორეს იტალიელთა შეცდომა, რომლებმაც მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ გააუქმეს პოლიციის ის სტრუქტურა, რომელიც კონტრტერორისტული მიმართულებით მუშაობდა და მრავალი აგენტურული კავშირები პქონდა. წლების შემდეგ „წითელი ბრიგადების“ მიერ ტერაქტების განხორციელებამ და აგენტურული დაზვერვის არყოფნამ ტერორისტთა შორის, უდიდესი პრობლემები შეუქმნა იტალიის ხელისუფლებას.

აშშ-ს ყოფილმა თავდაცვის მდივანმა (მინისტრმა) დონალდ რამსფელდმა აღიარა, რომ ერაყში ამერიკელთა და მოკავშირეთა პრობლემების მთავარი მიზეზი დაზვერვის დაბალი დონეა. ცსს-ს ხელმძღვანელობა ცდილობს აგენტურული ოპერაციების გამოსაცოცხლებლად მნიშვნელოვნად გაზარდოს საკადრო და ფინანსური რესურსები, მაგრამ ძნელი სათქმელია აშშ-ის და სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურების საქმიანობის სასწრაფოდ გარდაქმნის მცდელობები რეალურ შედეგს როდის გამოიღებს.

ხვალ

სამწუხაროდ, სპეცსამსახურების უუნარობის და უსუსურობის ფონზე ტერორიზმთან ბრძოლის მომავალი 10-20 წლის პროგნოზი ძალზე პესიმისტურია.

არსებობს რეალური საშიშროება იმისა, რომ უზარმაზარი ფინანსური რესურსები საშუალებას მისცემს ტერორისტებს გამოიყენონ უახლესი სამხედრო ტექნიკა და ტექნოლოგიები, კომუნიკაციის და ინფრასტრუქტურის ბოლო მიღწევები. უფრო დაიხვეწება მათი ორგანიზაციული ფორმა და სტრუქტურა. მომავალში პოტენციური საფრთხე ტერორისტების მიერ იმდენად ჩვეულებრივი იარაღის გამოყენება კი არა, არამედ გაცილებით შეუმჩნეველი და კომპაქტური — ბირთვული, ქიმიური და ბიოლოგიური იარაღის გამოყენება და კიბერტერორიზმი შეიძლება გახდეს. ამავე დროს, რომელიმე ბუნებრივი რესურსებით მდიდარი ქვეყნის სათავეში რელიგიური ფანატიკოსების მოსვლის შემთხვევაში, არაა გამორიცხული სახელმწიფო ტერორიზმის განვითარება, რაც გაცილებით

მძიმე შედეგებს მოიტანს, ვიდრე რელიგიური და კიბერტერორიზმი.

ძველი ხალხური სიბრძნე გვასწავლის: „მინდორში თავს ლომზე უკეთ კატა იჭერს“.

წარმატებული ანტიტერორისტული ოპერაციების ჩატარება მხოლოდ პატარა, მობილურ ჯგუფებს ძალუძთ, რომლებიც უახლესი სპეციარალით, ელექტრონიკით და კავშირის საშუალებებით არიან აღჭურვილნი, კარგად იცნობენ ტერორისტების მოქმედებებს და რაც მთავარია, აქვთ სხვადასხვა წყაროებით გადამოწმებული ზუსტი აგენტურული ინფორმაცია. ამისთვის კი საჭიროა შეიქმნას ტერორიზმთან ბრძოლის სპეციალური დანაყოფები (სპეცსამსახურების „მინი მოდელები“ – საკუთარი დაზვერვით, კონტრდაზვერვით და ანალიტიკური ჯგუფებით), რეგულარულ არმიას ან შინაგან ჯარს მხოლოდ სტრატეგიული ობიექტების დაცვის, ანტიტერორისტული ოპერაციების მხარდაჭერის და არა უშუალოდ მონაწილეობის ფუნქცია უნდა დარჩეთ.

დემოკრატია თუ ქვეყნის უსაფრთხოება?

XXI საუკუნის დასაწყისში საერთაშორისო ტერორიზმის ყოველდღიურმა საფრთხემ ერთი სამწუხარო დილემის წინაშე დაგვადგინა – ტერორიზმთან ბრძოლის დროს რა უფრო მნიშვნელოვანი და პირველადია – დემოკრატიის პრინციპებისა და ადამიანის უფლებების დაცვა, თუ ქვეყნის და საზოგადოების უსაფრთხოება? ალბათ ყველას გვახსოვს ის მუქარა, რომელიც რამდენიმე წლის წინ რუსეთის პრეზიდენტ ვლადიმერ პუტინს წამოსცდა – ტერორისტებს გაგანადგურებთ ყველგან, ჩეჩნაშიც კიო. ბუნებრივია იურისტი და დემოკრატი პუტინის ეს სიტყვები კანონის უზენაესობის მოთხოვნებისგან ძალზე შორს დგას.

2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტების შემდეგ აშშ-ის ხელისუფლებაც ბევრჯერ გამხდარა კრიტიკის ობიექტი. ბოლო წლებში გამჟღავნდა რამდენიმე ფაქტი (ერაყში აშშ-ის სამხედროთა მიერ სადამ ჰუსეინის მომხრე პატიმართა მიმართ არაადამიანური და სასტიკი მოპყრობა; გუანტანამოს ციხეში სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე ასეულობით ტერორიზმში ეჭვმიტანილთა დატუსაღება; ევროპის ქვეყნებში ამერიკის დაზვერვის საიდუმლო ციხეების და დილევების არსებობა და სხვ.), რომელიც ამერიკის სამხედრო უწყების და სპეცსამსახურების ზოგიერთი თანამშრომლის არაპუმანურ და უკანონო ქმედებებზე მეტყველებდა. სამწუხაროდ, 2006 წლის ივნისის ბოლოს ეს სკანდალური შემთხვევები კიდევ ერთი არადემოკრატიული ფაქტით „გამდიდრდა“. ცნობილმა ამერიკულმა გამოცემა „ნიუ-იორკ ტაიმსმა“ პირველმა გამოაქვეყნა ადამიანის უფლებების დარღვევის მორიგი სკანდალური მასალები. კერძოდ, აშშ-ის სპეცსამსახურების (ცსს და ფინანსთა სამინისტროს სპეციალური სადაზვერვო დანაყოფის) მიერ საერთაშორისო ბანკთაშორისი ელექტრონული გადარიცხვების სისტემის (SWIFT) მონაცემთა გამოყენების შესახებ. ირკვევა, რომ 11 სექტემბრის ტერაქტების შემდეგ აშშ-ის ადმინისტრაციამ ამ კერძო სისტემის მფლობელები დაითანხმა თანამშრომლობაზე და მათგან მიიღო ის ძირითადი მონაცემები რომელთა საშუალებით ამერიკის სპეცსამსახურებს ელექტრონული გადარიცხვების გაკონტროლება უკვე უპრობლემოდ შეუძლიათ. ამ პუბლიკაციამ პრეზიდენტი ბუში ისე გამოიყვანა მოთმინებიდან, რომ მასმედიას არაპატრიოტიზმში დას-

დო ბრალი და თვალების ჭკუტვით სულ „სირცხვილია, სირცხვილი“ აძახებინა. აშშ-ის ადმინისტრაცია ამტკიცებს, რომ ამ, განსაკუთრებით საიდუმლო სახელმწიფო პროგრამის მთავარი მიზანი ტერორისტთა დაფინანსების ძირითადი წყაროების გამოვლენა და აღკვეთა იყო. მათი აზრით პრესის არასაჭირო აქტიურობის გამო გამჟღავნდა სახელმწიფო საიდუმლო და ანტიტერორისტული ოპერაციების წარმატებით ჩატარება უკვე დიდი საფრთხის ქვეშ დადგა. არავინ უარყოფს ტერორიზმთან ბრძოლის აუცილებლობას და პირველ რიგში მათი დაფინანსების არხების გადაკეტვას, მაგრამ ეს ადამიანის პირადი და კომერციული საიდუმლოების საერთაშორისო პრინციპების დაცვის პირობებში უნდა განხორციელდეს. სრულიად დასაშვებია, რომ ამ გზით მიღებულმა ინსაიდურმა კომერციულმა ინფორმაციამ, სპეცსამსახურის რომელიმე არაკეთილსინდისიერი თანამშრომლის პირადი დაინტერესების გამო, გაჟონოს და გამოყენებულ იყოს საერთაშორისო კორპორაციების კონკურენტულ ბრძოლაში ან პირადი გამდიდრების მიზნით. ამერიკელთა განცხადებით ამ საიდუმლო პროგრამის ფარგლებში ისინი მრავალ ქვეყანასთან თანამშრომლობდნენ, სავარაუდოდ მათ სიაში საქართველოც იქნება. საინტერესოა რა დონეზე მონაწილეობდნენ საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო და ეროვნული ბანკი ამ ოპერაციებში?

ტერორისტები მოქმედების მეთოდებს ცვლიან

ბოლო ორ თვეში დიდი ბრიტანეთის კონტრაზვევამ (მი-5) და „სკოტლანდ იარდმა“ ორჯერ ივაჟიკეს და ტერორისტთა საზიფათო გეგმები აღკვეთეს. თუ მასმედია ლონდონის აეროპორტში ტერაქტების აღკვეთის ოპერაცია საკმაოდ ფართოდ და დაწერილებით გააშუქა, სამაგიეროდ ფაქტიურად ყურადღების მიღმა დარჩა ამ ქვეყნის კონტრაზვერვის მიერ გამოვლენილი „ალ-ქაიდას“ გაცილებით მძიმე და ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე უარყოფითი შედეგების მომტანი გეგმა. ამ ტერორისტული ორგანიზაციის წევრები ცდილობდნენ სამუშაოდ მოწყობილიყვნენ ... თავად დიდი ბრიტანეთის კონტრაზვერვაში.

ერთი წუთით წარმოვიდგინოთ, ტერორისტებს ეს გეგმა რომ შეესრულებინათ და თავიანთი ხალხი „ჩაენერგათ“, მაშინ ყველა ანტიტერორისტული ოპერაციის დეტალები თვით ტერორისტებისთვის გახდებოდა ცნობილი და უკვე კითხვის ნიშნის ქვეშ დადგებოდა მი-5-ის შემდგომი საქმიანობის ეფექტიანობა. საბედნიეროდ სამუშაოდ მისაღები კანდიდატების დეტალური და ნ-შ თვიანი სპეცშემოწმების შედეგად დროულად მოხერხდა ტერორისტების საზიფათო ჩანაფიქრის განეიტრალება. თუმცა საგანგაშო და დასაფიქრებელი მართლაც ბევრია – სახეზა ტერორისტების მიერ ტერაქტების ჩატარების ფორმებისა და მეთოდების აშკარა დახვეწა. 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტების შემდეგ ტერორისტებმა რადიკალურად შეცვალეს მოქმედების სტილი. ამჟამად წვერებიანი და „კალაშნიკოვით“ შეიარაღებული „ბოვეიკების“ ნაცვლად, ტერაქტებს სათვალეებიანი ინტელექტუალები გეგმავენ, რომლებიც სულ ახალ-ახალ გზებს ეძებენ თავიანთი საშინელი მიზნების მისაღწევად. ამჟამად სპეცსამსახურებსა და ტერორისტებს შორის დაპირისპირება ახალ ფაზაში შევიდა და გადამწყვეტი ის ფაქტორი იქნება, თუ რა ადეკვატურ და სწრაფ პასუხს მოძებნიან სპეცსამსახურები.

უკბილო შანტაჟი თუ რეალური საფრთხე?

2006 წლის ზაფხულში ისრაელს ლიბანის ტერიტორიაზე ფართომასშტაბიანი სამხედრო ოპერაცია ჯერ დაწყებული არც ჰქონდა, როცა ლაზას სექტორში დაბანაკებულმა პალესტინელმა ექსტრემისტულმა დაჯგუფებამ, „ალ-აქსას მოწამეთა ბრიგადები“, ათასობით პროკლამაცია გაავრცელა. ეს ფაქტი შეიძლება ისრაელის მიმართ მორიგ შანტაჟად და შეშინების მცდელობად ჩაგვეთვალო, რომ არა ამ პროკლამაციებში გამოთქმული მუქარის შინაარსი. ეს ექსტრემისტები ირწმუნებიან, რომ მათ, სამწლიანი შეუპოვარი შრომის შედეგად ხელთ აქვთ ქიმიური და ბიოლოგიური იარაღის ოცზე მეტი სახეობა.

ტერორისტები იმუქრებიან რომ, თუ ისრაელი გაბედავს და ლაზას სექტორში ჯარს შეიყვანს მაშინ ისინი ირანულ რაკეტებს -„კასამ“-ს ამ ქიმიური და ბიოლოგიური იარაღით აღჭურავენ და დაბომბავენ ისრაელის ტერიტორიას.

ქიმიური და ბიოლოგიური იარაღის საყოველთაოდ ცნობილი სახიფათო თვისებაა ის, რომ მათი მოქმედებების მასშტაბები გამოყენების რადიუსზე გაცილებით ფართოა. ამიტომ ამ სახის იარაღით ისრაელის შესაძლო დაბომბვა უმძიმეს შედეგებს მოიტანს, როგორც მის მეზობელ ქვეყნებში, ასევე მთლიანად ახლო აღმოსავლეთში. მსხვერპლი უმთავრესად მშვიდობიანი მოსახლეობა იქნება.

ისრაელის ჩრდილოეთით ლიბანის საზღვართან განლაგებული სასაზღვრო პუნქტიდან ორი ებრაელი ჯარისკაცის გატაცების საპასუხოდ, ისრაელის არმიამ „ჰესბოლას“ ექსტრემისტული დაჯგუფების წინააღმდეგ ფართომასშტაბიანი სამხედრო ოპერაცია დაიწყო. იბომბებოდა ლიბანის საზღვაო პორტები, აეროპორტები და სხვა სტრატეგიული ობიექტები. ამის საპასუხოდ „ჰესბოლა“ რაკეტებს უშენდა ისრაელის ქალაქებს. ორივე მხრიდან მატულობდა მსხვერპლი. კიდევ ერთხელ დავრწმუნდით, რომ საომარი მოქმედებები და მძიმე ტექნიკის გამოყენება ტერორისტების გასანადგურებლად არაეფექტიანი მეთოდია. ამიტომ, ის ფართომასშტაბიანი სამხედრო მოქმედებები ისრაელის სპეცსამსახურების სისუსტედ უნდა ჩაითვალოს, რადგანაც მათ ვერ შეძლეს არმიის ზისტი სამხედრო მოქმედებების ნაცვლად, ზუს-

ტი წერტილოვანი ანტიტერორისტული ოპერაციების ჩატარება. მაშინდელმა საომარმა ვითარებამ სერიოზულად დაძაბა მდგომარეობა ახლო აღმოსავლეთსა და მთლიანად მსოფლიოში. ეს კი, როგორც ყოველთვის, განსაკუთრებით საზიფათოა ჩვენი ქვეყნისთვის, რადგანაც რუსეთს ხელ-ფეხი ეხსნება საქართველოს ტერიტორიაზე ნებისმიერი „ანტიტერორისტული“ სამხედრო ოპერაციის ჩასატარებლად. ხშირად მსოფლიოს ჩვენთვის არ „ცხელა“, ამიტომ საქართველოს ხელისუფლებამ ყველაფერი უნდა იღონოს, რომ საქართველო არ აღმოჩნდეს სხვადასხვა ძალების მიერ პროვოცირებულ სამხედრო კონფლიქტში ჩათრეული.

ბიოლოგიური ტერორიზმის რეალური საფრთხე

საქართველო ოდითგან იყო მტერ-მოყვარეთა მზვერავ-ჯაშუშების გამოწველითი შესწავლის ობიექტი და სამიზნე. ამიტომაც ღიად და ფარულად სწავლობდნენ ქართველი ხალხის ძლიერ და სუსტ მხარეებს, ადამ-ჩვევებს და ისეთს შეგვირჩევდნენ, რომელიც ყველაზე მეტად შეუწყობდა ხელს ჩვენს გადაჯიშებას. ცნობილია, რომ თებურ-ლენგმა და შაჰ-აბასმა, შეიტყვეს რა - ეს დაუმორჩილებელი ქართველები ოდითგან ღვინის და ხილის გარეშე, პურს არ ტეხნენ, მსწრაფლ ვენახების და ხილის ბაღების გაკაფვა-განადგურება უბრძანეს ჯარს. ამ გზით ქართველების ბრძოლისუნარიანობის დასუსტების იმედი ჰქონდათ მტარვალებს. იმასაც ცდილობდნენ საქართველოს ეკონომიკური პოტენციალი განადგურებინათ და მათზე დამოკიდებულები გაეშხდარიყავით. შაჰ-აბასმა კახეთში თუთის ხეები გააკაფინა - აბრეშუმს ვეღარ დაამზადებენ და სპარსეთის ექსპორტის მთავარ დარგს - მეაბრეშუმეობას, მძლავრი მეტოქე მოაკლდებაო.

XXI საუკუნეში მეთოდები შეიცვალა. ეხლა უფრო იოლი გახდა ყოველივე ცოცხალის მოსპობა-განადგურება. იუდა-გამყიდველმაც იმატა ჩვენს საზოგადოებაში. ზოგი პირადი მოხვეჭისთვის, ზოგი შურისა და ბოღმის გამო მზადაა მტერს დაუდგეს ბოროტების მსახურად.

ოთხი-ხუთი წლის წინ, ჯერ კიდევ შევარდნაძის პერიოდში, კახელი გლეხები უხარისხო შხამ-ქიმიკატების მსხვერპლნი გახდნენ და მათი მთელი მოსავალი ლამაზად შეფუთულმა ნივთიერებებმა გაანადგურა. ვინც ვენახი ამ ნივთიერებით შეწამლა ყველას გაუფუჭდა, ხოლო ვინც ძველი, მამა-პაპური წესით გოგირდ-შაბით შეწამლა - გადაურჩა. საკითხავია ეს შემთხვევითი იყო თუ წინასწარ განზრახული? ვინმე ხარბმა „ბიზნესმენმა“ მოითბო ხელი გლეხების უბედურებაზე და უხარისხო შხამ-ქიმიკატები შემოიტანა თუ ზოგიერთი „მეგობარი“ ქვეყნის ხელისუფლება ადრევე ზრუნავდა ქართული ღვინის უხარისხობაზე და მძიმე ლითონების შემცველობის გაზრდაზე? დაზღვეული ვართ, რომ იგივე არ განმეორდება?

სამწუხაროდ ეს კითხვები მაშინაც და ეხლაც უპასუხოდ დარჩა. გავიდა ორი-სამი წელი და „ქათმის გრიპმა“ გააჩანაგა ქართველი გლეხის საქათმეცა და ბარაქაც. ხელისუფლების არგუმენტები - „ეს მსოფლიო პრობლემაა და ჩვენ რა ვქნათო“, საქართველოს

მოსახლეობამ ჩვეული მორჩილებით მიიღო. ესლა კი, რაღაც „აფრიკული ჭირი თუ ცხელება“ დაეტაკა მაინცდამაინც საქართველოს ღრუტუნებს. ესეც შემთხვევითია? ესეც ლოტოტრონი ხომ არაა მაინცდამაინც საქართველოს შეხედეს ყველა უბედურება? ქართველი გლეხი რომ არ შიმშილობს ეს მხოლოდ მათივე შრომისმოყვარეობის შედეგი და დამსახურებაა. ვის აძლევდა ხელს მოსახლეობის პირადი მეურნეობების განადგურება? რამდენიმე ათასი ღორის მოულოდნელი დაცემა განა საგანგაშო არ უნდა ყოფილიყო ჩვენი ხელისუფლებისთვის? წალაშე შემწვარი კახური ბურჯაკის გემო უნდა დაგვაღიწყონ და ასე გადაგვაჯიშონ? ბევრმა პოლიტიკოსმა და ხელისუფალმა „შეთქმულებების თეორიისა“ არ მჯერაო (ანუ ამას წინასწარგანზრახვით ვინ ჩაიდენდა, როგორ იკადრებდაო) და ღორების მასიური დახოცვის ფაქტი შემთხვევითობას მიაწერა. არ მოხდა დაავადების შემოტანის ადგილის და გავრცელების კერების შესწავლა. ქვეყანაში სახელმწიფო სტრუქტურა არ არსებობს, რომ ბიოლოგიური დივერსიების წინააღმდეგ იმოქმედოს. ეს კი იმის გარანტიაა, რომ ხვალ უარესი შეიძლება მოხდეს. ეს შესავალი იმიტომ დაგვჭირდა, რომ ყველამ გაიგოს - ბიოლოგიური ომი და დივერსიები სახუმარო საქმე ნამდვილად არაა, მით უფრო როცა ირგვლივ ამდენი „კეთილისმოსურნე“ გვყავს.

ამიტომ სასწრაფოდაა გასარკვევი მავანს ბიოლოგიური დივერსიის მოწყობა აქვს ჩაფიქრებული და „მონტგომერიის დაავადების“ შტამები წინასწარ განზრახვით გავრცელდა, თუ ზოგიერთ ბიზნესმენს სიხარბემ სძლია და უხარისხო, დაავადებული, მაგრამ იაფი ღორის საკვები შემოიტანა?

XXI საუკუნის ყველაზე დიდი საფრთხე

ბიოლოგიური იგივე ბაქტერიოლოგიური იარაღი ესაა სპეციალურად „გაწვრთნილი“ ბაქტერიების, ვირუსების, სოკოების და მათი გავრცელების ტექნოლოგიების ერთობლიობა. ის გაცილებით საშიშია, ვიდრე დღემდე არსებული სხვა მასობრივი განადგურების საშუალება - ბირთვული და ქიმიური იარაღი. ის შეიძლება გავრცელდეს ფაქტიურად ნებისმიერი გზით: სასუნთქი ორგანოებიდან,

კანიდან, მწერების და მღრღნელების ნაბკენიდან და ა.შ. ამ უხილავ, უსუნო და ყოველმხრივ ფარულ იარაღს შეუძლია ეპიდემიის გამოწვევა და მილიონობით ადამიანის დაავადება.

სასიკვდილო ბაქტერიების და ვირუსების ფარულად გავრცელებისთვის სხვადასხვა მეთოდებს იყენებენ: თვითმფრინავებიდან გადმოსხურებენ, ან კონტეინერს, სადაც ვირუსებით დაავადებული მღრღნელებია მოთავსებული, თვითმფრინავიდან აგდებენ. ღელამიწაზე დაცემის შედეგად კონტეინერი იმსხვრევა, თავგები და ვირთხები გარბიან და სასიკვდილო ვირუსებს ირგვლივ ავრცელებენ. ამავე დროს არსებობს ბიოიარაღის გავრცელების უფრო თანამედროვე საბრძოლო ტექნოლოგიებიც, კერძოდ ბაქტერიოლოგიური რაკეტები, საავიაციო და საარტილერიო ჭურვები და სხვ. სპეცსამსახურების და ტერორისტების საყვარელი სივრცე ხალხმრავალი ადგილებია (მეტრო, ბაზარი და ა.შ.), სადაც იოლია სასიკვდილო ვირუსის ფარულად გავრცელება. მიუხედავად იმისა, რომ გაეროს გენერალურმა ასამბლეამ 1971 წელს მიიღო ბაქტერიოლოგიური (ბიოლოგიური) და ტოქსიკური იარაღის განადგურების და წარმოების აკრძალვის კონვენცია, დღესაც ბევრი ქვეყანა არა მარტო აგრძელებს სამეცნიერო კვლევებს ამ მიმართულებით, არამედ საიმედოდ ინახვს ძველ და ფარულად ქმნის ახალ ბიოიარაღს. მათი მიზანია მოწინააღმდეგის არა მარტო ცოცხალი ძალის მწყობრიდან გამოყვანა, არამედ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის, პირუტყვის და ნათესების განადგურებაც.

ბიოლოგიური დივერსიების მოკლე ისტორია

ბიოლოგიურ იარაღს ჯერ კიდევ ადრეულ შუა საუკუნეებში იყენებდნენ. მაშინდელი მეთოდები. მართლაც რომ დროის შესაფერი იყო. თავად განსაჯეთ - ალყაშემორტყმულ ციხე-ქალაქებში ტიფით ან ციძიბირის წყლულით გარდაცვლილი ადამიანის ან ცხოველის გვამის გადასროლა რამდენად მორალური იყო. ამგვარი ბიოლოგიური შეტევა, ციხის დამცველებს შორის პანიკასთან ერთად, სასიკვდილო ვირუსის გავრცელებასაც იწვევდა. მომდევნო საუკუნეებში ბაქტერიების და ვირუსების გავრცელების მეთოდები და ტექნოლოგია უფრო დაიხვეწა. დღეისათვის ცნობილია ბიოლოგიური იარაღის გამოყენების რამდენიმე დადასტურებული შემთხვევა, რომლებიც

ქრონოლოგიურად ასე ლაგდება.

1916 წელს, როცა პირველმა მსოფლიო ომმა აპოგეას მიაღწია, კაიზერის გერმანიის სპეცსამსახურებმა გადაწყვიტეს მოწინააღმდეგის წინააღმდეგ ბიოიარაღი გამოეყენებინათ. ამ ოპერაციაში გერმანიის საგარეო საქმეთა სამინისტროს მაღალჩინოსნებიც მონაწილეობდნენ. ერთ დღეს ესპანეთში გერმანიის ელჩმა მაქსიმილიან ფონ რატიბორმა ბერლინიდან ძალზე საინტერესო ამანათი მიიღო. ეს იყო ლამაზად შეფუთული საპონი. მხოლოდ ელჩმა და რამდენიმე პიროვნებამ იცოდნენ, რომ ამ საპონების შიგნით მინიატურულ მინის სინჯარებში გერმანიის სამხედრო-ვეტერინარულ აკადემიაში გამოყვანილი ციმბირული წყლულის ბაქტერიები იყო მოთავსებული. გეგმის თანახმად არგენტინასა და აშშ-ში მოქმედ გერმანიის აგენტებს ამ სასიკვდილო ბაქტერიებით უნდა დაეუადებინათ ის ცხენები და მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი, რომელიც ინგლისსა და საფრანგეთში უნდა გაეგზავნათ. დიდი ბრიტანეთისა და აშშ-ს პოლიტიკის ყურადღების წყალობით ეს ოპერაცია ჩაიშალა. თუმცა გერმანიის სპეცსამსახურები მაინც არ ისვენებდნენ.

ერთი წლის შემდეგ, 1917 წლის იანვარში ფინეთისა და შვედეთის საზღვართან დააკავეს „ტურისტების“ ჯგუფი, რომელსაც გერმანელი ბარონი ოტო კარლ ფომ როზენი ხელმძღვანელობდა. მალევე გაირკვა, რომ მათ სურდათ ციმბირული წყლულის ვირუსი გაეცრელებინათ... ირმებში. „ბიოლოგიურ“ დივერსანტებს თან აღმოაჩნდათ ამ სასიკვდილო ვირუსით მოწამლული შაქრის ნატეხები, რომლებიც თავის მხრივ დახუფულ ხორცის კონსერვის ქილებში იყო მოთავსებული. სპეცოპერაციის მიხედვით შაქრის ნატეხები იმ შინაური ირმებისთვის უნდა დაეყარათ, რომლებსაც მარხილებით რუსეთში გადაქონდათ ინგლისური იარაღი. ზამთრის პერიოდში ეს იყო ერთადერთი მარშრუტი, რომლითაც დიდი ბრიტანეთი რუსეთს საბრძოლო მასალებს და იარაღს აწვდიდა.

1930-იან წლების დასაწყისში ბაქტერიოლოგიური იარაღის გამოყენებით თავი იაპონიამ „გამოიჩინა“. ამ ქვეყნის ავიაციამ ჩინეთის ქალაქებსა და სოფლებში რამდენჯერმე ჩამოყარა შავი ჭირის მატარებელი რწყილებით დაავადებული სორობალი და ბრინჯი.

მეორე მსოფლიო ომის დროს იაპონია ბიოლოგიური იარაღის უფრო მასშტაბურ გამოყენებას შეუდგა. კვანტუნის არმიამ ოკუპირებულ მანჯურიას ადამიანებზე ბიოლოგიური ექსპერიმენტების ჩატარებისთვის სუპერსაიდუმლო დანაყოფი – „731“-ე რაზმი

შექმნა. ოფიციალურად ეს რაზმი ჩინეთის მოსახლეობის წყლით უზრუნველყოფის კეთილშობილურ მისიას ასრულებდა, სინამდვილეში კი ეს დანაყოფი, რომლის შემადგენლობაში 1945 წელს ორიათას კაცზე მეტი იყო, ახორციელებდა ფართომასშტაბიან ბაქტერიოლოგიურ ომს შვედობიანი მოსახლეობის წინააღმდეგ. ამ მიზნით იაპონელები იყენებდნენ სხვადასხვა მეთოდებს – თვითმფრინავებიდან ყრიდნენ ბაქტერიებით „დატენილ“ ჭურვებს, ნათესებსა და საძოვრებს ასხურებდნენ ბაქტერიაშემცველ სითხეს, საარტილერიო დანადგარებიდან ისროდნენ ვირუსებითა და ბაქტერიებით სავსე ჭურვებს და ა.შ. მანჯურიის ტერიტორიაზე მოქმედებდა აგრეთვე ორი საიდუმლო ლაბორატორია, სადაც ცდებს ადამიანებზე, კერძოდ კი ჩინელ ტყვეებზე ატარებდნენ.

მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ წლებში საერთაშორისო ორგანიზაციები, უპირველესად კი გაერო, ცდილობდნენ აეკრძლათ მასობრივი განადგურების იარაღის წარმოება, შენახვა და გამოყენება. ამიტომაც, თითქმის ყველა დიდი ქვეყანა ბიოლოგიური იარაღის შექმნის გეგმებს და სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოს მაქსიმალურად ასაიდუმლოებდა. თუმცა მეცნიერების და ტექნოლოგიების განვითარება ისე შორს წავიდა, რომ ცალკეულ ადამიანებს ან რადიკალურად განწყობილ ჯგუფებს უკვე მიუწვდებოდათ ხელი ბიოლოგიური იარაღის წარმოებასა ან შეძენაზე...

ერთ-ერთმა პირველმა საგანგაშო ზარმა 1972 წელს აშშ-ში ჩამოჰკრა. მემარცხენე რადიკალურმა სტუდენტურმა ორგანიზაციამ გადაწყვიტა „საზიზღარი“ ამერიკელი კაპიტალისტების ერთიანად გაწყვეტა. ამ „ღიადი“ მიზნის მისაღწევად მათ დაამუშავეს სასმელი წყლის რეზერვუარების და სახნავ-სათესი ფართობების ტიფის, ციმბირის წყლულის, დიზინტერიის და სხვ. მიკრობებით მოწამვლის დეტალური გეგმები. ფართომასშტაბიანი ტრაგედიის თავიდან აცილება შესაძლებელი გახდა აშშ-ის გამოძიების ფედერალური ბიუროს აგენტების მაღალი პროფესიონალიზმის წყალობით. ტერორისტების ნაწილი დააკავეს, ნაწილმა კი კუბელ დიქტატორ ფიდელ კასტროსთან მოასწრო გაქცევა.

1984 წელს აშშ-ის ინდიელთა ერთ-ერთმა რელიგიურმა ორგანიზაციამ „რეინიშ კალტმა“ ორეგონის შტატის რამდენიმე ქალაქში საღმონელას მიკრობები გაავრცელა. საინტერესოა, რომ ტერორისტები დაუბრკოლებლად შედიოდნენ რესტორნებისა და კაფეების სამზარეულოებში და მიკრობებს პირდაპირ საჭმელში ყრიდნენ.

შედეგად 1000-ზე მეტი ადამიანი მძიმედ დაავადდა. 1995 წელს ცნობილმა იაპონურმა სექტა „აუმ სინრიკეს“ წევრებმა ტოკიოს და ქალაქ მაცუმოტოს მეტროს სადგურებში აეროზოლებით გააფრქვიეს სხვადასხვა ტოქსიკური ნივთიერებები, რის შედეგად დაიღუპა 200 და მძიმედ დაშავდა 100-ზე მეტი ადამიანი.

1999 წელს ამერიკელმა ლარი პარისმა, რომელსაც ფსიქიკასთან ქონდა პრობლემები, შეადგინა გეგმა თუ როგორ გაეცვრებოდნენ თვითმფრინავის გამოყენებით ციმბირული წყლულის და შავი ჭირის ვირუსები. 2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტების შემდეგ აშშ-ის სახელმწიფო დაწესებულებებში გაზშირდა ციმბირული წყლულის ბაქტერიებით მოწამლული წერილების და საფოსტო გზავნილების აღმოჩენა. ამ პერიოდში დაფიქსირდა ციმბირულ წყლულიანი წერილების გაგზავნის 12 შემთხვევა, რის შედეგადაც 16 ადამიანი დაავადდა. აშშ-ის სპეცსამსახურების ვარაუდით ბაქტერიების და ვირუსების შტამები ერაყის ან კუბის სპეცსამსახურების საიდუმლო ლაბორატორიებში იყო მიღებული. მათგან კი „ალ-ქაიდას“ და სხვა ტერორისტული ორგანიზაციების ხელში აღმოჩნდა.

საბჭოთა ბიოლოგიური იარაღის შექმნის საიდუმლო

ყველაფერი 1926 წელს დაიწყო, როცა წითელი არმიის სამხედრო-ქიმიური სამსახურის სტრუქტურაში გასაიდუმლოებული სპეცლაბორატორია შეიქმნა. სტალინის პირადი დავალებით საიდუმლო სამუშაოები განსაკუთრებით 1928 წლიდან გააქტიურდა. რამდენიმე წელიწადში პირველი საბჭოთა ბიოლოგიური იარაღიც შეიქმნა. ხაზგასმით უნდა ითქვას, რომ ეს კვლევები თავიდანვე შემტევ და არა თავდაცვით ხასიათს ატარებდა. წითელმა არმიამ 1936 წელს ჩაატარა ფართომასშტაბიანი საარმიო სწავლება, სადაც დაიხვეწა ბიოიარაღის (უპირველესად შავი ჭირის და ციმბირის წყლულის) გამოყენების ტაქტიკა და მეთოდია. ცნობილი რუსი მეცნიერის, ქიმიურ მეცნიერებათა დოქტორის, პროფესორ ლევ ფიოდოროვის მტკიცებით სტალინმა ბიოლოგიური იარაღი 1942 წელს პაულიუსის არმიის წინააღმდეგ გამოიყენა.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ საბჭოთა ბიოლოგიური იარაღის წარმოება და სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები ძალზე გაფართოვდა. ეს არცაა გასაკვირი, რადგანაც საბჭოთა დიქტატორი „ცივ

ომში" გამარჯვებას ყველანაირი ხერხით გეგმავდა. ქალაქი სვერდ-ლოვსკი ბიოიარალის კვლევების და წარმოების ცენტრად იქცა. მიწისქვეშა ბუნკერებში განთავსებული იყო საიდუმლო ლაბორატორიები და საწარმოო სააპქროები. შეიქმნა ერთიანი კომპლექსი, რომელიც ოფიციალურ მიმოწერაში მე-19 სამხედრო ქალაქად მოიხსენიებოდა. ვირუსოლოგიისა და ტოქსინების მიმართულებით მუშაობდა ქალაქ ზაგორსკში მდებარე საიდუმლო ინსტიტუტი (ზაგორსკი-6). 1960-იანი წლების დასწყისში საბჭოთა სამხედრო-ბიოლოგიური პოტენციალი ძირითადად სამ ქალაქში იყო თავმოყრილი. სვერდ-ლოვსკში ბაქტერიების „მოთვინიერებაზე“ და მის საბრძოლო ბიომასად ფორმირების დანადგარებზე მუშაობდნენ. კიროვში შავი ჭირის შტამები გამოჰყავდათ, ხოლო ზაგორსკში „შავი ყვავილის“ ბაქტერიებს ზრდიდნენ. ასე, რომ საბჭოთა კავშირს ბიოლოგიური იარაღის რაოდენობითა და მრავალფეროვნებით ვერავინ წაართმევდა ლიდერობას.

არალის ზღვა. კუნძული „ვოზროჟდენიე“

ნებისმიერი სამეცნიერო კვლევა, მით უფრო ბიოლოგიაში, საცდელ პოლიგონს საჭიროებს, სადაც თეორიული აღმოჩენები პრაქტიკული შედეგებით უნდა დადასტურდეს. საბჭოთა კავშირსაც სჭირდებოდა ამგვარი პოლოგონები. 1930-იანი წლების ბოლოს არალის ზღვაში მდებარე უდაბურ კუნძულ ვოზროჟდენიაზე მშენებლები გამოჩნდნენ. სულ ორიოდე წელი დასჭირდათ, რათა მიწისზედა და მიწისქვეშა ნაგებობების მთელი კომპლექსი აეშენებინათ. კუნძული ისე დატოვეს, რომ თავადაც არ იცოდნენ რა მიზნებს უნდა მომსახურებოდა ეს ქალაქი. თავდაპირველად კუნძული წითელი არმიის საიდუმლო სამედიცინო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის სპეციალისტებმა დაიკავეს, თანდათანობით კი ექიმებს ბიოლოგები ცვლიდნენ. სახელიც „საინტერესო“ მოუძებნეს - არალსკი-7. საიდუმლო ქალაქს საკუთარი ასაფრენი ზოლი ჰქონდა. ორ და სამ სართულიან ყაზარმებში წვევამდელები (რომლებთაც მხოლოდ გარე პერიმეტრის დაცვას ანდობდნენ). ხოლო შორიახლოს მდგარ კოტეჯებში ზევადიანი სამხედრო მოსამსახურეები ცხოვრობდნენ. ქალაქისგან რამოდენიმე კილომეტრის დაცილებით საიდუმლო ლაბორატორიები და საცდე-

ლი პოლიგონი მდებარეობდა. ისინი მაღალი მავთულხლართებიანი ბადის ორი ზოლით იყო შემოღობილი. კუნძულს ავტონომიური ელექტრო და წყალმომარაგება ჰქონდა, რასაც იქ მდებარე ორი ელექტრო სადგური უზრუნველყოფდა. კუნძულის საზღვაო აკვატორიის დაცვას სამხედრო კატარლები და თვითმფრინავები უზრუნველყოფდნენ. ორმოცდაათ წელზე მეტი, ამ კუნძულის საიდუმლოს შესახებ მხოლოდ საბჭოთა კავშირის უმაღლესმა პირებმა იცოდნენ.

1972 წელს საბჭოთა კავშირის კპ ცკ-ამ სპეციალური დადგენილება მიიღო მოლექულური ბიოლოგიის აღორძინების ღონისძიებათა შესახებ, თუმცა ამ გადაწყვეტილების უკან საბჭოთა გენერლების შორსმხედველი სამხედრო მიზნები იმალებოდა.

საბჭოთა კავშირი ფულს არ იშურებდა ბიოლოგიური იარაღის შექმნის სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების გასაფართოებლად. მოსკოვთან და ნოვოსიბირსკთან ახლოს შეიქმნა მძლავრი ვირუსოლოგიური კვლევის სამეცნიერო-სამრეწველო ცენტრები, ლენინგრადში კი ამ პროფილის ახალი სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი გაიხსნა. ყველაზე მეტად კი ყაზახეთს „გაუმართლა“. უდაბურ სტეპებთან ახლოს აშენდა მიკრობიოლოგიური კვლევების მთელი ქალაქი - სტეპნოგორსკი. იქ მიმდინარე თეორიული კვლევების შედეგები არაღის ზღვაში მდებარე კუნძულ ვოზროჟდენიეს საცდელ პოლიგონზე მოწმდებოდა.

გაქცევა ლონდონში

1987 წლისთვის საბჭოთა კავშირში ბიოლოგიური იარაღის წარმოების საიდუმლო პროგრამებზე მუშაობდა ათამდე ინსტიტუტი და ლაბორატორია, სადაც 15 000-ზე მეტი ადამიანი იყო დასაქმებული ბიოიარაღის სამრეწველო ტექნოლოგიების და მოწყობილობების შექმნაზე. ბიოიარაღის მწარმოებელ მხოლოდ ერთ-ერთ ცენტრში (კერძოდ ზაგორსკ-6), 1980-იანი წლების ბოლოს „ყვავილის“ მიკრობების 20 ტონიანი მარაგი ჰქონდათ. ხოლო სვერდლოვსკის საიდუმლო ლაბორატორიებში ყოველწლიურად 200 კგ-მდე „სუპერ შავი ჭირის“ ბაქტერიები შეეძლოთ ეწარმოებინათ, რაც საკმარისი იყო 5 მლნ ადამიანის გასანადგურებლად. ეს ციფრები განსაკუთრებით საბჭოთა გენერლების გულებს აზარებდა. მათ ისიც

გაიანგარიშეს, რომ მოწინააღმდეგის ქალაქის თავზე ჩამოგდებულ ციმბირის წყლულის ბაქტერიებით დატენილ 50 კგ-იან ჭურვს 20 კვ. კმ ტერიტორიაზე ყველა ცოცხალი ორგანიზმის დაავადება შეეძლო.

საბჭოთა „პერესტროიკა“ ძალას იკრებდა და სამეცნიერო კონტაქტები უფრო და უფრო ხშირდებოდა. „რკინის ფარდის“ მოხსნამ საბჭოთა იმპერიას ბევრი პრობლემა შეუქმნა. 1989 წელს ლონდონში გაიქცა საფრანგეთში სამეცნიერო მივლინებაში მყოფი ლენინგრადის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის დირექტორი, პროფესორი ვლადიმერ პასენიკი, რომელმაც საბჭოთა ბიოიარაღის მთელი საიდუმლო ბრიტანელებს და ამერიკელებს გადასცა.

მცირე ღოსიე: *ვლადიმერ პასენიკი, დაიბადა 1937 წელს სტალინგრადში. ლენინგრადის ტექნიკური ინსტიტუტის დასრულების შემდეგ მუშაობდა ლენინგრადის სხვადასხვა სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებში. თემატიკა საკმაოდ ფართო იყო: რადიოქიმია, მოლეკულური ბიოლოგია, ონკოლოგიური დაავადებები და სხვ. 1974 წელს თავდაცვის სამინისტროს წინადადებით და მათი დაფინანსებით პასენიკმა ლენინგრადში შექმნა განსაკუთრებით სუფთა ბიოპრეპარატების ინსტიტუტი. 1981 წლისთვის ამ ინსტიტუტის მხოლოდ სპეცლაბორატორიებში 400-ზე მეტი თანამშრომელი მუშაობდა. მათი ძირითადი ამოცანა იყო საარტილერიო ჭურვებში ბაქტერიების და მიკრობების „ჩატვირთვის“ პრობლემების გადაჭრა. პროფესორ პასენიკს 1988 წელს მიენიჭა გენერალ-მაიორის სამხედრო წოდება. 1989 წლის ოქტომბერში საფრანგეთში სამეცნიერო მივლინებაში ყოფნის დროს დაუკავშირდა დიდი ბრიტანეთის საელჩოს და პოლიტიკური თავშესაფარი მოითხოვა. ის სასწრაფოდ ლონდონში გადაიყვანეს. ინგლისში აგრძელებდა სამეცნიერო-კვლევით მუშაობას. მოულოდნელად გარდაიცვალა 2001 წელს.*

ამის შემდეგ იყო რომ, ერთ-ერთ ოფიციალურ შესვენებაზე დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრმა და „რკინის ლედი“ მარგარეტ ტეტჩერმა და გერმანიის კანცლერმა ჰელმუტ კოლმა საბჭოთა კავშირის პრეზიდენტი მიხეილ გორბაჩოვი მწვავე კითხვებით კუთხეში მოიმწყვდიეს.

„პერესტროიკის არქიტექტორი“ იბულებული გახდა მცირე ხნით მართლაც შეეჩერებინა ბიოიარაღის სამეცნიერო და საწარმოო პროგრამები, რომელთა საიდუმლო კოდური სახელწოდება იყო „ფერმენტი“.

საბჭოთა პრეზიდენტმა ამ საიდუმლო განკარგულებას 1990 წლის 5 დეკემბერს მოაწერა ხელი. საბჭოთა კავშირის ოფიციალური განცხადება ბიოლოგიური იარაღის წარმოების სამეცნიერო-კვლევითი და საწარმოო პროგრამების შეჩერების შესახებ მორიგი საბჭოთა ტყუილი აღმოჩნდა. რადგანაც სამხედროები, საბჭოთა კავშირის თავდაცვის სამინისტროს მე-15 მთავარ სამმართველოს უფროსის, გენერალ-ლეიტენანტ ევსტიგნევიჩის ხელმძღვანელობით მუშაობას მაინც აგრძელებდნენ.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ არაღიარებული ზღვაში მდებარე კუნძული ვოზროუდენიე ორი სუვერენული სახელმწიფოს – ყაზახეთის და უზბეკეთის ტერიტორიულ საზღვრებში მოექცა. რუსეთმა კუნძულიდან ყველა დოკუმენტაცია, აპარატურა და მასალები თავის ლაბორატორიებში გადაიტანა. ხოლო საიდუმლო ბიოლოგიური ლაბორატორიის და პოლიგონის მუშაობის ამსახველი საარქივო მასალები ყაზახეთის და უზბეკეთის ხელისუფლებას არც კი გააცნო.

ამიტომაც ამ კუნძულიდან მიწაში ჩამარხული ციმბირული წყლის და შავი ჭირის შტამების გავრცელების საშიშროება ძალზე რეალური იყო. მეცნიერები შიშობდნენ, რომ ფრინველებს და მღრღნეულებს შეეძლოთ ეს შტამები მატერიკზე გადაეტანათ. ამის მიუხედავად ამ ორი შუა აზიური სახელმწიფოს ხელისუფლება სხვადასხვა მიზეზების გამო დიდი ხნის მანძილზე თავს არიდებდა უსაფრთხოების აუცილებელი ზომების მიღებას. ყველაფერი მორიგმა გაქცევამ შეცვალა. მაგრამ სანამ საბჭოთა სამხედრო-ბიოლოგიური კომპლექსის ერთ-ერთი ხელმძღვანელის აშშ-ში გაქცევაზე მოგითხრობთ, ობიექტურობა მოითხოვს გავარკვიოთ თუ რა დონეზე იყო ბიოიარაღის წარმოება „ბიძია სემთან“.

ბიოლოგიური იარაღის წარმოება აშშ-ში

ორი სუპერსახელმწიფო – საბჭოთა კავშირი და ამერიკა ბიოლოგიური იარაღის შექმნის პროცესში ერთმანეთს არ ჩამორჩებოდნენ. აშშ-ში სამეცნიერო-კვლევითი და საცდელი-საწარმოო სამუშაოები განსაკუთრებით მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ გააქტიურდა. ამის მიზეზად ამერიკის ხელისუფლებაც, საბჭოთა პოლიტიკური სი არ იყოს, „ცივი ომს“ ასახელებდა.

1975 წელს აშშ-ის პრეზიდენტმა ჯერალდ ფორდმა ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს (ცსს) საქმიანობის შემსწავლელი კომისიები

შექმნა. ერთ-ერთ კომისიას სენატორი ჩერჩი ხელმძღვანელობდა. საიდუმლო დოკუმენტების შესწავლის შემდეგ სენატორების გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა.

ერთი განსაკუთრებით საიდუმლო ოპერაცია ბაქტერიოლოგიური იარაღის გამოყენებისთვის მზადყოფნას ეხებოდა. გაირკვა, რომ ცსს გვემავე კონგოს (ამჟამად ზაირის) ერთ-ერთი პოლიტიკური პარტიის ხელმძღვანელის პატრის ლუბუმბას ლიკვიდაციას ბაქტერიების გამოყენებით. ამ ოპერაციას, რომლის ჩატარების სიტყვიერი ბრძანება უშუალოდ აშშ-ის პრეზიდენტ ღუაიტ ეიზენჰაუერისგან მოდიოდა, საერთო ხელმძღვანელობას ცსს-ს დირექტორი ალენ დალეზი უწევდა. ლიკვიდაციის გეგმა ითვალისწინებდა ისეთი მეთოდების გამოყენებას, რომ ამერიკის საეცსაშსაზურების კვალი არ დარჩენილიყო. მომწამვლელი საშუალებები ლუბუმბას საჭმელში უნდა ჩაეყარათ ან მის კბილის პასტაში მოეთავსებინათ.

ცსს-ს ოპერატიული სამმართველოს უფროსის რიჩარდ ბისელის მრჩეველმა სამეცნიერო საკითხებში, განათლებით ბიოქიმიკოსმა ჯოზეფ შეიდერმა დაეალება მიიღო გამოცემა შესაბამისი ბაქტერიოლოგიური საშუალებები. ამგვარი სასიკვდილო ბაქტერიები (ტულერამიის, ბრუცელაზის, ტუბერკულოზის, ციმბირის წყლულის და სსე.) მრავლად იყო შენახული აშშ-ის სახმელეთო ჯარების ერთ-ერთ ქიმიურ ლაბორატორიაში. შრიდერმა ერთი შეარჩია და 1960 წლის სექტემბერში თავად ჩაიტანა კონგოში.

პატრის ლუბუმბას უსაფრთხოებას გაერო-ს „კისფერ ჩაფხუტანები“ იცავდნენ და მის გარმოცვაში შეღწევა ცსს-ს აგენტებმა ვერ შეძლეს. ამასობაში სინჯარაში მოთავსებულ მომკვდინებელ ბაქტერიოლოგიურ ნაერთს მოქმედების ვადა გაუვიდა და ამიტომაც შეიდერმა 5 ოქტომბერს კონგო დატოვა. 1975 წელს მან ჩერჩის კომისიას განუცხადა, რომ გამოუყენებელი და ვადაგასული ბიოიარაღი მდინარეში გადააგდო. ამგვარად დასრულდა ეს ოპერაცია და ბაქტერიების გამოყენება პოლიტიკური მკვლელობისთვის არ შედგა.

გვგვარეშა, რომ ამერიკელები ამის შემდეგაც აგრძელებდნენ ამ მიმართულებით სამეცნიერო-კვლევით და საწარმოო საქმიანობას. თუმცა ერთმა შემთხვევამ წერტილი დაუსვა (ყოველ შემთხვევაში ოფიციალური ინფორმაციით) აშშ-ში ბიოიარაღის შექმნის სამუშაოებს.

1969 წელს აშშ-ის ერთ-ერთი სამეცნიერო-კვლევითი ლაბორატორიიდან შემთხვევით გამოტანილმა ბაქტერიებმა ახლო მცხოვრები ფერმერის ცხვრის ფარა დაასნულა და ერთიანად ამოწყვიტა. ამ

ფაქტის განმარტების შემდეგ აშშ-ის კონგრესმა ოფიციალურად აკრძალა ბიოლოგიური იარაღის წარმოება. თუმცა რუსეთის ოფიციალური მასშტაბით დღესაც თავგამოდებით იმეორებს კაგებეში თითქმის ოცდაათი წლის წინ შექმნილ ერთ ღეზინფორმაციას.

საბჭოთა-რუსული პროპაგანდის მტკიცებით 1980 წელს აშშ-მ კუბის წინააღმდეგ ბიოლოგიური იარაღი გამოიყენა, რასაც დიდი მატერიალური ზარალი მოჰყვა. ამ ვერსიის თანახმად ამერიკის დაზვერვას შეუსწავლია რა კუბის ეკონომიკა, დაუდგენია რომ ძირითად საექსპორტო შემოსავლებს ფიდელ კასტროს რეჟიმი შაქრის ღერწმის და ღორის ხორცის ექსპორტით იღებდა. ამიტომაც აშშ-ის ცენტრალურ სადაზვერვო სააგენტოს ვითომ კუბაზე ფარულად გაუვრცელებია ღორისა და შაქრის ღერწმის ინფექციური დაავადების გამომწვევი ბაქტერიები. კაგებესა და კუბის სპეცსამსახურის მტკიცებით ამერიკელებმა მომკვდინებელი ბაქტერიებით დაავადებული კოლოები ჰავანის აეროპორტში გაუშვეს. ამის შედეგად, როგორც ამ ვერსიის აქტიური მხარდამჭერები აცხადებენ, კუბაზე ღორები სულ გაწყვეტილან, ხოლო შაქრის ღერწმის მოსავლის 80% განადგურებულა.

გაქცევა ამერიკაში

1990-იანი წლების დასაწყისში ამერიკაში გაიქცა საბჭოთა სამხედრო-ბიოლოგიური კვლევების ერთ-ერთი ხელმძღვანელი, ინსტიტუტ „ბიოპრეპარატის“ დირექტორის მოადგილე, ყაზახი პროფესორი კენატჟან ალიბეკოვი მან კუნძულ ვოზროუდენიეს და სტეპნოგორსკის საიდუმლო სამეცნიერო-საწარმოო პროგრამები ამერიკის ხელისუფლებას გაუმხილა.

მცირე დოსიე: *კენატჟან ალიბეკოვი, დაიბადა 1950 წელს ყაზახეთში. 1975 წელს დაამთავრა ტომსკის სამედიცინო ინსტიტუტის სამხედრო ფაკულტეტი, „ეპიდემიოლოგია და ინფექციური დაავადებები“-ს სპეციალობით. სახელმწიფო განაწილებით მუშაობა დაიწყო სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ მთავარ სამმართველო „ბიოპრეპარატში“, რომელიც საბჭოთა ბაქტერიოლოგიური იარაღის შექმნისა და მისგან თავდაცვის საიდუმლო პროგრამებს ხელმძღვანელობდა. ალიბეკოვს თაბრუდამშვევი კარიერა ჰქონდა: 31 წლის ასაკში გახდა ამ სისტემაში შემავალი ერთ-ერთი ინ-*

სტიტუტის დირექტორი, ხოლო 36 წლისას კი მთავარი სამ-
მართველოს მთელი სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების ხელმძღ-
ვანელი იყო. 1988-1992 წლებში უკვე უფროსის პირველი მოად-
გილის პოსტი ეკავა (ამ დროს „ბიოპრეპარატის“ წლიური ბიუ-
ჯეტი 200 მლნ მანეთი და რამდენიმე ათეული მილიონი დოლარი
იყო). სამხედრო წოდება – პოლკოვნიკი.

ალიბეკოვა ისარგებლა მაშინდელი ქაოსით და 1992 წელს
ლეგალურად, ვითომდა სამეცნიერო მივლინებით გაემგზავრა აშშ-ში,
სადაც სამუდამოდ დარჩა. თუმცა ეს უფრო გაქცევა იყო, რადგანაც
მას უცხოეთში თავისუფლად არავინ გაუშვებდა და არც პოსტსა-
ბჭოთა სივრცეში დასტოვებდა ცოცხალს.

იქ შეიცვალა გვარი და კენ ალიბეკი გახდა. დანამდვილებით
შეიძლება ითქვას, რომ მისი გამგზავრება ამერიკის დაზვერვის
ორგანიზებული იყო.

ამჟამად არის ჯორჯ მეისონის უნივერსიტეტთან არსებული
აშშ-ის ბიოლოგიური უსაფრთხოების ეროვნული ცენტრის დირექ-
ტორი და ამავე უნივერსიტეტის პროფესორი. 1994 წელს აშშ-ის
კონგრესმა „მსოფლიოში მშვიდობისათვის ბრძოლაში შეტანილი
უდიდესი წვლილისთვის“ სპეციალური მედლით დააჯილდოვა. „ბაქ-
ტერიოლოგიური ტერორისტული საფრთხის“ თემაზე ლექციებს
კითხულობს ვესტ-პოინტის სამხედრო აკადემიაში, პარევარდის და
პრენსტონის უნივერსიტეტებში. არის რამდენიმე წიგნის ავტორი.

2001 წლის 11 სექტემბრის ტერაქტების შემდეგ, როცა მთელი
ამერიკა „ბიოლოგიურ შეტევას“ ელოდა, კენ ალიბეკი აშშ-ის კონ-
გრესის წინაშე მოხსენებით გამოვიდა. მისი გამცხადებით დღე-
ისთვის 70-ზე მეტი სასიკვდილო ვირუსი შეიძლება გამოყენებულ
იქნას, როგორც ბიოლოგიური იარაღი.

კენ ალიბეკი წლების მანძილზე ხელმძღვანელობს ამერიკულ
კომპანია „მაქსველ ბიოფარმას“ და აგრძელებს სამეცნიერო-კვლევით
მუშაობას.

2007 წლის გაზაფხულზე მან უკრაინის ქალაქ ბორისპოლში
(ალიბეკოვის განცხადებით ერთ-ერთი კანდიდატურა საქართველოც
იყო, თუმცა რამ შეუშალა ხელი უცნობია) დაიწყო 60 მლნ დოლა-
რის მოცულობის ინვესტიციის განხორციელება, კერძოდ იქ აშენებს
კარდიოლოგიურ და ონკოლოგიურ სამეცნიერო-კვლევით ცენტრს,
რომელიც სრულად 2008 წლის იანვარში უნდა ამოქმედდეს.

დაკუბრუნდეთ შორეულ და არასტაბილურ 1992 წელს.

აშშ-ში ჩასვლისთანავე ალიბეკოვმა ამერიკელებს გაუმხილა ყველა ის საიდუმლო პროგრამა, რომელზეც თავად მუშაობდა ან ინფორმაცია ჰქონდა. სხვათა შორის ალიბეკოვი იმასაც ამტკიცებდა, რომ საბჭოთა სამხედროებმა ავღანეთის ომის დროს ბაქტერიოლოგიური იარაღი გამოიყენეს.

ამერიკელების ზეწოლის შემდეგ რუსეთის პრეზიდენტი ბორის ელცინი იძულებული გახდა 1992 წლის აპრილში საერთაშორისო განკარგულებისთვის მოეწერა ხელი, რომლის მიხედვითაც რუსეთს უნდა შეეწყვიტა თავდასხმითი ბიოლოგიური იარაღის წარმოება. თუმცა ბიოიარაღის სამეცნიერო კვლევები და საწარმოო პროგრამები ფარულად კვლავ გრძელდებოდა.

ამჟამად რუსული ბაქტერიოლოგიური იარაღის შექმნაზე ისევ მუშაობენ ზაგორსკში, ეკატერინბურგსა (ყოფილი სვერდლოვსკი) და კიროვში განლაგებული სამეცნიერო-საწარმოო ლაბორატორიები.

ამერიკელები ცდილობენ ის საფრთხე მაინც აიცილონ თავიდან, რაც ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკებში მემკვიდრეობით დარჩენილი ბიოიარაღის სამეცნიერო-კვლევითი ცენტრებიდან და პოლიგონებიდან მოდის.

2002 წლისთვის აშშ-მ კუნძულ ვოზროუდენიეს უზბეკეთის ნაწილზე დაასრულა შესაბამისი სამუშაოები (რაც 6 მლნ დოლარზე მეტი დაჯდა) და მოახერხა ამ საფრთხის განეიტრალება. ამჟამად ყაზახეთიც ცდილობს ამგვარი ღონისძიებების გატარებას, რადგანაც არალის ზღვაში ნავთობის დიდი მარაგები ეგულება. აშშ-ყაზახეთის პრეზიდენტებმა მოლაპარაკებების შედეგად მიაღწიეს შეთანხმებას სტეპნოგორსკის სამხედრო-ბიოლოგიური კვლევების ცენტრის დახურვის შესახებ.

ბაქტერია ამარცხებს ტანკს

პროფესორ ლევ ფიოდოროვის ინფორმაციით რუსეთში ვლადიმირის ოლქის ერთ-ერთ ქალაქში დღესაც მოქმედებს საიდუმლო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი, რომელიც მოწინააღმდეგის პირუტყვის (ძირითადად ძროხების და ღორების) დაავადების გამომწვევ ბიოიარაღის შექმნაზე მუშაობს. რუსი მეცნიერები ცდილობენ ისე „გამოზარდონ“ ბაქტერიები, რომ აცრის მიუხედავად

ნებისმიერ ორგანიზმში შეჭრა და იმუნური სისტემის დარღვევა შეძლონ.

ამასთან ერთად ამ მიმართულებით სამეცნიერო კვლევების სპექტრი ძალზე გაფართოვდა. მოწინააღმდეგის ცოცხალი ძალის, ნათესებისა და პირუტყვის განადგურების „პროზაული“ მიზნების მიღწევის შემდეგ, რუსმა სამხედროებმა მეცნიერებს უფრო რთული ამოცანები დაუსახეს. ამჟამად რუსეთში განსაკუთრებით გასაიდუმლოებულია კვლევები, რომლებიც მოწინააღმდეგის საბრძოლო ტექნიკის ან საწვავის „შემჭმელი“ ბაქტერიების და ვირუსების გამოყენას ისახავს მიზნად.

წარმოიდგინეთ - უხილავი „დამშეული“ ბაქტერიები დიდი აპეტიტით ნთქავენ ტანკის ელექტრონიზოლაციას და მომენტალურად მოკლე ჩართვას მწყობრიდან გამოჰყავს საბრძოლო მანქანის მთელი ელექტროობა და ჩნდება ხანძარი. ან კიდევ - ავზი, რომელშიც საწვავი იყო, უცბად წყლით აღმოჩნდება სავე. ნუ გაგიკვირდებათ, ესეც ბაქტერიების დამსახურება შეიძლება აღმოჩნდეს.

ეს სტანისლავ ლემის ან აიზეკ აზიმოვის ფანტასტიკური ნოველიდან ნასესხები სიუჟეტი არ გეგონოთ, ამ მიმართულებით სხვადასხვა ქვეყნებში სერიოზული და ძვირადღირებული საიდუმლო სამეცნიერო კვლევები დღესაც მიმდინარეობს.

რა უნდათ ამერიკელებს თბილისში?

ამერიკელები თბილისთან ახლოს, ალექსეევკის დასახლებაში ერთ-ერთი ყოფილი სამხედრო ბაზის ტერიტორიაზე საიდუმლო ვირუსოლოგიურ ლაბორატორიას აშენებენ. შეთანხმება უმაღლეს სახელისუფლებო დონეზეა მიღწეული. ეს ინფორმაცია უკვე რამდენიმე წელია ქართულ პრესაში მუხირებს. ათასგვარმა ვერსიებმაც არ დააყოვნა - ზოგი ფიქრობს, რომ აქ ამერიკელები ბაქტერიოლოგიური იარაღის წარმოებას აპირებენ; ზოგს მიაჩნია, რომ ჩვენთან ყველა უცნობ ბაქტერიასა და ვირუსს შემოიტანენ და აქ მხოლოდ სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოები ჩატარდება; ზოგიერთი კი ამტკიცებს, რომ ამერიკელებმა „კეთილშობილური“ მისია იკისრეს და ჩვენთან (ჩვენთვის?) ბაქტერიოლოგიური იარაღისგან თავდაცვის საშუალებებს დაამზადებენ.

განვიხილოთ პერიოდში აშშ-ის ოფიციალურ პირებს ერთი განსხვავებული კომენტარიც კი არ დასცდენიათ, მათი განცხადებები ზოგადი და ბუნდოვანია.

იცინან ამერიკელებმა საიდუმლოს შენახვა.

ისე კი, ეს სამივე პროცესი, საფრთხის შემცველობის თვალსაზრისით (თანაც საკმაოდ არასტაბილურ სამხრეთ კავკასიის რეგიონში), დიდად არ განსხვავდება ერთმანეთისაგან. ამიტომაც ამერიკელების გადაწყვეტილება საესეებით ლოგიკურია - სხვა ქვეყნის ტერიტორიაზე ამგვარი ლაბორატორიის თუ ინსტიტუტის აშენებით საკუთარ მოსახლეობას აცილებენ შესაძლო საფრთხეს. ლოგიკურია.

„ბიოლოგიური დივერსია თუ ჩვეულებრივი სიზარბე?“ – ამ კითხვაზე პასუხი საქართველოს შესაბამისმა სახელმწიფო სტრუქტურებმა უნდა გასცენ.

თავის გასაჭირზე ყველამ თავად უნდა იზრუნოსო ნათქვამია, მაგრამ ქართველ გლეხსა და ფერმერს ვინ აუნაზღაურებს ზარალს? ვინ მისცემს იმის გარანტიას, რომ ამგვარი „აფრიკული“ თუ „აზიური“ უბედურებები კვლავ არ განმეორდება?

IX. სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესი და სპეცსამსახურები

„სუპერქვემების“ ისტორია

ბავშვობაში ალბათ ყველას წაუკითხავს ჟიულ ვერნის ფანტასტიკური რომანი „დედამიწიდან მთვარემდე“, რომელშიც საარტილერიო ჭურვით კოსმოსში მოგზაურობა საკმაოდ დამაჯერებლად მოთხრობილი. ამის შემდეგ ბევრი მეცნიერის, გამომგონებლისა თუ დიქტატორისთვის გახდა გიგანტური ქვემების შექმნა ოცნებისა და უძილო ღამეების მიზეზი.

„სუპერქვემების“ „ბები“ — „დიდი ბერტა“

პირველი მსოფლიო ომის ბოლოს გერმანიის არმიის გენერლებმა წაგების პირას მისული საომარი მდგომარეობის შემობრუნება პარიზის შორეული დაბომბევებით სცადეს. სპეციალურად ამისთვის კი 1918 წელს მსოფლიოში პირველი „სუპერქვემები“ დაამზადეს, რომელსაც ოფიციალურად ძალზე ამბიციური სახელი — „კოლოსალი“ უწოდეს, მოფერებით კი „დიდი ბერტას“ ეძახდნენ. ამ გიგანტური ქვემების სიგრძე 34 მ, ლულის რადიუსი კი — 1 მეტრი იყო. ლულის კედლების სისქე 40 სმ-ს შეადგენდა. ქვემები 750 ტონას იწონიდა, ხოლო 1მ სიგრძის ჭურვი 120კგ-ს. ქვემები მოძრავ ლაფეტზე იყო დამონტაჟებული. სროლა სწარმოებდა 52 გრადუსიანი კუთხით, ჭურვი უმაღლეს წერტილს 40 კმ-ს სიმაღლეზე სტრატოსფეროში აღწევდა და შემდეგ ძირს ვარდებოდა. პარიზამდე მანძილს ანუ 115 კმ-ს, ჭურვი 3,5 წუთში ფარავდა. 1918 წლის ზაფხულში 115 კმ-ის მანძილიდან გერმანელებმა პარიზის მიმართულებით 300 მეტი ჭურვი ისროლეს. თუმცა ომი მაინც სამარცხვინოდ წააგეს.

ამის შემდეგ წლების მანძილზე მეცნიერები და ავანტურისტები ბევრჯერ ცდილობდნენ გიგანტური ქვემების აგებას და ამ გზით მთვარეზე მოგზაურობის რეალურობის „მეცნიერულად“ დასაბუთებას.

პიტლერი რევანშზე ფიქრობს

ცნობილია, რომ ისტორია ხშირად მეორდება - ხან ტრაგედიად, ხან კი ფარსად. ისიც კარგადაა ცნობილი, რომ: „ყოველივე ახალი, კარგად დავიწყებული ძველია“. 1942 წლის ბოლოს გერმანიის ჯარებს ძალზე გაუჭირდათ, მარცხი - მარცხს მოსდევდა. გაცოფებულმა პიტლერმა მეცნიერებს სასწრაფოდ ახალი იარაღის შექმნა მოსთხოვა, რის საშუალებითაც მოსკოვის „კრემლს“ თუ ვერა, არანაკლებ საძულველ ლონდონს მაინც აქცევდა ნანგრევებად. არაა გამორიცხული, რომ ადოლფ პიტლერს, რომელიც პირველ მსოფლიო ომში კაპრალის ჩინით გერმანიის არმიაში იბრძოდა, ახსოვდა „დიდი ბერტას“ „ცულლუტობანი“. ამიტომ, როდესაც გერმანელმა ინჟინერმა ვალტერ კენდერსმა გიგანტური ქვეშეხის პროექტი და ტექნიკური გათვლები წარმოადგინა, ფიურერი უყოყმანოდ დათანხმდა.

ინჟინერ კენდერსის პროექტით ომში „გამარჯვების იარაღი“ უნდა ყოფილიყო სპეციალურ, 50 გრადუსიანი კუთხით გათხრილ 250 მ სიგრძის შახტაში მოთავსებული „სუპერქვემხი“, რომელიც უძრავ მიზანს (ამ შემთხვევაში ლონდონს) 150-160 კმ მანძილიდან განუწყვეტლივ დაბომბავდა. ამ განსაკუთრებით საიდუმლო გამოკვლევას „პროექტ 51“-ის კოდური სახელწოდება მიანიჭეს. მოფერებით კი, ალბათ გიგანტური ზომების გამო, „ათასფეხას“ ეძახდნენ.

პიტლერი აღფრთოვანებული იყო. 1943 წლის მაისის ბოლოს იმპერიის შეიარაღებისა და სამხედრო მრეწველობის მინისტრმა ალბერტ შპეერმა, რომელიც ამ პროექტის საერთო ხელმძღვანელი იყო, ფიურერს მოახსენა, რომ მხოლოდ 50 ამგვარი, მრავალჯერადი გამოყენების ქვეშეხით შესძლებდნენ საათში 600 ჭურვის გაშვებას ლონდონის მიმართულებით. შახტებში მოთავსებულ „ათასფეხებს“ კი ინგლისის ავიაცია ვერაფერს დააკლებდა. პიტლერმა ბრძანება გასცა სასწრაფოდ დაეწყოთ ამგვარი შახტების მშენებლობა ოკუპირებული საფრანგეთის ტერიტორიაზე, კალესთან ახლოს, საიდანაც ლონდონის ცენტრამდე სულ რაღაც 150 კმ იყო. პარალელურად დაიწყეს „ათასფეხას“ ექსპერიმენტალური გამოცდები. მისმა, ოდნავ მცირე ზომის მოდელმა შესძლო 125 კგ-იანი ჭურვის 93 კმ-ზე გასროლა. რჩებოდა მთავარი - დიდი „ათასფეხას“ დამზადება და გამოცდა, მაგრამ გერმანელებს ეს აღარ

დასცალდათ. 1944 წლის ივნისში მოკავშირეების მიერ საფრანგეთის სანაპიროზე ღესანტის გადმოსხმამ „პროექტი 51“ მხოლოდ ისტორიის კუთვნილება გახადა და ლონდონიც დაბომბვებს გადაურჩა.

ჯერალდ ბულის საბედისწერო „სუპერქვებები“

ჯერალდ ბული დაიბადა 1928 წელს, კანადის პროვინცია ონტარიოში. 22 წლისამ მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი მოიპოვა ტორონტოს უნივერსიტეტში. 1961 წლიდან იყო მონრეალის უნივერსიტეტის პროფესორი, ხოლო 1964 წლიდან კანადის კოსმოსური კვლევების ინსტიტუტის დირექტორი. იმ წლებში ბული აშშ-კანადის ერთობლივ სამთავრობო პროექტზე მუშაობდა, რომლის მიზანი იყო მცირე თანამგზავრების კოსმოსში გაშვება გიგანტური ქვებების საშუალებით. ბულმა სამი გიგანტური ქვებები დაამზადა, ერთ-ერთს 50მ-ზე მეტი სიგრძე ქონდა, ხოლო ლულის დიამეტრი 40,6 იყო. ამ ქვებებებით მან შეძლო 2 ტონიანი ტვირთების 180 კმ სიმაღლეზე გასროლა. კოსმოსური გამოკვლევებისთვის ბულს 1968 წელს კანადის უმაღლესი სამეცნიერო ჯილდო - მაკარტის პრემია მიენიჭა. ამ დროიდან ბული მსოფლიოს რამდენიმე ქვეყნის სპეცსამსახურების მუდმივი ოპერატიული მეთვალყურეობის ობიექტი გახდა. ბულმა 1972 წელს მიიღო აშშ-ის მოქალაქეობა. შემდეგ წლებში ის მუშაობდა სამხრეთ აფრიკაში, ისრაელში, ესპანეთში, ჩინეთში და ამ ქვეყნების შეიარაღებულ ძალებში საარტილერიო დანადგარების გაუმჯობესებას და სრულყოფას ახორციელებდა.

1982 წლიდან ბული ბელგიაში ცხოვრობდა, სადაც კერძო „კოსმოსური კვლევების კორპორაცია“ შექმნა. კვლევის ძირითადი მიმართულება ტრადიციული საარტილერიო ტექნიკის გაუმჯობესება იყო. სულ მალე ამ კორპორაციის სამხრეთ ამერიკის ფილიალმა დაიწყო 20,3 სმ კალიბრის ჰაუბიცების მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში ექსპორტირება.

დიქტატორის სამსახურში

ბულის ამ მოღვაწეობას, როგორც შემდგომ გაირკვა, ბევრი აღევნებდა შორიდან თვალყურს. 1985 წელს ბული ერაყელი დიქტატორის სადამ ჰუსეინის გარემოცვაში ჩნდება და ახალ „სუპერ ქვემეხზე“ იწყებს მუშაობას. ერაყს ამ ახალი იარაღით სურდა არა მარტო მეზობელი ირანის დაბომბვა (რომელთანაც უკვე ომი ჰქონდა), არამედ ისრაელის ქალაქების განადგურებაც. ბულს უკვე ჰქონდა ქვემეხი, რომელიც ჭურვებს 400 კმ-ზე ისროდა. ჰუსეინს სურდა ათას კმ-სთვის მიეღწია. ამ კვლევებს „პროექტი ბაბილონი“ უწოდეს. ეჭვი რომ არ აეღოთ, ამ ქვემეხისთვის საჭირო მოწყობილობების დამზადება ბულმა ევროპის რამდენიმე ქვეყნის ფირმას შეუკვეთა. საბერძნეთის, იტალიის, შვეიცარიის, გერმანიის და ბელგიის კომპანიები გიგანტური ქვემეხის სხვადასხვა კომპონენტებს ამზადებდნენ. 50 მეტრი სიგრძის და 1 მ დიამეტრის მილების დამზადება ინგლისის ერთ-ერთ კომპანიას შეუკვეთეს. კონტრაქტებში მილის დანიშნულებად მითითებული იყო ნავთობსადენის მშენებლობა. ამ ქვემეხის სროლის მაქსიმალური რადიუსი 1800 კმ, ჭურვის წონა 10 ტონა, ხოლო ლულის სიგრძე 160-180 მეტრი უნდა ყოფილიყო.

ჟურნალისტების მძიმე ხვედრი

1989 წელს გფრ-ში ჯერალდ ბულმა წარმოშობით ირანელი ჟურნალისტი ფარზად ბაზოფთი გაიცნო. რამდენიმე თვეში ბაზოფთი ბაღდადთან ახლოს ერაყის კონტრდაზვერვამ დააკავა და დიდი ბრიტანეთის და ისრაელის დაზვერვების აგენტობის ბრალდება წაუყენა. ერაყის სასამართლომ ბაზოფთს სიკვდილი მიუსჯა. მიუხედავად მრავალრიცხოვანი, მათ შორის გაეროს გენმდივნის პერეს დე კუელიერის და დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრ მარგარეტ ტეტჩერის თხოვნისა, სადამ ჰუსეინმა სასიკვდილი განაჩენი მაინც დაამტკიცა და ბაზოფთი 1990 წლის 15 მარტს ჩამოახრჩვეს. ძნელი სათქმელია ბაზოფთი „სუფთა“ ჟურნალისტი იყო თუ სპეცსამსახურებსაც „ეზმარებოდა“, თუმცა ამ ორ სპეციალობას იმდენი რამ აქვს საერთო, რომ ეს „წვრილმანი“ უკვე მნიშვნელოვანი აღარ არის.

ჟურნალისტ ბაზოფის სიკვდილის შემდეგ სადამმა ბულს ორი მცველი მიუჩინა, რომლებიც მუდმივად თან დაჰყვებოდნენ კონსტრუქტორს. სავარაუდოა ერაყელები თან მეთვალყურეობასაც უწევდნენ ბულს, რათა თავიდან აეცილებინათ მისი კონტაქტი სხვა ქვეყნების სპეცსამსახურებთან. 1990 წლის დასაწყისში ბული ბრიუსელში ჩავიდა და სასტუმრო „მინერვაში“ დაბინავდა ჟილტერის გვარით. 22 მარტს სადამოს ერაყელი მცველები რატომღაც არ ჩანდნენ, მაგრამ ბულმა ამ ფაქტს ყურადღება არ მიაქცია, „მარკეტში“ ფუნქციონირებდა და სასტუმროს ვესტიბიულში შევიდა. მეექვსე სართულზე ლიფტიდან გამოვიდა და საკუთარი ნომრისკენ გაემშურა. სწორედ ამ დროს უკნიდან სამჯერ ესროლეს, ხოლო ორი საკონტროლო ტყვია თავში დაახალეს. მაყუჩიანი იარაღიდან გასროლების ხმა ვერაფერს გაიგო და ბულის გვამი მხოლოდ ნახევარი საათის შემდეგ აღმოაჩინა მისმა მდივანმა. როცა ბელგიის პოლიცია მოვიდა, აღმოჩნდა, რომ ბულს თანხაც (რამდენიმე ათასი დოლარი) ჯიბეში ჰქონდა და ძვირფასი საათიც ხელზე ეკეთა. თავდამსხმელები უბრალო მძარცველები ნამდვილად არ იყვნენ. ბულის შვილი მიშელი და მასმედია დარწმუნებით აცხადებდნენ, რომ ეს ისრაელის დაზვერვის - „მოსადის“ ჩადენილი იყო. ებრაელები ჩუმად იყვნენ, რადგანაც ეს შედეგი ყველაზე მეტად მათ აძლევდა ხელს.

1990 წლის 11 აპრილს ბრიტანეთის საბაჟომ დააკავა ერაყში გასაგზავნად გამზადებული მაღალხარისხოვანი ფოლადისგან დამზადებული, ერთი მეტრი დიამეტრის რვა მილი. ეს მილები გიგანტური ქვემეხის ერთ უზარმაზარ ლულად იწყობოდა. „სუპერქვემეხის“ აგების მესამე ცდა კვლავ წარუმატებლად დამთავრდა.

ვინ იყო ჯერალდ ბული - დიდი მეცნიერი თუ დიდი ავანტიურისტი? ალბათ ორივე ერთად.

„მინოქსი“ – ყველა შპიონის საოცნებო ფოტოაპარატი

რიჩარდ ზორგე, ოლეგ პენკოვსკი, ჯონ უოკერი და ა.შ. – ყველა ამ მზვერავს, რომელიც სხვადასხვა ქვეყნებზე მუშაობდნენ, აერთიანებდა ერთი საოცარი და მინიატურული ფოტოაპარატი – „მინოქსი“.

სპეცსამსახურების შეიარაღებაში ეს, ყველაზე მინიატურული და ამავე დროს ძალზე საიმედო ფოტოაპარატი, 1930-იანი წლების ბოლოს გამოჩნდა.

მისი გამომგონებელი ეროვნებით გერმანელი ვალტერ ზაპი 1905 წელს რიგაში დაიბადა. 1921 წელს ის ოჯახთან ერთად საცხოვრებლად ესტონეთში გადავიდა, სადაც 1936 წელს, ხელისგულში რომ თავსდებოდა, ისეთი მინიატურული ფოტოაპარატი შექმნა, რომელსაც „მინოქსი“ უწოდა. ახალი აპარატის შესაძლებლობები იმ დროისთვის მართლაც რომ ფანტასტიკური იყო - ოპტიკური სისტემა ნებისმიერი ობიექტის გადაღების საშუალებას იძლეოდა. ადამიანები, პეიზაჟი და, რაც ყველაზე მთავარია, დოკუმენტები, იშვიათი სიზუსტით ფიქსირდებოდა 8X11 მმ ფირზე.

ფინანსური პრობლემების გამო ზაპმა მხოლოდ 1938 წელს შესძლო ამ მიკროაპარატის სეროული გამოშვების დაწყება ლატვიაში, „ვეფ“-ის ფირმაში, „VEF-MINOX, Made in Latvia“-ის დამლით.

სხვადასხვა ქვეყნების სპეცსამსახურები მალევე მიხვდნენ ამ უნიკალური აპარატის შესაძლებლობებს და თავისი მზვერავებისთვის ათასობით ყიდულობდნენ. მეორე მსოფლიო ომის დაწყებამდე 20 ათასზე მეტი „მინოქსი“ იყო გაყიდული. 1940 წელს, მას შემდეგ, რაც საბჭოთა კავშირმა ბალტიისპირეთის სამი ქვეყნის ოკუპაცია მოახდინა, ლაერენტი ბერიას ხელქვეითებმა გამომგონებლის დაკავება და მოსკოვის ერთ-ერთ დახურულ ინსტიტუტში საშუაოდ გადაყვანა მოინდომეს. ზაპმა, მისდა საბედნიეროდ, ერთი „მინოქსის“ ჯიბეში ჩადება და ბერლინში გაქცევა შეძლო. საბჭოთა კავშირმა „ვეფ“-ის ქარხანაში ოთხი ათასამდე „მინოქსის“ გამოშვება მოასწრო, თანაც უკვე „Made in USSR“ დამლით, როცა 1941 წლის ივლისში გერმანელებმა რიგა დაიკავეს და „ვეფ“-ის ქარხანაში ათასამდე მზა „მინოქსი“ აღმოაჩინეს. ფოტოაპარატით განსაკუთრებით რეიხსმარშალი გერინგი მოიხიბლა, რომელმაც მთელი პარტიის ბერლინში გადატანა ბრძანა და ფოტოაპარატზე „საბჭოთა კვალის“

წამლის შემდეგ საზეიმოდ ჩუქნიდა ბრძოლებში თავგამოჩენილ მებრძოლებს. ომის დასრულების შემდეგ ვალტერ ზაპმა ფირმა „მინოქსი“ დააფუძნა და ფოტოაპარატის კონსტრუქციის დახვეწას შეუდგა. წარმოება დღითი-დღე იზრდებოდა, როცა გამომგონებელსა და ფირმის მენეჯერებს შორის ფინანსური ხასიათის დავა წარმოიშვა. ზაპი იძულებული გახდა შვეიცარიაში გადაბარგებულიყო და „მინოქსის“ კონკურენტი კომპანია „ლეიკასთვის“ მიეყიდა იდეა და ტექნიკური დოკუმენტაცია. მომდევნო ათწლეულების მანძილზე მიკრო ფოტოაპარატი სულ უფრო უმჯობესდებოდა და თანდათანობით შეუცვლელი ხდებოდა სპეცსამსახურების ოპერატიულ საქმიანობაში. სხვადასხვა სპეცსამსახურების ტექნიკური დანაყოფები „მინოქსის“ საკუთარ, საიდუმლო მოდიფიკაციებს ამზადებდნენ, რომლებიც ძალზე განსხვავდებოდა სერიული ვარიანტისგან და მისი შესაძლებლობები თითქმის უსაზღვრო იყო. ეს, „ჯეიმს ბონდების“ საყვარელი აპარატი მთლიანად პერმეტიული იყო და დიდხანს ძლებდა წყალში. გავრცელებულია ვერსიაც, რომ კოროზიისაგან დასაცავად „მინოქსის“ კორპუსს ოქროსგანაც აკეთებდნენ. 1950-იან წლებში აშშ-ში „მინოქსების“ გასაყიდი ფასი იმ დროისათვის მართლაც ფანტასტიკური – 600 დოლარი იყო. შედარებისთვის ვიტყვით, რომ მაშინ ამ ფასად 3-4 წლის კარგად შენახული ავტომობილის ყიდვა შეიძლებოდა.

საბჭოთა სპეცსამსახურებმაც დრო იხელთეს და „მინოქსის“ მოდიფიკაციების დამზადება დაიწყეს - 1958 წელს შექმნეს „ტოჩკა-58“, ხოლო ორი წლის შემდეგ „ტოჩკა-58მ“, რომლებიც გამოიყენებოდა ფარული გადაღებების დროს. ხოლო ქვეყნის შიგნით სპეცოპერაციების ჩატარების დროს ფართოდ იყენებდნენ აგრეთვე მიკრო ფოტოაპარატ „იივე-25“-საც.

1996 წელს კომპანია „ლეიკა“ გახდა ფირმა „მინოქსის“ აქციათა საკონტროლო პაკეტის მფლობელი და ვალტერ ზაპიც კვლავ დაუბრუნდა მშობლიურ გარემოს. 2000 წელს „მინოქსის“ ფირმამ გამოისყიდა აქციათა 51 % და კვლავ დამოუკიდებელი გახდა, თავად ვალტერ ზაპი 2003 წელს შვეიცარიაში, 98 წლის ასაკში გარდაიცვალა. ასეთია XX და XXI საუკუნეების შპიონების საყვარელი და შეუცვლელი, მართლაც უნიკალური ფოტოაპარატის შექმნის და წარმოების მოკლე ისტორია.

როგორ დავიცვათ თავი ფარული მოსმენებისგან?

ფარული მოსმენები და ვიდეოგადაღება ყველა ქვეყნის საპეტაცო-სახურების და სამართალდამცავი სტრუქტურების საკმინაობის აუცილებელი ატრიბუტია.

„ფარული კამერა“ ყოველთვის ისეთი უწყინარი და სახალისო „იარაღი“ როდია, როგორც ქართულ და უცხოურ გასართობ შოუებშია ნაჩვენები. საპეტაცო-სახურების ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობა საპეტაციო ტექნიკის გამოყენების გარეშე, ისევე წარმოუდგენელია, როგორც თბილისის ცირკის მიმდებარე ტერიტორია „ღამის პეპლების“ გარეშე. მთავარია, რომ საპეტაცო-სახურების ყველა ღონის ხელმძღვანელებმა ფარული ვიდეო და აუდიო ჩაწერები კანონის მოთხოვნების მკაცრი დაცვით ჩაატარონ.

საპეტაცო-სახურების ეს ყველაზე საიდუმლო, მტკვარივით „სუფთა“ და საზოგადოებაში უკვე ყბადაღებული სამუშაო ოპერატიულ-ტექნიკური უზრუნველყოფისა და სპეცტექნიკის დანაყოფს ევალება. ისინი ოპერატიული და საგამოძიებო სამსახურების შეკვეთით აფიქსირებენ ნებისმიერი სახის ტელეკომუნიკაციურ კავშირებს (ტელეფონი, ფაქსი, ელ-ფოსტა და ა.შ.) და ბინებსა და ოფისებში ფარული შეღწევისას ამონტაჟებენ მოსასმენ აპარატურას.

ამ ღონისძიებების ჩასატარებლად საჭიროა სასამართლოს (მოსამართლის) ბრძანება. თუმცა ის კომერციული სტრუქტურები, რომელთაც კონკურენტის საიდუმლო საფინანსო-ეკონომიკური და საკადრო ინფორმაციის ფარული შეტყობა აქვთ მიზნად დასახული, ან კრიმინალური დაჯგუფებები, ბუნებრივია არანაირ ნებართვას და ბრძანებას არ საჭიროებენ და კანონის დარღვევით ახორციელებენ ფარულ მოსმენებსა და გადაღებებს.

როგორ დავიცვას მოსახლეობამ და კანონმორჩილმა კომერციულმა სტრუქტურებმა თავი? შევეცდებით მათ გარკვეული რეკომენდაციები მივცეთ და იმ სპეცტექნიკის ნიმუშებიც გავაცნოთ, რომელიც დღეისათვის ყველაზე ხშირად გამოიყენება მოსასმენი აპარატურის და ფარული ვიდეოკამერების აღმოსაჩენად.

საინტერესოა, რომ ათწლეულებია ამ სფეროში „კატა-თაგვობანას“ თამაში წარმატებით გრძელდება. ჯერ მთლად „უხილავ“ მოსასმენ და გადამღებ აპარატურას გამოიგონებენ, გაეც ცოტა ხანი

და უკვე მის აღმოჩენ სპეცტექნიკას შექმნის რომელიმე სპეცსამ-სახური ან ფირმა და გრძელდება ასე უწყვეტად.

ჩანართში სურათზე ნაჩვენებია რადიოკონტროლის მრავალარხ-იანი კომპლექსური აპარატი „კეისი“. მისი დანიშნულებაა არასან-ქტირებული სიგნალების აღმოჩენა 40-3000 მჰ-ზე სიხშირეებზე. ასევე შეუძლია 230 ვ და უფრო დაბალი ძაბვით მკვებავი, ინფორ-მაციის ფარული მოხსნის და გადაცემის აპარატურის გამოსხივებ-ის აღმოჩენა. ელექტროგამტარი სადენების (ხაზების) კონვეტორის საშუალებით შეუძლია იმ დაბალი სიხშირის სიგნალების აღმოჩენა, რომლებიც ცვალებადი და დაბალი ძაბვის (სახანძრო და დაცვითი სიგნალიზაცია, ტელეფონის ხაზი) სადენებით გადიცემა.

„კეისი“ აანალიზებს რადიოსიგნალებს და ახდენს მათ ავტომა-ტურ რეგისტრაციას და ჩაწერას. მისი კვების წყაროა სტაციონა-რული 220 ვ ან ავტომობილის 12 ვოლტიანი აკუმულატორი. გარდა ამისა 6 სთ-ის მანძილზე ის უწყვეტად მუშაობს საკუთარი ავტონომიური აკუმულატორითაც.

მსოფლიო ბაზარზე ამ აპარატურის ფასი საკმაოდ მაღალია და 15-18 ათასი დოლარის ფარგლებში მერყეობს.

ერთ-ერთი ცნობილი და მძიმეწონიანი ქართველი პოლიტიკო-სის მაგალითი გვიჩვენებს, რომ საქართველოს პოლიტელიტაში არანაკლები მოთხოვნილებაა ფარულ ვიდეოგადაღებებზე და მისგან დაცვაზე. ამიტომ, თუ არ გინდათ, რომ თქვენი ქეიფი, „ნა ვერტე-ლიახ“ ან უფრო პიკანტური ეპიზოდებიც მთელი ქვეყნის საყურე-ბელი გახდეს, ყურადღებით გაეცანით ქვემოთ მოცემულ ინფორმა-ციას.

ფარული ვიდეოგადაღებების ოპტიკურ აღმოჩენებს შეუძლიათ სახლის ან ოფისის ინტერიერში, კედლებში, ჭერში და ა.შ. დამალუ-ლი მომუშავე ან გამორთულ მდგომარეობაში მყოფი ფარული ვიდ-ეო თვალის დაფიქსირება. მისი მოქმედების რადიუსია 2-15 მეტრი, წონა 200-400 გრამი, ხოლო საბაზრო ფასი 1300-1500 აშშ დოლარი.

არსებობს ფარული ვიდეოგადაღებები აპარატურის აღმოჩენი უფრო სერიოზული მოწყობილობაც. მისი მოქმედების ძირითადი პრინციპია წინასწარ მიცემული ალგორითმით ელექტრომაგნიტური მდგომარე-ობის ანალიზი. მას ოთახის გარედანაც შეუძლია დაიჭიროს სხვა-დასხვა ნივთებით და ინტერიერით შენიღბული ელექტრომაგნიტური გამოსხივების წყარო. მოქმედების რადიუსი 6-10 მეტრია, გამოსხივე-

ბის წყაროს დადგენის დრო 1-6 წუთს არ აღემატება. საკუთარი კვების წყარო ორი საათი ყოფნის, ხოლო 220 ვ მუდმივად მუშაობს. ამ აპარატურის საბაზრო ფასი 3000-3500 აშშ დოლარია.

ამ სერიოზულ სპეცტექნიკასთან ერთად „ანტინოჭოების“ ბაზარზე მრავალი, შედარებით მცირე შესაძლებლობების აპარატურაც იყიდება. ერთ-ერთია ფარული მოსმენების და უსადენო ვიდეოკამერების რადიოსიგნალების აღმოჩენი პერსონალური დეტექტორი. მას შეუძლია ფარული მიკროფონის 0,5 – 1,5 და ფარული „ვიდეოთვალის“ 1,5 – 2,0 მეტრის რადიუსში აღმოჩენა. ამ დეტექტორის ძირითადი უარყოფითი თვისება, ელექტრო ხელსაწყოების (ტელევიზორი, კომპიუტერი, მობილური ტელეფონი და ა.შ.) ტალღებისადმი ზედმეტი მგრძნობიარობაა. შეიძლება იქ აწრიპინდეს, სადაც „ჟუჩოკის“ კვალიც კი არ ჩანს. მისი ფასი 250 – 300 აშშ დოლარია.

ეს სპეცტექნიკა მხოლოდ მცირე ნაწილია ამ სახის თანამედროვე აპარატურისა, რომელიც მრაველადაა მსოფლიოსა და საქართველოს ბაზრებზე. ერთ კია, ფარული მოსმენებისა და ვიდეოგადაღებებისგან გარანტირებულ დაცვას ვერ უზრუნველყოფს ვერანაირი ტექნიკა, თუ თქვენ თავად არ იქნებით ფხიზლად.

გიგანტური „ხოჭოს“ თავგადასავალი

ფარულად მოსასმენი აპარატურა, როგორც წესი მინიატურული ზომის და შეუმჩნეველია, თუმცა ზოგჯერ ეს მოწყობილობა რამდენიმე ტონას იწონის, ხოლო თვით „ხოჭო“ („ჟუჩოკ“) გიგანტურ ზომებს აღწევს. ასეთია „მფრინავი მიკროფონები“ - მზვერავი თვითმფრინავები, რომლებიც რადიო და რადიოელექტრონული დაზვერვის აპარატურითაა აღჭურვილი და რამდენიმე ათასი მეტრის სიმაღლიდან უთვალთვალბენ ოპერატიული დამუშავების ობიექტს, აფიქსირებენ რადიოელექტრონულ სიგნალებს და დიდი სიზუსტით იწერენ სატელეფონო საუბრებს და ფარულ ვიდეოგადაღებებს აწარმოებენ. დღეს ერთ-ერთი ასეთი „გიგანტური ხოჭოს“ შესახებ მოგითხრობთ. 2001 წლის 1 აპრილს ამერიკელებს მძიმე დღე გაუთენდათ და ხუმრობისთვის ნამდვილად არ ეცალათ. ამ დღეს, მათი სამხედრო-საჰაერო ძალების სიამაყე, კორპორაცია „ლოქჰიდ მარტინის“ მიერ დამზადებული რადიოელექტრონული დაზვერვის თვითმფრინავი EP-3E Aries II -ს ჩინელებს ჩაუვარდათ ხელში.

მცირე ღოსიე: *ოთხ ძრავიანი EP-3E Aries II -ის ფრენის სიშორე 3000 კმ, ხოლო ჰაერში ყოფნის დრო - 12 საათია. რადიოელექტრონული დაზვერვის მოწყობილობა და რადარები თვითმფრინავის ფიუზელაჟშია დამონტაჟებული, ხოლო რადიოლოკაციური ანტენები ფრთის ქვეშაა მოთავსებული. ეკიპაჟი 24 წევრისგან შედგება. ამ „მფრინავი მიკროფონის“ ღირებულება, 80 მლნ დოლარი, მართლაც რომ შთამბეჭდავია. ამიტომაცაა, რომ პენტაგონის შეიარაღებაში მხოლოდ 12 ასეთი „გიგანტური ხოჭო“ იყო.*

2001 წლის 1 აპრილს ამერიკელების მზვერავი თვითმფრინავი სამხრეთ-ჩინეთის ზღვის თავზე კონდორივით ტრიალებდა და ჩინეთის ახლო-მახლო ტერიტორიების გეგმიურ რადიოელექტრონულ დაზვერვას აწარმოებდა. ამ ოპერაციაში ახალი და მოულოდნელი არაფერი იყო და ეს დღეც ჩვეულებრივ ჩაივლიდა, რომ არა 33 წლის ჩინელი მფრინავის ვან ვეის დღემდე აუხსნელი მოქმედება. მან ჩინეთის სამხედრო-საჰაერო ძალების გამანადგურებელი ეფ-8-ით ისეთი მანევრები ჩაატარა, იმდენად ახლოს მივიდა ამერიკელების მზვერავ თვითმფრინავთან, რომ

თვითონ დაიღუპა, ხოლო „გიგანტურ ზოჭოს“ ცხვირი წააცალა და ერთი ძრავა დაუზიანა. ამერიკელები იძულებულნი გახდნენ უახლოეს აეროდრომზე დაშვებულიყვნენ. ასეთი კი, კუნძულ ჰიანანზე განლაგებული ჩინეთის სამხედრო ბაზა აღმოჩნდა. დღემდე საიდუმლოა ვან ვეიმ ამერიკელები ჩინეთის ხელმძღვანელობის დავალებით „გაატარანა“ თუ მხოლოდ მათი შეშინება უნდოდა და კატასტროფა მისივე გამოუცდელობის გამო მოხდა. ფაქტია, რომ ჩინეთის სპეცსამსახურებს და შეიარაღებულ ძალებს ხელში ჩაუვარდათ უახლესი სამხედრო ტექნიკა და ფარული მოსმენებისა და ვიდეოგადაღებების მათთვის მანამდე უცნობი აპარატურა. „გიგანტური ზოჭო“ აღჭურვილი იყო ამერიკელი სამხედრო ლინგვისტების მიერ დამუშავებული სუპერსაიდუმლო სპეციალური კომპიუტერული პროგრამით, რომლის საშუალებითაც ხდებოდა ფარულად მოსმენების ობიექტების ვინაობის იდენტიფიცირება მათი ხმის ტემბრის მიხედვით. იმ დღიდან ამერიკული თვითმფრინავი-შპიონის შესწავლა ჩინეთის სპეცსამსახურების უმთავრეს ოპერაციად იქცა. 100 ჩინელი ტექნიკოსი დღედაღამ შლიდა და სატვირთო ავტომობილებში აწყობდა ამერიკელების მოულოდნელ „საჩუქარს“. მიუხედავად იმის, რომ ამერიკელების ეკიპაჟმა ინსტრუქციის თანახმად საიდუმლო აპარატურის განადგურება მალევე დაიწყო (ბევრ, მრავალმილიონიან მოწყობილობას ჩაქუჩებითაც კი მოუღეს ბოლო), ჩინელებს ხელში ჩაუვარდათ მოსასმენი ტექნიკის და საიდუმლო დოკუმენტაციის დიდი რაოდენობა. რამაც მათ საშუალება მისცა მოკლე ხანში შეექმნათ სპეციალური ფილტრატორები, რომლებიც ფარული ჩანაწერის გაშიფვრას და პიროვნებათა იდენტიფიცირებას შეუძლებელს ხდის.

ჩინელებს „მფრინავი მიკროფონის“ ეკიპაჟი 11 დღე სამხედრო ბაზის ტერიტორიაზე ჰყავდათ დაკავებული და მხოლოდ აშშ-ის პრეზიდენტის ჯორჯ ბუშის მუქარის შემდეგ გაანთავისუფლეს. 2001 წლის 1 მაისს კი აშშ-ის დელეგაცია, რომელიც ძირითადად ტექნიკური პერსონალისგან შედგებოდა, სამხედრო ბაზაზე დაუშვეს. ამერიკელებს მხოლოდ ერთიანად გამოშიგნული ფიუჯელაჟი დახვდათ. თვითმფრინავის სამშობლოში დაბრუნება ტრაგიკომიკური იყო. ისედაც ტანჯულ „გიგანტურ ზოჭოს“ ფრთები დააჭრეს და რუსული გიგანტური სატვირთო თვითმფრინავით ან-124 -ით ამერიკაში წაიღეს. ჩინეთის ხელისუფლებამ ამ ინციდენტით კარგად ისარგებლა, როგორც საგარეო

პოლიტიკური, ასევე საშინაო კომუნისტურ-იდეოლოგიური „პი-არით“. ჩინელი მფრინავი ვან ვეი ეროვნულ გმირად გამოაცხადეს და უმაღლეს მისი გამოსახულებიანი საფოსტო მარკები დაბეჭდეს, რომლებიც დღესაც კარგად იყიდება ჩინეთში. ამ ფაქტმა კიდევ ერთხელ დაამტკიცა, რომ ამ ქვეყანაში საბაზრო ეკონომიკა და კომუნისტური იდეოლოგია საოცრად ჰარმონიულად ვითარდება.

უფროხილდით „მონეტა-ჯაშუშებს“

ეს ფაქტი საპირველპრილო ხუმრობას უფრო გავს, ვიდრე სადაზვერვო ოპერაციას, მაგრამ მის რეალობაში ეჭვის შეტანა უკვე შეუძლებელია.

გასული წლის ბოლოს აშშ-ის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს (ცსს) წარმომადგენელმა დაადასტურა, რომ კანადურ ორდოლარიან მონეტებში ცსს-ს ექსპერტებმა . . . მოსასმენი მოწყობილობა - მინიატურული „ჟუჩოკები“ აღმოაჩინეს. საინტერესოა, რომ ეს მონეტები აღმოაჩნდათ იმ ამერიკელებს, რომლებიც კანადის ტერიტორიაზე განლაგებულ ფირმებში მუშაობენ და აშშ-ის მთავრობის საიდუმლო სამხედრო შეკვეთებს ასრულებენ. მონეტაში მიკროზოჭო ისეთი ოსტატობით იყო ჩამონტაჟებული, რომ ამგვარი ტექნოლოგია მსოფლიოში მხოლოდ რამდენიმე ქვეყანას (რუსეთს, ჩინეთს და ევროპის ზოგიერთ სახელმწიფოს) შეიძლება ჰქონდეს. ამერიკელებმა თავიდანვე გამორიცხეს მეზობელი და მეგობარი ქვეყნის – კანადის სპეცსამსახურების მონაწილეობა ამ ოპერაციაში: ჯერ გაურკვეველია გადამცემი „მონეტა-ჯაშუშები“ სამრეწველო შპიონჟის მიზნით დაამზადეს, თუ ისინი რომელიმე ქვეყნის წინააღმდეგ დაგეგმილი სპეცოპერაციის ტექნიკური უზრუნველყოფა იყო.

ჩვენი აზრით ამ მონეტების ფარული მოსმენებისთვის გამოყენება ნაკლებად შესაძლებელია, რადგანაც ძალზე ძნელია იმის წინასწარ განსაზღვრა თუ ვის ჯიბეში აღმოჩნდება მოცემულ მომენტში ეს მონეტა. უფრო სავარაუდოა, რომ მისი საშუალებით მფლობელის ადგილმდებარეობის დადგენა იყო ჩაფიქრებული.

პირადი გენეტიკური ინფორმაცია - პირად სეიფში!

მეცნიერების განვითარებას ყოველთვის თან ახლავს მოულოდნელი „გვერდითი მოვლენები“. უცხოეთში ბევრი სკანდალური სასამართლო პროცესი შემდგარა სისხლისძიერი ნათესაობის (უმთავრესად მამობის) დასადგენად. ცნობილი და მდიდარი სპორტსმენები (დიეგო მარადონა, ბორის ბეკერი და სხვ.), მსახიობები და ბიზნესმენები - ხშირად გამხდარან ამგვარი არასასიამოვნო სასამართლო-სამედ-იკინო პროცედურების მსხვერპლნი. XX-ე საუკუნის ერთ-ერთი უმთავრესი ბიოლოგიური აღმოჩენა - დნმ-ის კოდის გაშიფრვა, ღღეს შეიძლება უკვე პიროვნების კომპრომეტაციის და შანტაჟის ახალ იარაღად იქცეს. წარმოიდგინეთ რომელიმე დაინტერესებული სპეცსამსახური ან თუნდაც ჟურნალისტი, ხელში იგდებს რომელიმე ქვეყნის მაღალჩინოსნის დნმ-ის მატარებელ პირად პასპორტს, ატარებს გენეტიკურ ანალიზს და სენსაციაც (ტყუილი თუ მართალი, ამას მერე უკვე მნიშვნელობა ნაკლებად აქვს) მზად არის. უცბად დგინდება, რომ ამ პოლიტიკოსის ბაბუის-ბაბუა ესკიმოსი ყოფილა, ხოლო თავად კი ბავშვობაში შიზოფრენიით იყო ავად. ვინ მისცემს ამ პოლიტიკოს არჩევნებში ხმას?

პირადი გენეტიკური ინფორმაციის ბოროტად გამოყენება ის შენელებული მოქმედების ნაღმა, რომელსაც მომავალში ბევრი პრობლემის გამოწვევა შეუძლია. ამიტომ მოქალაქეების გენეტიკური პასპორტი კანონმდებლობით უნდა იყოს დაცული.

ტელეპათია — სპეცსამსახურების ყველაზე საიდუმლო იარაღი

ტელეპათია- (ბერძნულად ტელე-შორს, ხოლო პატჰოს-გრძნობას ნიშნავს) ესაა მოვლენა, რომელიც გამოიხატება ერთი პირის ნერვულ-ფსიქიკური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის გადაცემაში მეორე პირისთვის შორ მანძილზე ან საგნების დისტანციურ ხელვაში.

ნათელმხილველების და მკითხავეების ბევრს არ სჯერა, ალბათ

სამართლიანადაც. არ დაგიმაღაუთ და ამ სტრიქონების ავტორიც წლების მანძილზე, რეალური და სანდო დოკუმენტური მასალის არ არსებობის გამო, სკეპტიკურად იყო განწყობილი ამგვარი ფენომენის მიმართ და მხოლოდ საცირკო ტრიუკი ეგონა. მიუხედავად იმისა, რომ 1920-იანი წლებიდან მოყოლებული მრავალი ჯორი არსებობდა „ჩე-კა“ — „ენ-კა-ვე-დე“ — „კა-გე-ბეს“ მიერ ტელეპათიის და პარაფსიქოლოგიის სფეროში ექსპერიმენტების ჩატარების და კონკრეტული შედეგების მიღწევის შესახებ, ამ ფაქტების დამადასტურებელმა საბჭოთა საარქივო მასალებმა დღის სინათლე 80 წლის (!) შემდეგაც ვერ იხილეს.

უფრო დემოკრატიულად მოიქცა აშშ-ის ხელისუფლება, რომელმაც აღნიშნულ სფეროში მიმდინარე ექსპერიმენტების მასალები ფართო საზოგადოებისათვის ხელმისაწვდომი გახადა. დღეს ამერიკის სპეცსამსახურების მიერ დაფინანსებული სამეცნიერო კვლევების შესახებ მოგითხრობთ.

1972 წლის დასაწყისში კვანტური ბიოლოგიის სპეციალისტი, სტენფორდის უნივერსიტეტის პროფესორი პაროლდ პუტოფი მცენარეებსა და მარტივ ორგანიზმებში საციცოცხლო პროცესების მიმდინარეობის შესახებ სამეცნიერო ექსპერიმენტებს ატარებდა. ამის ამსახველი პუბლიკაციები შემთხვევით წაიკითხა ნიუ-იორკელმა მხატვარმა ინგო სევანმა და პუტოფს საკუთარი ტელეპათიური შესაძლებლობების შესახებ აცნობა, თან ამ მიმართულებით ერთობლივი გამოკვლევების ჩატარება შესთავაზა. მეცნიერმა სტენფორდში მიიწვია მხატვარი და ლაბორატორიის სარდაფში წინასწარ დამალული სხვადასხვა ხელსაწყოების მოძებნა სთხოვა. უნდა გენახათ მეცნიერთა გაოცებული სახეები, როცა სევანმა ჯერ დახატა ეს ხელსაწყოები, ხოლო შემდეგ იოლად მიაგნო კიდეც. ინფორმაცია ტელეპათიის წარმატებული ცდების შესახებ პუტოფმა სტენფორდის უნივერსიტეტის სამეცნიერო კრებულში გამოაქვეყნა. სამი კვირის შემდეგ კი მას აშშ-ის ცენტალური სადაზვერვო სააგენტოს (ცსს) ორი თანამშრომელი ეწვია. ამ პერიოდისთვის ამერიკის დაზვერვას გააჩნდა დადასტურებული აგენტურული ცნობები საბჭოთა კავშირში პარაფსიქოლოგიის სფეროში სწრაფი ტემპებით მიმდინარე საიდუმლო კვლევების შესახებ. პუტოფს წინადადება მისცეს ცსს-ს დაფინანსებით გაეგრძელებინა კვლევები, მხოლოდ ორი პირობა უნდა შესრულებინა: პირველ რიგში ცდები ცსს-ს ექსპერტების თანდასწრებით უნდა ჩატარებინა (მხოლოდ ამის

შემდეგ მოხდებოდა დაფინანსება) და მეორეც, კვლევები სრულიად საიდუმლო უნდა ყოფილიყო. რამდენიმე საკონტროლო ექსპერიმენტის წარმატებით ჩატარების შემდეგ ცსს-მ პუტოფს რვა თვიანი კონტრაქტი გაუფორმა და იმ დროისათვის საკმაოდ დიდი თანხა – 50 ათასი დოლარი ჩაურიცხა.

ამის შემდეგ ცდები თანდათან რთულდებოდა. ჯერ იყო „დისტანციური ხედვა“ – სვანს კონვერტსა და ყუთებში შენახული წერილები და ნივთები უნდა ამოეცნო. შემდეგ ცდები ლაბორატორიის გარეთ გადაიტანეს. 1973 წლის ზაფხულში სვანს აშშ-ის რუქაზე უჩვენეს კოორდინატები, სადაც ობიექტი „X“ მდებარეობდა, მას კი კონკრეტულად უნდა დაეხასიათებინა ეს ნაგებობა. ინგო სვანმა არა მარტო ძირითადი და დამხმარე ნაგებობების ზუსტი სკემები დახაზა, არამედ მათი შიდა ინტერიერიც დაასახელა.

რამდენიმე თვის შემდეგ ცსს-მ „შემსრულებლებს“ უკვე სერიოზული სადაზვერვო ამოცანის გადაწყვეტა დაავალა. ამერიკის დაზვერვის ინფორმაციით საბჭოთა კავშირის აღმოსავლეთ ნაწილში სწრაფი ტემპებით მიდიოდა ატომური პოლიგონის მშენებლობა. სვანს მიახლოებით მაინც უნდა მოეძებნა ეს ადგილი. მან რამდენიმე ცდის შემდეგ სემიპალატინსკს დაადო თითი და მშენებარე ობიექტის სკემა დახაზა, სადაც დიდი ზიდურა ამწის აღნიშვნაც არ დაეიწყებია. ეს ყველაფერი აგენტურული და კოსმოსური დაზვერვის წყაროებით დადასტურდა. გარდა ამ თემატიკისა ცსს-ს აინტერესებდა შიფრმანქანების და შიფრკოდების „დისტანციური ხედვა“, დაშიფრული წერილების წაკითხვა და მრავალი სხვა საკითხი. „შემკვეთის“ ექსპერტები ტელეპათიის ყველა ცდას ესწრებოდნენ, რათა ექსპერიმენტები გაყალბების გარეშე ჩატარებულიყო. სავარაუდოა, რომ საერთო შედეგები აკმაყოფილებდა ამერიკის ხელისუფლებას, რადგანაც 1975 წლის ბოლოს სამეცნიერო-პრაქტიკული კვლევის მიმართულებები და დაფინანსება უფრო გაფართოვდა. გაიზარდა პუტოფის ლაბორატორიის შტატიც. ინგო სვანის გარდა მიიწვიეს სხვა, ამგვარი ნიჭით დაჯილდოებული პირები. მათი ექსპერიმენტების „მომხმარებელთა“ რიცხვში, ცსს-ს გარდა, უკვე სამხედრო დაზვერვა, „გფზ“ და აშშ-ს სხვა საეცსამსახურებიც იყვნენ. ამის გამო ნაწილობრივ შეიცვალა ტელეპათიური კვლევების სპეციფიკა და დაზვერვითი სახის ამოცანებთან ერთად ეს ამოუცნობი ფენომენი კონტრდაზვერვითი ოპერაციების დროსაც გამოიყენებოდა. უპირველესად კი – შესაძლო საბჭოთა „პარაფ-

სიქოლოგიური შეტევების” გასანეიტრალებლად.

ბუნებრივია ეს კვლევები და მიღწეული შედეგები მაქსიმალურად გასაიდუმლოებული იყო. მხოლოდ მრავალი წლის შემდეგ, 1995 წლის სექტემბერში, აშშ-ის ექს-პრეზიდენტმა ჯიმი კარტერმა ატლანტის უნივერსიტეტში გამოსვლისას გაკვრით გაიხსენა შემთხვევა, როცა ზაირში ჩამოვარდნილ აშშ-ის სამხედრო-საჰაერო ძალების თვითმფრინავს ტელეპათის დახმარებით მიაკვლიეს. აშშ-ში გამოქვეყნდა ამ კვლევების მონაწილეთა, მათ შორის პალი პუტოფის, მეშუარები. საინტერესოა, რომ დღის სინათლეზე მხოლოდ აშშ-ში 1990 წლამდე ჩატარებული სამეცნიერო-პრაქტიკული კვლევების და ექსპერიმენტების მასალებია გამოტანილი. საბჭოთა ანალოგიური არქივები კი ისევ რუსეთის ხელისუფლების „ცხრაკლიტულში” დევს.

თუმცა ბოლო წლებში გამოჩნდა მრავალი საყურადღებო ინფორმაცია, რის შემდეგადაც ადამიანის ცნობიერებაში შეღწევის და მისი „გარედან მართვის” საკითხები გაცილებით სერიოზულ და საზიფათო პრობლემად ისახება.

ფაქტია, რომ უკანასკნელ წლებში გამოჩნდა დადასტურებული ცნობები აშშ-ში და საბჭოთა კავშირში (ეხლა რუსეთში) პარაფსიქოლოგიის სფეროში სწრაფი ტემპებით მიმდინარე საიდუმლო კვლევების შესახებ.

ასე მაგალითად, საბჭოთა „კა-გე-ბეს“ ყოფილი მაღალჩინოსანი, გენერალ-მაიორი ბორის რატნიკოვი ამტკიცებს, რომ XX-ე საუკუნის 50-იანი წლებიდან საბჭოთა კავშირი აქტიურად მუშაობდა ადამიანის ცნობიერების მართვის საკითხების კვლევაზე.

მცირე დოსიე: ბორის რატნიკოვი დაიბადა 1944 წელს, გენერალ-მაიორი. მუშაობდა „კა-გე-ბეს“ მოსკოვისა და მოსკოვის ოლქის სამმართველოში. 1981-1982 და 1985-1987 წლებში სპეციალური მივლინებით იმყოფებოდა ავღანეთში. 1991 წლის დეკემბრიდან რუსეთის ფედერაციის დაცვის მთავარი სამმართველოს უფროსის პირველი მოადგილეა. 1994-1997 წლებში იყო რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტის უშიშროების სამსახურის მთავარი კონსულტანტი. ამჟამად მოსკოვის სათათბიროს თავმჯდომარის მრჩეველია.

დადასტურებულია, რომ საბჭოთა კავშირში ყველა ადამიანი (თუნდაც იგივე ჯუნა დავითაშვილი), რომელიც პარაფსიქოლოგიური

თვისებებით გამოირჩეოდა, მალევე „კა-გე-ბეს“ დანტერესების ობიექტი ხდებოდა. სპეცსამსახურები ცდილობდნენ მათ გამოეყენებინათ ადამიანის ფსიქიკაზე დისტანციური ზემოქმედების სამეცნიერო-კვლევით სამუშაოებში.

„ცივი ომის“ პარალელურად მიმდინარეობდა ფარული „ტვინების ომი“.

წლების მანძილზე ნაწილობრივ შეიცვალა ტელეპათიური კვლევების სპეციფიკა და დაზვერვითი სახის ამოცანებთან ერთად, ეს ამოუცნობი ფენომენი უკვე კონტრდაზვერვითი ოპერაციების დროსაც გამოიყენებოდა. უპირველესად კი – მოწინააღმდეგის შესაძლო „პარაფსიქოლოგიური შეტევების“ გასანეიტრალებლად. თავდასხმის და დაცვის ობიექტი ქვეყნის უმაღლესი ხელისუფლების წარმომადგენლები იყვნენ. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ამგვარი კვლევები რუსეთის სპეცსამსახურებში გაგრძელდა.

„ფე-ეს-ბე“ და დაცვის ფედერალური სამსახური აფინანსებდნენ სამეცნიერო კვლევებს, რომლებიც მაქსიმალურად გასაიდუმლოებული იყო. 1992 წელს შეიქმნა სპეციალური დანაყოფი, რომელიც, მისი ხელმძღვანელის ბორის რატნიკოვის სიტყვებით, რუსეთის ხელისუფლების პირველი პირების: ელცინის, გაიძარის, ბურბული-სის და კოზირევის ცნობიერებას და ტვინს, უცხო ქვეყნების სპეცსამსახურების დისტანციური ზემოქმედებისგან იცავდა. თუ რატნიკოვს დაუუჯერებთ, მათ თავიდან აიცილეს პრეზიდენტ ელცინის ცნობიერების გარედან მანიპულირების მრავალი მცდელობა.

ელცინის „ტვინში შეჭრის“ ერთ-ერთი ასეთი სპეცოპერაციის მიზანი, 1992 წელს იაპონიაში ვიზიტის დროს კურილიის კუნძულების პრობლემის იაპონელთა სასარგებლოდ გადაწყვეტა ყოფილა. ამჟამად ძნელია დანამდვილებით იმის თქმა, ელცინმა ქართული კონიაკის თუ იაპონელი „სამურაი-ტელეპათების“ ზემოქმედების შედეგად მიიღო ამგვარი გადაწყვეტილება. ფაქტი კი ისაა, რომ რუსეთის სპეცსამსახურებმა ელცინს იაპონიაში უსაფრთხოების გარანტიები ვერ თუ არ მისცეს და ვიზიტიც იმ წელს არ შედგა. მომდევნო წლებში კი აწ გარდაცვლილ რუსეთის პრეზიდენტს ტვინი ისე შეუტრიალეს, რომ ერთ დროს დემოკრატი ელცინი, რუსეთის იმპერიული მიზნების პირველი დამცველი და გამტარებელი გახდა. სწორედ ამ პერიოდში დაკარგეთ აუზაზეთი და უფრო გაუარესდა სიტუაცია სამაჩაბლოში. ფაქტია, რომ ელცინი საკუთარი გარემოცვის ტყვე იყო.

საბჭოთა და შემდეგ რუსეთის სპეცსამსახურები ცდილობდნენ მოწინააღმდეგის, უპირველესად კი ამერიკის ადმინისტრაციის ხელმძღვანელების ცნობიერებაში შეღწევას. მათი მთავარი სამიზნე ამერიკის პრეზიდენტი, ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს დირექტორი, აშშ-ის ელჩი მოსკოვში და სხვ. იყვნენ. განსაკუთრებით წარმატებული ამერიკის სახელმწიფო მდივნის მადლენ ოლბრაიტის ცნობიერებაში „შეპარვა“ აღმოჩენილა.

რა დახვდათ რუს პარაფსიქოლოგებს ქალბატონი მადლენის ცნობიერებაში? რატინიკოვის სიტყვებით: პათოლოგიური ზიზღი რუსებისადმი და შური რუსეთის სტრატეგიული ნედლეულის უზარმაზარი მარაგების გამო.

ტელეპათიით, ოკულტიზმითა და პარაფსიქოლოგიური კვლევებით განსაკუთრებით დაინტერესებული იყო რუსეთის პრეზიდენტის ბორის ელცინის დაცვის უფროსის ალექსანდრე კორჟაკოვის მოადგილე, გენერალ-მაიორი გიორგი როგოზინი.

მცირე დოსიე: გიორგი როგოზინი დაიბადა 1942 წელს, გენერალ-მაიორი. წლების მანძილზე მუშაობდა „კა-გე-ბეს“ მე-3 სამმართველოს (სამხედრო კონტრდაზვერვა) ოპერატიულ-ანალიტიკურ სამსახურში. შემდეგ „კა-გე-ბეს“ სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტ „პროგნოზში“, სადაც ამუშავებდა ქვეყნის უმაღლესი ხელისუფლების ფსიქოლოგიური დაცვის ხერხებსა და მეთოდებს.

ამჟამად „ელბი-ბანკის“ სტრატეგიული დავეცემვის დეპარტამენტის დირექტორია.

ელცინის პრეზიდენტობის პერიოდში როგოზინს კრემლის მთავარ ასტროლოგს და „მუდამ ფზიზელი ბორისის“ პირად „შამანს“ ეძახდნენ. გავრცელებული ინფორმაციით მას განსაკუთრებით დიდი ზეგავლენა ელცინის ოჯახზე, პირველ რიგში კი ნაინა ელცინაზე ჰქონდა, რომელიც მისი რჩევების გარეშე თურმე სახლიდანაც არ გადიოდა.

ადამიანის ცნობიერების დასამორჩილებლად სპეცსამსახურების მუშაობა კვლავ გრძელდება, თანაც მაქსიმალურად გასაიდუმლოებულ რეჟიმში, რადგანაც ზოგადად ადამიანის, კონკრეტულად კი პარაფსიქოლოგიის და ტელეპათიის შესაძლებლობები მართლაც, რომ ამოუწურავი და ბოლომდე შეუსწავლელია. ზოგიერთი ინფორმაციით ამჟამად რუსეთში ამ კვლევებს ხელმძღვანელობს რუსეთის პრეზიდენტ პუტინის ადმინისტრაციის უფროსის მოადგილე იგორ სჩინი. ცნობისათვის, ისიც ყოფილი „კა-გე-ბეს“ ოფიცერი და პუტი-

ნის „მარჯვენა ხელი“.

ვინ არის მათი მთავარი სამიზნე? ბუნებრივია ის ქვეყნები და პოლიტიკოსები, რომლებიც მაქსიმალურად ცდილობენ რუსეთის ეკონომიკური, პოლიტიკური და სამხედრო ორბიტიდან თავის დაღწევას, უპირველესად კი უკრაინისა და საქართველოს პრეზიდენტები – ვიქტორ იუშჩენკო და მიხეილ სააკაშვილი.

ოპერატიული გარდერობი - სპეცსამსახურების საიდუმლო იარაღი

...მაისის მზიანი დღეა. ვაკის პარკში ახალგაზრდა ქალი წყნარად ასეირნებს საბავშვო ეტლით პატარას, რომელიც გასაკვირად ჩუმად არის და ტირილით არ აწუხებს ღომინოს თამაშით გართულ პენსიონერებს. ახალგაზრდა დედა ცდილობს განსაკუთრებით ნელა იმ სკამის წინ გაატაროს ეტლი, სადაც ორი მამაკაცი, რომელთაგან ერთს ამკარად სლაუერი გარეგნობა აქვს, დაბალ ხმაზე საუბრობენ. ქალი ალბათ ცდილობს ხელი არ შეუშალოს მოსაუბრეებს. სავსებით შესაძლებელია ეს იდილიური სურათი სპეცსამსახურების დაგეგმილი იყოს და გარე თვალთვალის („ნარუჟკის“, როგორც ხშირად უწოდებენ) სამმართველოს ოპერატიული თანამშრომლები უცხო ქვეყნის აგენტის მეთვალყურეობას და საუბრის ჩაწერას ახორციელებდნენ. არაა გამორიცხული ეტლშიც, ჩვილის მაგივრად, ფარული მოსმენის მართული მიკროფონები და ვიდეოთვალის იყო ჩამონტაჟებული. ყველა ქვეყნის სპეცსამსახურს უხდება თვალთვალის, მეთვალყურეობის და ფარული ვიდეო-აუდიო ჩაწერის ოპერაციების ჩატარება, ხოლო ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობა ლეგენდირებისა და შენიღბვის გარეშე წარმოუდგენელია. ეს კი მხოლოდ ოპერატიული გარდერობის გამოყენებითაა შესაძლებელი. საეჭვოა ეს ტერმინი ნაცნობი იყოს საქართველოს სპეცსამსახურების და სამართალდამცავი სტრუქტურების მრავალრიცხოვანი ნორჩი ხელმძღვანელებისათვის. პრობლემა არაა – ამ წიგნის წაკითხვის შემდეგ ალბათ გაერკვევია.

ოპერატიული გარდერობი თეატრის გარდერობზე უფრო მრავალფეროვანი და გაცილებით ორიგინალურია. რას არ ნახავთ იქ: ბავშვის ეტლიდან დაწყებული გეოლოგების კარვითა და მთამსვლელების აღჭურვილობით დამთავრებული. ეს ყველაფერი აგენტურის შესანიშნავადაა განკუთვნილი. საბჭოთა პერიოდში ოპერატიული გარდერობი

კა-გე-ბეს მე-7 სამმართველოს (რომელიც გარე თვალთვალს ახორციელებდა) დაქვემდებარებაში იყო. მისი ჩამონათვალი, დასახელება და შენახვის ადგილიც კი, მკაცრად იყო გასაიდუმლოებული. ამას აგენტურის კონსპირაცია მოითხოვდა და იმიტომ. ოპერატიული გარდერობით სარგებლობის უფლება მხოლოდ კა-გე-ბეს იმ ცენტრალურ და ტერიტორიულ დანაყოფებს ჰქონდათ, რომლებიც გარე თვალთვალს აწარმოებდნენ და (ან) საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე განლაგებულ უცხო ქვეყნების საელჩოებს და საკონსულოებს იცავდნენ (სინამდვილეში კი უთვალთვალებდნენ).

ოპერატიულ გარდერობში ყველაფერია, რაც კი ოპერატიულ-აგენტურული ოპერაციების ჩატარებას სჭირდება, კერძოდ: კოსტიუმირების ნივთები (სამოქალაქო და სპეციალური სამუშაო ტანსაცმელი – პალტო, ლაბადა, ქურთუკი და ა.შ.) და ეკიპირების საგნები (მუსიკალური საკრავები და მათი ფუტლაირები, სადაც თავისუფლად შეიძლება მოსასმენი და გადასაღები აპარატურა დამალო, სამედიცინო საკვოთები – ვითომ ექიმებისთვის, ბავშვის ეტლები, ნავეები და ა.შ.). ოპერატიულ გარდერობში განსაკუთრებული ყურადღება გრიმის (პარიკი, წვერ-ულვაში, სპეციალური საღებავები და ა.შ.) საშუალებებს ექცევა. გარე თვალთვალის ჯგუფები შესანიშნავად ხშირად იყენებენ სხვა სამინისტროების და უწყებების (პოლიცია, ეკოლოგიური პოლიცია, საფინანსო, საგადასახადო და საბაჟო სამსახურები და ა.შ.) ფორმის ტანსაცმელს. არანაკლები მნიშვნელობა აქვს იმ ადგილის ანუ პოსტის შენიღბვას, საიდანაც ფარული თვალთვალი წარმოებს. ამ მიზნით ოპერატიულ გარდერობში უნდა იყოს: ტურისტული კარავები, გეოლოგიური და გეოდეზიური ხელსაწყოები, სანტექნიკოსისა და ელექტრიკოსის ინსტრუმენტები და მთაშველელების აღჭურვილობაც კი. კა-გე-ბეს ხელმძღვანელობა დიდ ყურადღებას აქცევდა ოპერატიული გარდერობის განახლებას, რისთვისაც ყოველწლიურად „ნარუჟკის“ ერთ ფარულ-შტატთან თანამშრომელზე 300-350 მანეთი იყო განკუთვნილი. ამ საგნების შეძენა დეცენტრალიზებულად ხდებოდა, უმთავრესად „ცეკაე-შირის“ ქსელის მაღაზიებიდან. ოპერატიული გარდერობის მოვლა-პატრონობაზე მე-7 სამმართველოს უფროსი აგებდა მასუხს. ყველაზე საინტერესო ის იყო, რომ წუწურაქი საბჭოთა ხელისუფლება ოპერატიული გარდერობის მწყობრიდან გამოსულ და უვარგის ნივთებს კი არ ანადგურებდა, არამედ კა-გე-ბეს ყველა კვალის წაშლის შემდეგ, სახელმწიფო და კოოპერაციული სავაჭრო ქსელში გაქონდა გასაყ-

იდად. დამოუკიდებელი საქართველოს სპეცსამსახურებმა „კა-გე-ბეს“ ოპერატიული გარდერობი მემკვიდრეობით მიიღეს, თუმცა ამის შემდეგ თითო-თითზე არ დაუკარებიათ მის გასაანგარიშებლად და შესავსებად. თუ შევარდნაძის პრეზიდენტობის პერიოდში ამგვარი უწყურადღებობა გასაგები იყო, დღევანდელმა ხელისუფლებამ და სპეცსამსახურების ხელმძღვანელებმა უნდა გაითვალისწინონ, რომ ამ სფეროში წვრილმანები არ არსებობს და ოპერატიული გარდერობიც ისეთივე აუცილებელია ოპერატიულ-აგენტურული საქმიანობისთვის, როგორც მრავალმილიონად ღირებული მოსასმენი აპარატურა.

X. სექსი და შპიონაჟი

როცა ზემოდან ყველაფერი კარგად ჩანს

სპეცსამსახურები ყოველთვის წარმატებით იყენებდნენ ყველა ადამიანისთვის დამახასიათებელ სისუსტეებს. კაცური განცხრომის ქართულ ფორმულაში („ღვინო, ღუდუკი, ქალები“), თუ „ღუდუკს“ - „ფუღით“ შეეცვლით, მივიღებთ აგენტურის „დავერობკების“ უნივერსალურ განზომილებას, სადაც ყველაზე შედეგიანი „სექს-ოპერაციაა“. ამ ოპერაციის საბოლოო მიზანი სხვა ქვეყნის მაღალ-ჩინოსნის გადაბირება ან კომპრომეტირებაა.

ამ საქმისთვის სპეცსამსახურები ოდითგანვე იყენებენ „კაზანოვებს“ და „მერცხლებს“. პირველებს ელჩის შეუხედავი ცოლების, მინისტრების გაუთხოვარი, თანაც მახინჯი, მდივნების და მბეჭდავების ცდუნება ევალებათ. „მერცხლები“ კი ქალური მომზიბველობის წყალობით თავად ეშმაკსაც აცდუნებენ.

სპეცსამსახურების უახლეს ისტორიაში ყველაზე მეტი „სიძე-კაზანოვა“ გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის საგარეო დაზვერვას ყავდა. მისმა შეფმა მარკუს ეოლფმა თავად დაამუშავა „სექს-ოპერაციების“ მეთოდიკა და წარმატებით ხელმძღვანელობდა ფედერაციულ გერმანიაში მათ შეგზავნას.

საკუთარი ქვეყნის შიგნით კი „სექს-შპიონაჟით“ საბჭოთა სპეცსამსახურები ლიდერობდნენ. საბჭოთა კავშირის ყველა იმ სასტუმროსა და რესტორანში, სადაც ძირითადად უცხოელები შედიოდნენ, გამოყოფილი იყო მოსასმენი და სათვალთვალო ტექნიკით აღჭურვილი (სპეცსამსახურების ტერმინოლოგიით „პლიუსიანი“) ნომრები და მაგიდები. ასე, რომ გულუბრყვილო უცხოელები ვერც წარმოიდგენდნენ, რომ მათი ყველა „შრიალ-გრიალი“ ქუჩასა თუ სასტუმროს ნომერში, საბჭოთა სპეცსამსახურების მუდმივი მეთვალყურეობის ქვეშ იყო. ამ ტოტალური თვალთვალის „ბადეში“ „კგბ“-სა და „გრუ“-ს ოფიცრებიც გაბზულან, როცა შემთხვევით რესტორანში „პლიუსიან“ მაგიდასთან, ორი ჭიქა არყის შეზღვევ, გულიანად უგინებიათ ქვეყნის დაჩაჩანაკებული „ლიდერებიცა“ და უშუალო უფროსებიც. მეორე დილას კი მათი საუბრის ჩანაწერი უკვე ხელმძღვანელების მაგიდაზე იდო და „განკითხვის დღეც“ იწყებოდა.

სასტუმროებსა და რესტორნებში მორიგეობდნენ „ინტერ-გოგონებიც, ანუ „პუტანკები“, რომლების უცხოელებზე „მუშაობდნენ“. მილიცია მათ ხელს არ უშლიდა, რადგანაც მათი მფარველი ყოვლისშემძლე კა-გე-ბე იყო.

ჩვენი მზიური რესპუბლიკაც ხშირად იყო უცხოელი ტურისტების სამოგზაურო მარშრუტებში. ასეთ შემთხვევებში „ცენტრი“ (ანუ მოსკოვი) ადგილობრივ ორგანოებს ოპერატიული დაინტერესების ობიექტის თვალთვალს და მაკომპრომეტირებელი მასალების მოგროვებას ავალებდა. თბილისის პრესტიჟული სასტუმროები „ივერია“ და „აჭარა“ მნიშვნელოვან როლს ასრულებდნენ „სექს-ოპერაციებში“. რამდენიმე საუკეთესო ნომრის საძინებელი ოთახები აღჭურვილი იყო სათვალთვალო აპარატურით. ფარული ვიდეოგადაღება, როგორც წესი, ზემოთა ნომრიდან ხდებოდა.

საინტერესოა საქართველოს „კა-გე-ბეს“ იმდროინდელი ოპერთანამშრომლების სოციალური სურათი. დიდი უმრავლესობა უცოლო იყო. ყველა უმაღლესი განათლებით, თუმცა თითქმის ყველა ოპერატიულ-სამძებრო საქმეში გამოუცდელი, რის გამოც სპეციალურ განათლებას შემდეგ მოსკოვის, კიევის და მინსკის ერთ ან ორწლიან კურსებზე იღებდნენ. „კა-გე-ბე“, როგორც წესი, არასდროს ენდობოდა უნივერსიტეტის კურსდამთავრებულებს, ამიტომ 1980-იანი წლების დასაწყისიდან „ანდროპოვის პრიზივის“ უმრავლესობა „გე-პე-ი“-ის დიპლომიანი კომკავშირელი აქტივისტები იყო.

„სექს-ოპერაციებში“ მათ ძირითად ფუნქციას ფარული ვიდეოგადაღებები წარმოადგენდა. რატომ ამზერინებდნენ მაინც და მაინც მათ უფასო სექს?

„რაიონიდან ჩამოსულები იყვნენ ბატონო, ქე უჭირდათ და რაეა აწყენდათ თვალის და ხელის გავარჯიშება?“ - დაახლოებით ასეთი იყო მათი ქვეგანყოფილების ხელმძღვანელების პასუხი.

რა ბედი ელით დონ-ჟუანებს რომლებიც არ
კითხულობენ ქართულ პოეზიას?

ისრაელის მკვიდრს მორდის, ქართველი პოეტის მურმან
ლებანიძის გენიალური ლექსი „ციცო“ სამწუხაროდ წაკითხ-
ული არ ჰქონდა და არც ამ სტროფებს იცნობდა:

*„წყაროზე ჩაგიყვანს და არ დაგაღვიძნებსო,
მწეურვალს დაგტოვებსო, ჩაჰყვები ვინცო“...*

თორემ უფრო ფრთხილად იქნებოდა.

შპიონაჟში სექსის „ილეთებს“ ისრაელის საგარეო დაზვერვის
სამსახური — „მოსადი“ მშვენიერად იყენებდა. ამჯერად ამ
სპეცსამსახურის ერთ „სექს-ოპერაციაზე“ მოგითხრობთ.

ირანს ბირთვული იარაღი ჯერ არა აქვს და მსოფლიო უკვე
დამაბულობის უმაღლეს ზღვარზეა. დაახლოებით ამგვარი შოკი
განიცადა მსოფლიო საზოგადოებამ ამ ოცი წლის წინ, როცა დიდი
ბრიტანეთის გაზეთებმა დაბეჭდეს ისრაელის მიერ ბირთვული იარაღის
შექმნის დამადასტურებელი სენსაციური ინფორმაცია და ფოტოები.
ეს ზესაიდუმლო ინფორმაცია ისრაელის დიშონის ატომური ცენტრის
რიგითმა ტექნიკურმა მუშაკმა მორდეჰაი (მორდი) ვანუნუმ მიყიდა
ერთ-ერთ ბრიტანულ გაზეთს.

მანამდე კი მოვლენები ასე ვითარდებოდა. 1986 წლის ცხელი
ზაფხული იყო. ისრაელის პრემიერ-მინისტრმა შიმონ პერესმა კაბ-
ინეტის საიდუმლო სხდომა გაცოფებულმა გახსნა. ყველაზე მეტი
შიდა უსაფრთხოების სამსახურის „შინ-ბეტის“ ახლად დანიშნულ
შეფს იოსებ გარმელინს მოხვდა. პერესის მონოლოგი დიდხანს
გრძელდებოდა: „როგორ გამოგეპარათ და ასეთი არასაიმედო კაცი
ჩვენი ქვეყნის ყველაზე საიდუმლო ობიექტზე სამუშაოდ დაუშვი?
ამის შემდეგ კი კომუნისტების და პალესტინელების მხარდამჭერ
დემონსტრაციებს, რომ მართავდა ვერ ამჩნევდით? ან ქვეყნიდან
ოფიციალურად რომ გაეგზავრა, ატომურ ცენტრში გადაღებული
ფოტოებით, მაშინ რას მიკეთებდით? აქამდე ავსტრალიაში იყო, გაზეთე-
ბის რედაქციებში დაბეჭდებოდა და ყველას ისრაელის ატომური
პროგრამის დამადასტურებელი ფოტოების ყიდვას სთავაზობდა, ახლა

ლონდონშია და რუპერტ მერდოკის გაზეთ „სანდი თაიმსისთვის“ აპირებს ფოტოების მიყიდვას. ეს არ უნდა დაუშვათ, თორემ დიდი სირცხვილი იქნება, დიდი!“ პრემიერმა „მოსადის“ დირექტორს ნაუმ აღმონს ვანუნუს დაპატიმრება და გასასამართლებლად ისრაელში ჩაყვანა დაავალა.

ეს ოპერაცია ლონდონში არ უნდა ჩატარებულიყო, რათა „რკინის ლედის“ — მარგარეტ თეთჩერის რისხვა არ გამოეწვია. „მოსადის“ აგენტებს არ გასჭირვებიათ მორდის ადგილსამყოფელის დადგენა, მაგრამ მთავარი პრობლემა მისი სხვა ქვეყანაში ჩატყუება იყო. დიდი ფიქრის შემდეგ „მოსადმა“ „სექს-ოპერაციის“ ჩატარება გადაწყვიტა. ამ ოპერაციაში მთავარი გმირის „პარტიას“ ამ საქმეების „ფრიალოსანი“, მაღალი, ქერათმიანი „შხვართი“ გოგონა, სახელად სინდი (ნამდვილი გვარი — ჩერილ ბენთოი) ასრულებდა. არავინ იცის როგორ განვითარდებოდა მოვლენები, რომ არა რესპექტაბელური „სანდი თაიმსის“ რედაქციის „მაღალზნეობრიობა“, რომელმაც, სანამ ვანუნუს მიერ გადაცემულ ფოტოებს ექსპერტიზას უტარებდნენ, მორდი „სრული კომფორტით“ ვერ უზრუნველყო. ამიტომ, ქალის ალერსს მოწყურებულმა მორდიმ 1986 წლის 24 სექტემბერს ლონდონის ერთ-ერთ ბარში პირველსავე ლამაზმანზე მიიჭანა იერიში და თითქმის გაუმართლა — მხურვალე ცეკვის შემდეგ გოგონაც მზად იყო მასთან ერთად ალერსში გაეტარებინა დღე და ღამე...

ვნებააშლილმა მორდეჰიმ პირველივე საღამოს წაიტრაბახა სინდისთან და დაწერილებით მოუყვა თავისი თავგადასავალი, გოგონა ყოველმხრივ თანაუგრძნობდა, მაგრამ ალერსში „შორს“ არ უშვებდა. ამან უფრო გააშმაგა მორდი. სინდის საკმაოდ ლოგიკური არგუმენტები ქონდა: „აქ სულ გვითვალთვალებენ, ჯობია იტალიაში, ჩემი დის სახლში წავიდეთ და იქ...“. სინდიმ ისე აუხსნია თავგზა მორდის და იმდენი ჯნა, რომ გაცნობიდან მეშვიდე დღეს „სათაფლაოდ“ რომში წაიყვანა. გახარებული მორდი მეცხრე ცაზე იყო და თვითმფრინავში ლამაზ ოცნებებს მიეცა. მან ბუნებრივია არ იცოდა ერთი „უმნიშვნელო“ ფაქტი — ეს გრძელფეხება ლამაზმანი — „როგორც ხეჭვჭური, ქვაზე დასათხლეში“ — სინდი, სინამდვილეში „მოსადის“ „აგენტი-მერცხალი“ იყო, რომელიც მორიგ „სასიყვარულო“ ოპერატიულ დავალებას ასრულებდა.

„შეყვარებულთა ბუდეში“ (სინამდვილეში „მოსადის“ კონსპირაციულ ბინაში) შევიდნენ თუ არა, „მოსადის“ ორმა „ოპერმა“

ძლიერი დარტყმით უცებ გათიშა მორდი, შემდეგ ძლიერმოქმედი ნარკოტიკი გაუკეთეს და რომიდან იტალიის ერთ-ერთ საზღვაო პორტში წაიყვანეს. იქიდან კი იახტით ისრაელში გადაიყვანეს. 1988 წლის 24 მარტს სასამართლომ მორდეჰაი ვანუნუ დამნაშავედ სცნო სახელმწიფო ღალატისა და საიდუმლოების გამხელის მუხლებით და 18 წლის პატიმრობა მიუსაჯა. 2004 წლის აპრილში, პატიმრობის ვადის სრულად მოხდის შემდეგ ვანუნუ გაანთავისუფლეს. ასე გაატარა ამ გზააბნეულმა კაცმა თვრამეტი წელი ციხეში მცირე ალერსის საფასურად. თუმცა აღმოჩნდა, რომ ჭკუა მაინც ვერ ისწავლა, 2007 წლის ზაფხულში ის კვლავ დააპატიმრეს სასამართლო გადაწყვეტილებების დაღვევის გამო.

XI. მსოფლიო „კა-გე-ბეს“ ჯიბეში

ფინეთი სტალინის სამხედრო კიტელის ჯიბეში

შეშფოთება გიჟყრობს, როცა ეცნობი საბჭოთა სპეცსამსახურების საარქივო მასალებს, ისტორიულ დოკუმენტებს და „კგბ“-ს ყოფილი გენერლების მემუარებს. თანდათანობით ბურუსი ეხდება ყველაზე საიდუმლო ინფორმაციას და ირკვევა, რომ საბჭოთა იმპერიის არსებობის მანძილზე მსოფლიოში თითქმის არ დარჩენილა ქვეყანა, სადაც საბჭოთა სადაზვერვო ქსელს ფეხი არ გაედგა და კონტროლის ქვეშ არ მოექცია ამ ქვეყნის პოლიტიკური ელიტა, სამხედრო და სპეცსამსახურების მაღალჩინოსნები, ბიზნესმენები, ხელოვნებისა და მეცნიერების ყველაზე თვალსაჩინო წარმომადგენლები. ბუნებრივია ეს ოპერაციები მეტ-ნაკლები წარმატებებით ხორციელდებოდა.

ადრე საბჭოთა კავშირის, ამჟამად კი რუსეთის მეზობელი ქვეყნები, ყოველთვის თავებდნენ იწყველიდნენ: „ეკ, რატომღა ღმერთი ასე შორს, რუსეთი კი ასე ახლოს“. იმპერიული ამბიციების გამო ამ უზარმაზარი სახელმწიფოს მეზობლები ყოველთვის ანექსიის საფრთხის ქვეშ იყვნენ. საქართველოსი არ იყოს, ერთ-ერთი ასეთი „მუდმივად განწირული“ ქვეყანა ფინეთი იყო. 1917 წელს რუსეთის იმპერიის დაშლის შემდეგ ფინეთი დამოუკიდებელი და იმავდროულად საბჭოთა სპეცსამსახურების სამიზნე გახდა. ბერჟინსკის დროიდან მოყოლებული მრავალრიცხოვანი საბჭოთა აგენტურა ფინეთის ფარული გაკონტროლებისთვის იბრძოდა. 1938 წლის აპრილიდან მოყოლებული სტალინის მთავარი მოთხოვნა საბჭოთა კავშირ-ფინეთის საზღვრის, ფინეთის ტერიტორიის სიღრმეში გადაწევა იყო. გრძნობდა რა გერმანიასთან ომის მოახლოებას, საბჭოთა დიქტატორს სურდა ლენინგრადისთვის აეცილებინა პირდაპირი დარტყმის საფრთხე. სტალინს ეკუთვნის ერთი მარტივი და ამავე დროს მრავალი ათასი ადამიანისთვის საბედისწერო ფრაზა: „ჩვენ გეოგრაფიის წინაშე უძლურნი ვართ, რადგანაც ლენინგრადის გადაადგილება შეუძლებელია, მაშინ მოგვიწევს ჩვენი საზღვარი გადავწიოთ ფინეთის ტერიტორიაზე“.

ფინეთის ხელისუფლება, სადაც მაშინ საბჭოთა აგენტურას ჯერ

ისეთი გადაწყვეტი პოზიციები არ ჰქონდა, რომ ზემოქმედება მოეხდინა ამ ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკაზე, უარზე იყო დაეთმო ან თუნდაც გაეცვალა ტერიტორია.

სტალინი, როგორც ფინეთის „დემოკრატიის მამა“

ამ პერიოდისათვის საბჭოთა კავშირს 40-ზე მეტი რეზიდენტურა ჰქონდა მსოფლიოს ყველა კუთხეში. ფინეთის რეზიდენტურა თანდათან ერთ-ერთი ყველაზე მრავალრიცხოვანი გახდა. თავდაპირველად სტალინმა ფინეთის ტერიტორიის ნაწილის ანექსია და ამ ქვეყნის თავისი გავლენის ქვეშ მოქცევა ფარული მოლაპარაკებებით და სპეცსამსახურების ძალებით გადაწყვიტა. თავიდან თითქოს საქმე კარგად მიდიოდა – 1938 წლის 7 აპრილს კრემლში საბჭოთა დაზვერვის ხელმძღვანელები დაიბარა, ინსტრუქტაჟი ჩაუტარა, ფულიც არ დაიშურა: მისი დავალებით 10 მილიონი ფინური მარკა (დაახლოებით ორასი ათასი დოლარი, რაც იმ დროისათვის ძალზე დიდი თანხა იყო), სულ ტკიცინა კუპიურები გადასცეს დაზვერვის რეზიდენტ ბორის რიბკინს.

მცირე დოსიე: *ჰოლკოვნიკი რიბკინი ბორის არკადის ძე (1899-1947), ნამდვილი გვარ-სახელი – ბორუხ არონის ძე რივეკინი. დაიბადა წვრილმოვაჭრე კომერსანტის ოჯახში. თავიდან თვითონაც კომერციას მიჰყო ხელი, მაგრამ 1921 წელს რადიკალურად შეცვალა გეგმები და „წითელ არმიას“ ჩაირიცხა. ორი წლის შემდეგ დაიწყო მისი, როგორც ჩეკისტის კარიერა. 1931 წლიდან არალეგალურ ოპერატიულ-აგენტურულ მუშაობას ეწეოდა სპარსეთში, საფრანგეთში, ბულგარეთსა და ავსტრიაში. 1935 წლის 25 სექტემბერს დაინიშნა ფინეთში საბჭოთა დაზვერვის ლეგალურ რეზიდენტად, დიპლომატიური „სახურავის“ ქვეშ, ბორის იარცევის (ოპერატიული ფსევდონიმი „კინი“) გვარით. 1939 წლის ოქტომბერში დააბრუნეს მოსკოვში. მუშაობდა „ცენტრში“. 1941 წლის სექტემბერში დაინიშნა შვედეთში საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტად. 1943-1945 წლებში ეურიერებდა არალეგალურ აგენტურული ქსელის შექმნას აღმოსავლეთ ევროპაში. 1947 წლის თებერვლიდან გენერალ სუდოპლატოვის ხელმძღვანელობით გვამავდა და ახორციელებდა სადაზვერვო-დივერსიულ (მათ შორის*

იყო მრავალი პოლიტიკური მკვლელობა) ოპერაციებს. ოფიციალური ინფორმაციით ბორის რიბკინი იმავე წლის 27 ნოემბერს ჩეხოსლოვაკიაში, პრაღასთან ახლოს ავტოკატასტროფაში დაიღუპა. გავრცელებული ვერსიით, რომელსაც მისი მეუღლე, ასევე „კვბ“-ს პოლკოვნიკი ზოია რიბკინა-ვოსკრესენსკაია იზიარებდა, ძალზე ბევრი საიდუმლო ოპერაციის დეტალების ცოდნის გამო, ბორის რიბკინი თავიდან თვით საბჭოთა დაზვერვამ მოიცილა.

სტალინი რიბკინს პირადად შეხვდა და დაწვრილებით აუხსნა(!) ძველი აგენტურიდან ფული ვისთვის და რამდენი უნდა გადაეცა, თან ახალი გეგმებიც დაუსახა. სტალინის ჩანაფიქრით ამ ფულით ფინეთში ახალი, ყველაზე „დემოკრატიული“ (ანუ რეალურად ყველაზე პროსაბჭოთა), „წვრილ მესაკუთრეთა პარტია“ უნდა შეექმნათ, რომელსაც პარლამენტში გამარჯვების შემდეგ პროსაბჭოური პოლიტიკა უნდა გაეტარებინა. ამ ოპერაციაში მნიშვნელოვანი როლი ძველ აგენტურას ეკისრებოდა.

საბჭოთა კავშირის ფინეთში აგენტები 1920-იანი წლების დასაწყისიდან ჰყავდა. მათგან ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მწერალი და დრამატურგი ჰელა მურიკი-ვეიოლიიოკი იყო.

მცირე ღოსიე: ჰელა მურიკი (1886-1954წწ.) წარმოშობით ესტონელი, შემდეგ გათხოვდა ფინ სულო ვეიოლიიოკზე და ისტორიაშიც ამ გვარით შევიდა. განათლებით ფილოსოფიის მაგისტრი თავდაპირველად ხე-ტყის ბიზნესით იყო დაკავებული, მერე კი ლიტერატურულ საქმიანობას მიჰყო ხელი. იყო მრავალი პიესისა და მოთხრობის ავტორი. ესტონურის გარდა კარგად ფლობდა რუსულ, გერმანულ, ფინურ და შვედურ ენებს.

ჰელა საბჭოთა დაზვერვასთან თანამშრომლობდა 1920-იანი წლებიდან (ოპერატიული ფსევდონიმი „პოეტი“). მისი ოპერატორი ჰელსინკის და სტოკჰოლმის რეზიდენტურებში იყო ზოია რიბკინა-ვოსკრესენსკაია. „პოეტის“ ძირითად ამოცანას წარმოადგენდა ფინეთის პოლიტიკურ ელიტაში, ინტელიგენციასა და ბიზნესმენებში საბჭოთა დაზვერვისთვის შეერჩია აგენტად „დავერ-ბოკების“ შესაფერისი კანდიდატურები, მოეგროვებინა მათზე მაქსიმალური (უპირველესად ნეგატიური) ინფორმაცია და საბჭოთა რეზიდენტებს დახმარებოდა მათ გადმოხილებაში.

სპექსამსახურების ტერმინოლოგიით ის მაღალი დონის „ნავოდ-ჩიცა“ იყო. თუმცა მეორე მსოფლიო ომის დაბთავრების შემდეგ,

ეკავა რა მეტად მნიშვნელოვანი პოსტები (იყო ფინეთის რადიოკომიტეტის თავმჯდომარე, პარლამენტის დეპუტატი), „პოეტი“ უკვე იმდენად „გაიზარდა“, რომ კლასიკურ „გავლენის აგენტად“ მოგვევლინა. მან გარკვეული წვლილი შეიტანა საბჭოთა „ატომურ პროექტშიც“. კერძოდ, ის აქტიურად აგიტირებდა ცნობილ ფიზიკოსებს – ნილს ბორსა და ელიზავეტა შეიტნერს, რათა მათ საბჭოთა კავშირისთვის გადაეცათ ატომური იარაღის შექმნის საიდუმლო დოკუმენტაცია.

რიბკინი ფინეთში 1938 წლის აპრილის ბოლოს დაბრუნდა და ყველაფერი იღონა, რათა სტალინის საიდუმლო დავალება შეესრულებინა. ის საბჭოთა მთავრობის სახელით აწარმოებდა ფარულ მოლაპარაკებებს, რომლებიც იმდენად საიდუმლოდ ტარდებოდა, რომ ფინეთში საბჭოთა ელჩი, დერევიანკოც კი არ იყო ინფორმირებული. ფინეთის პოლიტიკური პარტიებიდან საბჭოთა დაზვერვას ყველაზე მყარი პოზიციები ძალზე ძლიერ „აგრარულ პარტიაში“ ჰქონდა. რიბკინი ცდილობდა „გავლენის აგენტების“ ამოქმედებით მიეღწია სასურველი შედეგისთვის. უპირველესად ეს იყო ცნობილი პოლიტიკოსი და მომავალი პრემიერ-მინისტრი მაუნო ჰეკალა (1890-1952წწ.), მაგრამ ფინეთის ხელისუფლების, უპირველესად კი არმიის მთავარსარდლის და შემდგომში პრეზიდენტის, მარშალ კარლ გუსტავ მანერჰეიმის (1867-1951 წწ.) აშკარად გამოკვეთილი პატრიოტული და ანტისაბჭოთა პოლიტიკის შეცვლა ვერ მოახერხა. ვერც მანერჰეიმზე ფარული ოპერატიულ-აგენტურული კომბინაციებით ზემოქმედების მცდელობამ გამოიღო შედეგი. ფაქტიურად იმ ეტაპზე რიბკინის მისია კრახით დასრულდა. ფინელების დასაშინებლად სწორედ მაშინ წარმოთქვა სსრკ საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარმა მოლოტოვმა „დაუვიწყარი“ ფრაზა: „სამოქალაქო პირებმა ვერაფერს მივაღწიეთ, ახლა კი სამხედროების ჯერია, მათ სცადონ“.

1939 წლის ოქტომბრის ბოლოს რიბკინი მოსკოვში დააბრუნეს და მის მაგივრად რეზიდენტად ელისეი სინიციანი (ფსევდონიმი „ელისეევი“) დანიშნეს.

მცირე დოსიე: *გენერალ-მაიორი სინიციანი ევგენი ტიხონის ძე (1909-1995). საგარეო დაზვერვაში სამსახური დაიწყო 1938 წ. იყო რეზიდენტი: ფინეთში (1939-1944), შვედეთში (1944-1945) და ბერლინში (1950-1952). კვბ-ს წარმომადგენელი უნგრეთში*

(1953-1956), პოლონეთში (1962-1967) და ჩეხოსლოვაკიაში (1970-1981). საბჭოთა კავშირის საგარეო დაზვერვის უფროსის პირველი მოადგილე (1969-1970) წლებში. 1981 წლიდან გავიდა პენსიაზე.

ნოემბრის დასაწყისში სინიციანი უკვე პელსინკში იყო და სასწრაფოდ განაახლა კავშირი ფინეთის პოლიტელიტაში შემავალ საბჭოთა აგენტებთან: „გრაფთან“, და „ანასთან“, მაგრამ იმ ჯერზე მას დიდხანს არ მოუწია ფინეთში ყოფნა. იმავე წლის 25 ნოემბერს ის მოსკოვში გამოიძახეს. ჯერ მოლოტოვმა და ბერიამ გამოკითხეს ფინეთში შექმნილი მდგომარეობა, საღამოს კი „ელისევეი“ კრემლში, სტალინთან წაიყვანეს. ბევრ ახალ ინფორმაციას შორის, რომელიც დაზვერვის რეზიდენტმა სტალინს მოახსენა, ჩვენს განსაკუთრებულ ყურადღებას ორი იქცევს.

აღმოჩნდა, რომ ფინეთის არმია ომისთვის ემზადებოდა და იარაღდებოდა იმ დროისათვის საბჭოთა ხელმძღვანელობისთვის სრულიად უცნობი ახალი ავტომატური იარაღით, რომელსაც ფინებმა „სუომი“ შეარქვეს. საბჭოთა დაზვერვამ შეძლო სადაზვერვო-ოპერატიული გზებით ეს ავტომატი ხელში ჩაეგდო და მოსკოვში ჩამოეტანა. შემდეგ კი მისი საბრძოლო-ტექნიკური მახასიათებლები გასაოცარი სისწრაფით „აღმოჩნდა“ საბჭოთა შეიარაღებაში მიღებულ „პპშ“-ას.

მეორე ინფორმაცია კურიოზული იყო – ხორბლის ცუდი მოსავლის გამო ფინელები საბარათო სისტემაზე გადასულიყვნენ, მაგრამ 1 კგ პურის ნაცვლად შეეძლოთ მიეღოთ ერთი ლიტრი ლუდი ან 150 გრ. ყავა.

პოლიტბიუროს სხდომის დასრულების შემდეგ სინიციანი-ელისევეს ბერიას კაბინეტში სსრკ ფინანსთა მინისტრმა ბულგანინმა 10 მლნ ფინური მარკა გადასცა, რომელიც ოპერატიული მიზნებისთვის (სანდო პირების და გაელენის აგენტების დასაფინანსებლად) იყო განკუთვნილი. გაცილებით მეტი თანხა მიიღო „კომინტერნის“ ერთ-ერთმა ლიდერმა, ეროვნებით ფინელმა ოტო კუუსინენმა, რომელსაც სტალინმა განსაკუთრებული დავალება მისცა.

1939 წლის 30 ნოემბერს საბჭოთა არმია ფინეთის ტერიტორიაზე შეიჭრა და ფართომასშტაბიანი შეტევა დაიწყო. სტალინმა გადაწყვიტა ფინეთი ორად გაეხლიჩა, რისთვისაც „წითელი არმიის“ მიერ აღებულ პირველივე ფინურ ქალაქ ტერიოკში კუუსინენის

ხელმძღვანელობით მარიონეტული „ფინეთის დემოკრატიული რესპუბლიკა“ შექმნა. მოსკოვიდან ჩასულმა „ფინეთის“ ახალმა „მთავრობამ“ დიდი გულუხვობა გამოიჩინა და 2 დეკემბერს გაფორმებული სეპარატული ხელშეკრულებით საბჭოთა კავშირს ფინეთის სტრატეგიული ტერიტორიები გადასცა (?!). სამაგიეროდ სტალინმა „ახალ დემოკრატიულ რესპუბლიკას“ მძიმე შეიარაღება და ორი დივიზია „უფეშქაშა“.

ამ დაუფარავი აგრესიის ფაქტმა სხვა ქვეყნების იმდენად მკვეთრი ნეგატიური რეაქცია გამოიწვია, რომ საბჭოთა კავშირი ერთა ლიგიდან გარიცხეს. მოსკოვი კი მაინც თავს იმართლებდა: „რა ჩვენი ბრალია, ფინეთში სამოქალაქო ომი დაიწყო“.

აი, საიდან სესხულობენ დღეს აფხაზი და ოსი სეპარატისტების მხარდაჭერის „ჭკვიანურ“ იდეებს და გეგმებს რუსეთის საეცსამსახურები.

„წითელი არმია“ მოუმზადებელი იყო ზანგრძლივი ომისთვის. თანაც მკაცრი „ფინური ზამთრის“ პირობებში ორასი ათასი ფინელი მეომარი იმდენად მედგარ წინააღმდეგობას უწევდა ხუთჯერ მეტ მომხდურს, რომ სანამ უშუალოდ ჰელსინკს არ დაემუქრა საფრთხე, არ ნებდებოდნენ. სტალინის დავლებით საბჭოთა დაზვერვამ ზავის ხელსაყრელი პირობების მისაღწევად ფარული მოლაპარაკებები დაიწყო. 1940 წლის 12 მარტის ხელშეკრულებით ფინეთმა მნიშვნელოვანი ტერიტორიები დაკარგა, სანაცვლოდ სტალინი, რომელსაც ინგლის-საფრანგეთთან კონფლიქტი იმ ეტაპზე ხელს არ აძლევდა, დათმობაზე წავიდა და კუუსინენის სეპარატისტული მთავრობა უკან, მოსკოვში გაიწვია. საბჭოთა დიქტატორს კუუსინენი უყურადღებოდ არ დაუტოვებია და ახლად შექმნილი კარელია-ფინეთის სსრ-ს მეთაურად დანიშნა. საინტერესოა, რომ ოტო კუუსინენი იყო მომავალი „კებ“-ს შეფის და კომპარტიის გენსეკის იური ანდროპოვის პირველი პროტეჟე და მფარველი.

„ზამთრის ომის“ დასრულების შემდეგ სინიცინი ჰელსინკში დაბრუნდა და გაცილებით აქტიურად დაიწყო მოქმედება. თუმცა სინიცინს და საბჭოთა მზევრაკებს 1941 წლის 22 ივნისის შემდეგ კვლავ მოსკოვში გამგზავრება მოუწიათ, რადგანაც ფინეთი გერმანიის მოკავშირეთა ბანაკში გადავიდა (პროგერმანულ ძალებს მარშალი მანერჰეიმი თავკაცობდა. გერმანია იმდენად დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა ფინეთთან სამხედრო კავშირს, რომ 1942 წელს ადოლფ

პიტლერი პირადად ჩავიდა ჰელსინკში და მანერჰეიმს დაბადების 75 წელი მიულოცა). მხოლოდ სამი წლის შემდეგ, 1944 წლის სექტემბერში შეძლო სინიციმა ჰელსინკში ჩასვლა.

სტალინი ფინეთის პრეზიდენტს ნიშნავს და პარლამენტის და მთავრობის წევრთა სიას ადგენს

რეზიდენტმა სინიციმა განაახლა კავშირი, როგორც ძველ აგენტურასთან (რომელთა შემადგენლობა საოცრად მრავალფეროვანი იყო და ფინეთის საზოგადოების ყველა ფენას მოიცავდა, მაგ.: ჟურნალისტი —ოპერატიული ფსევდონიმით „ანა“, მინისტრი-„ბერი“, პარლამენტის დეპუტატი —„გრავი“, პოლიტიკოსები —„მოსე“, „ად-ვოკატი“ და ა.შ), ასევე შეუდგა ახალი ხალხის გადმოზიდვას. ოპერატიული მუშაობა ორი ძირითადი მიმართულებით მიდიოდა:

1. „ინფორმატორ-აგენტების“ დამუშავება და გადმოზიდვა;
2. „გავლენის აგენტების“ გადმოზიდვა და მათ პოლიტიკურ და კარიერულ წინსვლაში დახმარების აღმოჩენა.

სწორედ საბჭოთა დაზვერვის დახმარებით იყო, რომ ყოფილი „ინფორმაციის წყაროები“ უკვე „გავლენის აგენტებად“ „დაწინაურდნენ“. პირველი სერიოზული გამარჯვება უპო პაასიკის (1870-1956 წწ.) ჯერ პრემიერ-მინისტრად(1944წ), ხოლო ორი წლის შემდეგ პრეზიდენტად გაყვანა იყო. პარალელურად მოსკოვის დახმარებით ფინეთის პოლიტიკურ ელიტაში ურპო კეკონენის კარიერული წინსვლა დაიწყო და მისი „ვარსკვლავი ამობრწყინდა“ - მოსკოვი მას პაასიკის შემცვლელად ამზადებდა. რეალური მდგომარეობის შესანიღბად კი საბჭოთა დაზვერვა ცნობილ ემმაკურ ფანდს იყენებდა — ყველა ცენტრალურ საბჭოთა გაზეთში პერიოდულად პრემიერი პაასიკი და ოუსტიციის მინისტრი კეკონენი ფაშისტ-რეაქციონერებად და მოსკოვის მთავარ მტრებად სახელდებოდნენ (საინტერესოა, რომ რუსეთის ხელისუფლება დღესაც აქტიურად იყენებს ამ მეთოდს, განსაკუთრებით ჩვენს ქვეყანასთან მიმართებაში).

1944 წლის ბოლოდან დაწყებული, ფაქტიურად სტალინი აკომპლექტებდა და აკონტროლებდა ფინეთის პარლამენტის და მთავრობის შემადგენლობის უდიდეს ნაწილს. ფინელი პოლიტიკური მოღ-

ვაწენი მის ხელში ჭადრაკის პაიკებივით იმართებოდნენ — ზოგი ლაზიერში გადიოდა, ზოგიც კი „მოულოდნელად“ ავტოკატასტოფაში იღუპებოდა. საბჭოთა დაზვერვა ბოლომდე არ ენდობოდა საკუთარ აგენტებს და ცდილობდა „ჯვარედინი კონტროლის“ მე-
თოდით მიეღო მაქსიმალური ინფორმაცია. ამ მიზნით 1945 წლის გაზაფხულზე პაასიკვის ფინეთის შინაგან საქმეთა მინისტრად კუუსინენის სიძე, საბჭოთა აგენტი იურიე ლეინო (1898-1961წწ.) დაანიშნინეს. ამის შემდეგ ფინეთის პოლიცია და სპეცსამსახურები უკვე მთლიანად საბჭოთა „შეკვეთებით“ მუშაობდნენ. მუდმივი ფარული მეთვალყურება დაუწესდათ არა მარტო ფინელ პატრიოტებს და პრეზიდენტ მანერჰეიმს, არამედ პროსაბჭოთა პრემიერ-მინისტრს და მინისტრებს. ერთადერთი ფინეთის სამხედრო დაზვერვა იყო, სადაც მოსკოვის პოზიციები ისე ძლიერი არ იყო. მეორე პრობლემა კვლავ მარშალი მანერჰეიმი იყო. ის, პატრიოტულად განწყობილი პოლიტიკური ძალების დახმარებით 1944 წელს ფინეთის პარლამენტმა პრეზიდენტად აირჩია. ომის დასრულების შემდეგ კი სტალინის გადაწყვეტილებით მანერჰეიმს ჯერ „ომის გამჩალებელი“ ფინელი ჩინოვნიკების საჩვენებელი სასამართლო პროცესი უნდა ჩაეტარებინა, შემდეგ კი პრეზიდენტი პაასიკივი უნდა გამხდარიყო. მართლაც 1945 წლის 15 ნოემბერს ჰელსინკში „მცირე ნიურბერგის პროცესი“ მოაწვეეს და პროგერმანული ძალები პრეზიდენტ მანერჰეიმის ხელითვე ციხეში გაუშვეს, სასამართლოზე პრეზიდენტის გვარამაც ბევრჯერ გაიჟღერა (რაც სტალინს წინასწარ ჰქონდა გათვლილი) და 1946 წლის მარტში ის იძულებული გახდა პოსტი დაეტოვებინა. პარლამენტმა პრეზიდენტად პაასიკვი, ხოლო პრემიერ-მინისტრად მაუნო პეალა დაამტკიცა. კეკონენი პარლამენტის თავმჯდომარის პირველი მოადგილის პოსტს „დასჯერდა“. სტალინის „ოპერატიული კომბინაციის“ პირველი ეტაპი წარმატებით დასრულდა. მთავარი ჯერ წინ იყო. 1948 წლის 6 აპრილს საბჭოთა კავშირ-ფინეთს შორის „მეგობრობის, თანამშრომლობისა და ურთიერთდახმარების“ ხელშეკრულება გაფორმდა, რამაც საბჭოთა ბატონობის „დე ფაქტო“ მდგომარეობა, უკვე „დე იურედ“ დაამტკიცა. კრემლის დიდმა დიქტატორმა ფინელი „ტოპ-აგენტების“ — პეალას, კეკონენის, ლეინოს და სხვების საპატივცემულოდ მიღება გამართა და სტუმრებს ქართული ღვინით და კერძებით გაუმასპინძლდა, თან ჩვეულად კეთილად ჩაილიმა და კეკონენს გაეხუმრა: „რას ფიქრობენ ფინელები ამ ხელშეკრულებაზე?“

შეზარხოშებულმა კეკონენმა დაუფიქრებლად უპასუხა: „ეს ხელშეკრულება კი არა, პასივიკის დიქტატიია!“. სტალინმა პოლიტიბიუროს წევრებს გადახვდა: „მეც ხომ ამას გეუბნებოდით! ფინელებმა მაინც თავისი გაიტანეს“ და ეშმაკურად ჩაიცინა.

1944-50-იან წლებში საბჭოთა დაზვერვა ფინეთში ისე თავისუფლად გრძნობდა თავს, როგორც „თევზი – წყალში“ და ეს ქვეყანა „ჩავარდნილი“ საბჭოთა აგენტების მოსკოვში გასაქცევ სატრანზიტო ღერეფნად იყო ქცეული. სწორედ ფინეთის გავლით გაიქცა 1950 წლის აგვისტოს საბჭოთა კავშირში კვბ-ს „სუპერ-ატომური“ შპიონი, ცნობილი იტალიელი ფიზიკოსი და ატომური ბომბის შექმნის ერთ-ერთი თეორეტიკოსი ბრუნო პონტეკორვო. შემდგომ წლებში სტალინის პრემიის ლაურეატი და საბჭოთა აკადემიკოსი.

ფინეთის ხელისუფლების უმაღლესი მოხელეების საბჭოთა დაზვერვაზე მუშაობა იმდენად გასაიდუმლოებული იყო, რომ თვით პოლიტიბიუროს წევრებსაც არ ჰქონდათ ინფორმაცია. ამიტომ, როცა 1956 წელს ნიკიტა ხრუშჩოვმა მოსკოვში ვიზიტად მყოფ ფინეთის პრეზიდენტ ურხო კეკონენს უმაღლეს დონეზე უმასპინძლა და „რუსულ აბანოშიც“ კი მიიპატიჟა აგენტ-პრეზიდენტი, საბჭოთა კომუნისტთა ლიდერის კაპიტალისტური სამყაროს წარმომადგენლის წინაშე გამიშვლების ფაქტმა იმდენად აღაშფოთა საბჭოთა პოლიტიბიუროს წევრები, რომ საგანგებო სხდომაზე ნიკიტას სულ შავი ღლე აყარეს. მათ რა იცოდნენ ვინ-ვინ იყო...

პრეზიდენტი კეკონენი თავის გამოსვლებში ხშირად სარგებლობდა საბჭოთა დაზვერვის მიერ მიწოდებული ცკ-ას დირექტივებით და ხოტბა-დიდებას არ აკლებდა საბჭოთა კავშირს და მის ლიდერებს. ფინეთის ხელისუფლება იმდენად ყავდა „ჯიბეში“ კვბ-ს, რომ, როცა საბჭოთა დაზვერვის „ფილიალი“ - „შშეიდობის მსოფლიო ორგანიზაციის“ შტაბ-ბინა 1968 წელს პარიზიდან გამოაძევეს, უმაღლეს პელსინკმა მისცა თავშესაფარი.

საბჭოთა დაზვერვის მთავარი ამოცანა იყო რაც შეიძლება დიდხანს შეენარჩუნებინა კეკონენი ხელისუფლების სათავეში. მის პოლიტიკურ კონკურენტებზე ხორციელდებოდა ძლიერი ზეწოლა და შანტაჟი. ამის შედეგად კეკონენი 25 წელი იყო პრეზიდენტის პოსტზე.

ბრძოლა აგენტების პატრონობისთვის

ფინელი მაღალჩინოსანი აგენტების ხელმძღვანელობა საბჭოთა დიპლომატიებისა და დაზვერვის რეზიდენტებისთვის დაწინაურების და სამთავრობო ჯილდოების გარანტია იყო. ამ „გემრიელი ლუკმის“ ხელში ჩასაგდებად ფინეთში საბჭოთა ელჩსა და რეზიდენტს შორის დაპირისპირება ხშირად გამხდარა პოლიტიკურის სხდომაზე განხილვის საგანი. 1950-იანი წლების ბოლოს ერთ-ერთი მინისტრ-აგენტის ხელმძღვანელობისათვის ელჩ ზახაროვსა და რეზიდენტ ეენიზოვს შორის დაპირისპირება ლამის ხელჩართულ ჩხუბში გადაიზარდა. ორივენი მოსკოვში, ცკ-ში გამოიძახეს და საყვედური გამოუცხადეს. იგივე განმეორდა ოცი წლის შემდეგ – საბჭოთა ელჩ სობოლევსა და რეზიდენტ ვლადიმეროვს შორის – ამჯერად უკვე კეკონენტან „ექსკლუზიური“ კონტაქტებისთვის.

დოსიე: *გენერალ-მაიორი ვლადიმეროვი ვიქტორ მიხეილის ძე (1922-1995 წწ.). 1955 წლიდან მუშაობდა ფინეთის „მიმართულებით“. დაზვერვას აწარმოებდა პელსინკში საბჭოთა საელჩოს საფარქვეშ. 1970 წლიდან იყო რეზიდენტი. მოსკოვში დაბრუნების შემდეგ დაინიშნა საგარეო დაზვერვის „რტ“ სამმართველოს უფროსად. მისი ძირითადი ფუნქციები იყო: სსრკ-ში საქმიანი ან ტურისტული მიზნებით ჩამოსული უცხოელების გადმოძიება; მათ წინააღმდეგ ხულიგნური პროვოკაციების და „სასიყვარულო ხაფანგების“ მოწყობა და დაფიქსირება და ა.შ.*

ოცდაათი წლის შემდეგ ვიქტორ ვლადიმეროვმა თავის მოგონებებში დაასახელა 300-მდე ფინეთის მოქალაქე, რომლებიც კვბსთან თანამშრომლობდნენ. ბევრ ცნობილ პოლიტიკოსს შორის მოხსენიებულია აგრეთვე ფინეთის ყოფილი პრეზიდენტები კეკონენი და კოივისტო.

ფინეთის „საიდუმლო ფრონტზე“ კვბ-ს გარდა სამხედრო დაზვერვაც ძალზე აქტიურობდა. ათწლეულების მანძილზე გრუ-დან, ჯერ უშუალოდ ფინეთში, ხოლო შემდეგ სკკპ ცკ-ს საერთაშორისო განყოფილებაში „ფინეთის მიმართულებაზე“ მოღვაწეობდა პოლკოვნიკი ვლადიმერ ფედოროვი.

ინგლისის დაზვერვის აგენტის და „შეთავსებით“ კვბ-ს პოლკოვნიკ ოლეგ გორდივესკის მტკიცებით, 1980-იანი წლების ბოლოსთვის ფინეთში „თავდაუზოგავად შრომობდა“ კვბ-ს 33 აგენტი,

რომლებიც ამ ქვეყნის სხვადასხვა პოლიტიკურ პარტიებში და მთავრობაში, მაღალ თანამდებობებზე მოღვაწეობდნენ. მათ შორის დასახელებულია ურზო კეკონენი, ფინეთის ყოფილი საგარეო საქმეთა მინისტრი პაავო ვიიურიუნენი და ყოფილი პრემიერ-მინისტრი კალევი სორსა. ეს მაღალჩინოსნები, საბჭოთა სპეცსამსახურებში მიღებული კლასიფიკაციით განეკუთვნებოდნენ „პირველი ჯგუფის კონტაქტებს“ და მათთან ოპერატიული კავშირი განსაკუთრებული სიფრთხილის გამო, მხოლოდ უშუალოდ რეზიდენტს ჰქონდა.

თითქმის სამოცდაათი წელი გავიდა ფინეთში საბჭოთა დაზვერვის დამკვიდრებიდან, თუმცა ფინეთში დღესაც შიშობენ, რომ საბჭოთა აგენტურა „მემკვიდრეობით“ რუსეთის სპეცსამსახურებს ერგოთ.

ეს, ერთი შეხედვით შორეული ქვეყნის ისტორია განსაკუთრებით ყურადსაღები უნდა იყოს ჩვენთვის. როგორც დავინახეთ, საბჭოთა, იგივე რუსეთის, სპეცსამსახურების მიერ „გაველენის აგენტების“ ოპერატიული დამუშავება და კარიერულ წინსვლაში დახმარება მრავალი წლის ფარული მუშაობის შედეგია. საინტერესოა, ჩვენც ათწლეულების შემდეგ შევიტყობთ ქართველი „გაველენის აგენტების“ ვინაობას, თუ საქართველოს სპეცსამსახურები იყო-ჩალებენ და აგენტებს მალევე გამოავლენენ?

იტალიის ბედი მოსკოვში წყდებოდა

თავმოძღვრე იტალიელთა უდიდესმა ნაწილმა შეიძლება არც იცოდეს, რომ მათი ლამაზი ქვეყნის პოლიტიკური მომავალი ათწლეულების მანძილზე მოსკოვში იგეგმებოდა. 1920-იანი წლებიდან მოყოლებული საბჭოთა საეკსპლუატაციო იტალიაში იმდენად თავისუფლად გრძნობდნენ თავს, რომ ეს ქვეყანა საეკოპერაციების დაგეგმვის და განხორციელების ერთ-გვარ შტაბ-ბინად იყო ქცეული. რომიდან, ტურიინიდან და მილანიდან იმართებოდა საეკოპერაციები დიდი ბრიტანეთის, საფრანგეთის, აშშ-ის და „ნატო“-ს სხვა წევრი ქვეყნების წინააღმდეგ. თვითონ იტალიაში საბჭოთა საეკსპლუატაციოებს დიდი არჩევანი ჰქონდათ აგენტ-ინფორმატორების, გავლენის აგენტების თუ „უბრალოდ“ სანდო პირების მრავალრიცხოვან „არმიას“ შორის. მათგან მოსკოვს უმთავრესად „გავლენის აგენტები“ ანტერესებდა, რადგანაც სწორედ მათ ხელში იყო ან მოკლე პერიოდში აღმოჩნდებოდა, იტალიის პოლიტიკური სისტემის მართვის სადავეები.

საბჭოთა საეკსპლუატაციოების დეზინფორმაციული მუშაობის შედეგად 1960-იანი წლების ბოლოდან მთელ მსოფლიოში გავრცელდა სენსაციური ინფორმაცია – თითქოს იტალიის კომუნისტურმა პარტიამ დაგმო საბჭოთა პოლიტიკა და ყოველგვარი კავშირი გაწყვიტა კრემლთან. ამ ფაქტს იტალიის კომპარტიის ლიდერების განცხადებებიც ადასტურებდა. იმ პერიოდში პარტიის ლიდერმა ენრიკო ბერლინგუერმა ერთ-ერთ ინტერვიუში საჯაროდ „აღიარა“, რომ მიესალმება იტალიის „ნატო“-ს წევრობას და მკაცრად გააკრიტიკა მოსკოვის იმპერიალისტური და მილიტარისტული პოლიტიკა. მხოლოდ სამი ათეული წლის შემდეგ გახდა ცნობილი, რომ ეს ინტერვიუ მოსკოვში, „ლუბიანკაზე“ იყო შედგენილი და ორგანიზებული.

საბჭოთა კავშირის დაზვერვის ეკონომიკური შპიონაჟის ისტორიიდან ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი მაგალითია „კა-გე-ბეს“-ს აქტიური მონაწილეობა ე.წ. „საუკუნის პროექტის“ – იტალიური კონცერნ „ფიატის“ მიერ საბჭოთა კავშირში საავტომობილო ქარხნის მშენებლობის განხორციელებაში.

იტალიის სოციალისტური პარტია, კომუნისტურ პარტიასთან ერთად, ათწლეულების მანძილზე კრემლის ფარული მიზნების ყველაზე აქტიური შემსრულებელი იყო. ქვეყნის შიგნით თუ საერთაშორისო არენაზე სოცპარტიის ერთ-ერთი ლიდერი ფრანჩესკო დე

მარტინო პროსაბჭოთა პოზიციის აქტიურ გამტარებელად გვევლინებოდა. ეს გასაკვირი არ იქნება, თუ იმ ფაქტს გავითვალისწინებთ, რომ 1972 წელს ბატონი ფრანჩესკო სოცპარტიის ლიდერი... „კა-გე-ბეს“ დიდი ძალისხმევის შედეგად გახდა. შემდგომ პერიოდში ის იყო იტალიის მთავრობის ვიცე-პრემიერი და პრეზიდენტობის კანდიდატიც (!). ის მოსკოვიდან კარნახით ცდილობდა სოციალისტური და კომუნისტური პარტიების საპარლამენტო გაერთიანების შექმნას, რის შემდეგადაც პრემიერ-მინისტრიც თავად უნდა გახდარიყო. მას ხელს უწყობდა ის გარემოებაც, რომ იტალიელი სოციალისტების გაზეთი „ავანტი“ და სოციალისტი-მინისტრები ფაქტიურად „კა-გე-ბეს“ მიერ კონტროლდებოდნენ. ფრანჩესკო დე მარტინოს მაშინ ცოტა დააკლდა, რათა ქვეყნის უმაღლესი პოსტი დაეკავებინა და იტალია, ინდოეთის და ფინეთის ხეღვრს ბეწვზე გადაურჩა.

საბჭოთა სპეცსამსახურები აფინანსებდნენ, წვრთნიდნენ და წარმართავდნენ ტერორისტული ორგანიზაცია „წითელი ბრიგადების“ მთელ საქმიანობას. არის სერიოზული ეჭვი, რომ იტალიის პრემიერ-მინისტრის ადლო მოროს მოტაცება და ლიკვიდაცია სწორედ კრემლში დაიგეგმა.

საბჭოთა სპეცსამსახურების საქმიანობა იტალიაში გასცდა მხოლოდ შპიონაჟის საზღვრებს და სხვა, სუვერენული ქვეყნის პოლიტიკური, ეკონომიკური, სოციალური და ა.შ. ცხოვრების აქტიურ მანიპულირებად იქცა.

ეს და მრავალი სხვა შემამფოთებელი ინფორმაცია ცნობილი მას შემდეგ გახდა რაც იატალიაში მუშაობას შეუდგა საპარლამენტო კომისია სენატორ პაოლო გუცანტის ხელმძღვანელობით. „გუცანტის კომისია“ ძალზე დიდ წინააღმდეგობებს აწყდება, რაც კიდევ ერთხელ ამკიცებენ, რომ საბჭოთა სპეცსამსახურების პოზიციები ამჟამად უკვე რუსეთის დაზვერვამ დაიკავა.

ბნელი სათქმელია რამდენად მნიშვნელოვნად ჩათვლიან ჩვენი პოლიტიკოსები და ხელისუფლების წარმომადგენლები რუსეთის სპეცსამსახურების საქართველოში საქმიანობის შემსწავლელი საპარლამენტო კომისიის შექმნის აუცილებლობას, მაგრამ ჩვენი აზრით ეს გადაწყვეტილება ყბადაღებული და „მარად ტანჯული“ „ლუს-ტრაციის კანონის“ დამუშავების და მიღების საწყის ეტაპი ნამდვილად უნდა გახდეს.

რომის პაპი კვლავ სპეცსამსახურების სამიზნეა

აღმოსავლეთ გერმანიის დაზვერვის „შტაზის“ არქივების შესწავლის შემდეგ გაირკვა, რომ გერმანელ კარდინალ იოზეფ რანტცინგერს, ამჟამინდელ რომის პაპ ბენედიქტ XVI-ეს, ერთდროულად რვა (!) „შტაზის“ აგენტი უთვალთვალებდა.

იოან პავლე II-ის გარდაცვალების შემდეგ პოლონელმა კარდინალმა იუზეფ გლემპმა დაადასტურა, რომ რომის პაპი საბჭოთა და სოციალისტური პოლონეთის დაზვერვის მუდმივი ყურადღების ობიექტი იყო. ამ ოპერაციაში მნიშვნელოვანი ადგილი ეკავა პოლონელ მღვდელ კონრად ჰეიმოს. რომის პაპს ყოველთვის გვერდით ჰყავდა ეს ღვთისმსახური. ვერ ხვდებოდა მის მისიას, თუ პატიობდა?

ინდოეთის „ერთგული შვილი“ „კა-გე-ბეს“ აგენტი იყო

გამორჩეული მსოფლიო გეოპოლიტიკური მდგომარეობის გამო ინდოეთი ყოველთვის იყო საბჭოთა კავშირის საოცნებო „ლუკმა“. თუმცა 1947 წლის შემდეგ, როცა ინდოეთი ორ სახელმწიფოდ: პაკისტანად და ინდოეთად გაიყო, საბჭოთა იმპერიის ბელადი იოსებ სტალინი, ცოტა არ იყოს ცინიკურად და ირონიულად უყურებდა ინდოეთის ხელმძღვანელობაში მოსულ, „კაბებში“ გამოწყობილ გაძვალტყავებულ ასკეტურ კაცებს და „საერთაშორისო იმპერიალიზმის“ წინააღმდეგ მშვიდობიანი ბრძოლის მათეულ ლიბერალურ და ჰუმანურ მეთოდებს. დიდი დიქტატორი პიროვნულად ვერ იტანდა ჯავაჰარლალ ნერუს და მას „იმპერიალიზმის მარიონეტს“ ეძახდა. მისი დავალებით საბჭოთა საეცსამსახურები ინდოეთში ფარულად აერცვლებდნენ პროკლამაციებს და ინდოელ კომუნისტებს „ნერუს რეაქციული მთავრობის“ ჩამოგდებისკენ მოუწოდებდნენ. მხოლოდ სტალინის გარდაცვალების შემდეგ, 1953 წელს დაიწყო ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობის დათბობა და საბჭოთა კავშირში ნერუს ქალიშვილი - ინდირა განდი ჩამოვიდა.

მცირე დოსიე: *ინდირა განდი (1917-1984), ინდოეთის პრემიერ-მინისტრი 1966-1977 და 1980-1984 წლებში. ჯავაჰარლალ ნერუს ქალიშვილი. 1964 წლიდან ინდოეთის მთავრობაში ეკავა მინისტრის პოსტი. პარტია „ინდოეთის ეროვნული კონგრესის“ (იეკ) ლიდერი, ხოლო ამ პარტიის დაშლის შემდეგ 1978 წელს თავისი მომხრეებისგან შექმნა ახალი პარტია - „იეკ(ი)“. 1984 წელს გახდა ტერორისტ-თვითმკვლელის მსხვერპლი. ერთი წლის შემდეგ მიენიჭა საბჭოთა კავშირის უმაღლესი - „საერთაშორისო ლენინური პრემია“. იყო მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი. სიკვდილის შემდეგ მოსკოვში მისი ძეგლი აღმართეს.*

ინდირა განდი გასული საუკუნის 50-იანი წლებიდან აქტიურად იყო ჩართული საბჭოთა კავშირ-ინდოეთის პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ურთიერთობებში, რომლებიც განსაკუთრებით 1955 წლიდან, საბჭოთა ექსცენტრული ლიდერის ნიკიტა ხრუშჩოვის ინდოეთში ვიზიტის შემდეგ, გაღრმავდა. საბჭოთა იმპერია ინდოეთ-პაკისტანის მრავალწლიან დაპირისპირებაში თავიდანვე ინდოეთის

მხარეს დადგა და ყოველმხრივ (ეკონომიკურად, პოლიტიკურად და შეიარაღებით) ეხმარებოდა სტრატეგიულ პარტნიორს. პაქისტანი თავის მხრივ, ამერიკას „ჩაეხუტა“ და დაიწყო მასთან მჭიდრო სამხედრო-პოლიტიკური თანამშრომლობა. დახმარებების ზრდის კვალობაზე საბჭოთა ხელმძღვანელობას უკვე აღარ აკმაყოფილებდა ინდოეთის პრემიერ-მინისტრის, უკვე ხანში შესული ნერუს „ერთგულების ფიცი“. ამიტომაც საბჭოთა სპეცსამსახურებმა მიიღეს კონკრეტული ღვაწლები – ნერუს გარდაცვალებამდე მაქსიმალურად გაეკაფად გზა მისი ქალიშვილის – ინდირა განდისთვის და მომავლში ის საბჭოთა საგარეო პოლიტიკის მხარდამჭერად ექციათ. პოლიტიკური კარიერა რთული საქმეა. საკმარისი არ არის მხოლოდ ნიჭი, ფოტოგენურობა და მჭერმეტყველება, ასევე აუცილებელია ინფორმაციული უზრუნველყოფა და დიდი ფული. ახალგაზრდა ინდირას სწორედ აქ ჰქონდა გარკვეული პრობლემები. როგორც ამჟამად ირკვევა ინდოეთის მომავალ პრემიერ-მინისტრს დახმარების ხელი საბჭოთა „კა-გე-ბემ“ გაუწოდა.

ახალგაზრდა პერსპექტიული პოლიტიკოსის ოპერატიული და მუშავება 1950-იანი წლებიდან დაიწყო. ოპერაციას, მისი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, უშუალოდ ინდოეთში „კა-გე-ბეს“ რეზიდენტები, შესაბამისად: რადომირ ბოგდანოვი (რეზიდენტი 1957-1967 წწ.), დიმიტრი ეროზინი (1967-1970წწ.), იაკობ მელიანიკი (1970-1975წწ.) და ლეონიდ შებარშინი (1975-1977წწ.) ხელმძღვანელობდნენ. ზესაიდუმლო ოპერაციის ესტაფეტა წარმატებით გადაეცემოდა ერთი რეზიდენტიდან მეორეს და ინდირა განდიც „ხელიდან-ხელში გადადიოდა“. ყველა კმაყოფილი იყო – საბჭოთა მზვერაკები გენერლის ვარსკვლავებს იღებდნენ (მაგალითად დიმიტრი ეროზინი 1970 წელს „ცენტრში“-მოსკოვში „კა-გე-ბეს“ ყველაზე ახალგაზრდა გენერლად დაბრუნდა), ხოლო ინდოეთის „ერთგული ქალიშვილი“ ხელისუფლებაში ყოფნის რეკორდს ამყარებდა. მიღწეული შედეგების გათვალისწინებით საბჭოთა უშიშროების შეფის იური ანდროპოვის ბრძანებით ინდოეთში „კა-გე-ბეს“ რეზიდენტურების რაოდენობა ოთხამდე გაიზარდა და შეიქმნა: დელის (მთავარი), ბომბეის, კალკუტის და მადრასის რეზიდენტურები. მათი საქმიანობის მთავარი მიმართულებები იყო: პოლიტიკური დაზვერვა; სამეცნიერო-ტექნიკური დაზვერვა და შიდა კონტრდაზვერვა. ასევე ერთი-ორად გაიზარდა ინდოეთში საბჭოთა მზვერაკების რიცხვიც. 1970-იანი წლების დასაწყისისთვის ინდოეთში მომუშავე სა-

მასი საბჭოთა დიპლომატიიდან, ნახევარი ანუ 150 (!) „კაგებეს“ და „გერეუს“ ოფიცრები იყვნენ.

მათ მიერ ამ პერიოდში ჩატარებული საიდუმლო ოპერაციებიდან ერთი იყო განსაკუთრებით აღსანიშნავი. 1971 წლის ბოლოს საბჭოთა სპეცსამსახურების დიდი მცდელობის შემდეგ ინდოეთის მთავარ სამხედრო და პოლიტიკურ მოწინააღმდეგე პაკისტანს ჩამოსცილდა აღმოსავლეთ ბენგალია და შეიქმნა ახალი სახელმწიფო – ბანგლადეში. პაკისტანის ორად გაყოფა საბჭოთა კავშირ-ინდოეთის დიდი გამარჯვება და იმავდროულად მათი მოწინააღმდეგეების აშშ-ის და ჩინეთის მარცხი იყო.

ამერიკელთა მარცხი მოულოდნელი არ იყო, რადგანაც ინდოეთში წლების მანძილზე მათი დაზვერვის პასიურობის გამო, „ბურთი და მოედანი“ საბჭოთა სპეცსამსახურებს ღარჩათ.

1955 წლის შემდეგ ინდოეთში საბჭოთა კავშირის აქტიურ დიპლომატიურ და უფრო ძლიერ, ფარულ მოქმედებებს აშშ-ის ადმინისტრაცია ადეკვატურად ვერ პასუხობდა. გარდა დიდი ბრიტანეთის და აშშ-ის მიმართ ისტორიულად არსებული სიძულვილისა, ინდოეთის მოსახლეობა იმ ფაქტითაც იყო აღშფოთებული, რომ ამერიკა ცალსახად უჭერდა მხარს პაკისტანს და იარაღით ამარაგებდა ამ ქვეყანას. ამასთან ერთად აშშ-ის ადმინისტრაცია თანდათან ეფლობოდა სამხრეთ აზიის პრობლემებში. ამერიკის პასიურობას დიპლომატიური კადრების შერჩევის მაგნე, სუბიექტური ფაქტორი აგვირვინებდა. თავად განსაჯეთ, 1961-1963 წლებში ინდოეთში აშშ-ის ელჩად დანიშნული იყო ცნობილი ეკონომისტი, „ახალი ინდუსტრიული საზოგადოების“ და კონკერგენციის თეორიის ავტორი, იმავდროულად პრეზიდენტ კენედის ე.წ. „ტვინის ტრესტის“ წევრი ჯონ კენეტ გელბრაითი. ეს უკანასკნელი, რამდენადაც ეკონომიკურ თეორიებში ერკვეოდა კარგად, იმდენად „პროფანი“ იყო საიდუმლო ოპერაციებისა და სპეცსამსახურების საქმიანობის აუცილებლობაში. ელჩად დანიშვნისთანავე გელბრაითმა პრეზიდენტი დაარწმუნა ამერიკის დაზვერვის მიერ ინდოეთში რაიმე აქტიურობის მიზანშეუწონლობაში და მიაღწია იმას, რომ 1961 წლის მაისიდან აშშ-ის დაზვერვა იძულებული იყო რამდენიმე წლით შეეწყვიტა ან შეემცირებინა „აქტიური მოქმედებები“ (პარტიების, პოლიტიკების და გაზეთების დაფინანსება, აგენტურის გადაბირება და სხვ.) ინდოეთში. საბჭოთა კავშირმა კი, დაუყოვნებლივ ისარგებლა ამ საჩუქრით და მოახერხა ინდოეთში პოზიციების გამყარება.

ინდირა განდი, რომელიც საერთაშორისო პოლიტიკაში მოუძნრობლობის და ნეიტრალიტეტის იდეებს ქადაგებდა, სინამდვილეში საბჭოთა საგარეო პოლიტიკის აქტიური მხარდამჭერი და გამტარებელი იყო. ქვეყნის შიგნით კი, მან საბჭოთა სპეცსამსახურებს მოქმედების სრული თავისუფლება მისცა. ინდოეთი იქცა საბჭოთა დეზინფორმაციის მსოფლიოში გავრცელების ფორპოსტად და ძირითად არხად. ამას ადასტურებს ის მცირე საარქივო მასალაც, რომელმაც „მოასწრო“ და სსრკ-ს დაშლის შემდეგ პირველ ერთ-ორ წელს რუსეთში არსებული შედარებითი დემოკრატიული კლიმატის დროს დღის სინათლე ნახა.

1969 წელს იერუსალიმში დაიწვა მუსულმანთა მეჩეთი „ალ-აქსა“. მუსულმანურმა სამყარომ მომხდარში ისრაელი დაადანაშაულა და საბჭოთა კავშირსაც მეტი რა უნდოდა? სწრაფადვე აიტაცა ეს ვერსია და მის „დასაბუთებას“ შეუდგა. სუკ-ის შეფმა იური ანდროპოვმა საბჭოთა ლიდერს ლეონიდ ბრეჟნევს შემდეგი სრულიად საიდუმლო მოხსენებითი ბარათით მიმართა: „ამასთან დაკავშირებით ინდოეთში სუკ-ის რეზიდენტურას გააჩნია შესაძლებლობა გაუკეთოს ორგანიზება საპროტესტო დემონსტრაციას ინდოეთში აშშ-ის საელჩოს წინ. დემონსტრაციის ჩატარების ხარჯები შეადგენს 5 ათას ინდურ რუპიას და დაიფარება 1969-1971 წლებში ინდოეთში სპეცლონისძიებების ჩატარების მიზნით სკკპ ცკ-ის მიერ გამოყოფილი თანხებიდან. გთხოვთ განიხილოთ.“

„დავეთანხმეთ“ – ასეთი იყო ბრეჟნევის რეზოლუცია.

დეზინფორმაციის საბჭოთა „დიდოსტატების“ მიერ 1945-1991 წლებში ჩატარებული ოპერაციები დიდი მრავალფეროვნებით გამოირჩეოდა.

ინდირა განდი 1984 წლის 31 ოქტომბერს ტერორისტ-თვითმკვლელის მიერ იქნა მოკლული, რომელმაც თავი აიფეთქა და ინდოეთის პრემიერ-მინისტრიც იმსხვერპლა. ინდირა განდი საბჭოთა „გავლენის აგენტი“, რომ იყო, ეს მისი მოქმედებებიდანაც აშკარად ჩანდა, მაგრამ საჯაროდ ამის შესახებ პირველად ინდირას რძალმა, მისი უმცროსი ვაჟის სანჟაის (დაიღუპა 1980 წელს ავიაკატასტროფაში) ქვრივმა, მანეკამ განაცხადა 1984 წლის საპარლამენტო არჩევნების დროს. მან რაჯივ განდისაც ასევე დასდო ბრალი საბჭოთა აგენტობაში. ძნელია დადასტურებით ითქვას თუ რა დოკუმენტებით სარგებლობდა მაშინ მანეკა, მაგრამ დღეს, ყოფილი სკკპ ცკ-ის არქივებიდან გამოფონილ სრულიად საიდუმლო მასალებზე

და რუსი პოლიტიკოსების საჯარო განცხადებებზე დაყრდნობით უკვე დადასტურებულ ფაქტად უნდა ჩაითვალოს დედა-შვილი განდების საბჭოთა აგენტობა.

საბჭოთა სპეცსამსახურები განდების ოჯახის დასაფინანსებლად სხვადასხვა წყაროებს იყენებდნენ. 1983 წლის 12 თებერვალს სუკ-ის მაშინდელი შეფი ვიქტორ ჩებრიკოვი შემდეგი შინაარსის მოხსენებით ბარათს აგზავნის სკკპ ცკ-ში:

„სსრკ სუკ-ს კონტაქტები აქვს ინდოეთის პრემიერ-მინისტრის ვაჟ რაჯივ განდისთან (სსრკ სუკ-ის 14.07.1980წ. №1413-ა/ოვ წერილზე სკკპ ცკ-ას თანხმობის საფუძველზე).

რაჯივ განდი გამოხატავს დიდ მადლიერებას იმ დახმარების გამო, რომელსაც პრემიერ-მინისტრის ოჯახი იღებს მათი კონტროლის ქვეშ მოქმედი ფირმისა და საბჭოთა საგარეო-საეაჭრო ორგანიზაციების კომერციული ოპერაციების შედეგად. რაჯივ განდიმ გაგვანდო, რომ ამ თანხების მნიშვნელოვანი ნაწილი მისი პარტიის დასაფინანსებლად გამოიყენება”.

ინდირა განდის გარდაცვალების შემდეგ, რათა ჰიპოტეტურ დონეზეც არ დაეშვათ მისი ვაჟის, რაჯივ განდის, ოდნავი „შემობრუნება“ ამერიკისკენ, საბჭოთა სპეცსამსახურებმა უფრო გააქტიურეს მუშაობა. ინდოეთის ახალ პრემიერ-მინისტრთან კონტაქტზე უკვე უშუალოდ საბჭოთა დაზვერვის შეფი ვლადიმერ კრიუჩკოვი გადიოდა. გაძლიერდა ფსიქოლოგიური ზეწოლა პოლიტიკურად გამოუცდელ რაჯივზე. ამერიკელთა „ბოროტებაში“ რომ დაერწმუნებინათ კვლავ გამოცდილ ზერხს მიმართეს – 1987 წელს საბჭოთა სპეცსამსახურებმა გააყალბეს აშშ-ის ცენტრალური დაზვერვის დირექტორის უილიამ უებსტერის წერილი, სადაც ვითომ საუბარი იყო ინდოეთის პრემიერ-მინისტრის რაჯივ განდის დისკრედიტირებისა და ინდოეთის საწინააღმდეგო ოპერაციებზე.

საბჭოთა კავშირის მრავალმხრივი დახმარებების შედეგად რაჯივ განდიმ შეძლო 1984-1989 წლებში შეენარჩუნებია ინდოეთის პრემიერ-მინისტრის პოსტი. „პერესტროიკის“ შემდგომ ორ წელს გორბაჩოვს მისთვის არ ეცალა, რაც ინდირას ვაჟის პოლიტიკურ კარიერაზე აშკარად უარყოფითად აისახა და მან დაკარგა პრემიერ-მინისტრობა. დედის მსგავსად რაჯივ განდიც ტერორიზმის მსხვერპლი გახდა, ის 1991 წელს მოკლეს, როგორც ამჟამად ირკვევა „თამილელი ვეფხვების“ ტერორისტული ორგანიზაციის „ბოვეიკებმა“.

ინდირა განდის „კა-გე-ბეს“ აგენტობა კიდევ ერთხელ საჯაროდ დაადასტურა რუსეთის 1990-იანი წლების „დემოკრატიული ტალღის“ პოლიტიკოსმა, თავის დროზე ელცინთან საკმაოდ დაახლოებულიმა პიროვნებამ მიხეილ პოლტორანინმა, რომელიც ელცინის დავალებით 90-იანი წლების დასაწყისში საბჭოთა კომპარტიის და სპეცსამსახურების არქივების განსაიდუმლოების საკითხებზე მუშაობდა. ცნობილ რუს ჟურნალისტ ანდრეი კარაულოვთან საუბარში პოლტარანინმა ინდირა განდი საბჭოთა აგენტად სახალხოდ დაასახელა, რაც მოულოდნელი არ იყო, მაგრამ კიდევ ერთი და საკმაოდ მნიშვნელოვანი მტკიცებულება გახლდათ.

განდების ოჯახის პოლიტიკური ტრადიცია რაჯივ განდის ქვრივმა იტალიელმა სონიამ გააგრძელა და საკმაოდ წარმატებითაც, საინტერესოა, აგრძელებს თუ არა ის აგენტობის ოჯახურ ტრადიციასაც, ამჟამად უკვე რუსეთის სასარგებლოდ?

როგორ ქმნიდა „კა-გე-ბე“ ნეოფაშისტური ორგანიზაციებს

საბჭოთა სპეცსამსახურები მიზნის მისაღწევად არაფერს არ თაკილობდნენ. პოლიტიკური მკვლევლობები, ლივერსიები, ტერორისტების მომზადება, სეპარატისტული რეჟიმების შექმნა და ა.შ. თუმცა ამ ბინძური საქმიანობის „მარგალიტების გვირგვინში“ გამორჩეული ადგილი უკავია საზღვარგარეთ და საბჭოთა კავშირში ფაშისტური ორგანიზაციების შექმნას და ეროვნებათაშორისი შუღლის პროვოცირებას.

საზღვარგარეთის ქვეყნებიდან საბჭოთა დაზვერვა ფიქტიურ ნეონაცისტურ ორგანიზაციებს პირველ რიგში დასავლეთ გერმანიასა და ლათინურ ამერიკაში ქმნიდა, სადაც ყველაზე ბევრი ფაშისტური იდეოლოგიის თაყვანისმცემელი ცხოვრობდა. ამ სრულად საიდუმლო ოპერაციებს პირადად „კა-გე-ბეს“ შიგნით იური ანდროპოვი უწევდა კონტროლს. ერთ-ერთი პირველი ნეონაცისტური ორგანიზაცია 1971 წლის ბოლოს შეიქმნა მიუნჰენში და მას „ეს-ეს“-ის პოლკოვნიკი, „ბარონი ფონ ჰოეშტაინი“ ხელმძღვანელობდა. სინამდვილეში კი, ამ გვარით გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში ფარულად მოქმედებდა საბჭოთა არალეგალური დაზვერვის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი პოლკოვნიკი იური დროზდოვი. ამ „ნეოფაშისტური“ ორგანიზაციის ძირითადი წევრებიც გერმანიაში არალეგალურად მცხოვრები რუსი ეროვნების საბჭოთა მშვერავები იყვნენ. ისინი გერმანულ ახალგაზრდებში და მესამე რეიხის ყოფილ ოფიცრებში ფარულ აგიტაციას ეწეოდნენ და ორგანიზაციის წევრობას სთავაზობდნენ. ბევრიც თანხმდებოდა და შედეგად მთლიანად ებმებოდა „კა-გე-ბეს“ მახეში. ფაშისტური გამოსვლები, ებრაელთა სასაფლაოების დარბევები და ბევრი ამგვარი „გმირობა“ ნეონაცისტური ორგანიზაციების სავიზიტო ბარათი იყო. ამის პარალელურად საბჭოთა „დეზინფორმაციული მანქანა“ სასწრაფოდ აერცვლებდა ინფორმაციას „გერმანელი ფაშისტების“ ახალი ვანდალური მოქმედებების შესახებ.

ამ ოპერატიული კომბინაციით საბჭოთა დაზვერვა ერთდროულად ოთხ კურდღელს „იჭერდა“: ნეონაცისტური მოძრაობის გააქტიურებით საერთაშორისო საზოგადოების თვალში კომპრომეტირებას უკეთებდა დასავლეთ გერმანიის ხელისუფლებას; ახდენდა შიდაპოლიტიკური სიტუაციის უაღრესად დაძაბვას; უკიდურესად აღვივებ-

და ეროვნებათაშორის შუღლს და ბოლოს - ამ ორგანიზაციების წევრები თანდათანობით „კა-გე-ბეს“ სრული კონტროლის ქვეშ აღმოჩნდებოდნენ.

ქვეყნის შიგნით ანალოგიური ლეგენდირებული „ფაშისტური“ ორგანიზაციების შექმნას საბჭოთა კონტრდაზვერვა ხელმძღვანელობდა. ამ ოპერატიულ სპეცოპერაციებს „პროფილაქტიკური ღონისძიებები“ ერქვა და ამ გზით ცდილობდნენ საზოგადოების გარკვეულ ნაწილში (უპირატესად ახალგაზრდებში) ნაცისტური სიმბოლიკის და იდეების მიმდევრების გამოვლენას. შემდეგ კი შანტაჟის გზით მათ „დავერბოვებას“ არაფერი აბრკოლებდა.

საბჭოთა კავშირი კარგა ხანია „მიიცვალა“, მაგრამ ამჟამად მისი სპეცსამსახურების საქმიანობის „ღირსეულ“ მემკვიდრედ რუსეთის სპეცსამსახურები გვევლინებიან, რომლებიც იგივე მეთოდებით ცდილობენ სხვადასხვა ეროვნების წარმომადგენლთა შორის შუღლის ჩამოგდებას.

ალბათ ყველას ახსოვს 1990-იანი წლების ბოლოს თბილისში ებრაელთა სასაფლაოს შეურაცყოფის რამდენიმე შემთხვევა. მაშინ ეს დანაშაული გაუხსნელი დარჩა, არავითარი ხელჩასაჭიდი კვალი არ იყო დატოვებული და ჩანდა, რომ პროფესიონალების ნამოქმედართან გვექონდა საქმე. 2005 წელს კი ახალციხესა და ახალქალაქში გავრცელებული პროვოკაციული პროკლამაციებით ქართველებისა და სომხების დაპირისპირებას ცდილობდა საქართველოს მტერი. სამწუხაროდ, ეს ფაქტებიც სათანადო რეაგირების გარეშე დარჩათ ჩვენ სპეცსამსახურებს. საფიქრებელია, რომ ჩვენი ქვეყნის „ნატო“-სკენ სწრაფვა კიდევ უფრო გაახშირებს მსგავს პროვოკაციებს, რისთვისაც უფრო მეტი მობილიზება დასჭირდებათ საქართველოს შესაბამის ორგანოებს.

XII. რუსეთის სპეცსამსახურები კვლავ აქტიურობენ

რუსეთის მთავარი შეცდომა

საუკუნეები გადის და რუსეთის ხელისუფლება საქართველოსა და სხვა ყოფილი „ვასალების“ ურთიერთობაში ერთი და იგივე შეცდომას უშვებს. რუსეთს ღვს რომ სპეცსამსახურები მართავენ, უკვე საყოველთაოდაა ცნობილი, ისინი კი დიდად არ შეცვლილან საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგაც. ფსბ, სვრ და გრუ ღვსაც იმ შეცდომებს იმეორებენ, რასაც თავის დროზე „ცხონებული“ კგბ და იგივე გრუ უშვებდნენ. საბჭოთა სპეცსამსახურები ყოველთვის იმით გამოირჩეოდნენ, რომ მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში დაზვერვის (ზოგიერთ, ტერიტორიულად დიდი ქვეყანაში, მაგ. აშშ-ში და ინდოეთში კი 3-4) რეზიდენტურა ჰქონდათ. დიპლომატების 40-50% „კა-გე-ბეზე“ და „გე-რე-უზე“ მუშაობდნენ და ტონობით ინფორმაციას მოიპოვებდნენ, მაგრამ უზარმაზარი ფინანსური დანახარჯების მიუხედავად საბჭოთა (ამჟამად რუსეთის) სპეცსამსახურები გაცილებით ნაკლებ ეფექტიან შედეგებს აღწევდნენ, ვიდრე დიდი ბრიტანეთის (მი-6) ან ისრაელის („მოსადი“) დაზვერვა. ამის ძირითადი მიზეზი ის იყო, რომ რამდენადაც შედარებით ძლიერი ინფორმაციის მოპოვებელი დანაყოფები ჰქონდათ, იმდენად სუსტი იყო ანალიზი, პროგნოზი და რეალიზება. რუსეთის სპეცსამსახურებში ანალიტიკური სამსახურები ყოველთვის „აქილევსის ქუსლი“ იყო და არის. ღვსისთვის რუსეთს საქართველოში საიდუმლო ინფორმაციის მოპოვების უამრავი აგენტურულ-ტექნიკური წყარო და შესაძლებლობები, რომ აქვს, ეს ყველასთვის ცხადია, მაგრამ როგორ იყენებენ ამას?

რუსეთის სპეცსამსახურების სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებში მრავალი „დაზურული“ დისერტაციაა დაცული საქართველოზე და ქართველებზე (ერთ-ერთი შეიძლება ასეც ჟღერს: „ქართველთა ეროვნული ზასიათის თავისებურებანი და მისი გამოყენება ოპერატიულ-აგენტურულ მუშაობაში“), უფრო მეტიც: რუსეთის ხელისუფლების ბოლოდროინდელი გადაწყვეტილებები – გკონომიკური

სანქციები (ღვინის, ხილის, ციტრუსების და მინერალური წყლის იმპორტის აკრძალვა), საქართველოს მოქალაქეების დეპორტაცია და ბუნებრივი აირის ორჯერ გაძვირება – ყველაფერი ეს, მათ სპეცსამსახურებში დაგეგმილი ოპერაციებია, თუმცა უნდა ითქვას, უნიჭოდ დაგეგმილი. ჩვენი ქვეყნის ისტორიის უცოდინარობა და ოპერაციების ისე დაგეგმვა, რუსეთის ხელისუფლების (პუტინის „თამაღობით“) და მათი სპეცსამსახურების მთავარი შეცდომაა.

ისტორიულად რუსეთის იმპერიული ამბიციები საქართველოში და მთლიანად კავკასიაში ყოველთვის მარცხდებოდა. სამწუხაროდ, რუსეთის ხელისუფლება ვერ მიხვდა, რომ ქართველი ერი და სრულიად საქართველო მაშინ უფრო ერთიანდება და ერთ მუშტად იკვრება, როცა საფრთხე გარედან მოდის. ასე იქნება ახლაც.

ბულგარეთის დაზვერვამ რუსეთის „გავლენიანი აგენტები“ გაშიფრა

მიმდინარე წლის თებერვლის დასაწყისში რუსეთის პრეზიდენტმა პუტინმა მორიგი გრანდიოზული პიარ-პრესკონფერენცია გამართა და საქართველოსთვის კბილის გაკვრაც არ დაეწყებია. განსაკუთრებით ქართულ მასმედიას „შეუტია“ – თქვენი ბრალთა ყველაფერი, რუსეთისგან „მტრის ხატს“ თქვენ ქმნითო.

საინტერესო და დამაფიქრებელია, რომ თვით სხვა სლავური სახელმწიფოები პირველი შესაფერისი სიტუაციისთანავე თავქუდმოგლეჯილი „გარბიან“ რუსეთისაგან.

ბატონმა პუტინმა კვლავ არაობიექტურობაში, რომ არ დაგვადანაშაულოს, ამჯერად ბულგარეთის დაზვერვის ოფიციალურ მასალას დავეყრდნობით.

2007 წლის თებერვლის დასაწყისში ბულგარეთის პარლამენტმა ოთხი პარლამენტარი „მართლმადიდებლობის საპარლამენტათშორისო ასამბლეის“ წევრად აირჩია. ამ ფაქტში ჩვენთვის საინტერესოა ის, რომ ბულგარეთის დაზვერვის ეროვნული სამსახურის წარმომადგენელმა ათანას ათანასოვმა ეს „ასამბლეა“ ბულგარეთის ეროვნული უშიშროებისთვის უდიდეს საფრთხედ დაასახელა. მან პირდაპირ განაცხადა, რომ „ასამბლეა“ რუსეთის ინტერესებს ატარებს და ამ გზით რუსეთი ცდილობს გავლენა მოახდენოს ევროპულ საქმეებზე. მან რუსეთის სპეცსამსახურების კონტროლირებად ორგანიზაციად მოიხსენია ასევე „სლავი ხალხების ერთობის ფონდი“, რომელიც რუსეთის დიდი მონღოლებით შეიქმნა. მისი განცხადებით დაზვერვისთვის ცნობილია „გავლენის აგენტების“ გეარებიც. საპარლამენტო ოპოზიცია მოითხოვს, რომ ბულგარეთმა ეს ორგანიზაციები სასწრაფოდ დატოვოს, რათა გამოვიდეს რუსეთის გავლენიდან.

„მართლმადიდებლობის საპარლამენტათშორისო ასამბლეა“ 1993 წელს შეიქმნა ევროპარლამენტის ეგიდით. მასში მონაწილეობენ 20 ქვეყნის წარმომადგენლები.

რუსეთის სპეცსამსახურები „კა-გე-ბეს“ მიერ გაკვალული გზებით მოქმედებენ. საბჭოთა სპეცსამსახურების „რაინდებს“, რომლებიც უცხოეთში საბჭოთა საელჩოებში განლაგებულ რეზიდენტურებში პოლიტიკური დაზვერვის მიმართულებით იღვწოდნენ, ევალეობრად დასაველეთის ქვეყნების ლიდერების ოფიციალური

განცხადებების და არაოფიციალური გამონათქვამების ფალსიფიცირება და დისკრედიტირება, რისთვისაც იყენებდნენ უცხოელ „გაელენის აგენტებს“.

საერთაშორისო ორგანიზაცია „მშვიდობის მსოფლიო საბჭოს“ დაფინანსების 90%-ს საბჭოთა კავშირზე მოდიოდა, ამიტომაც ცნობილი ჭეშმარიტება – „ვინც ფულს იხდის, მუსიკასაც ის უკვთავს“, ამ შემთხვევაშიც წარმატებით მოქმედებდა. დაფინანსების სანაცვლოდ საბჭოთა სპეცსამსახურები ამომწურავად იყენებდნენ ამ, მსოფლიოში ერთ-ერთი უდიდესი საერთაშორისო ორგანიზაციის ოპერატიულ რესურსებს.

რუსეთის აგენტურის მძიმე დღეები ბალტიისპირეთში

საბჭოთა კავშირის დაშლის და დამოუკიდებელი ქვეყნების შექმნის შემდეგ, რუსეთისა და ყოფილი რესპუბლიკების სპეცსამსახურებს შორის ფარული ბრძოლა დაიწყო. დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის შექმნა და საბჭოთა კავშირის შენარჩუნება, ოდნავ ტრანსფორმირებული სახით, თავიდანვე რუსეთის ინტერესებში იყო და ე. წ. „დსთ“ დღესაც, ამ გეოპოლიტიკურ სივრცეში მისი ჰეგემონიის შენარჩუნება-აღდგენას ისახავს მიზნად. უკრაინის, საქართველოს, აზერბაიჯანის და მოლდოვას „ნატოს“-კენ სწრაფვა რუსეთს აიძულებს უფრო გააძლიეროს „მუშაობა“ ამ ქვეყნების წინააღმდეგ. თუმცა 1992 წელს ალმა-ათაში ხელმოწერილი შეთანხმების თანახმად, დსთ-ის ქვეყნების სპეცსამსახურებმა ერთმანეთის წინააღმდეგ ოპერატიულ-აგენტურული მოქმედებები არ უნდა ჩაატარონ. ბუნებრივია ამ სატყუარათი მხოლოდ ჩვენნაირები იტყუებდნენ თავს. ურჩი ქვეყნების წინააღმდეგ რუსეთის სპეცსამსახურების დაგეგმილი და განხორციელებული საეცოპერაციების ჩამოთვლაც კი შორს წაგვიყვანს, ამიტომ, საილუსტრაციო მაგალითად ბალტიისპირეთის ქვეყნებში რუსეთის „გე-რე-უს“, საგარეო დაზვერვის და „ფე-ეს-ბეს“ აქტიური ოპერატიულ-აგენტურული მუშაობის რამდენიმე ყველაზე გახმაურებულ ფაქტს შევხებით.

დავითი ამარცხებს გოლიათს

ბალტიის ქვეყნების და რუსეთის „დიპლომატიურ-ჯაშუშური ომები“ ათ წელზე მეტია, რაც მიმდინარეობს. ხან ერთი მხარე აძევებს „დიპლომატის ფრაკს“ შეფარებულ სპეცსამსახურების თანამშრომლებს, ხან მეორე.

რუსეთის ჯაშუშებს ბალტიისპირეთში იმდენად მჭიდრო კონტრაზვერვით მარწმუნებში უხდებათ ოპერატიული მუშაობა, რომ მარცხი-მარცხს მოსდევს. ლიტველებს აშშ-ის, ლატვიას – გერმანიის, ხოლო ესტონეთს – შვედეთის სპეცსამსახურები ეხმარებიან. ამ დახმარებამ, ზოგიერთი ინფორმაციით, 2005 წლის ბოლოსთვის 150 მლნ დოლარზე მეტი შეადგინა. დახმარებამ და დიდმა პატრიოტიზ-

მა ბალტიისპირეთის ქვეყნების სპეცსამსახურები იმდენად გააძლიერა (საქართველოსგან განსხვავებით, სადაც ადრე მეგობარი ქვეყნების ფინანსური დახმარებები ძირითადად სპეცსამსახურების შეფების ჯიბეებში იღეჭებოდა), რომ ისინი მართლაც „სისხლს უშრობენ“ რუს შპიონებს.

პირველად პატარა ესტონეთი არ შეუშინდა „ჩრდილოელ დათვს“ და 1996 წელს რუსი დიპლომატ-მზევრავი ანდრეევი ქვეყნიდან გააძევა. ამის შემდეგაც ამ საჭირო საქმეში ესტონეთი ლიდერობს, სადაც დღემდე ოფიციალურად უკვე ხუთი, დიპლომატის საფარქვეშ მოქმედი რუსი ჯაშუშია გამოვლენილი და ქვეყნიდან გაძევებული. ეს „დიპლომატები“ აქტიურად აწარმოებდნენ საშინაო პოლიტიკური და საგარეო (ნატოს და ევროკავშირის შესახებ) საიდუმლო ინფორმაციის მოპოვებას.

ესტონეთს არც ლიტვა ჩამორჩა. 2004 წლის 27 თებერვალს ლიტვის ხელისუფლებამ სამი რუსი დიპლომატი (ორი საელჩოს და ერთი სავაჭრო წარმომადგენლობის თანამშრომელი) შპიონაჟისთვის გააძევა ქვეყნიდან. იმავე დღეს ლიტვის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ანთანას ვალონისმა დააკონკრეტა ამ გადაწყვეტილების აუცილებლობა. კერძოდ მისი განცხადებით ეს „დიპლომატები“ ცდილობდნენ ზეგავლენა მოეხდინათ ლიტვის სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციის პროცესზე და დიპლომატებისთვის შეუფერებელი, უკანონო გზებით აწარმოებდნენ ლიტვის პრეზიდენტის როლანდას პასკასის იმპიჩმენტის შესახებ ინფორმაციის მოპოვებას. ჩვენთვის ყველაზე საინტერესო მაინც ბოლო ფაქტია, როცა მიმდინარე წლის ოქტომბრის დასაწყისში, გაგანია „ჯაშუშური სკანდალის“ დროს, ლიტვის სპეცსამსახურებმა რუსი დიპლომატი შპიონაჟის გამო გააძევეს ქვეყნიდან. ლიტვის ერთ-ერთი საინფორმაციო სააგენტოს ცნობით რუსი მზევრავი ცდილობდა გავლენა მოეხდინა ლიტვის პოლიტიკურ წრეებზე, რათა მათ რუსეთ-საქართველოს დაპირისპირებისას მხარი არ დაეჭირათ ჩვენი ქვეყნისთვის.

არც რუსეთის მხარე ტოვებდა შესაბამისი რეაგირების გარეშე ამ დემარშებს, მაგალითად 2004 წლის 23 მარტს რუსეთის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ ორი ესტონელი დიპლომატი გამოაცხადა პერსონა ნონ გრატად, ხოლო იმავე წლის 6 აგვისტოს იგივე ბედი ლიტვის სამხედრო ატაშეს პოდპოლკოვნიკ საგიდას ბუტკუს ეწია. მიზეზი ტრადიციული იყო: რუსეთის ინტერესების საწინააღმდეგო და დიპლომატისთვის შეუფერებელი საქმიანობა.

ჩეხებიც ჩვენს დღეში ყოფილან

ჩეხეთის კონტრდაზვერვის ოფიციალურმა ინფორმაციამ ძალაუბრად დიდი ქართველი კლასიკოსის სიტყვები: „ერთს ბელს ქვეშ ვართ ლაბავ მე და შენ“ გაგვასხნა. მათი ცნობით ჩეხეთში რუსეთის საელჩოს თანამშრომლების ნახევარი ანუ 30 ადამიანი, რუსეთის სპეცსამსახურების თანამშრომლები ყოფილან. მათი მთავარი ამოცანა რუსეთის ეკონომიკური ინტერესების ლობირება, პარალელურად ისინი ცდილობენ ჩეხეთის სტრატეგიული დარგების და სწავლების ხელშეწყობაში სანდო კადრების გაყვანას.

რუსეთის სპეცსამსახურების მნიშვნელოვანი ამოცანაა ჩეხეთის „ნატოს“ საწინააღმდეგო პლაცდარმად გამოყენება. რუსეთმა ჩეხეთში შექმნა სადაზვერვო ბაზა „ნატოს“ წვერი ქვეყნების წინააღმდეგ საშუაოდ. ამ შპიონურ ქსელში გაერთიანებული არიან, როგორც დიპლომატიის საფარქვეშ მოქმედი საგარეო დაზვერვის სამსახურის და გრუ-ს მშვერავები, ასევე საელჩოს ტექნიკური პერსონალი და არალეგალური აგენტები. რუსი შპიონები მჭიდრო კოორდინაციაში მოქმედებენ . . . ჩეხეთში კარგად ფეხმოკიდებულ რუსულ მაფიასთან. განვიღო პერიოდში ჩეხეთის ხელისუფლება, რატომღაც საოცარი სიმშვიდით უყურებდა რუსი მშვერავების აქტიურ მოღვაწეობას. მართლაც, თუ 1991-1999 წლებში გერმანიიდან 150, საფრანგეთიდან – 82, დიდი ბრიტანეთიდან – 37, პოლონეთიდან კი - 11 რუსი შპიონი გააძევეს, ჩეხეთიდან მხოლოდ ერთი.

რუსი მშვერავების ერთ-ერთი ამოცანა ჩეხეთში რუსეთის დადებითი იმიჯის შექმნა, ამიტომაც ისინი ფულს არ იშურებენ ათასგვარი კულტურული და სპორტული ღონისძიებების მოსაწყობად. ძნელი სათქმელია, თუ რას მიალწევნ რუსი „მშვერავ-პიარშიკები“, თუმცა თუ ახლო კომუნისტურ წარსულს გაეხსენებთ, მათთვის ძნელი იქნება ჩეხებს თავი შეაყვარონ, რადგანაც ყველას კარგად ახსოვს 1968 წლის „პრადის გაზაფხული“ და საბჭოთა (იგივე რუსული) ტანკებით სისხლში ჩახშობილი დემოკრატია. არც საბჭოთა კავშირი-ჩეხოსლოვაკიის პოკეისტოთა გუნდების დაპირისპირება (რომელიც სამკედრო-სასიცოცხლო ბრძოლა უფრო იყო, ვიდრე სპორტი) დავიწყნათ ჩეხებს.

ეს ისტორია საოცრად გავს საქართველოს გუშინდელ და დღევანდელ რეალობას. ჩეხებმა მოასწრეს და „ნატოს“ ქოლგას შეაფარეს თავი, ჩვენ როდის შევძლებთ ამას?

პლენანოველი“ ქენია პრიმაკოვი კვლავ „ბრძოლის ველზეა“

2006 წლის ბოლოს რუსეთის საგარეო დაზვერვის ყოფილმა დირექტორმა, ექს-საგარეო საქმეთა მინისტრმა და ექს-პრემიერ-მინისტრმა ევგენი პრიმაკოვმა მორიგი წიგნით, „პოლიტიკის დან-აღმული ველი“ და მორიგი სენსაციური განცხადებებით „გაგვაზ-არა“. ამჯერადაც, უკრაინაში დაბადებული და თბილისში გაზრდილი პრიმაკოვი საკმაოდ მწვავედ აკრიტიკებს ამერიკასა და დასავლეთს, მისტირის ყოფილ საბჭოთა კავშირს და რუსეთის ზესახელმწი-ფოობაზე ოცნებობს. წლები გადის, მაგრამ პრიმაკოვის იმპერიული ოცნებები არ ბერდება. უფრო მეტიც: მისი კრიტიკა აშშ-სა და „ნატო“-ს წვერი ქვეყნებისადმი უფრო გესლიანი ხდება. მიმდინარე წლის დასაწყისში პრიმაკოვმა სენსაციური განცხადება გააკეთა. მისი სიტყვებით სადამ ჰუსეინის სასიკვდილო განაჩენი იმიტომ მოიყვანეს ასე სწრაფად სისრულეში, რომ მისთვის საბოლოო სი-ტყვა არ ეთქმევინებინათ. პრიმაკოვის აზრით, სადამს აშშ-ის ზე-ლისუფლების შესახებ იმდენი საიდუმლო ინფორმაცია ჰქონდა, რომ ამერიკის პრეზიდენტს და მის აღმინისტრაციას სერიოზული პრობ-ლემები შეექმნებოდათ.

პრიმაკოვი, რომელიც ამჟამად რუსეთის სამრეწველო-სავაჭრო პალატის ხელმძღვანელია, ჯერ კიდევ ჟურნალისტობის პერიო-დიდან შეიმჩნეოდა „კა-გე-ბესთან“ კავშირში. ის ყოველთვის უარყ-ოფდა ამ ბრალდებას, თუმცა ფაქტია, რომ რიგით საბჭოთა ჟურ-ნალისტს ვერ ექნებოდა ისეთი მჭიდრო კავშირი ახლო აღმოსავ-ლეთის ქვეყნების პროსაბჭოთა დიქტატორებთან, როგორიც პრიმა-კოვს ქონდა.

ამერიკელი გენერლის, აშშ-ის თავდაცვის მინისტრის ყოფილი მოადგილის, ჯონ შოუს განცხადებით ამერიკელი, ბრიტანელი და უკრაინელი მზვერავების მიერ მოპოვებული ინფორმაციით, 2003 წელს, სადამის რეჟიმის დაცემამდე რამდენიმე დღით ადრე რუსე-თის სპეცსამსახურებმა ერაყიდან სასწრაფოდ გაიტანეს ერაყის მასობრივი განადგურების იარაღი, შესაბამისი დოკუმენტაცია და საიდუმლო არქივები. ჯონ შოუს მტკიცებით ამ სპეცოპერაციაში აქტიურად მონაწილეობდა „პენსიონერი“ ევგენი პრიმაკოვი.

სწორედ ამ ოპერაციის დაგეგმვას ემსახურებოდა რუსეთის

საგარეო დაზვერვის ყოფილი დირექტორის, საქართველოს დიდი „მეგობრის“, ევგენი პრიმაკოვის საიდუმლო შეხვედრა სადამოან, რომელიც 2003 წლის 18 მარტს შედგა. სადამს და მის უახლოეს გარემოცვას ბოლომდე არ სჯეროდათ ამგვარი სწრაფი კატასტროფისა და საიდუმლო არქივებს, როგორც უკანასკნელ კოზირს ბოლო მომენტამდე ინახავდნენ. ხოლო როცა მიხვდნენ, რომ ომი წააგეს და ერაყში არქივების დატოვება სახიფათო იყო, მხოლოდ მაშინ გადასცეს ისინი რუსეთის სპეცსამსახურებს.

ერაყში დღეს მიმდინარე მოვლენები (ყოველდღიური ტერაქტები, უცხოელი მოქალაქეების და დიპლომატების გატაცება, ტერორისტების ხელში ჯერ კიდევ არსებული მნიშვნელოვანი საბრძოლო, ფინანსური და ადამიანური რესურსები) ადასტურებენ, რომ სადამის საიდუმლო არქივი ნამდვილად მისი სტრატეგიული მოკავშირის – რუსეთის ხელთაა.

ფილიპ ბობკოვი ამერიკის დაზვერვის აგენტი იყო?

სპეცსამსახურების ფარულ საქმეებში ოდნავ ჩახედულისთვის სათაურად გამოტანილი კითხვაც კი შოკის მომგვრელი იქნება. ბობკოვს ყველა იცნობდა, როგორც საბჭოთა იმპერიის ერთ-ერთ ყველაზე ავ და დაუნდობელ მოდარაჯე „ნაგაზს“. სწორედ მან შექმნა გასული საუკუნის 60-იანი წლების ბოლოს სუკ-ის მეხუთე მთავარი სამმართველო, რომელსაც შემოკლებით „იდეოლოგიურსაც“ უწოდებდნენ. ბობკოვის ხელმძღვანელობით „კა-გე-ბეს“ ოპერები „ავერბოვებდნენ“ საბჭოთა მწერლებსა და ჟურნალისტებს, მსახიობებსა და სპორტსმენებს, ექიმებსა და მეცნიერებს, მღვდლებსა და ათეისტებს, დისიდენტებსა და კომკავშირლებს, პროფესორებსა და სტუდენტებს. არ დარჩენილა სფერო, სადაც მათ აგენტები, სანდო პირები და ინფორმატორები არ ჰყოლოდათ. ფილიპ ბობკოვი ამ „აგენტურულ იმპერიას“ 80-იანი წლების ბოლომდე ხელმძღვანელობდა, შემდეგ კი არმიის გენერლის ჩინით პენსიაზე გაუშვეს. თუმცა დომინოს თამაში დიდხანს არ მოუწია. საბჭოთა კავშირის დაშლისა და კერძო ბიზნესის განვითარების გარიჟრაჟზე რუსეთის ერთ-ერთ უდიდეს, ვლადიმერ გუსინსკის ფინანსური იმპერიის „მოსტ“-ჯგუფში მიიწვიეს უსაფრთხოებისა და ანალიტიკური სამსახურის უფროსად. სადაც მხოლოდ ხელფასის სახით თვეში 10 000 დოლარს უხდიდნენ.

პრეზიდენტ ელცინის დაცვის სამსახურის ყოფილი უფროსი ალექსანდრე კორჟაკოვი, რომელიც ელცინის დავალებით გუსინსკის დასაჭერად კომპრომატებს აგროვებდა, თავის მემუარებში ბეჭდავს „ფე-ეს-ბეს“, მართლაც, რომ უნიკალურ დოკუმენტს, სადაც გუსინსკი ამერიკის, ბრიტანეთის და ისრაელის სპეცსამსახურების აგენტად არის მოხსენიებული. კარგი დღე არც ბობკოვს და მის „მინი-სპეცსამსახურს“ ადგას. ამ დოკუმენტიდან ირკვევა, რომ რუსეთის „ფე-ეს-ბეს“ სამხედრო კონტრაზვერვის სამმართველო გუსინსკის და მისი თანამშრომლების მუდმივ გარე მეთვალყურეობას და სატელეფონო მოსმენებს ახორციელებდა. მათი ინფორმაციით, გუსინსკი ამერიკაში ვიზიტების დროს ფარულად ხვდებოდა ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს თანამშრომელს და გადასცემდა მას საიდუმლო ინფორმაციას. 1995 წლის იანვარში კი ამერიკელების რეკომენდაციით შეხვდა ბრიტანეთის დაზვერვის თან-

ამშრომელს, შემდეგ კი ისრაელის დაზვერვის წარმომადგენელს.

ამ საიდუმლო დოკუმენტში ცალკეა აღნიშნული, რომ გუსინსკიმ „მოსტში“ შექმნა საკუთარი სპეცსამსახური (საუბარია სწორედ ბობკოვის სტრუქტურაზე —ბ.ა.), რომელიც მისი უშუალო დაეალებით ოპერატიულ-აგენტურული და ტექნიკური საშუალებებით ახორციელებდა საიდუმლო პოლიტიკური და ეკონომიკური ინფორმაციის მოპოვებას. აღნიშნულ დოკუმენტს ხელს აწერს „ფე-ეს-ბეს“ სამხედრო კონტრაზვერვის სამმართველოს უფროსი, გენერალ პოლკოვნიკი ა. მოლიაკოვი.

ამ ორი ფაქტის ლოგიკური დაკავშირებით კი რას მივიღებთ? კა-გე-ბეს თავმჯდომარის ყოფილი პირველი მოადგილის, არმიის გენერალ ფილიპ ბობკოვის მიერ მოპოვებული საიდუმლო ინფორმაცია, გუსინსკის მეშვეობით, უცხო ქვეყნების სპეცსამსახურებს გადაეცემოდა?

თუ ეს ფაქტი კორუპციის და „ფე-ეს-ბეს“ მაშინდელი შეფის, ბარსუკოვის ფანტაზიის ნაყოფი არ არის და სიმართლეა, მაშინ გამოდის რომ „პენსიონერი“ ბობკოვი ამერიკელების „დავერბოვებული“ იყო? აქ კი კომენტარი მართლაც ზედმეტია.

საბჭოთა აგენტის იდუმალი გარდაცვალება

1989 წლის 2 ივლისს, გაგანია „პერესტროიკის“ პერიოდში, საბჭოთა კავშირის მთავარ სამხედრო გაზეთ „კრასნაია ზეზდაში“ „კა-გე-ბეს“ მცირე ოფიციალური ცნობა დაიბეჭდა. მსოფლიოს ერთ-ერთი უძლიერესი სპეცსამსახური იუწყებოდა, რომ, ღიღმა საბჭოთა მზვერავმა მიხეილ ორლოვმა თვითმკვლელობით დაასრულა სიცოცხლე. ამ ცნობას ნეკროლოგი და გულის ამაჩუყებელი სტატიები მოჰყვა „იზვესტიასა“ და „პრავდაში“, უხვად იღვრებოდა „ნიანგის ცრემლები“. მაინც ვინ იყო მიხეილ ორლოვი და რა მოხდა სინამდვილეში? საკმაოდ დიდი დრო გავიდა, მაგრამ ამ კითხვაზე დამაჯერებელი პასუხი კვლავ არ არის. ამჟამინდელი რუსეთის საგარეო დაზვერვის სამსახური კვლავ „პირველ ჩვენებას“ იმეორებს.

1980 წლის ზაფხულში „კა-გე-ბეს“ რომის რეზიდენტურამ, რომელსაც იმ პერიოდში ბორის სოლომატინი ხელმძღვანელობდა, აშშ-ის 6-ე ფლოტის ფლაგმანის, ატომური ავიამზიდის „ნიმიც“-ის სამხედრო-საზღვაო ფოტოგრაფი, 23 წლის გლენ სოუტერი გადაიბირა. ამ ახალგაზრდას ისეთ საიდუმლო მასალებზე მიუწვდებოდა ხელი, საბჭოთა დაზვერვას მხოლოდ ოცნება რომ შეეძლო. ორი წლის შემდეგ სამშობლოში დაბრუნებული სოუტერი ნორფოლკის სამხედრო-საზღვაო ბაზაზე ფოტოგრაფად იწყებს მუშაობას და „კა-გე-ბეს“ სრულიად საიდუმლო კოსმოსური დაზვერვის მასალებს აწვდის. 1986 წელს ჩაეარდნის საშიშროების გამო სოუტერი საბჭოთა დაზვერვის ოპერატიული გზებით ფარულად საბჭოთა კავშირში ჩამოყავთ. მისი ნამდვილი ვინაობა მხოლოდ საბჭოთა დაზვერვის ხელმძღვანელებმა იცოდნენ. სხვა ყველასთვის ეს გამხდარი, საშუალო ტანის, ოდნავ შესამჩნევი ინგლისური აქცენტით, მაგრამ გამართული რუსულით მოსაუბრე, მუდამ მომღიმარი ახალგაზრდა, მიხეილ ორლოვი იყო.

არაღეგალურად ჩამოსული აშშ-ის მცხოვრები ოცდაცხრა წლის გლენ სოუტერი საბჭოთა მოქალაქე – მიხეილ ორლოვი გახდა. სულ მალე უპრეცედენტო ფაქტი მოხდა. ახლადგამოჩეკილი „არწივს“, რომელიც აშშ-ს სამხედრო-საზღვაო ფლოტში ზემდეგის ჩინით მსახურობდა, მაიორის (!) სამხედრო წოდება მიანიჭეს და სუკ-ის შტატში ჩარიცხეს (ასეთი პატივი არ ღირსებიათ ისეთ ცნობილ საბჭოთა აგენტებს, როგორიც ფილბი და ბლუიკი იყვნენ), თან

ანალიტიკური სახის დავალებებიც მისცეს. ჩამოსვლიდან სამ თვეში კი მომხიბლავი ქერათმიანი რუსი ლამაზმანი გააცნეს, რომელმაც ისე აურია თავგზა სამხედრო-საზღვაო ფოტოგრაფს, რომ ორ თვეში „დააცემენტა“ და ცოლადაც წაჰყვა-წარიტაცა.

უკვე ამ გადაწყვეტილებებიდან ჩანდა, რომ სოუტერს უკან დასახვე გზას უჭრიდნენ. 1988 წლის მაისში ახალ ინტერნაციონალურ ოჯახს ქალიშვილიც შეეძინა.

საბჭოთა იმპერიის ყველაზე გავლენიან სტრუქტურაში სამსახური, მაიორის წოდება, მაღალი ხელფასი, ოჯახი და პატარა ბავშვი – წესით მეტი რაღა უნდოდა „არწივს“?

მაინც რაღაც არ მოსწონდა, არ ასვენებდა... საღამოობით პარკში მარტოლ-მარტო მოსეირნე დაეჭვდა, რომ უთვალთვალებდნენ. სუკის დავალებებიც რაღაც მეთუხარისხონად ეჩვენებოდა, ჩანდა, რომ ბოლომდე არ ენდობოდნენ. ყველაზე მეტად კი საბჭოთა სინამდვილემ გააოგნა. რიგები ყველგან - გასტრონომშიც და... .ტუალეტშიც. განა ამისთვის რისკავდა, როცა „კა-გე-ბეს“ საიდუმლო ცნობებს აწვდიდა? არა, ნამდვილად არა. ან რამ ჩამოიყვანა აქ?

ამგვარი აზრები არ ასვენებდა ორლოვს. ერთ საღამოს ცოლსაც გამოუტყდა – „მომბეზრდა ყველაფერი, გვირჩევნია სხვა ქვეყანაში წავიდეთ საცხოვრებლად“. სიტყვა ჩიტია, ითქვა და გაფრინდა. „მიფრინდა“ სუკ-ში, რომელიც ყველას უსმენდა – განსაკუთრებით კი უკვე გამოაშკარავებულ და საბჭოთა კავშირში შემოხიზნულ ყოფილ აგენტებს.

სოუტერ-ორლოვს უკან აღარავინ გაუშვებდა, რადგანაც ეს ფაქტი ახალი, „გარდაქმნილი“ საბჭოთა კავშირის და სუკ-ის სერიოზული ანტირეკლამა იქნებოდა. მისი აშკარა თავიდან მოშორებაც არასასურველი იყო. აი, მაშინ კი ამოქმედდა „კა-გე-ბეს“ „ლიკვიდაციების საიდუმლო მანქანა“. თვითმკვლელობის დეტალები დიდხანს იგეგმებოდა. ორლოვზე, როგორც დებრესიულ პიროვნებაზე, აზრი და ფაქტები წინასწარ შეამზადეს. დიდი სირთულე არ იყო „თვითმკვლელობისწინა“ წერილების დამზადებაც. მაგრამ ერთი „იაღლიში“ მაინც მოუვიდათ. ორლოვს, რომელსაც ტაბელური იარაღი მუდამ თან ჰქონდა, ავტომობილის გამონაბოლქვით გაგუდვა „აარჩევის“ წარმოიდგინეთ კაცი ღრმა დებრესიაში იყოს, იარაღი ხელში ეჭიროს, თვითმკვლელობა გადაწყვიტოს და ამისთვის ყველაზე ნელი და სატანჯველი გზა – ავტომობილში გაგუდვა აირჩიოს? ამგვარი თვითგვემის სცენარს ალბათ „სამინელებათა ფილმე-

ბის” ცნობილი შემქმნელი, ამერიკელი რეჟისორი ჰიჩკოკიც ვერ მოიფიქრებდა.

ორლოვი საზეიმოდ, მაიორის სამხედრო ფორმით დაკრძალეს და დიდი დამსახურებისათვის ორდენითაც დააჯილდოვეს.

რა იყო ეს, საბჭოთა რეალობით იმედგაცრუებული აგენტის თვითმკვლელობა თუ დაუნდობელი სისტემის ჩვეული ლიკვიდაციის სპეცოპერაცია?

ჩვენ ჩვენული ვერსია შემოგთავაზეთ. ჭეშმარიტება კი „კა-გებეს” არქივების გახსნის შემდეგ გაირკვევა. თუ ყველაფერი უკვე არ გაანადგურეს.

XIII. სპეცსამსახურების კურიოზები

„რეზიდენტის შეცდომა“

მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში მოქმედ მზვერავებს რეზიდენტები ხელმძღვანელობენ, რომლებიც, როგორც წესი, ფორმალურად საელჩოში ირიცხებიან და დიპლომატიურ საფარქვეშ გეგმავენ სპეცოპერაციებს. მათი მუშაობა და ცხოვრება კურიოზებით არის აღსავსე, რომელთაგან ყველაზე საინტერესო და რეალურ ისტორიებს ქვემოთ მოვითხრობთ.

სამი დალიე შეგერგება...

საბჭოთა სპეცსამსახურებში არსებული წესის თანახმად ხელმძღვანელ თანამდებობებზე, მათ შორის რეზიდენტად, მხოლოდ სლავი ეროვნების პირები ინიშნებოდნენ. მათი დაუოკებელი სწრაფვა ალკოჰოლიანი სასმელებისკენ კი საყოველთაოდაა ცნობილი. ამ „პატარა ეროვნულ თავისებურებას“ ბევრჯერ ჩაუყენებია უზერხულ მდგომარეობაში საბჭოთა დაზვერვა.

1960-იანი წლების ბოლოს პაკისტანში საბჭოთა რეზიდენტი, შუახნის გენერალი დილიდან იწყებდა ტონუსის ასაწვეად სათანადო „ზომების“ მიღებას. მალე თვრებოდა და პერე საელჩოში უთავბოლოდ დარბოდა და გინებით იკლებდა იქაურობას. ერთ-ერთ ოფიციალურ მიღებაზეც მალე „გაითიშა“, მაგიდის ქვეშ შეძვრა და დაიძინა. სტუმრების გაცილების შემდეგ, ელჩის მეთაურობით მთელი საბჭოთა დიპლომატიური კორპუსი რეზიდენტს ეძებდა, უკვე ათასწაირ ვერსიაზე ფიქრობდნენ (მათ შორის პირველ რიგში ამერიკის დაზვერვის პროვოკაციაზე), როცა დამლაგებლებმა მაგიდის ქვეშ მძინარი გენერალი აღმოაჩინეს.

ამ შემთხვევის შემდეგ ელჩმა მოსკოვში სასწრაფო შიფრდებეშა გააგზავნა გრომიკოს სახელზე. ბედოვლათი რეზიდენტი სამშობლოში დააბრუნეს და... დაზვერვის ცენტრალურ აპარატში დააწინაურეს.

„კა-გე-ბეს“ რეზიდენტების „ემშაკობები“

საბჭოთა კავშირის „ახალგაზრდა ლიდერები“ – ზრუშჩოვი, ბრეჟნევი, ანდროპოვი და ჩერნენკო ფულს არ იშურებდნენ სპეცსამსახურების და შეიარაღებული ძალების დასაფინანსებლად. თუმცა დაძაბულ მუშაობას და უახლეს საიდუმლო ინფორმაციასაც ითხოვდნენ. მაგრამ საიდუმლო ინფორმაცია ხეზე არ ასხია, მის მოპოვებას ნიჭი, პროფესიონალიზმი და გამოცდილება სჭირდება, რაც ასევე იშვიათი „ხილია“. ხშირად საიდუმლო ოპერატიული ინფორმაციის მოპოვების ინიცირება „ბელადებიდან“ იწყებოდა. ისინი დაიბარებდნენ „კა-გე-ბეს“ შეფს ან თავდაცვის მინისტრს (ვისაც უშუალოდ სამხედრო დაზვერვა – „გერე-უ“ ექვემდებარებოდა) და იმის დადგენას მოსთხოვდნენ, თუ ვინ გაიმარჯვებდა მაგალითად, დასავლეთ გერმანიის კანცლერის არჩევნებში. დავალების სირთულეს ის ფაქტიც განაპირობებდა, რომ კანცლერის არჩევნები... სამი წლის შემდეგ ტარდებოდა, ხოლო დავალების შესასრულებლად ორად-ორი დღე იყო მოცემული. ანდროპოვი და მისი კოლეგა „გერე-უს“ შეფი, ივაშუტინი იძულებულნი იყვნენ ეს, საკმაოდ არარეალური დავალება, კონკრეტული რეზიდენტურისთვის გადაელოცათ. წრეც იკვრებოდა და „განტყეების ვაცი“, რეზიდენტის სახით, გასაწირად მზად იყო.

ანალიტიკური დანაყოფების სისუსტის გამო რეზიდენტი იძულებული იყო ინფორმაცია სასწრაფოდ ადგილობრივი გაზეთებიდან მოეძია, მაკრატლით შეიარაღებულს ფაქიზად ამოეჭრა, „ოპერატიულ აგენტურულ“ ცნობად ექცია და შემდეგ დამიფრული, უკვე შიფრ-დეპეშის სახით მოსკოვში გაეგზავნა.

თუ რეზიდენტს გამოცდილება ეყოფოდა, ისეთ გაზეთს შეარჩევდა, რომელიც მოსკოვში ან საერთოდ, ანდა დიდი დაგვიანებით მიდიოდა, თანაც მოხსენებას რამდენიმე „გმირული“ და „შემზარავი“ შპიონური დეტალით გაალამაზებდა. ასეთი „ოპერატიული“ მუშაობისთვის ყოჩად რეზიდენტს და ოპერატიულ თანამშრომელს შეიძლება „ცენტრიდან“ მადლობა ან ვადამდელი წოდებაც კი მიეღოთ. გაცილებით ცუდი დღე ელოდა ამგვარ „თამაშებში“ გამოუცდელ რეზიდენტს. მისი „ოპერატიული“ შიფრ-დეპეშა, რომელიც ერთი კვირის წინანდელი გაზეთის ნომრიდან იყო გადმოწერილი, „შეფის“ განრისხების მიზეზი ხდებოდა და სასჯელად სადმე ციმბირში,

უშიშროების რაიონულ განყოფილებაში პენსიამდე ჩარჩენა ელოდა.

ეტყობა დღესაც ასეა – რუსეთის სპეცსამსახურების „ანალიტიკური“ მოხსენებები იმდენადაა რეალობას მოკლებული, იმდენად „აძლიერებს“ და ალამაზებს რუსეთის პოზიციას, რომ ბევრი შეჰყავს შეცდომაში. ამიტომაც ქვეყნის ხელისუფლების მხრიდან დამარცხებისათვის წინასწარ განწირული გადაწყვეტილებების მიღებაც არ აყოვნებს და რუსეთი კვლავ ვირტუალურ „პოტიომკინის სოფელში“ აგრძელებს ცხოვრებას.

საბჭოთა ელჩის საყვარელი ბატკანი

დამკვიდრებული ტრადიციით რეზიდენტი, ცენტრის ანუ მოსკოვის გარდა არავის ემორჩილებოდა, თვით საბჭოთა ელჩსაც კი. პირიქით, თავად მას შეეძლო ნებისმიერი საბჭოთა დიპლომატიის კარიერის გაცამტყერება. ამისთვის კი ბევრი არაფერი იყო საჭირო – მოსკოვში იგზავნებოდა შიფრ-დეპეშა, რომ ესა და ეს დიპლომატი შემჩნეულია: „საზიზღარ“ კაპიტალისტებთან საეჭვო კავშირში ან დიპლომატიურ მიღებებზე დაშვებულზე მეტ სპირტიან სასმელს სვამს ან „ბოროტი“ თვალთ უყურებს საბჭოთა დიპლომატიური კორპუსის ქალთა პერსონალს და ა.შ. მოსკოვში კი კა-გე-ბეს შეფი იური ანდროპოვი შანსს არ უშვებდა ხელიდან, რათა საგარეო საქმეთა მინისტრი ანდრეი გრომიკო ბრეჟნევის თვალში გაეშავებინა. თავის მხრივ გრომიკოც ცდილობდა სამაგიეროს გადახდას. პოლიტბიუროში არსებულმა ამ ფარულმა დაპირისპირებამ მომენტალურად საბჭოთა საელჩოებში გადაინაცვლა. ელჩი და რეზიდენტი დანასისხლად იყვენენ ერთმანეთზე გადაკიდებულნი და დღედაღამ იმაზე ფიქრობდნენ, თუ რომელი მიაწვდიდა პირველად მოსკოვს ინფორმაციას, პარალელურად კომპრომატებს აგროვებდნენ ერთმანეთზე.

1970-იანი წლების ბოლოს აფრიკის ერთ ქვეყანაში, კერძოდ კი მავრიტანიაში, საბჭოთა ელჩად შუა აზიის ერთ-ერთი მოკავშირე რესპუბლიკის ყოფილი პარტიული ფუნქციონერი დანიშნეს. ნათქვამია „ჩვეულება რჯულზე უმტკიცესიაო“ - ახლადგამომცხვარმა დიპლომატმა საელჩოს მიმდებარე ტერიტორიაზე... მეცხოველეობის ფერმა ააგო, სადაც ყველა საბჭოთა დიპლომატი ვალდებული იყო ფიზიკურად ემუშავა და კომუნისტური „სასურსათო პროგრამა-

მა" პირადი შრომით შეესრულებინა. გაწამებული დიპლომატების მიერ მოსკოვში გრომიკოს უწყებაში გაგზავნილი მრავალრიცხოვანი საჩივრები უპასუხოდ რჩებოდა. საბჭოთა ელჩს განსაკუთრებით ერთი ბატკანი უყვარდა, რომელიც თავისუფლად დასეირნობდა საელჩოს შენობაში და ხშირად პირდაპირ დიპლომატების კაბინეტებში „ცელქობდა“. დიდად შეწუხებულმა საბჭოთა დიპლომატებმა, მათ შორის დაზვერვის რეზიდენტურის ერთმა თანამშრომელმა, ელჩის შეებულებაში ყოფნით ისარგებლეს და უდანაშაულო ბატკანი ერთ წამში მწვადად აქციეს. სამსახურში დაბრუნებულმა ელჩმა „დანაშაულის თანამონაწილენი“ სარდაფში ჩააკეტინა და რამდენიმე დღე პურსა და წყალზე ამყოფა. მხოლოდ ამ ფაქტის შემდეგ გამოცოცხლდა „კა-გე-ბეს“ რეზიდენტი და ანდროპოვის სახელზე, დაახლოებით ასეთი შინაარსის „გვიშველეთ. გვჩაგრავენ“, სასწრაფო ღებუმა აფრინა.

მოსკოვში აგორებული სკანდალის შემდეგ ელჩი გამოიწვიეს და... სხვა ქვეყანაში დანიშნეს მაღალ დიპლომატიურ თანამდებობაზე.

ბანკეტის გამართვის საიდუმლო „კა-გე-ბეში“

საბჭოთა იმპერიის საიდუმლო პოლიცია, „კა-გე-ბე“, ისეთივე ფარისევლური და „საბჭოთა ზნეობის დამცველი“ ორგანიზაცია იყო, როგორც მთელი „კომუნისტური“ სისტემა. თანამშრომლებისთვის ოფიციალურად იკრძალებოდა ჩვეულებრივი, ადამიანური გრძნობების და ურთიერთობების გამომჟღავნება.

მაშინ, როცა მნიშვნელოვანი მოვლენის „აღნიშვნას“ და ბანკეტის მოწყობის უამრავი მიზეზი არსებობდა: სამხედრო წოდების მინიჭება (მით უმეტეს ვადაზღველი), მთავრობის ჯილდო, დაწინაურება, საზღვარგარეთ მივლინებაში გამგზავრება ან დაბრუნება და ა.შ., საკავშირო თუ რესპუბლიკური უშიშროების კომიტეტის ყველა დონის „უფროსობა“ ფორმალურად სასტიკად „წინააღმდეგი“ იყო ამგვარი „აღნიშვნების“, თუმცა იმავე დროს ვინც ქვეშიდან გამოძვრებოდა და ბანკეტს არ იკისრებდა, წუწურაქის და „ჟმოტის“ სახელი უკვე გამოწერილი ჰქონდა. თანაც უფროსობის გარეშე გაფაფხურებაც „დასჯადი“ ქცევა იყო. აბიტომ საწყალი პეპელას მსგავსად, არც „კა-გე-ბეს“ ოფიცერმა იცოდა „გაფრენილიყო თუ მოფრენილიყო“. უმ-

რაელეს შემთხვევაში, დიდი ფიქრის შემდეგ, ბანკეტის გამართვის გადაწყვეტილება მიღებული იყო. მოწვეულთა სია ბევრჯერ იცხრილებოდა: „ეს კაცი ფავორში აღარ არის და ეშმაკებთანაც წასულაო, იმას კი ამ დილას თათბირზე უფროსმა ცუდად შეხედა და ისიც შორს ჩვენგანო და ა.შ.“ ნამდვილი ჩეგობრობა ამ სისტემაში ყველაზე დიდ დოცლაპობად იყო მიჩნეული (დღესაც, სამწუხაროდ ასეა).

რესტორნის შერჩევაც დიდი რისკი იყო. ის პრესტიჟულიც უნდა ყოფილიყო და შეუმჩნეველიც. რაც მთავარია „პლიუსიანი“ (ანუ უცხოელებისთვის განკუთვნილი ფარული მოსმენისა და ვიდუგადაღების აპარატურით არჭურვილი) მაგიდები და კუპები არ უნდა ყოფილიყო (გახსოვთ ალბათ, სპეცსამსახურების ეს ეშმაკობა არ გაითვალისწინა გასულ წელს ერთ-ერთმა ქართველმა დიდწონიანმა პოლიტიკოსმა და მისი ქეიფი და შიგადაშიგ პოლიტიკური ვაჭრობა, ლამის ნახევარმა მსოფლიომ იხილა) ახლო-მახლო. თანაც რესტორანი არც ქალაქის ცენტრში უნდა ყოფილიყო (ვინმეს რომ არ დაეფიქსირებინა ნასვამი „უშიშროება“), არც ძალიან შორს. მოკლედ თავის სამტკრევი ბევრი იყო. შემდეგ, „პარტიზანულად“ და შეუმჩნეველად სათითაოდ მისვლისთვის, იწყებოდა „სატრანსპორტო მარშრუტების“ დამუშავება. ასევე ფარულად და შეუმჩნეველად უნდა დაშლილიყვნენ.

იმ პერიოდში ანდროპოვის (კა-გე-ბეს) და შჩოლოკოვის (მილიციის) დაპირისპირება იმდენად იყო გამწვავებული, რომ მილიცია არ ერიდებოდა ქუჩაში ფეხით(!), ოდნავ არეულად მიმავალი ნასვამი უშიშროების ოფიცრის დაკავებას, განყოფილებაში წაყვანას და „კა-გე-ბეს“ მორიგე ოფიცრის გამოძახებას და მისთვის ოფიციალურად, „საზეიმო“ ვითარებაში უკვე გამოფხიზლებული „კა-გე-ბეშნიკის“ გადაცემას. თანაც თავისი უფროსობისთვის პატაკის სასწრაფოდ წარდგენას. ამ დაკავების შესახებ ინფორმაცია მომენტალურად გადაეცემოდა ქვემოდან – ზემოთ და სულ რაღაც ნახევარ საათში „ოპერატიული ცნობა“ შსს-ს მინისტრის შჩოლოკოვის მაგიდაზე იდო. ესეც ასე, კიდევ ერთი პატარა ქვა ანდროპოვის „ბოსტანში“ გადასაგდებად მზად იყო.

საქართველოში ლეგენდები დადიოდა ინაურის სიმკაცრეზე, მის „კომუნისტურ თავმდაბლობასა“ და „მოსყიდველობაზე“. მას მართლაც ბევრი თანამშრომელი გაუნთავისუფლებია რესტორანში ქეიფის, „კომუნისტისთვის აუცილებელი ქცევის ნორმების დარღვევის“, ქალებში „გახედვის“ და სხვა ამგვარი რეალური თუ მოგონი-

ლი მიზეზების გამო. თუმცა ყველა ამ „ამაღლებული კომუნისტური“ თვალთმაქცობის მიღმა, სულ სხვა ინტერესები იდო. ინაური დესპოტური სტილის ხელმძღვანელი იყო და სხვა აზრს, მით უფრო შეკამათებას, თანაც თათბირზე, ვერ იტანდა. განსაკუთრებით უყვარდა ჭორების მოსმენა და სოცრად მალე იჯერებდა დასმენებს. სწორედ ამის შემდეგ იწყებოდა კომპრომატების ძებნა ამ თანამშრომელზე და მისი ბედი გადაწყვეტილი იყო – უკეთეს შემთხვევაში „ოდევრობა“, ცუდ ვარიანტში კი – პენსია.

რეზიდენტების მიერ „გაყიდული“ საბჭოთა მზვერავეები

საბჭოთა მზვერავეები საზღვარგარეთ ხანგრძლივი მივლინებების დროს სულ იმის ცდაში იყვნენ, რომ მოწინააღმდეგეს არ გაეშიფრა მათი ნამდვილი პროფესია, რადგანაც უცხოელი „კოლეგების“ მიერ დადგენილი საბჭოთა მზვერავის შემდგომ საზღვარგარეთულ მივლინებებს მაშინვე წერტილი ესმებოდა. იმიტომ, რომ ადგილობრივი კონტრდაზვერვა არ მოასვენებდა ჯერ გადაბირების წინადადებით, ხოლო შემდეგ კი, ისეთ „გარე თვალთვალს“ დაუწყებდა, რომ სადაზვერვო მუშაობის საშუალებას არ მისცემდა.

ამიტომაც, მაშინ მოქმედი წესის თანახმად, გამოფრული საბჭოთა მზვერავი დაუყოვნებლივ მოსკოვში უნდა დაებრუნებინათ და მისი კარიერაც, უკეთეს შემთხვევაში ცენტრალურ აპარატში გრძელდებოდა, ხოლო თუ გავლენიანი ნაცნობ-მეგობრები არ ჰყავდა, რომელიმე სამინისტროს ან ქარხნის კადრების განყოფილებაში გაამწესებდნენ „მოქმედი რეზერვის ოფიცრად“ (ანუ „ოდევრად“). ამ გარემოების გამო ბევრი საბჭოთა მზვერავი ცდილობდა სხვა ქვეყანაში განსაკუთრებით არ ეაქტიურა, კურდღელივით „ჩირგვში მჯდარიყო“ და მშვიდობიანად დაესრულებინა სამ-ოთხ წლიანი მივლინება.

ამიტომ იყო, რომ ისინი ყოველნაირად ცდილობდნენ შეენილბათ ნამდვილი პროფესია - დიპლომატიებივით შუალამედე რჩებოდნენ საელჩოში, ჟურნალისტების საფარქვეშ მოქმედნი – დაუღალავად წერდნენ უნიჭო სტატიებს, ხოლო საბჭოთა საგაჭრო წარმომადგენლობას შეკედლებული მზვერავეები, უცხო თვალის დასანახავად

გულმოდგინედ ჩაკირკიტებდნენ მათთვის გაუგებარ ეკონომიკურ და ფინანსურ ჟურნალებს.

ამდენი წვლების მიუხედავად საბჭოთა მზვერავების დადგენას ადგილობრივი კონტრდაზვერვა და უცხოელი „კოლეგები“ მაინც ახერხებდნენ.

ყველაზე კურიოზული კი ის შემთხვევები იყო, როცა, არ გაოცდეთ და საბჭოთა მზვერავს თვით... რეზიდენტი „უშვებდა“, თანაც... მოსკოვის ღვალებით.

„გაყიდვის ოპერაცია“, როგორც წესი ყველაზე „მოგზაური“ საბჭოთა „ლიდერების“ (ხრუშჩოვის, ბრეჟნევის ან გორბაჩოვის), რომელიმე მეგობარ ქვეყანაში (ყველაზე ხშირად ინდოეთში ან ეგვიპტეში) ოფიციალური ვიზიტის დროს ხდებოდა. მიუხედავად იმისა რომ, „კა-გე-ბეს“ სტრუქტურაში სამთავრობო დაცვის მე-9 მთავარი სამმართველო არსებობდა (რომელსაც საბჭოთა ლიდერების დაცვა ევალებოდა), უცხოური ვიზიტების დროს დაცვის თანამშრომლები მაინც არ ყოფნიდათ. ამის მთავარი მიზეზი კი ის იყო, რომ „კა-გე-ბეს“ ხელმძღვანელები, კონვერტირებული ვალუტის ეკონომიის მიზნით, ცდილობდნენ რაც შეიძლება ცოტა თანამშრომლის საზღვარგარეთული მივლინება დაეფინანსებინათ.

საბჭოთა „ლიდერებს“ კი, უცხოური ვიზიტებისას უყვარდათ ხალხში გასვლა და ამით საკუთარი „პოპულარობის“ დამტკიცება. დაზვერვის რეზიდენტიც იძულებული იყო, „ცენტრის“ თანხმობით, რეზიდენტურის თანამშრომლების ხარჯზე გაეზარდა დაცვის რიცხოვნობა. ამიტომაც რეზიდენტურიდან სულ კინწისკერით ყრიდნენ სხვადასხვა საბჭოთა დაწესებულების საფარქვეშ მოქმედ მზვერავებს, ხელში რაცაას და ტაბელურ იარაღს მიაჩეჩებდნენ და დაცვაში უკრავდნენ თავს.

უფრო უარესი ხდებოდა ათწლეულების მანძილზე ინდოეთში, სადაც დელის ან კალკუტის რეზიდენტურის მზვერავები, მოსკოვიდან მიღებული ბრძანების თანახმად, იძულებულნი იყვნენ ინდოეთის კონტრდაზვერვისთან ერთად მიეღოთ მონაწილეობა დაცვის ღონისძიებებში. სურათი მართლაც კომიკური იყო: მანქანის საჭესთან „რაჯა“ (ადგილობრივი კონტრდაზვერვის თანამშრომელი) იჯდა, მის გვერდით - მოსკოვიდან მივლინებული „მე-9“-ს ოფიცერი, კვადრატული „ვანი“, ხოლო უკანა სავარძელზე - საბჭოთა საელჩოს თანამშრომელი „დიპლომატი“-მზვერავი „პეტი“, რომელმაც სირცხვილისგან არ იცოდა, სად დამალულიყო. ამავე შემაღვენლო-

ბით გადიოდნენ ხალხშიც. საბჭოთა დელეგაციის ვიზიტებს ყურადღებით აკვირდებოდნენ უცხოეთის (უპირველესად აშშ-ის, დიდი ბრიტანეთის და საფრანგეთის) დაზვერვის თანამშრომლები, რომლებიც აანალიზებდნენ ყველა წვრილმანს, მათ შორის დაცვით ღონისძიებებსაც. ზემოთ აღწერილი „მასკარადის“ შემდეგ, მათთვის დიდ სირთულეს აღარ წარმოადგენდა დაედგინათ თუ ვინ – ვინ იყო. საბჭოთა მზვერავეების შემდგომ „შენილბეას“ უკვე აზრი აღარ ჰქონდა!

ოფიციალური ვიზიტის დასრულების შემდეგ, რომელიმე დიპლომატიურ მიღებაზე ამაყად მდგომ „პეტიას“ უცხოელი „კოლეგა“-მზვერავე მიუახლოვდებოდა და მოურიდებლად სთავაზობდა მათ მხარეზე გადასვლას. ზოგიერთი საბჭოთა „შტირლიცი“ თანხმდებოდა, ზოგი კი მაშინვე რეზიდენტთან გარბოდა და პატაკს წერდა გადაბირების მცდელობის შესახებ.

წარბეჭედილი რეზიდენტი და მისი მოადგილეები დიდხანს ცდილობდნენ დაედგინათ, სად დაუშვა შეცდომა საბჭოთა მზვერავემა და როგორ გაშიფრა ის ამერიკის ან ბრიტანეთის დაზვერვამ.

ხშირად ეს ტრაგიკომედია რამდენჯერმე მეორდებოდა, რადგან „კოლეგები“ მოსვენებას არ აძლევდნენ საბჭოთა მზვერავს. ისიც ვალდებული იყო გადაბირების მცდელობის ყოველი ასეთი შემთხვევის შესახებ დაწერილებით მოეხსენებინა რეზიდენტისთვის.. ბოლოს კი მოთმინებიდან გამოსული რეზიდენტი თავად სთხოვდა მოსკოვს „პეტიას“ სამშობლოში დაბრუნებას.

ნიკიტა და მოხარშული კვერცხი

ამ ისტორიის მთავარი გმირი საბჭოთა კავშირის ყოფილი ლიდერი, „დაუეიწყარი“ ნიკიტა ხრუშჩოვა, რომლის ქცევა, გამონათქვამები და გადაწყვეტილებები დღესაც გაოცებს იწვევს. 1964 წელს, ჩამოგდებამდე ცოტა ხნით ადრე, საბჭოთა ლიდერი ოფიციალური ვიზიტით ნორვეგიას ეწვია. მეორე დღით, საუზმისას მან ამ ქვეყნის შესახებ დაზვერვის უახლესი ცნობები მოითხოვა. ნიკიტას ზუსტობისგან დამფრთხალ „კა-გებეს“ რეზიდენტს ნორვეგიაში ვიქტორ გრუშკოს, რომელსაც ხელში ორი „კეის-ლიპლომატი“ ეკავა, სამთავრობო დაცვის სამმართველოს უფროსმა პოლკოვნიკმა ჩეკალოვმა კაბინეტის კარი შეუღო. გრუშკო იქვე გაჩერდა. ნიკიტა მართო უცდა მაგიდას და მდიანად გახლებოდათ მოხარშულ კვერცხს.

- „ოცდაათი წელი მარწმუნებდნენ ექიმები კვერცხი არ ჭამო პოლესტერინის გამო, ეხლა კი პირიქით მეუბნებიან, არ ვიცი რა ექნა“ - შესჩივლა ნიკიტამ გაოგნებულ რეზიდენტს და მაგიდასთან მიიწვია. კლოუნადაც მაშინ დაიწყო.

„კა-გებეს“ ხელმძღვანელობას ემინოდა, რომ ნორვეგიის დაზვერვა ხრუშჩოვის რეზიდენციაში მოსასმენ აპარატურას დააყენებდა, ამიტომ გრუშკოს არ შეეძლო მოხსენება წაეკითხა. ნიკიტასთვის ტექსტის გადაცემისაც ემინოდათ, რადგანაც ვარაუდობდნენ, რომ ნორვეგიელები კაბინეტის ჭერიდან ფარულად გადაიღებდნენ საიდუმლო დოკუმენტებს. ამიტომ, რეზიდენტმა ნიკიტას წინ ერთი „კეის-ლიპლომატი“ დაუდო და ნახევრად გაუხსნა, ხოლო მეორეში თვითონ ჩარგო თავი, რათა საჭიროების შემთხვევაში ყველაზე მნიშვნელოვანი გვერდები მიეთითებინა ხრუშჩოვისთვის. მართლაც პაროდოული სურათი იქნებოდა და ბევრს

იციებდნენ ნორვეგიელები, ის რომ დაენახათ, თუ როგორ იქექებოდნენ „კეისებში“ თავჩარგულები და თან, როგორ იდმურძლებოდა ნიკიტა მოხარშული კვერცხით. ძნელია იმის თქმა, თუ რა სასარგებლო გაიგო ნიკიტამ, მაგრამ ეს შეხვედრა ვიქტორ გრუშკოს კარიერისთვის ბედნიერი, რომ აღმოჩნდა, ეს კი ფაქტია.

„კა-გებეში“ მის თავბრუდამხვევი კარიერა მხოლოდ 1991 წელს, „აგვისტოს პუტჩის“ შემდეგ დასრულდა, მაშინ გრუშკო უკვე თავმჯდომარის პირველი მოადგილე და გენერალ-პოლკოვნიკი იყო.

პუტინის „ჩეკისტური“ ოინები

რუსეთის პრეზიდენტი არასდროს მაღაყდა, რომ „სახელოვანი“ კაგებეს გაზრდილია. თუმცა, მის ბიოგრაფიაში არის პერიოდი (1990-1998 წლები), როცა ბატონი პუტინი „დემოკრატიზმს“ თამაშობდა. სამარიის იყო 1998 წლის აგვისტოში პუტინი რუსეთის კონტრდაზვერვის (ანუ ფე-ეს-ბეს) შეფად დაენიშნათ, რომ პირველსავე პრესკონფერენციაზე ამაყად განაცხადა – „მე ორგანოები არასდროს დამიტოვებია, გულში ყოველთვის „ჩეკისტი“ ვიყავი“. როგორც მისი ძველი კოლეგები იხსენებენ პუტინი საშუალო დონის და ჩვეულებრივი მონაცემების თანამშრომელი იყო. ვარსკვლავებს არ წვევდა, თუმცა არც რამეს აშავებდა. თუ დანაშაულში იმ ფინანსურ მაქინაციებს არ ჩაუთვლით, რასაც 1970-1991 წლებში საბჭოთა სპეცსამსახურების ყველა ოპერატიული თანამშრომელი აკეთებდა. კერძოდ, ეს იყო აგენტურისთვის გასამრჯელოდ გასაცემი თანხების, რბილად რომ ვთქვათ არამიზნობრივი ხარჯვა. საბჭოთა სპეცსამსახურებში მოქმედი ნორმების თანახმად აგენტის, სანდო პირის ან ოპერატიული კონტაქტის გასამრჯელო ან საჩუქარის ღირებულება აღირიცხებოდა ეწ. „მეცხრე“ სტატიით. კონსპირაციის დაცვის მიზნით აგენტის ვინაობა ოპერატიული ფსევდონიმით იყო შენიღბული. გაცემული თანხის ჩამოსაწერად ოპერ-თანამშრომელი პატაკს წერდა, რომლის მეორე გვერდზეც აგენტი ხელმოწერით ადასტურებდა მიღებული თანხის რაოდენობას ან საჩუქრის მიღებას. თვის ბოლოს „9“ სტატია უნდა დახურულიყო. ოპერთანამშრომლებს პატაკისთვის უნდა დაერთოთ დანახარჯის დამადასტურებელი ჩეკები, ქვითრები და სხვა საბუღალტრო დოკუმენტები. სწორედ მაშინ იწყებოდა „განკითხვის დღე“. შესაბამისი თანხის ამსახველი ჩეკების ხელში ჩაგდება არ იყო მარტივი საქმე. მაიორი ვლადიმერ პუტინი გერმანიაში 1985-1989 წლებში იყო მივლინებული და იმ პერიოდში, როგორც არკვეა, კოლეგებთან ერთად სისტემატურად არღვევდა საფინანსო წესებს. გერმანელი აგენტებისთვის გასაცემ თანხას ხელოვნურად „ბერავდა“, ხოლო ფულს, მისი ძველი თანამშრომლების მტკიცებით (რომლებიც ასევე წარმატებით ატარებდნენ ანალოგიურ „სპეცოპერაციებს“) აღმოსავლეთ გერმანიის სპეცსამსახურების მაღალჩინოსნების საჩუქრებისთვის ხარჯავდა.

ამ ვერსიის შემოწმება უკვე შეუძლებელია. საინტერესო კი ის არის, რომ მივლინების დასრულების შემდეგ პოდაპოლკოვნიკი პუტინი საბჭოთა კავშირში ახალთ-ახალი „ვოლგით“ დაბრუნდა.

ცოტა სახალისო საშინო თემატიკაზე

ჭორების, პოლიტიკური და სხვა ეროვნების (პირველ რიგში ებრაელებსა და ქართველებზე) დამამცირებელი ანეგდოტების მოგონება და გავრცელება საბჭოთა სპეცსამსახურების ერთ-ერთი სერიოზული ამოცანა იყო. ამ ფუნქციას მეტნაკლები წარმატებით ღლეს რუსეთის სპეცსამსახურები აგრძელებენ.

ამჟამად კი თავად საბჭოთა სპეცსამსახურებზე შექმნილ ანეგდოტებს შემოგთავაზებთ:

1. „გე-რე-უ უცხო ქვეყანაში არალეგალური დაზვერვისათვის რუს მეცნიერს ამზადებს. მომავალი „შტირლიცი“ თანახმაა, მაგრამ მორიდებულად კითხულობს:

- კი, მაგრამ იმ ქვეყნის ენა, რომ არ ვიცი?
- ნუ ნერვიულობთ, ვითომ მუნჯი ხართ — ამშვიდებს „გე-ერ-უს“ პოლკოვნიკი.
- კი, მაგრამ ძილში შემთხვევით რამე რომ წამომცდეს რუსულად? — არ ცხრება მეცნიერი.
- ამაზეც ნუ ინერვიულებთ, ესეც გავითვალისწინეთ, ენას აქ, ჩვენვე მოგაჭრით. პასუხობს კმაყოფილი პოლკოვნიკი და ექიმს ეძახის”.

2. ფე-ეს-ბეს სამორიგეოში ყოველ ხუთ წუთში მამაკაცი რეკავს და ტკბილი ხმით კითხულობს:

„— უკაცრავად, მართლა დაიწვა ფე-ეს-ბეს მოსკოვის სამმართველოს შენობა?

- დიახ, უკვე მერამდენედ უნდა იკითხოთ? — ბრაზობს მორიგე.
- იქნებ მე ამის მეასედ მოსმენაც მსიამოვნებს?” — პასუხობს რაბინოვიჩი და ყურმილს სწრაფად კიდებს.

სარჩევი

I. საქართველოს სპეცსამსახურები

– ისტორია და დღევანდელი მდგომარეობა	3
დავით აღმაშენებლის აღმოსავლელი მასწავლებლები	3
როგორ სჯიდა ერეკლე II „დებურტირებს“	8
საბჭოთა დაზვერვის რეზიდენტი	
ვერის სასაფლაოზე განისვენებს?	11
ინაური გამსახურდიას წინააღმდეგ	34
„ტრიანონის“ კვალი საქართველოში	49
როგორ ეწყობა სახელმწიფო გადატრიალება?	53
საქართველოს ახდენილი ოცნება	63
ვის ხელში იქნება „ამერიკული ქოლგა“?	72
დავიწყებული თუ დაფასებული სპეცსამსახურები?	
არჩევანი საქართველოს ხელისუფლებაზეა	74

II. შპიონაჟის საიდუმლო ფურცლები

საბჭოთა სპეცსამსახურების ყველაზე	77
საიდუმლო დანაყოფები	77
ყალბი დოკუმენტები მსოფლიო რევოლუციისთვის	101
რატომ უფროთხოდა რონალდ რეიგანი ჰამერს?	103

III. სპეცსამსახურების ოპერატიულ-

აგენტურული საქმიანობის შექმნილი ფაქტობრივობები	106
აშშ-ის დაზვერვის მორიგი მარცხი	106
ამერიკელი მზვერავი დაბრუნდა,	
მხოლოდ სხვა ამბულაში	109
„წითელი არმია“ ჯორჯთან დამარცხდა	111
ირანის ბირთვული იარაღის შექმნის საიდუმლო	113
აშშ-ს სპეცსამსახურების აქტიურობის შედეგი	125
„უჩინარი კაცი“ სამუდამოდ წავიდა	127
მსოფლიოში ახალი სახის სპეცსამსახური იქმნება?	129

<i>IV. რუსეთის ძნელი გზა დემოკრატიისაკენ</i>	130
მეზობელო კარისაო	130
რუსეთის „პოლიტიკური სტრიპტიზი“	136
რუსეთის ახალი ხაფანგები	139
სად მუშავდება სუამ-ის დაშლის გეგმები?	142
მეთოდები მოგიძველდათ „ბატონებო“!	145
შემთხვევითობა თუ წინასწარ	
დაგეგმილი პროვოკაციები?	146
 <i>V. შპიონაჟის სპეციფიკა</i>	148
არალეგალური დაზვერვა – შპიონაჟის	
„უმაღლესი პილოტაჟი“	148
საბჭოთა სპეცსამსახურების კერპების მსხვერვა	150
„რკინის ფელიქსის“ საიდუმლო	152
რიპარდ ზორგე – მითი და სინამდვილე	160
„ომის ღმერთი“ – არტილერია თუ	
სამხედრო დაზვერვა?	163
ისრაელის სამხედრო დაზვერვა	164
რუსეთის სამხედრო დაზვერვა	175
აშშ-ის სპეცსამსახურები	187
 <i>VI. პოლიტიკური მკვლევლობების საუკუნე</i>	202
პოლიტიკური მკვლევლობები გრძელდება,	
ავტორი კვლავ იგივეა?	202
ალექსანდრე ლიტვინენკოს მკვლევლობა	206
 <i>VII. კვლავ ლუსტრაციის შესახებ</i>	214
როდის გამოვავლენთ აგენტებს?	214
ნუ მოკლავთ არქივარიუსებს!	222
პოლონელი არქივპისკოპოსი აგენტი იყო?	223
რისი ეშინია ლატვიის პრეზიდენტს?	225

<i>VIII. საერთაშორისო ტერორიზმი</i>	227
საერთაშორისო ტერორიზმი: გუშინ, დღეს, ხვალ	227
დემოკრატია თუ ქვეყნის უსაფრთხოება?	237
ტერორისტები მოქმედების მეთოდებს ცვლიან	239
უკბილო შანტაჟი თუ რეალური საფრთხე?	240
ბიოლოგიური ტერორიზმი	
თუ ჩვეულებრივი სიზარბე?	242

<i>IX. სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესი</i>	
<i>და სპეცსამსახურები</i>	258
„სუპერქვემეხების“ ისტორია	258
„მინოქსი“ – ყველა შპიონის საოცნებო ფოტოაპარატი	263
როგორ დავიცვათ თავი ფარული მოსმენებისაგან?	265
გიგანტური „ხოჭოს“ თავგადასავალი	268
უფრთხილდით „მონეტა-ჯაშუშებს“	270
პირადი გენეტიკური ინფორმაცია – პირად სეიფში!	271
ტელეპათია – სპეცსამსახურების ყველაზე	
საიდუმლო იარაღი	271
იციოთ რა არის ოპერატიული გარდერობი?	277

<i>X. სექსი და შპიონაჟი</i>	280
როცა ზემოდან ყველაფერი კარგად ჩანს	280
რა ბედი ელით ღონ-ყუანებს, რომლებიც	
არ კითხულობენ ქართულ პოეზიას?	282

<i>XI. მსოფლიო კა-გე-ბეს ჯიბეში</i>	285
ფინეთი სტალინის სამხედრო კიტელის ჯიბეში	285
იტალიის ბედი მოსკოვში წყდებოდა	296
ინდოეთის „ერთგული შვილი“ „კა-გე-ბე“-ს აგენტი იყო	299
როგორ ქმნიდა კა-გე-ბე ნეოფაშისტურ	
ორგანიზაციებს	305

<i>XII. რუსეთის სპეცსამსახურები</i>	
<i>კვლავ აქტიურობენ</i>	307
რუსეთის მთავარი შეცდომა	307
ბულგარეთის დაზვერვამ რუსეთის	
„გავლენის აგენტები“ გაშიფრა	309
რუსეთის აგენტურის მძიმე დღეები ბალტიისპირეთში	311
ჩეხებიც ჩვენს დღეში ყოფილან	313
„პლესანოველი“ ჟენია პრიმაკოვი	
კვლავ „ბრძოლის ველზე“	314
ფილიპ ბობკოვი აშშ-ს დაზვერვის აგენტი იყო?	316
საბჭოთა აგენტის იდუმალი გარდაცვალება	318
 <i>XIII. შპიონაჟის კურიოზები</i>	321
რეზიდენტის შეცდომა	321
საბჭოთა ელჩის საყვარელი ბატკანი	323
ბანკეტის გამართვის საიდუმლო „კა-გე-ბე“-ში	324
რეზიდენტების მიერ „გაყიდული“	
საბჭოთა მზვერავეები	326
ნიკიტა და მოხარშული კვერცხი	329
პუტინის „ჩეკისტური“ ოინები	330
ცოტა სახალისო საშიშ თემატიკაზე	331

კომპიუტერული უზრუნველყოფა: ირმა ჯიშკარიანი
ნიკა ასლანიშვილი

დიზაინი: ზურა ნიკოლაიშვილი

ჩაბარდა წარმოებას 5.XI.2007 წ.
ხელმოწერილია დასაბეჭდად 15.XI.2007 წ.
ქალაქი თეთრი 70 გრ. თაბახი 23

ტირაჟი 200 ეგზ.

ფასი სახელშეკრულებო

გამომცემლობა „ცოდნა“
კოსტავას №47. ტ. 93-43-10

ცოტა რამ ავტორის შესახებ

დაიბადა 1959 წელს. მიღებული აქვს უმაღლესი ეკონომიკური და იურიდიული განათლება. მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. ორ ათეულ წელზე მეტია ლექციებს კითხულობს საქართველოს უმაღლეს სასწავლებლებში.

მუშაობდა: სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში მეცნიერთანამშრომლად, სექტორის გამგედ; საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოში -- კურირებდა ეკონომიკური უსაფრთხოების საკითხებს; შინაგან საქმეთა სამინისტროში დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილედ; სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროში -- დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილედ; იყო "ქართული არმიის განვითარების ფონდის" ერთ-ერთი დამფუძნებელი და გამგეობის წევრი.

სამხედრო წოდება - უშიშროების პოლკოვნიკი. დაასრულა აშშ-ის გამოძიების ფედერალური ბიუროს "ორგანიზებულ და საფინანსო დანაშაულთან ბრძოლის" სემინარ-კურსები. ეკონომიკისა და გეოპოლიტიკის საკითხებზე გამოქვეყნებული აქვს მრავალი სამეცნიერო სტატია. სპეცსამსახურების ისტორიისა და დღევანდელ პრობლემურ თემებზე გამოქვეყნებული აქვს ასზე მეტი სტატია.

2005 წელს გამოსცა წიგნი - "სპეცსამსახურები და შპიონაჟი".

ამჟამად მუშაობს თბილისის ეკონომიკურ ურთიერთობათა სახელმწიფო უნივერსიტეტში სამეცნიერო-კვლევითი დეპარტამენტის უფროსის თანამდებობაზე.